سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

مرتب

مولانا محمد صادق راڻيپوري

روشني

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

Gul Hayat Institute

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

مرتب

مولانا محمد صادق راڻيپوري

سنواريندڙ

گل محمد ٽنيو

Gul Hayat Institute

روشني پبليڪيشن
ڪنڊيارو
1997ع

Roshni Book No. 115

سچل جو رسالو
(سرائڪي ڪلام)

مرتب: مولانا محمد صادق راڻيپوري

سنواريندڙ: گل محمد ٽنيو

ڇاپو پهريون: (سنواريل) © روشني 1997ع

ڪمپوزنگ: حسين سومرو ۽ حبيب قادر قريشي،
نيو سنڌ ٽيڪ ڪمپوزرس، حيدرآباد.

ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن

ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو

Sachal Joo Risalo
(Seraiki Poetry of Sachal Sarmast)

Compiled by: Moulana Mohammad Sadique Ranipoori

Composed by: Hussain Soomro & Habib Qadir Qureshi
Printed by: Fine Communication Hyderabad.
Published by: Roshni Publication Kandiaro
First Edition © Roshni 1997

Gul Hayat Institute

اسٽاڪسٽ

گنج بخش ڪتاب گهر، چوڪي گهٽي، حيدرآباد.
شاهه لطيف ڪتاب گهر، گاڏي کاتو، حيدرآباد
ڪتاب مرڪز، فريئر روڊ، سکر.
عزيز ڪتاب گهر، بئراج روڊ، سکر.
ڪاٺياواڙ اسٽور، بندر روڊ، لاڙڪاڻو.
نيشنل بڪ ڊيپو، بندر روڊ، لاڙڪاڻو.

ســـتـــاءُ

پبلشر پاران	١
سچل جو سرائڪي ڪلام، اڳوڻي ۽ نئين ترتيب	1
سچل جي زندگي ۽ سندس ڪلام	9
سچل جو رسالو (سرائڪي ڪلام)	65
دعا	67
نعت	68
پنهنجي متعلق	69
حسن عشق	71-216
ڏوهيڙا	73
سي حرفي	103
ڪافيون	109
هير رانجهو	218-356
ڏوهيڙا	219
سي حرفيون	238
ڪافيون	259
تصوف	357-495
ڏوهيڙا	359
سي حرفيون	374
ڪافيون	396
مترفق ڪلام	496
سچل لغت	1-44

Gul Hayat Institute

پبلشر پاران

سچل سائين جي عرس جي موقعي تي اسان ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) گڏي هڪ پيتيءَ ۾ پيش ڪري رهيا آهيون. اسان پنهنجي پاران سچل سائينءَ جي ڪلام جي هن اشاعت کي سنواري سڌاري، سهڻي گيٽ اپ ۾ سچل سائينءَ جي عقيدتمند ۽ پڙهندڙن لاءِ تحفي طور پيش پيا ڪريون.

هن اشاعت، ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) جي آخر ۾ ”سچل لغت“ پڻ شامل رکي وئي آهي ته جيئن اسان جي پڙهندڙن جي رسالي ۾ موجود ڏکين لفظن جي معنيٰ تائين رسائي آسانيءَ سان ٿي سگهي، بلڪ جيئن پڙهندڙ سچل سائينءَ جي ڪلام ۾ موجود پيغام کي نه رڳو پڙهي پر پروڙي به سگهن، جنهن لاءِ رسالي ۾ شامل ’لغت‘ سندن رهنمائي ڪندي.

اميد ته اسان جي هيءَ پيشڪش (سچل جو سنڌي ۽ سرائڪي ڪلام ’سچل لغت‘ سميت) پڙهندڙن کي پسند پوندي.

Gul Hayat Institute

سچل جو سرائڪي ڪلام

اڳوڻي ۽ نئين ترتيب

سنڌ جي صوفي بزرگن جي ڪلام سان عرصي کان محبت اٿم. خاص طور تي شاهه ۽ سچل جي ڪلام سان. ان لاءِ سراسر سبب سندن لازوال شاعري آهي. ان تعلق ڪري مون بار بار سندن ڪلام کي پئي پڙهيو ۽ پروڙيو آهي. سندن شاعريءَ جي سٽ سٽ مون کي نه رڳو نَئين سر نَئين لڳندي آهي پر مون لاءِ نتِ نوان معنيٰ جا موتي ميڙي ايندي آهي.

جيئَن مٿي ذڪر ڪيم ته مون شاهه سان گڏ سچل سائينءَ جي شاعريءَ کي پئي پڙهيو آهي ۽ سندس ڪلام کي پڙهندي پڙهندي جتي ڪلام کي ترتيب ڏيندڙ مانوارن مرتبن کان رهجي ويل ڪي اهم اوڻايون منهنجي نظر مان گذريون آهن، اُتي ڪجهه اهم ڇاپي غلطيون پڻ موجود ڏٺيون اٿم. تڏهن ئي مون تحقيق جي بنيادي اصولن کان اڻ واقف هوندي به پنهنجي پاران هي جي رنڊا روڙي رهيو آهيان. مون سڪ ۽ عقيدت جي آڌار تي جا ڪوشش ورتي آهي، تنهن مان هڪ طرف ته منهنجو مقصد انهن اوڻائين متعلق پڙهندڙن کي آگاهي ڏيڻ آهي ۽ ٻئي طرف پنهنجي محققن جو ان ڳالهه ڏانهن ڌيان ڇڪائڻ آهي ته جيئَن اسان جا مانوارا محقق ڪو وقت ڪڍي سچل سائينءَ جي ڪلام کي جديد تحقيق جي بنيادن تي سوڌي سنواري پيش ڪن ۽ اسان جي هن عظيم شاعر جي ڪلام مان پڙهندڙ پورو پورو هز حاصل ڪري سگهن.

هن کان اڳ عثمان علي انصاريءَ جن جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۾ مون کي جيڪي ترتيب ۽ ڇپائيءَ جون اوڻايون نظر آيون سي مون پنهنجي سمجهه آهر درست ڪري ۽ پوءِ ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) سنواري سڌاري پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو ۽ هيءُ سنواريل ڇاپو روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو ڇپائي پڌرو ڪيو.

ساڳي طرح مولانا محمد صادق راڻيپوري جن جي مرتب ڪيل ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ ۾ پڻ مون کي جتي ترتيب جون اوڻايون نظر آيون، اُتي ڇاپي غلطيون به نظر مان گذريون ته انهن جي درستگيءَ لاءِ ڪوشش

Gul Hayat Institute

ورتم ۽ ان وچ ۾ روشني پبليڪيشن جي پبلشر سان اهڙي ڳالهه ڇوريم، هن پڻ همت ڀڏائي. ائين ”رسالو سچل سرمست“ (سرائڪي ڪلام) سوڌي سنواري پبلشر حوالي ڪيم، جو هاڻ ڇپجي اوهان پڙهندڙن اڳيان پڌرو آهي.

”سچل جي سرائڪي ڪلام“ جي ترتيب متعلق

مانواري مرتب مولانا محمد صادق راڻيپوري اڄ کان چاليهارو سال اڳ سچل جو سرائڪي ڪلام سهيڙيو (۽ ان ئي عرصي دوران عثمان علي انصاري سچل سائينءَ جو سنڌي ڪلام ترتيب ڏنو). ان بعد (چاليهارو سال گذرڻ باوجود) اهڙي ڪا ڪوشش اڳيان ڪانه آئي آهي. جڏهن ته هاڻ ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته سچل سائينءَ جي سنڌي توڙي سرائڪي ڪلام کي تحقيق جي جديد تقاضاعن مطابق پرکي پروڙي پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو وڃي.

ابتدائي طور تي ئي سچل سائينءَ جي ڪلام کي جن به سهيڙڻ جي ڪوشش ورتي، انهن مان اڪثريت سچل جي معتقدن جي هئي. انهن پاران مرتب ڪيل سچل جي ڪلام ۾ سراسر سندن عقيدت جي اظهار جو عمل دخل آهي. باقي سچل سائينءَ جي ڪلام تي ڪيل ڪم مان سڀ کان اول ۽ بهتر ڪم مرزا علي قلي بيگ جو ئي آهي. هن صاحب اڄ کان لڳ ڀڳ هڪ صدي اڳ سچل سائينءَ جي سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام کي سهيڙڻ جو ڪم هٿ ۾ کنيو. ان لاءِ هن صاحب ڏاڍا ڪشالا ڪيا ۽ هو بار بار سچل جي درگاهه توڙي سچل سائينءَ جي اهڙن عقيدتمندن وٽ ايندو ويندو رهيو، جن کي سچل سائينءَ جي ڪلام سان خاص لڳاءُ هو. هن صاحب کي نه رڳو وڏيڪ ڪلام هٿ ڪرڻ جي اون لڳل هئي، بلڪ سندن جي هر وقت اها به ڪوشش پئي رهي ته من ڪٿان ڪين ڪا اڳ کان وڏيڪ بهتر پڙهٽي ملي پوي. اهڙي طرح هن صاحب ان جستجو ۾ ڪيترائي سال صرف ڪيا ۽ نيٺ سندس مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ (سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام گڏ) ٻن جلد ۾، سچل جي شاعريءَ جي عاشقن ۽ عقيدتمند لاءِ سوکڙي ٿي پيش ٿيو.

مرزا علي قلي بيگ جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ جا ٻئي جلد، ميسرس هريسنگهه سنس، ڪتب خانه ڇاپخانه سکر وارن 1902ع ۾ ڇپرائي پڌرا ڪيا.

هڪ وڌيڪ گذارش

مانوارن: عثمان علي انصاري، مرتب ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) توڙي مولانا محمد صادق راڻيپوري، مرتب ”سچل جو سرائڪي ڪلام“ جن

Gul Hayat Institute

سچل جو ڪلام ترتيب ڏيندي گهٽي قدر مرزا علي قلي بيگ جو "رسالو سچل سائين" ئي سامهون رکيو آهي، پر ان هوندي به عثمان علي انصاري سندس ذڪر سرسري طور ڪيو آهي ۽ مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ ته ڪيس ذڪر لائق ئي نه ڄاتو آهي. بلڪ مولانا صاحب ڪي سچل جو ڪلام سهيڙڻ وقت ڪهڙن رسالن يا ماڻهن جي مدد ۽ سهڪار حاصل رهيو، تنهن متعلق پڻ رسالي ۾ ڪٿي ڪو ذڪر ڪين ڪيو اٿس.

مولانا صاحب "مؤلف جي گذارش" توڙي "تعارف" ۾ جن جن ماڻهن جو ذڪر ڪري ٿو سو فقط سچل سائينءَ جي سوانح متعلق ئي آهي ته ڪيس سچل سائينءَ جي سوانح بابت ڪنهن ڪان ڪهڙي ڄاڻ پلئہ پئي. بلڪ حقيقت هيءَ آهي ته مولانا صاحب سچل سائينءَ جي سوانح متعلق بنيادي ڄاڻ مرزا علي قلي بيگ واري ئي مهيا ڪئي آهي. مرزا صاحب پهرئين جلد جي "ديباچي" بلڪ خاص طور تي "احوال سائين سچل فقير شاعر جو" ۾ جو مواد شامل رکيو آهي، اهو سمورو مواد "تعارف" ۾ شامل رکيل آهي، اگر مولانا صاحب ان مواد ۾ ڪو واڌارو ڪيو آهي ته اهو پڻ عام ماڻهن جون اُتاريل عامي ڳالهيون آهن.

رسالي ۾ رهجي ويل اوڻاين ڏانهن نظر

سڀ ڪان اول مرزا علي قلي بيگ راڳ ۽ راڳڻين جي نسبت سان سچل سائينءَ جي سنڌي، سرائڪي ۽ اردو ڪلام ڪي "رسالو سچل سائين" ۾ ترتيب ڏئي سڄو ڪلام هڪ جاءِ حاضر رکيو. ان بعد اول مانواري مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ "سچل جو سرائڪي ۽ اردو ڪلام" ۽ ان بعد مانواري عثمان علي انصاريءَ "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام ترتيب ڏنا ۽ هنن صاحبن ان ڪلام ڪي موضوع جي مناسبت سان الڳ الڳ سُرن ۾ سهيڙيو، پر ائين ڪندي ڪين ڪان ڪي اوڻايون رهجي ويون. مانواري عثمان علي انصاريءَ ڪان "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) مرتب ڪندي جيڪي اوڻايون رهيون، تن جو تفصيلوار ذڪر آءٌ اڳ ئي "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) ڪي سنواريندي ڪري چڪو آهيان. هت صرف انهن اوڻاين جو ذڪر ضروري ٿو سمجهان جي "سچل جو سرائڪي ڪلام" مرتب ڪندي مانواري مولانا محمد صادق راڻيپوريءَ ڪان رهجي ويون آهن.

ترتيب جي سڀ ڪان اهم اوڻائي

مولانا صاحب جي مرتب ڪيل "سچل جو سرائڪي ڪلام" ۾ سڀ

ڪان اهم اوڻائي، تصوف بعد رسالي ۾ "مزيد ڪلام" جو شامل هئڻ آهي.
ائين ٿو لڳي ڇڻ "مزيد ڪلام" رسالي ۾ ڪنهن ضميمي طور شامل آهي. جڏهن ته هي ڪلام رسالي ۾ موجود موضوعن ڪان الڳ ناهي، بلڪ انهن ئي موضوع سان واسطيدار آهي، جي رسالي ۾ اڳ شامل رکيل آهن. جيڪر "مزيد ڪلام" جي نالي سان رسالي ۾ شامل هيءَ ڪلام رسالي ۾ موجود موضوعن سان لاڳاپيل آهي ته پوءِ هيءَ ڪلام لاڳاپيل موضوع ۾ شامل هئڻ ڪپي.

جيئن ته "مزيد ڪلام" ۾ شامل ڪافيون ١، ٢، ٣، ۴، ٦، ٧، ٨، ٩ ، ١٦، ١٨، ٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٩، ٣٢، ٣٣، ٣۴، ٣٦، ٣٧، ٣٨، ۴١، ۴٣، ۴۵، ۴٦، ۴٨، ۴٩ ۽ ڪافي ۵٠، رسالي ۾ موجود "حسن ۽ عشق" جي موضوع سان ٺهڪي اچن ٿيون. ان ڪري هي ڪافيون ان ۾ شامل رهڻ ڪپن.

ڪافيون ۵، ١٠، ١١، ١٢، ١٣، ١۴، ١۵، ١٩، ٢۴، ٢۵، ٢٦، ٣۵، ٣٩ ۽ ۴٢ هير رانجهو سان واسطيدار آهن ۽ ڪافيون پڻ "هير رانجهو" جي ڪافين سان شامل هئڻ ڪپن.

'مزيد ڪلام' ڪافيون، ١٧، ٢٠، ٢٧، ٢٨، ٣١، ۴٠، ۴۴ ۽ ۴٧ "تصوف" سان لاڳاپيل آهن. تنهنڪري اهي پڻ 'تصوف' ۾ شامل هئڻ گهرجن.

جيئن مٿي عرض ڪيم ته "مزيد ڪلام" ۾ شامل ڪافيون رسالي ۾ موجود موضوعن سان سڌو لاڳاپيل آهن، ان لاءِ مناسب اهو ڄاتم ته انهن ڪافين کي مزيد ڪلام جي ليبل ڪان آجو ڪري، واسطيدار موضوعن ۾ شامل رکجي.

جيئن ته "مزيد ڪلام" ۾ موجود سمورو ڪلام (ڪافيون) سواءِ هڪ ڪافيءَ جي جا "مزيد ڪلام" ۾ ڪافي ٣٠ (سر پيروي) طور شامل هئي ۽ هيءَ ڪافي سسئي پنهونءَ جي لوڪ داستان سان واسطيدار آهي ۽ ان موضوع سان هن رسالي ۾ اڳ وڌيڪ ڪلام شامل نه آهي، ان ڪري اها ڪافي رسالي جي آخر ۾ "متفرقه ڪلام" طور شامل رکي اٿم.

ترتيب جي ٻي اهم اوڻائي: رسالي ۾ 'اردو ڪلام' جو شامل رکڻ

رسالي جو نالو "سچل جو سرائڪي ڪلام" ظاهر ٿو ڪري ته رسالي ۾ سچل سائينءَ جو فقط سرائڪي ڪلام موجود آهي، پر مانواري مرتب رسالي ۾ سچل سائينءَ جي 'اردو ڪلام' کي پڻ شامل رکيو آهي. جنهن جي شامل رکڻ لاءِ مولانا صاحب ڪو سبب به نه ڄاڻايو آهي، نه ئي ان لاءِ ڪو سبب بنجي ٿو. ان لاءِ مناسب اهو ڄاتم ته "سچل جو رسالو" (سرائڪي

ڪلام) ۾ فقط ۽ فقط سچل سائينءَ جو سرائڪي ڪلام ئي شامل هئڻ ڪپي، ان لاءِ رسالي ۾ 'اردو ڪلام' شامل نہ رکيو اٿم.

باقي پبلشر جي پنهنجي مرضي، اها بيئي آهي تہ رسالي ۾ شامل 'اردو ڪلام' کي الڳ ڇپرائي پڌرو ڪجي تہ جيئَن سچل سائينءَ جو 'اردو ڪلام' پڻ عام پڙهندڙن جي اکين کان اوجل نہ رهي ۽ اهو وڌيڪ مناسب پڻ آهي تہ سچل سائينءَ جو 'اردو ڪلام' الڳ ڪتابي صورت ۾ ڇپجي پڌرو ٿئي. بلڪہ سندس ستن ٻولين ۾ چيل ڪلام کي الڳ الڳ ڪتابي صورت ۾ ڇپائي پڌرو ڪرائڻ ڪپي تہ جيئَن، سندس "هفت زبان" شاعر واري سڃاڻپ نکري نروار ٿي بيهي.

ترتيب جي ٽئين اوڻائي: موضوع وار ڪلام جو اندروني سٽاءُ

مولانا صاحب رسالي ۾ شامل ڪلام کي موضوع مطابق ترتيب ڏيندي اندروني تسلسل جو ذرو بہ خيال نہ رکيو آهي. هن صاحب ڪلام کي ترتيب ڏيڻ وقت تسلسل سان اڳتي وڌائڻ بجاءِ هر موضوع ۾ شامل ڪلام ۽ خاص طور تي ڪافين کي تہ رڳو هڪ هنڌ گڏ ڪري رکيو آهي، جنهن مان لڳي ٿو تہ يا مولانا صاحب ترتيب ڏيڻ وقت تسلسل طرف ڪو ڌيان ڏئي نہ سگهيو آهي، يا وري هو ترتيب جي بنيادي اصولن کان اڻ واقف رهيو آهي،

مثال طور، "حسن ۽ عشق" ۾

١ کان ١٨ تائين شامل ڪافين ۾ اندروني تسلسل ڪي قدر موجود آهي، يعني ڪافي هڪ ۾ محبوب جي عقابي اکين جو ذڪر آهي، ڪافي ۴ ۾ رنل محبوب کي پرچائڻ جو ذڪر ٿيل آهي ۽ ان کان بعد وارين ڪافين ۾ محبوب کي ڏوراپا ڏنل آهن. پر ڪافي ١٩ ۾ وري محبوب جي تلوار جهڙن اکڙين جو ذڪر ٿو اچي. ائين هر موضوع ۾ شامل ڪلام ۾ بار بار ترتيب جا اهڙا جهول نظر اچن ٿا، جنهن مان محسوس ٿئي ٿو تہ ڪلام جي ترتيب لاءِ مرتب فقط فرض ادائگي ڪئي آهي.

ترتيب جي چوٿين اوڻائي: مولانا صاحب جي سهيڙيل رسالي ۾ سرن جي اندروني ترتيب ۾ پڻ واضع فرق آهي.

مثال،

ترتيب موجب مواد جو سٽاءُ هن طرح رکيو اٿس.

1- حسن ۽ عشق

سڀ کان اول: ڏوهيڙا

Gul Hayat Institute

ان بعد: ڪافيون

آخر ۾: سي حرفيون

2- هير رانجهو

سڀ کان اول: ڏوهيڙا

ان بعد: سي حرفيون

آخر ۾: ڪافيون

3- تصوف

سڀ کان اول: ڏوهيڙا

ان بعد: ڪافيون

آخر ۾: سي حرفيون

ترتيب ۾ هن طرح جي اوڻائيءَ مان لڳي ٿو تہ مولانا صاحب موضوع موجب ڪلام جي ترتيب ڏيڻ وقت يا تہ اندروني ستاءَ ۾ هڪجهڙائي کي ڪا خاص اهميت نٿو ڏئي يا وري ان ڳالهہ کان اڻ واقف آهي. جڏهن ت موضوعن ۾ ڪلام جي ترتيبوار ستاءَ ۾ هڪجهڙائي هئڻ لازمي آهي. ان لاءِ مون هر موضوع ۾ آيل ڪلام جي اندروني ستاءَ ۾ ساڳيائپ برقرار رکي آهي.

يعني،

اول: ڏوهيڙا

ان بعد: سي حرفيون

آخر ۾: ڪافيون

ترتيب جي پنجين اهم اوڻائي: ڪافين جي اندروني ترتيب

مولانا صاحب ڪلام ترتيب ڏيڻ وقت ڪن ڪافين جي اندروني ستاءَ کي سمجهي نہ سگهيو آهي.

مثال طور: علي قلي بيگ جي "رسالو سچل سائين" جي صفحي ۷۴ - ۷۵ سر پيروي جي ڪافي ۱۷۰ ۾،

ٿلهہ: نہ ڪوئي مين، نہ ڪوئي تين، ٿيون ڪم اِٿان بي دم.

هن ڪافيءَ ۾ علي قلي بيگ ٿلهہ بعد ست بندَ شامل رکيا آهن ۽ هر بند هڪ سٽ جو آهي. هن ڪافيءَ ۾ شامل هر بند جو قافيو آهي،

جم - غم - دم - چم - هم - تم - رم.

۽ اهم ڳالهہ تہ ڪافيءَ جي آخري بند ۾ شاعرَ تخلص بہ ڪم آندو آهي.

"سچو" سَتِ وچون اِ هستي، اتاهين غير هووے رم.

پر مولانا صاحب، هن ڪافيءَ جي ترتيب ۾، جا 'تصوف' ۾ ڪافي ۱۱۲ (سر پيروي) طور شامل رکيل آهي، تنهن ۾ ٿلهه بعد هر بند ۾ سٽن جو رکيو آهي ۽ ڪافيءَ ۾ ۴ بند ڏيکاريا اٿس. جيئَن ته ڪافيءَ ۾ ٿلهه بعد ڪل ست (۷) سٽون (ساڳيون علي قلي بيگ واريون) شامل رکيون اٿس. ان لاءِ آخري بند ۾ هڪ سٽ ڏئي، ٻي سٽ (..........) نامعلوم ڄاڻائي اٿس. حقيقت ۾ ڪافيءَ جو بندوار سٽاءُ علي قلي بيگ وارو ئي درست آهي. يعني، هر سٽ بند تي مشتمل آهي ۽ ڪافي پڻ پنهنجي جاءِ تي مڪمل آهي.

ڇهين اوڻائي: ترتيب جو ٻئو معيار

مانواري علي قلي بيگ ڪلام جي ترتيب وقت خاص طور تي پهرئين جلد ۾ ڪافين ڪي ترتيب ڏيندي، ڪافيون موضوع بجاءِ راڳ ۽ راڳڻين جي نسبت سان سرّوار ترتيب ڏنيون آهن.

جيئَن ته؛

پيروي، تلنگ، سارنگ، پهاڙي ۽ جوڳ وغيره.

جنهن مان صاف ظاهر آهي ته علي قلي بيگ ڪافين واري جلد ترتيب ڏيڻ وقت راڳ ۽ راڳڻين جي نسبت سان سُر ترتيب ڏنا.

جڏهن ته، مولانا صاحب "سچل جو سرائڪي ڪلام" سهيڙڻ وقت موضوع مطابق ڪلام ترتيب ڏنو. جيئَن ته؛

"حسن ۽ عشق"، "هير رانجهو" ۽ "تصوف".

ان صورت ۾ هر ڪافيءَ جي سري تي راڳ/ راڳڻين جو نالا پڻ باقي رکيو اٿس، جو مناسب نه پيو لڳي. جڏهن ته، عثمان علي انصاريءَ "رسالو سچل سرمست" (سنڌي ڪلام) ڪي موضوع وار ترتيب ڏيڻ بعد راڳ / راڳڻين واري نسبت باقي نه رکي آهي. مون پڻ اهوئي مناسب ڄاتو ته موضوع وار ترتيب بعد راڳ/ راڳڻين واري نسبت شامل نه رکجي.

ڇپائيءَ جي اهم غلطي

"هير رانجهو" صفحي ۱۳۱ سي حرفي ۲، جو حرف 'ن' بعد وارو مواد و، ھ، ع، ي سي حرفي ۳ ۾ حرف 'ج' جي مواد بعد شامل رکيو ويو آهي. جنهن ڪري هڪ طرف سي حرفي ۲ نامڪمل رهجي وئي آهي ته ٻئي

Gul Hayat Institute

پاسي سي حرفي ۳ ۾ واڌو مواد شامل ٿي ويو آهي. جنهن غلطيءَ کي هن رسالي ۾ درست ڪيو ويو آهي.

رسالي جي آخر ۾ ’سچل لغت‘ جو شامل رکڻ

جيئن ته، ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۽ ”سچل جو رسالو“ (سرائڪي ڪلام) ۾ ڪيترائي ٻين ٻولين، عربي، فارسي، سرائڪي وغيره جا لفظ توڙي سنڌي ٻوليءَ جا اهڙا لفظ شامل آهن، جن جو مقصد يا مطلب سمجهڻ عام پڙهندڙن لاءِ آسان نه آهي ۽ ان لاءِ ته جيئن عام پڙهندڙ سچل سائينءَ جي ڪلام ۾ سمايل پيغام کي آسانيءَ سان سمجهي سگهن، مون ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلي صاحب جن جي ”سچل لغت“ رسالي جي آخر ۾ شامل رکي آهي. رسالي منجهه موجود لفظن جون تز معنائون ڏنل آهن. بلڪ سچ ته لغت جي حوالي سان (بلوچ صاحب کان پوءِ) ڊاڪٽر سنديلو صاحب جن جا سنڌي ٻوليءَ تي وڏا وڙ آهن، جو هن صاحب جون ’تحقيق لغات سنڌي‘، ’سچل لغات‘، ’تحقيق لغات سامي‘ ۽ سنڌي ادبي بورڊ پاران ڇپرايل ’سنڌي لغت‘ جي ڪجهه جلدن ۾ ڊاڪٽر بلوچ صاحب سان سندن گڏيل پورهيو سنڌي ٻوليءَ لاءِ وڏو سرمايوآهي ۽ اسان سنڌي پنهنجي اهڙي محسن جا احسانمند آهيون، جنهن لغت جي حوالي سان سنڌي ٻوليءَ کي شاهوڪاري بخشي.

مون ”سچل لغت“ مان رسالي جي آخر ۾ فقط لفظ ۽ ان جي معنيٰ شامل رکي آهي. لفظ جو بنياد ۽ ڌاتو شامل ڪين رکيو اٿم جو عام پڙهندڙ لاءِ رڳو معنيٰ/ مقصد ڄاڻڻ ئي ضروري آهي.

آخري گذارش

سچل جو رسالو (سرائڪي ڪلام) مون پنهنجي سمجهه آهر سوڌي سنواري اوهان پڙهندڙن اڳيان پيش ڪيو آهي، جي اوهان پڙهندڙ پارکو ٿي پروڙڻ جي ڪوشش ڪندؤ ته منهنجي ڪيل هن پورهئي منجهه اوهان کي ڪيترين ئي ڪچاين ڦڪاين نظر ايندين، جو منهنجي سمجهه جي وسعت ئي ايتري آهي، پر اميد اٿم ته اوهان پڙهندڙ منهنجي ناسمجهيءَ کي سامهون رکي، مدايون معاف ڪندؤ، جو آءٌ معافي طلب آهيان.

فقط

گل محمد

Gul Hayat Institute

مؤلف جي گذارش

بسم الله الرحمان الرحيم - گذارش آهي تہ هيءُ عاجز مؤلف، 1319هہ کان، حضرت بابرڪت سرمست بادہ وحدت حافظ ميان عبدالوهاب صاحب فاروقي عليه الرحمه، المتخلص به "آشڪار"، "خدائي"، "سچل"، جي سوانح حيات جو ۽ سندس شعر و سخن جو شيدا رهي ٿو. ٻين لفظن ۾ هي چوڻ پڻ صحيح ٿيندو تہ جڏهن سچل سائين عليه الرحمه جي وصال کي مرڳو سٺهتر سال گذريا هئا، تڏهن کان انهي خيال ۽ شوق ۾ رهندو ٿو اچان. ميان آندل فقير فاروقي درازن واري ساڻ منهنجي اڪثر ملاقات ٿيندي هئي، جنهن وٽ سچل سائين عليه الرحمه جي پيرن جي جتي ۽ ڪجهہ ٻيا تبرڪات پڻ هئا.

ميان آندل فقير وڏيءَ عمر وارو هو ۽ هن جي منهنجي ڀاءُ ميان محمد ڪاظم مرحوم ساڻ گهري دوستي هئي، جنهن ڪري هو اسان وٽ راڻيپور شريف ۾ اڪثر ايندو هو، جنهن کان سچل سائين عليه الرحمه جي حالات ۽ سوانح بابت گهڻين روايتن جي تصديق توثيق ٿيندي هئي. ميان آندل فقير چوندو هو تہ، 'سچل سائينءَ کي سندن مرشد علامہ خواجا عبدالحق عليه الرحمه ننڍي لاءِ "سچو"، "سچل" ۽ "سچيڏنو" ڪوئيندو هو، انهي ڪري سنڌي، سرائيڪي، اردو ۾ اهو ئي "سچو"، "سچل"، "سچيڏنو" تخلص اختيار ڪيو هئائين.

ٻيو آندل فقير بلادي ويٺل بنگلو لڳ ڪوٽ ڏيجي، جنهن جو ذڪر مرحوم مرزا علي قلي بيگ پنهنجي "رسالي سچل" ۾ ڪيو آهي، ان جو پٽ حسين بخش بلادي، جو پڻ پوڙهو وڏيءَ عمر وارو هو ۽ اسان جي پير صاحب حضرت پير سيد محمد صالح شاهہ صاحب جيلاني عليه الرحمه وٽ سال ۾ ٻہ ڀيرا ضرور ايندو هو (هڪ ڀيرو ٻارهي جي ميلي تي ۽ هڪ دفعو درازا شريف ۾، جڏهن چوڏهينءَ جو ميلو ٿي گذرندو هو) اهو حسين بخش فقير سنو راڳيندڙ ۽ سڌ ٻڌ وارو سنڌي پڙهيل بہ هو، جنهن کان آءُ حضرت پير صاحب جن جي روبرو توڙي خلاصو صرف سچل سائينءَ جو ئي ڪلام چوائيندو هوس.

Gul Hayat Institute

سچل سائينءَ جا ڪجهه سوانح حيات پنهنجي پير صاحب کان پڻ هٿ ڪير، جيڪي ڪين سندن والد ماجد حضرت پير سيد غلام محي الدين شاهه صاحب عليه الرحمه کان پهتل هئا ۽ ٻيا جيڪي ڪوائف ڪين مير صاحب مرحوم سر مير علي مراد خان صاحب واليءِ رياست کان ۽ سندن صاحبزادن ۽ جهونن مصاحبن کان پنهنجي ڪنين بلاواسطه ٻڌل هئا - ڇو تہ حضرت پير صاحب اسان جي مير صاحب سر مير علي مراد خان کي ڏاڍو چاهيندو هو ۽ پنهنجا دستخطي رقعا لکي گهرائيندو هوس.

مؤلف حقير جا جناب پير صاحب پير سيد ميان خميص علي شاهه صاحب عليه الرحمه گيلاني گمبٽ واري سان پڻ نيازمندانہ تعلقات هئا، ۽ سندن خدمت ۾ بہ اڪثر ويندو هوس. سچل سائينءَ جا انهن کان بہ ڪجهه حالات مليا، جيڪي ڪيس سندس والد صاحب پير صاحب ميان شمس الدين شاهه صاحب گيلاني عليه الرحمه کان ٻڌل هئا.

اهڙيءَ ريت، ڪجهه حالات مرحوم مخدوم ميان غلام محمد کهڙن واري کان بلاواسطه ٻڌم ۽ ڪجهه روايتون مرحوم سرائي حاجي غلام رسول خان (عام مختيار سرڪار شاهزاده مير احمد علي خان صاحب ٽالپر عليه الرحمه) کان، شاهزاده مير غلام حسين خان صاحب ٽالپر جي روبرو ٻڌم.

... جيئن اهي سڀ روايتون موقعي سر اڳتي قلم بند ڪيون ويندیون.

جيتوڻيڪ ڪتاب جي حجم وڌي وڃڻ جو خوف آهي، تڏهن بہ آءٌ اهڙيون سچيون روايتون ضرور لکندس، جيڪي هن کان اڳ ڪنهن بہ تذڪره نويس نہ لکيون آهن، جن جو نہ لکڻ سچل سائينءَ جي سوانح حيات ۾ وڏي گهٽتائي ٿيندي، ۽ آئينده اهي سچيون روايتون ۽ واقعات معدوم ٿي ويندا ۽ جن روائن کان مون اهي روايتون ۽ واقعات ٻڌا، انهن مان صرف شاهزادو مير غلام حسن خان صاحب ٽالپر حيات آهي، ۽ ناچيز مؤلف پڻ پوڙهو شيخ فاني ٿي ويو آهي ۽ پنهنجي پروردگار غفار ستار ڏانهن وڃڻ وارو آهيان.

ز چشم آستين بردار و گوهر را تماشا کن - فقط

فقير محمد صادق غفرلہ

راڻيپور شريف، ضلعو خيرپورميرس، غره رمضان شريف،

1376 هجريہ مقدسہ مطابق 2 اپريل 1957ع

Gul Hayat Institute

سچل سائينءَ جي زندگي
۽
سندس ڪلام

سچل سائينءَ جو شجره نسب

مولوي حافظ عبدالوهاب "سچل" بن ميان صلاح الدين بن ميان محمد حافظ عرف صاحبڏنو بن مخدوم عبدالوهاب بن مخدوم محمد حافظ بن مخدوم عبدالوهاب بن مخدوم شرف الدين بن مخدوم موسيٰ بن حافظ علم الدين بن مخدوم شهاب الدين بن مخدوم سليمان بن مخدوم خواجہ ابو سعيد بن مخدوم نورالدين بن مخدوم محمود بن ابوالفتح بن محمد اسماعيل بن محمد يوسف بن سليمان بن محمد بن احمد بن برهان الدين بن عبدالعزيز بن عبدالوهاب بن عبدالمطلب بن برهان الدين بن احمد بن عبدالله بن يونس بن محمد بن شيخ اسحاق بن شيخ عبداللطيف بن محمد باقر بن محمد بن شيخ شهاب الدين بن عبدالعزيز بن عبدالله بن عمر بن الخطاب فاروق رضي الله عنهم.

سچل سائينءَ جي بزرگن جو سنڌ ۾ اچڻ

جيئن سنڌ جي تاريخ ۾ آهي، غازي محمد بن قاسم جڏهن 93 هجري ۾ سنڌ تي ڪاهه ڪئي هئي، تہ شيخ شهاب الدين فاروقي سندس ماتحت سنڌ تي حملي ڪرڻ وقت حملي آوارن سان شريڪ هو. ۽ سيوستان (سيوهڻ) جي فتح کان پوءِ شيخ شهاب الدين کي سيوستان جو حاڪم مقرر ڪيو ويو هو. شيخ شهاب الدين فاروقي تاريخ 9- محرم 95 هجريءَ ۾ فوت ٿيو ۽ سيوهڻ ۾ مدفون ٿيو؛ جنهن کان پوءِ سندس فرزند شيخ محمد فاروقيءَ کي سندس جانشين حاڪم مقرر ڪيو ويو، جنهن جو تاريخ 7- رجب 124هہ ۾ انتقال ٿيو؛ ۽ سندس فرزند شيخ اسحاق فاروقيءَ کي ان جو جانشين مقرر ڪيو ويو، جنهن تاريخ 30- ماهہ جمادي الثاني 193هہ ۾ وفات ڪئي؛ ۽ سندس پٽ

Gul Hayat Institute

شيخ محمد فاروقي جانشين مقرر ڪيو ويو. ان ڪان پوءِ جڏهن غازي سلطان محمود غزنويءَ سنڌ هٿ ڪئي، تہ هن شيخ محمد فاروقيءَ کي جاگير طور ساليانہ پگهار مقرر ڪري ڏنو. انهي شيخ محمد فاروقيءَ تاريخ 2- رمضان شريف 221 هجريءَ جي رحلت ڪئي، جنهن جي اولاد مان مخدوم ... بن وحيدالدين بن عبدالعزيز بن محمود بن ابوالفتح فاروقي نالي وارا نامور ٿيا، ۽ اهي مڙيئي سيوهڻ شريف ۾ رهندا هئا، ۽ ڳوٺ خدا آباد جي ويجهو جيڪو نوريجن جو ڳوٺ آهي، اهو انهن فاروقي بزرگن پنهنجي ٻانهن ڪان ٻڌايو هو.

مخدوم نورالدين، تاريخ 21- رمضان شريف 464 هجري، سيوهڻ ۾ رحلت ڪئي، جنهن کي چار فرزند هئا: هرهڪ نالي ابوسعيد، بدرالدين، رڪن الدين ۽ ضياءُالدين، جن مان مخدوم ابوسعيد ۽ مخدوم بدرالدين سيوهڻ مان هجرت ڪري گاگڙي پرڳڻي (لڏي گاگن) ۾ اچي سڪونت پذير ٿيا، ۽ 665 هجري، ۾ اهي ٻئي ڀائر مخدوم جمار عليه الرحمه جا مريد ٿيا، جيڪو حضرت مخدوم غوث بهاءُالدين زڪريا ملتاني عليه الرحمه جو مريد ۽ خليفو هو ۽ وڏو عالم، متقي، صاحب ولايت ۽ ڪرامت جو ڌڻي هو ۽ مرجع الخلائق ۽ مستجاب الدعوات هو. (انهي مخدوم جمار جو مقبرو شهر راڻيپور ڪان ڏکڻ طرف ۾ ميل کن فاصلي تي وڏي شاهي صوبائي روڊ جي اُيرندي ڪپ تي آهي، جيڪو ڪراچيءَ ڏانهن ويجي ٿو.) مخدوم ابو سعيد ۽ مخدوم بدرالدين جي زهد، عبادت، تقويٰ، اطاعت ۽ رياضت جو بيان مرزا علي قلي خان پنهنجي رسالي ۾ تفصيل سان لکيو آهي. مخدوم ابو سعيد جي قبر مڪان موسيجي، ديهہ راڻيپور، تعلقي گمبٽ ۾ شهر راڻيپور ڪان اولهہ طرف اٽڪل ميل کن پنڌ تي وڏيري خان ڪلهوڙي جي ڳوٺ ڪان اولهہ پاسي ڪلهوڙن جي گهرن ويجهو آهي. هڪ جاهل فقير علڻ ڪلهوڙو ان کي ڪعبہ مشائخ جي قبر ڪوئي اتي سال ۾ هڪ دفعو تل جي خيرات ڪندو هو. هينئر سنڌس پٽ ڌڻي بخش تل جي خيرات ڪندو آهي.

مؤلف جي تحقيقات موجب مخدوم ابوسعيد جا پويان موسيجيءَ ڪان لڏي شهر راڻيپور ۾ اچي رهيا هئا، جن مان قاضي مخدوم محمد شريف هڪ زبردست عالم، مشهور محدث، صاحب ڪشف ڪرامات جو ۽ شاعر ٿي گذريو آهي. سنڌس مسجد شريف، جيڪا انهي زماني ۾ جامع مسجد هئي ۽ هن

وقت راڻيپور جي سرڪاري اسپتال کان اتر طرف پنجاهه ڪن گز جي فاصلي تي آهي، ان مسجد لڳ ڏکڻ پاسي مخدوم محمد شريف ۽ سندن عزيزن جون قبرون آهن. مسجد جي اوپر ويجهو پڪو کوهه آهي، ۽ کوهه جي اوپر ۾ هڪ وسيع ڪوٽ ۾ اندر انهن فاروقي بزرگن جون ماڙيون جڙيل هيون، جي مؤلف 1901ع ۾ پنهنجي اکين ڏٺيون هيون، جن ۾ حضرت پير صاحب جا ملازم سرائي چتل خان خاصخيلي ۽ اميد علي خاصخيلي ۽ مولوي الله بخش پنهنجي اهل عيال سميت رهندا هئا. انهن ماڙين جي چوڌاري هڪ وڏو ڪوٽ اوڏڪو نڪتل هو، جيڪو امتداد زماني سبب ڪٿان ڪٿان ڪِريل هو.

(مخدوم محمد شريف فاروقيءَ موصوف جي مسجد ۾ هڪ ٿنڀ ڪاٺ جو ڪرامتي آهي. اوائل عمر ۾ مون کي ٽيئڙ بخار واري جو ٿيو هو؛ حضرت پير صاحب جن پنهنجو ماڻهو ساڻ ڏيئي مون کي روانو ڪيو هو ته جيئن بخار جي واري کان اڳ ۾ انهي ڪاٺ واري ڪرامتي ٿنڀ کي ڀاڪر پائي اچان؛ تي ڏينهن ائين ڪرڻ سان ٽيئڙ بخار جو وارو ڇڏي ويو هو. انهيءَ ٿنڀ جي هيءَ روايت قديم زماني کان هليل آهي ته مخدوم محمد شريف جڏهن اها مسجد تعمير ڪرائي رهيو هو، ته ڊکڻن ۽ رازن اچي ڪيس ٻڌايو هو ته، "ٿنڀ ڊيگهه ۾ هٿ ڪن گهٽ ٿي پيو آهي، انهي ڪري جيستائين ڪو ٻيو ٿنڀ اچي تيستائين مسجد جو ڪم بند ڪيو وڃي." مخدوم صاحب ٻڌي، اٿي ڪڙو ٿيو ته، "مون کي اهو ٿنڀ هلي ڏيکاريو." ڪاريگرن اها ڪاٺي هلي ڏيکاري، جنهن تي بزرگ پنهنجو ساڄو هٿ ڦيرائي، ڪاريگرن ۽ مزورن جي روبرو هيءَ دعا گهري ته، "رب سائين، تون سائي ڪاٺيءَ کي وڌائين ٿو، سڪل ڪاٺيءَ کي نٿو وڌائي سگهين ڇا؟ الله سائين، توکي سڀ قدرت آهي، هن سڪل ڪاٺيءَ کي پنهنجي قدرت سان ڊگهو ڪر!" سندس دعا کان پوءِ واڍي ماپ ڪئي، ته ڪاٺي ڪهربل انداز کان به وڌي ٿي. هي معلوم نه ٿي سگهيو ته انهي ڪرامت لاءِ ٽيئڙ بخار ڇڏي ويندو، مخدوم موصوف ارشاد ڪيو هو يا سندس انتقال کان پوءِ اها ڪرامت ڪنهن بزرگ جاري ڪئي. والله اعلم بالصواب واليه المرجع والماب. هن وقت اهو ٿنڀ ڪِري پيو آهي ۽ ويساهي ماڻهو اجان تائين واري جي بخار اچڻ کان اڳ ٿا هن ٿنڀ کي ڀاڪر پائين، ته بخار جو وارو ٽريو وڃي.)

Gul Hayat Institute

انهي مخدوم محمد شريف جي شعر جو نمونو لکجي ٿو.

ملا موران تن سان محبت ميٺ نہ ڪن،
ويسه وسوڙلن ڪي ڪاتيءَ ساڻ ڪهن:
اٿن خير خلق سان نہ ساڻ ولايت وارن،
سبب تنهن جو پٽرو مر سارا لوڪ سٽن:
ملا سڄاڻ سگهتا، هو ڪراماتون ڪن،
هي هلن ظاهر تي، هو باطون بڪن:
ستون ڏين سماءَ جون ڳجها سر سلن،
تن ڪان اسم الله جو جيڪي پرس پڇن:
ٿئي هدايت تن ڪي رب جي راز رسن،
جيارين جڏن ڪي نهاريو نيٽن:
ڏين نپٽن پٽڙا، مردي نامردن،
اڪيون ڏين انتن ڪي، صحت مريضن:
ڪرامتون اهڙيون بيون پڻ سوَ سنڌين،
ڳٽي ڳٽيان ڪيترا لڪڻ لاهوتين:
تيله فقيرن سان پيئي ناهہ پڙهين،
پال پلايون تن جون سٽيو ڪين سهن:
تا مرن انهم مامري تہ هو تا وڏ وچن!

سچل سائينءَ جي بزرگن جي پيري مريدي

سچل سائينءَ جو ڏاڏو ميان محمد حافظ عرف صاحبڏنو عليه الرحمه، جيڪو 1101هہ ۾ ڄائو هو ۽ 1192 هجريءَ ۾ فوت ٿيو هو، اهو سنڌ جي ڪلهوڙن حاڪمن طرفان وڏي عهدي تي فائز هو. هڪ ڏينهن جيئن هو ڪنهن ،سرڪاري ڪم سان گهوڙي تي سوار ٿيو، ڪوٽڙي ڪبير کان ڏيوٽن جي ڳوٺ ڏانهن ٿي ويو، تہ انهن ٻن ڳوٺن جي درميان جهنگ ۾ هڪ مجذوبہ زال، بيبي بصريءَ نالي، بلڪل الف اگهاڙي ڪيس ڏسڻ ۾ آئي، جنهن چيس تہ، "صاحبڏنا، خدا تنهنجي ڪم ۾ آهي، تون ڪيڏانهن ٿو وڃين؟ پٺتي موٽي وڃ!" ۽ ٽڏو ساهہ ڪٽي هي سنڌي بيت چيائين:

”چري ڪري بصري ڪري تہ ڪر نانهہ،
ويئي پرائي ويانهہ تنهن جو هينئڙو تاهس ٿيو.“

”جيئان گهٽو جڳ ۾ پر جسم نہ جيئڻ ڏي؛
باب نہ پڙهج بي، هوئج آسودو الف سان.“

”ور سان وجهي ڪاڻ، ڪليو سمهين ٿي ڪر سان،
اَيل هي اهڃاڻ، جا ڪر چڏي تو ٿري.“

انهي واقعي کي سچل سائينءَ پنهنجي تصنيف ”رازنامہ“ ۾ هيٺينءَ ريت بيان فرمايو آهي:

عرف جدم مشتهر صاحبدنہ — اسم محمد حافظ ست براست
روز يک مي رفت بيرون از شهر — بود خواجہ بر تماشاي دگر
درميان ڪوتري و ديونہ — ديد يک ديوانہ زن بد برهنہ
بي بي بصري بود ظاهر نام او — کس نمي بشناخت اورا تار مو
تاکہ آن ديوانہ زن پيشش رسيد — گفت باآن خواجہ اين آهي کشيد
بشنواز من راز اي مرد خدا — آن خدا در کار تو تو تا ڪجا
بيتها سندهي بگفتا از زبان — آن بہ پيش توهمي سازم عيان
ازشنيدن خواجہ آن بيخود شده — باز پس گرديد عاشق خود شد
پارچہ عمامہ را از سر کشيد — جرعہ از ميخانہ وحدت چشيد
آمده بشگافت جنگل گوشہ ساخت — جز محبت هرچہ بد زو روبتافت
چهل چلہ اندران بيشہ کشيد — بعد مدت شہ عبيدالله رسيد:

انهيءَ واقعي کان گهڻي مدت بعد ميان صاحبڏنو حضرت شيخ عبيدالله جيلاني بغداري عليه الرحمه جو مريد ٿيو، جيڪو محبوب سبحاني شيخ عبدالقادر جيلاني قدس سره جو پڙ پوٽو هو ۽ پنهنجي ٻن ڀائرن هرهڪ شيخ ڪليم الله ۽ شيخ عبدالملڪ عليه الرحمه ساڻ گڏ سنڌ ۾ آيو هو. حضرت بادشاهہ پٺائي عليه الرحمه جو ڏاڏو حضرت شاهہ ڪريم عليه الرحمه بلڙيءَ وارو شيخ ڪليم الله جو مريد ٿيو، ۽ شاهہ عنايت الله صوفي عليه الرحمه جهوڪ وارو شيخ عبدالملڪ جو مريد ٿيو هو.

ميان صاحبڏني فاروقيءَ بہ سنڌيءَ ۾ شعر چيا، نموني طور ڪجهہ بيت

Gul Hayat Institute

هتي لکجن ٿا:

ملا، جي محبت جي وٺي هڪ پئين
چڙي مڪتب معرڪو سوريءَ سر ڏئين
ڪيئن ٿو تون جئين، ريءَ سڪ "صاحبڏنو" چوي!

ري سڪ "صاحبڏنو" چوي ڪوڙئين پڙهن ڪتاب
پڇن غير گناه ڪان سوين ڪرن ثواب
سٽي دهشت دوزخ جي اکين پرن آب
اٿئي سڀ حجاب، ريءَ سڪ "صاحبڏنو" چوي.

ريءَ سڪ "صاحبڏنو" چوي متان آخوند ڪوٺائين
چڙي مڪتب معرڪو تون عشق نہ اُٺائين
نينهن نہ ٿو لائين، ڪامل پنهنجي ڪانڌ سان!

ڪامل پنهنجي ڪانڌ، اوهان خبر آهي خاصي
اوڏا ٿيو نہ عشق کي اها بات نہ اوهان باسي!
آهيو اوهان بہ اداسي، پر ڪاريءَ مس ڪارا ڪيئو.

ادا ڙي آخوند، مار نہ معصومن کي
جيڪر تنهنجي جان تي برهہ اٿي هئي بوند
تہ هئين نہ مارين هُوند، ناحق نادانن کي.

پاڻ پنهنجو پاڻ ۾، جن پسيو نہ پيهي
"صاحبڏنا" صورت جي، ڪل تنين ڪيهي؟

فڪر فرهي جن، اٿئي پهر مراقبو
دلين جي درياءَ ۾، ٽٻي ڏني تن
سي ٿا لقاءِ پسن، ننڊ عبادت ان جي.

اٿي اَڌيءَ رات کي، چنڊئون چرخو چور
جوڙي ويهج جهد مان، منهن نه ٻئي موڙ
ساهي ٻڌ "صاحبڏنو" چوي، ڏاهي اٿي ڏور
اولاڻي ٿي اور، ڳجهه اندر جون ڳالهڙيون.

ڳجهه اندر جون ڳالهڙيون، سانڍڻ اندر ساهه
پڇي پڇائج پور ۾، متان ڪرين آهه
"و نحن اقرب من حبل الوريد" ويجهي ڪندو واهه
ڪاڏي ڪئي ٿئي ڪاهه؟ تو ۾ ديرو دوست جو!

تو ۾ ديرو دوست جو، موجب ڪتابن
پڙهيا جي پريت ڪان، اهي صحيح سٽ پڙهن
"قلوب المومنين عرش الله" چيو پاڻ ڏڻن.

ڪنهن جو نيهن نهر سان، ڪنين دٻايا درياءَ
"صاحبڏني" جي ساهه، آهي سمنڊ سمائيو.

مخدوم ميان غلام محمد کهڙن واري روايت ڪئي، ۽ پڻ حضرت پير صاحب پير سيد محمد صالح شاهه عليه الرحمه پنهنجي والد ماجد صاحب کان روايت بيان فرمائي ته جڏهن ميان صاحبڏنو چله ڪشيءَ ۾ هڪ اونهي غار ۾ گوشه نشين هو، ته حضرت ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه شهر کهڙن ڏانهن ويندي درازا شريف وٽ آيو، ته فرمايائين ته، 'هت پڪل گدري جي خوشبوءِ آهي.' هڪ اهل معرفت بادشاهه جي ڳالهه سمجهي عرض ڪيو ته، 'قبلا، هتي کهڙن اندر هڪ اونهيءَ کڏ ۾ ميان صاحبڏنو فاروقي چلو ڪيو رهيو آهي.' اهو ٻڌي، ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه غار ۾ اندر وڃي، ميان صاحبڏني سان ملاقات ۽ روح رهاڻ ڪئي، ۽ چيائينس ته، 'هاڻي يار کي لڪائڻ نه گهرجي' ۽ غار مان ڪڍي اچي ٻاهر ويهاريائينس، ۽ پاڻ کهڙن جي شهر ٻاهران اوتاري ۾ وڃي لٿو. انهن ڏينهن ۾ رئيس العلماء مخدوم صاحب ميان احمدي عليه الرحمه کهڙن ۾ هو، جنهن حضرت ڀٽائي بادشاهه عليه الرحمه

Gul Hayat Institute

ڏانهن چوائي موڪليو ته اسان سياڻي اوهان سان اچي ملنداسون!. پر پوءِ جڏهن مخدوم صاحب کي معلوم ٿيو ته بادشاهه سان تنبورا ۽ راڳيندڙ آهن، ته مخدوم صاحب، جو هڪ وڏو عالم متشره هو، انهيءَ ڪري بادشاهه سان ملڻ نه ويو، ڇو ته راڳ ۽ سرود شريعت ۾ حرام آهي. پوءِ بادشاهه هيٺيون بيت مخدوم صاحب ڏانهن لکائي موڪليو:

اڄ نه آيا سپرين، صبح ايندس آءُ،
جنهن جو توتي نانءُ، سو ڪٽندو بارَ ڪهين جا.

انهيءَ بيت جو مخدوم صاحب تي اهڙو اثر ٿيو، جو پاڻ هلي اچي بادشاهه سان ملاقات ڪيائين.

ميان آندل فقير فاروقيءَ کان عاجز مؤلف روبرو هيءَ روايت ٻڌي (جيڪا پنهنجي بزرگن کان ٻڌي هئائين، ۽ عام خاص ماڻهن ۾ پڻ متواتر مشهور آهي.) ته ميان چنيهن فقير اڄڻ کهڙن وارو ميان صاحبڏني جو مريد هو ۽ چلهه ڪشيءَ وارن ڏينهن ۾ روزانه پنهنجي مرشد وٽ کير پهچائيندو هو. اتفاقاً جنهن وقت بادشاهه پٺائي عليه الرحمه غار ۾ ميان صاحبڏني سان رهاڻ ڪري رهيو هو، ته چنيهن فقير انهيءَ وقت کير ڪٺي آيو، ۽ اندر غار ۾ وڃڻ لڳو، ته ميان صاحبڏني چيس ته 'اڄ هت باهه تي ٻري، متان اندر آيو آهين!' پر چنيهن فقير ڪونه مڙيو، ۽ اندر لهي ويو، ته کيس ميان صاحبڏني چيو ته 'چنيهن، هاڻ تنهنجي "چ" اڄ ڪڍي ڇڏيسون، تون نسورو ئي "نينهن" ٿي پيو آهين !' انهي کان پوءِ چنيهن اڄڻ امانت وارو ڪامل درويش ٿيو، ۽ سندس اولاد ۾ پشت به پشت ڪرامت وارا متشره فقير ٿيندا تا اچن. هن وقت ميان حاجي حليم الله فقير کهڙن ۾ گاديءَ تي آهي، جيڪو شريعت جو پائبند مستجاب الدعوات درويش آهي ۽ گهڻا ماڻهو وٽس دعا تعويذ جي لاءِ ايندڙ آهن. جڏهن ميان صاحبڏنو تارڪ الدنيا ٿي، لوڙهو هٿائي، ان ۾ عزلت گزين ٿيو هو، تڏهن کان اهو لوڙهو درگاهه شريف درازن جي لڳ چوڌاري رهندو اچي ٿو، ۽ انهي جي مرمت انهن اڄڻ فقيرن تي رکيل آهي، جيڪي سال ۾ اچيو لوڙهو سڌاريندا آهن.

ميان صاحبڏني عليه الرحمه کي به پٽ هئا؛ وڏو ميان صلاح الدين

صاحب سچل سائينءَ جو والد ماجد هو، پر سندس ننڍو پٽ ميان عبدالحق صاحب ميان صاحبڏني ڪان پوءِ گاديءَ تي ويٺو. ان بابت ٻه روايتون آهن، جن کي تذڪره نويسن پڻ بيان ڪيو آهي. هڪ روايت هيءَ آهي ته ميان صاحبڏني جي مرشد، شيخ عبيدالله جيلانيءَ، مسند نشينيءَ جو جيڪو سلسلو تاريخ 11 رمضان شريف 1164هه ۾ حبيب الدين جي مسجد واقع دراز شريف ۾ لکيو هو، ان ۾ ميان عبدالحق جو نالو لکيل هو نه ميان صلاح الدين جو؛ جنهن تي ميان صاحبڏني پنهنجي مرشد کي عرض ڪيو هو ته 'ڇو منهنجي وڏي فرزند صلاح الدين جونالو نه لکيو اٿوَ؟' جواب ۾ فرمايائين ته 'ميان صلاح الدين کي هڪ پٽ ڄمندو، جيڪو سرمست ۽ زماني ڪان تارڪ هوندو، انهي ڪري تنهنجي ننڍي پٽ جو نالو لکيو اٿم.' ٻي روايت هيءَ آهي ته جتي هينئر درگاهه شريف آهي انهي هنڌ هڪ کپڙ جو وڻ هو، جتي ميان صاحبڏنو هميشه صبح جي نماز وجي پڙهندو هو. هڪ ڏينهن ميان صاحبڏني پنهنجي پٽن جو هن طرح امتحان ورتو، جو پنهنجي وڏي پٽ ميان صلاح الدين کي چيائين ته 'کپڙ وڻ پاڙيءَ جو هڪ ڪوُنرو پيو آهي، اهو وجي ڪڻي اچ!' هو ويو ته ڇا ڏسي ته آڌو رت جو درياهه پيو ٿو وهي، جنهن کي ڏسي موٽي آيو، ۽ اها حقيقت اچي عرض گذاريائين. جنهن ڪان پوءِ پنهنجي ننڍي پٽ ميان عبدالحق کي چيائين ته 'تون وجي اهو ڪوُنرو ڪڻي اچ!' هو ويو ته هن به ڏٺو ته اڳيان رت جو درياه پيو وهي، پر همت ڪري، دل جهلي، رت جي درياهه ۾ ڪاهي پيو ۽ لنگهي وجي ڪوُنرو ڪڻي اچي والد جي خدمت ۾ حاضر ڪيائين. انهي امتحان وٺڻ مان ميان صاحبڏني کي پڪ ٿي ته فقيريءَ جي اهليت ۽ لياقت سندس ننڍي پٽ ۾ ئي آهي. انهي ڪري پنهنجي وڏي پٽ ميان صلاح الدين کي وصيت ڪيائين ته 'مون ڪان پوءِ پنهنجي ننڍي ڀاءُ کي گاديءَ تي ويهارجانءِ!' انهي وصيت موجب ميان عبدالحق صاحب مسند نشين ٿيو. اها روايت ميان علي مراد فاروقيءَ به اسان جي پير صاحب کي روبرو ٻڌائي هئي. صحيح متواتر روايت آهي ته حضرت ٽالپر بادشاه عليه الرحمه جڏهن ٻئي ڀيري درازا شريف ۾ آيو هو، ۽ انهي وقت ميان عبدالحق صاحب گاديءَ تي ويٺو هو ۽ پنهنجي پٽن سان گڏ پنهنجي صغير ڀائٽي سچل سائينءَ کي به ٽالپر بادشاهه جي خدمت ۾ پيش

ڪري دعا طلب ٿيو هو، تہ انهي در يتيم کي ڏسي، بادشاهہ پيشنگوئي فرمائي هئي تہ "هن کي پڙهائڻ جو ڪو ضرور نہ آهي، اسان جيڪو ڪنو (ديڳ) رڌو آهي، ان جو هي نينگر ڍڪڻ لاهي ڇڏيندو." ۽ بادشاهہ جي اها پيشنگوئي حرف بحرف پوري ٿي، جيئن اڳتي سچل سائينءَ جي سوانح حالات مان ظاهر ٿيندو، ۽ جيئن ٻين تذڪرہ نويسن پڻ لکيو آهي.

ميان عبدالحق صاحب پڻ شعر چوندو هو. مؤلف حقير ميان آندل فقير فاروقيءَ ڳالهہ ڪئي هئي تہ هن وٽ سندن ڪلام لکيل هئا، 'پر منهنجي جاءِ ڪي باهہ لڳي هئي جنهن ۾ اهو بياض ڪلامن جو ۽ ٻيا تبرڪات سڙي ويا هئا: راقم کي خواجه عبدالحق صاحب جي چيل سنڌيءَ ۾ مدح ۽ ڪجهہ فارسي ڪلام دستياب ٿيو، جيڪو هن هيٺ لکجي ٿو، تہ يادگار رهي:

(حضرت خواجہ پير ميان عبدالحق صاحب جي چيل مدح حضرت محبوب سبحاني شيخ عبدالقادر جيلاني قدس سره)

بهر خدا و مصطفيٰ، يا غوث رب العالمين!
دل کي ڪرين سيد صفا، يا غوث رب العالمين!

نرتون نشر ناست ۾، منزل تنهنجي ملڪوت ۾
تنهنجي هڪل هاهوت ۾، يا غوث رب العالمين!

عارف آهين الله جو، تون دادلو درگاه جو،
... ...
واقف ڪرين تون راه جو، يا غوث رب العالمين!

سونهون ڪرين تون سير ۾، سڀ شر ڪان رک خير ۾
... ...
ڏي ڪانہ حاجت غير ۾، يا غوث رب العالمين!
... ...

تن ڪان نہ ٿئي طاعات ڪا، ڪانهي بدن جي بات ڪا،
... ...
تنهن جي ڪريو مصلحات ڪا، يا غوث رب العالمين!

Gul Hayat Institute

سياڻو سڄهي ٿو سير جو، نارو وهي ٿو نير جو
پاڇي آهيان تو پير جو ....
وٺ دست هن دلگير جو، يا غوث رب العالمين!

جن آدمي توکي نيان، آيا سنڌءِ در در ديان
توکي فلڪ تي ٿيا مڪان دشمن سنڌءِ هاويءَ هيان
ڪر ڪو ڪرم مون تي ميان، يا غوث رب العالمين!

شفاعت گهران تو شاه کان، تون آنهه منور ماه کان
... ... نيو نفس رهزن راه کان رک
خلل تنهن جي خواه کان، يا غوث رب العالمين!

توفيق ڏي طاعات ۾، سوکي گهران سڪرات ۾،
... ...
آدر ڏيو عرصات ۾، يا غوث رب العالمين!

ڏي صحت ڪل آزار کان، آهي انديشو نار کان
... ... بخشاء بخشڻهار کان
رک سختيءَ تبار کان، يا غوث رب العالمين!

ويلو قبر جو سخت تر، ايندا ملڪ ڏاڍي ڏمر
آت ڪم نہ ايندو زور زر، تنهن ويل ڪج تون وير ور،
دلگير تي تون دست ڌر، آيا غوث رب العالمين!

دل عشق سان آباد ڪر، ڪونين ۾ شه شاد ڪر،
دامن لڳيءَ جو داد ڪر، ڪل علت کان آزاد ڪر،
صالح سندم اولاد ڪر، يا غوث رب العالمين!

در تي تنهنجي دربان جم، فغفور سنجر پشت خم،
حاضر مَلڪ بہ دم بدم، تنهنجو ولين تي قدم،
ڪر ڪو مقصر تي ڪرم، يا غوث رب العالمين!

Gul Hayat Institute

تون درگه خدا جو دفتري، ڪانهي بنا تو رهبري،
واهڙ ٿيو سگهڙا وري، پٽيو اها دل جي دري،
ڪر وهم ڪان اجو وري، يا غوث رب العالمين!

ڪيا عجز "عبدالحق" ادا، سوڪور رکين تنهن کي سدا،
ڪيِ درد دل جا تنهن سندا ... ...
اچ خواب ۾ ڪارڻ خدا، يا غوث رب العالمين!

ميران محي الدين ميان، سڻ دانهن جا تو در ڏيان،
تعظيم عزت سان جيان، ايمان سان خاتم ٿيان،
دم آخرين ڪلمو چوان، يا غوث رب العالمين!

پير خواجہ بدالحق علي الرحمه 1462 هجريءَ ۾ وصال ڪيو. سندس تاريخ وفات سچل سائينءَ موزون ڪئي. اهو قطعه تاريخ سندن مزار پر انوار تي ڪانسيءَ جي سر تي لکيل موجود آهي. هن هيٺ لکجي ٿو.

مرشد ڪامل حقيقت يار، وارث دين احمد مختيار
گوهر بحرانه واحد، ليس في الدار غيره ديار
سال تاريخ اوست مظهر حق، ميم ماو من از ميان بردار
1264هہ

حضرت خواجہ عبدالحق جي وصال کان پوءِ، سندن فرزند سخي ميان قبول محمد صاحب اول گاديءَ تي ويٺو، سچل سائن ساڳيءَ طرح سندن خليفو رهيو. انهي سخي قبول محمد جي وصال کا، ٿي سال اڳ ۾ سچل سائينءَ برقعو مٿايو. ان کان پوءِ خواجہ پير عبدالحق جو پوٽو ميان نظر محمد طور سينا وارو گاديءَ تي ويٺو. جنهن جي وفات کان پوءِ ميان نجم الدين، ۽ ان جي انتقال کان پوءِ سخي ميان قبول محمد صاحب ثاني عليه الرحمه گاديءَ تي ننڍي ڄمار ۾ ويٺو.

سخي ميان قبول محمد صاحب ثاني ڪلام الله شريف جو حافظ ۽ وڏو صاحب باطن جو ۽ ڪشف ڪرامت وارو، مستحاب الدعوات، ۽ ايڏو سخي

هو، جو سوين دفعا سوالين محتاجن کي بدن جا ڪپڙا بہ لاهي ڏنائين. عاجز مؤلف بي شمار دفعا سندن خدمت ۾ دعا طلبيءَ لاءِ ويندو هو. وڏو صوفي موحد ۽ مرجع اللحلائق هو. جڏهن ڪيس گاديءَ تي ويهاريائون، تہ سچل سائينءَ جي طالب يوسف نانڪ سندس آڏو يڪتارو ڪٺي هي ڪلام في البديه انشاد ڪيو هو. ڪلام وڏو آهي، جنهن ڪري ان جي مطلع لکڻ تي اڪتفا ڪجي ٿي. (انهي خاص قبوليت سان سندس عمر 125 سال ٿي.)

عمر دراز تيڏي، علي نگهبان هووي!
علي نگهبان هووي، موليٰ مهربان هووي!
صاحب سلامي تيڏي، عرب ايران هووي!

رياست خيرپور جي وزير خانبهادر قادرداد خان هڪ ڀيري عرض ڪيو تہ "اوهان بہ ڪو ڪلام چيو آهي؟" ڪيس فرمايائون، "سچل سائينءَ ايترو ڪلام چيو آهي، جو وڌيڪ چوڻ جي ضرورت باقي نہ آهي." سندن هڪ بيت عام خاص ۾ مشهور آهي، جيڪو لکجي ٿو:

جامن تي جامان، پرين پهري آيو،
ڪامان ڙي ڪامان، تہ ڪيئو لِڪُ قريب ڪيو!

هن سائين سخي قبول محمد عليه الرحمه جي مرقد شريف درگاهہ جي قبي ۾ ڏکڻ ڪان سنگ مرمر جي جڙيل آهي؛ ۽ خواجہ عبدالحق صاحب جي فرزند ميان زين العابدين ، ۽ خواجہ صاحب جي پوٽي ميان نظر محمد، ۽ ميان نظر محمد جي پٽ ميان غوث محمد عليه الرحمه جا مقبرا طور سينا واري قبي ۾ آهن، جنهن کي سچل سائين "طور سينا" ڪوٺيندو هو ۽ ان تي وجي عروج جي حالت ۾ چڙهي ويهندو هو.

Gul Hayat Institute

قطعہ تاريخ ميان زين العابدين عليه الرحمه

بود گل از گلشن رحمت اميرالمؤمنين، زينتِ اصحاب معني قدوه سلک حامدين
نخلِ بستانِ صفا، سو گلاستان وفا، نونهالِ کامراني از حديقہ جاودين
خازنِ فردوس رحمت باصد مرحبا، اي ولي زيب طاعت انت زين العابدين
1242هہ

قطعہ تاريخ وفات ميان نظر محمد عليه الرحمه

مهِ برجِ ولايت اوجِ سرمد، کہ محکم بود بر شرعِ محمد
پيءِ سالِ وصالش گفت هاتف، چراغِ اوليا نظر محمد
1252هہ

قطعہ تاريخ وفات ميان غوث محمد عليه الرحمه

چون محمد غوث صاحب از جهان کرد انتقال، 'ارجعي' بشنيد از حق يافتِ تشريف وصال
مست صهبائي اناالحق محرمِ سر الست، سينہء بي کينہ اش آئينہء نورِ جمال
نوجوان، شيرين زبان، سر نهان، غرق درياي بقا غواص بحرِ بي نشان
بهر تاريخ وصالش عالمِ ارواح گفت، باد محو انوار بيچون سالکِ سالم خيال

سنہ 1225هہ جڏهن مير صاحب مير رستم خان والي رياست خيرپور ميرس درگاه شريف جو قبو تعمير ڪرايو هو، تہ سائين صاحبڏني عليه الرحمه جي وفات جو قطعہ لکائي سندس مرقد شريف تي هڻائي ڇڏيو هو:

گل فردوس رحمت باغ فاروقي ز اسرار خدا واقف کماهي
ولايت او بود مشهور آفاق زفوقِ عرش اعظم تا بماهي
محمد حافظ و هادي تولد سنش کامل نقل مظهر الهي
1081 + 91 = 1192هہ

سچل سائينءَ جي ولادت ۽ وصال جو بيان

اسم شريف عبدالوهاب، نسباً فاروقي، مشرباً صوفي قادري؛ سنڌي، اردو ۽ سرائڪيءَ ۾ تخلص "سچو"، "سچل"، "سچيڏنو"، ۽ فارسيءَ ۾ "آشڪار"، "خدائي"-

1152هہ مطابق 1739ع جي ڳوٺ دراز شريف ۾ ڄائو هو. جڏهن سندن والد ماجد ميان صلاح الدين انتقال ڪيو هو، تہ ان وقت سائين ڇهن سالن جو صغير ٻار هو. جنهنڪري هن در يتيم جي پرورش سندس چاچي خواجہ عبدالحق صاحب جي درياي صحبت ۽ بحر معرفت ۾ ٿي، جنهن هن کي پهرين حافظ عبدالله قريشي صديقيءَ وٽ قرآن شريف پڙهڻ ۽ حفظ ڪرڻ جي لاءِ ويهاريو، جنهن وٽ ننڍي عمر ۾ ئي قرآن شريف ازبر ياد ڪري

Gul Hayat Institute

قاري ٿيو. اهو حافظ عبدالله مرحوم دراز شريف جي مشهور آخوند حسن عليءَ جي بزرگن مان هو. حافظ عبدالله 1233هہ ۾ وفات ڪئي، جنهن جي قبر درگاهہ عشق بارگاه دراز شريف جي اڳيان صحن ۾ آهي، جنهن جي وفات جو هيٺيون قطعہ تاريخ سچل سائينءَ جو چيل ڪانسيءَ جي سر تي لکيل آهي:

خادمِ صاحبانِ اهل الله محرمِ راز عارفِ بالله
عرف اهل قريش صديق واصلِ بحرِ ذات الاالله
جستم از عقل سالِ تاريخش گفت از اسم حافظ عبدالله
1233هہ

قرآن شريف حفظ ڪرڻ کان پوءِ سچل سائينءَ کي سنڌس چاچي خواجہ عبدالحق صاحب پاڻ فارسي پڙهائي، ۽ علوم عربيه متداوله جي تحصيل ساڻ گڏ تصوف ۽ معرفت جي تڪميل ڪرائي، خلافت جو خرقو ڏڪائي، سرفراز ڪيائينس، انهي ڪري ڪيس ”خليفو سچل“ ڪري ڪوٺيندا هئا. سچل سائينءَ علم ظاهرَ ۽ باطنَ سمورو پنهنجي مرشد برحق کان ئي حاصل ڪيو ۽ پرايو هو، جيئن پنهنجي سرائڪيءَ ۾ چيل سي حرفي جي هڪ بيت ۾ چوي ٿو:

هادي هي ميڏا عبدالحق سائين، صوفي صاف جو شاهنشاه ميان!
سيو علم تنهن تون معلوم ٿيا، اسرار مڙيوئي آگاه ميان!

سچل سائي پنهنجي سنڌي، سرائڪي، اردو، فارسي ڪلام ۾ بار بار پنهنجي مرشد برحق جي فيض ۽ ڪماليت جي واکاڻ ڪندو رهيو آهي. خواجہ محم الدين سيراني عليه االرحمه واري روايت تہ هن سچل سائينءَ کي جهنگ ۾ لپاٽ هڻي چيو هو تہ ’هن کي عشق جي هڪ لپاٽ بس آهي‘ - اها بلڪ لغو ۽ افتراءِ ۽ سنڌس مخالف ماڻهن جي من گهڙت آهي. ان جو ذڪر صرف ”تذڪره مخاديم کهڙا“ ۾ آيو آهي. ان کان سواءِ اها غير مستند ۽ بي بنياد روايت عوام خواص ۾ ڪٿي بہ ٻڌڻ ۾ ڪانہ آئي آهي، ۽ نہ وري ان جو بيان ڪنهن ٻئي تذڪره نويس ئي لکيو آهي. جيڪڏهن اها روايت صحيح هجي ها، تہ سچل سائين پنهنجي محسن خواجہ محڪم الدين کي ضرور پنهنجي ڪنهن ڪلام ۾ ياد ڪري ها؛ ليڪن انهن ڪڏهن بہ ان کي ياد نہ ڪيو

آهي، نہ صراحتہ نہ ڪنايتہ - حالانڪ سچل سائينءَ ڪي جن اهل مماتيءَ وارن بزرگن رڳو غائبانہ ارادت ۽ محبت هئي، تہ انهن ڪي بہ پنهنجي ڪلام ۾ ڪيترائي دفعا محبت ساڻ ياد ڪندو رهيو آهي، مثلاً فريد الدين "عطار"، شمس تبريزي، بايزيد بسطامي، منصور، وغيره.

سچل سائينءَ ڪي پنهنجي مرشد برحق خواجہ عبدالحق سان اهڙي عقيدت ۽ محبت هئي، جو باوصف خليفہ مجاز هئڻ جي بہ ڪڏهن ڪنهن ڪي پنهنجو مريد نہ ڪندو هو، بلڪ جڏهن ڪڏهن ڪو وٽس مريد ٿيڻ جي لاءِ ايندو هو، تہ ان ڪي پنهنجي مرشدن وٽ وٺي وڃي مريد ڪرائيندو هو؛ البت ڪيترائي ارادتمند صداقت پيوند علم وارا سندس خدمت ۾ طالب ٿي رهندا هئا، ۽ اڪثر فيض وار فقير ڪامل ٿي ويا- جيئن اڳتي سندس طالبن جو بيان لکيو ويندو.

سچل سائينءَ جي صغيريءَ جو احوال

سچل سائين ننڍي هوندي بہ اڪيلو گذاريندو هو ۽ تن تنها جهنگ ۾ گهمندو هو ۽ بلڪل ماٺ ۽ صبر ۽ فڪر ۾ هوندو هو ۽ سراپا خيالُ ۽ غمناڪ رهندو هو. صغيريءَ ڪان وٺي آخر عمر تائين نہ ڪڏهن ڪنهن شڪار جي ويجهو ويو ۽ نہ ڪڏهن پنهنجي هٿ سان ڪنهن جانور ڪي ذبح ڪيو هئائين.

سچل سائينءَ جي جوانيءَ جا ڪوائف

جواني ۽ ايام شباب ڪان وٺي، سچل سائين پنهنجي مرشد ڪريمن گاديءَ وارن سان ۽ پنهنجي ٻين عزيزن سان پنج وقت نماز پابنديءَ سان پڙهندو هو، ۽ ورد وظائف ۾ مشغول رهندو هو. پوءِ جڏهن سندس عمر پنجاه سال ڪي قريب ٿي هئي، تہ پوءِ موج، مستيءَ، عروج، جي حالت ۾ بيخود ٿيو استغراق ۾ پيو هوندو هو، جيئن پنهنجي هيئين فارسي ڪلام ۾ چوي ٿو:

Gul Hayat Institute

سالها بودم مسلمان ديندار عابدانہ سجدہ مي کردم شمار
در وظائف ورد هم شاغل بُدم سوي مسجد روز شب مائل بُدم
زهدو رياضت مي کشيدم روزها بي خبر بودم ز درد و سوزها
سالها اندر عبادت بوده ام هم بہ تقوي هم طاعت بوده ام
ذکر الا الله مي کردم بسي آفرين مي کرد مارا هر کسي
پس بخدمت پير عبدالحق شدم تاک هر نيکي بدي را پا زدم
در بحر توحيد مارا غوطہ داد در دلم آن مايۂ دردي نهاد
عشق افزون با فقر امداد کرد خاطر ويران من آباد کرد
دينداري را فراموشي نمود از مذاهب وکيش مارا دل ربود
آن کجا مانده مسلماني کجا حسن آن محبوب باشد جا بجا
از وجودم رستگاري يافتم از ميان کفر و دين برتافتم
تا درون ورطہ عشق انداختہ دل ز سوداي دگر پرداختہ

۽ جيئن هڪ سنڌي ڪلام ۾ چيو اٿس:

پڙهيم نمازون، رکيم روزا، پر پرو پرينءَ جو ڪونہ پيو مون!

با وصف پور جوانيءَ ۽ اعليٰ صحت ۽ نهايت حسن پرستيءَ جي، پنهنجي نفس تي اهڙو قابض هو، جو آخر عمر تائين ڪوبہ اجايو پير شريعت غراء جي خلاف ڪڏهن بہ ڪونہ کنيائين، ۽ صغيريءَ کان وٺي ڪڏهن بہ شراب، ڀنگ تہ نہ واپريائين، پر ڪڏهن حقو يا چلم بہ ڪانہ ڇڪيائين، ۽ نہ وري نڪ ۾ ڪڏهن نسوار ڏنائين. رياست جي حاڪمن ٽالپرن جي شادين ۾ پنهنجي مرشدن ڀاران پير ڏيڻ ويندو هو، جي مير صاحبن جا نوڪر چاڪر ۽ ٻيا اوباش ماڻهو شراب ڀنگ وغيره پيئندا هئا، تہ ڪنهن تي غصو چڙ نہ ڪندو هو ۽ نہ ڪنهن کي منع ڪندو هو. سندس هيٺين فارسي رباعي ملاحظہ ڪيو:

ساقيا اين شراب انگوري، ما نخواهيم زوست صد دوري
لا زوال ست آن ميءِ وحدت، آن بنوشان، رهم ز مهجوري

Gul Hayat Institute

۽ جيئن پنهنجي هڪ سنڌي ڪلام ۾ چوي ٿو:

ڪيو مست پرين جي ڪٽي ناز مون کي! ناهي روزو ياد نماز مون کي!
شوق و شراب پيان پرين وٽ راتيان ڏيهان: ڪونهي ملا قاضيءَ جو ڪو لحاظ مون کي!

۽ فقيريءَ جي خيال ۾ اهڙو مست هوندو هو، جو باوجود جوانيءَ جي، شادي جو خيال به ڪونه هوندو هيس. سندس چاچي مرشد خواجه عبدالحق سائينءَ کيس پنهنجي نياڻيءَ سان شادي ڪرائي، جنهن مان هڪ پٽ به ڄائو هوس، جنهن جو نالو ”نياز علي“ يا ”موجود علي“ چيو ٿو وڃي، جيڪو ننڍي هوندي ئي فوت ٿي ويو هو، جنهن جي موت بابت هيءَ روايت بلڪل مشهور آهي (۽ مؤلف عاجز مير صاحبن جي جهونيءَ عمر وارن نوڪرن کان پڻ ٻڌي آهي.) چون ٿا ته مير رستم خان والي رياست خيرپور جو پٽ مير محمد حسن خان سخت بيمار ٿي پيو هو، جنهن جي بچڻ جي پٽيءَ اميد ڪانه هئي. طبيبن به علاج کان بس ڪئي، جنهن ڪري مير صاحب رستم خان سچل سائينءَ کي دعا طلبيءَ جي لاءِ پاڻ وٽ گهرايو ۽ کيس ڏاڍي عاجزي نيازيءَ سان عرض ڪيائين ته ’منهنجو پٽ بچائي ڏيو!‘ سچل سائينءَ دعا گهري؛ پوءِ مير صاحب رستم خان کي چيائين، ’مير صاحب، تنهنجي پٽ جي حياتي پوري ٿيل آهي، آءٌ ان جي عيوض پنهنجو پٽ سرڪار خدا جي ۾ ڏيان ٿو.‘ سچل سائين اڃان خيرپور ۾ ئي هو ته مير محمد حسن خان هڪدم تندرست ٿيو، ۽ سچل سائينءَ جي پٽ جي اوچتي موت جي خبر آئي. مير محمد حسن خان وڏيءَ عمر وارو ٿيو، جنهن جو اولاد تعلقي روهڙيءَ ۾ رهي ٿو.

ميان آندل فقير درازن واري کان ۽ مخدوم غلام محمد کهڙن واري کان ۽ ٻين ڪيترن کان خاڪسار مؤلف پنهنجي ڪنين هيءَ روايت ٻڌي ته ايام جوانيءَ ۾ هڪ دفعو سچل سائين گهوڙي جي سواريءَ تي خيرپور کان پنهنجي ڳوٺ ٿي آيو؛ جڏهن پيري جي ڳوٺ آيو، ته هڪ ماڻهو پيدل پنهنجو ڏاند ڪاهيندو ٿي آيو. ان کان پڇيائين ته ”تنهنجو نالو ڇا آهي؟“ جنهن چيو ته ”منهنجو نالو محبوب آهي.“ پڇيائين ته ”ڪٿان ٿو اچين؟“ چيائين، ”مستيءَ کان ٿو اچان.“ پڇيائين ته ”ڪيڏانهن ٿو وڃين؟“ چيائين ته

Gul Hayat Institute

” محبت ٿو وڃان.“ (تنڊي مستيءَ کي عوام رڳو ”مستي“ ڪوٺين ٿا ۽ محبت ديري کي رڳو ”محبت“ چون ٿا.) هن جو ائين چوڻ ۽ سچل سائينءَ کي وجد طاري ٿي ويو ۽ هر هر دانهن ڪري پيو چوي ته ”سبحان الله! محبوب مستيءَ مان ٿو اچي ۽ محبت ڏانهن ٿو وڃي!“ ۽ پاڻ گهوڙي تان لهي پيو، ۽ انهي ڏاند واري راهڪ کي گهوڙي تي چاڙهي، پاڻ سندس ڏاند ڪاهي پيدل هليو ۽ هر هر بلند آواز سان چوندو پئي آهيو ته ”سبحان الله! محبوب مستيءَ مان ٿو اچي ۽ محبت ڏانهن ٿو وڃي!“ جڏهن دراز وٽ پهتا، تڏهن ماڻهو حيران ٿي ڊوڙندا آيا، ۽ راهڪ ڏاند واري کي گهٽ وڌ چوڻ لڳا. پر پاڻ ماڻهن کي منع ڪيائين، راهڪ کي اهو گهوڙوو سنجن سميت بخش ڪيائين، ۽ هڪ ماڻهو به ان کي ڏنائين ته سندس اڳيان ڏاند ڪاهي ڪيس محبت ديري پهچائي اچي.

سچل سائينءَ کي پئسي پائيءَ جي پٽيءَ لالچ نه هئي. جيڪي ملندو هوس، اُهو سڀ فقيرن ۽ سوالين کي ڏيئي ڇڏيندو هو. هميشه غمناڪ رهندو هو، ڪلندو اصل نه هو، اڪثر اکين مان لڙڪ جاري هوندا هُنس. سڄي عمر ۾ به پيرا ٺهڪ ڏيئي ڪليو هو- جيئن تذڪره نويسن پڻ لکيو آهي ته هڪ دفعو لطف علي خان خاصخيلي خميساڻيءَ جي زال سچل سائين ءَ وٽ اچي عرض ڪيو ته ”منهنجو مڙس مون ڪان رٺو آهي، اهو پرچائي ڏيو!“ لطف علي کي گهرائي پرچاءُ ڪاياڻون، جو لطف علي خان سندس مريد هو. ٿورن ڏينهن پڄاڻا لطف عليءَ پنهنجي زال کي ڪهي ماري ڇڏيو. جڏهن سچل سائينءَ اها خبر ٻڌي، تڏهن ٺهڪ ڏيئي ڏاڍو ڪليو. ٻئي ڀير، هڪ سيد اچي سچل سائينءَ کي سوال ڪيو! انهي وقت جيڪو زريدار چوغو پاڻ پايو ويٺو هو، اهو لاهي انهي سواليءَ سيد کي ڏنائين. سيد صاحب جي وڃڻ ڪان پوءِ، سچل سائين حال پئجي ويو. طالبن کي چيائين ته ”انهي سيد کي جلد موٽائي اچو!“ جڏهن سيد موٽي آيو، ته ڪيس تڙ ڪرائي، نئون لباس پهرائي، هڪ ٻيو چوغو زريدار نئون ۽ پنج سو رپيا نقد ۽ هڪ گهوڙو سنجن ۽ چانديءَ جي پنج سنجيءَ سميت سيد کي ڏنائين. ان ڪان پوءِ ڪجهه وقت مراقبي ۾ ويهي، زور سان ٺهڪ ڏيئي ڏاڍو ڪليو. سندس طالبن ان جو سبب پڇيو، ته پاڻ چيائين ته ”مون پهرين جڏهن سيد صاحب کي پنهنجي بدن

تان چوغو لاهي ڏنو هو، ته سندس وڃڻ کان پوءِ حضور نبي ڪريم عليه الصلواة والسلام مون تي عتاب فرمايو ته ’ اسان جو عاشق ٿي، تو اسان جي اولاد کي پنهنجو پاٽل ڪپڙو پهرايو!‘ انهيءَ کان پوءِ جڏهن مون سيد صاحب کي گهرائي، نئين پوشاڪ وغيره ڏيئي، رخصت ڪيو، ته حضور نبي ڪريم عليه الصلواة واالسلام مون کي پاڪر پائي فرمايو ته ’سچي عاشق کي ائين ڪرڻ گهرجي‘ ... جنهن ڪري مون کي ڏاڍي خوشي ٿي، تڏهن ٺهڪ ڏيئي کليس.“ انهيءَ واقعي مان ظاهر آهي ته ڪيس حضور نبي ڪري صلعم جو حضور حاصل هو، جئين پنهنجي فارسي ڪلام ۾ به چيو اٿس:

بوده ام روزي بخدمت مصطفيٰ ، سيد الڪونين آن خيرالوري
اين چنين فرمود مارا از ڪرم، ’جز برخصت پير عبدالحق ميان‘

سچل سائينءَ جو حليو ۽ لباس

سندس قد سڌو سنئون درميانو هو، رنگ صاف ڪليل بادام جهڙو، خط و خال دلڪش، اکيون وڏيون چيرويون آهو چشم، وار گيسو دراز، اڇو سفيد پيراهن پائيندو هو ۽ اڇي ڪٽي جي چادر يا اڇي ڪاڏيءَ جي گوڏ ٻڌندو هو. سندس ٻيا سڀ عزيز ۽ مائٽ سر تي پڳ ٻڌندا هئا، مگر سچل سائين صوفين فقيرن وارو سبز تاج مٿي تي پائيندو هو. جُتي به پائيندو هو، پر ڪڏهن ڪڏهن پيرين اگهاڙو به گهمندو هو، ۽ هٿ ۾ عصا کڻندو هو. اوائل ۾ وهٽ تي چڙهندو هو، خوراڪ ۽ کاڌو بلڪل سادو واپرائيندو هو. ڏينهن جو گهڻو ڪري روزو رکندو هو، ۽ جڏهن روزو نه هوندو هوس، ته لسي (جهڻ) ۾ ڳاڙها مرچ وجهي، ان ۾ ماني ڀوري کائيندو هو؛ ننڍيءَ عمر ۾ گوشت جو شوربو به واپرائيندو هو، پر پوءِ ڇڏي ڏنو هئائين؛ رات جو جوئر جي ماني ٻڪريءَ جي کير سان کائيندو هو. کاٽ جي صندل تي يا هيٺ ڌرتيءَ تي سمهندو هو، پر گهڻو وت مراقبي ۾ بيراڳڻ جي ٽيڪ تي اونڌي ڪنڌ ذڪر فڪر ۾ رات گذاريندو هو.

سچل سائينءَ جو سفر

سچل سائين عليه الرحمه سنڌ کان ٻاهر ته ڪڏهن به ڪونه ويو، پر مرڳو سنڌ ۾ به هڪ اڌ دفعو سکر، روهڙي، شڪارپور، لاڙڪاڻي تائين سفر ڪيو هئائين. روهڙيءَ ۾ فقير صاحب ميان قادر بخش "بيدل" ساڻ روح رهاڻ ڪئي هئائين، جو سندس معتقد هو. سکر، شڪارپور ۾ سچل سائين عليه الرحمه جي ولايت ڪرامت، درويشيءَ ۽ سخنوريءَ جي ڏاڍي هاڪ هئي، جتي ڪيترا طالب ٿيا هئا. لاڙڪاڻي ۾ عثمان فقير چاڪيءَ کي فيض رسايو هئائين، فقير ميان محمد صالح قلات، خراسان، بخارا، قنڌار تائين مريد ڪيا، ۽ هڪ مشهور درويش ٿي گذريو آهي؛ لاڙڪاڻي ۾ سندس محلو 'ٻڍڙهي ميان صاحب' جي نالي سان مشهور آهي؛ سندس پويان صاحب معرفت ۽ شاعر ٿيندا رهن ٿا، جن مان ميان علي محمد قادري اهل علم، صاحب معرفت شاعر هو. سچل سائين عليه الرحمه راڳ ٻڌڻ جو ڏاڍو شوقين هو؛ طبلي ۽ سارنگيءَ تي هٿ لڳڻ شرط بيخود ۽ سرشار ٿي ويندو هو، ۽ سندس مٿي جا وار ڪڙا ٿي بيهندا هئا؛ ۽ اهڙو ته درد مند ۽ رقيق القلب هو، جو راڳ ٻڌڻ سان سندن اکين مان لڙڪن ۽ ڳوڙهن جا نار وهي هلندا هئا، جيئن پنهنجي هڪ فارسي شعر ۾ چوي ٿو:

دلم پر غم پريشان ز اشتياقش، ز دردم شير داده دايءِ ما!

رياست خيرپور جي ٽالپر حاڪمن ساڻ سچل سائينءَ جا تعلقات

سائين عبدالحق عليه الرحمه جي وقت ۾ مير سهراب خان ۽ سندس پٽ مير رستم خان حاڪم هئا. فاروقي بزرگن جا ٽالپر حاڪمن ساڻ سچل سائين عليه الرحمه جي ذريعي تعلقات پيدا ٿيا. حيدرآباد سنڌ جي هڪ هندو عامل حيدرآباد جي ميرن جي نوڪري ڇڏي، مير سهراب خان وٽ اچي نوڪري ڪئي؛ ڪجهه عرصي کان پوءِ انهي هندوءَ جنهن کي مير سهراب خان پنهنجو مختيارڪار ڪيو هو، سرڪاري پئسا غبن ڪيا ۽ انهي تهمت هيٺ ڪيس لاڪپ ۾ وڌو ويو. انهي حيدرآبادي عامل هندوءَ جا مائٽ، ميان فضل الله صوفي عليه الرحمه جهوڪ واري وٽ ويا ۽ قيد ٿيل عامل هندوءَ جي لاءِ سفارش گهريائون. صوفي فقير صاحب موصوف کين هڪ خط خواجه عبدالحق صاحب عليه الرحمه ڏانهن لکي ڏنو، جنهن ۾ لکيل هو ته 'هڪ باز ڪتن وٽ جهلجي پيو آهي، اهو ڇڏائي ڏيندا!' خواجه صاحب پنهنجي دستار

مان نقادري ٽوپي ڪڍي پنهنجي هٿن سان سچل سائين عليه الرحمه جي مٿي ۾ وڌي، ۽ چيائينس ته ’مير صاحبن کان انهي هندو عامل جي ٻانهن ڇڏائي اچو!‘ سچل سائين مير سهراب سان ۽ سندس پٽن جي ڪچهريءَ ۾ ويو ته اتي بندوقون تراريون ڏسي پڇيائين ته ’ابا، هي ڇا آهن؟‘ چيائون ته ’سائين، هي بندوقون آهن؛ انهن سان شينهن جو شڪار ڪندا آهيون.‘ تنهن تي سچل سائينءَ چيو ته ’ابا، شينهن ڪنهن جي مارڻ جو آهي!‘ پر انهن هوڏجي چيو ته ’هن بندوق سان ايترن قدمن تي شينهن ماريو ويو ۽ هن بندوق ايترين وکن تي شينهن ماريو.‘ ان تي سچل سائينءَ کي اهڙو جوش آيو، جو هڪدم شينهن ٿي بيٺو ۽ ڪچهريءَ ۾ ويٺل سڀ ماٺهو ڏسي دهلجي ويا ۽ پوءِ سچل سائينءَ کان هٿ ٻڌي معافي گهريائون، ۽ پوءِ وري انساني صورت ۾ ٿي پيو، ۽ سندس چوڻ تي هندو عامل کي به مير صاحب آزاد ڪيو! انهي واقعي کان پوءِ مير صاحبن جو انهن فاروقي بزرگن ڏانهن اعتقاد ۽ اعتماد ٿيڻ لڳو! ورنه مير صاحب شيعه مذهب جا هئا، جي حضرت عمر فاروق رضي الله عنه کان خصوصاً زياده ناراض آهن.

۽ هي روايت تواتر جي درجي تي پهتل آهي ته هڪ دفعو سچل سائين پنهنجي گاديءَ وارن مرشدن جي طرفان مير صاحبن جي شاديءَ ۾ پير پرڻ جي لاءِ ويو. مير صاحب سهراب خان جا سڀ ننڍا وڏا صاحبزادا ڪيس مرحبا ڪرڻ جي لاءِ دستور موجب وٽس آيا. انهي وقت اتفاقاً سچل سائين مٿي بدن تي ميٽ لايو ويٺو هو ۽ تڙ ڪرڻ جي لاءِ تيا ويٺو هو. ٻيا سڀ ننڍا وڏا صاحبزادا بيهي رهيا. سهراب خان جو سڀني کان ننڍو پٽ مير علي مراد خان هڪدم وڃي سچل سائينءَ جي پيرين پيو ۽ ڀاڪر پاتائين. سچل سائين ان کان ڏاڍو خوش ٿيو، ۽ اکين تي چمي ڏنئي، چيائينس ته ’هي ميٽ نه هو پر مينديءَ جو رنگ هو، جو توکي لڳو آهي، ۽ بادشاهيءَ جو تاج تنهنجي سر تي رکجي ٿو.‘ مير صاحب رستم خان مرحوم سخي قبول محمد اول کي ديهه درازا جاگير ڪري ڏني هئي ۽ ڪجهه جاگير تعلقي ڪنڍياري ۾ پڻ ڏنائين. ۽ ان کان علاوه ٽالپر حاڪم وڏا فياض هئا ۽ درگاه عشق بارگاه دراز شريف جا بيحد معتقد هئا، جنهنڪري هو تمام گهڻو نذر وغيره ڏيندا هئا. ۽ مير رستم خان مرحوم سخي مرحوم جي رهڻ لاءِ هڪ بنگلو پڻ جوڙائي ڏنو

هو، ۽ درگاهه شريف جو قبو به مير صاحب موصوف تعمير ڪرايو هو، جنهن جي تاريخ تعمير جو فارسي منظوم قطعو درگاهه شريف جي قبي ۾ اندر اوپر طرف ڪاني لکيل آهي، جو مير صاحب موصوف جي ڪنهن منشي محرر جو چيل چيو وڃي ٿو-هت هن هيٺ يادگار لاءِ لکجي ٿو:

واليءِ ملک مير رستم خان ابن سهراب خان عالي شان
صاحبِ ڪرم و صاحبِ وسعت راضي است دائما برو رحمان
در برش خلعتِ مريدي شد برسرش قائم ست تاج شهان
هست آن مير طالب المولىٰ داد او را خدا بلند مکان
او بنا ڪرد گنبذِ اخضر هست آن روضهٔ بهشت نشان
هست درگاه حضرت قادر بارگاهِ رفيع مثل جنان
عام و خاصان جبه سايانند سر بمالند همچو صد خاقان
ميڪند هرڪ آستان بوسي همه مشکل برو شود آسان
سال تاريخ جستم از هاتف گفت روضه مقدس برهان.
1225هه

سچل سائينءَ جي طالبن جو ذڪر

جيئن مٿي گذريو، ته سچل سائين عليه الرحمه ڪنهن کي به مريد نه ڪندو هو، پر ان هوندي به ڪيترائي طالب مريدن جيان سندس صحبت ۾ رهي فيض پرائيندا هئا؛ مثلاً يوسف فقير تخلص "نانڪ" اڱڙن وارو، ۽ يعقوب فقير، ۽ سيد ميان حيدر شاهه رتي ديري وارو جنهن وٽ سچل سائينءَ جي مستعمل لوهي بيراڳڻ تبرڪ طور هئي، ۽ جانو فقير حلاج (پڃارو) شڪارپور وارو جنهن وٽ سچل سائينءَ جي ڪر آندل مچي جي هڏي جي چٽسالي‌ءَ سان ۽ سندن سبز رنگ واري هڪ صوفين واري تاج تبرڪ طور هئي (۽ هينئر سندن پوٽي وٽ چٽي وڃي ٿي)، ۽ سيد ميان دين محمد شاهه ۽ سيد ميان پير شاهه، ۽ سيد محمد حيدر شاهه، ۽ سيد ميان حسن شاهه، ۽ شير خان فقير ڀنيرو، ۽ شير علي فقير، ۽ محمد صديق فقير ويڻل ڳوٺ فتي تعلقي لاڙڪاڻي وارو، ۽ حاجي ميان عثمان فقير چاڪو لاڙڪاڻي وارو، ۽ فقير محمد صالح قادري لاڙڪاڻي وارو، ۽ فقير محد صلاح ڀٽيو دوٿي تعلقي خيرپور وارو، ۽ گهرام فقير جتوئي- اهي مڙيئي باخدا درويش ۽ شاعر ٿيا آهن.

يوسف فقير اڳڙن واري ۽ يعقوب فقير جي طالب ٿيڻ جو افسانو هن طرح آهي، جو بلڪل مشهور معروف آهي. سچل سائين موج مستيءَ ۾ وقت جو عطا ۽ منصور هو، ۽ سوريءَ تي سر ڏيڻ ۽ شريعت جي تعزير ماڻڻ جي لاءِ هميشه مشتاق ۽ مستعد تي ڪڏهن ڪڏهن کهڙن جي مخدوم صاحب رئيس العلماء وٽ وڃي نڪرندو هو. مخدوم صاحب بہ شرعي غيرت سبب سندس سخت مخالف هئا؛ پر ٽالپرن حاڪمن جو لحاظ رکي ڪيس ڪا وڏي تعزير ڏئي ڇڏي ڏيندا هئا. هڪ ڀيري سچل سائين جيئن کهڙن ۾ ويو، تہ مخدوم صاحب پنهنجي جامع مسجد ۾ شاگردن کي ويٺي سبق پڙهايو. سچل سائينءَ کيس چيو تہ 'تنهنجي شاگردن کي انهي علم مان ڇا حاصل ٿيندو! خدا ڪونہ ملندن. پنهنجي شاگردن مان ہ شاگرد تہ مون کي ڏي!' جنهن تي مخدوم صاحب عتاب خطاب سان ڪيس هڪالي تڙائي ڇڏيو. پر رات تي تہ يوسف ۽ يعقوب هيٺي ذڪر ڪيل شاگرد مخدوم صاحب وٽان انهيءَ رات سائينءَ سچل وٽ طالب ٿيا. يعقوب، يوسف کان سونهن ۾ سرس هو، جنهن تي سچل سائين مٿس وڌيڪ مهربان هوندو هو؛ ۽ هيٺي، يوسف ۽ يعقوب، کيس عرض ڪندا هئا تہ 'اسان کي فقيريءَ جي امانت ڏيو!' هڪ رات حسب دستور سچل سائين پنهنجي خلوت گاهہ ۾ مراقبي ۾ ويٺو هو، تہ اوچتو بلندا آواز سان 'يعقوب! يعقوب! ڪري سڏيائين. انهي وقت يعقوب ڪونہ هو. يوسف چيو تہ 'قبلا، يعقوب ڪونہ آهي، يعقوب جو پٽ يوسف حاضر آهي!' ڪن ڏينهن کان پوءِ بہ وري اوچتو 'يعقوب! يعقوب!'، ڪري سڏيائين، تہ وري بہ يعقوب موجود ڪونہ هو. يوسف چيو تہ 'سائين منهنجا، يعقوب ڪونہ آهي، يعقوب جو پٽ يوسف حاضر آهي!' وري ڪجهہ مدت کان پوءِ ٽئين ڀيري بہ اوچتو يعقوب کي سڏيائين، پر ٽئين دفعي بہ يوسف ساڳيو عرض ڪيو، جو انهي وقت يعقوب درازن جي شهر ۾ ڀڳت جو تماشو ڏسڻ ويو هو. تنهن تي سچل سائين وجد جي حالت ۾ ٻاهر اچي، يوسف کي ڀاڪر وجهي، چيو تہ 'خدا تعاليٰ بہ توکي ئي امانت ٿو ڏئي، تہ پوءِ يعقوب کي ڪيئن ملندي!' صبح ٿيو تہ مسجد شريف ۾ يوسف کي گهرائي چيائين تہ 'اڄ تون نانڪ آهين!' سندن ايتري چوڻ سان يوسف کي هڪ اهڙو وجد ۽ حال پئجي ويو، جو ٽپ ڏيڻ سان سندس مٿو وڃي پئي مسجد جي ڇت سان

لڳو ۽ پير ڌرتيءَ تي اچي پئي لڳا. پهر ڪن انهي حالت ۾ وجد ۾ هو، پوءِ سچل سائينءَ پنهنجي هين طالبن کي چيو تہ ’يوسف کي هٿ مان وٺي سمهاري ڇڏيوس.“ ڪيس سمهاي ڇڏيايون، تہ ڪيترا ڏينهن غشيءَ جهڙيءَ حالت ۾ بيهوش ٿيو پيو هو، جنهن ڪان پوءِ امانت وارو ڪامل درويش ۽ صاحب ولايت ڪرامت ۽ عمدو صوفي شاعر ٿيو.

سچل سائين ڪڏهن ڪڏهن چوندو هو تہ ’يوسف مصر جو بادشاهہ آهي.‘ سندس سرائڪيءَ ۽ سنڌيءَ ۾چيل ڪلام گهڻو آهي، ۽ ڪجهہ ٻاشا ۽ اردوءَ ۾ پڻ ريختا چيا اٿس، ۽ سندس ولايت ڪرامت جا ڪيترائي واقعات آهن. هن هيٺ ڪجهہ لکجن ٿا. جيڪي ڪنهن بہ تذڪره نويس ڪونہ لکيا آهن. سبب تہ ڪن ٻاهرين کي اهي واقعات هٿ نہ لڳا، ۽ ڪن حسد ۽ عداوت ڪان سپرد قلم نہ ڪيا. حضرت پير سيد محمد صالح شاه صاحب عيله الرحمه پنهنجي والد ماجد پير سيد غلام محي الدين شاه صاحب گيلاني عليه الرحمه ڪان ڪيترا دفعا هيءَ روايت بيان فرمائي تہ سر مير علي مراد خان والي رياست خيرپور ديهہ لاڙڪاڻو يوسف فقير کي جاگير طور ڏني، ڪجهہ مدت ڪان پوءِ مير صاحب دريافت ڪيو تہ ’يوسف فقير جو ڪهڙو حال آهي؟‘ خدمتگارن عرض ڪيس تہ ”يوسف فقير وٽ لاڙڪاڻي جون رنگيليون اچن ٿيون تہ انهن کي چوي ٿو تہ ”محبوب، حڪم ڪيو!“ پوءِ ڪو ديرو ڪنهن کي تہ ڪو ديرو ڪنهن کي ڏيئي ٿو ڇڏي! لاڙڪاڻي جهڙيءَ جاگير مان ڪيس ڪجهہ بہ هڙ حاصل ڪونہ آهي، اهوئي ڳاڙهو جامو ڳچيءَ ۾ ۽ گهنگهرن جي ڇير پيرن ۾، هٿ ۾ يڪتارو ڪنيو لاڙڪاڻي جي بازارين ۽ گهٽين ۾ نچندو ڳائيندو ٿو وتي، اجايو سرڪار کي بہ ڪٺي بدنام ڪيو اٿس.‘ مير صاحب خدتمگارن جي صلاح ٺي لڳي، يوسف فقير جي جاگير ڪٺي ضبط ڪئي، ۽ ان جي بدران ڪجهہ نقدي نذرانو مقرر ڪري ڏنائين جيڪو يوسف فقير نہ ورتو. ڪجهہ عرصي ڪان پوءِ مير صاحب سر علي مراد خان تي سندس هڪ نوڪر نالي شيخ علي حسين انگريزن وٽ پڪاريو تہ ”مير صاحب سرڪار انگريز سان لڳي ۽ غداري ڪئي آهي.“ انگريزن مير صاحب کي گهرائي نائچن واري پٽٽن تي پهري هيٺ نظربند ڪيو. سندس هڪ خاص مصاحب پير صاحب پڻ مير صاحب جي خلاف شاهدي ڀري ڏني.

تڏهن مير صاحب محسوس ڪيو ته اهو يوسف فقير جي بددعا جو نتيجو آهي، ۽ پنهنجي صاحبزادن کي فقير صاحب ڏانهن لاڙڪاڻي موڪليائين، مگر يوسف فقير اچڻ کان صاف انڪار ڪيو. پوءِ مير صاحب پنهنجي مودي صاحبزادي مير فيض محمد خان کي پير صاحب پير سيد غلام محي الدين شاهه صاحب سان گڏ ميڙ ڪري فقير صاحب ڏانهن موڪليو. يوسف فقير جناب پير صاحب کي چيو ته آءٌ ڪڏهن به انهي ڪوڙي ڏانهن نه هلان ها، پر توهان سيد ميڙ تي آيو آهيو ته هلان ٿو.' جڏهن مير صاحب وٽ پهتا ته فقير يوسف مير صاحب جي اڳيان بيهي پنهنجو في البديه هي ڪلام ڳايو:

اقرار نا ڦيرائڻ مردن جي شان ۾، محبوب جي چوڻ جو نرڙو زبان ۾.

پوءِ مير صاحب ٻانهون ٻڌي فقير صاحب کان معافي گهري دعا جي لاءِ مستدعي ٿيو. فقير صاحب چيس ته 'علي مراد تير وجي نشان تي لڳو، هاڻ ٻيو ڪجهه تي ڪونه سگهندو، تون لنڊن وڃ ته فقير توکي لڏو گاگن پرڳڻو بحال ڪرائي ڏيندو.' جنهن کان پوءِ مير صاحب لنڊن ويو ۽ ڪيس هيءَ رياست خيرپور انگريزن وٽان بحال تي ملي، ۽ اهو ئي لڏو گاگن پرڳڻو آهي جيڪو مير سهراب خان پنهنجي خرچ لاءِ مخصوص ڪري ٻيو سمورو ملڪ مير رستم خان کي ڏنو هو.

جڏهن هزهائينس مير علي نواز خان صاحب مرحوم پنهنجي مائٽن صاحبزان جون جاگيرون ضبط ڪيون هيون، ته ديوان پيسومل وڪيل سکر واري کان درخواست لکائڻ جي لاءِ حضور شاهزادو مير غلام حسين خان صاحب ٽالپر جو عام مختيار سرائي حاجي غلام رسول خان موٽر ۾ سکر هليو، ته عاجز مؤلف به انهن سان گڏ هو. جڏهن دونهي جي ڳوٺ وٽ پهتاسون، ته مون حاجي غلام رسول کي چيو ته "هي قبو ڪنهن جو آهي؟" چو ته آءٌ اڳ خشڪيءَ رستي سکر ڪڏهن ڪونه ويو هيس. حاجي غلام رسول چيو ته، "هي قبو سچل فقير جي ٻالڪي محمد صلاح پِئي جو آهي، جنهن لاءِ سچل چوندو هو ته 'جيڏانهن محمد صلاح تاڏي الله!" اهو ٻڌي شاهزادي مير غلام حسين فرمايو ته "صوفي واهيات آهن؛ انهن جو نظريو دهرين جهڙو آهي." ان تي حاجي غلام رسول خان چيو ته "قبلا، تنهنجو

ڏاڏو سر مير علي مراد خان صاحب توهان ڪان وڌيڪ شيعي مذهب جو پابند هو ۽ اهو صوفين خصوصاً سچل فقير جو ۽ سندس ٻالڪي يوسف فقير جو بيحد معتقد هو! منهنجو والد سرائي پيارو خان چوندو هو تہ جنهن سال فقير يوسف انتقال ڪيو هو، تہ انهي سال جڏهن سر مير علي مراد خان صاحب ٻيلي جي شڪار تي هليو تہ محفي جي حمالين کي حڪم فرمايائين تہ 'يوسف فقير جي مقبري تي هلو.' جڏهن اتي پهتا، تہ مير صاحب محفي ڪان لهي مقبري جي دروازي جي چائنٽ تي اکيون رکي گريو ڪيو. اها ڳالھہ مير صاحب جي سيني صاحبزادن کي سخت ناگوارا لڳي، جو اهي سڀ شيعا مذهب رکندا هئا. پوءِ جنهن وقت مير صاحب ڏوپهره داري منزل تي اچي لٿو، تہ سندس وڏن صاحبزادن پنهنجي ننڍي ڀاءُ مير غلام مهدي خان کي سيکاريو تہ تون مير صاحب کي چئہ تہ 'افسوس جي ڳالھہ آهي جو توهان شيعا مومن ٿي ڪوڪر جي پٽ يوسف فقير جي مقبري جي چائنٽ تي اکيون رکي گريو ڪيو!' مير صاحب چيو تہ 'يوسف فقير وڏو صاحب ڪرامت ولي هو. سندس ڪرامتن جو ڪهڙو بيان ڪريان! صرف هيءَ سندس ڪرامت ٻڌو: آءٌ جڏهن لنڊن وڃي رهيو هوس، تہ هڪ ڏينهن خطري جو گهنڊ وڳو ۽ جهاز جي ڪپتان مون کي اچي چيو تہ جهاز چاڙ ٻڏو اوهان چئيون لڪو ۽ دنگ پاڻ وٽ رکو. جهاز جو ڪپتان ائين چئي هليو ويو، تہ ان ڪان پوءِ سنت يوسف فقير انهي لباس ڳاڙهي جامي ۾ يڪتارو ڪٺي نچندو ۽ هي ڪافي چوندو آيو تہ "واليءَ ڪي آهہ وراڻ، ٻيهر باروچل جي!" ۽ مون کي چيائين تہ "علي مراد، جهاز ڪونہ ٻڏندو تون بي فڪر ويٺو هج!" يوسف فقير هليو ويو، پوءِ مون ترت پنهنجي خاص خدمتگار اميرن کي اها حقيقت ٻڌائي، ۽ رئيس رحيم خان لاشاريءَ ۽ پليجي خان کي حڪم ڪير تہ يوسف فقير کي ڳولي هٿ ڪري وٺي اچو؛ پر هو ٿي دفعا سارو جهاز گهمي گهمي آيا پر يوسف فقير جو پتو ئي ڪونہ پيو. تڏهن اسان سمجهو تہ هي يوسف فقير جي ڪرامت آهي.'"

هي روايت متواتر رياست ۾ بلڪل مشهور آهي تہ بهاولپور ڪان ربوءَ نالي هڪ ڪير پنهنجي ٻن ڏيئرن سميت مير صاحب سر مير علي مراد خان وٽ آيو. مير صحب ڪيرين جو راڳ ٻڌي، صرف پنج سو رپيا ڪين ڏيئي رخصت ڪيو. انهن ڏينهين ريل ڪانہ هئي، ربوءَ ماڻهن ڪان پڇيو تہ "مير

صاحب کي ڪنهن ڪان سفارش ڪرايون؟ بهاولپور ڪان خشڪيءَ رستي ڏيڍ مهينو لڳو، جو گھڻو سفر اسان نازڪ مزاج ماڻهن لاءِ ڪٺن هو. رستي ۾ اسان جو صرف خوراڪ تي گھڻو خرچ ٿي ويو آهي. مير صاحب جي سخاوت ٻڌي اسان ايڏو ڪشالو ڪري آياسو، صرف پنج سو رپيا اسان کي انعام ڏنو ويو آهي، جو اسان جو واپسيءَ جو سفر خرچ به مس ٿيندو!" ماڻهن ربوءَ کي چيو ته "اڳڙن ۾ وڃي يوسف فقير کان سفارش ڪرايو؛ ٻئي ڪنهن کي به سفارش ڪرڻ جي مجال نه آهي!" ربو پنهنجي ٻنهي خوبصوت ڏيٽرن سان اڳڙن ۾ پهتو. انهي وقت يوسف فقير مٿي ۽ بدن تي ميٽ لايو ويٺو هو.. ربوءَ جي هڪ ڏيءَ وڃي فقير جي پيرن پيئي، ۽ پاڪر وڌائين. يوسف فقير چيس، "محبوب! بس بس، هاڻ حڪم ڪريو!" انهن پنهنجو احوال پيش ڪيو. ٻڌي چيائين ته "وڃو علي مراد تي آئر گڏهه وارا رکي ڇڏيا اٿم. وڃي مٿان چڙهوس!" ۽ چيائين ته، "هينئر جو هينئر ڪوٽ ڏيجيءَ مير وٽ هليا وڃو!" ربو انهي وقت روانو ٿيو. اڃا گمبٽ شهر کان لنگهي ڪوٽ ڏيجيءَ کي ويجها ويا، ته ڪين مير صاحب جا سوار گڏيا. جن کي مير صاحب حڪم ڪيو هو ته ربوءَ کي سنڌس ڏيٽرن سميت وٺي اچو. سرڪاري سوارن انهن کي وٺي وڃي حاضر ڪيو، ۽ فقير صاحب جي پيشنگوئي پوري ٿي. مير صاحب شادي ڪئي جنهن مان ڪيس صاحبزادا تولد ٿيا. صاحبزادو مير خان مير محمد خان ۽ مير جان محمد خان ۽ صاحبزادو مير غلام مهدي خان. ربوءَ ڪيج کي پيپري جاگير ملي ۽ پوءِ گويا ساريءَ رياست جو مالڪ ٿيو.

سچل سائينءَ جو ٻيو ٻالڪو ۽ طالب نالي گهرام جتوئي ولايت ڪرامت وارو شاعر ٿي گذريو آهي. هڪ دفعو هو پنهنجي فقيرن سميت نر جي ڳوٺ تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ وڃي نڪتو، ۽ اتي اتفاقاً حضرت پير صاحب پير سيد ميان علي گوهر شاهه صاحب عليه الرحمه راشدي اول اتي منزل انداز هئا. گهرام فقير سان تنبورا، يڪتارا ۽ دهلڙي هئي، ۽ هو راڳ ڳائڻ لڳا. جيئن ته حضرت پير صاحب عليه الرحمه جي نزديڪ اهي شريعت موجب حرام ۽ ناجائز هئا، ڪين سنڌن فقيرن مريدن پڪڙي وڃي حضرت پير صاحب جن جي

Gul Hayat Institute

حضور ۾ پيش ڪيو. گهرام فقير وجڻ سان سندن اڳيان بيهي پنهنجو هي ڪلام في البديه ڳايو:

ناحق وڃايئي نينهن ري، عمر افراد ميان!
ڪوڙيون ڪتابن جو پڙهه، ڪيئي مولوين مقصاد، ميان،
ڪاغذ ڪارا ڪيئي ڪيترا، بره بنان برباد، ميان،
منهن ڏيکي ماڻهن ڪنان، ظاهر ٿئين زهاد، ميان،
حق نہ حاصل تو ڪيو، ٿئين عشق ڪان آزاد، ميان،
ظاهر گهمين ٿو زمين تي، ڪيون سير سفر سواد، ميان،
اهي مڙئي مڪر جا معرڪا، پيو پڻ پنين پرساد، ميان،
گوشي ويهي ”گهرام“ چئي، ڪر يا ڪي تون ياد، ميان،
ٿيئي نظارو نيهن جو، وٺ عشق ڪان ارشاد، ميان.

حضر پير صحب قبلح جن کي انهي ڪلام جو اثر ٿيو ۽ گهرام فقير کي ڪيترا ڏينهن پنهنجي هم رڪاب رکيائون، ۽ انهي فقير جي صحبت کان پوءِ حضر پير صاحب جن شعر چوڻ لڳا؛ سندن شعر ۾ عشق ۽ ذوق ۽ درد، سوز ڀريل آهي ۽ ملڪين مشهور آهي.

سچل سائينءَ جوطالب ميان خير شاهہ رتي ديري وارو پڻ ڪامل درويش ۽ سٺو شاعر ٿي گذريو آهي.

سچل سائينءَ جي بيماري ۽ وصال انتقال

سچل سائين هميشه تندرست هوندو هو. شاذ نادر ڪنهن ڪڏهن ڪو ٿورو بيمار ٿيندو هو. هڪ ڀيري ڪيس رت جا اسهال ٿي پيا هئا؛ انهيءَ وقت سخي قبول محمد صاحب پهريون گاديءَ تي هو. جنهن کي سچل سائينءَ جي حسن پرستيءَ ۽ راڳ سان اونهي دلچسپيءَ جي پوري خبر هئي. انهي ڪري مير رستم خان کي لکيائون تہ ’ڪي راڳيندڙ ڪيريون ۽ گويا موڪلي ڏيو!‘ ڪيريون آيون، ۽ هار سينگار ڪري سچل سائينءَ وٽ آيون، تہ انهن کي ڏسي ڏاڍي خوشي ٿيس، ۽ هڪدم اٿي ويٺو، ۽ راڳ ٻڌڻ شرط وجد ۾ پئجي ويو ۽ صحتياب ٿيو.

ٻئي دفعي بيمار ٿيو تہ سندس بيماريءَ جي خبر ٻڌي لاڙڪاڻي جي هڪ ڪيري نالي جيوٽي درازا شريف هلي آئي، جيڪا سندن معتقد هئي ۽ سچل

سائينءَ جو به نظارو هوندو هوس. اچي چيائين ته ”سائين سچل ڪٿي آهي، ته آءٌ مزاج پرسي ڪنديس ۽ دعا به ڪنديس ۽ ڪيس مجرو به ڳائي ٻڌائيندس.“ طالبن چيس ته ”پاڻ ڏاڍو بيمار آهي ۽ مٿي بنگلي تي سمهيو پيو آهي.“ جيوٽي مٿي چڙهي ويئي، ته ڪيس ڏسي، چيائين ته ”بسم الله، اسان جا طبيب، اسان جا حڪيم آيا!“

ان واقعي کان پوءِ ستت تاريخ 14 رمضان شريف 1242 هجريءَ ۾ نوي سال جي عمر ۾، انهي تصوف جي بدر وصال ڪيو. پاڻ هميشه اڳ ۾ چوندو هو ته ”منهنجي عمر هڪ سو پنج ورهيه آهي، پر آءٌ پندرهن سال اڳ ۾ ئي سرڪار جي سلام تي ويندس.“ فقير صاحب ميان قادر بخش ”بيدل“ روهڙيءَ واري، جيڪو سچل سائينءَ جو معتقد هو ۽ سندس خدمت ۾ درازن ۾ اچي مشرف ٿيندو هو، سچل سائينءَ جي هڪ تاريخ وفات سنڌي شعر ۾ چئي ۽ هڪ فارسي بيتن ۾- هنن هيٺ ڏيئي لکجن ٿيون:

قطعہ تاريخ سنڌي

عشق جو يارو درازن ۾ عجب اسرار هو، مست سالڪ شه سچل عاشق اتي اظهار هو،
بره جي برسات جو تنهن وير تي وسڪار هو، ظاهر ۽ باطن تنهين وٽ درد جوتڪرار هو،
وجد وحدت جو سدا خاصو تنهين خمار هو، مرد سو منصور وانگيان عشق جو اوتار هو.
منجهہ سخن ان جي الوهيت سندو آثار هو، جنگ جذبي جوش مستيءَ ۾ مثل عطار هو،
پانهنجي رائي پرين نوي ورهيہ نروار هو، پوءِ وصل جي موج ماڻي ذوق ڪان ذخار هو،
سن ٻارهن سو ٻئيتاليهہ ۾ تيار هو، چوڏهين رمضان جي هادي اهو هسوار هو،
قربدارن جي ڪٽڪ ۾ مرد منصبدار هو، در تنهين داتا جي ”بيدل“ پرت جو پينار هو.

ڪنهن اهل ماده تاريخ ”پرغم“ ڪڍيو هو، ڪنهن وري هي شعر چيو هو:

سالڪ مستانہ سچو چونڪ پيوسة بحق، ”مست هُو پيوسة“ شه تاريخ آن

قطعه تاريخ فارسي جيڪو مزار پرانوار تي ڪانسيءَ جي سر تي لکيل آهي:

در بيضاي ازل ترڪيہ شد مخروج عشق ڪف زد درياي محبت ڪرد بيرون موج عشق
از خدا بودي صديق و پيش احمد شد سچو از علي صادق يقين و پيشوا ممزوج عشق
سال اورا منشيء بر لوح تقدير اين نوشت بود مر برج هديٰ و آفتابِ اوج عشق
1242هہ

سچل سائينءَ عليه الرحمه جي شاعري

سچل سائين فطرتاً شاعر هو. سندس قلب تي ملهمانه واردات هئي. هن ڪڏهن به ڪنهن شاعر کي استاد ڪونه ورتو ۽ نه ڪنهن کان اصلاح ورتائين. پنهنجي علمي دستگاهه ۽ وسيع مطالعي ۽ ذهن ۽ طبع سليم ۽ فهم مستقيم سان علم عروض جو وڏو ماهر علم تي ويو هو. جيئن سندس سنڌي، سرائڪي، اردو ۽ فارسي ڪلام مان ظاهر آهي؛ جو مختلف بحرن ۾ مختلف موضوعن تي سنڌيءَ ۾ بيت ۽ وايون موزون ڪيائين، ۽ بيتن ۽ واين کان اڳتي وڌي سنڌيءَ ۾ سي حرفيون، مولود، مرثيا، مدح، جهولڻا، مرغ ناما وغيره چيائين. چون ٿا ته شاعريءَ جي ابتدائي دور ۾ ايام شباب ۾ پنهنجي قلم سان پنهنجا شعر لکندو هو ۽ عموماً فارسي ڪلام سپرد قلم ڪندو هو؛ پوءِ جڏهن اسغراق جي حالت طاري رهندي هيس، ته جذبي ۽ جوش ۾، ٻاهر ميدان ۾ تنبورو هٿ ۾ ڪٽي، پنهنجو في البديه ڪلام سنڌي سرائڪي، وغيره ۾ بيهي ڳائيندو هو ۽ نچندو هو ۽ اکين مان لڙڪ جا نار جاري ٿيندا هئس، ۽ بروقت سندس طالب لکندا ويندا هئا. پوءِ جڏهن نزول جي حالت ۾ هوش ايندو هوس، ته سندس طالب کيس عرض ڪندا هئا ته ”سائين، اوهان هي ڪلام چيو آهي.“ پاڻ ٻڌي چوندو هو ته، ”ابا، چوڻ واري چيو آهي، مونکي ڪا خبر نه آهي.“ انهي طرح سندس طالبن لکي لکي ڪئين بياض تيار ڪيا هئا، جيڪي هڪ دفعي سندس اڳيان آڻي رکيائون، جن کي ٿورو پڙهي، چيائين ته ”ماڻهو بي سمجهي ڪان شريعت جي واٽ کان تان گمراه ٿين!“ پوءِ انهي ئي وقت اهي بياض باهه ۾ ساڙائي ڇڏيائين، جنهن ڪان سندسن طالبن کي ڏاڍو ڏک ٿيو، جنهنڪري ان ڪان پوءِ جيڪي ڪلام سچل سائينءَ چيا، سي کيس ڪونه ڏيکاريائون. سندس وفات کان پوءِ شمار ڪيو ويو ته نو لک ڇٽيهه هزار ڇهه سو ڇهه شعر ٿيا، جنهن مان سندس طالبن وٽ رکيل شعر ضايع ٿي ويا. هن وقت درگاهه شريف دراز جي ڪن فقيرن وٽ غير مطبوعه ڪلام ڪيتروئي چيو وڃي ٿو، جيڪو ڪنهن کي به نه ٿا ڏين، جنهن جي ضايع ٿي وڃڻ جو پڻ قوي امڪان آهي.

سچل سائين اوائل ۾ پنهنجي ڏاڏي ميان صاحبڏني جو ڪلام به ڳائيندو هو، مگر پوءِ پنهنجو ئي پنهنجو نئين سر نئون ڪلام انشاد ڪندو هو.

ڪوبه سنڌي جنهن سچل سائينءَ جو ڪلام ٻڌو هوندو، توڙي پڙهيل نه به هوندو تڏهن به متاثر ٿيو هوندو، ۽ هر اُهو سنڌي جو علم آشنا، پڙهيل ۽ ڪجهه سخن فهم به هوندو، ته سچل سائينءَ جي ڪلام جي فصاحت بلاغت، سندس بلند فڪر ۽ اعليٰ عجوبه مضامين جي داد ڏيڻ لاءِ مجبور ٿيندو. ۽ هڪ سنڌي عشق مجازي وارو سچل سائينءَ جي سوز گداز ۽ درد ڪان پرپور ڪلام جي ٻڌڻ ۽ پڙهڻ سان بي اختيار اشڪبار ٿيندو، ۽ جيڪڏهن ڪو سنڌي صوفي موحد، تصوف جي رموز ۽ اسرار جو واقف ۽ صوفين جي مصطلحات کان باخبر سچل جو ڪلام پڙهندو يا ٻڌندو، ته ڪيس سنڌ جو "حافظ" ۽ "منصور" مڃيندو ۽ عطار ۽ تبريزي ۽ بسطاميءَ جو همسر يقين ڪندو. ۽ جڏهن هڪ عابد زاهد خشية الله وارو نيڪ نمازي سچاجهو سنڌي پنهنجي معاصيءَ جو معترف سچل جي ڪلام جو اهو ڀاڱو پڙهندو، جنهن ۾ هو پاڻ کي گنهگار عاصي پر معاصي چئي خدا غفار ستار جي اڳيان عاجزيءَ سان مغفرت ۽ بخشش گهري ٿو، ته اهو به خوف خدا کان روئي عفو ۽ مغفرت جو خواهان ٿيندو. ۽ هڪ عاشق رسول صلي الله عليه وسلم سچل جي ڪلام ۾ عشق نبوي صلعم جو جوش ۽ جذبو محسوس ڪري، سچل کي فنا في الرسول صلعم ڪري مڃيندو...

چوي ٿو:

مشتاق لقاي مصطفائيم، او هست خداي خود گواهيم
گم گشت خود خود آشڪارا. ما خاڪ شديم پر گناهيم

توحيد ۽ تصوف جي بيان ۾ سندس مشعل راهه قرآن مجيد ۽ حديث شريف هو، ۽ جيئن حضرت ڀٽائي عليه الرحمه جي ڪلام هدايت نظام جو اڪثر حصو تمثيلي آهي، تئين سچل سائينءَ به سر عمر مارئي ۽ سسئي پنهون، مومل مينڌري ۽ ليلا چنيسر ۽ سهڻي ميهار ۽ نوري ڄام تماچيءَ ۾ پنهنجي بيتن ۽ ڪافين ۾ شاهه صاحب جي تمثيلي طريقي جو تتبع ڪيو آهي، ۽ هير رانجهي تي به ساڳئي موحدانه همه اوست جو رنگ چاڙهيو اٿس، ۽ وطن ۽ ساٿيهه جي سڪ ۽ چڪ ۾ روجهن تي اهڙا بيت چيا اٿس، جو هڪ محب وطن سنڌي ضرور ڳوڙها ڳاڙيندو، ۽ جڏهن هڪ غير جانبدار سدا ملوڪ

Gul Hayat Institute

سڀاجهو سنڌي، زبان جي اهيت کان ماهر، تجربيڪار، اهل دل، سخن شناس، سچل سائينءَ جي رسالي جو غور سان مطالعو ڪندو ته اهو بادي النظر ۾ آسانيءَ سان هن نتيجي تي پهچندو ته حضر سلطان الشعراء شاهه ڀٽائي عليه الرحمه کان پوءِ هن بي نظير قادر الڪلام شاعر ڪيئن ته سنڌي زبان کي غير ناموس، ثقيل، اوپرن لفظن کان پاڪ صاف ڪري، سينگاريو آهي! ۽ سچل جي وفات کي هڪ سؤ چوٽيهه سال ٿيا آهن؛ ليڪن ڏسبو ته هن موجوده زماني واريءَ روزمره سنڌيءَ ۾ ڪلام چيا اٿس. سندس ڪلام جي بيهڪ، ترڪيب، لطافت، سولائي، ربط، تناسب، توازن حيرت ۾ وجهندڙ آهي؛ جنهن لاءِ ڪنهن به فرهنگ جي ضرورت نه ٿي رهي.

سچل سائينءَ سنڌ ۾ سرائڪي ٻوليءَ ۾ به اهڙو بامحاوره سٺو ڪلام، ڏوهيڙا ۽ ڪافيون ۽ سي حرفيون چيون آهن، جن کي بهاولپور ۽ ملتان جا ماڻهو به ٻڌي حيران ٿيو وڃن. مؤلف کي بخوبي ياد آهي ته نواب صاحب عرفان مراتب نواب قيصر خان صاحب منگسي، والي رياست جهل، بلوچستان، پنهنجي مرشد خواجه علامه حاجي غلام فريد صاحب عليه الرحمه ساڪن چاچڙان شريف وٽ پاڻ سان اهڙا راڳيندڙ وٺي ويندو هو، جيڪي حضرت خواجه صاحب کي سنڌ جي صوفين جا ڪلام خصوصاً سچل سائينءَ جون ڪافيون ڳائي ٻڌائيندا هئا. ڪيترا دفعا مؤلف جي والد مولوي الله بخش عليه الرحمه ٻڌايو هو ته 'حضرت خواجه صاحب کي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ سان وجد پئجي ٿي ويو.' علاوه ان جي، سچل سائينءَ جو رسالو ۽ "ديوان آشڪار" ۽ "سوز نامه"، "گداز نامه"، "عشق نامه" وغيره ڇپيل پڻ حضرت خواجه صاحب موصوف کي آٽي ڏنا هئائين. اهوئي سبب آهي، جو خواجه صاحب سچل سائينءَ جي ڪيترن ڪافين جا تتبع ڇيا ۽ سندس موحدانه عاشقانه ڪلام جا مضمون اخذ ڪيا؛ نموني لاءِ هن هيٺ ڪجهه ڪافيون لکجن ٿيون.

سچل سائينءَ جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

توڙي پٺيءَ لڳي سارو جڳ، ته به ڇا ٿيو؟ ناهي مجتا ۾ مطلب.

خواجه صاحب جي ڪافيءَ جو ٿلهه:

ٿئي تابع خلقت سڀ، تادي ڪيا ٿي پيا؟ هَي گم ٿيوڻ مطلب.

Gul Hayat Institute

سچل سائينءَ جي ڪافيءَ جو ٽلهه:

آءُ چو ڏکن ڪاڻ ڄائي آهيان! سورن ڪاڻ سمائي آهيان!

خواجه صاحب جي ڪافيءَ جو ٽلهه:

ڏکڙين ڪارڻ ڄائي هم، سولين سانگ سمائي هم!

سچل سائينءَ جي ڪافي:

پاڻ ڪريان جي پترو، ڪرن مڙئي قتلام!

جدا جماعت ڪان، آهيان پاڻ امام،
دم نہ اڳيون دين ٿيو، ڪفر نہ ڪو اسلام،
فارغ آهيان فرض ڪان، سنت کي بہ سلام،
"سچو" آهيان سچ ۾، ناهي حلال حرام.

خواجه صاحب جي ڪافي:

دستون پير مغان دي، پيتم عشق دا جام،
گنري فرض فريضي، سنت ڪون پي سلام.

سچل سائينءَ جي ڪافي:

وسين اساڏڙي ويڙهي، دليان تي ديدان تيڏي ديري،
سبق وساريا سچو ڪون سارا، تيڏسو عشق اويڙي!.

خواجه صاحب جي ڪافي:

هردم ويسن پياسا ڏي ويڙهي، دليان تي ديدان تيڏي دير.
جندڙي چئڻ "فريد" هي مشڪل، ويڙهيا عشق اويڙي.

Gul Hayat Institute

سچل سائينءَ جي ڪافي:

يار ديواني چا ڪيتيئي، ٻي تا ڪيهي آڪائين ڳالهه!

چشمان دي چوڙ پيٽر ڪراهڻ، ساري بازي جيتيئي،
دلبر سائين، مشتاقان دي رت دلين دي پيتيئي،
دردمندان دي دلڙي دلبر، نال نگاهان نيتيئي،
اپڻي محبت سهٽا سائين، نال "سچو" دي سيتيئي.

خواجه صاحب جي ڪافي:

ساڏي دل ڦير ڏي پورلا! جيوين ڪس نيتيئي!

ڏوھ ورائين دين اليندين، ڏي درڪي رت پيتيئي،
ڪس ڪر زوري دل بيواهي، چا نال ڏکان دي سيتيئي!

مولوي لطف علي مرحوم، جنهن جو سرائڪيءَ ۾ چيل "سيف الملوڪ جو قصو" ڏاڍو مشهور آهي، جنهن جا ڪجھ ڏوهيڙا فاضل اجل، مؤرخ اڪمل، سعادت نقش ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ پنهنجي تاليف "ڪليات حمل" ۾ صفحي 25 کان صفحي ايڪٽيھ تائين لکي، هڪ نقاد ۽ امين مؤرخ جي حيثيت ۾ پنهنجي هر قوي وڏي شاعر حمل فقير لغاري مرحوم جو مولوي لطف عليءَ سان موازنو ڪندي، نهايت تفصيل سان تاريخي حوالن جي روشنيءَ ۾ ثابت ڪيو آهي تہ حمل فقير ڪلام جو اهو عجوبو مقفي نمونو مولوي لطف عليءَ جي ڪلام مان پرايو هو، جيڪو سندس همعصر هو؛ ۽ حمل فقير پنهنجي مائٽ نواب سعيد خان لغاريءَ وٽ ڪيتري مدت سبزل ڪوٽ ۾ رهيل هو، جيڪو سر مير علي مراد خان جي طرفان سبزل جي ڪوٽ ۾ نواب هو. جتان مولوي لطف عليءَ جو ڳوٺ بهادر پور اتر طرف اٽڪل ٽيھ ميل مس هو؛ انهي زماني ۾ لطف عليءَ جي ڏوهيڙن وغيره جي انهيءَ ملڪ ۾ ڏاڍي هاڪ هئي، جن جي ٻڌڻ ۽ هٿ ڪرڻ جو سبزل ڪوٽ ۾ رهڻ ڪري حمل فقير کي پورو موقعو هو. خصوصاً حاڪم وقت نواب سعيد خان جي ذريعي ۽ اثر سان؛ حمل فقير سندس ملاقات جي لاءِ سندس ڳوٺ بهادرپور بہ ويو هو، پر اتفاقاً انهي وقت مولوي لطف علي پنهنجي ڳوٺ ڪونہ هو، ٻاهر ويل هو.

مولوي لطف علي "سيف الملوڪ" وارو قصو سنہ 1195هجري ۾ تصنيف ڪيو هو. جيڪڏهن سندس ولادت جو سن ۽ وفات جو سال حمل فقير وارو فرض ڪجي تہ ان صورت ۾ هي چوڻ بلڪل درست ٿيندو تہ سچل سائينءَ جي وفات جي وقت انهن جي چمار سترهن سالن جي هوندي، ۽ حمل فقير جي شاعريءَ جو ابتدائي دور 1250ھ آهي. يعني حمل فقير، سچل سائينءَ جي وفات کان نو(9) سال پوءِ شعر چوڻ لڳو. ۽ اهڙوئي قياس مولوي لطف عليءَ جي شاعريءَ جو بہ ڪري ٿو سگهجي. مٿينءَ خامه فرسائيءَ جي مدعا صرف هيءَ آهي تہ سچل سائينءَ جا سرائڪيءَ ۾ چيل ڏوهيڙا ۽ ڪافيون مولوي لطف عليءَ کي بہ سندس شاعريءَ جي دور کان اڳ ۾ ڪنين پيا هوندا. هڪ

تہ مولوي لطف عليءَ جو ڳوٺ بهادرپور سبزل ڪوٽ کي ويجهو هو، ٻيو تہ سبزل ڪوٽ ۾ نواب سعيد خان جي گهڻي وقت رهڻ سبب رياست خيرپور جا ڪيترائي ماڻهو هر قسم جا، نوڪريءَ وغيره جي سلسلي ۾ اُتي رهندا هئا (۽ ٽالپر حاڪمن وٽ سچل سائينءَ جو ڪلام ڏوهيڙا وغيره ڳائيندا هوندا. بقول "الناس علي دين ملوڪهم"، ٽالپر حاڪمن کي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ جو ڏاڍو شوق هو؛ ۽ هن ۾ بہ شڪ ڪونہ آهي تہ حمل فقير کي سچل سائينءَ جا سرائڪيءَ ۾ چيل ڏوهيڙا ۽ ڪافيون ۽ سي حرفيون وغيره ڪلام ننڍي عمر ۾ ئي من و عن پهتل هئا؛ ڇو تہ هڪ تہ حمل فقير خيرپور ميرس جي شهر کان اولهہ طرف بلڪل ٽوري پنڌ تي مير خان لغاريءَ جي ڳوٺ ۾ ڄائو ۽ وڏو ٿيو هو، ٻيو تہ سندس جي سر مير علي مراد خان ۽ سندس صاحبزادن وٽ گهڻي آمدرفت هئي، جتي سچل سائينءَ جي ڪلام ٻڌڻ جو عوام خواص کي ڏاڍو شوق هو. سر مير علي مراد خان تہ سمهڻ وقت پنهجي راڳيندڙن کان سچل سائينءَ جون ڪافيون ۽ ڏوهيڙا چوائيندو هو. انهي ڪري قياس بلڪل صحيح ٿيندو تہ لطف عليءَ جي شاعريءَ تي بہ سچل سائينءَ جي ڪلام، خصوصاً ڏوهيڙن، جو اثر پيو هوندو، جيئن اڳتي سچل سائينءَ جي سرائڪيءَ ۾ چيل ڏوهيڙن جو مطالعو قارعين ڪرام کي منهنجي راءِ سان متفق ڪندو، ۽ هي بہ تسليم ڪرڻو پوندو تہ لطف عليءَ جي ڪلام ڏوهيڙن وغيره کان گهڻو وقت، سالها سال، اڳ ۾ ئي حمل فقير جي شاعريءَ تي سچل سائينءَ جي سنڌي سرائڪيءَ ۾چيل خصوصاً ڏوهيڙن جو اثر پيو هوندو.

سچل سائينءَ حضرت پيران پير محبوب سبحاني شيخ عبدالقادر جيلاني قدس سره جي مدح سنڌيءَ ۾ چئي آهي، جنهن جا ڪجهہ بيت هن هيٺ نموني طور لکجن ٿا، جنهن ۾ سچل سائينءَ روءِ زمين جي ولايتن ۽ شهرن جا نالا آندا آهن:

اول حمد الله ڪريان، راض رحمان جو آهي تو پير پيران تي،
عرش ڪرسيءَ تي طبل تنهنجو هلي، ڇا زمين ۽ آسمان تي.

ولايت ولايت سنده نانءُ نشر آهي، ڏيو هٿ ڪر هن حيران تي،
پشن، پچم، پنجاب، سنجاب، خوارزم، خرم شهر ۽ خراسان تي.

تبريز، انگريز ۽ اصفهان، ملڪ ڪابل ۽ قندار، ڪاشان تي،
چين، ماچين، چنجي، چنجاول، جهانسي، ڪانسي، جام، جرجان تي.

Gul Hayat Institute

منجهان مهر وجهه نگاه نادر ڪارڻ رب ڏيهه درازان تي،
"سچو" سگ سنڌ در جو آهي، پالوڻ نيهن جي ڪر هن نادان تي.
(هن مدح جا جملي 43 بيت آهن.)

حمل فقير مرحوم هڪ مدح مبارڪ حضرت ختمي مرتبت نبي ڪريم عليه الصواة والسلام جي چئي آهي، جيڪا "ڪليات حمل" جي صفحي 57 کان شروع ٿئي ٿي، جنهن جي مطالعي مان ثابت ٿئي ٿو ته اها مدح مبارڪ مٿي ذڪر ڪيل سچل سائينءَ واريءَ مدح جو تتبع آهي. حمل فقير جي مدح جا ٻه بيت نموني لاءِ هن هيٺ لکجن ٿا - فتد بروا:

پيو جذب جيلسمير تي، امداد ٿيو اجمير تي،
پيئي گاج تو گجمير تي، ڪر مهر مون تي مصطفيٰ!

پورب، پڇم، پنجاب ۾، سورت، سري سقلاب ۾،
سارهه تنهنجي سنجاب ۾، ڪر مهر مون تي مصطفيٰ!

هت حمل فقير جا ڪي ڏوهيڙا ۽ سچل سائينءَ جا ڏوهيڙا ٻه هوند ڏيکارجن، مگر ڪتاب جي ڊيگهه کان مداحن پيش ڪرڻ تي اڪتفا ڪيو ويو؛ ۽ مؤلف ناچيز جو پڻ هي ٻه اردو هو ته سچل سائينءَ جي ڪلامن جو تتبع ۽ مضامين جو تعاقب ڏيکاريو وڃي، پر اهو اِرادو پڻ تطويل 'لاطائل تحته' سبب ترڪ ڪيو ويو. مشهور روايت آهي ۽ تذڪره نويسن لکيو آهي ته سچل سائينءَ، ميان قادر بخش "بيدل" جي وات تي ڪنڙي رکي چيو هو ته 'اسان هن ۾ حلول ٿا ڪريون.' "بيدل" جي ڪلام ۾ "بيدل" مرحوم جو اهو مصرعو پڻ ڪافي آهي ته "در تنهين داتا جي 'بيدل' پرت جو پينار هو."

سچل سائينءَ جي ڇيل هجو مليح ۽ ڪشف قلوب جو واقعو

هيءَ روايت ايتري مشهور ۽ متعارف بين الناس آهي، جو جهنگ ۾ رهنڊڙ ڪڙمي ٻه عام طرح ۽ شهري خواص خاص طور ڄاڻن ٿا؛ ٻه ڪوري سڳا ڀائر، ڳاڙهيءَ موريءَ ڳوٺ جا وينل، هرهڪ نالي عيسو ۽ موسو، هن ارادي سان درازا شريف آيا ته 'اسان هلي سيد سڏائينداسون؛ جيڪڏهن اسان ڪي ڪشف قلوب سان سڃاڻي ورتائين، ته پوءِ سندس طالب مريد ٿينداسون!' اهي سچل سائينءَ وٽ آيا ۽ سيد سڏيايائون. سچل سائينءَ کين عزت ڏيئي

Gul Hayat Institute

ويهاريو، جيئن هو سادات جي عزت ڪندو هو؛ ٿوريءَ دير کان پوءِ ستت اٿي موڪلايائون ته سچل سائينءَ چيو ته ’هي ڪلام ٻڌي، پوءِ پلي وڃو‘- سچل سائينءَ ڳائي ٻڌايو:

ڪوري آهيو ڪوري، سائين، ڪوري آهيو ڪوري!
ٿي سريءَ مان ڪونه ڪييوسون، چوسريءَ مان ڦوري،
ڪوري آهيو ڪوري، سائينءَ ڪوري آهيو ڪوري!

عيسو، موسو نانءَ اسان جو، ويئل ڳاڙهي موري،
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

اٿون هٿ، ٻڌايون جوڙي ....
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

گنمبٽ، ڪهڙا راڄ اسان جو، راڻيپور توڙي،
ڪوري آهيون ڪوري، سائين، ڪوري آهيون ڪوري!

اهو ڪلام ٻڌي، ٻيئي ڪوري قائل ۽ طالب ٿيا.

سچل سائينءَ جو سمورو ڪلام شطحيات ڪونه آهي

سچل سائين جذب الي الله کان عروج جي حالت ۾ بي ساخته منصور، عطار، تبريزيءَ وانگيان شطحيات (خلاف شريعت) ڪلام چئي ويندو هو، جيئن هو پنهنجي هڪ ڪلام ۾ چوي ٿو:

”يار، وڃ بيخودي دي، ڪڏان ڪڏان آوندي هيئون!“

سندس سمورو ڪلام شطحيات ڪونه آهي، بلڪ هن عشق مجازيءَ ۾ اهڙا سوز گداز وارا ڪلام چيا آهن، جن کي هڪ صاحب دل ذوق وارو ٻڌي ضرور متاثر ٿيندو، ڇو ته سچل سائين نهايت درد مند، رقيق القلب هو، جيئن هڪ شعر ۾ چوي ٿو:

”دلم پر غم پريشان ز اشتياقش، ز دردم شير دادي‌ءِ ما!“

سنڌ ۾ سچل سائينءَ جي خلاف جيڪا مخالفت ۽ بي التفاتيءَ جي لهر پکڙيل آهي، تنهن جو هڪ سبب ته واقعا اهو آهي، جو سندس ڪلام ۾ ”عطار“ ۽ ”تبريزي“ ۽ ”منصور“ جيان ڪجهه شطحيات آهن، مثلاً:

Gul Hayat Institute

ايهو ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ ٻٽيجي.
مار نغارا "اناالحق" دا، سولي سر چڙهيجي،
وچ ڪفر اسلام ڪڏاهان، عاشق تا نہ اڙيجي،
"سبحاني ما اعظم شاني"، "سچو" سر سليجي!

•

"آهيان آءٌ اسرار، جيڏيون مون کي ڪير ڏيون پانيو؟
"نوري ناري ناهيان، آهيان رب جبار."

•

تو شاه بي نيازي، دم زن "اني اناالله"!
شهباز پاڪبازي، دم زن "اني اناالله"!

•

تو خدا هستي، خدا هستي، خدا، لاشريڪ وپاڪ از چون وچرا!

اهڙن ڪلامن ڪري سبب علماء دين ۽ قاضيان شرع متين سندس مخالف ٿيا ۽ ڪفر جون فتوائون صادر ڪيائون ۽ اهو سندن منصبي فرض هو. ۽ ويتر جو صوفي فقيرن، معتقن، مريدن، هندو مسلمانن اهڙن ئي خلاف شريعت ڪلمن ڳائڻ تي زور پريو، تہ ڪندڙ عوام خواص تي پڻ انهن جواثر ٿيو.

از انسواءِ سچل سائينءَ جي مخالفت جو وڏو سبب هڪ هي پڻ ٿيو، جو وقت جا ٽالپر حاڪم سچل سائينءَ جا بيحد معتقد هئا، بلڪ مريد ٿيا، جاگير ڏنائون ۽ درگاهہ شريف جو قبو تعير ڪرايائون ۽ گادي ڌڻيءَ جي رهڻ لاءِ بنگلو جوڙيائون، ۽ هڪ طرف سندس ڪشف ڪرامات جي سبب ۽ ٻئي طرف سندس سفارشن تي حاجتمندن جون حاجتون پوريون ۽ روا ٿيڻ لڳيون، تہ بموجب 'الناس علي دين ملوڪهم' سچل سئينءَ ڏانهن ماڻهن جي رجعات گهڻي ٿي؛ علاوه ڪي تصوف جا ڪوڏيا، خدا جي طلب وارا، اهل باطن جا پڻ سندس حلقہ عقيدت ۾ منسلڪ ٿيڻ لڳا.- تہ سنڌ جي ڪن پير صاحبن ۽ کهڙن جي مخدوم صاحبن ۽ ٻين صاحبِ مريد سيدن ۽ مرشدن کي حسد ۽ رشڪ مان عداوت ۽ خصومت پيدا ٿي، جنهن جو بيان مرزا علي قلي خان بہ پنهنجي رسالي ۾ لکيو آهي (مخدوم صاحب هالن واري جو هڪ خاص مريد نالي قربان علي درازن ۾ اچي سچل سائينءَ جو طالب بہ ٿيو هو).

۽ جيئن حضر پٺائي بادشاهہ عليہ الرحمہ ڏانهن ماڻهن جي رجوعات ۽ سندن ڪشف ڪرامات وغيره سبب هالن جي مخدوم صاحب ۽ شاهہ سائينءَ جي وچ ۾ غلط فهمي ٿي. جيئن تذڪره نويسن اهڙي واقعات ڪي شرح بسط سان لکيو آهي ۽ حضرت استاد سائين علامہ حاجي مولانا المولوي دين محمد صاحب "وفائي" عليہ الرحمہ پنهنجي ڪتاب "لطف اللطيف" ۾ لکيو آهي، ۽ جيئن حضرت شاهہ عنايت الله صاحب صوفي عليہ الرحمہ جهوڪ شريف واري ڏانهن ماڻهن جي رجوعات ڪن پير صاحبن ۽ سادات جي حسد ۽ دشمنيءَ جو باعث ٿي ۽ سندس شهادت جي نوبت آهي. سچل سائينءَ سان کهڙن جي مخدومن صاحبن جي دشمنيءَ جو هڪ تہ سبب اهوئي هو جو هو رئيس العلماءَ صاحب شريعت هئا، جيئن انهن ڪنهن زماني ۾ هڪ وڏي صوفي موحد محمد عاقل نالي ڪي شرعي ڏوهن سبب طرحين طرحين ازيتون ڏيئي قتل ڪرائي ڇڏيو هو، جيڪو کهڙن ۾ ڏاند تي چڙهي آيو هو ۽ "آڪيداس" اچ ڪوناٺيو هئائين ۽ منصوري دم هنيائين (جنهن جي افساني ڪي سچل فارسي نظم ۾ لکيو آهي.) - تئين مخدوم صاحب سچل سائين تي بہ سخت ڏمريل هئا، جنهن لاءِ سچل سائين بہ منصور ۽ تبريزي ۽ عطار جيان شريعت عزاء جي سزا ماڻڻ لاءِ هر وقت بيتاب رهندو هو. ليڪن رياست جا ٽالپر حاڪم سچل سائينءَ جا بيحد معتقد هئا، جنهن ڪري مخدوم صاحب اپڙي نہ سگهيا. ۽ مخدوم صاحبن جي حسد ۽ مخالفت جو هڪ ٻيو سبب پڻ ٿيو. جيئن مرزا علي قلي خان لکيو آهي، تہ شهر گنمبٽ جو هڪ هندو "ڪمو" نالي درازن ۾ اچي سچل سائينءَ جو مريد ٿيو، جنهن کي سچل سائينءَ مسلمان ڪيو هو؛ ڇو تہ هندن وغيره کي مسلمان ڪرڻ جي اجازت حڪومت طرفان صرف کهڙن جي مخدوم صاحبن کي ئي مليل هئي. مٿي ذڪر ڪيل پيرن ۽ مخدومن ۽ سندن مريدن معتقدن پڻ سندن حڪم تي، سچل سائينءَ جي مخالفت تي ڪمر ٻڌي هئي، ۽ زير اثر عالمن کانُ فتوائون سچل سائينءَ جي خلاف لڪائي تبليغ ڪيائون ۽ پاڻان مخالفانہ ملفوظات لکي وڏن بزرگن ڏانهن منسوب ڪيائون، تہ جيئن بزرگن جي مريدن ۽ معتقدن تي اثر ٿئي ۽ هڪدم برخلاف ٿين. ۽ سندس مخالفت جو هڪ سبب سندس وصال کان پوءِ گهڻي وقت گذرڻ بعد ٿيو جڏهن درازا شريف جي بزرگن مان علم هليو

Gul Hayat Institute

ويو ۽ شريعت جي پيروي ميڻجي ويئي ۽ عامي معتقدن ميخوارن جو گهڻو واڌارو ٿيو ۽ درگاه شريف تي گهڻو اچڻ ۽ رهڻ لڳا ۽ سندسن ميخواري جاهل صوفين تي اثر انداز ٿي ۽ هو کلم کلا ظاهر ظهور شراب ۽ ڀنگ وغيره پيئڻ ۾ مبتلا ٿيا، ۽ پڻ ٻيون ڪي بدعتون شريعت جي خلاف جاري ٿيون، خصوصاً چوڏهين رمضان شريف جي متقي، متشرع، زاهد، مجاهد سچل سائينءَ جي تاريخ وصال جي موقعي تي،- جن سيني اهل علم ديندار مسلمانن تي ڏاڍو خراب اثر ٿيو. سچل، اهڙن خلاف شريعت بدعتن وغيره لاءِ عندالله ۽ عندالرسول صلي الله عيله وسلم ذميدار ۽ جوابده نہ آهي؛ بلڪ جن ماڻهن اهي خلافِ شريعت بدعتون جاري ڪيون، اهي جوابده ۽ ذميدار آهن، جيئن ٻين ڪيترن درگاهن تي خلاف شريعت بجڙا ڪم ۽ بدعتون ٿين پيون، جنهن لاءِ سلف صلحاء ذميدار نہ آهن بلڪ خلف سفهاء عندالله ۽ عندالرسول صلعم جوابده ۽ مجرم آهن. سچل سائين هڪ شريعت وارو صوفي باصفا هو، جنهن کي حضرت ختمي مرتب صلي الله عليه وآله وسلم جو حضور حاصل هو. سندس دم زدنيون نام نهاد صوفين جيان نہ هيون، بلڪ هو باخدا درويش حال جو صاحب هو ۽ بلا مبالغہ وقت جو عطار ۽ تبريزي ۽ منصور هو:

قالت الاعراب آمنا قل لم تؤ منوا ولكن قولوا اسلمنا (الايۃ)

جيئن تہ دين اسلام جو هڪ ظاهر آهي، هڪ باطن، تيئن قرآن حڪيم جو بہ هڪ ظاهر آهي ۽ هڪ باطن، جنهن ڏانهن مولانا رومي عيله الرحمه اشارو ڪيو آهي:

"مغز قرآن را برون برداشتيم، استخوان پيش سگان انداختيم."

"ظاهر" تہ مصلحتن ڪي انهن صورتن ۽ امور سان متعلق ڪري ٿو جن ۾ ڪنهن مصلحت جو گمان ۽ شائبو هجي ۽ انهن جي لاءِ اوضاع ۽ مقادير ۽ اوقات جو معين ڪرڻ آهي ۽ انهن جي اشاعت ۽ تحريف وغيره جو سد ابواب آهي جن لاءِ نهايت درجي تاڪيد ڪوشش ڪرڻ آهي؛ ۽ "باطن" صوَر طاعات وغيره ساڻ متبس ٿي، عبادات ۽ طاعات جي آثار ۽ انوار ڪي حاصل ڪرڻ آهي. انهيءَ ڪري حفظ دين جي لاءِ لامحاله عنايت ۽ مدد الهيٰ ٻن قسمن ۾ تقسيم ڪرڻ آهي. جڏهن حضرت ختمي مرتبت صلي الله عليه وآلہ

وسلم جن پنهنجي پروردگار ڏانهن تشريف فرما ٿيا، تہ حسب وعده "اِنا له لحافظون" (الايتہ)، الله تعاليٰ جي عنايت ڪاملين دين جي استعداد جي مطابق آنحضرت ختمي مرتبت صلي الله عليه وآلہ وسلم جي وارثن ۽ جانشينن ۾ ظاهر ٿي. پوءِ هڪ فرقو استعداد ازليءَ جي مطابق شريعت غرا؛ جي حفاظت جي لاءِ عنايت الهيءَ جو مورد ٿيو، ۽ اهو فرقو فقهاء، محدثين ڪرام رضي الله عنهم جو آهي، جيڪو هرهڪ زماني ۾ حصول دين جي ترغيب تحريص ۽ رد تحريف جي لاءِ بيحد ڪوشش ڪندو رهيو. (نوٽ: هي مضمون طويل آهي جنهن لاءِ هت محل بيان نہ آهي.) ۽ ٻيو فرقو پنهنجي استعدالي ازليءَ جي مطابق دين متين جي لاءِ عنايت الهيءَ جو آشيانو ٿيو، هن لاءِ تہ هي فرقو هر هڪ صديءَ ۾ اهل زماني جو مرجع ٿئي.

فقهاءِ ڪرام ۽ محدثين عظام رحمهم الله تعاليٰ فرمائين ٿا تہ 'جيڪو ماڻهو الله تعاليٰ جي حڪمن تي هلندو ۽ نواهي کان محترز رهندو، نمازون پڙهندو ۽ روزا رکندو، زڪواة ادا ڪندو ۽ هڪ دفعو حج ڪندو ۽ قائم الليل صائم الدهر هوندو، تہ اهو ماڻهو اهل مغفرت جو آهي ۽ بهشت جو حقدار ٿيندو. ۽ اهل باطن جا صوفياء ڪرام قدس اسرارهم آهن. جيڪي چون ٿا تہ اهل ظاهر وارن جا اهي احتياط ادنيٰ درجي جا آهن، ۽ چون ٿا تہ بلاشڪ پهرين علماء ظاهر جي فرمان موجب شريعت تي ثابت قدم ٿيڻ ضروري آهي، ليڪن انهي مقام تي ٿي نڪتا غور طلب آهن. پهريون هي تہ عقائد ۾ صحابہ ۽ تابعين رضي الله عنهم جي موافقت مقصود آهي نہ متڪلمين مناظرين جي؛ ٻيو هي تہ مباحث تنزلات خمس يعني وحدت وحدانيت، روح، مثال، جسم ۽ وحدت وجود، وغيره، ۾ سالڪ (خصوصاً مبتديءَ) کي مشغول ٿيڻ نہ جڳائي؛ ٽيون تہ جيڪڏهن ڪتب احاديث ۽ آثار صحابہ ۽ طابعين جي قدرت نہ هجيس، تہ پوءِ مذاهب اربعه مان ڪنهن هڪ جي تقليد ڪري. ۽ اهل باطن چون ٿا تہ نماز هيءَ آهي تہ سموريءَ نماز رجوع الي الحق هجي، ۽ روزو هي آهي تہ سيني سڌن کان انقطاع ٿئي ۽ لذيذ طعامن ۽ خوش سمهڻ کان ۽ سيني لذتن کان تائب ٿجي، هر چند ڪ اهي مباح ۽ حلال بہ ڪٿي هجن، ۽ حج هي آهي تہ پنهنجي باطن ڏانهن رجوع ڪجي ۽ جيئن ظاهري ڪعبي کي بيت الله چئجي تيئن قلب کي بطريق اوليٰ بيت الله سمجهجي، ۽

Gul Hayat Institute

چون ٿا تہ تفڪر ۽ تذڪر ۾ اهڙو مستغرق هججي جو زبان تي الله تعاليٰ جي ذڪر ڪان سواءِ نہ هجي، ۽ ان ڪان سواءِ دل ۾ ٻيو نہ هجي ۽ ذات حق ڪان ساوءِ سڀ شيءِ ڪي وهم ۽ خيال يقين ڪجي، جنهن ڪان پوءِ اهو مقام حاصل ٿئي ٿو جتي بهشت اهڙوئي ناچيز آهي، جهڙو بهشت جي نسبت دوزخ هيچ آهي. جڏهن اهل باطن جا اتي پهچن ٿا، تہ زوق ۽ مستيءَ مان اهڙا ڪلام چون ٿا، جن کي اهل ظاهر جا خلاف شريعت (شطحيات) ڪوئين ٿا. مولانا روم خوب چيو آهي:

گفتگوي عاشقانن در باب رب، جوشش عشق ست، ني ترک ادب.

۽ جڏهن اهل باطن جا انهيءَ حالت ڪان هيٺ لهن ٿا، تہ ان حالت کي پنهنجي اصطلاح ۾ "نزول" ٿا ڪوئين، ۽ انهي وقت پاڻ کي مصلي عبادت تي ڏسي شريعت جي مطابق گفتگو ڪن ٿا، ۽ چون ٿا تہ هر صورت ۾ ذات پاڪ متجلي آهي مگر هرهڪ مرتبي ۾ سندس نالا (اسماء) مختلف آهن، انهي ڪري مراتب عبوديت وارا نالا الوهيت کي نہ ڏجن ۽ اسماء مراتب الوهيت جو مراتب عبوديت تي اطلاق ڪجي.

۽ قرآن حڪيم جي باطن ڪان "علم لدني" مراد آهي، ۽ علوم لدنيه اهڙا علوم ۽ اسرار آهن جن کي بقول امام غزالي عليه الرحمه غزل ۽ نصب ڪرڻ وارا خليفا ڪونہ ٿا ڄاڻن. جن کي انهي ڪان انڪار تي اصرار هجي، تہ انهن کي قرآن حڪيم ۾ حضرت موسيٰ ۽ خضر عليهما السلام جي قصي ۾ غور ۽ تامل ڪرڻ گهرجي، ۽ آية ڪريمه "من ڪفر بالله بعد ايمانه الا من أڪره و قلبه مطمئن بالايمان" جي شان نزول کي پڙهڻ ۽ پروڙڻ گهرجي، جو حضرت عمار بن ياسر صحابي رضي الله عنه خدا ۽ رسول سان ڪفر ڪيو ۽ آنحضرت ختمي مرتبت فرمايو تہ "آل آن تم ايمانه" يعني "هاڻ ان (عمار بن ياسر) جو ايمان ڪامل ٿيو"! ۽ قرآن حڪيم جو باطن روزانہ تلاوت ۾ اچي ٿو، مثلاً:

"نهن اقرب اليه حبل الوريد" (پارو 26، رڪوع 2، سورة ق).

ترجمو: "اسين زور ويجها آهيون ان ڏانهن ان جي ساهہ واريءَ رڳ ڪان."

"فاينما تولوا فثم وجه الله" (پارو الم، رڪوع 14، آية 115، سورة بقر)

ترجمو: "پوءِ جيڏانهن منهن ڪندو، اتي آهي منهن الله جو."

"وهو معكم اينما كنتم" (پارو 27، رڪوع 1، آيت 4، سورة حديد)
ترجمو: "۽ اهو توهان ساڻ آهي جتي هجو توهان."
"وفي أنسفكم أفلا تبصرون"،
ترجمو: "۽ پنهنجي پاڻ ڏانهن ڇو نٿا نهاريو؟"
حديث قدسيءَ ۾ آهي:
لايزال عبدي يتقرب الي بالنوافل حتي أحبه فاذا احببت نت سمعه الذي يسمع به و بصره الذي يبصر به ويده الذي يبطش بها"،
ترجمو: "هميشه منهنجو ٻانهون ويجهو ٿئي ٿو مون ڏانهن نفلن (عبادتن) ساڻ، تان جو آءٌ ان کي چاهيان ٿو؛ پوءِ جڏهن ان کي چاهيان ٿو، تڏهن هجان ٿو کن هن جا جن سان هو ٻڌي ٿو، اکيون اُن جون جنهن سان ڏسي ٿو ۽ هٿ ان جا جن سان وٺي ٿو."
پڻ آيل آهي تہ:
"الانسان سري و انا سره"
يعني، "انسان منهنجو راز آهي ۽ آءٌ ان جو راز آهيان."
۽ پڻ آيل آهي تہ:
"ان الله خلق آدم علي صورته"
يعني، "تحقيق الله تعاليٰ آدم کي پنهنجي صورت تي پيدا ڪيو، خلقيو."
۽ پڻ فرمايائون:
"انا احمد بلاميم" يعني، "آءٌ بلا ميم يعني احد آهيان."
اقوال الصحابه رضي الله عنهم: قال ابوبڪر رضي الله عنہ، "مارآيت شيئا ورايت الله بعده"
"مون ڪا اهڙي شيءِ نہ ڏٺي حالانڪ ڏٺو مون ان جي پٺيان الله کي."
قال علي ڪرم الله وجهه، ما رايت شيئا ورايت الله فيه"
"مون اهڙي ڪابہ شيءِ نہ ڏٺي حالانک ڏٺو مون ان ۾ الله کي."
قال اويس قرني رضي الله عنہ، "اذاتم عيش العبودية فعيشه عيش الله تعاليٰ"
يعني، "جنهن وقت پورو ٿئي ٿو عيش ٻانهپ جو، پوءِ عيش اُن (ٻانهپ) جو عيش الله تعاليٰ جو آهي."

Gul Hayat Institute

قال امام علي زين العابدين رضي الله عنه، "يا رب لو جوهر علم الوح به، لقيل لي انت ممن يعبد الوثنا"

يعني، "اي رب جيڪڏهن جوهر علم جو ظاهر ڪيان ته مون کي چيو ويندو ته تون انهن مان آهين جيڪي بتن جي پوڄا (عبادت) ڪن ٿا."

امام جعفر رضي لله عنه کي چيائون ته "اوهان متڪبر ڇو آهيو؟" فرمايائون ته "منهنجو پنهنجو تڪبر ۽ پندار هليو ويو ۽ ان جي جاءِ ته حق تعاليٰ جو ڪبر اچي ويو آهي."

۽ شيخ معروف ڪرخيءَ چيو ته "ليس في الوجود احد الا الله" يعني، "وجود ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه نه آهي."

۽ شيخ بايزيد بسطاميءَ چيو ته "سبحاني ما اعظم شاني" يعني، "آءٌ سبحان آهيان، ڪهڙو نه وڏو آهي شان منهنجو!" ۽ پڻ چيائين ته "لا اله الا آنا فاعبدوني" يعني، "ناهي ڪو الله مون کان سواءِ، پوءِ منهنجي عبادت ڪريو!" ۽ چيائين ته "مون نانگ جيان بشرت جي کل لاهي ڦٽي ڪئي آهي ۽ ان کان ٻاهر نڪري آيو آهيان." هڪ ڀيري مؤذن چيو ته "الله اڪبر". ٻڌي، چيائين ته "الوهيت ۾ آءٌ برتر آهيان." هڪ دفعو ڪنهن سندس دروازي تي چيو ته "بايزيد گهر ۾ آهي؟" وراڻي ڏنائين ته "گهر ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه ڪونه آهي."

۽ سهل بن عبدالله تستريءَ چيو ته "آءٌ فرشتن تي حجت آهيان ۽ منهنجو هي ڪهيتو علماء فقهاء تي حجت آهي." ۽ چيائين ته "الذڪر علي للسان هذيان و في القلب وسوسة" يعني، زبان تي ذڪر ڪرڻ بڪواس آهي ۽ دل ۾ ذڪر ڪرڻ وسوسو آهي." ۽ چيائين ته "صوفي اهو آهي، جنهن جو خون حلال ۽ جنهن جو مال مباح آهي."

۽ ابو حمزه خراسانيءَ، رڍ جو آواز ٻڌي، چيو ته لبيڪ جل جلاله!" ائين چئي، وجد ۾ پئجي ويو.

۽ شيخ جنيد چيو ته "ليس في جبتي سوي الله" - يعني، "منهنجي جبي ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪوبه نه آهي." (بعض انهيءَ شطح کي بايزيد ڏانهن منسوب ڪيو آهي.) هڪ دفعو شيخ جنيد جي اڳيان شبليءَ اوچتو "الله" چيو، ته ڪيس شيخ چيو ته "شبلي، الغيبة حرام" يعني "شبلي، (گلا) حرام آهي."

هڪ ڀيري بانيءَ فقر، علي ڪرم الله وجهه، بحالت عروج ۽ سڪر وحدت پنهنجي خطبي ۾ فرمايو، جنهن وقت ڀاڻ ماڻهن کي خطاب ڪري رهيو هو، ته ”مان ئي اسم الله جي ڪان لفظ ڏنو ويو آهيان ۽ مان ئي لوح آهيان ۽ مان ئي عرش آهيان ۽ مان ئي ڪرسي آهيان ۽ مان ئي ست آسمان آهيان ۽ مان ئي ست زمينون آهيان.“ پوءِ جڏهن اثناء خطبي ۾ ئي عروج کان لهي نزول جي حالت ۾ آيو ۽ وحدت جي تجلي اٿي ويئي، ته پوءِ پاڻ معذرت ڪرڻ لڳا ۽ پنهنجي عبوديت ۽ عاجزي، بيڪسيءَ جو اظهار فرمايائون.

شيخ ابوبڪر واسطيءَ چيو ته ”جنهن ذڪر ڪيو انهيءَ بهتان ٻڌو، جنهن صبر ڪيو انهي دليري ڪئي، جنهن شڪر ڪيو انهي تڪلف ڪيو.“

حسين بن منصور حلاج ”انا الحق“ چيو، ۽ چيائين ته ”عارف تيستائين مومن نٿو ٿئي، جيستائين ڪ هو ڪافر نه ٿئي.“ لکيو اٿن ته هڪ ماڻهوءَ ڪيس چيو ته ”تون پيغمبريءَ جي دعويٰ ٿو ڪرين!“ منصور ٻڌي، ڪيس چيو ته ”افسوس جو تو منهنجو شان گهٽ ڪيو، آءٌ ته خدائيءَ جي دعويٰ ٿو ڪريان!“ ۽ پڻ سنڌس شعر آهي. ”سبحان من لطف نفسه فسماه حقا، وڪثف نفسه فسماه خلقا“ يعني، ”پاڪ آهي اهو جنهن لطيف ڪيو نفس پنهنجي کي، پوءِ نالو رکيائينس حق؛ ڪثيف ڪيائين نفس پنهنجي کي، نالو رکيائينس خلق.“

ابوبڪر ارمويءَ چيو ته ”الملائڪة حراس السماء والعلماء حراس الدين و الاوليا حراس الله تعالي“ يعني، ”فرشتا آسمان جا نگهبان آهن ۽ علماء فقهاء دين جا نگهبان آهن ۽ اولياء الله تعاليٰ جا نگهبان آهن.“

۽ فارس بن يحيٰ بغداديءَ چيو ته ”لذت طاعت جي ۽ لذت شرڪ جي ٻيئي برابر آهن.“

علي هجويري لاهوريءَ چيو ته ”الفقير عندي من لا قلب له ولا رب له“ يعني، ”منهنجي نزديڪ فقير اهو آهي، جنهن جو نه قلب آهي ۽ نه جنهن جو رب آهي.“

۽ احمد نامقي جامي رندفيل چيو ته:

ما ذات ذوالجلال خداوند اڪبريم - قدوس پاڪ از همہ الواث برتريم
ني آب و بادو آتش ني خاڪ وني هوا - ني جسم و ني مرڪب وني عرض وجو هريم
ما حق مطلقيم ببين اندرين صفات- ما ذات ايزديم مولي زمر چادريم

Gul Hayat Institute

حضرت سيد عثمان لعل شهباز قلندر عليه الرحمه:

من آن درم ڪہ در بحرالله بودستم، بڪرهِ طور با موسيٰ ڪليم الله بودستم

شيخ سعدي چيو تہ:

ره عقل جز پيچ در پيچ نيست- بر عارفان جز خدا هيچ نيست

مولانا جاميءَ چيو تہ:

نموده روي در بال و پست اوست- و گربسيار ور ڪم هرچہ هست اوست

حضرت مجدد عصر پير سيد محمد راشد عليه الرحمه فرمايو:

وحدت مان ڪثرت ٿي، آهي وحدت ڪثرت ڪل،

اندر پرين، ٻاهر پرين، ڀول نہ ٻئي ڪنهن ڀل،

هي هنگامو هُل، مڙيئي محبوب جو.

حضرت خواجه علامہ عبدالحق درازائي عليہ الرحمہ فرمايو:

هر چہ بيني ز فوق عرش علا، هستيءَ اوست تا بہ تحت الثري

نسبت در جهان موجود، همہ هستي ازو شده پيدا ....

احمد غزاليءَ وچيو تہ ”سنت اسان جي رسول ڏينڻ آهي ۽ فرض اسان جو آهي خدا ٿيڻ.“ ۽ مشهور آهي تہ نماز جي نيت وقت چوندو هو تہ ”ڪافر ٿيس، جٽيو ٻڌ م، الله اڪبر!“

۽ حضرت محبوب سبحاني عبدالقادر جيلاني قدس سره فرمايو:

”من اراد العبادة بعد الوصول فقد اشرڪ بالله تعاليٰ“ يعني، جنهن وصال خدا کان پوءِ عبادت جو ارادو ڪيو، تحقيق هن الله تعاليٰ سان شرڪ ڪيو.“

۽ سعدالدين حمويءَ چيو تہ ”موحد ۽ مشرڪ حقيقي پاڻ خدا آهي.“

۽ برڪ همدانيءَ چيو تہ ”حضرت محمد مصطفيٰ عليہ الصلواة جي نور ڏسڻ سان مڙيئي مومن ڪافر ٿي ويا ۽ ڪين انهي جي خبر بہ نہ پيئي.“

حضرت خواجه معين الدين سيد حسن سنجري ثم اجميري قدس سره کي هڪ شخص چيو تہ ”مون کي پنهنجو مريد ڪريو.“ ڪيس فرمايائون تہ ”چئو لااله الاالله چشتي رسول الله.“

Gul Hayat Institute

۽ فريدالدين عطار چيو:

من خدايم من خدايم من خدا، فارغم از ڪينهء و ڪبر و هوا

۽ حضرت بو علي قلندر پاني پتيءَ چيو:

نمازي مي گذارم در خرابات، رڪوعي سجودي ني قيامي
براقي ڪردم از وحدت چو برقي، خدائي را برون ڪردم بگامي
شرف زنار و تسبيحت يڪي شد، تو خواهي خواجه شـو خواهي غلامي

حضرت غوث بها الدين ذڪريا ملتاني قدس سره فرمايو:

عالم چراگاه ڪمين خران ماست، عقبي شڪارگاه سگان سگان ماست
ما عرش و ڪرسي را زير قدم نهيم، اسلام و ڪفر سوزم اين نامتحان ماست
جمله نبي طفيل من انبيا شدند، عيسيٰ و خضر و يونس از پس روان ماست
بشنو سخن بهاول از صدق بوالعجب، والله مڪان وحدت در سايه بان ماست

علي نور بخش اسيريءَ چيو:

هم ذات بحت مطلقم، هم وصف وهم اسماستم
هم نفس و موج و قلزمم، جُو و هم درياستم

اول منم، آخر منم، ظاهر منم، باطن منم
غائب منم، حاضر منم يڪتاو بي همتا ستم

عالم منم، آدم منم، همم شادي و هم غم منم
هم درد و هم مرهم منم هم لا و هم الا ستم

جني منم، انسي منم، هم عرش و هم ڪرسي منم
هم عالم قدسي منم، نور جهان آرا ستم

هم زاهدم بي شور و شر، هم عاشقم بي پاو سر
هم در اسيري بي خبر، هم رند نا پروا ستم

۽ هڪ شخص شاه عالم ڪان پڇيو تہ ”تنهنجو نالو ڇا آهي؟“ چيائين، ”محمد“ پڇيائينس تہ ”تنهنجو چوڻ ڇا آهي؟“ چيائين، ”الله احد“. پڇيائينس تہ ”تنهنجو حال ڇا آهي؟“ چيائين، ”الله الصمد“. پڇيائينس تہ ”تنهنجي صفت

Gul Hayat Institute

ڇا آهي؟" ڇيائين، "لم يلد ولم يولد". ڇيائينس ته ته "تنهنجو قدر ڇا آهي؟" ڇيائين، "لم يڪن له ڪفواً احد".

شيخ اڪبر محي الدين ابن العربيءَ چيو ته "فوقتا يڪون العبد ربا بلاشڪ و وقتا يڪون العبد عبدا بلا افڪ" يعني، "ڪنهن وقت پانهون بلاشڪ رب هوندو آهي، ۽ ڪنهن وقت پانهون پانهون هوندو آهي ري بهتان." "فانت عبد فانت رب لمن له في الخطاب عهد" يعني، "پوءِ تون ئي پانهون آهين ۽ تون ئي رب آهين، هن ... جنهن جو خطاب (الست بربڪم) ۾ عهد ۽ اقرار آهي."

سچل سائينءَ جي شطحيات سنڌي، سرائڪي، اردو، فارسيءَ جا نمونا مشتي از خروار:

"آهيان آءٌ اسرار، جيڏيون مون کي ڪير ڏيون پانيو؟

●

پانهون پانءِ ۾ پاڻ، تون ئي مالڪ ملڪ جو!
"لاخير في عبيد"* اهو اتئي اهڃاڻ.

●

الله الله چو ڪرين، پاڻ ئي الله ڄاڻ،
"سچو" سائين هڪڙو ناهي شڪ گمان.

●

اتي ڪفر نه اسلام، آهي سيني ڪي سلام،
مذهب مور نه مڃيان، آءٌ مشرب منجهه مدام،
هاديءَ سائينءَ پاڻ "سچوءَ" کي عشق ڪيو انعام.

●

پنهنجي ذات لڪائي، ڪيئن ٻي ذات سڏايان؟
منصوريءَ جي موج ۾، ٿو "اناالحق" الايان،
'اعليٰ اعظم شان' جي، نوبت نيهن وڄايان،
واديءَ ۾ وحدت جي، گهوري سر گهمايان،
"سچو" سارو سچ ٿيو، هيءَ حڪمت ٿو هلايان.

●

*"پانهي ۾ ڪا ڀلائي نه آهي"

Gul Hayat Institute

سوئي ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ ٻڌيجي،
اها تڪبير ’فنا في‘ والي، پهلي پهر پڙهيجي،
مار نغارا ”انالحق“ دا، سولي سر چڙهيجي،
وچ ڪفر اسلام ڪڏاهان، عاشق تا نہ اڙيجي،
’سبحاني ما اعظم شاني‘، ”سچو“ سر سليجي،
خود هي اهوئي خود هي، نهين اور ڪوئي اليندا.

منصور هوڪي ويڪو سولي اوپرا چڙهيندا،
طرحون طرح تماشا آپ آپڻا ٻڌيندا.

عاشق ٿيوي آپ تي ڏيک حسن آپڻي ڪون،
نعره ’آنالحق‘ دا، وچ بيخودي مريندا.

فرعون، موسيٰ هڪو، اهو پول ڪوئي رڪا هي،
اهو سي ڪنهن صورت وچ، ٻوليان لڪين ٻليندا.

شملہ چا ٻڌ شاهي دا، چوڙ دمان گدائي والا!
آپ سڃاڻ ”انالحق“ آکين، ماڻي عيش الاهي دا.

●

عشق هي امام ميرا، ديگر امام ڪيا هي؟
ميخانہ ميں هوا هون، جرعہ يا جام ڪيا هي؟

اس جا ملائڪ ني مجهہ ڪو سلام ڪيا هي،
قاضيا همن سون اس جا ديگر سلام ڪيا هي؟

يسمع و يبصر، جانو يقين سيتي،
هم خانہ يار هوڪر ڪرنا پيام ڪيا هي؟

●

تو خدا هستي، خدا هستي، خدا، لاشريڪ و پاڪ از چون و چرا!
خويش را در خويش مي بيني همہ، نيست چيزي در تحرڪ غيرما
هم خدائي نام را داشتن، ذات تو تحقيق مي باشد خدا

Gul Hayat Institute

گاه آدم گاه شيطان مي شوم، گاه موسيٰ گاهہ عمران مي شوم
ڪہ جدا باشيم از مادر پدر، ڪہ چو اسماعيل قربان مي شوم
گاه عابد گاه زاهد گہ مغم، گاه ڪفر و گاه ايمان مي شوم
گاه باشم "آشڪار" بادشاه، گاه بر دربار دربان مي شوم

بت را سجود ڪردم در ميڪده نشتم، اسلام شد بغاوت چون سد دين نشڪستم
ايمان و دين برون شد آن يار اندرون شد، زنار در گلو شد رشتہ سجہ گسستم
اين شيوه ايست رندي معلوم شد برندان، من از شراب وحدت منصور وار مستم

سچل سائينءَ جي انهيءَ ڪلام جو نمونو جيڪو هو عروج جي حالت کان پوءِ نزول جي حالت ۾ چوندو هو.

آهيان عيبدار ميان، آءُ ٻانهن جي ٻانهي،
عمر سيائي ڪوڙ ڪمايم، بخشيو مون کي اِهي جاني!

روز ازل کان ابد تائين، اٿم ڳچيءَ ڳل ڳاني،
ڏوه ڏنگايون ڏِسُ نہ منهجيون، محب ڪريو مهرباني!
ڪيئن "سچو" جي دلڙي دلبر، دوست ڪَيُوَ ديواني!

●

ت- تنهنجي تاري، آهيان آزاري، بندي بيڪاري،
ٻچڙي ۾ بدچال، ساڄن لوهہ سنيال!

ث- ثمر نہ ساريان، گوندر گذاريان، پل پل پڪاريان،
ڪيم بد اعمال، ساڄن لوهہ سنيال!

خ- آهيان خوار، گولو گنهگار، ناقص نابڪار،
خلل ۾ خيال، ساڄن لوهہ سنيال!

●

غ- غرق گناهان دي وچ هوئيان، ڪوئي مول ثواب نہ ڪرديان جي،
تيڏي لا ابالي درگاه سائين، ڏيک ٻهون مين ڏرديان جي!

●

Gul Hayat Institute

گر بنـدهءِ گنـاهگـارم، از در تو بسي اميدوارم
دربار گهت چہ عرض سازم کز جرم و خطائي شرمسارم
هرکس کہ مرالمي پذيرد، حقاکہ سگ تو داغدارم
هرگز زدرت بدر نرفتم کن عفو کہ عذر پيش آرم
بر مور ضعيف رحم فرما، بر لطف تو هست انتظارم
از کرده خويش شدم پشيمان، خود را بتو پادشاه سپارم
مائيم خراب دل خرابم، بدکار بعالم آشکارم

آمدم برسر مطلب:

اصحاب علم ۽ ارباب تصوف ۽ معرفت کان مخفي نہ آهي ۽ مٿي پيش ڪيل مضامين کان پڻ ناظرين ڪرام کي روشن ٿيو هوندو تہ صوفياء ڪرام ۽ مشائخ عظام کان عروج جي حالت ۾ جوش عشق ۽ مستيءَ کان اهڙا ڪلام خلاف شريعت جي صادر ٿين ٿا، جن کي هو پنهنجي جا اصطلاح ۾ ”شطحيات“ ڪوٺين ٿا، جيئن مولانا روميءَ فرمايو آهي:

گفتوي عاشقان در باب رب، جوشش عشق ست ني ترک ادب.

۽ فقهاء عالي مقام رحمهم الله تعاليٰ اهڙي خلاف شريعت ڪلامن سبب مٿن ڪفر جون فتوائون صادر ڪري سزائون ڏيندا رهيا آهن، جو اهو سندن منصبي فرض هو. ڪن کي قتل ڪرايو ويو، ڪن کي سوليءَ تي چاڙهيو ويو، ڪن جي کل لهرائي ويئي، ڪن کي گهاڻي ۾ پيڙايو ويو؛ ليڪن ان هوندي بہ اهي صوفياء ڪرام هن دنيا جي زندگيءَ ۾ موت کان پوءِ مرجع الخلائق رهيا، ۽ سندن تصنيفات کي بہ اهل معرفت جا ڏاڍي ذوق ۽ شوق سان پڙهندا ۽ پڙهائيندا رهيا آهن. ۽ صوفياء ڪرام مان شيخ محي الدين ابن العربي بہ ”شطحيات“ سبب فقهاء سڳورن جي نزديڪ وڏو ڏوهاري آهي، جنهن کي هو ”شيخ اڪبر“ ڪوٺين ٿا. حافظ ابو عبدالله وهبي ۽ علامہ ابن تيميہ سندس سخت مخالف هئا ۽ نهايت زور شور سان سندس مخالفت ڪندا رهيا ۽ عوام توڙي خواص ۾ تبليغ ڪندا رهيا تہ ’شيخ محي الدين ابن العربيءَ جي تصنيف کي ڪوبہ مسلمان نہ پڙهي‘ - حالانڪ شيخ جي تصنيفات چار سؤ جي قريب چون ٿا، ۽ سندس قرآن شريف جو هڪ تفسير پنجانوي جلدن ۾ هو ۽ ٻيو

تفسير اٺن جلدن ۾ هو؛ تصوف ۾ سندس ٻه ڪتاب وڏيڪ مشهور آهن: هڪ "فتوحات مڪيه" ۽ ٻيو "فصوص الحڪم". مخالف علماء جي مخالفت جي باوجود امام ابن سعد يافعي شيخ جو وڏو مداح آهي، جيئن شيخ الاسلام ذڪريا ڪان روض جي شرح ۾ منقول آهي ته "امام يافعي شيخ اڪبر محي الدين ابن العربيءَ جي ڪتابن پڙهڻ لاءِ اجازت ڏيندو هو، ۽ چوندو هو ته 'جيڪي جاهل اهل طريقت جا منڪر آهن، انهن جي جڻ سڌ هيءَ آهي ته هو ڦوڪ سان جبل کي اڏاري هٽائي ڇڏين؛ جيڪو خدا جي ولين سان دشمني رکي ٿو اهو گويا الله تعاليٰ سان عداوت ٿو رکي.'" شيخ جلال الدين سيوطي لکي ٿو ته "ابن العربي عارفن جو مربي آهي ۽ تنزلات جو روح آهي ۽ حضرت نبي ڪريم صلي الله عيله وسلم جي قدم بقدم هلڻ وارو آهي." ۽ پڻ شيخ اڪبر جي مخالفين جي ترديد ۾ جلال الدين ٻه ڪتاب لکيا آهن: هڪ جو نالو "تنبيه الغبي في تبرئة ابن العربي' آهي ۽ ٻئي ڪتاب جو نالو "قمع المعارض في نصرة ابن الفارس" آهي. ۽ شيخ الاسلام مجدالدين فيروز آبادي صاحب ڪتاب قاموس وارو لکي ٿو ته "قاضي القضاة مالڪي جڏهن شيخ اڪبر کي ڏٺو، ته قضا ڇڏي سندس قدم تي هلڻ لڳو ۽ پنهنجي ڌيءَ سندس نڪاح ۾ ڏنائين"؛ ۽ پڻ فيروز آبادي لکي ٿو ته "شيخ اڪبر جا مخالف اهي آهن جيڪي بلڪل ٺلها ملا آهن، جن جو محققين جي مشرب ۾ ڪجھ به بهرو ڪونه آهي؛ ورنه جمهور علماء ڪرام ۽ صوفياء عظام اقرار ۽ اعتراف ڪيو آهي ته شيخ اڪبر هڪ وڏو صاحب تحقيق جو ۽ توحيد جو امام آهي ۽ علوم ظاهريه ۾ يگانو ۽ يڪتا ۽ بي نظير هو." ۽ شيخ عزيز الدين عبدالسلام لکي ٿو ته، "ڪن ويچارن گهٽ سمجھ وارن ملن شيخ اڪبر جو انڪار ڪيو اهي، جن کي فقيرن جي اصطلاح جي ڪابه خبر ۽ ڄاڻ نه آهي." ڪاش اهي ويچارا فقيرن جي صحبت حاصل ڪن ها! ۽ معترض کي غور ۽ فڪر ڪرڻ گهرجي ته مشائخ ڪرام ۽ اولياء عظام جي تصنيفات ۾ ڪي ٿورائي اهڙا ڪلمات آهن، جيڪي اهل ظاهر جي نزديڪ ڪفريات آهن، ۽ عروج جي حالت ۾ ذوق، مستي، جوش ۽ عشق ۾ انهن کان بي اختيار صادر ٿيا آهن؛ ورنه سندن ٻي سموري تصنيفات بحالت عزول شريعت غراء جي مطابق آهي، جيئن شيخ اڪبر چوي ٿو، "ڪل من يفهم هذا جاز اسرار

الطريقة و من يغفل عن هذا يجد في نفسد غمة" - يعني، "جيڪو هي ڳالهيون سمجهندو، اهو طريقت جي رازن کان پار ٿيندو، ۽ جيڪو انهن کان غفلت ڪري ٿو، اهو پنهنجي نفس ۾ ڪرب ۽ حجاب لهندو".

جيئن سچل سائين هڪ ڪلام ۾ چوي ٿو: "يار، وڃ بيخودي دي، ڪڏان ڪڏان آونديء هيئون."

۽ وڏيڪ چوي ٿو، "زوران زوريءَ پون اوقاتون، ڏاڍيون بره جون باتيون- سچو آهي ڪڏهن ناهي!"

مطلب ته حضرت فاني في الله باقي بالله حافظ عبدالوهاب فاروقي عليه الرحمه جي رسالي توڙي ٻيءَ سموري تصنيفات ۾ ڪٿي ڪٿي 'شطحيات' به آهن، ورنه سموري ٻي تصنيفات سوز، گداز، درد ۽ غم سان ڀرپور آهي- ۽ اها به هڪ حقيقت واقعي آهي ته سچل سائينءَ پنهنجا اهڙا ڪئين بياض پنهنجي ڪلامن جا ڪي پاٽيءَ ۾ لوڙهي ضايع ڪري ڇڏيا هئا ۽ ڪجهه روبرو ساڙائي ڇڏيا هئائين، ۽ انهي وقت طالبن کي چيو هئائين ته "متان منهنجي اهڙن ڪلامن جي پڙهڻ ۽ ٻڌڻ سان ماڻهو شريعت غراغ جي جي واٽ کان ڀلجي گمراهه ٿين" - جيئن اهو واقعو سيني تذڪره نويسن سپرد قلم ڪيو وآهي. ۽ هو بلاشبہ هڪ عابد زاهد، متورع، متشرع صوفي هو، جنهنڪري سني، شيعي، نيڪ ۽ بد ۾ فرق نه ڪندو هو.

الفقير محمد صادق غفرلہ
راڻيپور شريف، ضلعو خيرپورميرس،
فقط 23 رمضان شريف، 1376هـ

Gul Hayat Institute

سچل جو رسالو

(سرائڪي ڪلام)

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

دعا

نَنگڙا نِماڻِي دا، جِيوين تِيوين چولڻا!

ميلي هان يا مندي هان، بيشڪ تيڏي بَندي هان:
ڍَڪين مَيڏا ڍولڻا، مَيڏے عَيب نہ ڦولڻا!

پئي هان تيڏے پنارے، لڳي هان تيڏے لارے:
تَيڏي ذات سَتاري، ڏوھ نہ مَيڏےڳولڻا!

نال ڪوجهي دے جالڻا، آسان ڪنے ول آوڻا:
يار "سچل" تون لهِن ڪَشالے، گهونگهٽ آپڻا کولڻا!

Gul Hayat Institute

نعت

ڪُل نَبيان دا سَرتاج مُحَمّد، ”بَحر عرَف“ امواج مُحَمّد.
”قَابَ قَوسَين او ادنيٰ“، شرَف شَبِ مِعراج مُحَمّد.
اُمّت تيري ڪِيوَن غم کاوے، جَين دي تَيڪون لاڄ مُحَمّد.
”سَچّل“ ڪُون غم ڪوئي ناهِين، ڪِيتا لا يَحتاج مُحَمّد.

•

شَمع شباهت رُخ دي ڏِٺم، شور گهتيندي شَبّي؛
نامَخلوق سَڏِيجے اُس نُون، رَنگ سمُورا رَبِي؛
رُومي، نا اِيراني چالے، رکدا عَزم هے عَربي،
”سچل“ دا وچ ڏونهان جَهانان، مُشڪل حل مُرَبّي.

Gul Hayat Institute

پنهنجي متعلق

ڏاڏا چاڻ محمد حافظ، وچ درازين ديرا-
دست تَهين دے اُصلون آها، سارا مقصد ميرا.

هادي مهدي مُرشد مَيڏا، قادريہ هے ڪامِل-
عارف عبدالحق بهردم، نال مُريدان شامل.

مهدي شاهہ مُربّي ميڏا، رهبر راهہ ڏسيندا-
حق مُحقق، مَستي مے دي، بيشڪ او بخشيندا.

شاهہ عبيدالله اُساڏا، خواجہ پيران پيران،
آل نبي اولاد علي، هے حضرت ميران ميران،

ڏاڏا اُس دا غوث الاعظم، مُرشد ڪُل اولياوان،
قدم مبارڪ هويا تَحقق، گردن سڀ سرتاجان.

ڪوئي اُور نہ سُجهدا مَينُون، آپے آها ظاهر،
"اَللهُ نُورُالسّماوات وَ الارض"، اوئي منظر ناظر،
"ولقد ڪَرّ ما بني آدم وڪّلنا هم في البرّولبحر"، "سَچُو" هر دم حاضر.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

حسن ۽ عشق

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

ڏوهيڙا

(۱)

ظالِم ديان زور آوَر آکيان، باشے باز يا بَحريان؛
ڪَجليان قاتل عشّاقان ڪُون، قتل ڪَريندِيان ڦهريان؛
درد مَندان دے مارَڻ ڀاجُهون، ڪٽ نَهين او ٺهريان؛
شاهان تي بے پروا "سَچّل"، نال غَريبان گهريان!

(۲)

مَحبوبان ديان ني اکيان بَحري، سَيکنهِن سيتي اڙڪِن؛
چَنّڻ نال ڪِيتُس چِتسالي، نُور سِتارے جَهڙڪِن؛
زُلفان مار سياه دے وانگڻ، ڳَل دے اُتون لڙڪِن؛
عُشّاقان دي مارَڻ ڪِيتے، پيرے پيرے پڙڪِن؛
"سَچّل" ويک خيال اُنهان دا، صدها عاشق ڦڙڪِن!

(۳)

اکيان يار سُهڻے ديان سُهڻيان، خُوني خُلم ڪَريندِيان؛
بازان وانگڻ ڪَرِن سنُوني، دَمّ نہ هڪ ڏيرِيندِيان؛
ڪاوِن ماس، تے رَت پِي پيون، چَنگل نالَ مَريندِيان؛
اجا پِي "سَچَل" ياپن ناهِين، ڪارڻ خُون ڳڙيندِيان!

Gul Hayat Institute

(۴)

زُرّے باز سُهڻے ديان اکيان، شَوقي زور شِڪاري؛
ڪَيفي شور شرابي هونديان، خاصيان خاص خماري؛
عُشّاقان دي او دل نون "سَچّل"، ڪَرديان قوت گذاري!

(۵)

اکيان باز عقاب سُهڻے ديان، شور گهَتِن شَه زوريان؛
مَست هووِن مستانيان ڏونهين، ڏاڍے ڪَيف ڪَڪوريان؛
مُنهن وِچ ڏون مَهتاب نِي روشَن، يا وَت نُور ڪَٽوريان؛
خُوني خُون ڪَريندِيان "سَچّل"، تاپي سَدا سڳوريان!

(٦)

اکيان باز عقاب سُهڻے ديان، ڪَرن پَرون پَرواز وڏے؛
اڳون اُنهان، مُشتاقان دے، هوندے سَو نياز وڏے؛
ٻانهان ٻَڌ، گهَت ڳَل وِچ ڄَاري، ڪَردے ڪَڙ ايلاز وڏے؛
تاپي "سَچّل" مَعشوقان دے، هوسِين غمزے ناز وڏے!

(٧)

سُهڻے ديان شَه زور اکِين، او ڪَنهِن دي غَرَض نہ رکدے؛
رَمز اُنهان دي راز والي، ڪيئي لکّان وچُون لکدے؛
وچُون هَزارن، يار دے "سَچّل"، هِن هِڪ ڏون عاشق اک دے!

Gul Hayat Institute

(٨)

سُھڻے یار دیان اکیان قاتِل، درد مَندان کُون قَتِن؛
ڈے بانوَلیان شھباز وانگڑ، سِر عُشاقان دے جَھٹن؛
کاوِن ماس یَتِیمان دا، وَت رَت چھنب نال چَٹِن؛
طامع، طَمعے وقت عُشاقان، زیرے بُکیان پَٹِن؛
غَرَض نَہِین مُشتاقان "سَچَل"، مُنھن نا اوڈون مَٹِن!

(٩)

سُھڻے دیان شھباز اکِین ھِن، یا وَت ظالِم زُرّے؛
مِز گان ڈِوِن تعزیر عُشاقان، دِین والے چَڑ دَرّے؛
قَدر انھان دا تَنھِن کُون جِنھان، پیتے تازے تُرّے؛
مَست مَوالي اٹّان اَکِرِ، سَٹّن سِر ھِک جُرّے؛
خَبَر جِنھان نُون اِھا نہ "سَچّل"، حال تِنھان دے بُرّے.

(١٠)

جھٹ مارِن شَھباز اکِین دے، بَرسر ماس یَتِیمان؛
مشتاقان دے سَپ بُکیان زیرے، قُوت تِنھان دا قِیمان؛
دردمَندان دي دل دے کِیتے، نازان نال پَي نِیمان؛
حُسن دِي فَوج ھے کوڑیا اپڻا، دل تہ "سَچّل" دے خیمان!

(١١)

سُھڻے دیان اِھے ظالِم اکِین، شیر وتِن چڑ شوري؛
شور گھتِن شھزادیان ڈونھین، کَیفي کَیف کَکوري؛
نینھن دے نیزے بَرچان چاون، یا وَت جام کَٹوري؛
کَرن تاراج دلیان کُون "سَچَل"، زورآور، نال زوري!

(۱۲)

شير اکين شه زور سهڻے ديان، برچان يا تلواريان؛
حاکم سخت، حکومت واليان، سائين آپ سنواريان؛
مارن ملک دلين دا يارو، قابض رهن قراريان؛
کتليان مين بادشاهيان ڏنيان، "سچل" انهان آڏاريان!

(۱۳)

شير اکين دے غالب هوندے، اتے شير جهنگل دے؛
شير اکين کنون کوئي نا بچسي، اسي وچ چنگل دے؛
جهنگ والا مڙ ويندا، اے تا ڳڙدا کاڻ قتل دے؛
مارڻ ٻاجهون مشتاقان دے، اهے "سچل" مول نه ٽلدے!

(۱۴)

عالم کون تا شير جهنگل دا، مارے يا وت کاوے؛
ميکون شير اکين دے کاڌا، تنهن کنون کون چڙاوے؛
ويکڻ نال مريندا چنگل، درد دليان کون لاوے؛
صيادان دے تنهن نال جو مرچے، يکجا آڻ بچاوے؛
شير شکاري گڏ گذريندے، سچل کون بچاوے!

(۱۵)

اکيان کنديان، ابرو کنديان، وال ٻي کندے کندے؛
کڏان کڏان چتکا چڙيندے، مارسيه اتون مندے،
ويکڻ نال عشاق پئے ڳلدے، نا چاڙهن ماس دے سندے؛
در معشوقان، مشتاقان "سچل"، لاکڙوتے ينديے!

Gul Hayat Institute

(١٦)

اکيان عِشق نِي آبرو، مِژگان عِشق سَپوئي؛
جادوگر دا جادو ڏاڍا، سَڀ نُون حَيرت هوئي؛
عاشِق ويک حُسن دے مُرچے، حال وَچيندا روئي؛
”سَچّل“ تِير ڪمانان بازار، پچ نا وَيندا ڪوئي!

(١٧)

بادشاهان تي فلڪ نہ رکديان، ڏاڍا حڪم اکين دا؛
مِلڪ ٹِيا محبوبان دي، اي سرا مال مڪِين دا؛
اے رخ وچ شهبازان پايا، ناهِين ڪم مڪين دا!

(١٨)

حُسن واليان ديان گهلان چڑهيان، ڪنهن نا جهليان پليان؛
مُشتاقان دے مارڻ ڪيتے، گهُور ڪريندیان گهليان؛
درد مندان دے دليان اُتے، چوٹ چلاوڻ چليان؛
مشتاقان ڪون انهان اکيان ديان وت، مارڪے فوجان وليان؛
دَهشت جهل ڪے ”سَچّل“ سائين، رنگ پريان نال رليان!

(١٩)

اکيان ذوالفقار ظالِم ديان، خُون ڪريندیان خُوني؛
نال عُشاقان آکر لاوڻ، غمزے گوناگُوني؛
دِيوانيان وَه ديوانيان نُون، آڏيون جوش جُنُوني؛
دُراني، اِيراني، رُومي، يا فوج اِها ارغوني؛
يار ”سَچّل“ اهے نَهين صفت وچ، بيشڪ هِن بيچوني!

Gul Hayat Institute

(۲۰)

چَشمان هوندیان یار سھڻے دیان، وہ وا برہ دے باشے؛
آپڻي قدرت نال بَڻایان، خُوبي خالِق خاصے؛
لعل یاقوت لَگن سَپ هِیرے، روۓ سُهڻے دے راشے؛
موتیان دیان لَڙ مُنهن تے "سَچّل"، مُصحَف دے هِن حاشے!

(۲۱)

سُهڻےیار دیان سُهڻیان اکیان، شاهِینان تے شهبازان؛
ماس یَتیمان اُتون آکَر، کَرن پَرُون پَروازان؛
چوڙ تَمنا سِردي کَرڌے، عاشَق عِشقے بازان؛
مَعشوقان نُون کوئي رحم نہ پوندا، رهندے بے نِیازان؛
دَرد ڏاڍے کَنُون کردے عاشِق، آهان نال آوازان؛
هَر جا قدر اُنها دا "سَچّل"، نَهین توڙے شهر درازان.

(۲۲)

چَشمان سُهڻے دیان هِن وہ وا، جَڻ نُوراني تُکمان؛
زیرا ماس عُشقان دا، آ کَرن پُورے ڏون لُقمان؛
مارکے شهر دلین دا نِیون، حاکم حُکمون حُکمان؛
سَچّل سَپ کُون پَڑهاون توبَه، راز پَریان اهے رَقمان!

(۲۳)

چَشمان شور شَراب مِثالي، غمزے رنگ گلابي؛
نَظر گهتِن جَنهِن طرف اُتے، تَنهِن طرف ٿِیوے بیتابي؛
مُشتاقان دے دلیان ڏهُون، کَردیان شیرشَتابي؛
ستِن جهتِن تے پَٹ کاون، "سَچّل" عَین عَذابي!

Gul Hayat Institute

(٢٤)

سُهڻا يار، سُهڻيان وَت چالِين، سُهڻي چَشم چڻڪدي:
حُسن بادشاه دا رخ تے ديرا، قاتِل فَوج ڪَڻڪ دي:
بانهن لڏا غَمّاز ڪَنُون، وت آوے لوڏ لٽڪدي:
شاه گدا غُلام ٿِيون، نَهِين ڪائي جاءِ ڦَٽڪ دي:
بارون بار سرِ عاشق "سَچّل"، قاتِل سَيف سَٽڪدي!

(٢٥)

وِچ تلاءُ پاڻي دے پِيئے، ڏون شهزادے شوري:
ڪَردے عالَم اُتے حُڪومت، حُڪم زور اَور زوري:
دست ڪَمان اُنهان دے هيئي، مارن تِير لاهوري،
تِنهان ڪَنُون پِچ ڪِيُون نَهِين وَيندا، ڏيوين جِند سَگُوري!
"سَچّل" صِف بَصِف مُشتاقان، جان جُٿا سِر گهوري!

(٢٦)

سُهڻے دے مُشتاقان ڪُون، اِهے لوه گهِتن لَٽڪارے:
سيئي چاڙِن جَهليےچنمانڻ، چَشمان دے چَٽڪارے:
عُشّاقان تے وَت بازان وانگڻ، جَهڙپ ڏيون جَهٽڪارے:
اِنهان سَيران نُون "سَچّل" چاڙے، ڪَون ڏيوے اَٽڪاري؟

Gul Hayat Institute

(٢٧)

سُهڻا يار خِرامان آيا، ناز غرور غَماز ڪَنُون:
لڪ ڳڙے شهباز تے شَڪرے، چَشمان دے پَرواز ڪَنُون:
دهشت جَهل نا سَگهي بازان، چُپ ڳڙے آواز ڪَنُون:
عِشق دي آيَت پَڙهي عُشاقان، حُسن والے آبياض ڪَنُون:
"سَچّل" ڪُون اِهے سُڌان پِيّان، ساريان شَهر دراز ڪَنُون!

(٢٨)

روم دا ملک تے شاھ پي زنگي، ويکے سَير بَحَر دا؛
مَوجان سَوج کَريندا ڈايا، گھاٹو بن دے نَظر دا؛
پيٹا تِير آندازي کَردا، مارے کان قَھردا؛
قائِم ھووے اَتان شالا، "سَچّل" شاھ فَقَر دا!

(٢٩)

زنگي رومِي صُلح جو ميتي، ڈيک ڈونھين رل پيئے؛
وِچ درياہ مُحبّت والے، ڈيک سونھين رل پيئے؛
"سَچّل" يار، آناھان وانگڻ، "مَيں - ٹونھينِ" رل پيئے!

(٣٠)

تَخت نِي زنگي رومِي والے، وچ اکِين دے ھوندے؛
جوش جوڑيِن جوش واليان نُون، راتيان ڈينھان روندے؛
عُمر سَجِي حَيران رھِن، کڈان "سَچّل" سُک نہِين سوندے؛

(٣١)

مُشتاقان کُون يار سُھٹے ديان، چَکَن کَريندِيان چِمّان؛
ويک عُشاق پي وقت آھِين دم، سِر دي چاون طَمّان؛
حُسن دي ھاک پئِي وچ ھرجا، کِيا آپّا تے کِيا لمّان؛
سَچّل غريب کُون راتيان ڈينھان، غمزہ لايا غمّان!

(٣٢)

کَرن شھيد مشتاقان نُون، اِھے چشمان ديان شمشيريان؛
سِر تے دردمندان دے يارو، واہ وُڑھيان سَرسيريان؛
لاف گزاف واليان ديان 'سَچّل'، تِنھان تے فوجان ڦيريان.

(٣٣)

دل اسا ڏي ڪون لڳ رهيان، وه وا بره ديان ڪُنديان؛
سبز سياه تے سرخ بگے تے، نقش نہ پَينديان ڪُنديان،
"سَچّل" عشاقان بدمستان نون، چپُڙ نہ ڏينديان ڪنديان!

(٣٤)

هڪ ڏهاڙے مار گهَتيوسے، يار سهٹے دے لٽڪے؛
ساه سريرون هے ڪڍ نِيتا، چَٽ پَٽ تَنهن دے چٽڪے؛
ڪون هووے جو فوج حسن ڪُون، آڙ ڪے اڳون هٽڪے؛
سُد تِنهان نون "سَچّل" آتان، چشم جِنهان دي اٽڪے!

(٣٥)

نيٹ نواب ڪعبے وچ گڑدے، عالي تاب اُنهان دا!
لازم هے لنوُن واليان نون، جو ڪَرن طواف تِنهان دا؛
قدر چاٹن اهي، نال تِنهان دے، پوسي ڪم جنهان دا؛
"سَچّل" قبلہ سهي نا ڪَردے، ڪيڏے رخ ڪِنهان دا؟

(٣٦)

شهر حسن دے وچُون چڑهدے، ڏونهين نيٹ نوابان؛
ڪاه پوون، ترسينديان نِسّي، شوُڪيان قُرن شَتابان؛
قهر ڪَمينديان عشاقان نُون، ڏيون لڪّ عذابان؛
ويک "سَچّل" حيران رهيا، اٹ منهن واليان مهتابان!

Gul Hayat Institute

(۳۷)

حُسن دے جو ھرکارے چڑھدے، بانکے نَیݨ سِپاھي؛
شھر دِلین دا لُٹ کر نِیون، ڈیندا عشق گواھي؛
عشاقان دے سر چڑھ کر آوے، فوج حسن دي شاھي؛
"سَچّل" نماݨے دا تون جگ وچ، پردہ رکِین اِلاھي!

(۳۸)

بانکے نیݨ سپاھي لڑدے، زوران زور نہ ٹلدے؛
مشتاقان دے وت مارَݨ باجھون، پچّے مول نہ وَلدے؛
خوش ھووِن خُونریزِي کولون، چال ستم دي چلدے؛
نور پَریان ڈونھین شمعان وانگݨ، لعل یاقوتي بَلدے؛
عاشق یار "سَچّل" نَھین کَڑدے، اَگون اکِین دے جَلدے.

(۳۹)

بانکے نَیݨ سَجَݨ دے غالب، مار وَیندے مشتاقان؛
دلیان لُٹ نِیون ھِکواري، کَردے کَم قزاقان؛
بانھان بَد کَڑوتے اَگون، صِفّان صِف عشاقان؛
عِشق والیان دیان ھَردم "سَچّل"، وَج چُمیجِین خاکان!

(۴۰)

حسن دیان فَوجان جِنھان تے چَڑھسِن، سُدُ اُنھان نُون ڈیسِن؛
جُثّا، جان تے سِر، دل چارَئي، نال نَیݨان دے نیسِین؛
شاہ گدا سَچ جاݨِین "سَچّل"، پیرین اُنھان کُون پیسن.

Gul Hayat Institute

(۴۱)

ڪشتي ڏنم وچ بَحَر دے، تَنهِن وچ مِير مَلاحان؛
چِتيان مارِن مَچِيان ڪُون، نَهِين ڪوئي غرض آناهان؛
ڪَم اُنهان دا اِيهو جيها، مار گهتِين بادشاهان؛
هِند سِنڌ تے اَٽِن فلَڪ نہ "سَچّل"، مارن مُلڪ سِپاهان!

(۴۲)

وَقت نَماز ديگر دے ڏٺم، واه حُسُن دے چالے!
پيچون پيچ لٽڪ پَئے ڳَل تے، ڪيس بَشِيهَر ڪالے؛
ڏوُجهے ڏيک حُڪومت والے، نَيڻ نَواب نِرالے؛
مِزگان تِير ڪَمانان اَبرو، مارِن ڪَرِن نہ ٽالے؛
ڪائي غَرض نہ رکدے ڪَنهِن دي، مَست قِرِن مَتوالے؛
لعل لَبان ياقوت رماني، عالي منصب والے؛
سَچّل ڏيک اُنهان دے اَڳون، ڪِيتا 'هان' حوالے.

(۴۳)

ڏنا مَين رخسار سهڻے دا، خوش خورشيدي خُوبي؛
اکيان قاتِل ٿِيوِن قَهارِي، مَشعل مُنهن مَحبوبي؛
عُشاقان ڪُون اَ ڪَرے اَسِيري، عِشق والي اُسلوبي؛
نا مَخلوق اَڪيجے "سَچّل"، سارا رنگ ربُوبِي!

(۴۴)

شَمع ڪَنُون رخ روشن اَفضَل، طرحين طَرح تَجلاَ؛
زاهد ويڳڙ نال وساريا، تَسبِيح مسيت مُصلاَ؛
خاص سرروپا قِرے بَرهنہ، ڪُوبَڪُو بَن ڪَر ڪَملا؛
حسن ڪُون سَجده، چوڙ ڏے ڪَعبہ، اِينوين ڪَر تَسلاَ؛
ويک حُسن حيران ٿئے "سَچّل"، ڪيا قاضي تے ڪِيا مُلاَ!

Gul Hayat Institute

(۴۵)

وَه وا باغ حُسن دا ڏٺم، تَنهِن وچ ڪيئي گلڪاري!
’عشق دے پيچ‘، تي ’سَمَن‘ ’صَنوبَر‘، ويک ڪِيتي لک زاري؛
’چنبے‘ چوٽ لڳي وَت ڏاڍي، هويا نيڻ نَظاري؛
’قِتوان‘ آپ قِتا ڳيا، اِها صُورت ڏيک سُونهاري؛
ٺئے حيران هَزاران ”سَچّل“، گهتِي لال ’لالے‘ ڳُل ڳاري.

(۴۶)

رنگ گَڙا رخسار اُتے، وَه باري باغ بنايا!
يا وَت باغ بهِشتي هويا، عَجَب تَماشا لايا!
حَبشي هِڪ رکوالِي ڪِيتي، چَوڪِيدار گَڙايا؛
در تے محڪم گَڙا رهے ڪوئي، آوے ڪوئي نہ آجايا؛
چَنب سِتارے چِمڪِن ”سَچّل“، حَيرت دے وچ آيا!

(۴۷)

قَطرے قَطرے آب عَرَق دے، يار دے منهن تے سُونهن؛
سے جَڙ دُر يَگانے گَڙدے، لک عشّاقان لُونهن؛
”سَچّل“ او بادشاه گَدا تے، مِير اميران سُونهن.

(۴۸)

مک تي ويک مُرصّع موتي، نَهِين عَرق دے داڻے؛
سَرّون سَرّ سِتارے جَهرکِن، چاڻے ڪوئي نا چاڻے؛
”سَچّل“ سِر ڏيون سلطانان، ڪَون غريب نِماڻے!

Gul Hayat Institute

(۴۹)

چمڪن جهلڪن جهمڪن رخ تي، واه موتي دے داڻے؛
ساڳي صورت حق دي ويکو، جے ڪوئي آڻ سڃاڻے؛
جهلڪن جوڙ، جبين تے جادو، يار سهڻے ڪون ڀاڻے؛
"سچّل" قدر انهان دا ڇاڻان، يا وت آپ او ڄاڻے !

(۵۰)

موتي مول مرصع ناهين، سو چتسالي دے نقطے؛
صورت نال ستارے چمڪن، رنگ ڪريندے مک تے؛
حسن دي نور تجلي "سچّل"، لعل ياقوتي رخ تے!

(۵۱)

اپريا چڙ مهتاب حسن دا، ڪيتي جنهن روشنائي؛
روءِ آهو رخشنده ڏنم، بازي خوب بنائي؛
"سچّل" صورت سرس سهڻے دي، ڳڙي سا چوٽڪ لائي!

(۵۲)

منهن مهتاب سهڻيے دا سهڻا، جنهن تي جهلڪن تارے؛
چنڙ دي چتسالي ويکو، رنگ لايا رخسارے؛
سرخ پيشاني ٽبڪے ٽبڪے، صورت جوڙ سنگارے؛
راتيان ڏينهان هردم رهندا، "سچّل" وچ نظارے!

Gul Hayat Instutute

(۵۳)

چوڏس چنڊ هي منهن محبُوبي، واه وسِيع پيشاني؛
ويکڻ نال حيران رهيوسي، رنگ سارا رحماني؛
جَهلڪ اِهين دي ڪَون جَهلي، جو هوئي نور نشاني!
سَچّل حُسُن حَسينان اُتّون، جان ڪِيتي قرباني!

(۵۴)

منهن محبُوب دا سارا مُصحف، زيرين زَبرين نالي؛
عشق واليان آياتان دي وچ، پيش تي شَد بَرحالي:
جزمان نقطي صحيح سجاڻين، قاري ڪوئي سنيالي؛
'بِسم الله' نال لِکيان سَڀ سُوران، پڙهن ورهي والي!

(۵۵)

سهڻي دي منهن سهڻي سُونهي، واه عجب چٽسالي؛
قطري نور ستاري چمڪن، لعل ياقوت دي لالي؛
يا وَت دُر نيساني هوندي، بي بَها برحالي؛
"سَچّل" مَست ٿيا وَچ اُٿان، ڏيک حُسُن دي چالي!

(۵٦)

رنگ پرئي رخسار اُتي، وَت چَنڻ دي وَه ٽِڪي؛
ويکڻ نال تِيران دي جاتُم، چت اندر ٿئي چِڪي؛
چمڪِن جهلڪِن تاري "سَچّل"، يا وَت عاشق آپ ڪي!

(۵۷)

ٹبکے ٹبکے چَنّڑ دے، مرجان دیان لس لڑیان؛
نور پري پيشاني اُتّے، طَرح ڪيهي وَت چڑهيان!
چِمکِن جهِلکِن جوڑ جَبِينِ تے، جادو نال جو جَـڑيان؛
"سَچّل" ويک تماشا اِيهو، 'توبه توبه' پڑهيان!

(۵۸)

چَنّڑ دي چتسالي وه وا، سهٹے دے منهن سُهندي!
ڪيهِي ڳالهہ زبانون اَکان، هے هے حسن آهِين دي!
شمس قمر تشبيه ڏيوان، پر جوڑ نَهِين تَنهِن منهن دي!
نيزے بڑچان چشم "سَچّل"، جڑ تيغ ستم دي کهندي!

(۵۹)

سهٹيان دے منهن سهٹيان جُڑديان، ڪَجّا ڪَج مِحرابيان؛
مسجد هے يا ڪعبہ قبلا، ڏيوِن عشق عذابيان؛
ڏِنگيان وِنگيان وه وا ويکو، مصحف ديان اِعرابيان!
يا وت حسن دے شهر تے ڪردا، "سَچّل" نينهن نَوابيان!

(٦٠)

جادو جوڑ جبين تے رکيا، سهٹے يار سيباٹے؛
ڏيک ڪَئِي حيران ٿئے، او شاه گدا تے سياٹے؛
"سَچّل" عاشِق ٿيوِن آشُفتہ، جاء نَهِين مُلواٹے!

Gul Hayat Institute

(٦١)

سھڻے جوڑ تے ناھئے جوڑئے، رخ دے کول کتابان؛
ھکڑے چوٹے موتے ھوندے، ھکڑیان وِچ سَو بابان؛
ھکڑیان تے نھین شَدّان جزمان، ڈوجھان تي اِعرابان؛
منھن محبوب دا صَحیح صحیف، کردے دور نوابان؛
قردے وِچ روشنائي سیئِي، ویک کے ڈون مھتابان؛
"سَچّل" کیئِي لک مشتاقان، ستدے سِرَ شتابان!

(٦٢)

لعل یاقوتان کَون شرماوے، نرم لبان دي لالي؛
سرخي سھڻے واہ جولائي، لوڑھئیے مَنصَب عالي؛
لالے داغ رکیا دل اتے، ویک کے حسن دي چالي؛
مُرکڻ نال جو مُحکم کِیتُس، "سَچّل" مست مَوالِي.

(٦٣)

یار میڈا ھے یاقوتین دا، وَت لعلین دا وٹجارا؛
سرخي لعل لبان تے لاتُس، کُلیا گُلّ ھزارا؛
بَرگ دوپَھري تیا شرمنده، ویک عجائب سارا؛
سھڻا شال ھمیشہ ھووے، "سَچّل" باغ بھارا!

(٦٤)

سُرخ لَبان ھِن لعل رماني، یا یاقوت یَماني؛
موتِي مُنھن اَگّون شَرمندے، ھِیرے تئے حَیراني؛
جھلک جھلک رخسار سُھڻے دا، پرتو نُور پیشاني؛
"سَچّل" ویک تَجَلا تَنھِن دا، ھوئِي دل دیواني!

(٦٥)

آبرو ڪج ڪمانان ڏونهين، مِژگان تِير وَسيندا؛
عشاقان ڪُون چا قتل ڪَريندا، ول ڪے يار هَسيندا؛
جِتِ عُشاقان ڪون آ مار گهتِيُس، آتِ روز بروز رُسيندا؛
قبر تي ٻيئا خَتم ڏيندا، "سَچّل" ڏک ڏَسيندا.

(٦٦)

مِژگان گز هن زور محبت ديان، آبرو ڪَجّ ڪَمانے؛
عاشق سِينے جهلَّ ڪَڙوتے، جوڙ سپر نيشانے؛
وچ ميَدان مُحبّت والے، مُڙسن نا مَردانے؛
سِر دا سانگ نہ رکسِن "سَچّل"، لَڳسِن جور جورانے!

(٦٧)

مِژگان تِير باراني ڪَرديان، آبرو ڪَيش ڪَماني؛
هِڪ مُهڙے چِتڪا چُڙيندے، جَهلے ويک جَواني؛
تاب تِکا پُرتاب تِنهان دا، جوين جوڙ نِشاني؛
نال سُهڻے پاتشاهِي هوندي، "سَچّل" سَو ساماني.

Gul Hayat Institute

(٦٨)

ياردِيان مِژگان، نِينهن دے نيزے، مُشتاقان ڪُون مارن؛
رت وچُون ٿپ آندے ٻاهر، خُوني خُون ڏيکارن؛
اِستقلال آنهان عُشّاقان، سهڻے آپ سيکارين؛
"سَچّل" ويک مَعشوقان اڳون، عاشق سِر نا وارِن!

(٦٩)

سهڻيان دے هڻ مِژگان دي، وه ڏنم نيزے بازي!
سِينے مار ٿباه ڪِين، ڪَر ايڏي دست درازي!
عاشق جهَل، ڳِچي گهَت ڪَپڙا، آپ ٿِيوِن ايلازي؛
ڏيوِين "سَچّل" آويڪِين، غمزے دے وِچ غازي!

(٧٠)

مِژگان تِير، ڪَمانان اَبرو، خُوني ڪَٽڪ آڪِين دا؛
ڳجهڙا زور سِپاه سُهڻے دا، لَڳان وچُون لَڪِيندا؛
چَشمان چوٽ چَلاوِن جيوين، ڪَرِن شِڪار پَڪِين دا؛
ڪاوِن مار، سے ماس يَتيمان، ڪَڏان نہ خوف رکيندا؛
شَهبازان دا مَوت اور هے "سَچّل"، اور هے مَوت مَڪِين دا!

(٧١)

چُهنبان مِژگان ديان وَت ويڪو، سُرخِي روءِ بَڻيندِيان؛
سِينے وِچ عُشاقان لڳ ڪے، آ وِچ خُون ڳپينديان؛
تِير آڪيان يا نِيزے بَرڇيان، مُفتان مُفت مَرينديان؛
مُرچے دستے عِشق دے هوئے، "سَچّل" قتل ڪَرينديان!

Gul Hayat Institute

(٧٢)

زلفان زور سِياه سُهڻے ديان، ڳَل تَون وه وا لَمڪِن!
نانگ ڪالے يا دام بِره دے، جَهل جَهل ڪَرڪے جَهمڪِن؛
واءُ لڳے جَڏان تيز تکيري، جهَلڪے نال پِي جهَلڪِن؛
چِٽسالي والے سَو ستارے، اُتون تِنهان دے چِمڪِن؛
"سَچّل" ڏيک حُسن ديان فَوجان، شَه درويش پِي ڏمڪِن!

(٧٣)

دلبر زلفان زور سيَہ ڪُون، وَہ چِڙڪا چِڙيندے؛
عاشق اُتَ قَساون آپے، ذَرّہ ڪوئي نَہ مُڙيندے؛
جَنهِن دا لِکيا جِيوين آها، "سَچّل" تِيوين لَڙيندے!

(٧٤)

زلفان وچ مُقيّد تِيون، آپ آپے بادشاهان؛
گهول گهتِن هِند سِند اُنهان تَون، سارا مُلڪ سِپاهان؛
لَگان وچُون راه اهِين دي، پووے ڪَل ڪِناهان؛
ڳالهہ اهين ڪَنون قِريا جو "سَچّل"، گَتا وچ گناهان!

(٧٥)

پيچان پيچ ني ظالِم زلفان، سِيہَ بَشِيهَر خَم خَم؛
چوڙ گهتِن جَذان مُونديان اُتے، جَنگ ڪَريندے جَم جَم؛
مارن ڏنگ نِسَنگ بَلائِين، دردمَندان ڪُون دم دم؛
چَشمان قتل ڪَريندِيان عاشق، ٻي پِنبٽيان دي رَم جهَم؛
"سَچّل" سَوَ سِڪندر جيهے، پانهان پَد دے جَم جَم!

(٧٦)

سُهڻے دے رخ وَہ چِتسالِي، وال پِي چَلے چَلے!
چَنّڻ دے هِن ٿِبڪے ٿِبڪے، ويک نہ ڪوئي وَلے!
چاڻ "سَچّل" اِهو تاب تِنهان دا، ڪَون هووے جو جهَلے؟

Gul Hayat Institute

(٧٧)

وَلوَل وال سَو چَلے چَلے، قاهيان جوڙ ڪَڙايُس؛
سِحر جادو مَنڊ ويک اُنهان تے، طَرحين طَرح پڙهايُس؛
عُشاقان ديان ڪَر دلين ديوانيان، حُڪمان حُڪم قسايُس؛
پِڇے "سَچّل" اهو عاشِق ڪِيوين، حُسَن دي فوج چڙهايُس!

(٧٨)

وَل وَل چَلے ڪاليان زلفان، يار سُهڻے ديان ڪُنڊيان؛
ويڪڙ نال مَريندِيان دورون، هوۓ هوۓ اکيان ڪُنڊيان؛
عِشق عَقُل دے جهيڙے اِينوين، جِيوين مَنجهيان ڪُنڊيان؛
"سَچّل" قوس ڪمانان ڪُهنديان، وَه وا پِروان ڪُنڊيان!

(٧٩)

چَلے چلے سُهڻے دے، نانگ بَشِيهر ڪالے؛
عاشِق بانهان بَڌ ڪَڙوتا، ويک ڪے صُورت والے؛
طَرح ڪيهي اِهو دلبر مُنهن تے، سَخت بَلائِين پالے؛
"سَچّل" سائين چُپ رهه اُتان، ويک عَجائِب چالے!

(٨٠)

سِر دي سِينڌ ڏني سے سُهڻي، سانگ سُهڻے چڙ ماري؛
ڏونهان ڪَنڌيان وچّون وهندي، سِير سَمنڊ دي ساري؛
يا وَت موج مَريندي عاشق، ڳاڙهي ڳوڙهي باري؛
يا وَت خُون آميز ڪَجا ڪَج، سَيف سُرخ سُونهاري؛
يا وَت قَوس قَزح آسماني، بِجلي دي چِمڪاري؛
يا وَت تِير ڪَمان دے وچّون، ڪَرن سَيا سَتڪاري؛
يا وَت دام دلِين دا هويا، يا تہ هِلال نظاري؛
يا وَت قتل دي راه اے "سَچّل"، رَت مُشتاقان هارِي!

Gul Hayat Institute

(٨١)

قَوس قَزَح سِر سُهڻے ڏنم، نَنگي تيغ سِتَم دي؛
خُون عُشاقان تَنهِن مُنهن لڳے، ماريُس ضَرب ظُلَم دي؛
ريت اِها خوش يار سُهڻے ڪُون، ڳِڌس جاءِ اُتَم دي.

(٨٢)

ميندي لا هَتّان ڪُون آندا، سُهڻا ٻانهن لَڏاڪے؛
چاتوسے مُشتاقان ڪُون وَت، آيا آپ ڪُهاڪے؛
ڏونهين دَستان خُون اُنهان دے، وچّون سُرخ ٻڙاڪے؛
سَيڪُون آڻ ڏڪالڻ لڳا، "سَچّل" هَس آلاڪے!

(٨٣)

نال غماز جو دلبر آندا، ڏاڍے رمزے غمزے؛
عُشاقان ڪُون وَت مار گهتيندے، روبرو دے رمزے؛
دل وچ مُشتاقان دے پوندے، لَرزے تے سَو لَرزے؛
سُهڻا يار ٻَڌيندا سِر تے، چِيرے سَبزے سَبزے؛
دردمَندان دا روح "سَچّل"، او قَبض ڪَرن وچ قَبضے!

(٨۴)

سُهڻا ناز غماز سيتي، وَه چال عجائب چلّے؛
شَمس قَمر شَرِمندے هوئے، مُک دے ويک تَجَلّے؛
ڪَون دلير جو هووے اُتان، تاب حُسَن دا جهَلّے!
وال وَتيل ڪاريهَر ڪالے، وَلوَل چَلّے چلّے؛
روز اَزل ڪَنُون يار "سَچّل" مَين، پَيَم اُنهان دے پَلّے!

Gul Hayat Institute

٨٥

ود وا سُونهے سُهڻِي چالي، واه عَجَب چِٽسالِي!
مُنهن تے نُور سِتارے چمڪِن، زلفان نانگڙ ڪالِي؛
ڳَل تے ڏِوِن اُلارے ڏاڍے، بَشهَر دي ڏيڪالي؛
خَبَر نَهِين مَحبُوبان نُون، ڪَنهن سُرت اِها سيڪالِي؟
غَمزه رَمزه ڏيک کے هويا، "سَچّل" مَست مَوالِي!

(٨٦)

زور غرور، غماز ڏاڍے، وَت دلبر ليکے آٽيندا؛
لوڏ کيهِي وَه سُهڻے دي، جو ڪَنگڻ ٻانهن لُڏيندا؛
کوڙے ديد عاشق دے ڊِيدين، غَير غبار آڏيندا؛
مَحبُوبان دے در دا يارو، "سَچّل" سَگَّ سَڏيندا!

(٨٧)

سُهڻيان نال مَين سُهڻا هووان، ٻِن سُهڻيان مَين ڪوجهِي؛
ٻاجهه حُسُن هوءِ هوءِ پِي ڏِيوے، دل مَلُول تے مُونجهي؛
"سَچّل" راهه هَزاران وچُون، راه لَڌي مَين سُوجهي!

(٨٨)

قابُو رهه تُون ڳالهه اِهين تے، خَلقت کُون نه کَهِيجے؛
نال سُهڻيان دے عِشق لڳا کے، جَڳ کولون نه ڇُپِيجے؛
خام خيال ٿساڏا آها، دم دم آلک اَکِيجے؛
ڏونهان جهَانان کَنُون وے عاشق، سانگے توڙ ٿريجے؛
لَک لَک ڏيون تُهمت طعنے، تا پِي تِل نه تَپِيجے؛
مار ڪُهاڙا، هَستي دا وَڻ، "سَچّل" صاف ڪَپِيجے!

Gul Hayat Institute

(٨٩)

سُهڻا يار هَميشہ ساڏے نال پِي، کِلدا هَسدا؛
هِڪ دم دور نہ ٿِيوے ساڻون؛ وچ اکِين دے وَسدا؛
پيا ڪوئي ڪَم نا چاڙے هرگز، کِل کِل دلڙي گسدا؛
”نينهن نِباه اسان نال ’سَچّل‘“، ڳالهہ اِها ئي ڏسدا!

(٩٠)

عِشق لَڳا، گهر وسِر ڳيوسے، مَطلب سُڌ ٿيوسے؛
حاصل آ ٿيوسے سارا، جو ڪُجهہ آپ مَنگيوسے؛
سُود زيان ڪَنُون مِيان ”سَچّل“، هَڻ تا چِٽ پِيوسے!

(٩١)

عاشق ديان بَدِ ڏونهين پانهان، سُهڻيان آن ڪَڙايا؛
هَسدے کِلدے آکِن اِينوين، ”تَين ڪِيُون آپ اڙايا؟
”خُوب سَنيال رهِين، جو تَين تے، لشڪر حُسن چڙهايا!“
”سَچّل“ يار نِماڻے ڪُون وَت، سَبَق هے سوز پَڙهايا!

(٩٢)

عاشِق ديان بَدِ ڏونهين پانهان، سُهڻا يار هَسيندا؛
”خُوب هووے اِها ڪار تُساڪُون!“ آک ڪے ڏکّ ڏسيندا؛
پِچّے پانهن لَڏاڪَر آندا، غمزه لاڪے وَيندا؛
”آسان تُساڏے، تُون هِين ساڏا“ بَهون دلاسا ڏيندا؛
هوءِ هوءِ ساه اساڏا ”سَچّل“، نال نَيڻان دے نيندا!

Gul Hayat Institute

(۹۳)

سُهڻيان نال نہ حُجّت كائي، اسان غَريب نِماڻے؛
نال غُرور غَمازان دے او، قَدر نہ ساڈا چاڻے؛
ٻانهان ٻَڌ ٻلهيندا اڳون، حُكمان حُكمي آڻے؛
جے خوش ٿِيوے ڳالھ اِهِين كَنِ، "سَچّل" كُون ٻِي ٻاڻے!

(۹۴)

سُهڻيان نال نہ حُجّت كائي، پا پَلوُ كَر زاري؛
روبرو كَڙ ٻانهان ٻَڌ كے، گهَت ڳِچي وچ ڳاري؛
"سَچّل" شال نِباه نِويجے، نال ياران دے ياري!

(۹۵)

ياران نال نہ حُجّت كائي، كِيجے كِيُون نہ غُلامي؟
ويكڻ وچ هے مَطلب مَيڈا، بَرسَر رهان سَلامي!
دل كُون آڻ تَفَرقہ گهَتسِي، سَگ رقِيب مَلامي؛
چاه وچُون سِر چاتي "سَچّل"، بِر هے دي بَدنامي.

(۹٦)

آسان مُسافِر، ئَگِ نا سُهڻا، عاشِق هيڻُون دم دے؛
هِك ٻے پچّون، ڈيوين آسانُون، نِت نِت غَمزے غَم دے!
كِيكَر مَينُون اَكِين وَل وَل، "تُسان نَهِين ساڈے كَم دے!"
"سَچّل" يار سُهڻے دے هوندے، ايڈے كَم سِتَم دے!

Gul Hayat Institute

(٩٧)

بار سُهڻا وَت سِر عُشّاقان، ڏاڍا سِتَم سَهيندا؛
زلفان دام دلِين دا هونديان، جنهن وچ جوڙ ڦهيندا؛
تنهن ڪنُون پڇّ تيغ اکِين دے، نال پي ويک ڪُهيندا؛
سِگهڙي سِگهڙي سر مُشتاقان، ”سَچّل“ سَيف وهيندا!

(٩٨)

يار ساڏا هَر صُورت دے وچ، نال سَيان رَل وَيندا؛
کِنهان دے نال هَميشہ هوندا، کِنهان ڪنُون چل وَيندا؛
پَلٽي مار کِنهان نال پَهندا، ڏيک کِنهان، وَل وَيندا؛
عاشق جهَر پَر وچِن اَٿان، جِيوين بَرف ڳَڙا ڳَل وَيندا؛
سِج دا تاب تِکيرا ”سَچّل“، ڪوئي ڪوئي جهَل ويندا!

(٩٩)

هويا عِشق مُقَرّر ساڏا، نال سُهڻے دے سَيّان؛
ڪَران فَرياد وصال دے ڪِيتے، حيلے ڪَر ڪَر رهِيان؛
پاندا هِجر فِراق سُهڻے نُون، درد ڪِيتوسے ڏَيّان؛
”سَچّل“ مُراد سُهڻے دا صَدقہ، آسان مُرادان پُنيان!

(١٠٠)

سُهڻے ديان وَت سُهِڻيان ڳالهِين، ياد جڏان مَينُون آنديان؛
رو رو حال وَڃاوان سارا، درد پي دل ڪُون لانديان؛
”سَچّل“ پانهن ڏڏا جو آندا، اُهے گهڙيان مَينُون پانديان!

Gul Hayat Institute

(١٠١)

سُهڻي صُورت يار سُهڻي دي، ڏِٺم جو هِڪ ڏِهاڙي؛
دَست ڪِيشس تَلوار بِره دي، مارے وَتّ اُلاڙي؛
ڪَڙي رهين پَڌ پانهان اڳّون، عاشِق وِچ نظاري؛
روبرو مَعشوقان "سَچّل"، ڏيندي سر بيچاري!

(١٠٢)

دل لاوڻ جے تُون مَين ڪَنُون پُڇين، پَهلُون عِشق سِڪِيجي؛
پانهَپ دا وچ عِشق سُهڻي دي، ڪِيوين خط لِکِيجي؟
سُهڻي صُورت يار سُهڻي دي، دم دم دوست وِڪِيجي.
سُهڻيان نال مُقَرّر ٿِيسان، عِشق دي راند رَچِيجي.
سارا سَير ڪَرِيجي اَٿان، قَدمان هيٺ پُويجي.
پارا پار طالِع دا ڏيکِين، خاني خُوب لِويجي.
دور بساط بِره دي سِر ڪُون، سارا سَچّ اُکِيجي.
جُڳ نا جوڙ پَهين ڪَهِين حِيلي، بيخود هوڪي رَهِيجي.
"سَچّل" ڳالهہ پاڇهون نہ اُنهان دي، ڪُوڙا ماڻ مَٽِيجي!

(١٠٣)

وقت ڪَهِين پاتشاه حُسن دي، چُپ چُپاتي چَڙهدي؛
زَنگي، رُومي، رَل ڪَراهڻ، نال غريبان لڙدي؛
"صَمَد صَمَد" او پڙهاوِن سَپ ڪُون، اَوَ "سَچّل" جڏان اَڙادي!

(١٠۴)

ويک کے حُسن سہٹے دا زاھد، پڑھدا "حَسبِي حَسبي"؛
ڈُنس زمِين تے دَم وچ ھَت کَنِ، ساوي ساوي تَسبي؛
"سَچّل" گڑدا اٿ سَچ والا، ڪول نہ پَھندا ڪَسبي!

(١٠٥)

"جڈان لَگّس آ تِير تَڈاھان، 'توبہَ تَوبہَ' پڑھسي!
"دست ساڈے ھِن خُوني خَنجَر، يا بَچسِي يا مَرسي!"
"سَچّل" حاضر ھوت آڳاھون، ھرگز آھو نا مُڑسي.

(١٠٦)

غازيان نُون غَم کيھا يارو، سِر دا سانگ نہ کَردے؛
وچ مَيدان محبّت والے، مَردانے تي مَردے؛
نال اُنھان دے ٿِيوے نہ پاڑا، جو ھووِن بيدردے؛
"سَچّل" عاشق اِيوين سُڃاپِن، رُوءِ جِنھان دے زَردے!

(١٠٧)

جے تائِين جِيوين نال سہٹے دے، وَل وَل عِشق لَئِيجے؛
نِينھڑا عُمر نِباھِين ساري، قابُو پيچ پَئِيجے؛
طعنہ، تُھمت، ٽوک لوکان دي، چَشمان چَمّ چَئِيجے؛
سُمھڻ جاڳڻ وِچ يار "سَچّل"، نِت اِيھا ڳالھ ڳَٽِيجے!

Gul Hayat Institute

(۱۰۸)

عاشِق کُون سَڏ سانول سُهڻا، حال جو پُڇدا گَڑکے؛
هِک زلف دي آ زنجير کَڑے، پیا کَنڳ اکين دا کَڑکے؛
باز وانگون پَٹ ماس يَتِيمان، ڏون ڏون ڏيندے پَڑکے؛
ويک تَجَمّل دلبر دا، هَر شاه گدا پيا تَڑکے؛
يار "سَچّل" اِها خَبَر آهِين کُون، نال انهان جو اَڑکے!

(۱۰۹)

عاشِق کُون وَت هِک ڏيهاڑے، دلبر اِينوين فَرمايا :
"پَهَندين ڦوک، کَريندين کاوَڙ، اے پِي عِشق آجايا! "
عاشِق حَرف اِهوئي سُڻ کَر، رو رو حال وَِجايا.
"بَس هُڻ بَس"، وَت آکيا دلبر - بس مَوت عاشِق تے آيا.
رک مَيدان مُحَبّت دے وِچ، "سَچّل" قَدم سَوايا!

(۱۱۰)

نال سُهڻيان سِر بازي لاوڻ، کار هيئي جهَٽ گهَٽ دي؛
فُرصَت هِک نا رکدا کائي، ڳالهہ چَلے چَٽ پَٽ دي؛
ڻِيوے صَلاح "سَچّل" تَنهِن پِچُون، ياران دے لَٹ پَٹ دي.

(۱۱۱)

حُسن دے نال نِياز نہ ڏنم، کوئِي کَنهِن نہ مَکاني؛
هَرجا ناز غَماز سيتي، آهے رکدے شان شهاني؛
دلبر ساڏا نال غَريبان، کَردا خوش گذراني؛
قَدر آهِين دا جاڻے "سَچّل"، يا وَت آپ او جاني!

Gul Hayat Institute

(١١٢)

سُهڻا سائِين بَخش اسانُون، جو ڪوئي ڏوهہ ڪِيتوسے؛
نام خُدا دے عَفو ڪَرين، جو تَيڏے نِينهن نِيتوسے؛
پَلَوُ تُساڏا روز اَزل ڪَنُون، دلبر دست لِيتوسے؛
آپڻا جاڻ "سَچّل" ڪُون سُهڻا، تَيڪُون پَلوُ گهَتيوسے!

(١١٣)

يار سُهڻا شَل هووے هَميشہ، نَوبَنو تازه بَتازه؛
روبرو اهِين دے بَهندے اسان، مَل ڪر شَهر درازا؛
پوڳيا تَنهِين دا شَهران شُهره، حُسن والا آوازا؛
نال "سَچّل" دے ڪَڏان نہ هوندا، بانڪا بے نِيازا!

(١١٤)

سُهڻے دے شَل باغ حُسُن ڪُون، ڪوسا واءُ نا لڳّے؛
هُڻ دے عاشِق اسان پِي نِسّے، عِشق لاتوسے اڳے؛
صُورت سُهڻِي ويکڻ نالے، تن "سَچّل" دا ٺُڳے؛

(١١٥)

سُهڻے دے شَل باغ حُسُن ڪُون، لڳے نہ باد خِزانِي!
هووے شال هميشہ تازه، جوڀن جوڙ جواني!
"سَچّـل" دلبر ساڏا آها، سارا رنگ رباني!

Gul Hayat Institute

(١١٦)

سُهڻے گلّ اساڏے ڪُون، ڪڏان باد خِزان نَهِين لڳدا؛
ويڪڻ دے وچ تازہ بَتازہ، رُوح اسا ڏا ٺڳدا؛
اهِين باجُهون ڪوئي سَمجهے "سَچّل"، نَهِين سو جِيوَڻ جڳ دا!

(١١٧)

اَمن دے وچ رک يار سُهڻے دي، الله، سَنگت ساري!
تَنهِن دے نال اسا ڏي اَهِي، يَڪدل يا رب ياري.
دوستي دے وچ پُڇِين جے مَين ڪَنِ، "سَچّل" رکڻ سَچاري.

Gul Hayat Institute

سي حرفي

الف - آءُ، مَيڏي دل چاءِ نِيٺئي، جِي جاءِ نَهِين، هاءِ هاءِ، ميان!
آنڪا آکِين، ڏک لاڳيون، ڦر اَوَکے ڪُجهہ آلاءِ، ميان!
ڪائي واءُ گهِلي، سَنيّان ساءُ چوڙيا، طعنے ڏيوَن، واءِ واءِ، ميان!

ب - بَس سَنيّان ڪنُون رس نَهِين، روح وَس نہ مَيڏے وَس، ميان!
جيئڙا جَس نَهِين، پَروَس پئيان، خاطِر ڪَس ڳيون ڪِيون نَس، ميان!
مَين ڪِس سَنّيان دے ڏس نَهِين، لڳي ڪَس نہ ڪائي چَس، ميان!

ت - تات تَيڏهي، وائي وات مَيڪُون، تِيوِين، سات نہ ڏيکِين ذات، ميان!
سڻ بات سُهڻا، هَيهات هوئي، ڏينهان رات اَوين پِريات، ميان!
تَسلات ڏيوين مصلات ڪائي، مَيڪُون نرد لايوئي پاتون پات، ميان!

ث - ثابت سار سَنيار تَيڏي، اندر عِشق ڪِيتا انظار، مِيان!
ڪيئي لک هزار وو يار تَيڏے ڪيتے روِن زارو زار، ميان!
تَـيڏي تار لڳي، دلدار مَيـنُون، هِڪواري بے اِختيار، ميان!

ج - جال مَيڏے تُون نال سُهڻا، بَر حال ٿِيوِين تُون پال، ميان!
وَرق وال وچوڙے دا ڳالهہ سنڻين، اپڻا آپ ڪَرين پَلا پال، ميان!
پَيا وچ جنجال دے حال مَيڏا، ٻي ڪيهي ڪَران قِيل قال، ميان!

ح - حال خَيال دي تَيڪُون آگه، وَل ڪِيُون نہ لهين وو سَنيال، ميان!
سڻ سوال ساڏا، ڪَرين پال پَلا، ٿئے سِڪديان مَينُون سال، ميان!
رو لال ڪِيٺم اکيان خيال تَيڏے، ڪِيتا بِرهہ تَـيڏے بيتال، ميان!

خ - خواب ڳيا، ڪنُون تات تَيڏي، ڪِيتا بِره سائُون بے تاب، ميان!
تُون شِتاب اَوين، ڏيوين آب مَيکُون، سائِين کول نقاب، حِجاب، ميان!
تَيڏے نِيـنهن نَواب ڪَباب ڪِتم، ڪوئي نَهيـن عِتاب خِطاب، ميان!

د - دم واندا نَهِين غم ڪنُون، هَـڏ چَم واسيا تَيڏے ورهہ، سائِين!
هَمدم تِي گهَتِين نا خَم اِتان، سارا ڪَم مَيڏے در جوڙ جائين!
چاوين چَم تہ ڀي مَين طالب تَم، نهيـن ڪوئي شرم، عاشِق ڳـل لائِين!

ذ - ذوق تَيڏا، سائُون شَوق لڳا، طعنہ لوڪ ڏيوے، نِت چوڪ، مِيان!
نِينهڙے نوڪ لڳي، محبت موڪ لايو، اوران قوڪ لاوِن سائُون ٽوڪ، ميان!
تَيڏا طَوق گهَتيم، ڳل ٻانهپ والا، سُهٹا سوز ڪِيتا سائُون سوڪ، ميان!

ر - راه ڳڙا ارواح تيڏے، چِت چاهہ ني سَنجهہ صباح، ميان!
وَهہ واهہ سَنيال ٿُون اَهہ ڪنُون، مَيڏے نال سُلان دي سپاهہ، ميان!
پِند پاهہ ٿيا، تين ماهہ ڪِيتے، مَيڏي دل وي هيئي اَگاهہ، ميان! ز

- زار رووان تَين يار ڪِيتے، ٿِيوے ڪار نہ ڪائي نِروار، ميان!
ٿُون چارپئے، دن ڌار تَيکُون، جِي جار پَيا دلدار، ميان!
گفتار سُٹان هِڪوار تَيڏي، ٿِيوے دل تا باغ بَهار، ميان!

س - سارِي آکان ڳالهہ ياري والي، تَين نال ڪَريجے وو زاري، ميان!
باري بِرهہ وَهائي ڪاري سائُون، ڳل چا گهَتيوئي ڳارِي، ميان!
واري يار تَين تَون سَو واري وَجان، دوستي وچ گهَتِين مَتان گهارِي، ميان!

ش - شام صبح آرام نهين، پَيغام پَنيوئي نا سَلام، ميان!
اکِين خواب حَرام تَمام ڪِيتا، اَوَڻ دا نہ ڪِيتوئي انجام، ميان!
اِنعام غُلام ديدار ڏِيوے، ڪَرين يار قبول ڪَلام، ميان!

ص - صُورت آواز نِياز ڪَنُون، ٻانهان ٻَد ڳَڙين بے نياز اڳون!
اتان ناز ڪَنُون تُون باز اَوين، تَيڏا راز پووے ڪارساز اڳون!
تَن ساز ڪَرين آواز رڳان، ڪَرن صِفت تہ دل نَواز اڳون!

ض - ضَرر شَرر وچ عاشِق هويا، شِير شَڪر پي سَيِ تا زَهر، ميان!
شَهر بَحر دے وچ تَنهِن دا هوڪا ڦِريا، هَل غلّ ٿيا اندر ٻَهر، ميان!
عاشِقان ڪَنُون نَظَر ڳُذَر اِها، ٻئے وَهم تہ دربَدر، ميان!

ط - طُور ڏاڍي، پُر شور اِها، زوري نال گهتے، سوئي زور، ميان!
گهم گهور تَنهن وچ، جَفا جورسنيّان، هينئڙے نال لاوين تيندا هور، ميان!
جِنهان ڪَيف ڪَلال ڪَنُور پِيتا، انهان ٻِرهہ ٻَچايا ٻور، ميان!

ظ - ظُلم جَهُول ظهور ڪِيتا، مَنظور هويا، پُر نُور، ميان!
مُصحف وچ مَذڪور هويا، مَعروف اِهو مَشهُور، ميان!
چِڪ چُور امانت عِشق ڪِيتا، سِر سُولي سَٽيا مَنصُور، ميان!

ع - عِشق اجهَل، ڪيا عَقَل لڳے، توڙے ڪَرے عقل تجمل، ميان!
ڪوئي پَل نہ سوئي تَحَمل ڪَرے، ٻَنِين ٻِرهہ دا ڏيک ٻَدل، ميان!
تَنهِن دا هيئي عَمَل اصل ڏايا، اونداهہ دے وچ مَشعَل، ميان!

غ - غازي چڙهئے سر سُولي راضي، بانکے کيهي ڪِيتي سِربازي، ميان!
اَزي ڪر دَوڙاوِن تازي اتان، وَت ڪِيا ڪَريسِن قاضي، ميان!
ڪَنهِن دے حال نہ مَنِ تے ماضي اهے، هيئي سُورهان سَرفرازي، ميان!

ف - فال پَئِي عِشق دے حال والي، سِر دَم سائِي بَرحال، ميان!
حمّال ٿئے وچ خَيال اِهِين، ڪِيتُس حال جَنجال ڪَمال، ميان!
ڪِشَال چايُس احوال ڪَنُون، ڪائي سِرِ سَنيُس امثال، ميان!

ق - قال تے باهر حال ڪَنُون، نَهِين خاص چاتو هے خيال، ميان!
الحال وصال احوال دے وچ، وَت ڏيکِين جوڙ جَمال، ميان!
ڏينهن رات جَنهِن دي وو سَنيال تَيڪُون، باجهُون اهِين کيهي مَجال، ميان!

ڪ - ڪائي نَهِين ہِي جاءِ تَيڪُون، باجهُون هاءِ هَواءِ نِي واءِ، ميان!
اڪِين لا اِتان بَرپا ڪَرين، اِهو ڏيک سارا سروپاءِ، ميان!
سِرِ اَ ڏيوين، چِت چا اِٿون، عاشِق اَور بازي نہ بَناءِ، ميان!

ل - لَٽ نِيتوئي پَهلي سَت مَيڏي، دل چَٽ الَٽ پُلَٽ، ميان!
سانُون قَٽ گهَتيوئي زُلفان وَت سُهٹا، مَيڏا روح نِيتوئي پَٽ، ميان!
جُٽ لاڪے سَنيَان پِچے هَت رَهيان، طعنے ڏيوِن اسانُون سَٽ، ميان!

م - مار تَرار فِراق والي، مَيڪُون مار ڳِيون دلدار، ميان!
پَئي پار اورار وو يار تَيڏي، لنگهہ نينهن والي وو نِظار، ميان!
هوشيار هزار هَلاڪ ٿِيوِن، جِنهان اَ ڏنا چِمڪار، ميان!

Gul Hayat Institute

ن - نسنگ چاڑھیوئي غمزے ڪنڪ سان تے، سنڪ لا، فتح ساري ڪمڪ ليوے!
لنڪ نال ميڏي دل چَنڪ نيتي، ڪَنهن دي ڦنڪ نهين، لنڪ ڪَون ڏيوے؟
وَنڪ نال زلفان ڏايا دام گهَتيا، جند جان مَيڏي، جاني جهنڪ نيوے!

و - وار ڪَنهِين تُون نہ يار آسين، اِقرار ڪَرين، سَچا نال مَيڏے!
هَنجهُون هار پوتا، جي جار پَيا، آسرار ڪِيتوئي، لِڳون ڳال مَيڏے!
اِختيار ميڏا مُنيون يارنهِين، هِڪے وار آوِين اَج ڪال مَيڏے!

هہ - هوش وچون مدهوش ٿيان، ڏيوين گوش ميڏے وو خَروش ڏهُون!
سَرپوش ٿِيوين آغوش ميڏے، اوڻ والي ڪرين بيهوش ڏهُون!
هُل جوش گهَتيا، دارُون نوش تَيڏے، ڪائي گهَت نِگاهہ اَنوش ڏهُون!

ي - يار آيا وَل پار مَيڏے، جنسار ڪرے سِينگار، ميان!
آسرار وچُون اِظهار هويا، اِنهان دِيدان ڏٺا ديدار، ميان!
"سَچّل" سار سَنيار وو جنهن دي آهي، سوئي ديس مِليا دلدار، ميان!

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

ڪافيون

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آکيان تَيڏيان عقاب، عاشق مار شڪار ڪِيتونے!

غمزے نال گلابي هوندے، ڏونهين نيڻ نَواب.
دل تے دردمندان دے دم دم، شَوقي ڦِرن شتاب.
ڪَڏان گاه نَهِين او ڪاوِن، ڦوت اُنهان دا ڪَباب.
دائِم پِيوَن چشمان تَيڏيان، شوري مَست شراب.
قَتل ڪَريندیان آکيان تَيڏيان، "سَچّل" لڳ ثواب.

ڪافي ٢

سُهڻے نال اسا ڏيان اکيان، اڙڪِن هو اڙڪِن!

بار بِره دے دردمَندان تے، چُڙڪِن هو چُڙڪِن!
غمزے رمزے يار سَجڻ دے، ڪَڙڪِن هو ڪَڙڪِن!
در تَيڏے ڪَنُون عاشِق شُودے، ڦَڙڪِن هو ڦَڙڪِن!
سوز تَيڏے ڪَنُون بِرهے والے، ٿَڙڪِن هو ٿَڙڪِن!
بِره ديان باهِين "سَچّل" دي دل وچ، پَڙڪِن هو پَڙڪِن!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

نَيڻان دي عَجب نِگاه، وَل وَل هوندیان هادي دے نال!

هادي سانُون سِرّ اِهين دي، اِها ڏکالي راه.
اِٿان ڦيريان ڏے ڪَر رهِيان، آپ لَهان هَر گاه.
ڪِتلے تائِين نَظر نہ آيا، بن الله آگاهہ.
اکيان دے وچ سَڀ ڪُجهہ اَها، مَتان ٿِيوِين گمراهہ!
”سَچّل“ تَيٺُون رَمز ڏکالي، هادي ٿِيا هَمراهہ.

ڪافي ۴

غَير دے خام خيال ڪَنُون، هُڻ، هادي، سانُون توبہ توبہ!

جهي تيهي تَيڏي آهِس، دور نہ ڪَرِين وصال ڪنون.
آپون آپ جمال وکائِي، مَين ڳِئِي هان هر حال ڪنون.
نانءَ سائِين دے سانُون بَچاوِين، غير دي قِيل مَقال ڪنون!
عرض اساڏا مَن تُون هادي، قَسَم هے بے سوال ڪنون!
گَڏ هووڻ دا تَين آکيا سانُون، ڳهلي هان اِهين ڳال ڪنون.
دين ڪُفر ڪَنون قسم چاتوسے، ساڏي بَس اِين وبال ڪنون.
عشق اسان نون ’الف‘ پَڙهايا، ٿهہ ڳئي دلڙي ’دال‘ ڪنون.
ڪُڙم سَيوئي ’ڪُوڙي‘ آکے، ’سَچي‘ تِيس اِين سنيال ڪنون.
جان ”سَچّل“ دي نال تُساڏے، چُٽ ڳئي هان جنجال ڪنون.

Gul Hayat Instutute

ڪافي ٥

حُسن دا ايھرڪارا، سُھڻے والا، اَندا! چڙھ ڪے پَر ڪَر پيالا!

ڏيندا دَستون اَڻ آسانُون، ڪَيفي بَن ھُشيارا، سُھڻے والا.
اَوَڻ نال جو لت نِيتونے، شھر دِلين دا سارا، سُھڻے والا.
بانڪے نيڻ اُنھان دے ھوندے، مار گھتِن سَردارا، سُھڻے والا.
"سَچّل" گھِن ڪے وڪالت آيا، بِرھ وَڏايا يارا، سُھڻے والا.

ڪافي ٦

زاري، سڄڻ، لَک زاري، مَيڏي تَيڏے نال!

نال سُہا ڏے مَيڏي ياري، جِيوين وٹيئي تِيوين پال!
آکان يار تَينُون ھِڪواري، تَيڏي ڳُجھڙي ڳال!
مَيڏي تَيڪُون ھے سُڌ ساري، وَرَق ھِجر دا وال!
اَزَل ڪَنُون مَيڏے ڳل وچ ڳاري، اَوَ ساڏے ڳڻ جال!
"سَچّل" ھے سگ در تَيڏے دا، دوست سِڱھا غَم ٿال!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

اي دل مَيڏي زوري زوري، ڪِيوين نال نِيتي هيئي!

سِکيون ڪَنهِن ڪَنُون سُهٽا سائِين، چَشمان دي وَت چوري چوري!
راتيان ڏينهان هي تُساڏي، جي ساڏي ڪُون جهوري جهوري.
ڳل اسا ڏي تَيڏي آهِي، يار ڏاها، وَت ڏوري ڏوري.
يار ”سَچّل“ ڪُون سُهٽا سائِين، لاڳيون ڪيهي لوري لوري!

ڪافي ٨

يار دي پارون آئي، آئي ڏاڍي ڏوراپي!

اِنهان عِتابان، سٹُو ري سَيّان، عشق دي مَچّ مَچائي!
خاطي دي هَتّون آک مُتوني، جَين سَپ حال سٹّائي.
نال سٹّڙ دي مُنجه وي پَيوسي، بِرهي بور بَچائي.
اُهِين ڏهاڙي ”سَچّل“ نِماڻي، انگ پَيوت رَمائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

سُهڻا تو بن حال، دکي هوئيان، نسي جيندِيان!

مَيڏے نال تُسان جو لائي، وِسر ڳيوسے بابل مائي-
زَهر پيالا پيندِيئان!

عشق جڏان پي سر تے آيا، ’هو هو‘ ڪَر کے نينهن نَچايا-
هُڻ ديواني ٿيندِيئان!

مِزگان تير مريندِيان بَڙچان، سِينے دے وِچ لڳديان هُڙچان-
’هائے، هو هو‘ آکيندِيئان!

بِره اسان تے بَچّان لايان، سَڀ سَهيليان مِل ڪَر آيان-
مِهڻيان نال مَريندِيئان!

”سَچّل“ سوز سَنيال ڏتوسے، جان تڏان قربان ڪِيتوسے-
سانگان نال سَلهيندِيئان!

ڪافي ١٠

Gul Hayat Institute

سُهڻے تُون مَين تا صَدقے ٿِيوان.... صَدقے ٿِيوان، جو دَم جِيوان!

دُعا ڪَرو تُسان مَينُون سَيّان، نينهڙا نيبهہ شالا نِيوان!
هَنجون والے ڌاڳے لے ڪَر، چاڪ سِينے دا مَين سِيوان.
هَٿون سُهڻے دے، سٽوري سَيّان، پيالا عِشق دا پِيوان!
سُڻ وے ”سَچّل“ اهِين دوست دا دامَن، نال يقين گهِنيوان!

ڪافي ١١

مَين تا سَوين، هو، سَوين، ڏيسان سَو هَزار ڏوراپے!

يار دے طَرفون آئے نِياپے، نَوين هو نَوين!
دِل دے اَندر دود بِره دا، ڏَوين هو ڏوين!
بار بِره دا چاوَڻ ڪِيتے، گنوين هو گنوين!
نال پيار دے راند رووڻ دي، رُوين هو رُوين!
سَڻ وے "سَچّل" آهِين يار دے پيرين، پُوين هو پُوين!

ڪافي ١٢

سَڄڻان آڳون، آڙے ساٿي! ٿون ڪِيوين جالين!

تيغ سِتَم دي وَهے آسان تے، سانُون مَريندِيان ڳالِين
آه مَيڏِي ڪَنُون طول وِهاڻے، جَل ڳِيان نَرم نهالِين!
جَنهِن دے آندائين گهِن نِياپے، اهو تا دوست وڪالين!
خُوني خَنجر دست سَڄڻ دے، "سَچّل" آپ سَنيالين!

ڪافي ١٣

اَگڻ مَيڏے آوين آوين، دامَن لڳڙي نُون ڇوڙ نہ جاوين!

جيهي تيهي تَيڏي هان مَين، چِت نا مَين ڪَنے چاوين!
هووين هميشہ نال اسا ڏے، دِلبر دُور نہ جاوين!
”سَچّل“ هے سَگ در تيڏے دا، پير اهين ڏهُون پاوين!

ڪافي ١٤

سانُون فِراقي ڪِيتوئي، يار ... يار اسانُون ڪِيتو ئي فِراقي!

تَيڏے باجهُون سَڀ هے هلاڪِي، بره دا چاڙهيوئي بار.
اگڻ اسا ڏے ٿِيوين اوطاقي، روندي هان زارو زار.
دلڙي لٺ ڪے، ڪِيون ٿيون ياڪي؟ تَن وچ تَيڏي هے تار!
بَخش ”سَچّل“ ڪُون آپڻي عُشاقي، لنؤن لنؤن لاوِين لارا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

اَول دلاسے ڏے ڳيا، هُڻ ڪيهے گناهون رُس وَيندا!

دل تَون ساڈے وسرِ نہ وَيندا، هجرِ دے وچ جو حال ٿيا.
سو سو طعنے لَک لَک بَديان، ڪَردا سارا لوڪ ڳِلا.
مِهر اهِين تَون مُول نہ چاوِين، پيش جو تَيڈے يار پَيا!
عِشق تَيڈے دا ديرا، دلبِر، ناگه نَيڻان تے هے ٿيا!
سَگ هے "سَچّل"، ڪڏان چوڙ نہ جاوِين، سُهڻا، سِينے نال لڳا!

ڪافي ١٦

اسان يَتيمان نُون ڪِيوين وساريوئي!
تَيڈےڏيڪڻ ڪِيتے ٻَهُون سِڪدي آن!

ڪَينُون ڪُوڪان، ڪَينُون آڪان، سَيف هِجر نال ماريوئي!
ڏک ڏوراپے تَيڪُون ڏيسان، جو دَم نال گذاريوئي!
يار "سَچّل" تَيڪُون مڪ وڪلايا، جنهِن ڪون روز پُڪاريوئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

سائون اُداسي ڪِيتوئي ، يار...
يار ڪِيتوئي سائون اُداسِي!

تَيڏے سائون دلبر ڪِيتا، بِره صفا بے ماسِي-
ٿِيوين نہ ٿون ڏار!

سُهڻا سائِين، ڪِيتا تَيڏے، سوز سُچا سَنياسي-
ٿيا دونهان آنڌار!

اَگڻ آسا ڏے پَلپل آوين، مَين هان پَلپل پياسي -
وچ نہ ٿون بے پار!

ساه "سَچّل" دا مِلڻ دي خاطِر آتا، بيوس، آسِي -
ٿون آوِين هِڪوار!

ڪافي ١٨

Gul Hayat Institute

مار ڳيان تلواريان، اَکيان تَيڏيان خُون ڪَريندِيان!
- قَهر ڪَمينڌيان، قَتل ڪَريندِيان.

بِجلي وانگون جُهلڪے ڏيندِيان، پار پَيان ني ڪَتاريان.
مَين نماڻي دے مارڻ ڪارڻ، فَوجان چڙهيان باريان.
لهہ ٿون سَنيالان سَجڻ "سَچّل" ديان، مِهر ڪَرين سرِ ماريان!

ڪافي ١٩

روروُ رَهـي آن يـار،

هُڻُ هـے مُناسِب آوَڻ تيـڏا!

روز اَلَستي سِر تے چاتم، بِره تُساڏے دا بار.
هِجر تُساڏے ڪاهِل ڪِيتا، رووان زارو زار.
لنوُن لنوُن دے وِچ عِشق لِپيتيا، تَن مَن تَيڏي تار.
لڪّ ڪِروڙين، ڪِتلے آکان، ماريئي حُسن هَزار!
اَکيان تِـڏيان گلّ گلابي، خُونـي عَجب خُمار!
ظاهر نال زبان ڪَريسـان، اُلفت دا اسرار.
چَشمان بَحري باز تُساڏيان، شَوقي ڪَرن شِڪار.
عاشق ڪِتلے قَتل جو ڪِيتے، صُورت دے سِينگار!
تَيڏے ڪارَڻ جوڙ پاتوسے، گلّ هَنجهون دا هار.
سُولي تے مَنصور چڙهايا، چَشمان دي چمڪار.
ڪِيوين ڪَران، جو دل دا وچايا، بِرهے صَبر قَرار!
دين مَذاهب ڪُل دے ڪولون، يار "سَچَل" بيزار!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

چَشمان چِمڪَ چَمَڪ ڪَر، دل تے اثرَ هے ڪِيتا!
ڪيا بات هے اثر دي، بِلڪل حَشرَ هے ڪِيتا!

وَه ناز غمزه سيتي، آيا هے يار ميرا؛
اے ڏيک لاآبالي، زاهِد حَذَر هے ڪِيتا!

اِڪ دن تَماشے ڪِيتے، بازار وچ ڳيا ها؛
وچ 'هاءِ هاءِ' عاشِق، سارا شَهَر هے ڪِيتا!

اِبرو ديان ڪَج ڪَمانا، مِژگان دا تِير ڪاري؛
وچ عاشقان دے سِينے، هِڪدم گذر هے ڪِيتا!

لک مِير شاهزادے، حَيران ڏيک هوندے؛
ڏيک اَپڻي غريبي، سالِڪ صَبَر هے ڪِيتا!

چَشمان دا شور، جاني، بيشڪ تُون زور جاني؛
وَه وا عَجَب نَظارے، ظاهِر ضَرر هے ڪِيتا!

"سَچّل" سَجڻ نِرالا، چَمڪار چير والا؛
هَٿ وچ هے تيغ يالا، زَخمي جِگَر هے ڪِيتا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢١

سائون يار مَريندیان، حُسن والے دیان چَشمان!

نِینهن نظارے لڳڑے نیزے، مَین تہ لڳي تَیڈے قَدمان!
بِرھہ دیان بَرچِیان ڳتیان خُماري، تَیڈیان ھویان کیھیان رَسمان!
ڈاڍے ڈاڍے چَلدائِین چالے، سُھٹا مَیکُون تَیڈیان قَسمان!
تَیڈے باجُھون مَردا جُھردا، "سَچَل" مَلیندا بَسمان!

ڪافي ٢٢

ڈیکو ساڈڑے نال، ڪِیتي وَیندا ڈاڍپ یار!

اسان نِماڻیان دي یار زوراَور، نَھِین مَنیندا ڳال!
روز الَستي ڪُنُون ھے ساڈي، جوشان دے وچ جال!
دردمَندان دا دلبر ڈاڍا، سَٹدا نَھِین ڪوئي حال!
دوست اساڈا، سَٹووے سَنیان، گھَڑي گھَڑي بے خیال!
نال تُساڈے مَین تا آھِس، آپڻے "سَچَل" کُون سَنڀال!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٣

لائي ڪيون دل لائي، تُسان، پَرديسي نال!

نال تَيڏے مَين اصلون لائي، تِيوين نہ تُون ڏک پائي!
يار مُسافر چوٽڪ لائي، مَت تَيڪُون ڪيهي آئي!
آوڻ جاوڻ دي سُڌ ناهِين، دلبر دل ڳيا چائي!
الت پُلت دي ڳالھ هے ”سَچّل“، سَمجھ اِها تُون وائي!

ڪافي ٢۴

نال اسا ڏے ڪِيوين لڙيان،
فَوجان حُسن والے ديان!

غَمزے رمزے لڳدے پيارے، حُسن تَيڏے دے عَجَب نظارے؛
دل ڪِيوين دلبر دوست وسارے، اکيان نِماڻيان ڪِتان آڙيان!

مِزگان نيزے تيز تِکيرے، ظالِم زلفان ڪَرديان قيرے؛
دلبر تَيڏے دل وچ ديرے، قُرب تَيڏے وچ ڪَڙيان!

نَظر ڪَرم دي مَين ول پالِين، آپڻے ”سَچّل“ کُون آپ سَنڀالِين؛
ڳجهيان ڳجهيان تَيڏيان ڳالِين، جان جِگر وچ جَڙيان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٥

دليان ڏڳيندا وتدا يار...
يار ڍڳيندا وتدا دليان!

عالم سارے کُون عاشِق کِيتا، چَشمان دے چَمڪار!
داناوان نُون ديوانا ڪَردا، اکِيان دا آسرار!
نِڪِل کے باهَر بُرقعہ چاوِين، عشق هويا اِظهار!
ايڏون اوڏون خُون ڪَريندا، خُون پَريان دا خُمار!
اکيان کول کے، هادي والا، "سَچّل" ڏيک سِينگار!

ڪافي ٢٦

چيران ڪهڙي چِم چِم لائي، يار ويڪو رنگ لايا هے!

غمزے رمزے ساز گڙے ٿئے، ڳاوڻ والے ڳايا هے!
مُنهن مهتاب کَنون هے زياده، صُورت وچ سَوايا هے!
شاه، گداگر، پِير، آمِيران، قير اِهِين قَتڪايا هے!
عِشق جِنهان دے آندر وَڙيا، نَظر تِنهان تُون آيا هے!
سُهڻل سائِين جاءِ جوڙائي، وچ "سَچّل" دے سَمايا هے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٧

پلا جاني، ڪيهيان ڪيهيان، تَين سانُون تانگهان لايان!

هِڪ ہے پِچّون حُسن ديان فوجان، ويکو چڑھہ چڑھہ آيان!
اَوَڻ ديان وت ديس اسا ڏے، ڻيان سُهڻے ديان وايان!
وڏڑے ويلے وَيسان اُتاهِين، جِتان سُهڻے ديان جايان!
هَر هَر عشاقان نُون توباهان، "سَچّل" بِرهہ پڑھايان!

ڪافي ٢٨

تَيڏيان آڪيان بَحري باز، دليان مارڪے قُوت ڪَريندیان!

يا وَت باشے بِره دے، يا شاهِين شَهباز.
مُشتاقان دے مارڻ ڪِيتے، چا ڪَرِن پَرواز.
ڪَڏان مَين تا مُول نہ ڏٺا، نَيڻان وچ نِاز.
"سَچّل" يار دا هووے سَدائي، نال نِماڻيان ناز!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٩

تَيڏيان اکيان لعلون لال، شوقي يار شَرابي هونديان!

ٻانهان ٻَڌ ڪَر دور ڪڙووِن، ڪَيفِي ڏيک ڪَلال!
ڏيک پَتنگ پَرواز ڪَريندے، تَيڏا مُک مَشعال!
دليان والے سَودے دے وِچ، ڏُونهِين نَيڻ دَلال!
”سَچّل“ صِفَت تمام نہ ٿِيوے، ڦِرديان بے تہ خيال!

ڪافي ٣٠

اکيان لڳيان ڏاڍي جاءِ، عِشق ديواني مَين ڪِيتِيان!

لڳي جِنهان نُون سے ئي جاڻِن، خَبر لوڪان نُون ناءِ.
عالَم وِچ پَيا هَل حُسن دا، جَلوه جاءِ بَجاءِ.
درد اِهين دي اور نہ ڪائي، ٻاجهون درَس دَواءِ.
”سَچّل“ سائين سڀ وِچ وَسدا، لوڪان ڪَل نا ڪاءِ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣١

خُوني عَجب خُمار، اکيان تَيڏيان مُشتاق مَرينديان!

دردمندان ديان دليان سائِيـن، شَوقي ڪَرِن شڪار!
چَشمان هِنِ چُڙواڳ ٿساڏيان، قِرديان بے اختيار.
قَتل ڪِيتے تَيڏے سُهڻے چالے، عاشِق لک هزار.
ڪالِيان ڪَجِليان تَيڏيان چَشمان، نَيڻِن ناز نظار.
”سَچّل“ ڏيک سِنگار سَجڻ دا، سِر ڏيوِن سـردار!

ڪافي ٣٢

تَيڏيان چَشمان گهتديان چاڪ، دردمندان دے دليان کُون!

مُشتاقان دے مارڻ ڪِيتے، چُست قِرن چالاڪ.
هَے هَے تيڏيان خونيان دي، هے هَر ڪَنهن طرفين هاڪ.
ظاهر باطن سڀ ڪُجهہ هويا، اکيان دي اِملاڪ.
اَکيان دا اسرار هے سـارا، اَرض تے ڪِيا اَفلاڪ.
سِر تہ ”سَچّل“ دے هوندے هَردم، حَملے هَيبتناڪ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٣

خُوني مَيڏے گلے دا، تيڏيان اکِين دا خَنجر!
تَيڏيان اکِين دا خَنجر، خُوني ميڏے گلے دا!

تَڪ نينڻ ڪيبران نُون، مارن مُسافران نُون؛
قَتيا تَين عاشقان نُون، دم دم اے دوست دلبر!

ابرو ڏونهين ڪمانان، چاڙهيونے گوشہ داران؛
مِزگان دي ڏيڪ باران، سِينہ سپر سَراسَر!

چَشمان دا ڏيڪ افسُون، قِردے هَزار مَجنُون؛
ٿئے قتل لڪ فَلاطُون، ڪَسريٰ تے ڪيا سِڪندر!

نيزے نَفِيس چَلدے، دلدار بے بَدل دے؛
"سَچّل" ڪَنُون ازَل دے، نَيڻان دا هويا نَوڪر!

ڪافي ٣۴

Gul Hayat Institute

اوڏون رهبر آئے، "يار تُسان کُون ڀھَون پچُدا!"

سٹڑ نال وِسِر ڳيوسے، مُلا جو سبق پڑهائے.
سپ ڪنهن ويلے شوق سجڻ دے، دل تے شور مَچائے.
آپے چاٹِين ياد ڪِتونے، "سَچّل" بَخت سَوائے!

ڪافي ٣٥

تَيڏيان مِزگان ڪيبر ڪاري! ڪيبر ڪاري تيڏِيان مِزگان!

راتِيان ڏينهان رَنگ ايهِين وچ، خُوني رهن خُماري!
اکيان تَيڏيان مِثل عُقابان، شوقي رهن شـڪاري!
تَنهِن ڏينهن لاکُون دلبر سائِين، کَجليان تيڏيان قهاري!
مُشتاقان کُون وَت مَحض مَريندِيان، ’هوءِ هوءِ‘ حُسن هَزاري!
ناگه تَيڏے نَيڻ اَٽيـنـدے، بِره ”سَچّـل“ سِر باري!

ڪافي ٣٦

ساڏے گهر آيا... آيا سُهڻا، سَدا آيا!

اَپڻا وعده آپ پاليونے، اسان تے درشن پايا!
وِسِر ڳيوسے فَلَڪ هجِر دا، ڳل سَجڻ چا لايا!
معاف مَدايان سَڀ ڪِيتونے، يار سانُون پَرچايا!
اگڻ مَيڏے ٿر آيا سَويلے، مَوليٰ مُحب مِلايا!
”سَچّل“ جنهِين دا سَگ هے اصلون، سِر مَيڏے اُوندا سايا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٧

بِسم اللّه، وے بِسم الله! سُهڻا آيا، آکان بِسم الله!

مَين صَدقے ٿِيوان، بِسم اللّه! رَد بَلا وے رَد بَلا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

نال غماز دے دلبر آندا، سَبز چِرا، سِر ڪَج ڪُلاهه -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

پيچان پيچ زلف ظالم دي، تَنهِن دي زَبَر مَچايا زَلزلا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

ڳَل عاشقان دے اڻ گهتيوئي، اِهو صورت والا سلسلا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

ناز نَيڻان دے عاشق مارِئے، پَيا غازيان دے گهر غَلغلا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

حُور ان ويک حَيران جو هويان، اِهو ويڙهے ويڙهے وَلوَلا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

Gul Hayat Institute

چَشمان تَنهِن ديان باشے بَحري، ڪَرن جوش واليان تے اُ حَملا -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

سُهڻي صُورت ويکڻ سيتي، هُڻ "سَچَل" ڪَريندا اِلا اللّه -
مَين واري جاوان، بِسم الله!

ڪافي ٣٨

خُوني نَيڻان دي رمز، مَين وو صحي چا سُڃاتي!

شمع حُسُن دا ويک تَجَلّي، وسِر ڳيا مَسلا، تے مُصَلّي -
آذِر پئي دل آتان، مَين چاتي!

مِزگان مُحب ديان ڪيبر ڪاري، پيچان پيچ هوئي زلف هَزاري -
مار گهَتِيُس، جڏان پاتُم جهاتي!

پِچے وَت رُخ تے نَقاب گهَتِيونے، ڏاڍا درد فِراق ڏِتونے -
آندا ڪوئي اوڏاهون نہ خاطي!

مَحو ٿيان ساتوُن ڪُلّ ڪِتابان، رُخ وِچ نَهِين ساڏے تِوه ثُوابان -
عِشق ڳِڌي مَيڏي چاتي چاتي!

دل وِچ آکان، 'عَرض ڪَريسان، سِر صَدقے مَين سُهڻے تَون ٿِيسان' -
هو رَهيان مَين گنگي ٻاتي!

سُولي تے مَنصور چَڙهوتا، سِر نُون صَحي ڪَر شَوق ڪَڙوتا -
"سَچّل" عِشق دي ڪَر اِثباتي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٩

يار لائي سانُون، ٻلي وو ٻلي!ـ ٻلي وو ٻلي، يار لائي سانُون!

ڳالهِين ظاهر ديان وسرِ ڇيوسے، ياد رهي تيڏي ڳلي وو ڳلي!
ڳالهہ ٻيائي دي دل ساڏي تون، ساري ساجهر ٿلي ٿلي!
جيهي تيهي در تيڏے دي، نال تيڏے هڻ رلي وو رلي!
اڳ عِشق دي يار "سچّل" وچ، هے اها هڻ ٻلي وو ٻلي!

ڪافي ٤٠

سارے راج تيڏے دي، گولڙي گولڙي هوسان!
- شالا اسان ڏهين مِهر پوويئي!

ايڏے اوڏے مُل نہ وِيسان، يار سهُڻا، تيڏے جهولڙي جهولڙي هوسان!
سرَ پيراندي لڳڙي هان مَين، انگ تيڏے دي چولڙي چولڙي هوسان!
لوڏ ڪُتيان دي، دلبر تيڏے دي، رِڇڙا يا وت پولڙي پولڙي هوسان!
روز ازل ڪنون سڻ "سچّل" سائين، نانءُ تيڏے تون گهولڙي گهولڙي هوسان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۱

زاري زاري، يار، زاري! - نال تيڏے لڪ واري!

نال تساڏے ميڏي آهي، ياري ياري، يار، ياري!
محبت تيڏے دے مِهٽيان دي، ماري ماري، يار، ماري!
هے تساڏي، ٻِچي اسا ڏي، ڳاري ڳاري، يار، ڳاري!
ڳالهہ "سچّل" دي هٿ تساڏے، ساري ساري، يار، ساري!

ڪافي ۴۲

غير نہ هرگز رهندا، ويکڻ نال سجڻ دے!

دلبر ٻاجهون نال ڪهين، ساه نہ ساڏا ٺهندا.
هوران نال جو يار الاوے، ساه نہ ساڏا سهندا.
ٿر ٿر ويندا غيران ڪولون، ڪول ساڏے نهين ٻهندا.
"سچّل" جالے روز غمان وچ، سنهٹا سنيال نہ لهندا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۳

حُسن اسان تي هَلاَن ڪِيتِيان، ڪَينُون آکان حال!

چِت دا چولا تَيڏي ڪارَڻ، رو رو ڪِيتم لال.
دوست تُساڏي در دي ٻاجُهون، جِيوَڻ سڀ جَنجال.
نَظر اسا ڪُون ڪوئي نا آيا، مَحبت ٻِنا ٻيا مال.
نال "سَچّل" دي آوَ گذارين، سَڻ مَيڏا تُون سُوال!

ڪافي ۴۴

ڪيئي ڪيئي، يار، ڪيئي، نال مَيڏي تَيڏيان ڳالهِين!

حال اساڏا معلوم تَيڪون، هيئي هيئي، يار، هيئي!
مَين تارهيان لڪ ڏوراپي، ڏيئي ڏيئي، يار، ڏيئي!
بَخش اسا ڪُون هـُٿون اساڏي، پيئي پيئي، يار، پيئي!
ياد "سَچّل" ڪر ساڏيان ڳالهِين، سيئي سيئي، يار، سيئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۵

ڳالهہ ڪرين ڪائي اَوَڻ دي! اَوَڻ دي، ڦيرا پاوَڻ دي!

وائي ڪَڏان اِها ڪَنين نہ سُٽان مَين، جاني دے وَل جاوَڻ دي!
هِجر اَڏارِين، گڏ اَ گـذارِيـن، موسم آئي هے ساوَڻ دي!
اَسان غَريبان تَون ڪَرين نا، شالا، سُهڻا سائين چِت چاوَڻ دي!
سينِے دے وچ يار "سَچّل" دے، ناهِين سِڪ نہ سَماوَڻ دي!

ڪافي ۴۶

سِگهڙا آوين سانول يار، روندي وتديّان زاور زار!

راهان تيڏيان روز پَلينديِ، مَن تـون آوين وَل ڪَنهن وار!
دل اَساڏي ڪِيتي ديواني، عِشقے دے اَسرار!
مَين مَستاني ڏيک ٿئي هان، چَشمان دي چمڪار!
نال اَساڏے آپ ڪِـيتوئي، اَوَڻ دا اِقرار!
بَندي بَردي در تَيڏے دي، هوسان سپ جَمار!
"سَچّل" جيهے در تَيڏے تے، عاشِق لک هزار!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۷

اسان يتيمان ڏھون، يار، سگھڙے اَوڻ دي ڪرڪائي!

هِجر تُساڏے ڪاهِل ڪِيتا، بِرهے چاڑهيا بار -
تَين مَين تون ڪيُون دل چائي؟

اگڻ اساڏے اَوِين پيارا، رووان زارون زار -
مَين ڪَنے آ ٿيوِين ڏک پائي!

راتِيان ڏينهان لڳ رهي هے، تَن مَن تَيڏي تار-
مَيڏے نال تُسان ڏاڍي لائي!

مَين تہ اصل ڪَنُون اَهِس تَيڏے، پيران دي پيزار-
تَيڪُون مَعلم ڳالهہ سَيائي!

در تَيڏے دے بَندے بَردے، ”سَچّل“ جيهے هَزار -
اِها هَٿ بازارين وائي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۸

سُھڻا سِگھڙا آوين آوين، يار اساڏے نيڙے نيڙے!

اسان يَتيِمان تَون، سُھڻا سائين، چت نا چاوين چاوين -
ٻَن گھَتان ڪيـڙے ڪيـڙے!

آوَ اساڏے ويڙھے دلبر، پَرے نہ جاوين جاوين -
اَ وس ھَڻ ويڙھے ويڙھے!

مِھر پـوويئي، ناءُ الله دے، پير اڳڻ تے پاوين پاوين -
ٿٿ پووِن جھيڙے جھيڙے!

دوست اپڻي دل ساڏي ڪُون، لنؤن سَجَڻ ھَڻ لاوين لاوين-
لھہ پووِن سَنڌے سيڑھے سيڑھے!

حال "سَچّل" دا ڏيکڻ آيان، سبّ سَنيان وے ساوين ساوين-
ڪَرڪے پيـڙے پيـڙے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۹

مَيڪُون مَستان ڪِيتوئي، مَيڪُون ديوان ڪِيتوئي!
نَهِين آرام دل اَندر، حُسُــن حَيـران ڪِـيتوئي!

رو رو ڦِردي جو وَتديّان، وَنوتي بِرھہ سَيِ بازي؛
پُڇان تَين دوست دا ديرا، بِره بَيران ڪِيتوئي!

محبّت موڙ سِر مَيڏے، ڏُڪــا ھے بادشـاهي دا؛
نہ ٿِيسان عِشق وِچ ڪاهِل، سَيو قربان ڪِيتوئي!

بِرھہ دي فَوج دل اُتّے، ڪَريندي دوڙ دم دم وِچ؛
عَجب او گوءِ ماري مَين، جو سِر چوگان ڪِيتوئي!

ڪمان گهِن دست وِچ دلبر، ميڏے سِر آ ڪَڙا جائي؛
جو ڇُتڪے تِير تَرڪَش دے، تہ سِر نيشان ڪِيتوئي!

”سَچّل“ صِف عاشقان دي مَين، جو آيا ڇوڙ سِر سانگے؛
اِهين غمزے گدائي دے، سَدا سُلطان ڪِيتوئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٠

وَسدا رهِين مَيڏا يار، آ ڪول مَيڏے جُڙ بَڻ، جي!

جهڙا تَيڏے مَندا مَنگے، تِيسي خَجل خوار-
چوڙ وَيسي تَڻ تَڻ، جي!

اسان تَيڏے بَندے هوسُون، جا ڪِي جِيسُون چمار-
حال وَطَن چَڻ چَڻ، جي!

اسان تيڏے قِيامت تائين، هوسُون تارون تار-
ڪڏان نہ تِيسي اَڻ بَڻ، جي!

"سَچّل" مِلڪ تُساڏي هويا، تَنهِن ڪُون چوڙين نہ يار-
ڳَڻ لڳے ڳَڻ ڳَڻ، جي!

ڪافي ٥١

Gul Hayat Institute

ميڏے حال دي خَبر، وے پانڌي، يار نُون پهچاوِين!

هِجر تُساڏے ڪاهِل ڪِتا، وَت وَت بِره بَچاوِين!
درد تَيڏے ڪِيتي دل ديواني، ساري ڳالهہ سڻاوِين!
طَرف تُساڏے جهَلاَن طعنے، اپڻا درس دکاوِين!
اگڻ اساڏے پاوين ڦيرا، "سَچّل" ڪُون نہ سِڪاوِين!

ڪافي ٥٢

سَدا جِيندا هووين هووين، چِيرے والا ڻون، روز قيامت تائين!

جِتّان تُون وَسدئين نال خوشي دے، هووِن آباد اُهے جائِين!
آسان نِماڻيان ديان در الله دے، پَيان قبُول دعائيـن!
نال آساڏے تَيڏيان هويان، لک هَزار بَلائيـن!
اگڻ "سَچّل" دے نانءُ سائين دے، سِگهڙي واڳ وَلائِين!

ڪافي ٥٣

غَم وچ ڏينهن گذارڻ، ڪَم هے کِنهان مَردان دا!

عاشقان دا ڪَم اِهو ناهِين، ڪوئي دَم دوست وسارڻ.
دلبر باجُهون روز حَشَر هے، هِڪ گهڙي تَنها گهارڻ.
دردمَندان ڪُون دم اِهوئي، ساعت ساعت سنيارڻ.
چَشم اُنهان دي لڳي اُتاهِين، ايڏے اوڏے نہ نِهارڻ.
ڪَم سَجڻ دا "سَچّل" جِواڻ، ذرے ذرے وَل مارڻ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵۴

تَيڏے ناز نَيڻان دے مَين ماريان...

ماريان مين تيڏے ناز نيڻان دے!

مُشتاقان دے مارڻ ڪِيتے، شوَقِي چڙهن شِڪاريان!

چَشمان تَيڏيان گل گلابي، خُوني قِرن خُماريان!

عُشاقان نُون آ ڪَراهڻ، مارِن ڪَجِليان ڪاريان!

غَمزے رَمزے ڏاڍے لڳڙے، ٿِيوان وارڻ واريان!

اڳُون سَڄڻان دے ”سَچّل“ سائين، پا پَلوُ ڪَر زاريان!

ڪافي ۵۵

نال تَيڏے مَيڏے زاري، لاه حِجاب، تُون مُکڙا وکالِين!

قَسم خُدا دي، سُهڻا سائين، تَيڏے لٿيجے ياري!

اڳڻ آسان مِسڪِينان دے تُون، يولڻ آ هِڪواري!

هِجر تُساڏے ڪاهِل ڪِيتا، دوست ڏيوين دلداري!

نام خُدا اِهين دوستي دے وچ، دوست نہ گهت ڪڏان گهاري!

زهد، عبادت، تقويٰ کولون، برهہ ڪِيتي بيزاري!

جَلوه ڏيک جَمال تَيڏے دا، عِشق ڪِيتي اِظهاري!

ڪِتلے توڻين چُپسِي، يارا، هوءِ هوءِ حُسن هَزاري!

آگه حال احوال ”سَچّل“ دي، تَيڪُون نَهِين ڪِيُون ساري؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٦

عِشق ڪيها ڪيها آندا!
سُڻو، اڙِي مايو، مَين ڪِيا ڄاڻان؟

عِشق اُهين ڪُون آکِن سارے، راتيان ڏينهان جو رُواندا.
عِشق سَراسَر ڄاڻ مَلامت، لوڪان نُون نَهين پاندا!
عَقل شرَم سڀ دُور سٽيندا، عِشق جَهِين ڏهُون آندا.
ساه "سَچّل" دا روز اَزل دے، وِرِه ڪنون نَهِين واندا.

ڪافي ٥٧

ساڏڙا يار سڏائِين تُون!... شُڪر آکان، "الحَمدُ" آکان، سُهڻا!

مَين ٿِيوان قربان تُسان تَون، نَو نَو حُسن وِڪائين تون!
حال اساڏا ڏيک ڪَراهڻ، مُنجڊئين لکَ دُعائِين تُون!
عِشق ديان چِٽڪاءِ چوڙيندئين، سَو هزار هَوائين تُون!
روز بروز جو مُنجڊئين اسان ڏهُون، نَويّان سَروپائِين تُون!
سِينے دے وچ يار "سَچّل" دے، هِڪَو هِڪَ سَمائِين تُون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٨

ڏاڍا رنگ رَسائِيـن ٿون...

تَيـن اُتون مَيـن صدقـے ٿيوان!

جوڙ سِينگار ڪے بڻ تڻ اَندئين، فوجان حُسن چڙهائِين ٿون!
چِيرا جوڙ ڪے سِر دے اُتّے، ڪر جِنسار وڪائِين ٿون!
مُشـتاقان دے مارڻ ڪِيتے، اکيان باز بَنائِيـن ٿون!
ڪَر ڪے ويس وِڙهاڪِيان والا، چڻگان چِهرے چلائِين ٿون!
اَپڻے حال دي ڳالھ سَيائي، ”سَچّل“ ڪُون سَمجهائِين ٿون!

ڪافي ٥٩

ذات بِرهـ دي ڪيهي، اَڙِي اَمّان، نَهِين جاڻان مَين!

ڪَم عامان دا اِهو ناهِين، نِينهن چاوِن ڪيئي نيهي!
پير بَهانا چڻ ڪَريندا، پَڪے اَندا جَنهِن پيهي،
هِجر گهتيندے وچ دَرُونے، ڪَرے ديوانے ديهي!
”سَچّل“ سوئي سِرهے پَڙيندا، اِهين سا عادت ايهي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٠

اِنهان اَکيان ٿون سَنيّان، مَين تا آک آک رَهِيان!

ويڙهے پَرائے وِره وِهاوِن، پِرت لڳانديان پِيّان!
آکڻ مَيڏڑے لڳديان ناهِين، شَرم حَيا کَنُون ڳِيّان!
مَصلحت کَنهِن دي مُول نہ منديان، ڏونهين ديوانِيان ٿِيّان!
جهَليان پَليان نَهِين سے رهنديان، ناهہ اِهِين وچ ٿهيان!
”سَچّل“ نِماڻا ڪِيا تہ ڪَريسي، آپ آتان وچ رهِيان!

ڪافي ٦١

ڪيهِي ڳالهَون چِر لايوئي مَين وَل، وے ميان ائين!

ڏوهہ ثواب ڪُون ڏيک اساڏے، يار مَتان چِت چايوئي!
طَرف تُساڏے نِينهن دے نِياپے، گهِن کے قاصِد آيوئي،
ناںۡ سائين دے مَتان تُون لاهِين، پيچ اسان نال پايوئي،
اوّل اسانون ڏے ڏيکالِي، پِڇے ڪِيُون آپ چُپايوئي!
طَرف ”سَچّل“ دے سُهڻا سائين، ڏادا بِرهہ بَچايوئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٢

رُخ رانولَ يارو وڪاوِين ٿُون، چَڱا ٿِيوَئي، شالا يَلا ٿِيوَئي!

خُوني چَشمان خُون ڪَريندِيان، تِير تِڪے چُتڪاوين ٿُون.
عِشق ڪيڏا اَتڪا ڪے دلبر، ڏاڍا بِرهه بَچاوين ٿُون.
ڏيکڻ سيتي مُشتاقان نُون، ديدان نال دَٻاوين ٿُون.
اوڳڻ ڏهُون تون ڏيک نہ مَيڏے، پير اڳڻ وَل پاوين ٿُون.
نانءُ هادي دے، نال "سَچّل" دے، ڳجهيان رَمزان لاوين ٿُون.

ڪافي ٦٣

مُڪڙا يار وِڪاوِين ٿُون،
چڱا ٿِيوئي، شالا يَلا ٿِيوَئي!

نِت نِت آوِين نانءُ الله دے، هَردم ڦيرا پاوين ٿُون.
هَر ويلے ره يار اسان ڪَنِ، هِڪ دم دُور نہ جاوين ٿُون.
تَيڏے ڪِيتے سِڪدي وتدي، اڳڻ اساڏڙے آوين ٿُون.
نال تُساڏے هو رهي هان مَين، ڇِت اسان تَون نہ چاوين ٿُون.
نال "سَچّل" دے سُهڻا سائين، نَو نَو غمزے لاوين ٿُون!

ڪافي ٦٤

چَشمان دے چمڪارے، دل نُون گهَتدے حَيرت دے وچ!

اِنهان اکيان مَنصُور مَرايا، - سُولي ڪَون سوارے؟
بِجلي دے جِيوين بَدلان اَندر، جهَگِ مَگِ تے جهلڪارے:

تيوين نال اکين دے نيزے مارِن، هِڪ مارے، ٻُوجهي الارے!
مَست هوئے سَر مَست هزاران، "سَچَل" جيهے بيچارے!

ڪافي ٦٥

مُکڙا لڪَيندئين کهڙے گمانون؟
- کهڙے گمانُون، مُکڙا لڪَيندئين؟

ٻانهان ٻَڌ کر زاري ڪَريسُون، جاني دلون ٻَجانُون!
شمع حُسَن دي ويک ڪراهَڻ، اَپ ڪِيتم پروانُون.
عَقل شَرم سپ چوڙ ڇُڳيوسے، دوست ڪِيتم ديوانون.
سَڏ تَيڏے نُون سَدائين سِڪدي، ڪُجهہ تا ٻول زبانُون!
سِر "سَچَل" دے اُٺ کڙايا، شوق تَيڏے شامانون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٦

سُهڻا ڪول حِجابُون پَردے،
ڏينهن هِجر دے نَهين گذردے!

گذ جالِين ٿون نال اساڏے، ڏينهن ڏڪئے نہ وِسرَدے.
پيان ڳالهِين سپ چوڙ ڏِتنسے، هَيُون عاشِق هِڪ نظر دے.
ڏونهان جَهانان ڪُڇ نَهِين مَطلب، اسان عاشِق تَين دلبَر دے.
اپڻے حال دا عرض تُسانُون، اَک نہ سگهدے، ڏَردے!
در تَيڏے دے، دلبَر سائين، رَهسُون بَندے بَردے.
”سَچّل“ دا اے سوال مَنِين ٿون، صَدقے ذات فَقَر دے!

ڪافي ٦٧

دوست ديواني ڪِيتي...
دل دي سڻاوان کهڙيَ ڳال، وے!

دردمندان دي دلڙي دلبر، نال نِگاهان نيتي.
پَتَرِ ڪے چوپڙ چَشمان والي، ساري بازي جِيتي.
مُشتاقان دي وَت، دلبر سائين، رَت دلِين دي پِيتي.
اَپڻي الفت ساجَن سائين، نال ”سَچَل“ دے سِيتي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٨

تَيڏے طرفون لوڪ، اے جاني، ڏيندا طعنے سو طعنے!

اڳڻ اساڏے آوِين ٿون پيارل، جان ڪِيتم قرباني، جاني سو جاني!
ڳل اساڏے اَٹ گھتيوئي، ٻانهپ دي نيشاني، ڳاني سو ڳاني!
سڀهي ڪَران مَين ڪِيڪر تَيڏي، 'ڪُلَّ يَوم هُوَفِي شان' باني سو باني!
دل اساڏي ڪُون لڳ رهي مِيان، جَلوے دي روحاني، داني سو داني!
"سَچّل" هونديان يار سُهڻے ديان، شرطان سي سُلطاني، خاني سو خاني!

ڪافي ٦٩

نال تَيڏے لڪ زاري... زاري، هوءِ هوءِ، يار ڙے!

مَين تا آکان اڳون سائيان دے، حال حَقيقت ساري، روءِ روءِ، يار ڙے!
سُهج وِچالون سِر تي چاتم، بِره تُساڏا باري، ڪوءِ ڪوءِ، يار ڙے!
هار هَنجُهون دا ڳل وچ پاتم، يَڪدل چاتم ياري، پوءِ پوءِ، يار ڙے!
تَيڏے طرفون طبل طعنيان دا، "سَچّل" هے سَرداري - سوءِ سوءِ، يار ڙے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٠

هيئي عِشق نِشاني ايهي،

آکان ڳالهہ انهان دي ڪيهي!

سپر سِينہ سائيان دے اڳون، مَندِن سُولان دے ديهي.
وچ درياء محبت والي، ڳئے ڦقنجاهي پيهي.
سُولي اتے وِر وچيندے، نِينهن دي نوبت نيهي.
عاشِق اولے مُول نہ اٿکن، ويل وَچيندے ويهي.
”سَچّل“ سوز واليان دي اِٿان، ڳالهہ نہ آکڻ جيهي!

ڪافي ٧١

ديس اساڏے آوين،

يار پيارل، وے مِيان!

رهِين اساڏے دلبر نيڙے، دُور نہ ساٿون جاوين.
اڳڻ نِماڻي دے، سُهڻا سائين، پير سِگهيرا پاوين.
تُسان ٻاجهون نِت ڦِران بيراڳڻ، چِر تا وَت ڪِيُون لاوين!
نانءُ الله دے ٿِيوان ايلازڻ، چِت ”سَچّل“ تون نہ چاوين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٢

جاني جَواب نہ ڏيندا، عَرض اساڏے دا، سائين!

جے مَين آکان حال هِجر دا، تا ڀي او نہ آليندا.
پاند ٻچي وچ جے مَين پاوان، جهٽڪان ڏے ڪے جهلَيندا.
هَٿ ڀي ٻَڌان، پيرين ڀي پوان، تَڏان ڀي نال نہ نيندا.
سئو سَنيَان ڳالهِين مُحب ديان، ماري ويچاري ڪون ويندا.
رَمزان غمزان دي فَوج چڙهاڪَر، ڏاڍے سِتم سَهيندا.
سَوال "سَچّل" دا جَڏان تَڏاهِين، سارا مُحب مَنيندا!

ڪافي ٧٣

اسان غريبان دے نال، دِلبر چگڙي ڪِيتوئي!

اڳے پِڇے هے ڳل تَساڏے، جِيوِين وَٽيئي تِيوِين پال!
"وَ نَحنُ اَقربُ" اِها اِشارت، وَرَق هِجر دا وال!
"سَچّل" ڪَون هے عمر سَيائي، جو شان دے وچ جال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٤

وَل نہ سَتاوِين، مَيڏا يار، مِسڪِين غَريبان نُون!

خَبر هے تَيڪُون درد مَيڏے دي، روان مين زارو زار-
ڪيهي ڳَل هے طَبيبان نُون!

حَرف اسان تے ڪوئي نَهِين آها، بِرهے دا باري بار-
ڪوئي آکے عَجيبان نُون!

سڻو ري سَنيّان يار دے ڪِيتے، هَنجهوان دا پوتم هار-
هوئي سڌ حَبيبان نُون!

جهِڙڪان ڏے ڪَر آپ جهلَيندين، وَس نہ مَيڏا ڪَهين وار-
ڪيها ڏوهہ رَقِيبان نُون!

سَچ هے "سَچّل" اِهو سَچ هے صريحاً، آکے ڪوئي مِڪوار-
وَڃ مَيڏيان قَريبان نُون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٥

ماريا هے تَين غمزے وِچُون، دل هو رهي ديوان هي!
دل هو رهي ديوان هے، ماريا هے تَين غمزے وچون!

وچ هِجر دے مَردي هان مَين، رُسدا هِين تون، ارمان هے!
مُجرم هے جو اس راز دا، اُس سِر ڏِتا مَيدان هے!
تحقيق جو تائِب هوُا، اِڪ دن تيرا مِهمان هے.
جِس نے سڻايا شَوق ٿون، سارا مَيڏا فَرمان هے.
اِين عِشق دے ايوان وچ، مَين سِر ڪِيتا قربان هے.
هے پَهلوانان دي بازي، عِشق نا آسان هے.
تَيڪون "سَچّل" سِڪ دے وچُون، اپڻا سَڏيا سُلطان هے!

ڪافي ٧٦

اڪيان نون رنگ لايا لايا!
لايا لايا رنگ اڪِين نُون!

نال اڪِين دے عالم دے وچ، ڪيڏا حُڪم هَلايا!
جام ڪَٽوريان، جام شرابي، پُر ڪر جام پِلايا!
عاشِق شُودا لڪين هَزارين، ڪاتي نال ڪُهايا!
حَيرت دے وِچ هِڪ جو ٿِيان، "سَچّل" سِر هے سَلايا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٧

”يار، تَيڪُون اسان ڏهين اَوڻا،

اَوڻا وَل نهين جاوڻا!

”ڳالهين نہ لڳين لوڪ دے، عِشق اساڏڑا چاوَڻا!“
”جے تُون عاشِق نانءُ ساڏے دا، خُون جِگر دا کاوَڻا!
”هِڪ خيال ڌَرِين تُون دل تے، غير خَيال اَڏاوَڻا!
”سانيِ ’سَچّل‘ سائين سُور اساڏا، ڳلي ڳلي نَهِين ڳاوَڻا!“

ڪافي ٧٨

نال ڏايے دے ياري، لڳڙي روز اَزل ڪَنُون!

ٻانهان ٻَڌڪے پيش پووان مَين، نال سائيان دے زاري!
عِلم عَقل تے شرَم حَيا ڪَنُون، عِشق ڪِيتي بيزاري.
اپڻي مَرضي نال اسان خود، بِرهہ چاتو سے باري.
اَڳڻ اساڏے نال ڪرَم دے، ا تُون سَچڻ هِڪواري!
عِشق تَيڏے دي دل مَيڏے تے، اصلُ ڪَنُون مُختاري.
تَيڪُون هے معلوم، اے پيارا، ڳالهہ ”سَچّل“ دي ساري!.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٩

ڪوئي نَهِين آندا يار دے پارون، خاصا خاطي، سِگهڙا ساتي!

لڪان وچُون، سنيو، لوڙ سَجَڻ دي، مَين چاتي تے سُجاتي-
سُجاتي، مَين هُڻ چاتي!

ويجها ٻلهاڪے دوست دُلارا، دل وچ پاتي جهاتي-
جهاتي دل وچ پاتي!

نال اساڏے روز ازل ڪنَون، رانول رمز هے لاتي-
لاتي، دل وچ ڦاتي!

ٻيان ڳالهِين سڀ وسرِ ڳيوسے، عِشق ڳِڏي مَيڏي چاتي-
چاتي، هَر دِن راتي!

ڏوهہ ثوابون، زُهد ريا تَون، دل هے "سَچّل" هُڻ چاتي-
چاتي،هوڳيا ذاتي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٠

آ مِل مَيڏي جان... آ مِل، آ مِل، آ مِل، بيبا!

عِشق ديان ڳالهِين هِن مَنصُوبے، عِشق دا ڪهڑا مَڪان۔
ڪهڑا مڪان، وے بيبا!

اسان نماڻيان تے، سُهڻا سائين، اَوَ ڪَرين اِحسان۔
اَوَ ڪَرين اِحسان، وے بيبا!

عِشق تُساڏے ڏيک جو ڪِيتا، تُون هِين "سَچّل" سُلطان۔
تُون هِين "سَچّل" سلطان، وے بيبا!

ڪافي ٨١

آندا جاندا يار، وے،
ويڑهے دے وچ يار اسا ڏے!

مارڻ ڪاڻ اسا ڏے ڪِيتس، صُورت دا سِينگار، وے!
بُو عطر دي مَست ڪِتا وَت، ڪُوچہ شهر بازار، وے!
وِچ وصال فِراق ڳِڌوسے، "سَچّل" ڪِيا اسرار، وے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٢

اپڻے ويڙھے دا، چا غُلام ڪِتوئي!

ھوش اساڈا ھِڪّو واري، نيڻان نال نِيتوئي-
چا غُلام ڪِيتوئي!

ھِجر گھَتيوئي، اڻ يَتيمان، ڪِيوين دُور سَٽيوئي-
چا غُلام ڪِيتوئي!

اکيان ڪاليان لعل شرابي، مَے دا مَٽ پِيتوئي-
چا غُلام ڪِيتوئي!

چولا تَيڈا رنگ رنگِيلا، ڳوڑھے رنگ رتوئي-
چا غُلام ڪِيتوئي!

ساه سَريرون يار "سَچّل" دا، لِيئے نال لِيتوئي-
چا غُلام ڪِيتوئي!

ڪافي ٨٣

Gul Hayat Institute

تَيڈڑے نال، وو پيارا، مَين تا ھوئِيان ھوئيان!

نال تَيڈے مَيڈيان ڳجھيان ڳالھِين، اپڻا آپ سنڀال!
ڪَنھِن دے ڪارڻ آک اسانُون، گھَتدائِين جي جَنجال!
آپ سُڃاڻِين "مَين" ڪُن جاڻِين، ھئے تا خام خيال!
"سَچّل" مَيڈائِين، مَين تا تِيڈيئان، نال جمعيت جال!

ڪافي ٨٤

دل اسا ڏي لٽي، زلفان والے يار، ڙے!

غمزان رمزان لاءِ ڪراهڻ، باڻ تنهين دے ٻڻي.
راتيان ڏينهان سا رت رووے، دوست ڪنون جا ڦٽي.
زهر پيالا، محبت والا، گهٽ پرينده گهٽي.
دل ساڏي تے حمل ڪرڪے، چشمان نال هے چڻي.
منزل دور اڻانگيان پٽيان، حب والي نهين هٽي.
سڪ ”سچل“ دي سانوڻ لايا، دل تون مول نہ ٽٽي.

ڪافي ٨٥

سنو ري سنيان، مينون بره وڪوڙيا، ناهين سوز سماوڻ دا!

برهہ دي بارش سر تے وسدي، سير ڪيتس هڻ سانوڻ دا.
واس دا ويس لبيس جو اڄ هے، وعهد شه دے اوڻ دا.
چوڙا ٻيڙا سينڌ ڳنڌائين، ساڏا وقت اڳهاوڻ دا.
عرش ڪرس ڪل اينوين اکيا، ”بار نهين ساڏے چاوڻ دا!“
سارا سودا سر دا ڪيجے، چهرا ڏينهن چلاوڻ دا.
سر ڏے ”سچل“ هڪ ساجن ليوين، تل نهين هڪ تاوڻ دا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٦

پَيا نال تُساڏے پَھ، وے مِيان!
قاصد ڳالھ چَڳيري ڪَھ، وے مِيان!

آوين برابر ديس اساڏے، وچّون راتِين نا رھ، وے مِيان!
دوست اسان تَون دور نہ جاوين، ٻَھ گھن مين ڪَنے ٻَھ، وے مِيان!
تانگھ اساڏي تَين ڏھُوئي، تُون پي اسان نال ٿھ، وے مِيان!
طعنے طرفون سَڄڻان دے سَپ، ”سَچّل“ سِر تے سَھ، وے ميان!

ڪافي ٨٧

ٻَھُون ٻَھُون اِٽ ماندڙيان،
آ جاني ڳَل لڳ رھ پيارا!

چَرخے ڪَتَڻ دي ڪار ڪَريجے، نہ تہ پَيان رھسِن پاندڙيان!
ڳِيان اَنداريان ڳَليان چَنبوڪيان، رَل مِل ڪيڻون راندڙيان!
ٿِيان خَراب اھے دنيا وچ، وِرھ ڪَنُون جو واندڙيان!
”سَچّل“ ھُشناڪ اَٿان رھ جِٽان، سَو لڪ غوطے ڪاندڙيان!

ڪافي ٨٨

جِتان جاني ڦيرا پايا، وے وَہ واہ، ڪيھا رنگ لايا، وے!

جاني ڪِيوين اَندا جاندا، وَل وَلاڪے رمـزان لاندا؛
بَد شمشِير ڪَمر مَن پاندا، اَت خَنجر سِيس ڪَٽايا، وے!

اِس عِشـقے دا ڪيھا بَـھانا، هرهِڪ نُون پَروايُس جانا؛
ڏے حَلاج خودي دا خانا، سُولِي پَڪڙ چڙھايا، وے!

جاني ناز حُسُن دے جُڙدے، رک ڪے ٺور عجائب ٺردے؛
هٿڪين هوڙين مُول نہ مُڙدے، ڪَون ڦِراوے رايا، وے!

غازي مار ذڪا پتساهي، رکدے فَراروں بے پرواهي؛
اِهِين اَسرار دي ڏيندے گواهِي، سرمد قَتل ڪَرايا، وے!

”سَچّل“ جوئي سنڌے هَيوسے، سو سَڀ اَڪے پلڙے پَيوسے؛
نَو نَو بهار خوشي دي ٿيوسے، ڪَرم سائيان فرمايا، وے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٩

نال تَيڏے لڪ واري واري، الا الا،

ساڏي زاري زاري!

محبت مَيڏي نال تُساڏے، گھَٽ نہ تَھِين وچ گھاري گھاري!

مَين تہ ڪَنِيزڪ تَيڏي اَهِس، دوست ڪِيتوئي ڪِيوين ڏاري ڏاري؟

"سَچّل" نِماڻے ڪُون ڪَر بيراڳي، باهہ بِرهہ دي تَين ٻاري ٻاري!

ڪافي ٩٠

تَيڏے در مَيڏي زاري زاري، الا الا،

لڪ واري واري!

مَين نماڻي عَيبين هاڻي، تار تُساڏے تاري تاري!

نال تُساڏے روز اَزل ڪَنُون، يار اساڏي ياري ياري!

حال اساڏے دي دلبر سائين، سُڌ تُساڪُون ساري ساري!

مُڪڙا وڪالِين تُون هِڪواري، مَين هِجران دي ماري ماري!

سَگ "سَچّل" هے در تَيڏے دا، ڳَل تَهِين ڪُون ڳاري ڳاري!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩١

اڳڻ آساڏڙے يار، آوين آوين، وے دلدار!

راتيان ڏينهان تيڏے ڪارڻ، رووان زارو زار.
دردمندان دي دل ڪُون، دلبر، لڳڙي لنوُن تہ لغار.
ڪيئي عاشق ڪيتے بيراڳي، تيڏے حُسن هزار.
سِينے اندر يار ”سچّل“ دے، تن من تيڏي تار!

ڪافي ٩٢

توبن جالڻ آيان...
ڏک ديان راتين نهين لنگهديان!

دونهان پاڪے در تيڏے تے، انگ ڀڀوت رمايان!
جوڳي هوڪے جوڳ ڪماوان، ڳل وچ الفي پايان!
ديس آساڏے، سُهڻا سائين، اَڪر جوڙين جايان!
ساري عُمر مَين گڙڪے ڪميسان، بندي هوڪے، سايان!
هجر فراق هے ڪاهل ڪيتا، ڪَر وصال ديان وايان!
بِره تيڏے ديان سِر ”سچّل“ دے، چُٽڪن لڪ هوايان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٣

سانُون پل ڳَئي ڪَل ڪار، ويلا آتَڻ لَنگهيا، يار!

آپے جاٽي سِر اسا ڏے، چَڱي ڪِيتي هے تيـن دلدار-
هُڻ آڻ ڪے لايوئي آر!

مَين تا تَيڏي روز ازل ڪَنُون، سُڻ تَون مَيڏا سانول يار-
سِگها اَوين تُون ڪَنهن وار!

دلبر دور اسان ڪَنُون اِتان، هوءِ هوءِ هووے يار-
ڏينهن پوڳئے ڏون چار!

اکيان تَيڏيان سَيف سِتم ديان، خُوني رکديان خاص خمار-
سانُون مِزگان نال نہ مار!

هے غُلام "سَچّل" دل تَيڏے دا، تَنهن ڪُون ياد رکِيـن هَر وار-
او ڪُون ويلے ڪَهين نہ وسار!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹۴

تَيڏے بِره بيراڳي ڪِيتا، ڏيهہ ڏوريندي وَتّان!

عِشق تَيڏے اَرام وڃايا، ڪِيڪَر آتَڻ ڪَتان!
راتيان ڏينهان فِڪر تُساڏا، چَرخے تَند نہ گهَتان.
اڳڻ مَيڏا تُون اَٹ وَساوين، اکيان تے ڏے لَتان.
نال ''سَچّل'' دے لاڪَر ياري، مُحب مَتِين مُنهن مَتان.

ڪافي ۹۵

نَيٹان والي نوڪ آسانُون، سانُون لايوئي يار!

ويکڻ نال حَيران رهي مَين، اکيان دا آسرار!
مَحض انهان مَنصور مَرايا، خُونيان دے پِي خمار.
ڏنڙوئي ڪي عالَم دے وچ، عاشِق تي اِظهار!
ڪيئي دانا ديوانے ڪِيتے، چَشمان دے چمڪار.
رخ تے زلفان لَٹڪِن لَمڪِن، خُون ڪَرن خَمدار.
ڪالے وال ڪاريهر وانگے، چاري ٿئے چودار.
مُنهن ڏٺم مَهتاب ''سَچّل'' دا، ڪِيتم حَج هَزار!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٦

بات بِره دي ايهي ... ايهي عَجَب جيهي!

مِل معشوقان مَصلحت ڪِيتي : "عاشِق قَتل ڪَريسُون؛
"قَتل ڪنون جو پچے تَنهن ڪُون، شهر ٻنيورے ڏيسُون؛
"ڪَنون ٻنيورے جو پِچے تَهِين ڪُون، سُولي سِر چَڙهيسُون؛
"سُولي ڪَنون جو پِچے تَنهن ڪُون، لهرين وچ لڑهيسُون؛
"لهر ڪَنون جو ٻاهر آيا، رمز اهِين دي ريهي...
"ايهي عَجَب جيهي!"

"لهر ڪَنون جو پچے تَنهن ڪُون، آتش وچ سَٽيسُون؛
"آتش وچ جو سَٽ تَهِين ڪُون، ڦوڪ آڙاهہ مَچيسُون؛
"ڦوڪ آڙاهہ مَچا تَهِين دي، وائين خاڪ اڏيسُون؛
"خاڪ عاشق دي اکيان دے وچ، سُرما جوڙ ڪے پَيسُون؛
"عاشق سو، جو سُرما ٿيوے، ڳالهہ اهِين دي ڪيهي!
"ايهي عَجَب جيهي!"

"سَنيان، صُبُح دے ويلے عاشِق، پَڪَڙ تَيار ڪَريسُون؛
"شَبًا شَبً، تَهِين دے پِچُون، فَوجان حُسن چڑهيسُون؛
"وچ لَتان دے عاشِق شُودا، قابُو قَيد ڪَريسُون؛
"اول هُشيان ڏے ڪَر پِچے، اي مَنصُوبہ چَليسُون؛
"نال تَهِين دے جيهي وَڻِي، آپے ڪَرسُون تيهي ...
"ايهي عَجَب جيهي!"

Gul Hayat Institute

”چلو وے سنيان عاشق ڪيتے، سرھا ميت ملیسون؛
”وچ درياء لوھو دے تنهن ڪون، توپان نال ڏويسون؛
”ڏوپين نال ڏو تهين ڪون، غوطے خوب ڏويسون؛
”غوطے ڪنون جو پچے تنهن ڪون، ڏے ڪر لتّ ٻڙيسون؛
”ٻڏڻ ڪنون جو ٻاھر آيا، ڳالهہ ڪريجے ڪيھي!
”ايھي عجب جيھي!“

”رنگا رنگ نقاشي والا، محلا ايڪ ٻڻيسون:
”ھڏے گڏے تنهن عاشق دے، وت ٹنيے ڪام ڪريسون؛
”چارئي بازو ڪرڪے ڏاڪے، پوڙي جوڙ جڙيسن؛
”سر عاشق دا تنهن دے اٹون، دڪّي درس ڏريسون؛
”خون دي قيمت آسان ٹيوسے، قتل ٹيا پرڏيھي ...
”ايھي عجب جيھي!“

”عاشق آهو، معشوق شڪاري، اِھو شڪار ڪريسون؛
”رمزان غمزان مِزگان والے، تنهن ڪون تير مريسون؛
”نام الله دے نال، عاشق ڪون، چا تڪبير گھتيسون؛
”هتين آپڻے گھن عاشق دي، چاوت ڪل ڪليسون؛
”بوٹيان ڪرڪے آتش دے وچ، سيخين سر چڙھيسون؛
”سيخين اتّون لاھہ ڪراھڻ، تل قل ڪر وندیسون؛
”تل قل دا ڳيا ذرّا ٻرزا، جان جگر وچ پيھي ...
”ايھي عجب جيھي!“

Gul Hayat Institute

”اصل ڪَنون جو ساڏا آها، ”سَچّل“ يار پُڇيسُون؛
”وچ درازين جاءِ تَهِين دي، تَنهن نڪُون وَڙ لَهيسُون؛
”تي مُلاقي نال تَنهِين دے، سارا وِره وَنديسُون؛
”اُهو اساڏا اسان اهِين دے، عِشق ڪِيتوسے نيهي ...
”ايهي عَجَب جيهي!“

ڪافي ۹۷

سَڪ وَسِن تيڏيان جائِين،
جِيوين تُون مَيڏا سائين!

نانءُ سائين دے اگّڻ اساڏے، سِڳها تُون ڦيرا پائِين!
اسان نِماڻيان تَون وے سُهڻا، چِت نہ دلبر چائِين!
جيها تيها ”سَچّل“ تُساڏا، آوين آ ڳل لاوين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٨

هميشہ مَين ڪَنے هووين، نہ پيارا دور تُون جاوين؛
الهہ لڳ حال سُڻ مَيڏا، اڱڻ وَل ڦيرڙا پاوين!

تُسان ٻاجهُون اُداسِي مَين، ڦِران سِڪ وِچ سَناسِي مَين؛
ازل ڪولون هان پياسي مَين، سِگها وَل ڪَر وَطن اَوين!

بِرهہ تَيڏے دي بَدنامي، پَرائَم عِشق دي هامي؛
ڪَڏان عاشِق نہ اَرامي، اسان تے چان مِٺَل چاوين!

سَڄڻ تَيڪُون سَنپاران مَين، نہ ڪوئي دم وِساران مَين؛
سَدا راهان نِهاران مَين، اسان تَون چِت مَتان چاوين!

اسان تے رَهہ سَڄَڻ راضي، نہ ڪر ايڏي تُون بے نِياري؛
سدا در تَيڏے هے اَزي، نِياوڻ دا تُون نينهن لاوين!

نيريان هِن جابَجا جائِين، سَٻاجها تُون سَڄَڻ سائِين؛
اِٿان ڪيا رنگ ڪَردائِين، سَدا عُشّاق نُون پاوين!

بلاشڪ رنگ تَين لايا، هے دل وچ جوش جاڳايا؛
دلاسا آپ فَرمايا، "سَچّل" ڳڻ يار دا ڳاوين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٩

اِنهان اکيان نال هے آزي،

آزي ساڏي، وے سَنيّان!

جنهن دم پيندیان خُون جِگر دا، تڏان تہ رهنديان راضي!
خُوني خاشے، برهہ دے باشے، قَتل ڪِيتونے غازي.
خُوني اکيان دل مَيڏي تون، گٹ نِيتي هے بازي.
زور واليان دے اڳون اصلون، عاشِق هِن ايلازي.
قدر اُنهان دا "سَچّل" سائين، ڪِيا جاڻِن پَلا قاضي!

ڪافي ١٠٠

اُپريان لڙديان لهريان لهريان،

سِر اساڏے آ نهريان نهريان.

مَوجان موج پيايے اوے، ڪڙيان بِره ديان بحريان بحريان.
چوه ڏاڍے ڪنون چوليان چڻڪيان، ڪڙڪِن قهر ديان قهريان قهريان.
زوران زوري مَوجان چڙهديان، ڪڏان سو وهنديان نَهريان نهريان.
هيئي پِيوڻ نال ثبوتي، "سَچّل" اے سُرڪِيان زهريان زهريان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠١

شال ڪھين دے پيش نہ آوے، اِھو سو فلڪ فِراق دا!

ڪَڏان رووے درد ھِجر وچ، ڪَڏان سو دوست ڪِلاوے.
ڪَڏان ھووے نال اساڏے، ڪڏان سو ديس پُچاوے.
ڪڏان گذارے نال اساڏے، ڪَڏان سو بِرھہ بَچاوے.
گھَڙي گھَڙي وِچ نَوعان نَوعين، عَجب رنگ بَناوے.
نَوِيان نَويان ڪِتليان بوليان، ”سَچّل“ ڪُون سِکلاوے!

ڪافي ١٠٢

سائُون سو ھونديان ياد، جھڙيان ڳالھِين ڪِيتوني ڪال!

تُسان باجُھون وے سُھڻا سائين، ڏينهن ڳئے بَرباد!
ھِڪ ڏينهن آوين اڱڻ اساڏے، دوست ڪَرين دل شاد!
يار، ”سَچّل“ دي، ھِجر تَيڏے وچ، عُمر ڳئي اَفراد!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۰۲

دوست ڪِيتے مَين قِران، قيريدار وانگے سَپ شَهَر؛
گشت ڪَرسان ٿِي گداگر، درد سيتي دربَدر.

يا تہ ٿِيسان مَين سَيراني، هو فِراقي بَحر و بَر؛
دل جِسے نے لٹ هے نِيتي، مَن آهو اَوے نَظَر!

مَن ڪَڏان ساڏي ڳلي، دلدار دا ٿِيوے گذر؛
مُحب دے ميلاپ ٻاجهُون، زندگي سارِي زهَر.

دوُر درجے لنگهہ پَيوسے، شوق لاتا شور شَر؛
بِره آ پائي ٿيوسے، خام ڳئے ڪَلي خَطَر.

سُڌ اِها ساري اَهِين ڪُون، عِشق دا جَنهِن ڪُون اَثَر؛
ڳالهہ اِهِين ڪَنُون دم نہ پاسے، رهہ "سَچّل" تُون باخَبَر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۰۴

جے اج تُون اسان ڏھون آوین،
صَدقي ٿِيوان، مَین سَو وار!

در نِماڻیان، دلبر سائین، نانءُ ڏڻي دے ڦیرا پاوین-
مویان ڪُون تہ جِیوایوئي یار!

نال اساڏے ھووین ھَمیشہ، جاني وَل نا جاوین-
ھَردم رووان زارو زار!

ساڏے ڪولون نانءُ الله دے، سُھڻا چِت نا چاوین-
تَن مَن لڳڙي تَیڏي تار!

ڳالھہ "سَچّل" دي، دلبر سائین، آپ تَھِین ڪُون شالا پاوین-
مَیڏا ڪوئي نَھِین اِختیار!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٥

بَغير عِشق دے ڏوجها ڪوئي ڪَمال نَہِين،
نَہِين جو عِشق، تہ اے دوست تَيڏا حال نہين.

سَجَڻ دے در تے شَب و روز دونہان پا رهندے،
نہ ايڏے اوڏے ٿِيون، عاشِق ايڪ جا رهندے۔
اُنهان دے عِشق دا تَيڪُون ڪوئي خيال نَہِين!

اُنهان دا حال وِڇوڙے صَفا وَجا ڇوڙيا،
اُنهان نے بار بِرهہ دا هے سِر تے چا ڇوڙيا۔
بغير درد، محبّت دا ڪوئي مال نَہِين.

او 'هاءِ هاءِ' ڪَرے راهہ تے وَتا رووے،
زمانہ وچ نہ جِيوڻ جيها، سُک نَہِين سووے۔
اهِين غريب ڪُون حاصِل ڪَڏان وصال نَہِين.

سَجڻ دے دستون جو عاشِق غريب قَتل ٿيا،
اُهو ئي مَرد بَڻيا عِشق والے مَقصد دا۔
قَسم سَجڻ دي، اُهِين تے ڪوئي وَبال نَہِين.

Gul Hayat Institute

سَجَڻ ڪون جَيـن پِي ڏٺا، ٿِي ڳيا او ديوانا،
رهيا نہ هوش اُهِين ڪُون، ٿيا او مَستانا۔
سَجڻ دے حُسن دا ڏوجها ڪوئي مِثال نَهِين.

ڪَرم ڪَرڪے سَجَڻ گهَر اساڏے آ، سائين،
"سَچّل" غَريب ڪَنُون چِت ڪڏان نہ چا، سائين۔
اِهِيـن جُدائي جيها ڪوئي ٻيا زوال نَهِيـن!

ڪافي ١٠٦

سُهـٹا آ مِل مَـيڏے نال،
نال مَيڏے تُون آ مِـل سُهٹا!

فَلَڪ فِراق دا سِر مَيڏے تَون، آءُ سائين تُون ٽال!
نانءُ الله دے، نال اساڏے، آءُ جاني، تُون جال!
اپڻے حال دي، يار "سَچّل" ميان، اَکان ڪَنهِن ڪُون ڳال؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٧

سائون ڪيهي لايوئي، وو يار ...

يار وو، ڪيهي لايوئي سائون!

دل اساڏي ڪُون درد بَچايوئي، اِها مَصلت ڪِيوين اَيوئي، وو يار!
اسان نِماڻيان تَون، سهُڻا سائين، ڪيهي ڳالهون دل چايوئي، وو يار!
"سَچُو" هے سَگ در تَيڏے دا، دل تَنهِن دي ڪِيوين گهايوئي، وو يار!

ڪافي ١٠٨

گهَمِن بِره دے گهوڙے،

وِرِه والِيان نُون ووڙے!

نال زوري دے زور گهَتيندِيان، ڪيهي آڏِين پے اوڙے!
ڏوهين چَشمان مُشتاقان ڪُون، ہاڻ مَريندِيان ہوڙے.
يار مُسافر جِنهان دا هوندا، ڏک تِنهان نُون ڏوڙے.
بِرهہ بُراق نُون ڪَون قَساوے، مَنهن بِنهان دے موڙے.
ياد ڪَريندا يار جِنهان نُون، اهے تِل نا رهسِن توڙے.
اِهِين جيهے سڻ "سَچُو" سائين، ڳڌے چَڪن ڪَر چوڙے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٩

يار، مَين ڏهين ڪَرين ڪا آوَڻ دي!

چُنڪ پَيان هُڻ عِشق ديان چوليان، مَوج نَهين اِتان ماوَڻ دي!
اَبر اکِين دا مِينهن وسيندا، سِتِ تي اِتان هُڻ سانوَڻ دي.
ڪَنين نال نہ شال سُڻيوان، ڳالهہ جاني دے جاوَڻ دي!
"سَچُو" سوز چُپيا وچ سِينے، بات نَهِين هے سُڻاوَڻ دي!

ڪافي ١١٠

نال اساڏے ڪُجهہ ڪَرين، ڳالهِين يار ديان قاصدا!

ڳالهِين سَجڻ ديان ڪِيُون چُپاوِين، اَللہ ڪَنُون ڪُجهہ ڊرين!
طرف معشوقان دے هُڻ تون وَيندئين، ول سِگها تون ورين!
طرفون اساڏے اڳون سَجڻ دے، وچ تُون مُجرا پَرين!
دست دلاسے دا، دل مَيڏي تے، آوَ اَدا هُڻ ڌرين!
شَوق ماهي دے، سُڻ "سَچُو" مِيان، کوليان دل ديان درين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١١

وچ نہ يار پَراھُون، وس اساڏڙے ويڙھے!

رُنڙا ويندئين اسان ڪَنُون ڪِيوين، اَڪ تہ ڪيھے گناھُون!
درد تُساڏے ڪاھِل ڪِيتا، آوين ڻُون دوست اڳاھُون!
اوڳڻ ڏھُون مَيڏے نا ڏيکِين، ڪِيتم لڪ اِلاھُون!
ھووين ھميشہ نال اساڏے، سئِين اساڏيان آھُون!
نال عُشاقان دے نَھِين اليندئين، يار سُھڻا ھُڻ چاھُون؟
"سَچُو" ھے سَگ در تَيڏے دا، ڪَرين نہ دور نِگاھُون!

ڪافي ١١٢

پَلي لايوئي، وو يار، ساڏڙے نال!

لاہ اسان تَون فَلڪ فِراق دا، اَو جاني گڏ جال!
لوڪ سارے ڪَنُون توڙے لڪايُم، ڳُجھي رھي نا ڳال.
مَين نِماڻي ڪِيا ڪَران، ڻُون گھَڙي گھَڙي ہئے خيال!
حُسن اسان تے حُڪم ھَلايا، بِرہ ڪِيتا بيحال.
حال "سَچُو" دا ويک ڪراھڻ، وَرقَ وِڇوڙے دا وال!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٣

سائُون هِجر ڳِڌا هے، وو هاءِ هاءِ!

عاشِق شَودا ڳِلي ڳِلي وِچ، ڳالهہ تُساڏي ڳاءِ ڳاءِ!
اگڻ آساڏے دِلبر سائين، اَڪَر قيرا پاءِ پاءِ!
تَيڏے باجهوَن دلبر پيارا، هے آساڪُون واءِ واءِ!
تار تُساڏي، يار ”سَچُو“ ڪُون، روز اَزل ڪَنُون آءِ آءِ!

ڪافي ١١٤

هو رهِي، ڙے الا، مَين ديواني هو رهِي!

عِشق آسانُون يار سَڄڻ دا، لوڪ ڪيتا هے سَهي.
طَرَف آساڏے ڪوئي نا آندا، پِريان ڏهُون هِڪ پَهي.
دلبر باجهوَن دل آساڏي، ناهہ نہ ہے ڪَهِين نَهِي.
”ياد تُساڪون دلبر ڪِيتا“، ڳالهہ ڪانگے اِها ڪَهِي!
اَپون چاڙِي ڳالهِين ڪَريسِن، ڪول ”سَچُو“ تَيڏے بَهي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٥

اِهي اولانبي ني آئي آئي ...
آئي آئي، اوڏاهون آئي!

سِگهي اَوَڻ دا وعدو ڪِيتوئي، ڏينهن گهٽي تَين ڪيُون لائي!
عاشِق ڪُون سائين تَين ڪِيُن وساريا، عِشق دي مَچ ڪيون مچائي!
تَيڏي ٻاجهُون ڏيک گذردي، اِٿان سي ڏينهن آجائي!
”سَچُو“ اسانُون شَل هِڪواري، درشن دوست وڪائي!

ڪافي ١١٦

محبوب مُک وکلايا هي،
ويک شمع شَرمايا هي!

جَڏان بِرهه بَچائي مَستي، لٽ نِيٺس اي ساري هَستي؛
جِيوين ڪُلدا هي گل دستي، پُر جام شراب پِلايا هي.

تَيڏي حُسن ڪِيتا حَيرانا، جِيوين شمع اُتي پَروانا؛
هويا صُورت وچ ديوانا، پاند حِجاب اُٺايا هي.

گهَتيُس دام زلف دي ڏوري، دل نِيتي هِس ساڏي زوري؛
نَن مَن اندر دي وچ لوري، باري بِرهه بَچايا هي.

”سَچُو“ آيا سَلامَت جاني، هويا صُورت وچ لاثاني-
تَيڏي قدمان تون قرباني: موليٰ مُحب مِلايا هي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٧

شوق تُساڏے شور مَچايا،

سانون جهَل نهِين ڏيندا!

نال زوران دے زور گهتيندا، بِرهه بَدل بَرسيندا.
عقل شرم تے حال حَيا ڪنون، ڏيڪ نِماڻيان نيندا.
زاهد، عابد، مُلاّ، قاضي، تاب اِهِين تَرسيندا.
زُهد، عبادت، تَقويٰ ڪولون، پَهلي سَٽ سَٽيندا.
اولے وچ سَمونڊ نہ اَٽڪے، هُو هَوا وچ وَيندا.
ڪَون جو عِشق دے گهوڙے ڪُون، واڳين پَڌ جهَليندا!
سِينے وچ "سَچُو" دے سَنيان، بِرها بور بَچيندا!

ڪافي ١١٨

مَين ڏهُون دلبر آوين ...

ساركے رووان تَيڏيان ڳالهِين!

Gul Hayat Institute

اڳڻ اساڏے نانءُ الله دے، آڪر ڦيرا پاوين!
اسان يَتِيمان تَون سُهڻا سائين، چِت نا دلبر چاوين!
آوَس سُهڻا ويڙهے اساڏے، جاني وَل نا جاوين!
"سَچُو" هے سَگ در تَيڏے دا، تَنهن ڪُون مُڪڙا وِکاوين!

ڪافي ١١٩

لوڪ ڪَنُون لَڄ مُول نہ آوے، عِشق گهمايان گهتيان!
عِشق گهمايان گهتيان، لوڪ ڪَنُون لَڄ مُول نہ آوے!

طعنے تُنڪے تِنهان دي زينت، مُل نہ ٿيوِن ڪَتيان.
سَو سَو سٽُديان، زخمي هونديان، لڪ لڪ ٻَڌديان پَٽيان.
پَر پَر ڏيندا دوست انهان نُون، وِرهہ وچالون وَٽيان.
او درمانديان نِت ڪُرلانديان، سوز فِراق ديان سٽيان.
ڇوڙ گهَران نُون گهُمديان وتديان، دَشت جَبَل تے پَٽيان.
پِيتيان جِنها هان، خَبر اُنهاهان، هور نہ جاڻن جَٽيان.
بَرسَر آيا بِره جِنهان تے، وِرهہ وِلوڙن مَٽيان.
پاند اَڙاڪے، خَلق کِلاڪے، هوڪے ڏيوِن هٽيان.
عِشقُ عذاب جِنهان دے ڳَل وِچ، بيان ڳالهِين سَڀ ڪَٽيان.
اهے "سَچُو" سائين ڪِيا سُک سَنِيلِن، جيڪي فِراق ديان ڦَٽيان!

ڪافي ١٢٠

تَيڏا ديسڙا وَسے - سائين، سِگها اسان ڏهُون آوِين!

نَهِين مَنيندَين مَصلت، ڏاها، ڪَون نساڪُون ڏَسے؟
عاشِق تَيڏے لکين ڪِروڙين، نَهِين هيڀون هِڪ اَسے.

وِرِه تَيڏے دا سِر اساڏے، اِتان مِينهڙا وَسے.
نينهن دا نياپا طرفون تُساڏے، راه دے وچ شالا رَسے!
ڪَهِين تا ويلے يار "سَچُو" دا، هِينئڙا ساڏا مَن هَسے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢١

سَنيو، سُهڻے يار دے ٻاجهُون، ٻَهُون مَين ماندي هان!

معلوم تَيکُون حال اساڈا، وِرِه ڪَنُون نَهِين واندي هان.
نال ڪَرَمِ دے ڈيک اسان ڈهُون. سرُ اِٿان ٻيڻي ڪاندي هان!
اڳڻ اساڈے اَوين پيارا، حال ڪنُون هڻ جاندي هان!
نال لوڪان دے ڪَم نا مَيڈا، مَحض تُساڪُون پاندي هان.
"سَچُو" اپڻا سَگ ناچوڙين، پاند ڳچيءَ وچ پاندي هان!

ڪافي ١٢٢

هادي اپڻا ڪَرَم هے ڪِيتا، هـُڻ تا بارون بار!

مَين مسڪِين تے، دلبر تَيڈا، ڪَرَم هويا بيشُمار!
تَيڈي دل وچ هـُڻ تا رهـيا، خُوني عَجَب خُمار.
آپون جاڻي آپ ڪِيتوئي، عاجِز نال اِقرار.
ڪو دم دُور نہ هوسان ... تَيڈے وَعدے تے اِعتبار.
هوسي هميشہ چاڻ يَقِيني، بِرهے وچ بهار.
حاضر مَجلس اڳُون ياران دے، "سَچُو" عِشق اُوتار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۲۳

هَسدا، وے مِیان، هَسداوے،

ڪَرڪے ڳالھِین، رَسدا وَسدا!

جاءِ قَتل دي نال اِشارت، دوروں ڪَڙڪے ڏسداوے!

سِینے اندر تِیر ماریونے، غمزه مُول نہ کُسداوے!

دردمندان دیان دلیان دلبر، کِل کِل فوراً کَسداوے.

"سَچُو" سائیں سَب سَچ ھے بولیندا، سَچ ڪنُوں نَهِیں نَسداوے.

ڪافي ۱۲۴

کیھي لاڳیا پَردیسِیئڑا ... پَردیسِیئڑا کیھي لاڳیا!

اپڻے نال ھے دلڙي اساڏي، هِکّو واري چاڳیا!

روز ازل کنون ڏیک اسان تے، بار بِرھہ دا اَڳیا!

عقل عِلم تے شَرم حَیا نُوں، عِشق سجڻ دا کاڳیا!

"جو کُجھ ھیئي عِشق جو ھیئي"، ڳالھہ سَجڻ فرماڳیا!

عِشق دي یار حقیقت ساري، "سَچُو" کُون سَمجھاڳیا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٥

دلبر دل مَيڏي زوري نِيتي ... زوري نِيتي دل ميڏي دلبر!

دوست مَيڏا پَرديس سِڌاٽا، تَنهن دے ڪِيتے وَتان ويڳاٽا -
گهُٽي زهر دي مَين پِيتي.

پاوَ پَلو آ ڪِيتوسے زاري، فَوج حُسن دي مَين تے ماري -
يار هے ڏادي ڪِيتي!

نال سَچڻ دے لاتِيسے بازي، ويک ڪيڏار مَين ڪيتي اُزي -
مَين هاري اُون جِيتي!

بِرهہ ڏيکو سائون ڪيها ڪَم ڪِيتا، دين ڪُفر کُون يَڪسان نِيتا!
وسريَ وَعظ مَسيتي.

اُوَ آچانَڪ پَکڙيس ٻانهان، ٻيان کُل سائون وسريان واهان-
نال "سَچُو" دل سِيتي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٦

تَيڏا درسن پاوڻاوے،

هُڻ نِماڻي نُون، ميان!

جو ڪَريسان، هُڻ ڪَريسان، وَل اِتان نَهِين آوڻاوے.
بار بره دا باري آها، سِر آسان تا چاوڻاوے.
سوال "سَچُو" دا اڳون سائيان دے، سارا عرض سڻاوڻاوے.

ڪافي ١٢٧

ڏاڍا سو لڳڙا فِراق ... دانيان وے، بار بِره داباري!

اڳڻ آساڏے آوين پيارا، نا تا مَران مُشتاق.
اَندر تُون هين باهَر تُون هين، پَهرين هَر پوشاڪ.
"سَچُو" هے تيڏے ڏيکڻ ڪِيتے، اَکيان ڪُون اِشتياق.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٨

انوں مارکے یار مُسافر، کیڈے وَیندئین؟
کِتلے لائے ني ڏینهن، وَل قاصد کوئي نہ پَنیوئي!

سَیرین شَھر بازارین تَیکُون، ڳول رھئیان- لنئن لڳڙي مَیکُون؛
سانوں برہ بَچوئي ڏاڍا، اپٹا نا ڏیهہ ڏسیوئي!

نَنگ اساڏا یار تُساکُون، چوڙین مُول نہ یار اساکُون؛
مَیڈے طرفون پَیغام، راہ وچُون کوئي نا رسیوئي!

تانگهہ تُساڏي راتیان ڏینهان، ڪاهِل کِیتا تیڏے نِینهان؛
ساڏا حال ڏیکِین کَر پال، ساڏا جِیئڙا کِیوین گسیوئي!

عِشق اسان تے کِیتیان الیلان، ھاتي وانگڻ کِیتُس پَیلان؛
تَیڏے بِرہ دا مِینهڙا ڏاڍا، اسان تے اَڻ وَسیوئي!

دل "سَچُو" دي کَس نِیتوئي، جِیوین پانیوئي اوئین کِیتوئي؛
عاشِق مار نظارے نال، پِچے سُھٹا ھِینئڙا نِیتوئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۲۹

تَيڏے نَيڻان دے ناز، ماري وي پيارا!
- مَين لٽ ڳئي ... دل هَٿ نَهِين مَيڏے!

سِر عُشاقان دے سَتان ڏينديان، چَشمان بَحري باز.
ٻانهان ٻَڌڪَر، در تُساڏے، ڪَران نِوڙَت نِياز.
دردمَندان ديان دليان لُٽيندا، اکيان دا غمّاز.
اکِين اساڏيان "سَچُو" مِيان، شوقي هِن شَهباز.

ڪافي ۱۳۰

آوَڻ دي ڪائي يار نُون ... هائے آوَڻ دي ڪائي يار نُون!

آک ساڻي، مَيڏے هِجر دي ڪائي، آگه هائي دلدار نُون؟
چَشمان تے چُم چاوَڻ اسانُون، پريان دي پَيزار نُون.
داروهے ديدار سَڄڻ دا، بِرهہ دے بِيمار نُون.
"سَچُو" دا اِهو ڏيوين سَنيها، ساٿِيان دے سالار نُون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣١

ڏايے دے نال زاري، اسان غريبان دا حال نہ ڪوئي!

مَين نماڻي نِينهن ڪِيا چاڻان، بِرهہ چڙهيونے باري!
اَبرو مِزگان تِير وَسيندے، چَشمان چَوڪَس چاري.
چُلڳيان ني چڙواڳ حُسن ديان، چڙهہ وتن ڇوداري.
شاهان نون شهزور مَريندِيان، مَين تا ڪَون ويچاري!
دَوڙان دَوڙ پوندي نِت آوے، قاتِل فَوج ڪراري.
"سَچُو" تي تِنهان تَون صدقے، جِنهان جِند نہ پِياري!

ڪافي ١٣٢

اڱڻ نِماڻِيان دے آيا، جاني اساڏے نال جَلِيندا!

پَهلے ڏينهن مين آپڻے سر تے، ورهے مِينهن وسايا.
ڏَس سَجَڻ دا ڏيهين پوندا، مَين اِتان درسَن پايا.
پَهے پُوڻي نُون مَين آڳ جَلايا، چَرخا وَل نا چايا.
آپڻي مَيڻُون سُڌ ناهوئي، لِڳين مُشڪ نہ لايا.
آپڻا ڪَرم ڪِيتونے ڪيڏا، "سَچُو" دا بخت سَوايا!

Gul Hayat Institute

کافي ۱۳۳

مَیڈڑي دل وِچ یار، پَٹ دیان پینگھان پایان، وو!

آپے جھَتّے آپ جھوٹاوے، ڈیندا لوڈے لکھ ہَزار.
مَیں تے دلبر جھٹا ڈتڑا، کِیتا سَہیلِیان سِینگار.
جھوٹے اُتے یار سَجِڑ دے، ھووَٹا خَبردار!
پیر جھوٹے تے مُحکم ترٹا، رھٹا بے اِختیار.
سارے جھُوٹے "سَچُو" سَھي کَر، تي آپ کَنوں بیزار!

کافي ۱۳۴

آ مِیان پانڈي، آ مِیان پانڈي، ڈیکھ غَریبان دا حال!

یار دے باجھوں مَیں بَھوں ماندي، ورہ کَنوں دل دم نھین واندي۔
بِلکل مَیں اھِین یار دي باندي!

یار کِیتے مَیں جوگِڑ ھوئي، خَبر سُٹاوے قاصد کوئي۔
دلڑي روندي تے کُرلاندي!

دوستان باجھوں ھے دلگِیري، ڈیندا سائوں "سَچُو" دل ڈیرِي۔
ساڈي جوبن پیري آندي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٥

يار ٻاجهون نا مَردي جِيندي ... ساتي ڪائي ڳالھ سٹائين!

پوتي راتيان ڏينهان پَتاوان، ڪَئون فَقيران فال گهَتاوان.
دوست ڪيتے ٻَھ وره وَسائِين!

عِشق تُون هَلاڻ ڪيڏيان لائين، ٻيلے واليان پونديان جائِين.
نانءُ الله دے دوست مِلائين!

طرف معشوقان دے تِيوين راهي، حال ساڏے دي ڪَرين اَگاهي.
مِهر پُويئي مَن تُون نہ ڀُلائين!

يار اِتاهِين ماريا سِنانا ... ديس سجڻ تِيا ساتي روانا.
طرفون اساڏے ٻَدين لڪ ٻاهِين!

دوست اساڏا تِيا پَرديسي، اُمِيد هے سانُون نال جو نيسي.
اوڏا تيسي، پَرے نا سائين!

سُهڻا سائِين مُکڑا وکالِين، قول جو ڪِيتو ميان اهو پالِين.
وَرق وچوڙے دا والي وَلائِين!

سڻ ساتي مَيڏا حال اهوئي، آندا نَهين اوڏون قاصد ڪوئي.
سُوال "سَچُو" دا آک رُوائِين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٦

الله تُون آڻ مِلائِين، اهِين پَرديسي نُون!

طرف معشوقان دے عَرض عَريضے، لِک لِک کيئي مُتوسے؛
ڪونہ لِکيو نے، جَواب تَنهِين دا، هَنجهوان هار پوتوسے-
آڻ مِلائين رب سائين!
... اهِين پَرديسي نُون!

راتيان ڏينهان هے تہ آساکُون، وات تَنهِين دي وائي؛
جِنهان لائي آهِي آساڏے، تنهان توڑ نيباهِي-
ڏک پائي چا بَنائِين!
... اهِين پَرديسي نُون!

هِجر اُنهان دے ڪاهِل ڪِيتا، گهِن ڪَر ڪول ٻلهائِين؛
سانُون سَڄڻان دے هِک واري، سائِين سات رَلائِين-
يا رب تُون ريجهائِين!
... اهِين پَرديسي نُون!

سُڻو سَهيليان حال آساڏا، بِرها مُشڪل بازي؛
ٻانهان ٻَڌکي ٻانهِيان وانگر، آپ ڪَريسان آزي-
مِهر پووے مَن سائِين!
... اهِين پَرديسي نُون!

Gul Hayat Institute

اکیان بَحري باز سَجڻ دیان، حَملے ڪَرن شَتابي؛
نال خُمار دے قِرن خُماري، شهبازان هو شَرابي-
مارن نال آدائین!

... آهِین پَردیسي نُون!

نال آساڏے هووِن سَدائي، دور نہ ٿِیون یاران؛
اکیان عِید ڪَرن ڏیهاڙي، ڏیون نِت ڏیکاران-
اَللهُ تُون عَرض اَگهائِین!

... آهِین پَردیسي نُون!

چَرخے چِت نہ لَڳدا مَیڏا، کِیون ڪَر پُوڻیان ڪَتان!
هَت ڪَنون تَند چِڻ پوندي، هور ڪِیوین وَل گهَتان!
گهُلیان وچوڙے دیان وائِین!

... آهِین پَردیسي نُون!

اَتَڻ دے وِچ سینگیان سَئِیان، وارا ڪَر ڪَر آیان؛
دوست مَیڏا پَردیس سِداڻا، مَین ڪِیوُن چَرخا چاوان!
ڳَئي ڪَتَڻ دي ٻائِین!

... آهِین پَردیسي نُون!

ٻِچلے پَونهن نُون مَین وے سَنیان، ڻرڪے اَڳ لَڳیسان؛
دیس بَدیس آهِین پَردیسي دا، سَئِیان ڏس پُچیسان-
مولِيٰ تُون واڳ وَلائِین!

... آهِین پَردیسي نُون!

Gul Hayat Institute

پير تنهان دے مَين نہ چڑيسان، جنهان ڪيتم جوڳياڻي؛
ڪفني پاوَ ڳچي دے ڳوليسان، پنبٽيان وَساوان پاٽي۔
جوڳي ڪيتا سانُون سائين!
... آهِين پَرديسي نُون!

سڻو سَهيليان يار مُسافِر، مَيڪُون بيراڳي ڪيتا؛
مار سانُون پَرديس ڳيا، مَين زهر پياﻻ پيتا۔
هوءِ هوءِ سانُون لائين!
... آهِين پَرديسي نُون!

جي جُٺے ڪُون جهوري دے وچ، يار مُسافر ڪيتے؛
ڪَنهن ڪُون آه فَرياد ڏيوان مَين، ڏک دے پيالے پيتے۔
رونديئان سَنجهہ صُباحِين!
... آهِين پَرديسي نُون!

دوست ڪَنُون جو دور پيوسے، بَن پئي اهڙي جُدائي؛
هِجر ڪَنُون آهِين دلبر دے، در در ڪَران گدائي۔
نِينهن لڳا دل تائين!
... آهِين پَرديسي نُون!

Gul Hayat Institute

درد فِراق ڪَنُون هڻ مَيڏيان، مُنجهہ ڳيان مَصلاتان؛
آسان ڏهُون مَن لِک پيچن، آپ سُڪيان تَسلاتان۔
ڏاڍيان برهہ ديان بائين!
... آهِين پَرديسي نُون!

ڈوھین جھَانین یار جیھا وَت، ٻیا ڪوئي نَظَر نہ آوے؛
روز اَزل ڪَنُون اصلون تَنهِن دا، ”سَچُو“ سَگ سَڈاوے۔
ڪیھے ڳٽین، وو سائِین!

... اُھِین پَردیسي نُون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٧

ديس تيڏے مين هان قسمت آندي... شالا تون جيوين، جان هے جاندي!

تيڏے باجهون مين ٻهون ماندي، ڪوئي دم نهين دل ورهه تون واندي-
ٿيوان مين تيڏے نال هيڪاندي!

سوز تساڏے ماريان سانگان، راتيان ڏينهان تيڏيان تانگهان-
روندي رڙدي نت ڪرلاندي!

هجر تساڏے ڪاهل ڪيتا، زهر پيالا مين ڀر پيتا-
تين بن ڪائي شے نهين ڀاندي!

طرف تساڏے ڪانگ اڏاوان، اوڻ ڪيتے فالان پاوان-
ڪيون آجان تيڏي خبر نہ آندي!

آسان آئون يا تون خود آوين، آسان نماڻيان ڪولون چت نا چاوين-
در تيڏے دي مين بيوس باندي!

تين ڪنے گهليان ڏنديان وائين، ٻيان سڀ ڳالهين دوست ڀلائين-
ياد تيدي مينون نت تڙپاندي!

"سچُو" تساڏے باجهہ اداسي، اصلون تيڏي ٻانهپ باسي-
سڻ ميڏا سهڻا دک هان دي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٨

جِيوان تہ جالان جالان، ڪولون اهِين پَرديسي زاري!

مَيڏي روز الستي اَهي، نال ياران دے ياري؛
بِسمل الله پَڙه ڪَر اپڻے سِر تے، بِره چاتوسے باري:
لڪ لڪ بار ڪَريندِيئان، سُهڻا، بانهان ٻَڌ، سَوزاري!

هِجر اَسا ڪُون مار گهَتيا، تُون سُهڻا سِگهڙا اَوين؛
سِڪديئان مين، نانءُ الله دے، ڦيرا مَين ڏون پاوين:
هووين هميشہ يار اسان ڪَن، وَل نا پِڇُون تے جاوين!

پهلے روز اساڏا دلبر، جِيءُ نِيتوئي جاني؛
هَڻ ڪِيُون يار نِماڻيان نُون وَت، ڪِيتُو فِراقي فاني:
رَهہ ڳِيا مَيڏے رُوح دے اتّے، نِينهن تَيڏا نيشاني!

اسان عَريبان، نانءُ ڏٽي دے، ڏے ڪيئي دوست دَلاسے؛
تَيڏے اَوَڻ ڪِيتے سائين، مُنتظر اسان هاسے:
ڏيک احوال اساڏا دلبر، پَل نہ ٿِيوين هِڪ پاسے!

Gul Hayat Institute

اسان يَتيِيمان نُون يار ڪَڏاهان، وال نہ هِڪّ وِسارين؛
شَبّ و روز سَنيال تُساڏي، تُون ڪُجهہ صاحب سارين:
ڏڪئے سُڪئے ڏينهن اِهے تا، نال غريب گذارين!

نَهِين سا توڙڻ ڪِيتے سائين، نال تَيڏے مَين لائي؛
عاشِقان دا ڪَم اِهو آها، لائي تہ توڙ نِباهي:
اَڳون تے مَيڏا شَرَم تُسان تے، ڪَرين تون يار پَلائي!

طَرفون مَعشوقان دے مَين ڏهُون، قاصِد اَوے ڪوئي؛
سَو سَنيهيان وچ، "سَچّل" داحال پَنيسان روئي:
مُشتاقان ڏهُون تا تَيڏي ڪائي، رَتّي دل دي هوئي!

ساڏا ڏيک فِراق سَهيليان، مَتيان ڏيوڻ آيان؛
"تَيڏا دوست سَدا پَرديسي، جوڑ نہ بَهندا جايان:
اهڙے مُسافِر نال تُسان وَل، ڪِيڪَر اَکيان لايان!"

سٹو سَهيليان ڳالهہ مَيڏي، "دل دلبر لٹ ڳِيوسے؛
"هَئے هَئے اِهِين پَرديسي سائُون، وچ فِراق گهَتيوسے:
"عاقبت اهے مِهر ڪَريسِن، جِنهان ديوانہ ڪِيتوسے!"

جوڳي جو مَين هِڪّو ويکِيا، راه تے روندا ويندا؛
آپڻے حال احوال دي ڪائي، ويڏَن مُول نہ ڏيندا:
هِڪّے واري ڪَڍ سَريرون، نال مَيڏا رُوح نِيندا!

Gul Hayat Institute

رو رو تار ڪَريسان نَديان، ڪَپ ڪانے قَلم بَٹيسان؛
لِک لِک خَط هِجر دے سُهٹا، طوطے دے ڳل پَيسان:
طَرف مَعشوقان ويل صُبحُ دي، پَهلے پَهر پَٹيسان!

آڏِر ميان طوطا، طَرف مَحبوبان، خَبَر اِها پهچائِين:
"اِتِن فِراق آسانُون ساڙيا، سڻ تُون مَيڏا سائين؛
"سَدا آتان خوشحال تُون هووين، سُک وسَن تيڏيان جائِين!"

سڻو سَهيليان "طَرف مَعشوقان، طوطا آڏِر ڳيوسے؛
"رو رو جهوري نال سَجڻ دے، جهولي وچ پَيوسے:
"سارا سِرّ معلوم ڪِيتوسے، جو ڪُجه حال اَکيوسے!"
- "سَچّل" سو مُبارک تَيکُون، وچڙيا يارمِليوسے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٩

يار مُسافر هوڳيا، مَين ڪَينُون آکان ڪُوڪ، وے!
خَبر اساڻون ڪَھِين نا ڪِيتي، سارے ڏنا لوڪ، وے!
عالم ليڪے ديس چوڙيونے، ڳئے وَسايڻ جھوڪ، وے.

آپے وِچ آرام پئے، ساڻون لايوئي فَلڪ فِراق؛
راتيان ڏينهان هے اساڏے، اکڙيان ڪُون اِشتياق:
مَين نِماڻي دے سِر دا سهرا، لوڪان ليڪے چاڪ!

اَ ڪانگا ڪائي نال اساڏے ڪَر پريانڻ دي ڳال؛
آوڻ دي ڪائي ڏيوين وَڌائي، بَره ڪِيتا بيحال:
سوز فراق دے وچ اساڏي، جاني هردم جال.

دوست پاجهُون پَرديس اساڪُون هِجر لڳائي هو هو،
آکين يار پيارے تُون اے رهبر وَچ ڪَرَ رو رو:
”راتيان ڏينهان هے تُساڏے عاشِق ڪُون وو وو!“

جهاتي پاڳيون دلبر دل وچ ساڻون بِرهہ بَچاڪے،
هِڪ واري اسان يَتيمان ڏهُون، تُون آوين ڦيرا پاڪے:
سڻ وے ڪانگ فَريادان مَيڏيان، ساريان تُون دل لاڪے!

Gul Hayat Institute

آوے ڪانگا الله دے ڪارڻ، اڏر پريان دے پارين،
حال مَيڏا وَج آک سڻاوين، دلبر دے درپارين،
سوز فراق بَيان ڪَرين، اَگون دوستان دے مَنجهون هارين!

زاري نال تُون عرض ڪَرين جو ڏيک وَينديِن تُون حال!
مَين ڏهُون مانَ مِهر پويئي، سَڻ اِهو احوال:
عَيبين ڏهُون مَيڏے شال نہ ڏيکين، پَلا ڪَريسين پال!

آ ڪانگا تُون لگ خُدا، ڪائي تَن ڪُون ڏے تَسلات،
سوز گداز فراق ڪَنون، مَيڏي مُنجهہ ڳَئي مصلات:
طرفون معشوقان ڪائي سڻاوين، سانُون پَليري بات!

فلڪ فراق دي سَهہ نا سَگهديئان، بِرهہ ڪِتا بيتاب،
اج توڙي تا ڪوئي نہ آندا، جانب ڏهُون جَواب:
دوست باجهُون پَرديس اساڏا، هويا جِيوَڻ عين عَذاب!

اڏر وَج تُون طَرف مَحبوبان وَج پَهچا پيغام،
بانهان بَڌ عَجيبان نَون آکين، سَو هَزار سَلام:
”’سَچُو‘ نِماڻے ڏهُون ڪَرين ڪوئي اَوَڻ دا انجام!“

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٠

آ پانڌي، ڪرنال اساڏے، ڪائي ڳالهه سڄڻ دے آوڻ دي!

هجر تيڏے ميڏا حال وڃايا، اِتان رت آئي هے ساونڻ دي.
خوب بسنت بهار جو ڳليا، هڻ آئي مُند مِلاوڻ دي!
مين غريب نماڻي ڪون ناهين، قوت حرف الاوڻ دي!
نال "سچو" دے، سهڻا سائين، ڪر ڪائي نينهن نباوڻ دي!

ڪافي ١٤١

سانوار بانوارا ميڏا ماهي، مولي شال مِلاوے!

اب ڪي وڇڙي، ڪب سُون مليگي!... ندي ڪنارے جاوے.
راتيان ڏينهان تانگهه تُساڏي، سيني سِڪ نه سَماوے.
الله ڪريسي ڏينهن اهوئي، اگڻ "سچو" دے آوے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴۲

نيٹان دي مين ماري... ماري، هوءِ هوءِ نيٹان دي!

عاشق ٻانهان ٻڌ ڪَراهڻ، ڪَڙا ڪَريندا زاري.
مَين آياٹي، نينهن ڪيا چاٹان، بِرهہ چاڙهيونے باري.
مَين نماٹي ڪُن مزگان والا، ڪيبر ماريوئي ڪاري.
”سَچُوّ“ آک سَنيان دے اڳوُن، حال حقيقت ساري!

ڪافي ۱۴۳

ٻيلي، زاري هو زاري! سهٹے نال اساڏي هوئي.

دلبر آٹون مين تا ٺيوان، ٻيلي، واري هو واري.
ڏونهين جهانين ٻهُون لٹيجے، ٻيلي، ياري هو ياري.
ڳل اساڏے يار سڄڻ دي، ٻيلي، ڳاري هو ڳاري.
بات بِرهہ دي سُنو ري سَئيان! ٻيلي، باري هو باري.
ڳالهہ ”سَچُو“ دي دست ماهي دے، ٻيلي، ساري هو ساري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴۴

ناز اساڏے نال ڪريندئين، درد مندان دي دل لٽي هيئي!

عرض ڪرڻ دي حاجت ناهين... هئے، هَجاري ڪيون ڦٽي هيئي!
ڪيڏے اسانون وَڃڻ نہ ڏيندا... درد وچے دل گهُٽي هيئي.
دل اساڏي اَ چُم ڪرڪے، چشمان نال ڪيون چٽي هيئي؟
وَل وَل بازي برهہ بنيندا، اسان هاري تَين گٽي هيئي.
نال غمزے دے مَيڪُون مريندئين! لوڪ سَيا ٻي ڪٽي هيئي؟
"سَچُو" ڪُن ٻئے ٻاڻ نہ مارين، اڳلي گهَا نهين چٽي هيئي!

ڪافي ١۴۵

يار تُساڪون مين حال، آوين تہ آک سڻاوَين!

راتين ڏينهان طرف تُساڏي، مَيڏا خواب خيال.
ٻاجهہ تُساڏي ساڏي هردم، جو شان دے وچ چال.
اسان يتيمان نُون مُول نہ چوڙين، نِبوڻا هيئي نال.
نال اساڏے، يار، جا لايوئي، پرت اهائي پال.
نال "سَچُو" دے آهي تُساڏي، يار، سا ڳجهڙي ڳال!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴٦

سِر اساڈے آيا، وو يار، عِشق زوراوِر زور ڀي.

حُسن ديان فَوجان چڑھيان، لٹ پُٹ سيتي ، لحظے لڑيان-

مِين وچارا ڪَون، وے يار؟ شَهر مَچايا شور ڀي.

مَے دا پيالا پُر ڈتوئي، هوش سارا لٹ نِتوئي-

ايڪ پيالے پوَڻ دے نال، دلڑي ڪاڈا دوڙ ڀي.

دستون اپڻے هادي ڏتا، ”بِسمِ اللهَ“ سيتي مَين پُر پيتا-

قَدر پيالے دا، وو يار، ڪون جاڻے اور ڀي!

مُدّت پُڇاڻون آڪے دلبر، سائون هے ڳل لايا-

اپڻا ڪيتُس، وے يار، ٿيا ”سَچَل“ دا غور ڀي.

ڪافي ١۴٧

اڪيان باز، تے مرغابي، پئي وچ دست شڪاري دے.

عشق سارا اتفاقي هوندا، ڪم نهين اِختياري دے.

جُرے جنهن ڪُون چنگل ماريا، خيال ڳئے خود داري دے.

ڦڙڪڻ نال او مُول نہ ڇُٽديان، منهن پَيان وَج ماري دے.

ڪَل تَهين ڪُن آپے پوسي، ماريُس حسن هزاري دے.

سانگا چوڙ ” سَچُو “ سير سَنٽا، سودي نهين بزاري دے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٨

پانڌي، پريان ڏهون ، آوين يار آوين!

سگهڙا سگهڙا آندا رهين، مُدت مُور نہ لاوين...
لاوين يار لاوين!

گهن ڪي نيا پي ول ول، وو ميان، دل مَيڏي ڪُن سيباوين...
سيباوين يار سيباوين!

مويان نُون وت ڦير جِواوين، اگڻ تي ڦيرا پاوين...
پاوين يار پاوين!

”سَچُو“ تَيڏي در دا بندا، چت نہ تنهن تون چاوين...
چاوين يار چاوين!

ڪافي ١٤٩

مَين مَندي، مَين مَندي، ڪِيوين سڏاوان هڻ بَندي!

تَوبہ تَوبہ تي اِستغفار، ڳچي پاتو سي گندي.
اِهين ڳالهون ڪائي مُدّت دل تي، رهي هي درد مَندي.
ٻاجهون سائيان دي هڻ ”سَچُو“ وي، ڪار نہ ہي ڪائي ڪَندي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٠

تيڏڙے نال، وو ميان سهڻا، ساڏي زاري زاري!

مَين تا تَيڏي هو جو رهيان، جِيوين وَڻٿي تِيوين پال-
تَيڏے نال ياري ياري.

اگڻ آساڏے آ ٿون دلبر، وَرق وچوڙے دا وال-
مَين تَيڏڙي ماري ماري.

اوڳڻ ڏهـون مَـيڏے نہ ڏيکِـين، آ پلا مُڙ پال-
واري واري لک واري.

ياد آسان ڪَن رهہ ڳئي دل تے ، ڳجهي جا تَيڏڙي ڳال-
پيار، سا تَين پاري پاري.

"سَچُو" هے سگ در تَيڏے دا، ڳڏي وَج تَـنهن ڪُون نال-
ڳل جَنهين دے ڳاري ڳاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥١

تَيڪُن اسان ڏھون اوٺا، جاني، ول نا جاوٹا!

اسان اتّون دلبر سائين، پلا چِت نا چاوٽا!
تَيڏے طرفون تُهمت طعنہ، مَيڏے دل ڪُون پاوٽا.
نانءُ تُساڏا راتو ڏينهان، ڳلي ڳلي وچ ڳاوٽا.
دو جڳ دے وچ تَيڏا، دلبر، سائون درسن پاوٽا.
سرافرازي اِها "سَچُو" ڪُون، تَيڏا مهٽا لاوٽا.

ڪافي ١٥٢

پرين پرديسي، وو،
موليٰ ملايا سانون.

جڏان ڪڏان اسان نماڻيان نُون، نال اپڻے گهن نيسي.
ويڙهے اساڏے هردم هوسي، وَل پڇے نا وَيسي.
لک دلاسے، حال اساڏا، ڏيک اسان نُون ڏيسي.
سگ "سَچُو" هے در جَنهين دا، پيرين انهان دے پيسي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٣

عشق تَيڏے دي مَيـن ماري، نِت نِت ڪران زاري!

اگڻ آساڏے ٺون آوين پيارا، آ ڏيوين دلداري.
مَين تا تَين ٺون سهڻا سائين، ٿِيوان وارڻ واري!
مستي ڏيڪے ڪيُون ٺون دلبر، لاڪڙا هِين ياري!
چشـمان تَيڏيان چيٽڪ لايا، خُوني ڦرن خُماري.
برهہ تساڏے بَخشش ڪِيتي، ” سَچّل“ ڪُن سرداري.

ڪافي ١٥٤

سچ تينُون ڪَون آڪے.. آڪے ، وے دلبر ڏاڍا !

دانهن پيي تيڏڙي، ڏيوان پيي تَينُون...مَحب، ماريو تو ماڪے!
هينڌڙا ڪس ڪے هڻ هڻ هُريندئين، چڪن تئين تُون چاڪے؟
... ...

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٥

نيڻان دا هڻ ناز، سانُون مِزگان نال مريندا.

دل اساڏي تِتر آهي، چشم شهان شهباز.
باشا بِرهہ ماهي دا ڪَردا، بَرسَرَ ني پرواز.
دلبر بيپرواهہ دے اڳون، ساڏا نت نياز.
سوز ماهي دے ڪِيتا سانُون، ”سَچّل“ سر اَفراز.

ڪافي ١٥٦

تَين ڪِوين هے وساريا، عاشق، ديس آساڏا؟

نال اساڏے ياد ڪَرين سو، جو تَين وقت گذاريا.
اَڏڻ هاريان نُون تَين ڪيوين، تاڙي مار اُڏاريا؟
آسان تُسان تَون ، سهڻا سائين، ساهہ تے سِر هے واريا!
ڪنهين ويلے تَين دلبر جاني، ” سَچّل“ ڪَن نہ سنپاريا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٧

جيڪي هوندئين، سو ٿيندئين، ٿيندئين ٿون ئي مالڪ مولىٰ.

تَن دا نجهرا چوڙ ڪَراهڻ، نانءَ آپڻا تون نينئين.
شاهہ اٿاهُون ٿي ڪر چَلڻا، نا تہ عذابين ايندئين.
سينے دے خود چاڪ چِڪا ڪر، خود زخمان نُون سيندئين.
نال "سَچّل" دے، سهڻا سائين! پريم پِيالا پيندئين.

ڪافي ١٥٨

آوين سو ڳالهہ سڻاوينَ، اوميان، ڪانگل، تون پلي آوين!

خط جو آندءِ يار سجڻ ڏهون، چُل سو نال پڙهاوين.
سگهڙا سگهڙا آوَ آسان ڏے، ڏينهن گهٽيے نا لاوين!
"اَ اَ" ڪَهہ ڪر ڪِيُون نهين آندا؟ محرم راز ملاوين!
نانءِ الله دے يار" سَچُو " ڪُون محبان نال ملاوين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٩

يار اسان ڏھون لکيان...لکيان وو چِٺيان!

وچ ڪتابت ھِجر ديان ڳالھين، ٻيلي، لک مُتيان...
تکيان، وو، تکيان.

سٽڻ نال مَين رو رو رھيان، ٻيلي، مَين ٻهُون ڏکيان!
ڏکيان، وو، ڏکيان!

وَل وَل روون "سَچُو" اھے اکيان... ٻيلي، ڪيڏون وَج سِکيان!
سکيان، وو، سکيان.

ڪافي ١٦٠

يار، تيَڏيان ڳجھيان ڳالھين،

ياد اسائون ھونديان!

Gul Hayat Institute

حال اساڏا ڏيک ڪراھڻ، آ جاني، گڏ جالين!

سِڪدي نُون تُون نام خدا دے، مُکڙا آڻ وکالين.
ڏوڻ ڏوراپے تيَڪون ڏيوڻ، مَيڪون نھين مجالين.
جا تُساڏے پچے لڳي، پيارل، اَس نُون پالين!
مَين ھميشہ نال تُساڏي، "سَچّل" آپ سنڀالين!

ڪافي ١٦١

نال مَيڏے ڪيئي ڪيئي، يار سَجڻ تَيڏيان ڳالهين!

فضل ڪرم ڏهُن ڏيک تُون اپڻي، اسان هتون هے پيئي پيئي.
ڏک ڏوراپے تيڪُون دلبر، مَين رهيس لک ڏيئي ڏيئي.
ڏک پيارل نال ڪرم دے، حال مَيڏا اے هيئي هيئي.
اَوَڻ ميڏا اڳون تُساڏے، ٻانهان ٻَڌسان ٻيئي ٻيئي.
نال ٻماڻي جو ڳالهين ڪِتوني، ياد ڪرين تُون سيئي سيئي.
"سَچُو" حاضر تيڏے ڪِيتا، نينهن اَجهل اَج نيئي نيئي!

ڪافي ١٦٢

چاوَڻ بار بِرهه دا سنيان، بيدليان دا ڪم نهين، وو نيهن!

راهه اِهين دے طالب تولیے، لوڪان وچُون مَهين، وو مَهين.
لڪان هزاران وچُون چاتي، اها امانت ڪَهين، وو ڪَهين!
آپے ٿبوين بِرهه بيراڳي، ٺاهه اِهين تے ٺهين، وو ٺهين.
مَے دا پيلا پي ڪراهڻ، رنگ اِهين وچ رهين، وو رهين.
عاشق هوڪر، سڻ "سَچُو" رے، سوز بِرهه دا سَهين، وو سَهين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٣

يارو، آهين يار دے باجهُون ، جدا جالڻ مينون مشڪل،
بيراڳڻ مين فِراق اِيوين، جيوين باغان بنان بلبل.

جدائي وچ ڪيها جِيوڻ، فِراقي يار لئے ٿيوڻ،
زهر ديان سُرڪيان پيوڻ، هووَڻ، محبوب دا مائل.

ڏاڍيان اِهين بحر ديان لهريان، اساڏے سر اُتے نهريان،
ڇوليان گرداب ديان گهريان، هيني موجان اِهے حائل.

جدائي جوش جاڳائے، ڪِٿان يار ڏينهڙے لائي!
هڪڙين رهبر اوڏنهن آئے، ٿئے ڏک زود تَر زائل.

اَصل ڪَڻون اشتياقي مَين، ڪڏان ٿِيسان مُلاقي مَين!
فِراق هَے هَے فِراقي مِن ، هِجر تيڏے ڪيتم ڪاهل.

اگڻ ساڏے سَجڻ آوين، دلاسے ڪيون نہ فَرماوين!
هووين هردم، نہ وَل جاوين، ”سَچُو“ اِهين ڳالهہ دا سائل.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٤

مِٺا جب سِر اول ڪَرٽا، عشق بازار آوَڻ ڪيا!
نہ ڪجھہ ڏيوين، نہ ڪجھہ ليوين، اسي سودے ۾ جاوَڻ ڪيا!

ڪڙا چوُسول وچ دلبر، تماشا ديکنے ڪيتے،
نِڪل، ڪر جان سِر صدقہ، اِٿان اب مک چپاوڻ ڪِيا!

تَيکُون حاصل نہ کَب هووے، ايسا رے اور ڪوئي سودا!
ڏيوين سير، دوست تَب ليوين، خريدي اِس ۾ تاوَڻ ڪيا!

بَهَت عاشق يهي سودا، ڪَرڻ آئے جو خواهش سين-
او سودا اس ڪَنُون ليوين، اَوَران سودا ڪَماوَڻ ڪيا!

گرم بازار ديکن سے، ملاحظہ سِر کا ڪرتے هَين،
اِسي سوداگري ۾ رے، ”سَچُو“ تَب پائُون پاوَڻ ڪيا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٥

مَينُون اِس حُسن تيرے نے، اے يار، ديوان ڪِيتا!
جادو سے تيري چَشم نے، مجھ کُون مستان ڪِيتا.

مَيکُون ديوانگي هوئي، ڏيک بَشيهر ڪالے،
تيري زلف پريشان نے، مَنُون پريشان ڪِيتا!

دليان لٽنيديان وَتديان، حُسن ديان فوجان هردم،
عالمؔ کُون تيرے عشق نے، سَر بسر حيران ڪِيتا.

عشق دي تيزي جِنهان نُون لڳي، اُنهان نون ، اے دلبر!
بِرهہ تُساڏے بيپرواهہ نے، صفا بيران ڪِيتا!

نال نِگهہ دے تَين نے لٽي، ” سَچُو“ دي دل جان،
ڦَهر اسان تے اچا زياده، آبرو تے مزگان ڪِيتا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٦

دوست ميرے در جهاتي پاڪے، درد دلين ڪُون لاڳيا،
بَڙچيان نيزے مِزگان والے، سِينے وچ سَتڪا ڳيا.

وَهہ وا، ڪَر سينگار سَجَڻ، ميرے نال اکين اَتڪا ڳيا،
غمزے رمزے ناز سيتي، دل هِڪواري چِتڪا ڳيا.

سُڻو سهيليان، حال همارا، مُجهہ ڪو سجڻ ڦتڪا ڳيا،
پيچ زلف ڪے بيچ همارا دلبر دل اَتڪا ڳيا.

ڪَنهن ڪُون ڪُوڪ سڻا وان مَين، جو مجهہ ڪو سجڻ هَٽڪا ڳيا،
بَحري باز بِرهہ دے باسے، طرف ميرے چِتڪا ڳيا.

ڪُنهن ڪُون مَين فرياد ڪران، جو ڪُنڊي دل اڙڪا ڳيا،
”سَچّل“ سينے دے وچ آتش، بِرها خود پڙڪا ڳيا!

Gul Hayat Institute

هير رانجهو

Gul Hayat Institute

هير رانجهو

(۱)

عِشق ديان باتيان سٹو مَين آکان، سارے لوک سٹائِين:
عِشق دا ماريا کوئي نا چٹا، ڳالھ ساري سَمجھائِين؛
عاشِق نام جَھِين دا تَنهِن کُون، پيرين مَين پووائِين؛
صَدقے صَدقے ٿِيوان تَنهِن تَون، جو دم يار جِوائِين؛
مَين ٻانهي، تون مَيڏا سائين، سھٹا صَدقے وَڃائِين!

(۲)

يوسُف عشِق زليخا دے وچ، آٹ بازار وِچايا؛
سَيفل شاه، بَديعل کيتے، وچ هَلاکَت آيا؛
عِشقون شيخ صنعان سٹيا هيئي، جوڙ جٹيا ڳل پايا -
تَسبِيحان کِتے، کِتے مُصلّے، عِشق ڏِتس ڏاڍي تسلّے.

(۳)

وامَق عَذرا کارَٹ ويکو، کيڏا عِشق کَمايا؛
درد کَنُون فَرهاد شِيرين دے، کالا ٹکَر ٹکايا؛
'نَل' هو يا بادشاهہ مُلک دا، جَنِهن کُون نِينهن نِوايا -
'دمَن' کِيتے هويا بيراڳي، چال سِکيا وچ عِشق دي ساڳي.

(۴)

ليليٰ خاطِر مَجنُون هويا، عالم وچ آداسِي؛
رانجهُو تَخَت هزارون آيا، کَرکے ويس سَناسِي -
ٻانِهيان دا ٻانها عِشق کِيتس، "سَچَل" تَنهِن دے نِينهڙے نِيتس.

Gul Hayat Institute

(٥)

اڳے پيِ عاشِق ٻهُون لنگهيئے، جِنهان ڪِيتے سرُ قرباني؛
هِڪّے واري سَتَ ڏِتونے، جوش ڪَنُون جِسماني؛
ڏونهين جَهانين وچُون اُنهان وَت، ڳالهہ ڪِيتي مَرداني۔
سرِ دا سانگا ڇوڙ ڏتونے، ڪَيفِي ڏاڍے ڪَيف ڪِتونے.

(٦)

عِشقے شَہ مَنصُور نُون يارو، سُولي پَڪڙ چڙهايا؛
هَيڪل، بوالعبّاس ڪُون اُٿان، اَڻ ڪے عِشق ڪڙايا؛
شمس الحق تبريزي ڪُون، تَنهِن ساڳِي سبَق پڙهايا۔
”اَنَا الحَق“ دي نوبَت لڳڙي، ٻَڌس مَلامَت والي پڳڙي.

(٧)

قاضي مَسُّ قَلم نال ڪِيتئي، ڪِتلے ڪاغذ ڪالے!
عالم ڪُون وَت ڪيهے ڏسيندئين، مَسلے والے چالے!
عِشق ٻاجهُون ٻِيا راهہ نہ ڪوئي، اِينوين آکِيا مَتوالے۔
هيئِي سَچا راهہ اِهوئي، لهسين اِٿاهون سرّ سيوئي.

(٨)

هِڪ ڏهاڙے مُرشد سانُون، آپ اِينوين فرمايا؛
اِهو طَريقہ مَحبت والا، ٻهُون سانُون خوش آيا :
” ’سَچُو‘ راه هے عِشق دا سَچّا، ٻِيا سَڀ پَند اَجايا “۔
اهو پاندا، ٻيا نَهِين چاڻدا، منزل ڪنڪے مَوجان ماڻدا.

Gul Hayat Institute

(٩)

عِشق لڳا گهر وِسرِ ڳيا، اهو مطلب سُد ٿيوسے؛
سُود زيان ڪَنُون اے ميان "سَچّل"، هڻ تا چِٽ پَيوسے؛
حاصل آٿيا وَت آسانُون، جو ڪُجهہ اَپ مَنگيوسے۔
خاص خَزانا مَحبت والا، قائم هووے جگ وچ شالا!

(١٠)

عِشق اصل ڪَنُون سڻوے سَئيان، ڪيها ڪَم ڪَريندا؟
هِڪڙيان ڪُون وَت خوشيان ڏيندا، هِڪڙيان مُوت مَريندا؛
هِڪڙيان ڪُون وَت ڏيوے فقيري، هِڪڙيان شاهي ڏيندا۔
اِهو جيهے تا ڪَم ڪَريند ... ڪڏان جِيندا، ڪڏان مَريندا!

(١١)

عِشق ڪَمايا هِير تے رانجهے، وچ آخِير زمانے؛
هوسِن وچ ڪِتابان انهان، "سَچّل" بِهُون بيانے؛
سے تا ڪُجهہ اِظهار ڪَريندان، نِينهن دا ڏيک نِشانے۔
سے تا سُڏئين ڏکيان ڳالِين، عِشق ديان ڏاڍيان اوکيان چالِين.

(١٢)

'ديڏن' نانوَ چوپاري سائين، جَنهن دا شَهر هَزارا؛
رانجهو ذات اهين دي آهِي، تَخت حُڪم وچ سارا؛
کَهين ڏهاڙے تَنهِن دے دل وچ، ماريا نِينهن نَغارا۔
نوبتان لڳديان عِشق واليان ديان، ڳالهين هَلديان متواليان ديان.

Gul Hayat Institute

(۱۳)

عِشق ڏيکو ڪِتِن آڪَر، ناد نَغارا وَڄائِے!
ڪِتِے جهَنگ ڪِتِے وو هَزارا، ڪِتِے ڦيرا پائِے!
اے تا حُڪم الله دا سارا، جو ڪِتان اکيان لائِے-
حَق ديان ڳالِين اِيهے هيني، عِشق ديان چالِين اِيهے هيني.

(۱۴)

هِڪ غَمناڪ فَقير بيراڳي، تَخت هَزارے آيا؛
رانجهوُ نال محبت لڳِس، اپڻي جاءِ بلهايا؛
هِڪ ويلے تَنهِن درد ڪَنُون، وَت انگ پَيُوت لڳايا-
هَت مَليندا، سِر مَريندا، خَلق سَڄي نُون ڪُوڪ سڻيندا.

(۱۵)

رانجهوُ تَنهِن ڪَنُون ويل اهيـن وچ، ڪِيوين حال پُڇيندا:
"اَپڻي ويدن يار مَيڏا تُون، مَيڪُون ڪِيُون نہ ڏسيندا!"
آه ڪِيتي درويش اَتان، جَڻ بَدن ڪَنُون روح ويندا:
"مَيڪُون ماريا جهَنگ سِيال، آک سڻاوان ڪهڙا حال!"

(۱٦)

"'چُوچَڪ' دي هِڪ بيٽي اَهِي، 'هيرے' نانءُ سڏيندي؛
"اکيان دا وَت تير تَهِين دا، عاشِق ڪُون نہ جهلَيندي؛
"لک هَزار جو عاشِـق وَينـدے، مِزگان نال مَريندي-
"جے تُون ويکِين تا سُڌ پوويئي، موت ڪَنُون وَڌ حالت هوويئي!"

Gul Hayat Institute

(١٧)

ڳالهين سڻ ڪر مست ٿيا وت، 'ديدن' حال وڃايا؛
جو ڪُجھ مُلڪ مِلڪ هَس سارا، مال خزانہ لٽايا؛
عِشق سيال دے سوگها ڪِيتُس، خويش قبيلا ڇڙايا ـ
اِيهے متيان عِشق نے ڏتيان، ايهے تعديان برھ نے ڪتيان.

(١٨)

ڇوڙ ڪے تخت هزار اَتاهُون، جهنگ سِيال پڇايُس؛
عِشق والا وت راتيان ڏينهان، سر تے مينهن وسايُس؛
برھ درياھ چناھ دے ڪنڌي، "سچل" ويک پڇايُس ـ
بيڙي چڙهدا، ٻهُون روندا، هنجهوان نال پيا منهن دوندا.

(١٩)

مِل ملاح جو پُڇدے تنهن ڪنُون، "ڪيڏون جوانا آندائِين؟
"آپڻا حال سڻا اسانون، ڪهڙے مُلڪ ڏون جاندائِين؟
"نا ڪُجھ کاندائِين نا ڪُجھ پيندائِين، نا تُون ڪُجھ الاندائِين.
"آپڻي ويدن سانُون ڏيوين، درد نُون ونڊ همدردي ليوين."

(٢٠)

آہ ڪڍي شہ رانجهو آتان، درد ڏاڍے ڪنُون ڪائي؛
آب اکِيل وچُون اکيان ڏِتس، جان لبان تے آئي؛
حال احوال حقيقت ڪُلي، سڏڪے نال سڻائي ـ
"ڪيهان ڳالهين مين ڪنُون پڇدے هيئو!
ڪل نہ تسانُون، ڪيون وت ڪُچدے هيئو؟"

Gul Hayat Institute

(٢١)

”مَين تا تَـخت هَزارون آندا، وَيسان جهَنگ سِيالِين؛
”عِشق‘هِيرے‘ دےمار گهَتيا، ڪِيا آکان تَنهِن ديان ڳالهِين!
آپڻا مال آڌار ڏتم، سَڀ ساڙيَم طوُل نِهالِيـن-
”عِشق لايا زور ڏايا، بِره مَچايا شور ڏايا!“

(٢٢)

پَئے مَلاح فِڪِر وچ ڏايے، سَڻ ڪر بات اِهائي:
”عِشق هِيرے دے جوان اِهِين ڪُون، ڏايي چوٽ چَلائي؛
”ڏيکڻ نال نہ جيسِي ڪڏان، تَنهِن دم مَرسِي جائي-
”عِشق هيئي مُشڪل بازي ... لک لک زاري، لک لک آزي!“

(٢٣)

ڪشتي ڪَيِ مَلاحان تِکي، نَدي ڪِنارے لائي؛
لڳس هَوا ڪا سيالان دي، تَنهِن ڏايي موج مَچائي؛
”سَچّل“ حال اِهِين دي ويکو، ڪَنهِن ڪُون خَبر نہ ڪائي-
ڪوئي نہ جاڻے حال تَهِين دا، ڪون پروڙے پيد ڪَنهِين دا!

(٢٤)

ڏک ڪَيئے جڏان عاشِق ڏايے، تڏان مَعشوقہ آئي؛
ڏيکڻ ڪاڻ حَيران عاشِق دے، لک لک جهاتي پائي؛
چاوے نيڻ آتيرے دلبر، لک چَپ بِرهہ بَچائي-
صُورت واليان سانگان لائِيـنديان، نال نگاهان مُفت مَرينديان.

Gul Hayat Institute

(٢٥)

"رَل مِل هوءِ چلو سَبِ سَنيّان، نَدي چَناهہ ڪِنارے؛
"جو ڪوئي مَست ديوانہ آيا، طفون تخت هَزارے؛
"حال اهين دا ڏيگون، جهڙا ڪَشتي چڙهہ پُڪارے!"
- وچ ميدان عِشق دے ايهيان، بازيان لڳيان ڪيهان ڪيهيان!
ڪِنهان هاريان ڪِنهان گـتيان ... عشق نے ڪيهيان دليان ڦَتيان!

(٢٦)

هار سِينگار سَيے ڪَر چَليان، عطر عَنبيران لائي؛
سَوهے داوَت ويس ڪيتونے، چَندن وال ڳنڌائي؛
ڪَنڌي چَناهہ دے اوَ ڪَڙوتيان، فَوجان حُسن چڙهائي-
اڳون آپے خَبران پونديان، سِر ديان راندان هونديان!

(٢٧)

ويکڻ نال رانجهو دے سيالين، سَبِ حيران رَهيا هِن؛
مَست اِهين جيها اڳے نہ ڏِٺا، سَرگردان رَهيان هِن؛
عِشق ڪمال ڏِنوسے اِتان، ڪُل بيجان رَهيان هِن-
"ڪيڏون آندا، ڪيڏون جاندا، ساڏي دل ڪُون ڀُون پاندا!"

Gul Hayat Institute

(٢٨)

رانجهو مَست رَهيا وَت اِتان، صُورت ويک سيالِين؛
سِر ڪِنارے نَدي دے اُتے، گَڏڙا ڪر سَنيالِين:
"سَچّل" مَين ڪَنُون ماهِي ديان هُڻ، پُڇدئين ڪيهان ڳالهِين-
اکيان لايان چاڪ نے قهري، بَڻ ڪر آيان باشے بَحري.

(٢٩)

لُٽ ڳئي دل 'هِيرے' دي اَتّان، وڃُون كُل سِيالِين؛
ويكو سَڀ سَنيان آڳُون تے، چاك دے عِشق ديان چالِين؛
پَهلے غمزے ساڙ ڏِتُس، اِهے "سَچّل" طوُل نِهالِين۔
عِشق ديان چڑهيان مَوجان تِكيان، اُهِين تے اَسِن جَنهِن تے لكيان.

(٣٠)

اَكيا هِير "بابَل ديان مَنجهيان، تِي كَر چاك چَريسين؛
"مَنڊِيان ٺنڊيان دا كَر سَعيا، مُول نہ لَكَڑ مَريسين؛
"اڳليان پڇليان هَر كنهِن ويلے، هِك هِك كَر سَنڀليسين۔
"بَندِي تيڏي جيتائِن، جِيوان، گهولِي گهولِي مَين تا تِيوان."

(٣١)

"رانجهُو سائين مَين تا هوسان، تَيڏي خاك پيران دي؛
"اكيان وِچ كَر سُرمہ گهتسان، تَخت دي دَر سَيران دي؛
"تِيسي خَراب وَيران سِگهيري، نگرِي شال كيڙيان دي -
"اِهِين ڳالهون تُون تا مَيڏا، تِيسِي ميلا آسان تَيڏا."

Gul Hayat Institute

(٣٢)

"جے تُون مَنجهيان بابَل ديان، وَت چارين چاك سڏيسين؛
"جے تُون آنگ پَيوت لڳيسين، جهُونا بِگل هَنديسين؛
"جے تُون هوءِ اُداسِي ڦِرسين، سِر بيراڳ وَسَيسين-
"هِكّو جيهے ڏونهين هوسُون، كڏان كِلسُون كڏان روسُون."

(۳۳)

”اپڻا خويش قبِيلا ڇوڙيم، پڇون تُساڏے پئيان:
”سگ سگاوت سِيالِين ڪنُون، هِڪو واري ڳئيان:
”ڀڻون تہ مَين تے ٿوڪان لاوِن، جيڏيان سينگيان سنيان-
”اکيان لڳِيان نال تيڏے، هوسان تين نال جيڏے ڪيڏے!“

(۳۴)

”سڻ ميان رانجهو نانءُ الله دے، اگڻ اساڏڙے اوِين!
”مَين نماڻي ڏهُون، وو پيارا، خير دا ڦيرا پاوِين!
”سدا هووِين تُون ڪول مَيڏے، ڏور نہ مَين ڪنُون جاوِين!“

... ...

(۳۵)

”مُنجهہ پئي مَصلات سيائي، حال ڪنُون مَين ڳئيان:
”ڪوئي وَس نہ آها ساڏا، دَست ماهِي دے پئيان:
”چَرخے تَند نہ پيسان ڪڏان، عِشق رانجهُو دے لئيان:
”ٻيان ڳالهِين سَپ پُل ڳيوسے، مَين رانجهن دي ٿئيان.“

(۳٦)

مِل سيالِين آکِن اِينوين، ”چُوچڪ چاڪ ڪڙايا:
”ديسي نَهِين پَرديسي هے وَت، الائے ڪيڏون آيا!
”جهَنگ سيالِين دے وچ آهين، ڏايا مَچ مَچايا-
”ويڙهے آندا، اکِين لاندا، سارے جَڳ نون پاندا!“

Gul Hayat Institute

(۳۷)

"هِڪو جيڏيان نال خوشي دے، ہيٺيان گهر گذريندیان؛
"ڪُل حَقيقت حال اهِين دي، مَين ڪَنُون ويک پُڇيندیان؛
"ہَہ ہَہ لک مَذاقان مَين تے، 'سَچُو' نت ڪَريندیان۔
"پيڙے پيڙے ڪَر ڪَر اَنديان... عِشق ديان ڪيڏان ڪيڏيان هونديان!"

(۳۸)

رانجهَو سائين تَخت هَزارے دا، آ اِتْ چاڪ سڏايا؛
آنگ پَيُوت جولا ڪَراهڻ، جهُونا بِگل هَنديايا؛
عِشق هِيرے دے اِينوين وَنوتا، جَنهِن شَرم حَيا وڃايا۔
سِر ديان بازيان اَڪے لِگيان، گهٽيان گڙيان، گهٽيان پِگيان!

(۳۹)

"رانجهَو مَيڏے سِر دا سائين، ڪيڙا ڪَون بيچارا؟
"راج ہَباٹا، پَيچ پَيچ آيا، چوڙ ڪے تَخت هَزارا؛
"مَين هووان قربان اهِين تَون، صَدقے 'سَچُو' جهنگ سارا۔
"عِشق دے لاوڻ ڪِيتے آيا، رنگ رَچاوڻ ڪِيتے آيا!"

(۴۰)

"ڪيڙے نال مُنيون تا ناهِين، سَنيّان خيال اساڏا؛
"رانجهَو مَيڏا، مَين رانجهَو دي، جو هے حال اساڏا؛
"راهہ عِشق دے ڪَنُون وو 'سَچُو'، مُڑَڻ مَحال اساڏا۔
"آپون ڳِئيان، بيوس ٿئيان، توڪان ڪَرديان اسان تے سَنيّان."

Gul Hayat Institute

(۴۱)

”مَيڏے نال تُسان ٻاجهُون سُهڻا، دعوے ڪَون ڪريندا؟
”اسان تُساڪُون ويک ڪَراهڻ، کيڙا ڪِيُون شَرميندا؟
”طَرفون تَنهِن دے خويش قَبِيلا، مَيڏے نال لَڙيندا!“

... ...

(۴۲)

ڏتا جَواب هِيرے ڪُون رانجهُو، ”هُڻ تا بَخت ٿيوسے:
”عِشق تَيڏے ڪَنُون تَخت هزارا، ڏيک تہ ڪِت ڇوڙيوسے!
”بِرهہ دي خواهش سڻ وے ’سَچُو‘، اَء وچ جهَنگ گَڙيوسے۔
”ٻانهے ٿِيسون، نَوڪر رهسُون، تَيڏے طَرفون مِٺڙے سَهسُون.“

(۴۳)

”جو ڪُجهہ اَکِيا هِير تُسان، سو تا سَڀ قَبُول ڪِيتوسے:
”جِيوين آکيسِين تِيوين ڪَريسُون، ناگہ نِينهن نِيتوسے:
”چہ ماهِي مَين ڪڏان نہ گهِنسان، اَڻ ڪے سِر ڏتوسے۔
”تَيڏے در تے مَين تا مَرسان، جے تائِين جِيسان ڇوڙ نہ وَيسان.“

(۴۴)

وچ گَڙا مَنجهيان وچ رانجهُو، جو راتِين ڏينهن چَريندا:
مَنجهيان نُون سوئي پَلڙا مارے، سَعيا ڀَهُون ڪَريندا:
وَڏڙے ويلے وَنجهلي ڪُون، وَت نَدي ڪِنارے وَڄيندا۔
اِهين آوازے نال مَريندا ... رمزان لَيندا، قَهر ڪَريندا!

Gul Hayat Institute

(۴۵)

رانجهُو سَبز نَدي دے ڪِنارے، گَڙا سو مَنجهيان چارے؛
هِير آوے مِل نال سِيالِين، ڪِيتے نِيڻ نِظارے؛
چاڪ تَنهِن دي دل چاڪ ڪِيتي، رَت رووے ٻهُون پُڪارے-
نينهن دا نيزا لڳ رَهيا، ويک سَمورا جڳ رهيا!

(۴٦)

غَلب عِشق هِيرے دي دل وچ، ڪِيتا آڻ جَڏاهان؛
زَهر ٿِيُس سَڀ خويش قَبِيلا، ڳِيُس آرام تَڏاهان:
"وَچ ويکان مُنهن رانجهُو دا، اهو ٿِيسي وَت ڪَڏاهان!"
سَيِڪائي آکے، "هِيرے ڪَملي، چاڪ ديان ڳالهِين ڇوڙ وے ڳهلي!"

(۴۷)

چُٽ پَيان اهے چارے چَشمان، عِشق آرانيا لايا؛
بِرهہ ڏونهين دي دليان اُتے، آ ڏاڍا مَچ مَچايا؛
مَنجهيان دا هُڻ مانجهي هوڪَر، رانجهُو چاڪ سڏايا-
عِشقے آڻ ڪے ٻيلِي ڪِيتا، شان سَهاڻا سڀ لُٽ نِيتا.

(۴۸)

ٻيلِي آڻ ڪے عِشق ڪِيتا، جو تَخت هَزارے دا سائين؛
سُرها ويس اهين دا آها، سُرهيان تَنهِن ديان جائِين؛
اهو مَنجهيان ڏيک چَريندا، ڳالهہ اِها چِت لائِين؛
"سَچّل" ويک اے عِشق ديان ڳالهِين، ٻَچيان بِرهہ بلائِين.

Gul Hayat Institute

(۴۹)

هڪ گهڙي وصال رانجهو ڪُون، نال هيرے دے هويا؛
تنهن ڪنُون پچھے راتيان ڏينهان، هار هنجهُون دا پويا؛
تنهن دے سر باران برهہ دي، چاڻ "سچُو" جهڙ جهويا۔
ڳالهين ڪردا، ٻيٺا روندا، يڪدل يڪسو ڪڏان نہ هوندا!

(۵۰)

هير ڏهاڙے رانجهو ڏهُون، پئے ڳئي روني چائي؛
جهلدا تنهن ڪُون ڪوئي نہ آها، پرا نہ ابّا مائي؛
ڪيدُو نانءُ پرا چُوچڪ دا، تنهن آڻ ڪے پند ڪي لائي۔
"سڀ سيالين هير لجايان، چاڪ دے نال چا اکيان لايان!"

(۵۱)

طعنے مار ڪے، چُوچڪ ڪيتا، مُلڪ سارے شرمندا:
"مرڻ تُساڪُون چوڪا آها، مُول نہ ٿيوين زندا؛
"مڙس ڪيتا وچ ذيءُ تُساڏي، جو در ساڏے دا بندا!
"ڪوئي نہ چوڙيسُون، مار گهتيسُون، اهڙي ملامت سر تے نہ چيسُون!"

(۵۲)

پُڇ صلاح چُوچڪ ڪنُون دوڙيا، طرف حاڪم رنگپور والے؛
نانءُ نورنگ تے ذات دا ڪيڙا، تنهن دے راج نرالے؛
نسبت هير دي نال اهين دے، ڪيتي تنهن منهن ڪالے۔
سيالين دے وچ خوشيان ٿيان، ڪيڙيا دے وچ ڏمّان پيان.

Gul Hayat Institute

(۵۳)

ويل صبح دي، ڏهَل لڳا، تا ڄَڃ کيڙے دي آئي؛
ڄَڃ کيڙے دي آکڙي، هڻ چُوچَڪ دي گهَر جائي؛
هيرے ڪون تا بَد ڏتونے، ماء پيو، بابَل، پائي-
الله بيلي تنهن دا هوسي ... رانجهن ڪيتے هَردم روسي!

(۵۴)

ويل نِڪاح، سڏيونے قاضي، نال خُوشي دے آئے؛
هولے هولے هِير بَندي نون، بيٺا سو سمجهائے:
"نَورنگ جيها ڪوئي نہ لهسين"، اِهو الاءِ الائے-
"حُسن والا هے، طالِع والا، بَخت اِجهو تيڏا تيسي بالا!"

(۵۵)

سڻ ڪَر هِير وَلاٹي ڏتي، ڏيک قاضِي نون، ڪيهي:
"تيڏے گهَر جو ڏيءُ تُساڏي، سا پي هے مَين جيهِي؛
"ڪيڑا خُوش تُساڪون آيا، تَنهِن ڪون بَخش آڳيهي-
"اِيهے مَتيان چوڪيان هيني، بَخت ديان پوڪان هيني!"

(۵٦)

بُڄّا مار، چَليا اُٹ قاضِي، "ڪَند فهَم هيئِين ڪائي!
"ساڏے راڄ ڪَنُون تُون نِڪڙين، وَڄ پاء مُنهن وچ چائي؛
"نانءُ والا گهَر چُوچَڪ دا لٹ، نال چاڪے دل لائي-
"ڪيڏي ڪيتوئي، ڪارنهن ڏتوئي، نانءُ سِيالان دا بوڙ گهتيوئي!"

Gul Hayat Institute

(۵۷)

هِير آکِيا وَل، "سڻ وے قاضِي، عِشق عَقل کِيا لڳے؟
"پرت رانجهُو دي هُڻ دي ناهِين، عِشق لاتوسے اڳے!
"'سَچُو' مِثال آسان رانجهن دي، توڙ تائِين اِها تَڳے-
"کيهے کريندئِين کُوڙے مَسلے، گهِن کرندئِين کاغذ ڪِتلے؟"

(۵۸)

بانهن هِيرے دي دَست کيڙے دے، مِل کَر آپ ڏِتونے؛
حُکمان حُکمي، نال زوري دے، رَنگپور هِير نِيتونے؛
بابَل کُل پِراوين اپڻي، کالِي رُوء ڪِيتونے-
کهڙے کهڙے کَم اُنهان دے! هِير اُناندي غَم اُنهان دے!

(۵۹)

رنگپورون شَہ رانجهے ڏهُون، پَٺيا هِير پَيغامي:
"آسان اِتان پُردرد رهيوسے، تُسان ٿيو آرامي!
"هُڻ آ سِگهڙا شَهر کيڙيان دے، تِي جوڳي يا سامِي"-
کَون چاڻے ... کَون سُڃاڻے؟ عِشق دے شعلے عَرش اُڏاڻے!

Gul Hayat Institute

(٦٠)

مَست ٿيا پَيغام نُون سڻ کے، کَيدا عاشِق آهان؛
لک کَرے پَيغامِي، کُون وَت، هَے هَے عَرض اِلاهان:
"مَيڏا سُهڻے يار کُون هُڻ، وَچ آکِين حال آگاهَان-
"'مَين تا آندان تَيڏے کِيتے، وَل وَل مَردان تَيڏے کِيتے'!"

(٦١)

رُخ ڪَرڪي تَنـهِن قِبلي ڏهُون، رانجهن ٿئي رواني؛
پڳوي ڪَپڙي پَهِر جوڳيان دي، ڪِيتس پير بَهاني؛
داخِل رنگپور دي وچ ٿِي ڪَرَ، پِندا وَتدا داني-
هِير دي در تي سَيَـن مَريندا، مُول نہ ظاهر پيد ڪَريندا.

(٦٢)

وَڏي ويلي ڪُون جوڳي آيا، سارا پاڻ مَليندا؛
ڳَل وچ ڪَفني، دست پَهوڙا، مُرلي مُحب وَڄيندا؛
روندا وتدا آهہ ڪَڍيندا، جهُونا بِگل هَنـديـندا-
... جوڳي ڪيهي ديسون آيا؟ دل وچ اُوندي کهڙا رايا؟

(٦٣)

هِير ڪِيتي فَرياد آتان، "مَين ڪاڏي نانگ آياڻي!
"مائي ڙي، ڪوئي ماندا آوي، جو مَنڊ پَڑهڪي چاڻي؛
"جَوڳي مَيڪُون جوئي چُتاوي، الله اهو اج آڻي-
"چُٽ پوسان، ڳالهِين ڪَرسان، چَڳي تِيسان، نَهِين مَرسان!"

(٦٤)

درد ڏاڍي ڪَنُون دوڑ ڪي مائي، جوڳي ڪُون گهِن آئي؛
جائي مُراد هِيري دي آهِي، سائِين پُچايَس سائي؛
ماندي ڏيک هِيري نُون آکيا، "اها ڪاڏي بَد بَلائي-
"حِيلہ ڪَهِين دا نَهِين لڳدا ... دارو مَين ڪَني هي جڳ دا!"

Gul Hayat Institute

(٦٥)

”رنگپور ۾ جهنگ سيال ڇوڙيسون، تخت هزارے ويسون؛
”اسان تسان ۾ رل ڪراهڻ، هوري اُت ڳوليسون؛
”ٻيا سڀ سَتَ اِتاهين ’سچُو‘، نال تہ نينهڙا ليسون۔
”کهڙا نينهن نسنگ نچاندا! اهو سانون ڀهُون پاندا!“

(٦٦)

رات سيا تا ڪَدِ ٻنهان نُون، جوڳي مَندب چلاوے؛
ڏک سک واليان ڳالهِين ڪَر ڪَر، هَے هَے نال اَلاوے؛
ڏُونهين ڏسکِن روون ”سچُو“، پيوے ڪوئي نا ڪاوے۔
عِشق ديان هونديان ڏاڍيان جُنيان، قاتل عِشقے ڪِتليان ڪُنيان!

(٦٧)

رانجهُو تخت هزارے والے، عِشق دا ويس وٽايا؛
عاشِق نال مَعشوق سَبب دے، آڻ ڪے اَللہ مِلايا؛
ڏونهين ٿئے بيراڳي ڏيکو، سِر تے مِينهن وَسايا۔
رنگپور ڪون وے چوڙ ڏتونے، ڏے پلوتا ساڙ گهتيونے.

(٦٨)

بَر بَيابان ۾ گهُمدا وَندا، ڪائِي مُدّت رانجهُو سائِين؛
عِشق ڏيکو تولا ڪے ڏتُس، رنگپور کيڙيان دے نائِين؛
آخِر وچ وصال ٿيونے، ٻي ڪيهِي ڳالهہ اَکائِين!
-”هر ڪَنهِن ويلے تا شُکر ڪَريسان، ياد نہ وَيسِي جو دم جِيسان!“

Gul Hayat Institute

(٦٩)

عِشق بازي هے ڏاڍي مُشڪل، لاوَڻ توڙ نِڀاوَڻ؛
باري بار بِرهہ دا هيئي، چُم اکِين سِر چاوَڻ؛
ڳالهہ اِهِين ڪَنُون مُڙنا ناهِين، ’جِيوَڻ تے نِينهن لاوَڻ-
نينهڙا لاوَڻ وَل وَل سِگهڙا، پريت لڳاوڻ پَل پَل سِگهڙا!‘

(٧٠)

”عِشق لڳوئي، مُبارڪ هووے“، دعا فَقيرِان دي اَهِي؛
”ڏونهين جهان دي ڀِهِي تُساڪُون، شان وڏے، چِٽ شاهِي.“
”سَچُو“ ڳالهہ اِهين وے سَچي دي، ڏيندان مَين پِي گواهِي-
”سُهِٽا اَپے حال پُڇيسي، راضِي ٿِيسي تے ڳَل ليسِي!“

(٧١)

عِشق جڏان وو ڪَمالِيت ڪِيتي، شَرم حَيا وَڃاوندا هے؛
نہ ڪو وِرد وَظيفہ رَهندا، نا وَت ذڪر ڪَماوَندا هے؛
دل دے اندر دردمندان دے، هِڪّو سوز سَماوندا هے-
ٻيان سَڀ ڳالهِين تا پُل وَيندِيان، عِشق ديان ڳالهين رمزان ليندِيان!

(٧٢)

هِڪّو سائين سَڀ ڪَنهِن صُورت، واهہ جو سَيل ڪَريندا!
ڪِتے هِير ڪِتے وَت رانجهُو، ڪيڙا ڪِٿ سڏيندا!
طِلسم هيئي تَحقِيق سَيو، جے مَين ڪَنُون ڳالهہ پُڇيندا-
بَحر اهِين ديان هِن سَڀ لهريان، عِشق واليان دے سِر تے نهريان.

Gul Hayat Institute

(٧٣)

مِل سيالِين ٽولے ڪَرڪے، نَدي ڪِنارے چَليان؛
اسان سُچاتيان جو چڑھ پيان، واھ حُسن ديان گھَليان!
غَمزے نال غُرور سيتي، او چڑھيان چُٽڪيان چَليان؛
پَلڪ دے وچ هووے جهَلڪ تِنهان دي، اَگون ڪهِين نا جهَليان؛
اپڻے وَطن وچ ڈانوڻ ڪِيتے، رَونشے نال او رَليان؛
مارڻ ڪِيتے عُشاقان دے، او ڪَنڌي چِناھ دے ڊليان؛
وچ درياھ دے پووڻ سيتي، هِڪ ٻے ديان مَلِن تَليان؛
دردمندان ديان صِف بَصِفان، اَگڑيان پَليان پَليان؛
ويکڻ نال لقاء انهان دے، درد پَريان او دِليان؛
عِشق حُسن دي اَگ نہ ڈٹم، ڈونهين ڪَنڌيان ٻَليان!
حُسن ديان عُشّاق نُون "سَچّو"، مار ڪے فوجان وَليان!

(٧٤)

"تُون آ، مَين ڪڑي ڪانگ اڈاران، آ وَس مَيڈے ويڑهے!
"هَردم هووين يار سَجڻ، تُون دردمَندان دے ديرے!
"لَٿے اسان تَون سُهڻا سائين، جهَنگ سيالِين دے جهيڑے!
"رانجهو تے مَين هِڪ ٿيوسے، ڪُون ڪَمِينے ڪيڑے؟"
..."سَچُو" اے جهگڑا عِشقے والا، قاضي ڪَون نِبيڑے؟

(٧٥)

”جو ڪُجھ لِکيا باب بَندِي دے، ٻيتي يوڳان سوئي؛
”مِهڻے مَلدے رانجهوُ طَرفون، چاتم سِر تے سَيوئي؛
”جڏان ڪڏان او ڪَرم ڪَريسي، رُوح نہ رَهسِي روئي؛
”جهوڪ ڏهُون مَيڏا رُوح گهٽيرا، لوءِ نہ ٻي هے ڪوئي؛
”جوڳي بَڻ ڪَر رانجهن آيا، مَيڻ نہ کيڙيان دي هوئي؛
”اگڻ اساڏے وَسدا هَردم، ’سَچّو‘ جانب جوئي!“

●

Gul Hayat Institute

سي حرفي -١

الف - اَللہ ڪارڻ، سڄڻ يار سُهڻا، اڄ ڳلي اساڏڙے آوڻا هيئي؛
اِهين درد فِراق جو مار گهتيا، هووين نال مَيڏے، نَهين جاوڻا هيئي؛
دل دردمَندان دي لٽ نيتوئي، ڪُجهہ خيال تُسان يي لاوڻا هيئي؛
هِڪو هِڪ ڏهاڙے در ساڏے "سَچُو"، ڪَر ڪرم يلا، لاپاوڻا هيئي!

ب - بار بِرہ دا چايَم اُڪِين تے، ڪڏان طرف مَيڏے نامہ گهلڙا هيئي؛
بانهان بَد گَڙوتا مَين راهہ اتے، ڳچي وچ اساڏڙے پلڙا هيئي؛
راتيان ڏينهان تُسان باجهوں سُهڻا، مِلڻ ڪِيتے جِي جلڙا هيئي؛
"سَچُو" نال سُهڻا، تُون تہ ڪَنا تِيوين، اِهو ڪَم تُساڪُون پلڙا هيئي!

پ - پارون سِياليان ٺر آوَن، ڪَر ويس وڏے ڏايے تليڙے ني؛
ويکڻ ڪيتے رانجهو اُنهان سُهڻيان دے، اوے لنگهہ چَناهہ دے چيلڙے ني؛
رت پِت اُنهان دي سُڪ ڳئي، زردا روءِ هويا، رنگ پيلڙے ني؛
بانهان بَد مَحبُوبيان دے اڳون گَڙدا، ڪَردا لک هَزار سو حيلڙے ني.

ت - تاب ڪوئي نا جَهل سَگهے، هے راج ڏايا وو سِياليان دا؛
نيزے تيز مَريندے نَيڻان والے، قابُو خيال اُنهان مَت والِيان دا؛
رل مِل چلِن ڪَر ٽولے ٽولے، ڪيها مِيٺ اُنهان دے ڳالهيان دا!
گَڙيان رنگ پَريان وو چَناهہ دي ڪَنڌي، اتون ويک سبزا وت ٽالهيان دا!

Gul Hayat Institute

ث - ثابت تَين ڏهين دل مَيڏي، ڪڏان جا اساڏي تے آوندا هيئين؛
بيٺا هونداهين رَل تون نال مَيڏے، ڪوئي دم پي دور نہ جاوَندا هيئين؛
خُوني خُوب چَشمان دے مَين ڏهُون، تِکے تير تفَنگ چلاوندا هيئين؛
هُڻ ڪيهي ڳالهون وو وِسار گهتيوئي، ڪڏان ڪِل نہ هَس الاوَندا هيئين!

ٿ - ٿور اڳون اُنهان سُهڻيا دے، ڪُبک مور ڏونهين شرَمسار وکي؛
چَشمان چوٽ مارِن شهر دليان دئون، قرمار ڪرَن اِظهار وکي؛
جِيوين فوج نادر وو اِيراوالي، ڪرَن نيزے بازي نِروار وکي؛
ڪِشور ڪوٹ ڀڙهان وو مريندیان وتِن، هان هان ڪرَن هُشکار وکي؛
"سَچُ" مَنگو پَناهہ اُنهان تون تُسان، کِيجے ترَس ٻهُون تَکرار وکي.

ج - جهَل اَيان اکِين رنگ ڀوڙها، اڄ موت مريندیان ديوانڙے جي؛
سُرمے نال ڪَجَل رَم جهَم هويان، مارِن پير ڪِيا وو جوانڙے جي؛
لٹ ٻٹ نِيوِن هِکوار شهان، ڪِيا مِير تے ڪِيا خانڙے جي؛
اڳون يار "سَچُو" سُهڻے يار دے جي، پَرين لک هزار سؤ جانڙے جي.

چ - چاڪ اَسان ڏونهين هِک هوئے، هُڻ وچ سِيالِيان سُڻ سُڻ ڪيهي؟
عالم وچ سارے ظاهِر عِشق ٿيا، وَت اَمّان پيٹان پَڙ پَڙ ڪيهي؟
جهَگڑے چُکئے کيڑيان دے اَسان اُتون، رانجهو آ مِليا، تُڻ تُڻ ڪيهي؟
... ...

Gul Hayat Instutute

ح - حال هُل پَيا صِف عاشِقان دے، زُلف پُر خَلَل خَم خَم هوئي؛
ڪالے نانگ پالیئے ٽونهين مونديان اُتے، دهشت داپ ٻهُون دم دم هوئي؛
ڪَجل پُر اکِين گلرنگ سُهٽيان، سُرمے ڏار سَيا رَم جهَم هوئي؛
"سَچُو" نَين سپاهي سو مارَڻ والے، ديسون ديس هِڪا ٽَم ٽَم هوئي.

خ - خالي اکين ڪَرن ڏاڙے گهوڙے، قلعہ نال جليب لٽيندے ني؛
مِزگان تِير تُفنگ خُدنگ تِڪے، مارِن چوٽ چورَنگ چُٽيندے ني؛
"هان هان هان" ڪَريندے عِراقِيان وانگڻ، اَوِن هَوڪ، ڪڏا هَٽيندے ني!
ڪِشوَر ڪوٽ "سچو" وو تاراج ڪرن، اِنهان ڪنون تہ ڪَون چِٽيندے ني!

د - دَور ڏاڍے اکين لاڏ پَرئے، مِزگان تِير تِڪے چُٽڪاوَندے ني؛
بازان وانگڻ ڪَرن ستونے ڏاڍے، زيراماس هيرا پَٽ ڪاوُندے ني؛
دليان دردمنديان ديان دام دے وچ، نازان نال ويڪو اٽڪاوَندے ني؛
"سَچُو" زلف زنجير زيان ڪِيتا، عاشِق لڪ اَٽان ڦَٽڪاوَندے ني.

ذ - ذوق هويا، ڳَڙا شَوق ٿيا، لڳا عِشق، تہ هُڻ حِجاب ڪيها!
گهُونگهٽ توڙ گهَتيُس، چِپڻ چُڪ ڳيا، "سَچُو" اَڪ تہ وَل نقاب ڪيها!
ساڏي دل اُتے بِرهہ زور رکيا، مَسلے والڙا هُڻ ڪِتاب ڪيها!
نَنگي تيغ سُهڻا ڪَر دست سوڙيا، شَوقون شَوقان ايڏا وو شتاب ڪيها!

Gul Hayat Institute

ر - رنگ گهِرا مَتواليان دا، اَوِن رَل تہ سَير تَماشڙے ني؛
چَناهہ دے وو ڪِنارے ناز ٿرِن، ڪَر هار سِينگار سے خاصڙے ني؛
غمزے لا عُشاقان جو سِر مَنگِن، رکِن عاشقان اُتے وو تَلاشڙے ني؛
ساڏے طرف سُهٽے وو اڏار چوڙئے، ڏاڍے باز بِرهہ دے باشڙے ني!

ز - زور ڪَنڪ اڪِين دے رکيا، قلعہ ڪوٽ جو چڙهہ مَريندے ني؛
مارِن تِير تُفنگ تے رام جَنگيان، نيزے بازي جڏان وو چڙهيندے ني؛
ڪَرن ويڙهہ چَوقير مُحاصرهہ، تہ پچے نَين سپاهي لڙيندے ني؛
"سَچُو" خَبران اِهے تِنهان ڪَنُون پُچو، جِنهان نال جو اَوَ اَڙيندے ني!

س - سَيل ويڪو سِياليان دا، اَرل ڪَر اَوِن ٿول ٿول ولي؛
گردن ڪَش غماز دماغ وڏے، چلِن ناز سيتي مُک ڪول ولي؛
عاشِق ويک جَمال تِنهان سُهٽيان دا، وارون وار ڪَرن سِر گهول ولي؛
فَوجان فَوج حُسن ديان شَتاب ڏاڍے، حَملے ڪَرن "سَچُو" اَل اول ولي.

ش - شان وڏا اُنهان سُهٽيان دا، تِيون لک اَمِير غُلامڙے جي؛
اَدب نال اڳون مَن موهٽيان دے، سَجدے ڪَرن، هزار سَلامڙے جي؛
آئے ڪالهہ آسان ڏهُون طرف اُنهان، ڪيئي پرت والے پَيغامڙے جي؛
"آسان آپ اَسُون وو هزارے ڏهُون، " "سَچُو" سَچے ڪيتے ني اُنجامڙے جي.

ص - صُورت جهَنگ سِياليان دي، ويک شاهہ تِيون وو فقيرڙے جي؛
ڪَمَر بَد نَوڙن غُلامان وانگون، اڳون ناز پَريان دے اَميرڙے جي؛
پيچان پيچ زُلف دے وچ پَئے، زاهد عابد سؤ اَسِيرڙے جي؛
"سَچُو" سِر عُشاقان دے مِزگان والے، وَسدے لک هزار سؤ تِيرڙے جي.

Gul Hayat Institute

ض - ضَرب نَيڻان دي وو ڪَون جهلي، عاشِق لک آتان ڦڙڪاوَندے ني؛
سِينے جهَل ڪَرّن مُشتاق آتان، جڏان تِير تِکے چُڙڪاوَندے ني؛
شابش شابش هوئي انهان عاشِقان نُون، جيڙهے اَو اکيان انڪاوَندے ني؛
"سَچُو" ڏيک تَوفِيق تِنهان دي ڪيڏي، سُولي سِر سِريان لڙڪاوَندے ني!

ط - طُول طَويل جو زُلف انهان دي، هوئے لک هزار حَيرانڙے جي؛
دونهان پا پيئے در سُهڻيان دے، ڪَرن دانهن فرياد ديوانڙے جي؛
اَکان نال زبان نہ اَک سگهان، حُسن والے بَهُون بَيانڙے جي؛
"سَچُو" ڪَون غَريب بيچارهہ هويا، ڳڙے در انهان مَستانڙے جي!

ظ - ظاهِر دليان زُلف دے سَنيّان، پيچان پيچ دے وچ ڦهاوَندے ني؛
گهَت دام اول، پِچے ڪَدِ اُٿون، آپے گهِن هَٿين وو ڪُهاوَندے ني؛
تا پِي تِل نہ تَرس تِنهان نُون هويا، هَٿ جوڙ عُشاقان اَنوندے ني؛
تِنهان يارن اُٿون مَيـن صدقے تِيوان، "سَچُو" سِرديان بازيان لانوندے ني!

ع - عِشق آرانِيے آڻ لائے، راتيان ڏينهان سائون وو قرار نَهِين؛
بيوس ٿئيان وَس چوڙ ڳئے، مَيڏا هِک ذرهہ اِختيار نَهِين؛
هُڻ لائڪے انگ ٿِپُوت ڪڙان، مَيڏے پاس سَنيّان رانجهُو يارنَهِين؛
"سَچُو" سَبِ سِيالِيان ٿوڪان ڪَرن، عاشِقان مَوت باجهُون تلوار نَهِين.

Gul Hayat Institute

غ - غمزه ڪِيتا ڪيها ناز نَيڻان، عاشِق ڏيک ٿئے بے حالڙے ني!
تَنهِن تاب ڪَنُون تَڙقَڻ لڳے، هوءِ هوءِ آهِين چُڪے چالڙے ني!
ڏينهن رات روندے هِجر درد ڪَنُون، ڳِڏا عاشِق ڪَهِين خيالڙے ني!
"سَچُو" سوز گداز تے درد تے غم، هے ني نِينهن دے اِهے نوالڙے ني!

ف - فَوجان حُسن ديان چڙهہ پَيان، جِيوين چڙهے سِپاهہ فِرنگيان دا؛
گردا گرد اهين ڪُون جو ويڙهہ گهتِن، ڏايا تاب اُنهان وو ترنگيان دا؛
قابُو نَين سِياهہ سو ڪاهہ پوون، عَجَب جوڙ ڏنا مَين جَنگيان دا؛
اُنهان نال برابر ڪِيوين ڪَرے، "سَچُو" لشڪر رُوميان زنگيان دا!

ق - قُرب قدر اُنهان اکيان دا، هويا عاشِقان نُون پنهان خَبر نَهِين؛
ڏيک ناز پَريان نُون فَرياد ڪَرن، 'هوءِ هوءِ' باجهُون انهان صبر نَهِين؛
ڳِچي پاوَ پَلو ڪَرن زاري پَهُون، ڏاڍيان نال ڪَهِين دا جَبَر نَهِين؛
"سَچُو" هو غَريب اگهاٽا آتان، آهِين جاءِ ڪَهِين دا تَبَر نَهِين.

ڪ - ڪيس ڪالے البيلِيان دے، لمڪا چوڙن بسؤ هارڙے جي؛
ڏاڍي تور اَون ٿرمور وانگڻ، نَدي دے سَبز ڪنارڙے جي؛
رانجهُو مَست هويا، ڪَنُون هوش ڳيا، ڏيکڻ نال اُنهان دے نظارڙے جي؛
وسِرڳيا وطن چوبارا اهِين، "سَچُو" خواهش نہ تَخت هَزارڙے جي. ل

- لٽ نِيتي دل سُهڻيان نے، جهلے ڪَون اُنهان دے وو تابڙے جي!
سانُون ڪَينِيتا هِڪوار تِنهان، وچُون ڏوهہ گناهہ ثوابڙے جي؛
مَستي ڏے ڪِيتوئي بيهوش پَهُون، طاقت نَهِين سُوال جَوابڙے جي.

... ...

Gul Hayat Institute

م - مِل گڙيان چَناهہ ديان ڪَنڌيان، سُهڻيان پار تے ڏيک اورار ولي؛
تِنهان وچ رانجهُو گڙڪنَيان چارے، ڪَر جوڙ جوڳيان جِنسار ولي؛
اَپَت وچ مارِن مِل جهُمر ڪيهي، ٿِيوے چاڪ راضي اِظهار ولي؛
جاني ذات هووے وو صِفات سائي، هُڻ سَمجهہ "سَچُو" سنسار ولي.

ن - نُور پَريان اُنهان سُهڻيان ديان، ڪَجل پُر خُونيان وو خُماريان جي؛
تِنهان نال هووے ڳچي پَلڙا ني، ٻانهان ٻَڌ ڪَريجِن زاريان جي؛
ٿيوِن مَست ديوانڙے بادشهان، ڏيک خُوبصورت سَرداريان جي؛
"سَچُو" لٽ نِيوِن مُسافران ديان دليان، نُور ڏاڍے وو سُونهاريان جي.

و - ويس سُوهے دا وو ڪَر سُهڻيان، ڪِنارے چَناهہ اُتے ڳاونديان ني؛
غَمزه جوڙ نازان دا وو حُسن واليان، عاشِق ڏيک، اڳُون ٽر آنونديان ني؛
ساري جان سَريرون ڪَڍ چوڙن، جڏان چَشمان اُتيرڙے چاونديان ني؛
"سَچُو" سَڌ تِنهان نُون وو سَچي ساري، جِنهان نال اهے لنوُن لاونديان ني.

هہ - هار سِينگار عنبير عطر، لاڪے چَلِن نال غمازڙے جي؛
اڳُون عاشِقان وو لک هزار ڪَرن، ڪڏان ناز ڪڏان وو نِيازڙے جي؛
وِرِه واليان ڏهُون وو اڏاوندے اهے، چَشمان دے ڳجهے شهبازڙے جي؛
دلِين لٽ ڪَراهڻ عاشِقان ديان، "سَچُو" ڏينديان سوُ اِيذاوڙے جي.

Gul Hayat Institute

ع - آء سٽين ڪَنين ڳالهہ مَيڏي، لوڪان ليڪے هووَڻ سارا ڏِنگڑا جي؛

... ...

... ...

"سَچُو" يار اڳون سَنوان سِڌا هووِين، مَتان عام جاڻن هيئِين وِنگڑا جي.

ي - يار رانجهُوو چَناه دي ڪَنڌي، وَنجهلي ويل صبُوح دے وَڄاوَندا جي؛

جِت ڪِتِ هويا موجود ماهي، صُورت سَي دي وچ سَماوَندا جي؛

... ...

"سَچُو" رنگ پَرے ديان ڳالهِين ڪيهِيان، هَر رنگ دے وچ رنگ لاوَندا جي!

●

Gul Hayat Institute

سي حرفي ٢

الف - اَڪڙيان سُهڻيان سَڀے ناريان، جڏان نال نَدي دے ڪِنارڙے جي؛
لمڪا چُڙينديان وو ڪيس ڪالے، اَنديان جوڙ سارے سِنگارڙے جي -
"رانجهُو يار ڪون مار غُلام ڪَريسُون، لهسُون سُڌ تہ تَخت هَزارڙے جي!"
"سَچُو" حسن ديان فوجان چڙهہ پيان، وَچ چا انهان دے پيزارڙے جي.

ب - بارُ باري، فَوجان چڙهہ پَيان ... هوءِ هوءِ تہ حُسُن واليان دا!
ويڪو ناز غرور غماز ڪيڏا، ڏايا ساءُ سلوڪ سِياليان دا!
مِنڙا بول نِيوِن دل هِڪواري، رنگ رس انهان دے وو ڳالهيان دا!
"سَچُو" سِحر اهے وو چَلاونديان ني، مَڪ ڪَون جهلے مَتواليان دا!

ت - تاب تِڪا انهان سُهڻيان دا، ڪر هار سينگار جو اُونديان ني؛
عاشِق ڏيڪ تَماشڙے لاڳڙن، هوءِ هوءِ اڪِين اَنڪاوَنديان ني؛
عطر مشڪ عَنبير ڪيئي بيان خوشبويان، اهے خُوب لِڳين نُون لاونديان ني؛
"سَچُو" ڏونهين ڪَنتيان وو چَناهہ ديان، سرهے واءُ هَواء آڏاونديان ني.

Gul Hayat Institute

ث - ثابت ڪيهي مَين ڳالهہ ڪَران، عقل سَمجهہ ساري وو وڃاوندے ني!
جڏان چَشمان اتيرڙيان چا ڏيڪن، تڏان مَتيان سَڀ مُنجهاوندے ني؛
جيڙهي دل مَحبُوبان لٽ نِيتي، ڪِيوين دل اها وو وَلاوندے ني!
خُوني خُونيان دے وو خُدنگ ڏايے، "سَچُو" وچ سينے دے ڪپاوندے ني.

ج - جوڙ ڪيتا جهنگ سيالين نے، سانون سرخ سُوهے دا وو ويس ولي؛
چڙڪا چڙيندے وو مونڍے اُتے، ڪاريهر ڳنڍئے ڪالے ڪيس ولي؛
سُهڻي واء لڳے اُنهان سُهڻيان نُون، اُهے لاڏ وڏے وو لبيس ولي؛
ڪُڙيان ڦهر وچُون ڪڍ ڪير مارن، ڪرن نيڻ "سَچُو" سڀ نيس ولي.

ح - حال تے هَل پيا وچ جهنگ سارے، "رانجهو يار نَدي اُتے اوندا هے؛
"ڪڏان ڪڏان ڪنارے چِناهہ دے اهو، چوکي هوکے ڦيرڙا پاوندا هے!"
سيالين نال هيرے رل مل چليان، تہ "ڪيها درد ڪنُون سُر ڳاوندا هے!
"اسان سڀ سيالين صدق ٿيسُون، اِهو نانءُ ٻهُون پاوندا هے!"

خ - خاص خيال تہ هير ڳِڌا، پيان سڀ تماشڙے اوندیان جي؛
جنهن دے ڪاڻ رانجهے تہ هزار ڇوڙيا، تنهن ديان ڳالهيان سڀ سيباوندیان جي؛
ڏيک مست صُورت اِها لاوبالي، اپڻے گهر سيے ول جاوندیان جي؛
اکين لڳ رهيان رانجهو هير ديان، "سَچُو" سئے سئے ڳيان غوطے کاوندیان جي.

د - دل ڏتے رانجهو يار مِلے، سڌان نال نہ بِرها لڳدا جي؛
طرفون يار دے مِٺے لک طعنے، سَهندا ڪِيون نہ اُهو سارے جڳ دا جي؛
جنهن عاشِق نام سڌايا هے، اُهو تار باجهون نهِين تڳدا جي؛
اُهو عاشِق چاٺو تہ هڻ دانهيں، اصل اک "سَچُو" هے اڳدا جي.

ذ - ذکر سارا رانجهو يار دا هے، وچ راج سيالين دے مَردے ٻهُون؛
گڙے نَدي دے ڪنارڙے خان قِرن، ٿيون سوين هزارين بردے ٻهُون؛
... ...
ڪنيزڪ غلامي باس ڪڙن، "سَچُو" ويک سُهڻے دے در دے ٻهُون.

Gul Hayat Institute

ر - راوي ڪنُون رانجھو ڪَڍِ چوڙيا، عِشق اُٹ چَناھہ دي ڪَنڌي لايا؛
پَسمي لاڪے اُنگ پَيُوت ڪِيتُس، پُچ پُچ سِيالِين دا راج آيا؛
صَدقے ٿِيوان عِشق دے نانءُ اُتون، جَنهِن نال اُهِين اِھو غمزھ لايا؛
مِلڪ مال وو تخت هَزارے والا، سبِ لٹ ڏتُس، "سَچُو" ڪَرڪے سَعيا.

ز - زير زَبر سَيا پُل ڳَئي، عِشق راھہ وِڪايا اور ولي؛
عَقل، شرم، حَيا وِسار ڏتُس، ڏاڍا بِرھہ لايا ھے زور ولي؛
دل نال سِيالِيان دے لڳِ رهي، ڪيڏا شوَق مَچايا شور ولي؛
"سَچُو" مَست ديوانہ هو رهيا، ويک ناز پَريان دي ٽور ولي.

س - سانگان مريندا نينهڙے واليان، قابو ڳَڙندي دے ڪنارڙے جي؛
موتيان نال ياقوت زمرد ڪَرن، ڳَل وچ گهَتِن سونے هارڙے جي؛
سِر تے سُرخ سُوهے سُنهِن سُهٹِيان نُون، وَھ واھہ صِفت سِينگارڙے جي؛
ٹرن بانهن لوڏاندے وو لاڏ ڪنُون، "سَچُو" جوڙ ڪيئي جنسارڙے جي!

ش - شير وِراڌے وو وچ بيلے، وَھ واھہ سِياليان ديان اکيان ني!
رَل مِل چَناھہ دي وو ڪَنڌي اتے، اَوِن وڏے سبِ سکيان ني؛
... ...
تہ باشا باز بِره دا بَحري ڏاڍا، آيا چَڙھہ "سَچُو" سِر پَکيان ني.

ص - صورت ويک سُهٹے يار والي، ٿيان مَست تہ سَبِ سِياليان جي؛
اَپِت وچ ڪَرن جُٹ پُٹ ڀهُون، هوءِ هوءِ تہ ڳٹ ڳٹ ڳالهيان جي-
تہ "اِهين جيها اسان ڪڏان نہ سٹيا" اَک اَک ٿِيون بيحاليان جي؛
ھے تَخت هَزارے دا سائين اِتان، "سَچُو" چاڪ ڪَريسن چاليان جي.

Gul Hayat Institute

ض - ضرور تفرقہ هو رهيا، سٹو وچ حَيات مَمات ولي؛
كيا ذكر تے كيا مَين فِكر آكان، كيا نفي تے كيا اِثبات ولي؛
كِتے هِير كِتے رانجها يار رهيا، كِتے ذات وو صفات ولي؛
"سَچُو" گم وچُون ناپَيد ٿيا، كِتے جِسم كِتے اِسمات ولي.

ط - طلب كَنُون رانجهُو مَست ڦِرے، پَئے عِشق دے بَحر اَلول دے جي؛
آپے وَنجهلي دے آواز اُتے، ڏاڍے جوش وچُون اوئي جهُولدے جي؛
جڏان ڏيكدا اهو تا سُهڻيان نُون، لنوُن لنوُن دے وچ ٻَهُون ڦولدے جي؛
"سَچُو" سُوهے سِياليان كَر آوِن، مَن مُهڻيان رنگ رتُول دے جي.

ظ - ظاهر رانجهُو دي دل لڳڙي، كَنيان وچ سو تي ڳئے ميلڙے جي؛
سُڻ هير آوے احوال تنهن دا، تَليان هَٿ ملے، نال تيلڙے جي؛
ڏاڍے غَم كَنُون اِهو جُكداني، ٻُڏ ٻُڏ وَجے وچ ٻيلڙے جي؛
"سَچُو" هَے هَے سَنيال تہ رووے ٻَهُون، مَحبوبان دے وَصل دے ويلڙے جي.

ع - عُلوَّ وَڏے سيَپے سُهڻيان وو، رانجهُو ڏهُون اَنديان كَر ٿولڙے جي؛
كَنين واليان سَر تے لنگيان پِي، سِينے اُتے چِكَم دے چولڙے جي؛
عِشق هِك هِيرے دا لڳ رهيا، ماهي نال پَنے، ٻئے سَبِ پولڙے جي؛
سڌان نال مَريندے ني لافان لكين، عِشق والے "سَچُو" هِن ٿولڙے جي.

غ - غَم دا غمزہ لڳ رهيا، رانجهُو كُون جهَنگ سِيال دا جي؛
سارے جهَنگ دے وچ اِنصاف هويا، تنهن دا ويک تہ خاص خيال دا جي؛
واقف كَون نَهِين هِكو رب ڄاڻے، وَهہ واهہ ني چاك دي چال دا جي؛
عاشِق هو رهيا "سَچُو" سَچ والا، هوءِ هوءِ حُسن دے حال دا جي!

Gul Hayat Institute

ف - فوج چڑھي حُسن واليان دي، چُل چُل پئي، هوءِ هوءِ ولي؛
ڏيکڻ نال رانجھُو وو ني مَست رهيا، ٻانهان ٻڌا ڪڙا روءِ روءِ ولي؛
مُک نال ڳوڑھيان دے وو ڪڙ ڪڙے، هَے هاءِ رهيا توءِ توءِ ولي؛
”سَچُو“ جوش گهٹے وچ جان تنهن دي، نَوِين نَوِين آکان نوءِ نوءِ ولي.

ق - قرب والا رانجھو يار هويا، ڪِيتا عِشق ڪِيوين وو اداسڑے جي!
وَنجهلي ويل وڏے وو وچاوندا هے، ڪيے درد وچون وو الاسڑے جي؛
سُڻ هِير ٿِيوے وو مَستان اِينوين، ڪَنُون خويش قبيلے خُلاصڑے جي؛
”سَچُو“ عاشِق ڏونهين اُڻ سوگهے ڪِيتے، هوءِ هوءِ اِهِين اِخلاصڑے جي!

ڪ - ڪُل سِياليان صورت واليان، رَل مِل ندي اُتے آونديان ني؛
ساوے سُوهے ڪپڑے ڪَرن اُتون، بازي بِرهه دي اُڻ ٻڻاونديان ني؛
اکِين لاڏ پَريان مَغرور قِرن، ويکڻ نال ”سَچُو“ چوٽڪ لاونديان ني؛
”سَچُو“سَبز تلے وو تالهيان دے، چَناهه دے وو ڪِنارڑے ڳاونديان ني.

ل - لوڏ ڏاڍي اُنهان سِياليان دي، غمزے لا چليان غماز وڏے؛
ڪڏان ٻَڌ ٻانهان اڳون آکڑن، نِت نِت ڪَريندِيان نِياز وڏے؛
پَرواهه ڪَنهن دي ڪڏان نا رکن، بے نياز قِرن ڪَنُون ناز وڏے؛
”سَچُو“ سَوين صِفان سو عاشِقان ديان، سَجدے ڪَرن ڪڙے ايلاز وڏے.

م - مَست قِرے رانجھُو يار اُتان، آکِين، لاڳڙيندا خيال ڏاڍے؛
ويک تَت هَزار وسار ڏتُس، لڳُس عِشق تہ نال سِيال ڏاڍے؛
اِينوين غَم دے غمزے بيهوش ڪِيتا، ڳيُس هوش، ٿيا بيحال ڏاڍے؛
پيچان پيچ زُلف دے قَسا گهَتيا، ”سَچُو“ بِرهه لڳُس سهٹے نال ڏاڍے.

Gul Hayat Institute

ن - نيڻ خوني اَلبيليان دے، سوين راهہ مُسافر مار ڏيندے؛
اِهے فوجان حُسن ديان زور ڏاڍيان، ڪيئي بادشاهيان اُڏار ڏيندے؛
چَرخا نال مُنّان تاڙيان پوٽيان نون، پَهے پچان سَپ وِڄاڙڏيندے؛
"سَچُو" سڳے سورے وو ني ويس سارا، رمزان نال اُهے ني وِسار ڏيندے.

و - واء گهُلي جهنگ سيال ڏهُون، اُهين عشق رانجهے ڪون لاڏِتا؛
اُهين بِرهے تہ تخت هزار سارا، هِڪ لحظے وچ لڙها ڏِتا؛
مال مِلڪ اُتے اسباب ڪُلي، تَنهن دم دے وچ وِچا ڏِتا؛
"سَچُو" عِشق ديان ڏاڍيان جُنيان ني ... اِهو هوڪا جابَجا ڏتا.

هہ - هوش رکين جهنگ سيال والا، اِهو مُلڪ تہ عِشق اُلوٽ دا هيئي؛
رانجهو تخت هزارے والا سائين، سارا ڏينهن تے رات پيتا جهُوندا هيئي؛
نازان نال عُشاقان دے دليان نون، جلوهہ جوڙ حُسن دا لَندا هيئي؛
ندي دے ڪنارے وو پيتا رووے، ڪنهن ويل نيٽان ڪون نہ توندا هيئي.

ء - اَلبيليان لاهان ريشمي ديان، تالهين گهت هِڪے وَل لَڏدے ني؛
پڪي ڏيک حُسن ڪون وو بَيهہ پوندے، او جو وچ هَوا دے اُڏردے ني؛
پَروُن جوڙ صفيران سے اُڏراندے، اِتان آ چناهہ وچ بُڏدے ني؛
"سچُو" سؤ هزاران عاشِقان دا، غمزے نال پَهلے سوين ڪڏدے ني.

ي - يار اسان اغيار نَسے، "سَچُو" اَوَ اُتان وو سڏاوَندا هَئي؛
تُسان چاڻ رهو، بولڻ والا نهين، اِهو ڪَون ڪوئي اَکواندا هَئي؛
اَپے عاشِق ٿيوے آپ اُتے، اَپے نال اپڻے اَکين لاوَندا هَئي؛
"سَچُو" رک اِها وو سَنيال، اُهو سپ وچ آپ سَماوندا هَئي!

Gul Hayat Institute

سي حرفي ٣

الف - آگ لڳي سائون عِشق والي، قاضي اور ڳلان وو ڏسيندا هيئين:
ساڏي دل تا تخت هزارے ڏهُون، مَسلے جوڙ کے آپ کُون مُسيندا هيئين:
وچ ٻڏ مَرين، مُلان مُنجهہ پووين، ڪَنُون راهہ سَچي وو گسيندا هيئين:
مَنگين خَير ڪيڙيان دي وو کهڙي ڳالهون، رانجهو يار اسان تون رسيندا هيئين!

ب - بَحر برهہ دے وو زور رکيا، مَيڏي ذات سِيال سا لڙهہ ڳئي:
ڪِتے جهنگ تے نَنگ نامُوس رهيا، پِيچھے چاڪ دے مَين تاجڙ ڳئي:
دل دردمندان دي چرِيار والي، حُڪمان حُڪم سا غمزے نال لئي:
مِهٽے ماهي دے سے قبول ڪِيتم، جيڪا ٽِيوٽي هائي "سَچُو" سائي ٿئي.

ت - تَرڪ ڏهاڙے مِيثاق دے مَين، تا رهيئان ذات سِيال ڪنُون:
توبه توبه تے اِستغفار ڪِيتم، خوشي نال ڪيڙيان دے خيال ڪنُون:
هِڪ دم نا فارغ مَين هوسان، جاني يار رانجهو دے وصال ڪنُون:
ڏوجهي ڪارنَهِين مَيڏي دل اُتے، "سَچُو" يار دي سار سَنڀال ڪنُون.

Gul Hayat Institute

ث - ثابت ساڏڙي دل هوئي، راتيان ڏينهن سنيان رانجهے يار ڏهُون:
اُهِين دم لاڪُون اَج توڙي ويکو، مَيڏا خيال تا تخت هزار ڏهُون:
"اَلستُ - بَلىٰ" ڏونهين هڪ هوئے، ڏتم گوش اُهِين اِقرار ڏهُون:
ٻَنا شَڪ گمان "سَچُو" دا سارا، دل آپَئي اِهِين اِعتبار ڏهُون.

ج - جِند چُٽ پَئي مَيڏي جهنگ ڪَنُون، هَٿ توڳيان وو سِياليان جي؛
لاهان نال پنگهوڙا وو ساڙ ڏيوان، گهَتان اَگ دے وچ نِهاليان جي؛
سَيِے جاڻ رهو، وو خيال اِهو، هِن چاڪ دے عِشق ديان چاليان جي؛
"سَچُو" رڪ سنيال تون جو هے ني، بِرهہ والِيان ڳوڙهيان ڳالهيان جي.

ح - حال تے هَل هے سِياليان وچ، چُوچَڪ ڪَنے ڪيها اج چاڪ ڳڙئے!
غَلبہ عِشق اُهِين تے ڪيڏا ڪِيتا، تَنهِن دے جاءِ بجاءِ قِردے پَڙهے؛
سينگي هِير سِيال اساڏے اَهي، تنهن دے نال اُهين دے وو عَين اُڙئے؛
ڏونهين سِر نا گاه جو اَء ڏيکو، مَحبت والے "سَچُو" ڪيڏے لَڙهے چڙهے!

خ - خويش قَبيلے وو پُل ڳئے، رانجهو نال مَيڏا ڏاڍا خيال پَيا؛
رنگپور ڪيڙيان دے وو شال ڪوئي، سُٽان مَين تا سگهيرڙا ڪال پَيا؛
ٿِيوِن غار سپے وو غَرق آتان، ڳهہ بَن پيڙيان دا وو بال پَيا؛
اسان يار ماهي ڏونهين هِڪ هوئے، هَر ويلے "سَچُو" وو وصال پَيا.

د - دل هِڪ اَهي ساوي يار ڏهُون، ڏوجهي هووے تہ اُها مَين عام ڏيوان؛
بِرهے ذات مَيڏي سا وسار ڏتي، بَٹ هِڪواري نَنگ نام ڏيوان؛
ساڏے طرف اوڏاهين وَيندا ڪوئي نهين، جنهن ڪُون پرت والے پيغام ڏيوان؛
بانهان بَدّ ٻَهُون، مين زاري ڪران، "سَچُو" دوست ڏهُون مين سلام ڏيوان.

ذ - ذات سِيال مَين مُنيون ناهِين، ڪَون چُوچَڪ؟ تنهن دا راج ڪيها؟
جوئي نال هڪ يار دے هڪ هوئي، تنهن دا اَڪ قاضي، بيا ڪاج ڪيها؟
جنهن ڪُون عِشق رانجهُو دے ڪَيِنيتا، تنهن ڪون اُوران دا اِحتياج ڪيها!
دل هڪ اَهي، ماهي يار نِيتي، وَت ڪيڙيان پيڙيان دا وو ڏاج ڪيها!

Gul Hayat Institute

ر - روءِ رانجهُو دے مَين هو رهئيان، ڪوئي اُور نظر نهين اُوندا جي؛
نَدي دے ڪنارے وڏڙے ويلے، وَنجهلي سوز ڪنُون وو وَڄاوَندا جي؛
الله آپ جاڻے، ماهي يار مَينُون، ٻنهان ڪُل ڪنُون اهو ڀاوَندا جي؛
اهِين رانجهُو اُتُون "سَچُو" صَدقے ٿِيوان، اگڻ اساڏے جڏان پير پَاوَندا جي!

ز - زور گهَتيا بِرهه باري ڏاڍا، مَين مَست ديوانڙي هو رهي؛
هُڻ اَنگ پَيوت جو لاءِ ڪڙان، دل هاءِ حَيرانڙي هو رهي؛
رانجهُو ڪِٿ، اسان وَت ڪِت رهيئے، نِينهڙے دي وو نِشانڙي هو رهي؛
اهِين ڪِيتے اُداس، بيراڳ ڦِران، "سَچُو" مُونجهه مَستانڙي هو رهي.

س - سڀ سِيالِين ڇوڙ ڳيان، ڏيک ڏيک اساڏڙا حال ولي؛
شَرم ٻوڙ ديوانڙي هو رهي، ڳِڌي رانجهُو دے عِشق ڪمال ولي؛
راتيان ڏينهان اهِين وَت چاڪ ڏهُون، ڪرّے دم بَدم خيال ولي؛
مَت ساڏڙي مُول نه گهِنسي اِها، وَلڻ پِڇُون "سَچُو" هے مَحال ولي.

ش - شور ڀي عِشق مَچايا ڏاڍا، هُڻ عَقل والي وو صَلاح ڪيهي!
راهه عِشق دي سَچي تا مَين ڳِڌي، تُسان سڀ اَکو تُوجهي راهه ڪيهي!
رانجهُو يار ميڏے وو سِردا سائين، ڪيڙيان پَيڙيان ڏهُون نِگاهه ڪيهي!
پَئيان ٻاهر نَنگ ناموس ڪنُون، هُڻ اَک "سَچُو" وو پَناه ڪيهي!

Gul Hayat Institute

ص - صِدق ساڏا رانجهو يار ڏهون، نهين ڪيڙے پيڙے ڪون مين ليڪديئان جي؛
نظر غير دي اسان تَون ٽُٽ ڳَئي، جِت ڪِتِ ماهي نُون سو ڏيڪديئان جي؛
سوُ رنگ دے وچ رنگ لاڪڙا، دم دم ڪَرے لک بيڪديئان جي؛
هے مِنيان ڳوڙهيان ڳالهيان ني، "سَچُو" سئِين، اساڏڙے شيخ ديان جي.

ض - ضرور كيڙيان دا وو مَيكُون نهين، رانجهُو يار مَينُون ڳل لا رهيا؛
سڻو سڀ سيالِيان، لوڻءَ لوڻءَ سَيا، جِند جان دے وچ پيچ پا رهيا؛
كائي غير دي جاءِ نہ رهندي اِتان، سَراپا اُهو وو سَما رهيا؛
"سَچُو" آپ سارا وو مُحِيط ٿيا، جِت كِت وو جا بَجا رهيا.

ط - طلب مَيڏي رانجهُو يار ڏهين، كڙا هوسِي ندي دے كنارڙے جي؛
عِشق لاوڻ كِيتے، ساڏے طرف سَئيّان، آيا كَتُون سو تَخت هزارڙے جي؛
چَوپارا چوڙيس، جهنگ آكڙا، اسان طالب مِنت نظارڙے جي؛
خواهش آپ پَيَس ڏيكڻ سِياليان دي، ساڏا تِل نهين اِختيارڙے جي.

ظ - ظاهر اساڏڙا عِشق ٿيا، مَيڏے پچُون سِياليان ديپكي لائي؛
ڏيكڻ آيا اسانون جهنگ سارا، اَكن سڀ ديواني هوئي جائي؛
مائي باب پنگهوڙے دے وچ ٿيكُون، دعا پِيران فَقِيران تَون مَنگي كائي؛
اِهو حال هويا وو سِيال تيڏا، "سَچُو" بِره تُساكُون اَلفي پائي!

ع - عِشق دريا كِيتي موج كڙي، كَنڌي ڏسدي اُتے تہ كاءِ نَهين؛
اَندر شَوق مَچايا وو شور ڏايا، اِهين زور جهلڻ دي جاءِ نَهين؛
اها دل آباد نہ ٿِيسي كڏان، جنهن دل دے وچ 'هاءِ هاءِ' نَهين؛
مَيڏا خيال خُلاصہ وو يار ڏهُون، هك سينگيان "سَچُو" ساڏے ساءِ نَهين.

Gul Hayat Institute

غ - غَم لٿا، رانجهُو يار مليا، پَچ كيڙے پَيڙے بيزار ٿئے؛
اسان دوست ڏونهين هڻ هك هوئے، كيڙے سڀ خراب خوار ٿئے؛
ڏيكڻ نال ماهي دے دل مَيڏي، ڏوجهے نَيڻ تہ باغ بَهار ٿئے؛
حاصل سڀ مُدعا وو اساڏي هوئي، "سَچُو" خيال مَيڏا مُختار ٿئے.

ف - فاش ٿيا راز عِشق والا، تَنبو قناتان صَحرا لڳيان؛
چَن وچ اُهے ڪِتے ڏينهن هويان، هُڻ ڏيکو تہ جابَجا لڳيان؛
زمين سر زبُون نہ ٿيسي ڪڏان، باريان بار وڏے بَرپا لڳيان؛
هُڻ نِينهن دا مار نَغارا اِٿان، ”سَچُو“ ويک تہ وچ هَوا لڳيان.

ق - قرب سائون رانجهو يار ڏتا، وچ جهنگ سياليان نہ تہ بيان يي بھُون؛
راتيان ڏينهان اساڏڙے هو رهي، دم دم هِڪا دل چاک ڏهُون؛
عامان نال پَروڙ دے پاک چاڙين، ڪڏان مُول نہ نهرا، توڙ ٿهُون؛
قدمان نال ”سَچُو“ سَچے يار دے ني، اِينوين عُمر سيا جوڙا جوڙ رهُون!

ڪ - ڪار سيا وو وسار ڏتي، عِشق چاڪ دے مَين مَستان ڪِيتي؛
اُور ڳالهہ اسان ڪنُون چُڪ پئي، دل درد ڏاڍے ديوان ڪِيتي؛
خاطِر ڏيک ساڏي وو هزار والي، هوءِ هوءِ اِينوين حيران ڪِيتي؛
قربان اسان سُهڻے يار اُتون، ”سَچُو“ ساهہ سَيو جِند جان ڪِيتي.

ل - لوڪ سارے بدنام ڪِيتم، ويکان يار ڏهُون خُوشحال ولي؛
دل لٽ نِيتي ساڏي چاڪ سَنيّان، تُوجهے طرف نهين مَيڏا خيال ولي؛
مَين گهول گهَتان سِر اپڻا يي، اُتون دوست سارا جهنگ سِيال ولي؛
”سَچُو“ روز اَزل ڪنُون مَنگ ڳِڌا، اهو هادي والا حال ولي.

Gul Hayat Institute

م - مَست ڪِيتي دل چاڪ مَيڏي، هُڻ ڳئيان شَرم حَياء ڪنُون؛
رانجهو هڪ هووے شالا هانءُ اتے، مَيڻون توبہ سِياليان دے ساء ڪنُون؛
اَپے پَيچ ڳيان هِڪو جيڏيان ني، ڏاڍے عِشق دے تِڪے تاء ڪنُون؛
ڏيک حال ساڏا سپ حيران رهيان، ”سَچُو“ پاسا ڪَرن نينهن دے ناءُ ڪنُون؛

ن - نانءُ گهنَڻ، نا يار دے ني، هووان جان جِسم وچ مَين تا ٿوڙي؛
هِڪے رانجهُو ٻاجهُون ٻئے لوڪ ڪٿون، اسان دوستي والي سڀ ڳالهہ ٿوڙي؛
ٻابل، مائي، ڀائي بيزار ٿِيونِ، اِينوين اَڪ ڳئے، "اسان اِها چوڙي"؛
"سَچُو" حَمد شُڪر هزار ڪِيتم، چاڪ نال اسان وَچ محبّت جوڙي.

و - واءُ لڳي ڪائي وَحدت والي، تنهن سڀ ڳالهِين وسار ڏِتيان؛
جيڙهيان حِرص هَوا هَوَس واليان، باتيان سَيف "اِلا" دے مار ڏتيان؛
جے ڳالهِين حَقّ الحَق آکِيان، اُتے دل دے جَما اِعتبار ڏتيان؛
باطن واليان اِشارتان مرشد سائين، "سَچُو" ويک تَيڪُون اِظهار ڏتيان.

هـ - هوش ساڏا رانجهُو يار ڏهُون، ٻئے لوڪ ڪٿون بے هوش ٿئِيان؛
طعنے ڏيون لک هزار مَيڻون، طرفون چاڪ دے ڏيکو سڀ سَنيَّان؛
جهل پَل ڪِيتي وو سياليان وي، مَيڏے در اُتے ڪيڏيان ڏمان پئِيان؛
پَردهہ ٿوڙ پيُس مَين ٻاهر اِينوين، "سَچُو" يار مَين تا هڻ وَسوُن ڳئِيان.

ي - يار رانجهُو جيڏے ڪيڏے هويا، هرجا وچے هڪ جاءِ نَهِين؛
ڏوجهي راهہ رنگيلي تنهن نُون جاڻين، هادي آپ آکيا اُور ڪاءِ نَهِين؛
آپ چوڙ تہ خُود خُدا رهِين، اُور بات اساڪُون پانءِ نَهِين؛
"سَچُو" سَمجهہ تہ لائق سِيکهين، اِها عِشق والي سَروپاءِ نَهِين.

Gul Hayat Institute

ڪافيون

ڪافي ١

تَخت هزارے دا رانجهوُ آيا وے آيا، سِيالين تہ مُشڪ مُلاي اوے ملايا!

عطر عَنبير ٿئے هُبڪاري، جهَنگ سارا تِنهان چايا وے چايا.
سَوهے دا سپ ويس ڪِيتونے، رنگ رنگيِليان لايا وے لايا.
عِشق حُسن ديان فَوجان رَلّ گے، دونهين مَچ مَچايا وے مَچايا.
فَوج حُسن دي زور جو پَوڳئي، عِشق ايلاز اُلايا وے اُلايا.
سوز گداز دا سَبق اسانوُن، "سَچُو" يار سِڪايا وے سِڪايا.

ڪافي ٢

تَـخت هَزارے دا شاهـ مِيان رانجها،

دامَن تَيڏے لڳيِ هان!

جوڳي ٿي ڪَر ڦِرے سَيلاني، رهندا بے پَرواهـ ميان رانجها.
تَيڏے ٻاجهوُن نال ڪيڙيان دے، نَهِين سو نهندا ناهـ، ميان رانجِها!
نال ڪَرم دے ديد مِهر دي، مَين تَون مُول نہ لاهـ، ميان رانجها!
نام الله دے آپ سُڃاڻِين، سَنگ "سَچُو" دا نيباهـ، ميان رانجها!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

رانجهُو ڏنم نال اکِين دے، هڻ تا مَين جُڳ جِينديئان!

رانجهُو اڳڻ هے مَيڏے آيا، ٻهُون ٻهُون خَوش ٿِينديئان!
مَين تا رانجهو سَهي سُڃاتا، ڳليان شُڪَر وَندبينديئان!
زهر پيالا مَحبت والا، شَربَت ڪَر ڪَر پِينديئان!
سِينے اندر چاڪ "سَچُو" ڪُون، صُحبت نال مَين سِينديئان!

ڪافي ۴

تَين تے مَيڏڙي جان ... رانجها وو تَين تے مَيڏي!

عُشاقان تَون دل ڪِيوين چاتوئي، عالم وچ گمان.
چاڙدائِين تُون مَين تا تَيڏے، قدمان تَون قُربان.
راتِيان ڏينهان دلڙي آساڏي، درد ڪِيتي ديوان.
عِشق تَيڏے ڪَنون يار "سَچُو" دي، هوئي جِند حَيران.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

پيلے وَسدا رانجهوُ يار،

اَسان نِماڻيان نُون اَللهُ مِليندا.

تَنهِن دے عِشق آرام وڃايا، ڳيا سو صَبر قَرار.
ڏونهين جهانين وچُون يار سَڄڻ دا، عِشق ڪِيتم اِختيار.
رانجهن جيها هور نہ ڪوئي، پے ڪيڙے لک هزار.
اگڙ اساڏے جے رانجهن آوے، دل ٿِيوے باغ بَهار.
هے ”سَچُو“ ڪُون سهڻے باجهوُن، رووڻ زارو زار.

ڪافي ٦

مَين تا ٿِيوان، هو ٿِيوان ... سهُڻے تُون گهولي، هو گهولي!

رل مِل سِيالين ڪَر ڪَر آنديان، ٽولي، هو ٽولي.
تَختون آيا جهَنگ ڪُون رانجهُو، ڳولي، هو ڳولي.
سِر ”سَچُو“ دے سَيف سِتم دي، تولي، هو تولي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

مِنڙا رانجهَو تَيڏالڳڙا، سو ڪوئي ڳڻ زور.

ڏونهين جهانين ڪوئي نہ لِيي، هادي جيها هور.
مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، ڪِيڙا گهَتيندِيئان گهور.
بِرهہ دے بادل بَرسَڻ لڳّے، عِشق ڪِيتي گهَنگهور.
تَيڏے آسانون سُهڻا سائِين، شوق مَچايا شور.
تُسان باجهُون سُڻ "سَچُو" سائِين، جهُر جهُر هوئِيان مور.

ڪافي ٨

والي تُساڏا واهي،
يار سَدا سُکيا هووين!

ڪوئي دم آسان تَون دُور نہ ٿيوين، خوش هووے بادشاهي!
ڏونهين جهانين نال تُساڏے، هادي دي هَمراهي!
قيامت تائين بخش تُساکُون، او جو عَيش اِلاهي!
وَڏڙے ويلے نَدي ڪِنارے، ڪَرسان ماهي ماهي!
دعا ڪَريندے لکين هَزارين، "سَچُو" پِي هِڪ سِپاهي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹

سٹو حَقِيقت، سَنيّان سَنيّان،

ماهي مِزگان نال مَريندا

دم دم دے وچ دوست سَجڻ دي، لحظے لحظے تَيّان تَيّان.
روزؤن روز گهَتيندا سُهٹا، رَمزان نَيّان نَيّان.
شَهر بَحر وچ هوڪا ڦِردا، ”مَين ديواني ٿيّان ٿيّان!
مَين رانجهن دي راجهن مَيڈا، کيڑيا پاس نہ پَيّان پَيّان.
سِينے دے وچ سَرس ”سَچُو“ دے، بِرهے لايان بَهِيان بَهِيان.

ڪافي ۱۰

سائُون مَتيان ڀَهڻ ديان نا ڏيوو، مَين تا جهوڪ هادي دے جانديئان.

طعنے تُهمت يار دے کَرکے، هار ڳچي وچ پانديئان.
سٹو سَنيّان رانجهُو نال مَين رهسان، کيڑيان وچُون نهين جاڻديئان.
راتيان ڏينهان يار ديان ڳالهِين، ڳلي ڳلي وچ ڳانديئان.
”سَچُو“ رانجهن دل نون پاندا، هور کَهِين کُون نہ پانديئان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

هِجر ماهي دے ماريان ... اڙي سَنيّان، مَين هجر ماهي دے!

نال ڈاہے دے زور نہ چلدا، پاوان ڳچي وچ ڳاريان.
پووِن مَيڈيان مَن قبوليت، يار ڈاہے نُون زاريان.
فَوجان فِراق ديان سِر اساڈے، بِره چاڙهيان هُڻ باريان.
ڳالهِين رانجهُو ديان راتو ڈينهان، ساري اهے بيٺي ساريان.
نِير ديان نَديان سڻ "سَچُو" ميان، جوش کنون هويان جاريان.

ڪافي ١٢

روح رانجهُو دے رمزان لٹيا، ڪيڑے ڪنُون بيزاريان ...
- ڪيڑے ڪنُون بيزاريان، رُوح رانجھ دے رَمزان لٹيا!

ماهي دے مِهٹے جهولي جهلَيم، چاتم سب خواريان.
مَين تا رهہ ڳئي ڪول اهِين دے، محبت دي مَت ماريان.
هووان ڪنيزڪ، بانهان بَڈ ڪَر، پا پلوُ ڪَران زاريان.
اَتڻ وچُون طعنے ڈيون، ٻُديان توڙے ڪنواريان.
لوڪان ليڪے چاڪ مَجهِين دا، مَين تا صَدقے واريان.
لهسي ڪَل اهو جَيندے ڪارڻ، وچ غمان دے گذاريان.
ساڙ گهَتان پچے چَرخے ڪُون مَين، تاڙيان مُنيان اڈاريان.
"سَچُو" چوڙڳيان سب سيالِين، رانجهو پچے مَين قطاريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

تُسان، نال مَيڏے، ڪيهي لائي... فرياد وے ميان رانجها!

جے آوين تا آءُ پيارا، نہ تہ وَيسان مَر، جائي.
طرف اساڏے ڪڏان نہ لِکيوئي، يار ڪتابت ڪائي.
اسان نماڻيان تَون يار پيارا، ڪِيُون وَيندئِين چِت چائي!
پانوين مَيڪُون سُهڻا سائين، ڳالهہ تيڏي مَين ڳائي.
روز ازل ڪنون يار تُساڏي، وات "سَچُو" دے وائي.

ڪافي ١۴

وَسِين اساڙے ويڙهے، ٿِيوين نماڻي دے نيڙے!

راتيان ڏينهان تانگهہ تُساڏي، دوست آوين ساڏے ديرے.
جے تُون آويں اگڙ اساڏے، ٿَتْ پوونِ سَڀ جهيڙے.
دل اساڏي ڪِيتوئي ديواني ... ڪَون ڪَمينے ڪيڙے؟
آ تُون دلبر درد مَندان ڏے، آڏين سا جهوڪ اريرے.
سَبق وساريا "سَچُو" ڪُون سارا، تَيڏے عِشق اويڙے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

جيوين تيون پال، مين رانجهن تُساڏے نال-
مين نون چوڙين مَتان ... ڪي ڪر ڪتان!

راتيان ڏينهان هے اساڏے، جوشان دے وچ جال-
تَند نہ گهتَان ... ڪِي ڪَر ڪَتان!

پيئم روز ازل ڪَنُون سهُڻا، عِشق دا زهر پيال-
ڪيئم نانہ تان ... ڪِي ڪَر ڪَتان!

دل اساڏي تون دلبر سائين، پُل ڳَئي سَبِ چال-
پَنجان سَتان ... ڪِي ڪَر ڪَتان!

چوڙ آيوسے اپڻا ديسڙا، ماهي تَيڏے خيال -
رونديان رتان ... ڪِي ڪر ڪَتان!

مِهر پوويئي يار لهِين تُون، "سَچُو" دي پي سنيال-
ڏيوين نَيڻين لَتّان، ڪِي ڪَر ڪَتان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦

مَين تا ڏيوان، هو ڏيوان، سُهڻے ڪُون ڪيهے ڏوراپے!

اپڻا حال اڳون سَنياّن دے، ٻيلي، نِيوان هو نِيوان!
وچ هَزارے گولِيان دي گولي، ٻيلي، جِيوان هو جِيوان!
هَنجهون دے نال چاڪ سينے دا، ٻيلي، سِيوان هو سِيوان!
"سَچُو" پيالا مَحبت والا، ٻيلي، پِيوان هو پِيوان!

ڪافي ١٧

هِجر ماهي دے ماريان، اڙي سَنياّن، مَين تا!

نال ڏاڍے دے زور نہ چَلدا، پاوان ٻِچي وچ ٻاريان!
پوون مَيڏيان مَن قَبُولِيت، يار ڏاڍے نُون زاريان!
فوجان فِراق ديان سِر اساڏے، بِره چاڙهيان هُڻ باريان.
ڳالهِين رانجهُو ديان راتو ڏينهان، اهے ٻيڻي مَين ساريان.
نِير ديان نَديان سُڻ "سَچُو" ميان، جوش ڪَنون هويان جاريان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٨

نِينهن لاوَڻ، نَهِين ڪَس، وي يار!
قاضي، ڪيهي ڪَريندائين مَسلي!

ٻابَل آڻ ڪي چاڪ ڪَڙايا، ڳيا مَيڏي دل گَس وي يار!
چٽويسان تخت هَزارا وي، وَيسان جهنگ ڪَيني نَس، وي يار.
اهِين دي خاطر روندي وتدي، ڳيا مِينهن ورهه دا وَس، وي يار.
پار چَناهه دي رانجهن وَسدا، مَنجهيان چَرديان لس، وي يار.
ڪُوڙي مَسلي تي ڪُوڙ ڪَهاٽي، رانجهُو اسانُون بَس، وي يار.
وَطن ”سَچُو“ دي آ مِيان رانجها، ويڙهي ساڏي وَس رس، وي يار!

ڪافي ١٩

عاشِقان دي ديري ديري، دلبر آوَٹا هيئي!

ڪَڏان تِيسي ڏينهن اهوئي، آڪي وَسِين تُون ويڙهي ويڙهي!
وَس اساڏا ڪوئي نا لڳدا، مَوليٰ تُساڪون ميڙي ميڙي!
دم اسان ڪَنون دور نہ جاوين، سَدا هووين شال نِيڙي نيڙي!
تَيڏي قدمان تَون رانجهن سائين، گهول گهَتان سَپ ڪيڙي ڪيڙي.
لٽي اسان تَون سُڻ ”سَچُو“ سائين، جهَنگ سِيالين دي جهيڙي جهيڙي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

آ مِيان رانجها سائين ساڏڙے نيڙے،
ڪِيتوئي بيراڳي سائون، اَوَس ويڙهے!

شَوق تُساڏے سائين شور مَچايا،
سوز فراق وچ دن مَين گنوايا۔
لوڪ سارے دا مِهڻا سر تے مَين چايا.

تَيڏے ڪِيتے مَين تا قِران وو فراقي،
ڪِس دن مَين ڪَنے تُون ٿِيوين اوطاقي!
ڪِيُون ٿيون اسان ڏهُون يار تُون ياڪي!

دور نہ جاوين، ساڻوُن چِتڙا چائي،
ڳالهہ مِلڻ دي سائين ڪرين تون ڪائي۔
دل ڪُون مَيڏے تُسان هو هو لائي.

آها آداسِي مَيڏا جِيئڙا جاني،
روح تے رهہ ڳيا نِينهڙا نِشاني۔
اِهِين ڳالهون مَين تا قِران وو ديواني!

اسان وو مُسافر تَيڏے شهر آيوسے،
نال تُساڏے سهڻا عِشق لايوسے۔
ڏيک تُسانون ڏوڙا ڏکڙا پايوسے!

Gul Hayat Institute

نال هِجر دے مَين تا دن رين گذارئے،
مَين نال كيتے تَين وعدے وسائے -
طَرف تُساڏے مَين تا كانگ اُڏارئے.

نال مَنجهِين دے تُون چڙگيون جاني،
تَيڏے كارڻ مَين تا تَيم مَستاني -
هو هو لايوئي سانُون پاوَ گماني.

هے تُساڏا سائين "سَچُو" رو نِماڻا،
روز اَزل كَنُون تيڏے در وكاڻا -
عِشق نہ ڇِيسي كَڏان يار پراڻا.

كافي ٢١

مَينُون لَڳڙا نِينهن نِيارا، يولِيا!

چَشمان تَيڏيان جادو كِيتا، بِرهے بار اُٺايا، يوليا.
اے كَم كِيتا عِشقے ڏايا، دردِ فِراق بَچايا، يوليا.
شاهي نانءُ وِچا كَراهُڻ، اَكے چاك سڏايا، يوليا.
عِشق رانجهن دے دَم مَچائي، جهنگ سِيال پُچايا، يوليا.
اگڻ "سَچُو" دے رانجهن سائين، وَل وَل قيرا پايا، يوليا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٢

رانجھن لے چَل اپڻے نال، نَہِين تہ مَر مَر جانديان، وو الا!

عِشق تُساڏے ماريا نعرا، جھَنگ سِيال ڀِي ڇوڙيم سارا -
تَخت هَزارے آنديان، وو الا!

تَيڏے ڪيتے قِران اُداسِي، ويس وڳا سَپ رنگ سَناسِي -
ڀَھُون ڀَھُون اٿ مانديان، وو الا!

دردِ فِراق جو مَينُون ماريا، خويش قَبِيلا وَطن وساريا -
خُون جِگر دا ڪانديان، وو الا!

تُون تا مَيڏے دل دا جاني، عِشق گھَتي هے ڳَل وچ ڳاني -
جوڳڻ ٿي ڪَر ڳانديان، وو الا!

گھَت جُدائي مَيڪُون نہ مارين، "سَچُو" سائِين تُون نہ وسارين -
پاند ڳِچي وچ پانديان، وو الا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٣

ڏاڍا بِرهه دا ثَقِيلا وي،
جِنهان لڳا، تِنهان خاصيان خَبران!

لڪان وچُون ڪوئي پُڇسِي، رانجهن والا پيلا، وي.
جانءِ جُتا جَنهِن صدَقي ڪِيتا، نال ماهي تنهن ميلا، وي.
ٻارنهن ماهه جو نال لوڪان دي، نال رانجهُو هِڪ ويلا، وي.
وايان سَيِي "سَچُو" وساريان، روح ڏتا اٿان ريلا، وي.

ڪافي ٢۴

دامَن تَيڏي مَين لڳيان لڳيان، حاضر تَيڏي اڳيان اڳيان!

ماءُ پِيو ڇوڙ لڳس لڙهه تَيڏي، بِرهين بانگان وڳيان وڳيان.
سگ سِيالِين دا ڇوڙ ڪَرهڻ، طَرف تُساڏي مَين پَڳيان پڳيان.
مَين رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڙيان دي گهر ڪَڳيان ڪڳيان.
"سَچُو" هي مِسڪين الله دا، عِشق تُساڏي تَڳيان تڳيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٥

رانجھو سر دا سائين، سڻ ھڻ ماھيا، مولئ چا ملايا!

جِتان ڪِتان سڻو سنيان، سَبِ سُھڻے ديان جائين،
تنھن دا مِھڻا مَين سر تے چايا!

اندر باھر آھو آھا وے، ڪيون وت تخت پُچائين؟
لون لون دے وچ سَچڻ سمايا.

وچ ھزارے ھُل جھين دا، پاند تھين ڪون تون پائين،
"سَچُو" رانجھن چاڪ سڏايا.

ڪافي ٢٦

مَين تينون منگدي آھان ... تون مينون ٻھون منگدا!

تون جو ٻڌيندئين سر تے چيرا، سبز سرخ چو رنگ دا!
مَين تا تيڏي روز ازل ڪنون، ڪيڙا مَول نہ سنگ دا.
اول آخر تين تے ھوسِي، شرم اساڏے ننگ دا.
نال پيڙيان دے سڻ "سَچُو" مِيان، ذرھ نَھين ڪوئي زنگ دا.

Gul Hayat Instutute

ڪافي ٢٧

ڏاڍا يار سائون بِرھہ لاڳيا!
اِهين ڳالهون بيراڳڻ مَين رهي.

ڪينَون ڏيوان فَرياد فِراق دي، وو، مَيڏا يار نرُوني جهاتي پاڳيا.
ڪيهي ڳالهہ آکان مَجنُون والي، اِهو حال اسان سِر آڳيا.
اُس يار ڪِيتے جوڳڻ هو قِران مَين، هاءِ هاءِ، بِرھہ پِڙڪاڳيا!
مِزگان مار، هِڪے غمزے نال مَيڏي، دل چاڪ برابر چاڳيا!
پچے پوٹيان چَرخے کُون سٹوسيّان، لڳا عِشق تے واءِ آڏاڳيا.
رليا روح تہ وَچ رانجهے نال مَيڏا، تَنهن دا سِينے سوز سَماڳيا.
مَيکُون مَحبت دے مَيدان دے وچ، ويکو، اڳ ماهِي پِڙڪاڳيا.
مِهر نال اَپے سُهٹا يار سائون، سارا سِر "سَچُو" سَمجهاڳيا.

ڪافي ٢٨

تَين بِن کَهين نَهين ڪِيتا،
دلبر وے، دارُو درد مَيڏے دا، حال مَيڏے دا.

مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، ڪيڙا کهہ پَلِيتا.
آندے جاندے ڦيرا پاندے، نال نَيٹان دے نِيتا.
مَست پيالا رانجهن والا، هَتُون اهِين دے مَين پِيتا.
نا کَهين اٹيا، نا کَهين سٹيا، "سَچُو" کَهين نَهين سِيتا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٩

ماهِي يار مَحرم مَيڏے حال دا، مَيڏي توبَهہ ڪيڙيان دي راهہ ڪَنُون.

ڪيهے ڪُوڙے مَسلے اَڪدئين قاضي، ٿر عُشاقان دي اَهہ ڪَنُون.
ڪيڙے ڏهِين مَيڏا ڪوئي خيال نَهِين، دلون چاڪ چاتم ڏاڍے چاهہ ڪَنُون.
لڳا عِشق مَين تا هُڻ چُڪ پئيان، اِنهان سِيالِين دي تہ صَلاح ڪَنُون.
سَيڻان سُڻو سَيِيئي رل مِل رانجهُو، ويجها وَسے سو ساهہ پَساهہ ڪَنُون.
جے مَين تون پچو تَڪرار ٿِيوے، ساري ڳالهہ حاصل ويساهہ ڪَنُون.
هِڪ پَل پاسے مَين نہ هووان شالا، سُهڻے يار ماهِي دي نِگاهہ ڪَنُون.
”سَچُو“ سِر هادي دا حال جُهليا، گوشہ گهِن ثواب گناهہ ڪَنُون.

ڪافي ٣٠

لوڪان نُون خَبر ڪيهِي، طعنے ڏيوے جَٽي جَٽي!

اَصلون اَهي نال رانجهن دے، پِرت مَيڏي گهٽي گهٽي.
مَين تے رانجهن گڏ پِيتوسے، ڪِير مَڪڻ جَهٽي جهٽي.
ٻولِي جوڳِي دي دِل مَيڏي ڪُون، ٻَهُون ٻهُون وَٽي وٽي.
مَصلحت عِشق دي مَين تے ماهِي، ڳوڙهِي اِها ڳٽي ڳٽي.
سُڻ وے ”سَچُو“ پِرت اساڏي، نال ماهي وے ٻَٽي ٻٽي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣١

وچ مَيدان محبّت والے، آپڻا سِر سَٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

بات اِهائي اڳے اَکِيم، آها تہ کونہ مَٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

مَے دا پِيالا محبت والا، پِيسان جام جَهٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

ڳالهہ هادي دي ظاهر کَرسان، لوکان دي ڳالهہ لٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

بازي کيڏسان نال ياران دے، ڏيکو جو مَين گـٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

رانجهَو سائين مِلک "سَچُو" دي، کيڙيان دي پاڙ پَٽيسان-
هادي دا سُنهن هے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٢

تَخت هزارا چوڙ چوڙ آيا، ماهِي مَيڏے سانگے!

لوڪان ليڪے چاڪ مَنجهين دا، مَيڏے ليڪے حَق توڙ آيا.
تَخت هزارے دا جوڳي آيا، ٻنهان ڪَنون مُنهن موڙ آيا.
اسان تے رانجها هِڪ ٿيوسے، ذات ڪيڙيان دي ٻوڙ آيا.
”سَچّل“ نُون چا اپڻا ڪيتونے، گهَت زلف دي ڏور آيا.

ڪافي ٣٣

سَنيو، مَيڏے مَن ڀاوَندا ڀاوَندا،

رانجهو محرم حال دا!

ڀڳوے ڪَپڙے پَهر ڪَراهڻ، ڳَلي اساڏي ڳاوَندا ڳاوَندا.
سَيرين بازارين ڳَلي ڳَلي وِچ، وَل وَل ڦيرا پاوندا پاوندا.
تَخت هزارا چوڙ ڪَراهڻ، اِتان سو چاڪ سڏاوندا سڏاوندا.
ڪيهي ڳالهون رانجهن سائين، عالم نُون ڀُلاوندا ڀُلاوندا!
اَها صاحب مُلڪ سارے دا، عاشِق هو ڪَر اَوندا اَوندا!
شاهي قُرب وجا ڪَراهڻ، ڪَم چاڪان دا چاوندا چاوندا.
ڳَل وچ ڪَفني دست ڀَهوڙا، آندا جهَنگ ڀُچاوندا ڀُچاوندا.
ڪَڏان سَير سَيان وچ ڪَردا، ”سَچُو“ وچ سَماوندا سَماوندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٤

رانجهن ويڙهے آيا هے،
هُل پيا وِچ ڪُل سيالِين.

ڳل وچ ڪفني، دست پُهوڑا، تَنهن ڪِيا بيک بَنايا هے!
جيڏے تيڏے رانجهن سائين، ڪيڙا ڪَنهن ڳڙايا هے!
ايڏون اوڏون سَنيّان آکِن، چُوچَڪ چاڪ بَنايا هے.
صُورت دے وچ "سَچُو" سائين، آکے آپ سَمايا هے.

ڪافي ٣٥

نِينهڙا اَپڻے نال لايوئي ... تون تہ رانجها، مَين هِير سِيال!

تُون تہ تَخت هزارے دا سائين، چاڪان دي ڳِنوئي چال.
آپڻے نال ڪَريندائِين آپے، عِشق والي ڳجهي ڳال.
اَندر ٻاهر تون هِين وَسدا، "سَچُو" نہ شَے اشڪال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٦

تُون تہ تَخت هزارے دا سائين، چاڪان دي چال چلينداٸِين۔
رانجھا، هَرڪنهن دا تون رانجها!

ڪيهے سَبب وچ جهنگ سِيالِين، پول تُون اپڻے پلينداٸِين۔
رانجھا، هَرڪنهن دا تون رانجها!

تون تا گزدئين ندي ڪِنارے، حُسنان وچ هلينداٸِين۔
رانجھا، هَرڪنهن دا تون رانجها!

اپڻي ذات تے اپڻا نالا، ”سَچُو“ ڪنون ڪيُون لڪينداٸِين۔
رانجھا، هَرڪنهن دا تون رانجها!

ڪافي ٣٧

رانجهُو، ڪيڙا ڏونهين مَين هان، هِير رهي وچ ڪِٽے ڪِٽے!

جهَنگ سِيال تے تَخت هَزارا، ڏونهين ڏنم اِتے اِتے.
اسان پَيوسے وج اٿاهِين، نانءُ نہ ڪَهين دا تِتے تِتے.
گم هوئي پي هِير اِتاهِين، مَوج وُڙهي آهِي جِتے جِتے.
”سَچُو“ صاحب هِڪو آها، وال نہ ڪائي وِتے وِتے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٨

مالِڪ هيئِين تُونْ مُلڪ دا، ڦِر چاڪ ڪِيُون سَڏاوَندائِين!
تَـخت هَزارا تيرا، ڦِر جهَنگ ڪِيُون پُچاوَندائِين!

عِشق دے لاوَڻ دي پئي، خواهش تَينُون ڪيهي!
سَيل سِيالين دے ڪاڻ، ڏڪ سِر تے وَساوَندائِين!

آيوئي خوش درد ايهو، جوڙ گهَتيوئي عِشق ڪُون؛
عِشق دے مَيدان وِچ، نَوڪر ٿي ڪَر آوَندائِين.

ٽولے ڪَرڪے آوَنديان، تَيڏے ويکڻ دے ڪِيتے؛
ڪُڙيان سَيے سُهڻيان ... درسَن اُنهان دا پاوَندائِين.

ويک چَناهـ دي ڪَنڌي، سَبز ڪڙيان ٽالِهيان؛
نال سِيالِين اُتاهِين، رل ڪے جهُمِر لاوندائِين.

اُٿون آڪَر اِتان، ويس جوڳيان دا ڪِيتوئي؛
مانجهي مَنجهيان دا ٿي، ونجهلي وجاوندائِين.

”سَچُو“ بِيا ڪوئي نَهِين، باقي وحدت هوئي؛
جوڙڪے ڪَثرت ساري، اڪيان اُٺڪاوندائِيـن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۳۹

مَين تا آپ هوئي آن رانجھُو، يار،

صَحي ڪَر ڏٺا سارا سَير آسان.

توحيد والي ڳجهي ڳالھ اِهائي، ڪِيتي عِشق اِها اظهار.
جيڙهي ڳالھ لڪايم لوڪ کنون، اها اڄ ٿئي نِروار.
تانگھا لَنگھ پير سِر تي ڌريم، وَڄ تار پَيُس تَڪرار.
چوٽي پير ڏنم سارا آپڻا، عَجب جيها اسرار.
مَنصور والا مَعلوم ٿيا، خُونيان مَيڏي وچ خُمار.
"سَچُو" نام تَيڏا عَجائب سارا، ڳليا ڳل وچُون گلزار.

ڪافي ۴۰

مَتيان خُوشيان، جو پانڌي آيا... هي آساڏي گهَنيان سي گهَنيان!

گهِن ڪي نِياپي دلاسي ڏيوي، ساڏي طَرف دي نال پَنيان سي چِنيان.
مَين اَياڻي نِينهن ڪا ڄاڻان، ڳوڙهي عِشق دي ڳالهين لٿيان، سي ٽٿيان.
نَدي ڪِناري وي رانجهن سائِين، چاري چاڪان دي چال ڪَنيان، سي مِنيان.
پيڙي ڪَرڪي سَڀ سِيالِين وي، آنديان آپڻي خيال چَنيان، سي مَنيان.
رانجهن سائِين تخت هَزاري دا، وي، مَين ڪيا هِير سِيال وَنيان، سي ڪٽيان!
جهَنگ سيال وچ "سَچُو" ساري، وي، ويڪو آساڙي جال... سَنيان سي ڦَنيان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۱

نَدي دے ڪِنارے ڳڙاوے رانجھو۔
چَل ويکو ڪَريندا زاري!

پُڇ پُڇ آيا سو راڄ سِيالين دا،
وَنجهلي وَڄيندا، سو وَت ٻَهُون ٻَهُون روندا۔
آب اکِين ڪَنُون جاري.

ڪَڏان ڪَڏان سو تہ بينا روندا وے،
ڳالھ سِيالين دي سَڀ ڪَنُون پُڇدا وے۔
تِـي آيا ڪوئي واپاري.

سُوهے دا سَڀ ويس، ڪَريسُون، وے،
چُوَّے چَندن نال وال ڳُنديسُون، وے۔
تَنهِن ڳَل گھَتيسُون ڳاري.

مُشڪ گلاب دے نال تويسُون، وے،
خوشبويان سڀ لِڱين ڪُون ليسُون، وے۔
ڪَرسُون ڪَجلِيان ڪاري.

عطر عَنبير دا مِينهن وَسيسُون، وے،
"سَچُو" سرها چاڪ ڪريسُون، وے۔
تَنهِن تون ٿِيسُون وارو واري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۲

ڪِيا ٿيوئي وو ڪِيا ٿيوئي ... آڪ سَنيّان نون، ڪِيا ٿيوئي!

راتِين ڏينهان رووَڻ تَينُون، ڪوئي پُور پرين دا پَيوئي!
دوستي دي ڳالهہ وچُون ڙي، آڪ تہ ڪِيا وَٿيوئي!
آسان سِيالين ڪَنُون ٻاهر پئي اين، ڪِيا ڪِيتوئي ڙي ڪِيا ڪِيتوئي!
نَصيحت ساڏي تُون نَهِين مَنيندي اين، هوش سارا هَڻ ڳيوئي.
"سَچُو" پرين دے پار ڪَنُون سانُون، اِهو سَنيها عِشق اَيوئي.

ڪافي ۴۳

پيڙے ڪَر ڪَر اَنديان، آسان ڏهُون سَڀ سياليان وو ٻيلي.

قَسم اَلله دي مَيڪُون، اِهے ذرا نَهِين هِڪ ياندِيان.
ماهِي دے مَينُون مِهڻے ڏيوِن، پچُون ڦِٽان ڦڪڙيان لانديان.
ڪَڏان آساڏي ڪَيِ نا چوڙن، ڦيرا وَل وَل پانديان.
مَين تے رانجهُو هِڪ ٿيوسے، ٻيان اَيے "سَچُو" گهر جانديان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۴

رانجهن نے رمزان لايان ... لايان لايان، وے مِيان.

لڳا فِراق وو مِيان هادي والا سائِين،
ڳل وچ ڪَفني پايان پايان.

سَڀ سِيالِين وو مِيان ميڙا ڪَرڪے سائِين،
سائون ويکڻ آيان آيان.

پَنڌڙا اساڏا وو مِيان اوڏهِين، هوسي سائِين،
جِتان هادي ديان جايان جايان

جِتان سائيان دي وو ميان ڳالهہ نہ هوسي سائِين،
اُتان تہ دوزخ پايان پايان.

نانءُ "سَچُو" تے وو مِيان هے جو بَنده سائِين،
پاند ڳچي وچ پايان پايان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۵

تَيڏے طعنے ڏيندیان، شهر واِليان سَڀ سِياليان.

ڪاوَڻ ڪِيتے وو ماس يَتيمان دے، تَين بَحريان اکيان جو پاِليان.
زلفان تَيڏيان وو نانگ بَشيهَر، تَيڏيان اکيان وو ڪَجلِيان ڪاِليان.
نال ڪَرم دے وو ڏيک "سَچُو" ڏهُون، سُهڻا يار سڻ تَنهِن ديان تاِليان.

ڪافي ۴٦

ڳل پَيان وو ڳالهيان،
يار تُساڏيان سانُون.

طَرفون تَيڏے طعنے ڏيون، سانُون سَڀ سِاِليان.
راوي واليان سَڀ سُهانديان، تَيڏيان نَديان ٿالهيان.
راهہ تُساڏي نا چوڙيسِن، وَل وَل ورهين واليان.
پِتَر تُساڏا اسان نُون پاندا، ٻَن ڪيڙايان ديان نِهاِليان.
عرض آکڻ اڳون تُساڏے، نَهين "سَچُو" ديان مَجاليان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۷

يار سڄڻ تيڏي باندي هان، مَين باندي گهول گهُماندي هان.

تيڏے هَتون يار پيارا، جے مَران تان چاندي هان.
ڪِيا، جے لوڪان ٹوڪان چايان، ساجهُر جهوڪين جاندي هان.
ڏک ڏوراپے رانجهن والے، سيے سِر تے ساندي هان.
"سچُو" ويڙهے يار سڄڻ دے، پِرتون پيرے پاندي هان.

ڪافي ۴۸

چوڙ ڪے جهنگ سِيال وے، رانجهن وينداا رمز لائي.

پار درياهون جهوڪ رانجهن دي، رانجهُو منجهين دا مهينوال، وے -
وَيندا لوڪ ڇپائي.

سائون جوڳي جادو لايا، ويک مُرلي دے تال، وے -
وَيندا مَنڊ چلائي.

اکيان سُهڻے ديان ٻلن مشعلان، ڀهڳڻ ٻتوين وال، وے -
چوڻے اَندر عِشق سمائي.

"سچُو" ڄج ڪيڙيان دي آئي، ڪيڙيان ڪنون ٻي خيال، وے -
موليٰ مُحب مِلائيئي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۹

يار سَجڻ تيڏيان ڳالهين، نَهين لوڪ سڻاوَڻ ديان!
هڪ دل آهي رانجهے نيتي، ڪيڙيان نون ڪيا ڏيسان!
نَهين لوڪ الاوڻ ديان.
مَين تيڏي بانهي، تُون ميڏا سائين، ادب نال اليسان۔
نَهين هَل هلاوڻ ديان.
اکيان تيڏيان عَجب جيهيان، ڪيهان سڪيان هڻ چاليان۔
اِهين دل لٽاوڻ ديان.
تخت هَزارے وچ جاءِ رانجهن دي، "سَچل" سَچ اَکيسان۔
نَهين سچ لڪاوَڻ ديان.

ڪافي ۵۰

Gul Hayat Institute

تَينُون معلوم سائين،
حال نماڻي دا، ميان!

ڪيڙے پيَڙے وِهه ڻئي، رانجهو يار مِلائِين!
دل جو رانجهن سوگهي ڪتي، ڪيڙا گهول گهمائِين.
جَيع ڪيڙيان دي اگڻ آئي، تنهن ڪُون "سچُو" اَڪ سڻائين.

ڪافي ٥١

چوڙڪے جهنگ سيال وَيسون،
اِهو خيال آسانُون هويا.

ڪِتلے ڏهاڙے آها آسانُون، خاطِر وچ خيال!
نَظر نِگاهان ڪوئي نہ آوے، مَيڏي عجب مِثال.
ڪيڙيان دي نگري ساڙ ڪَراهڻ، ليسان پَيوتي بَرحال.
”سَچُو“ سائيان دے حاضر هوسُون، سَٽ ٻي قِيل مَقال.

ڪافي ٥٢

آلبت وَيسُون پار چَناهہ دے ... آسان چوڙڪے وَيسُون.
جا ڪائي اَسِي، آسان مُنهن ڏيسون ... جِيئڙے ڪُون نہ جهليسُون.

جاڻ رهي آن مَين تہ اِهو هَم رايا، ڳَل وِچ الفي پَيسُون.
ٿِيوے نماٽي باندي حاضر سائِيان دي، عاجزي نال اليسُون.
راج ٻاپاٽا چوڙڪے دلون بجائُون، راوي دے رنگ وڪيسُون.
جوڳي بَڻ ڪے سارا ويس وَٽاڪے، ”سَچُو“ نام سڏيسُون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٣

لوڪان تَون آپ لڪيندا، وو ... وو، رانجهن آپ ڇُپيندا!

رانجهن تَخت هَزارے والا، ڪِيوين جهنگ پُڇيندا، وو!
ڪَر ڪَر ناز نِياز محبوبان، چَشمان تِير چَليندا، وو.
جوڳي هوڪَر رانجهو آيا، گهِڻي گهِڻي آپ گهميندا، وو.
اِسي لباس ۾ ڪَون سُڃاڻے، جهونا بِگل هَنديندا، وو.
آپڻا نام لڪيندا سائين، ”سَچُو“ آک سُڻيندا، وو.

ڪافي ٥٤

رانجهن جهنگ پڇاياوے پڇايا ... الله بيلي، تنهن دا الله بيلي!

ڳالهِين سڻ ڪي سِيالين واليان، ڏايا تَنهن پور پِرايا.
تَخت هَزارا ڇوڙ ڪَراهڻ، ڪَنڌي چَناه دے آيا.
مال مُلڪ تے مِلڪ خَزانے، لحظے وچ لُٽايا.
رانجهن سائِين نال هِير دے، مولي سو آڻ مِلايا.
سوز سُهڻے دا حاصل هويا، ”سَچُو“ دا بَخت سوايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٥

رانجهن تخت هزارے دا، تنهن جهنگ سيال پچايا، وے!

اصلون ملڪ ڪيڙيان دي ناهس، مين تا ملڪ ماهي دي اهس۔
جهن انگ ڀيوت رمايا، وے۔

ماهي عشق ڪيتا درماندا، درد هجر ڪنون ونجهلي وڄاندا۔
جنهن برهہ دا مينهن وسايا، وے۔

رانجهو چوڙ راج ٻباٹا، عشق نے ڪيتا اٹ نماٹا۔
جنهن ڪم چاڪان دا چايا، وے۔

ميڏے سر تے نانءُ جنهين دا، هرڪنهن دے وچ ماڳ تنهين دا۔
جنهن "سچُو" نام سڏايا، وے۔

ڪافي ٥٦

آءُ ميان پانڌي وے، ... رانجهن ميڏا ڪڏان اسي!

اپ وچالے اپ نون ڏيوين، ڪائي خبر خاصي۔
اهو اهوئي هڪ ٿياس، هويا ٻيا ڪون اداسي!
تاج تخت ڪون چوڙ ڪراهٹ، جلسون وانگ سناسي۔
نال شراب دے رليا شرابي، پيالا رهيا سو پياسي۔
"سچُو" سمجهين ڳالهہ اهائي ... جيها اسي، تيها جاسي۔

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٧

لڳي وے رانجهو نُون واءُ عشق دي... ٽڪيرڙي ڪائي، وے ڪائي.

جڏان دائي چا گهتيس جهولي، تڏان سُولان دي ڏِتڙس لولي.
پاچي عِشق دي تنهن ڪنے آئي، وے آئي.

تنهن تا آڻ ڪے جهنگ وڪايُس، هڪ هڪ نُون ڪر پَلڙا پايُس.
ڪاڻ ڏڪان دے ڇٽيا مائي، وے مائي.

ندي ڪنارے وَنجهلي وَڄيندا، وَڏڙے ويلي ڪٽيان چريندا.
ڪڙدا اِتان آکيان لائي، وے لائي.

رل مِل آنديان بابل واليان، نازان نيازان دے نال سِياليان.
آونديان پڇون فَوجان چڙهائي، وے چڙهائي.

سُوهے دا سب ويس ڪريندِيان، چُوّے چَندن نال تڙيان ڳنديندِيان.
تنهن دے اُتي سُرخي لائي، وے لائي.

هار سينگار جو ڪُڙيان ڪريندِيان، غمزے رمزے نال مريندِيان.
آنديان "سَچُو" چُلڪيان چائي، وے چائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٨

گهِـن پـيئون آرام،
رانـول راوي دے ڪِـناري.

آسان نِماڻيان ڏے ڍولڻ سائين، ڪِيتوئي ڪون انجام.
آسان غريبان ٺون سِگهے اَوَڻ دا، پَٺيوئي نہ پيغام.
سَجده اساڏا تَين ڏے آها، آءُ ٺِيـوِين ٺون اِمام.
ٺسان ٻاجهن سُهـڻا سائيـن، مسـت قِـران وو مُـدام.
دَر تَيـڏے دا آصلون آهِس، غُلامان دا غُلام.
”سَچُو“ سڻ آساڏا هيٺي، ٻانهـپ ڪُون تہ سلام.

ڪافي ٥٩

قَلندر جوڳي، ڪَيـسي تَيـن بِيـن بَجائي!

دل درياهہ ديان سَو لڪ لهران، لهرين نال لڙائي.
رانجهن آيا اڱڻ آساڏے، سُرهِي سيج وڇائي.
انگ لِـڪيونے آڳهيـن، سُهـڻے نـال سَدائي.
مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، لُنوُن لُنوُن رانجهن ماهي.
”سَچُو“ هے مسـڪيـن الله دا، در در باب تے مائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٠

مَين وَيسان تَخت هَزار، چوڙ کے جهنگ سيالين دا، سنيّان وے!

بابَل، وير تے پيو ماءُ مَينُون، حِيلے ڪَرن هَزار۔
مَين تا شَرم حَيا کَنُون ڳئيان وے.

لوڪان دي ڪوئي غرض نہ مينون، رووان زارون زار۔
مَين تا در سَهڻے دے پَئيان وے.

رنگپور مَيڏا روح نہ پاوے، ڪيڙے سَپ خُوار۔
مَين تا مِلڪ رانجهَو دي ٿئيان وے.

وَيسان وَيسان مُول نہ رهسان، سَت سَيو سِينگار۔
”سَچُو“ برهہ ٻلينِدا ٻهيان وے.

ڪافي ٦١

Gul Hayat Institute

اَڻ گهتيے هِن دونهين، رانجهو سائِين اَگُڻ اساڏے.

مَين تے رانجهُو هِڪ ٿيوسے، مَست رهيوسے ڏونهين ڏونهين.
راهہ اِهِين دے واقف نہ هاسے، عِشق اساڏا سُونهين سُونهين.
ڪِٿان مَين تے ڪِٿان رانجهو، سَودا ڪيتا ها روحين روحين.
ايڏے اوڏے مُول نہ ڏيکِين، ”سَچُو“ يار سَمُوهين سَمُوهين.

ڪافي ٦٢

ڪنهن تَون آپ لڪايوئي، وو ... ڪنهن تَون آپ ڇُپايوئي، وو!

ڪِس دے ڪِيتے رانجهن سائين، جهونا بِگل هَنديايوئي، وو!
تون تا تخت هزارے دا سائين، ڪيون ڪَر چاڪ سڏايوئي، وو!
جوڳي هوڪَر مُرلي هَٿ ڪَر، در در ڦيرا پايوئي، وو!
مَنجهيان دا تُون مانجهي هوڪر، ڪيڏا هُنر هلايوئي، وو!
هرهڪ وچ رک راز تُون اپڻا، ”سَچُو“ سِرّ سَمجهايوئي، وو!

ڪافي ٦٣

ويڙهے اساڈے وَسے، رانجهُو يار، ڙے مِيان!

ناز نَيڻان دے نال پيارا،
دليان پَرايان کَسے.

راهه رانجهُو دي سڻو وے سَنيّان،
ڪائي نِماڻي نُون ڏسے!

قتل ڪَريندا عُشّاقان نُون،
يار ”سَچُو“ وَل هَسے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٤

مَين رانجهُو هڪ ٿئِيان، ڪيڙا سَٽ گهتِيجے.

ظاهر نہ هائي جڏان ذات ڪيڙيان دي،
تڏان عِشق رانجهُو دا لئيان.

در رانجهُو دے مَين وڪاٹي،
بيان ڪيهِيان اسان تے بَيعان!

جنهن دي اَهِس روز اَزل ڪَنُون،
وَس اُهِين دے مَين پئِيان.

ڪَرِين نَصيحت سانُون نہ ڪائي،
شَرَم حيا ڪَنُون ڳئِيان.

دعويٰ اسان تے ڪَنهن دي نہ لڳدي،
سٹو تُسان سَبِ سَنيّان.

ڪيون وَهيندَئِين سٹ "سَچُو" مِيان،
نَيٹين نِير ديان نَيّان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٥

يار چَڱي ٿسان لائي، وات مَيڏے تَيڏي وائي-
قَسم اِهائي!

طَرفون تَيڏے يار پيارل، ڀاجي عِشق دي آئي-
قَسم اِهائي!

تَيڏے در دي بَردي اَهِس، ڏوجهي ڪاڻ نہ ڪائي-
قَسم اِهائي!

حال مَيڏے دي رانجهن سائِين، تَيڪُون سُڌ سَيائي-
قَسم اِهائي!

ٿسان ڀاجهُون ٻنهان سيالين تَون، دل آسان هُڻ چائي-
قَسم اِهائي!

Gul Hayat Institute

دل ”سَچُو“ دي نال ٿساڏے، بِرهے آڻ اَڙائي-
قَسم اِهائي!

ڪافي ٦٦

عِشق عَقل ڪيا لڳے لڳے ... وو ميان قاضيا!

دَوڙ عَقل دي ڪِتلے تائيں، عِشق دي مَنزل اڳے اڳے -
وو ميان قاضيا!

نال عَقل دے ڪئي پسارے، ڏيک بِرهہ ڪنون پڳے پڳے -
وو ميان قاضيا!

مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، ڪيڙا وَت ڪيُون وڳے وڳے -
وو ميان قاضيا!

بُوءِ بِرهہ دي جِنهان نُون هوئي، يار اُنهان نُون لڳے لڳے -
وو ميان قاضيا!

دوست مَنگدا "سَچُو" جنهان نون، پرت تِنهان دي تَڳے تَڳے -
وو ميان قاضيا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٧

مَين تان ڦِردي وَتديئان، تيڏڙے نال!

تُون تان تَخت هَزارے دا سائِين،
مَين تان هِير سِيال.

پاي رَڪاب ٿساڏي هوسان،
جيهے تيهے حال.

تُون تان بے پَرواه جَلينديئين،
ساڏي جوشان دے وچ جال.

آپڻي در دا دلبر سائِيـن،
"سَچُو" سگ سَنيال!

ڪافي ٦٨

ڪيها چيٽڪ لاندا لاندا، رانجهن يار اسانُون سَنيّان!

ساهہ سَريرون ڪَي چُڙيندا، جڏان ڪڳڻ ٻانهن لڏاندا وَلاندا.

مَين تا جاڻان درد ڪهين ڪنُون، ڳلي ڳلي وچ ڳاندا گهماندا!

سارے راج وے سِيالين دے ڪنُون، ٻهُون ٻهُون اهو پاندا سيباندا.

ڪهن تا ڳالهون اڳڻ اساڏے، ڦيرا وَل وَل پاندا آندا!

"سَچُو" جاتا تَخت دا سائِين مِيان، اِتان سو چاڪ سڏاندا ڀُلاندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٩

سانُون ياد ڪِيتا ... ڀَلا مِـيان ڀانڊيا وے!

ڀَر ٻيٺي ڪائي ڪَرين آساڙي،
نِينهن سانُون اِتان نِيتا.

زهر پيالا درد فراق دا،
هتّون ماهي دے مين پيتا.

ڏيکڻ نال ساتي تُساڏے،
جِي مويا وَل جِيتا.

نال سُهڻے دے ساهہ "سَچُو" دا،
تُسان ڳالهين ڪر سِيتا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٠

ڪِيوين ڪَران مَين بيوس پَئِيان ... سڻُو وي لوڪو لوڪو!

طعني تُنڪي لڪ لڪ بَديان، ڏيوِن سانُون سَنيّان.
آکِن سِيالِين تہ ”هِير سِيالُي“ ... مَين اَياٽي ٽَئِيان.
شرم حيا سڀ چوڙ ڳيوسي، عِشق رانجهو دي لئِيان.
برهہ سينـي تـي بُراق دوڙائي، نَيٽين وَهنديان نَيّان.
مَين نُون نَصيحَت ڪوئي نا ڏيوي، هوش ڪَنُون مَين ڳئِيان.
ورد وظائف سَٽ گهتيوسي، قال ڪَنُون پِي رهِيّان.
ڪُوڙيان ڳالهِين سڻ ”سَچُو“ وي، خيال اِهِين سَڀ ڪنيّان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧١

يار مِلے تا مَين جِيسان، لوڪ ڪَرے مَر ريسان۔
الله دي سُنهن هے!

رانجهَن ڪيتے سڻو سَنيّان، مَين ديواني ٿِيسان۔
الله دي سُنهن هے!

راتِين ڏينهان ياد ڪَريندِئان، هادي تيڏِيان حَديثان۔
الله دي سُنهن هے!

ڏوٿ ڏوراپے وَل نہ ڏيسان، لکين ڪِيتم ڪِيسان۔
الله دي سُنهن هے!

شاهہ رانجهن دا سڻو سَنيّان، نينهن نباهہ ڪے نِيسان۔
الله دي سُنهن هے!

ڏوهِين جَهانين يار پيارا، دامَن تَيڏا ليسان۔
الله دي سُنهن هے!

سِر "سَچُو" اے اڳون سائيان دے، پَهلے سَٽ سَٽيسان۔
الله دي سُنهن هے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٢

رانجهو يار ديان ڳلان،
سنيّان سانُون پانديان!

ڳجهيان رمزان رانجهن واليان، سي تا لوڪ نہ سلان.
سڻو سيالِين رانجهن ڪنُون، ڪيڪر جي نُون جهلان!
ماهي دي مِهڻي ڪُڌ قبوليم، هڻ وال پڇي نا وَلان.
”سَچُو“ ڪيتيان سِيني اَندر، حُسن هادي دي هَلان.

ڪافي ٧٣

اسان وچڻا تخت هزاري، رهڻا راوي دي ڪنارِي.

اي دل ساڏي ٿئي ديواني، ويکڻ هِڪ نظاري.
هو ڪنيزڪ وَچ آتاهِين، باقي سا عمر گذاري.
نيڙيان ٿالهيان راوي واليان، جِٿان رانجهو مست پُڪاري.
هي ضرور اسان کُون وَچڻا، آت ڪِيتا ياد پاري.
سڻ وي ”سچو“، هِڪو رانجهن چاڻِين، لڳ نہ ڪنهين دي لاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۷۴

ڳالهين رانجهے ديان سائون پانديان... پانديان ٻڌون وے سيبانڊيان!

سڻ ڪَر رانجهڻ، جهنگ سيالين، پيڙے ڪَر ڪَر آنديان.
ويک ڪے صورت سُهڻے والي، پاند ڳچي وچ پانديان.
هو هو ڪَر ڪے پيان وچ حيرت، خون جِگر دا کانديان.
"سَچُو" رانجهڻ مِلڪ هِير دي ... ہيان چوڙ پچي گهر جانديان.

ڪافي ۷۵

لڳڙي وَچ دل رانجهے نال،
آڙے لوڪو، آڙے لوڪو!

روح اساڏا راتيان ڏينهان، پَيا وچ خاص خيال.
رانجهڻ تخت هزارے والا، مَين تا هِير سيال.
دل تے آهُ جو محڪم رهي، رانجهڻ دي هڪ ڳال.
اصلون تنهن دے نال جو اهِي، جي مَيڏے دي جال.
عِشق رانجهڻ دا اندر وَڙيا، وسِر ڳئي ہي چال.
ڪيون اپڻا مَين حال سڻاوان، برهہ ڪِيتا بے حال.
اڳون سَچڻ دے عَرض ڪرڻ دي، مَيڏي ڪيهي مَجال؟
حاضري وچ هميشہ هووين، "سَچُو" تون آپ سنڀال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٦

نا ڄاڻان نا ڄاڻان،
جوڳي ڪيهے ديسون آيا!

آڳے ڪڏاهان نهِين سو ڏٺم، صُورت تا نہ سڃاڻان.
ڪِيُون ڪَريندا، سڻو سَنيّان، نال مَيڏے ڪيها ماڻان.
ڳَل وچ ڪَفني دست پَهوڙا، اَوَ مِليندا پاڻان.
"مَين آهوئي رانجهن اَهِس، تَيڏے در تے وڪاڻان."
مهڻے طعنے سَڀ لوڪان دے، "سَچُو" ساهہ سيباڻان.

ڪافي ٧٧

بِرهے "جهنگ" ڏکايا،
مَين تا تخت هَزارے دا!

عِشق اصل ڪَنُون سڻو سَهيليان، سيالين دا راج پُڇايا.
اِهے سے ڳالهِين عِشق ديان اَصلي، پے تا ڪنهين نا سِکايا.
مَصلحت ڪنهين دي مُول نہ مَندا، اهِين آپے اے ديس ڇِتايا.
وچ ويرانے بِرهے ڪِيُون ڪر، آپڻا گنج لڪايا!
"فَـحَـبَّـبتُ اَنَا اَعرَفُ"، "سَچُو" اے سَيل بَنايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٨

هوسان تَيڏڙے نال، وو،

جهوڪان وَسني شالا رانولا!

نال اساڏے نانءُ سائِين دے، آوَ جاني گڏ جال!
جيهي تيهي مَين تَيڏي هوئِيان، جِيوين وَڻيئي تِيوين پال!
سينے اندر سانپ رکيوسے، ڳجهي تُساڏڙي ڳال.
مَين تا صَدقے تَين تَون هوسان، ڪِيتوئي چاڪان دي چال.
"سَچُو" نِماڻا در تَيڏے دا، پَلا سو تَنهِن ڏے پال.

ڪافي ٧٩

اِهے اکيان ڪنهن نا لکيان، نال ماهي دے رنگ رتيان!

ويکڻ رانجهُو دے ڪَنُون هوڙ نہ مائي، رب ڏيکڻ ڪِيتے ڏتيان!
مَصلحت تَيڏي مُول نہ گهنديان، ويڙهے رانجهُو دے جے وَتيان.
عشق ماهي دا غالب هويا، وسريان بيان ڳلان ڪَٿيان.
مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، اهو ڪيڙا گهول مَين گهتيان.
ڏينهان هونديان نُرس ديوانِيان، راتيين سے سڪ نا سُتيان.
اڳهين عِشق پرايا جِنهان، ڪَون ڏيوے تِنهان مَتيان!
نال سَچڻ قِرے "سَچُو" مَستانا، مَے محبت ديان پي مَتيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٠

عِشق رانجهن ديان ڳالهِين، اڙي امان، مَينُون پاوَنديان!

عِشق مَيڏے ديان ڳالهِين سَيئي، سٹن سَڀ سِيالِين.
کهہ کيڙيان ديان پٽ ديان سوَڙين، ساڙ گهتان سے نِهالِين.
حال مَيڏا تا اِهو جيها، نال تَيڏے کِيوين جالِين.
"سَچُو" سِر تے عِشق دے سِهرے، وسِر ڳيَم ٻيان چالِين.

ڪافي ٨١

چيرے والے يار دا نوکر تيسان... نوکر تيسان، ڪلنگي والے يار دا!

ٻيان ڳالهِين سَڀ دوستي ٻاجهُون، سَنيّان سَڀ سَنيسان.
دامَن سجٹان دا دست آساڏے، اور نہ ڪنهن دي ٿِيسان.
زهر دي گهنڙي دست ماهي دے، بِسم الله ڪَر پيسان.
نال سُهٹے دے "سَچُو" سائِين، نِينهڙا نِينهن نِبيسان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٢

ڪَلنگي والا يار...
شالا جِيوين، لَک تِيوين! يار سَدا چُڱ جِيوين!

مُلڪ تُساڏے، مِلڪ تُساڏي، ڪِيا جو تَخت هَزار!
سَڀ سِيالِين تَين تَون صَدقے، ڪِيتي هِير نِثار.
مَين تا ڪوجهي ڪَملي ڪالي، تون صُورت دا سِينگار.
"سَچُو" نِماڻا در تَيڏے تے، روندا زارون زار.

ڪافي ٨٣

پولڻ سائين، نَهِين دليان ڪَنون دور، وو رانجهن سائين!

لنوَن لنوَن دے وچ ماهي وَسدا، نَيڻا دے وي حضور.
هر دم حاضر ناظر هيئِين، يَڪ مُو فرق نہ مُور.
ڏس اِهوئي هادي والا، نُورُ عَليٰ نُور.
بات بِرهہ دي آکڻ مُشڪل؛ "سَچُو" رهڻا صبور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨۴

پاس ڪيڙي ڪُون جو ڏيسِين، رانجهو سَٽ گهتيسين.

اِها نصيحت سُڻ اساڏڙي، پيَڙيان دي نگري جي وَيسِين-
يار ڏوراپي ڏيسين.

ٻاجهون دلبر ڪائي ساعت، اوران دي نال اَليسِين-
سُهٽا دور سٽيسين.

رانجهي ڪُون تحقيق جاڻِين، پِڇي ڪَر وال وَليسِين-
ماهِي گولا سڏِيسين.

رانجهي دي طرفون طعني تُهمت، ساري جهنگ دي جَهليسِين-
آپي هَٿ گهَتيسين.

هَٿون ماهي دي سُڻ "سَچُو" مِيان، پيالا عِشق پليسِين-
يار پِي آپي مِليسين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٥

هِڪ رانجهو اساڈے نال، کيڑا ڪِيا ڪَريسي، ميان!

ڪڏان لاڪُون ناق پيا هے، ويڑها پاڑا مَيڏے خيال.
غرض اساکون لوکان دي کيهي، نال جاني ساڈي جال.
نال اساڈے سٹو سئَيان، ڳجهي رانجهو دي ڳال.
رانجهو دے ڪارڻ ڪيئي سِکديان، نا هِڪ مَين هِير سيال.
ڈون ڈون بَيعان کيهيان ڪَريندئين، وو هڪا بَيع بَحال.
"سَچُو" نہ حاجت عَرض ڪَرڻ دي، مَيڈي نهين ڪائي مَجال.

ڪافي ٨٦

رانجهن ڪِيُون چرلايا!... اکين اساڈيان راهہ پَليندیان.

اَکِن سِيالِين، "رانجهن سائِين- چت ٿسان تون چايا!"
ٿسان پاجهُون گذر جو وَيندا، اُهو سو ڈينهن اجايا!
طرفون ٿساڈے ڪڏان سَنيها، اَسان ذهِين نَهِين اَيا.
اِينوين سٹيوسے "جَهنگ سِيالين، هويا رانجهن دا رايا."
"'سَچُو' سائِيان ٿون ياد ڪَراهين"- اِهو سَجٽان فرمايا.

Gul Hayat Institute

كافي ٨٧

جادو لايا، جادو لايا... بِيبا، اُنهان رنگ پَريان!

عِشق مارے عاشقان نُون، اشڪار، هوءِ هوءِ؛
درد ڏاي[illegible]اَ وُنوتا، روز شب تار، روءِ روءِ-
بِيبا، يار دل دا ڏايا!

شمع حُسن تے عشاق جيوين مَر سڑن پَروانڑے؛
راتيان ڏينهان گڙ رهئيے، معشوقان در ديوانڑے-
بِيبا، موت پاس ڪڑوتا!

عِشق بازي هے سپ، جان بازي پاوٽا؛
عِشق دے مَيدان وچ، سِر ڪاٽ تے پچے اَوٽا-
بِيبا، پَنڌ هے اَڙانگا!

مَين پُڇيا سُهڻے يار ڪَنُون، ”تَيڏے طَرف ڪِيڪَر اَوٽا!“
اِها تي وَلاٽي يار ڏهُون، ”جهنگ چوڑ ڪے وَل نہ جاوَٽا“-
بِيبا، ڏک ڏِسيندا!

ڏايے چالے سُهٽيا دے، ڳَل گهتن سونے هار؛
ڪَنڌي چَناهہ دے گڙ رهيان، جوڳي ڏيک رانجهُو يار-
بِيبا، ٻهُون اَزيان ڪردا!

Gul Hayat Institute

دیس اپڻا چوڙ ڪے، هڻ یار چلیا پردیس؛
هجر تنهین دے میڻون ماریا، ول آوے شالا دیس.
بیبا، رب اڻ ملویندا!

جوڳي زلفین والڙا، ویڙهے ساڏے ول آندا جي؛
پُچو مین تون حال حقیقت، روح میڏے نون ڀاندا جي.
بیبا، اکین نال مریندا!

دیدان نون اڄ عید هوئي، جو ٿیا حاصل دیدار؛
گهر "سچُو" دے گهر جو آیا، چوڙ ڳیا آزار.
بیبا، دل خوش هوئي!

ڪافي ۸۸

مین بندي هوئیان ني یار تیڏي... شالا جیوین، وے یار!

نال اساڏي وے رانجهن محبت لایوئي، اگ اندر وچ وي اڻ جڳایوئي.
هڻ نہ پُچدئین ڪیوین، وے یار!

جهنگ سیال پي رانجهن تین تون صدقے، راڄ ڪیڙیان داني پولڻ هویا ردڪے.
میڻون پانوین اینوین اینوین، وے یار!

وهڻ دیان وٽیان وے رانجهن سانون ڏیندئین، نال ڀنهان دے ڀئون هسیندئین.
ملڪ "سچُو" دي شَل ٿیوین، وے یار!

Gul Hayat Institute

كافي ٨٩

مَين تا نال كَر كَر رهيان... سانُون لگڑا عِشق اَويڑا!

ساڈے حال دي خَبر نہ كائي، تُسان نال مَيڈے كيهي لائي!
كَيُون مَريندياںئو تُسان سَنيّان!

هِكو جيڈيان اسان تے هَسديان، رَل مِل هوكے رانجهُو ڈسديان،
مَين تا حال كَنُون هَڻ ڳِئيان.

كِيتا حُسن اسانُون اُداسي، كڈان رانجهُو مَين كَنے اَسي،
جنهن دے كِيتے بيراڳڻ ٿئيان.

مَيڈے حال دا مَحرم نَاكوئي، كنهن كُون اَک سَڻاوان روئي!
مَين تا وَس اُنهان دے پَئِيان.

كِيتِيان عِشق هادي دے اَليلان، اَوے، ڈيكے نہ ويل كُويلان!
"سَچُو" لحظے لحظے مَيـن تَئِيان.

Gul Hayat Institute

كافي ٩٠

رانجهے ديان رسوايان، سارا لوک اسان نُون ڈيندا.

جو كجهہ سانُون رانجهن كِيتا، سو وَل لوک سڻايان.
ڳجهيان بَرچيان رانجهو والِيان، كنهن نُون مَين وكلايان!
"سَچُو" سوَ لک طعنے تُهمت، چَشمان تے چُم چايان.

ڪافي ٩١

پلا اسان ڪَريسُون تيڪُون، حيلے هَزارے وو هَزارے!

گهر اساڏے پي ڇوڙين وو، ندي ڪِناري هو ڪِنارے.
تَيڏے ڪِيتے سِينگار ڪَردے ني، جهنگ سا[illegible] سارے.
تنهن ڪَنُون پچے ڏوهين رل ڪَر، وَيسُون تخت هَزارے هو هَزارے.
راڄ سِياليـن درست ڇوڙيسن، ”سَچُو“ فقير بيچارے هو بيچارے.

ڪافي ٩٢

پار چَناهـ دے سٹو سَنيّان، رانجهو سائين وَسدا وَسدا.

ڏيکڻ سيتي هر ڪنهن جائِين، ڪڙڪے اَپے هَسدا هَسدا.
اپا لمان يار اسان نُون، نِينهڙا لاڪے ڏَسدا ڏَسدا.
ڳالهين نال وے دليان سڀ ديان، اکين چاڪے گسدا گسدا.
سَيان نال وو هِڪو جيها، ڪِيُون وو ”سَچُو“ ڪَنُون نَسدا نَسدا!

Gul Hayat Institute

كافي ٩٣

آوين تون ميڏے كول، وے... مَين تا مَردي هان!

تَيڏے ڏيكڻ كِيتے سُهٹا، لک لک حيلے كردي هان.
اسان ٿُسان وچُون وَهندي راوي، راتيان نديان تَردي هان.
سِيالين وچون ٻاهر پئي اَن، ٻانهي سو تَيڏے در دي هان.
لا اٻاليان يار سُهٹے ديان، ويک "سَچُو" مَين تہ ڏردي هان.

كافي ٩٤

مک مهتاب سجڻ دا سنيّان، گهونگهٹ وچ لكائيُس!

ڏونهين نور تجلي ڏيندے، كيون وَت آپ چپائيُس!
ظاهر باطن سوئي آها، بازي پيد بنائيُس.
چشمان دے چمكارے لكدے، لاشک برها لائيُس.
صورت وچون مورت بڻ كے، "سَچل" نام سڏائيُس.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٥

طبيب دلين دا پيارا! فرياد، وے ميان، سُڻ حال، وے!

مَين تے رانجهن ڪوٹ اُساريا، هَنجهون دا وَت ڪيتم گارا۔
فرياد، وے مِيان، سُڻ حال، وے!

ڪوٹ جُڙيا، بَرمدا هويا، چوڑ چُليا وَڻجارا۔
فرياد، وے مِيان، سُڻ حال، وے!

مَين تے رانجهو ڪوٹ اِهين وچ، نينهن دا ماريا نعرا۔
فرياد، وے مِيان، سُڻ حال، وے!

ڏينهان آوَڻ تَيڏا ناهين، راتيان لنگهسون چارا۔
فرياد، وے مِيان، سُڻ حال، وے!

"سَچُو" سَير تَهين ديا هويا، ڪيها محل مهارا!
فرياد، وے مِيان، سُڻ حال، وے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٦

ڪيها غرض پَيوئي، وي، اپڻا ديس ڇوڙيوئي!

خوشيان خُرميان ڇوڙ ڪراهڻ، ڏک قبول ڪِيتوئي.
شان شاهي دا گم ڪِيتوئي، جهونا بگل هنديوئي.
اٿون هُوڪر اِٿان جو آيون، رهبر عشق ٿيوئي.
تخت هزاري دا تون سائين، ڪِيُون ڪَر جهنگ پڇيوئي!
درد هجر وچ سڻ مِيان "سَچُو"، ڪِيُون ڪَر آپ گهتيوئي!

ڪافي ٩٧

ڇيرين جو اج ڇم ڇم لائي، يار ويڪو رنگ لايا هي!

غمزي رمزي ساز ڪڙي ٿئي، ڳاوڻ والي ڳايا هي.
منهن مهتاب ڪنون هي زيادهہ، صورت وچ سوايا هي.
شاهہ گداگر پير اميران، ڦير اِهين ڦتڪايا هي.
عِشق جنهان دي اندر وَڙيا، نظر تنهان نُون آيا هي.
رانجهن سائين جاء جوڙائي، وچ "سَچُو" تہ سمايا هي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹۸

هڻ ڪِيُون ڪِيتي هيئي بي پرواهي!

عِشق تہ تَيڏے صبر وِساريا،
خوني خنجر پرڪے ماريا-
شاهد هے سارا جڳ اِلاهي.

آپ ڪَئُون چا دور ڪِيتوئي،
دل اساڏي چا چور ڪِيتوئي-
من تيڏے وچ اصل دي آهي.

دامن تيڏڙے آ مين پئيان،
هوش عقل ڪنون هڻ مين ڳئيان-
بخش گناهہ اساڪون ماهِين!

در تَيڏے تے لڪين سوالي،
گل وچ پهريم پهرڻ والي-
"سَچُو" جيهے تَيڏے لکين سپاهي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٩

ساڏيان زاريان، وے نال ماهي دے، زاريان سو واريان!

حسن تيڏے ديان چُلڪان چڙگيان، بيحد بحريان باريان.
اکيان تيڏيان ماس يتيمان دا، ڪَرديان نت نهاريان.
مويان ئون ڏے مار نہ پيارا! تيڏے نيڻان دي مَين ماريان!
برهہ تُساڏے دل اساڏي تَون، سنيّان وي سب وساريان!
زلفان تيڏيان سياهہ سنهاريان، ڳل "سَچُو" دے پَيان ڳاريان.

ڪافي ١٠٠

ڪيهے ڳالهيون چرِ لايوئي! مَيڏي دانيان، وے
ديس اساڏے الله آٿيسي!

ڏيک اساڏے عيبان ڏهون، چت اسان تَون نہ چايوئي!
اوڳڻ مَيڏا سُهڻا سائين، ڏيک نظر ڪوئي اَيوئي!
سُهڻا، ساڏا موک سيوئي، ورهہ دي واٹ وَڏايوئي.
جو ڪجهہ اَکيوئي سڻيا مَين اهو، سوئي اصل اَزمايوئي.
وچ هزارے خبران پيّان، ويڙها "سَچُو" دا وَسايوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠١

خوش تون سدا هووين، يار، سانون ڀهون پاوَندائِين!
قدمان اُتون صدقے مَين، اگڙ اساڏے جڏان اَوندائين!

هويان مشتاق مَين طالب ديدار دا۔
خوني اکيان دے نال، مارڪے وَل جاوَندائين.

جوڳي تي ڪَر اَيون، پڳويان بگليان پهرڪے۔
وَنجهلي وَڄاڪے روندا، هر ڪهين ڳلي ڳاوَندائِين.

عقل شرم هوش ڳيا، دل ڪُون تئي ديوانگي۔
مَين ڪَنے وو عشق ديان، فوجان پچون لاوَندائِين.

”سَچُو“ هے مشتاق تيرا، طالب هڪ ديدار دا۔
تنهن دي ڳلي ڪيون، وے يار، ڦيرا نهين پاوَندائِين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٢

لڳيان هڻ لڳيان، اکيان تين نال.

سڀ سياليان، وے، برهہ تيڏے کنون،
پڳيان هڻ پڳيان.

نال تيڏے، وو ڳالهيان ميڏيان،
اڳيان هڻ اڳيان.

سر تے ڳنڌيم، وے، ماهي واليان،
سڳيان هڻ سڳيان.

نينهن ديان نوبتان، دل اساڏي تے،
وڳيان هڻ وڳيان.

عِشق جنهان نون، "سَچُو" آهے ٿي،
ٺڳيان هڻ ٺڳيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۰۳

اکیان لڳیان رانجھو دے نال، نال رانجھو دے آکیان لڳیان.

مَین تہ رانجھن دي رانجھن مَیڈا، چوڙ کیڑا ھُڻ پڳیان.
نال رانجھو دے مَیڈیان ڳالھِین، اصلون ھوندیان اڳیان.
روز ازل دے رانجھو والیان، سر تے ڳنتڙیم سڳیان.
سپ سیالِین وچون مَین ھِکا، عشق رانجھو دے لڳیان.
سُڻ وے "سَچُو" اھو رانجھن ھرجا : برھہ کریندا ھے ٺڳیان.

ڪافي ۱۰۴

یَلا یَلا، لائي لائي،
مَین نال لائي... سھُڻے یار وے میان، لائي- سو ڏاڍي لائي!

طرفون سجڻان دے میان طرف اساڏے، یاجي سا برہ دي آئي آئي.
سارے جھنگ تون دلڙي اسان پي، روز ازل ڪنُون چائي چائي.
ڳالھہ اِھین وچ ماوان پيٺان، وِیر نہ ٹیسن پائي پائي.
"چوڙ ھزارا سو رانجھو آندا"، اِھا مَین سُڻدي آن وائي وائي.
آگ عِشق دي سینے اندر، یار "سَچُو" پڙڪائي پڙڪائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٥

ٻَلا ٻَلا ڇَهيندا... اسان نون نہ ڇوڙيندا، هو ڇوڙيندا!

”ڏونهين رل ڪر چلون هزارے“، اِها تہ ڳالهہ ڏسيندا ڏسيندا.
جهنگ ديان ڳالهِين ڇوڙ اٿاهين، اڳون تہ ڪَون پڇيندا پڇيندا.
”اِتون جو وَيسون ولَ نہ اَسون“، اِهو سو ٻول ٻوليندا ٻوليندا.
”جهيڙے جهڳڙے تَون ڇٽ پَيو سے“، اِهے دلاسي ڏيندا ڏيندا.
”اسان ٿساڏا ديس اهوئي“، ”سَچُو“ سو ديس وَسيندا وَسيندا.

ڪافي ١٠٦

جهنگ ڪَنون مَين ڇُٽيان، نال سُهڻے دے مَين جالان.

ٻن ڪيڙيان دے طول وهاڻے، بَٽ گهتان مَين نهالان.
آپون چاٽي ظاهر ٿيسِن، ڳجهيان تَيڏيان ڳالهان.
عِشق آساڏے پاڳے آيا، نہ تہ ٻيان پي سو سِيالان.
عِشق ٿساڏے زوران زوري، خوب ڪيڏايان چالان.
”سَچُو“ سَنيالان ڪَڇے والے ديان، نت نت ڪران نالان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٧

لڳا عِشق مَين تہ هڻ چڪ رهيان،
انهان سيالان دي وو صلاح ڪَنُون.

سَنيّان، سڻو سيپيئي، رَل مِل رانجهو،
أسِي سو ساهہ پَساهہ ڪَنُون.

جے مَين تون پچو تڪرار ٿيوے -
ساري ڳالهہ حاصل ويساهہ ڪَنُون.

ملامت چاوِن سر موڙ ڪَڙِن،
اِهين عالم دي وَهہ واهہ ڪَنُون.

”سَچُو“ سر هادي والا حال جُهليا،
گوشہ گهِن ثواب گناهہ ڪَنُون.

ڪافي ١٠٨

مَين ماهي دي مستاني، وَسدا دل وچ دلبر جاني.

برهہ دے غمزے سوين هزارين، گهتيوئي مار اِخواني.
عاشِق هووين تا سر ڏيوين، ڳالهہ هيئي مرداني.
دائم دل وچ پاوين جهاتي، رمز لهين روحاني.
چاڻ ”سَچُو“ بِن عِشق رانجهن دے، ڏوجهي سڀ ناداني.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٩

ڪهين تي نہ يارو، اهو ساڏا اعتبار!

جيڙهيان ڳالهين چوڪيان، ٿيوسي تنهان تون پچ بيزار.
چاڻ رهيوسي نال يقيني،اهو سڀ هي گرد غبار،
اهين ڳالهون جڏان تڏان، ويسون تخت هزار.
لوڪان وچون ڪوئي هڪ چيسي، برهي والا بار.
”سَچُو“ شبهہ شڪ پنيوسي، ”لاسيف اِلا ذوالفقار“.

ڪافي ١١٠

آپي محرم هويا مِهين دا، آپي محرم هويا شه جي.

نہ مَين ياران نال ياري جو لائي، نا مَين عِشق ڪمايا شه جي.
نا مَين وچ تماشي آئي، نا مَين پير چلايا، شه جي.
نا مَين اٿان سينڌ ڳنڌائي، نا مَين ڪوئي چٽ لايا، شه جي.
نا مَين شه دي ڪول جو بيٺي، نا مَين سهرا ڳايا شه جي.
”سَچُو“ دا سر تَين تَون صدقي، رهبر راز بتايا، شه جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١١

سڻو سنيّان، وو، سانون نهين ڪيڙيان دا خيال.

مَين تہ رانجهو دي آهي، رانجهو مَيڏا حال.
ماهي يار دے ڪيتا اسانون، نينهڙے نے نهال.
”سَچُو“ ساڏا سُهڻل سائين، لهسي سار سنيال.

ڪافي ١١٢

رانجهن چاڪ سڏايا...
ڪنهن نون ڪوڪ سڻاوان!

عبرت وچ اِهين دے اُهس، جنهن تختون جهنگ پچايا.
آدم دا ڪر جوڙ آئينہ، آپ ڪُون ڏيکڻ آيا.
آها شاهہ، ٿيا وَت چاڪر، اِهو تنهن هنر هلايا.
بازيگر ٿي بازي ڪيڏے، بازي سيل بنايا.
ظاهر باطن اِسم آهين دا، ڪيتس ڪوڙ ڪنايا.
سمجهہ ”سَچُو“ هرهڪ وچ سائين، جنهن ڏيک تماشا لايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٣

جڏان سمجھ پئي هے دل کون، تا اے جڳ سارا، مَين ئي.

جھنگ سيال يي سير اساڏا، تخت هزارا، مَين ئي.
هرکنهن طرفين ويک وَڃايا، عِشق نغارا، مَين ئي.
محبت دے ميدان دے اندر، ماريا نعرا، مَين ئي.
دل وچ ڏمان عشق مچايان،هان نت چمڪارا، مَين ئي.
ڏوهان جهانان دے وچ "سَچُو"، هان بيچارا، مَين ئي.

ڪافي ١١٤

مَين نال تُسان ڪيهي لائي!...

فرياد وو ميڏي رانجها!

اسان نماڻيان ڪنون سُهڻا سائين، ڪيون، وَيندئين چت چائي!
نهين تُساڪون نال اساڏے، واجب بيپروائي.
پانوے نہ تيڪون ڳالھ اساڏي، جا ڳالھ ميڏي تن تائي.
حال اساڏا ڏيک ڪراهُڻ، اَوَ تيوين ڏک پائي.
طرف اساڏے ڪڏان نہ پَنيوئي، يار ڪتابت ڪائي.
راتيان ڏينهان تيڏے آهي، وات "سَچُو" دے وائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۱۵

آدب نال آليسان...

هوسان مَين رانجهو دے نال!

ٻن ڪيڙيان دے طول وهاڻے، پلنگين پير نہ پَيسان.
مَين رانجهن دي رانجهن مَيڈا، ڪيڙا گهول گهتيسان.
پار درياهون جهوڪ رانجهن دي، ٻانهڙو تر تر وَيسان.
جنهن تڙ رانجهو منجهيان چارے، تنهن تڙ باغ بٹيسان.
هڪ دل آهي رانجهو نِيتي... ڪيڙيان نون ڪيا ڏيسان؟
سُهڻي صورت يار "سَچُو" دي!... ڪنهن ڪون ڪوڪ سڻيسان!

ڪافي ۱۱٦

يار جاني ڙے يار جاني، وَل اسان ڏهين ٻالِين!

تَيڈے طرفون طعنے ڏيندیان، سانون سڀ سيالِين.
نال اساڈے، دلبر سائين، ڳجهيان تَيڈيان ڳالِين.
مهر پوويئي يار پيارل، نال اساڈے جالِين.
نال "سَچُو" دے جو ڪيتوئي، قول اهو وَت پالِين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٧

چوڙ ٻاٻاڻي شاهي، وو،
مَين وَطن رانجهو دے وَيسان!

هَتڪے هوڙے ٻاٻل ڀائي، مَتيان ڏيوے سائون مائي۔
ست ڪيڙے، تيسان راهي، وو!

سَپ سهيليان مل ڪَر اَنديان، تي ايلازي پلوُ ڳل پانديان۔
"گِهن متيان، تي ڏاهي وو!"

اوران دے نال ماهي ڪيون مَتان، طرف رانجهو دے عريضيان پَٽان۔
گهن ڪے قلم سياهي، وو.

"سَچُو" دي دل ٿئي اُداسي، بيوس هوڪے رهے سناسي۔
اصل ڪنون اِينوين آهي، وو.

ڪافي ١١٨

ٿون تا اَوَسُ ساڏے ويڙهے... سڻ وے ميان رانجها!

دوست اسان ڪَنُون دور نہ جاوين، ٻهہ نَيڻان دے نيڙے.
ڪيڙيان دي نگري ڪَنُون توبهہ هوئي، لٿے اسان تَون جهيڙے.
ٿُون تا مَيڏا مَين تا تَيڏي، گهول گهتان سَپ ڪيڙے.
عِشق تساڏے ڪيڏي ڪِيتي، لهہ پئے سنڌے سيڙے!
سدا هووين ٿون نال ڪرم دے، دوست "سَچُو" دے ديرے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٩

ڪِٿ ٻابل تے ڪٿ مائي... سنيُو ڙي، مَين تہ رانجهن دے لڙ لڳيان!

مَين تے رانجهن هڪ ٿِيوسے... ڪيڙيان نال جدائي.
ٻيلے وَيسان رانجهو والے، چوڙ ٻاٻاٽي شاهي.
ٻي هرڪائي ما پُيو چائي، هير عشق دي چائي.
”سَچُو“ آکے سوز ماهي دا، ڏيندا عِشق گواهي.

ڪافي ١٢٠

پئي آن وچ گمان...

رانجهن ڪنهن نہ لکيان سنيّان!

وچ لباس چاڪان دے آيا... ڀُل ڳئے نادان.
جنهان سهي شه رانجهن ڪيتا، ڪوڙين ٿئے قربان.
”سَچُو“ نام تريونے ڪيها، آپے آپ زبان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢١

اي چا ڪرو سماءُ...
سيوئي رانجهن هويا!

سهس هزار زبانان دي وچ، اپڻا رکيس آلاءُ.
هر مظهر وچ ظاهر هويا، ڪيا وَت شاهه، گداءُ!
ڪٿي دلق درويشي پهري، ڪٿي او اُمراءُ.
”اَنَاالحَق“ اوڏاهون آوي، ”سَچُو“ وچ صداءُ.

ڪافي ١٢٢

يَلا يَلا چايا چايا، مهڻا چايا چايا...
وي پرديسي يار دا!

ساري جڳ ديان بديان چاتم، رانجهن نال نينهڙا لايا لايا.
رانجهن سائين وي تخت هزاري دا، پيچ پيچ جهنگڙا آيا آيا.
راڄ سيالين دا دل دا ڏاڍا، مينون سو نينهن نِوايا نِوايا.
بابل وِير تہ نال اساڏي، جهڳڙا ڪرڻ آجايا آجايا.
سر اساڏي تي رانجهن سائين دا، يار ”سَچُو“ بيلي سايا سايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٣

مَين ڪنے جالِين، وو سهڻا پَرديسيڙا!

اسان نماڻيان تَون نانءُ سائين دے،
وَرق وڇوڙے دا والِين!

طعنے تهمت تَيڏے طرفون،
ڏيوِن سَڀ سياليـن.

دل مَيڏي ڪنُون وسر نہ وَينديان،
ڳجهيان تَيڏيان ڳالهِين.

آوين ٿُون پـيارا اڳڻ اساڏے،
حرف هجر دا ٽالِيـن.

در تَيـڏے دا ”سَچُو“ آهـا،
اهو اپڻا سگ سنيالِين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٤

مَين تا رمزان والے دي آهي، وو!

مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا،
نال ڪيڙيان دے ناهِي.
رانجهے نُون ڪوئي آک سُڻاوے،
"اڄ ڪيڙيان دي جڃ آئي"!
ڪيڙيان دي ساري نگري نُون،
شالا آوے سگها تباهي!
نال ماهي دے وَيسان "سَچُو"،
چوڙ ٻَہاٹي شاهي.

ڪافي ١٢٥

سانُون نينهن نپاوَڻ آيا...
لاغرضان دے نال ني آپڻا، وے!

روز آزل دے نال ڏاڍے دے، مَين تا نينهڙا لايا.
سهج ڪنون عَين آپڻے سر تے، وِرهے مينهن وسايا.
جي مَيڏے وچ جيڏيان، محبت مچ مچايا!
"عِشق آڙانگا، تِلڪِڻ بازي"- "سَچُو" سچ آلايا۔

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٦

يار دے ڪيتے جوڳڻ ٿئي اَن...

حال برهہ دا سڻاوان ڪيها!

غرض لوڪان دي ڪيهي ميڪوُن، دست سڄڻ دے پئي اَن، پئي اَن.
ڪرين نصيحت ملان نہ مينون، عِشق هادي دے لئي اَن، لئي اَن.
اَڪڻ اساڏا رڪ نہ دل تي، مَين ديواني ٿئي اَن، ٿئي اَن.
وَس اساڏا ڪوئي نہ اَها، هوش ڪَنون مَين ڳئي اَن، ڳئي اَن.
مهٹا تَيڏا مَشرَ هويا، سڻ رهيان سَڀ سنيّان سنيّان.
”سَچُو“ فناتان يار سڄڻ ديان، اَوَ نَيٹا تے نيّان نيّان.

ڪافي ١٢٧

نور پريا رخ پيارے دا... الا، پيارے دا، دلدارے دا!

مَين نماڻي هير جٽي، تُون صاحب تخت هزارے دا.
سُهٹا مَينون اِينوين پاندا، جيوين گل هزارے دا.
وَڏڙے ويلے جو شاهہ مليا، ٿيا سبب سَتارے دا.
مستان نُون سرمست جو ڪيتوئي... ”سَچُو“ ڪوُن بيچارے دا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٨

سانون رهڻا ديس ٺساڏے...
نال هادي دے رهڻا.

دونهان پاڪے در تيڏے تے، ميان، ٻول ڪے ٻانهپ ٻهڻا.
طعنے تهمت سڀ لوڪان دے، سر تے سارے سهڻا.
گلا غيبت ناںۂ تيڏے دي، ميان، خاص ڳلے وچ ڳهڻا.
ساهہ ”سَچُو“ دا تيڏي امانت، روز ازل دا لهڻا.

ڪافي ١٢٩

هَئے وے سَنيّان، ويل اِهائي... گذر ڳئي رات سيائي!

دوست مظاهر دے وچ آيا، آپ ڪنون چا آپ لڪايا؛
رنگان وچ ڪوئي رنگ ڇپايا، وَہ، بازي جو يار بنائي!

واهہ جو ڪيها پير بنايس، تعجب جيها رنگ رَلايُس؛
شاهہ آها، هُڻ چاڪ سڏايُس، پير حقيقت اِها سمجهائي.

جيڏے ڏيکان تيڏے ماهي، ذات صفات جو هڪا آهي؛
گم ٿئي اُٿ شاهنشاهي، اندر ٻاهر اِها وائي.

عِشق گهمائي آڻ مُنادي، اوئي غم هے اوئي شادي؛
مرشد عبدالحق مَيڏا هادي، رمز ”سَچُو“ ڪون اهِين لائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٠

دلبر دي دلبريان ڪارڻ، اے من مَيڏا برياني!

آيا هے نماز دا ويلا، مَنجهيان مَليا هے جو ٻيلا؛
مَين تے ماهِي دا هُڻ ميلا، لوڪان ليڪے ٺريا ني.

گهُوگهِڻ مَتّ مَنداٽي مَنيان، طعنے ڏيون سيے چٽيان؛
گهول رانجهن تُون سيے گهَتيان، جس ويلے ڪَنيان چڙيا ني.

"سَچُو" سور سنياال ڄتوسے، وَل وَل آپڻي جان ڏتوسے؛
نعره جڳ وچ نينهن ماريوسے، صاحب سودا سِردا ني.

ڪافي ١٣١

سَنيّان، مَيڏي دل تے، ماهي ديان جهوڪان!
عجب تماشا يار مَيڏے دا، آوَ لڪا وچ لوڪان!

لنوّن لنوّن دے لڳ جو رهيان، ناز ڀرئے ديان نوڪان.
طرف تُساڏے جهنگ سارے ديان، چُم چاتُم سِر ٺوڪان.
روز ازل ڪَنُون سِر "سَچُو" دے، محبت لايان موڪان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٢

رانجهن چاڪ ٿي آيا، سو الله ملايا...
مَين واري، وے الله ملايا!

تخت هزارا ڇوڙ ڪراهڻ، تنهن تا چاڪ سڏايا.
ڪِٿون اُکر ڪِتے نينهڙا، نال اساڏے تنهن لايا!
پڳوے ڪپڙے پهر ڪراهڻ، برهے دا مينهن وَسايا.
مَين تا صدقے تيوان تنهن تَون، جنهن "سَچُو" نانءُ سڏايا.

ڪافي ١٣٣

ٻنهان ڳالهيان تون هڻ ڳئي اَن... سَنياّن وے مَين ٻنهان ڳالهيان تون.

ورد وَظائف وے سڀ گهتيوسے، دست برهہ دے مَين پئي اَن.
ڻسان سيالِين وے سڀ سياڻيان، مَين هڪ ديواني ٿئي اَن.
يار دے پڇے وے، سڻ ميان "سَچُو"، مَين راهان دے وچ رئي اَن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٤

سائون عِشق لڳا، يار پيارے دا... سائون نيڻين ڦوت نظارے دا.

سڻ آوازان عاشق جھلِن، نوبت نينھن نغارے دا.
هير نماڻي جهنگ دي جَٽي، رانجهن تخت هزارے دا.
ٻنهان لوڪان نُون اجل مريندا، عاشق قتل نظارے دا.
"اَلفَقرُ فَخري وَ الفقر مِنّي" وَت ڪيها ڪم پسارے دا!
اڪيان نال جو عاشِق ماريوئي، وَت ڪيها ڪِس ڪٽارے دا؟
"اَينَما تُوَلّوا فَثَم وَجهُ الله" تي گولا اهين اشارے دا.
"سَچُو" سنيها ڪِيڪَر پهچے، نهين سو ڪم هرڪارے دا.

ڪافي ١٣٥

چرخے چت نا لڳدا...

هُڻ ڪيوين آتڻ آوان، سَنيّان!

Gul Hayat Institute

سَهج ڪنون مَين سر تے چايا، مِهڻا سارے جڳدا.
مَين رانجهن دي رانجهن ميڏا، ڪيڑا وَت ڪيون وڳدا؟
تانگهہ ماهي دے نال اساڏا، اے تُن سارا تڳدا.
مَين تا تيڏے در دا بردا، آهِس عاشق اڳدا.
رمزان نال "سَچُو" يار سُهڻا، دليان پرايان نڳدا.

ڪافي ١٣٦

دور ٿِي دلگيري... رانجھو اساڏي اڱڻ جو آيا.

مَين نماڻي قران ديواني، ھُڻ ڀھون ڏٺس دل ڏِيري.
ڏيکڻ نال رانجھو دے سَنيّان، ھوئي ساھ سُڏيري.
آھين تَون ماھي مھر نہ لاھين، جو تَيڏے برھ لڳيري!
وچ تہ ”سَچُو“ دے ٿُون ھي وَسدا، ٿُون ھي ڀِيون دل چيري.

ڪافي ١٣٧

ڪيسا بانورے رنگ بنايا ھے! ڪيسا رانولے رنگ رچايا ھے!

اِھوئي جوڳي ڪلنگي والا، کھڙے ديسون آيا ھے!
ڪيڏون آندا، ڪيڏون جاندا! آنگ ڀبوت رمايا ھے!
پاڻ مَلينْدا وَتدا روندا... آک کھين دا وَت چايا ھے!
مَين نہ جاڻان ڪَون ذات دا، آءِ ”سَچُو“ نام سڏايا ھے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٨

ٻَلا وے میان رانجھا! آوین آوین، ساھ سیباوین!
سدا ٿون ھووین نال اساڈے، الا میان... وَل نہ پچون تے جاوین.
نانءُ سائین دے اگُڻ اساڈے، الا میان... سگھڙا آء ڦیرا پاوین.
جھنگ سیال نھین جو پاندا، الا میان... ھک ٿون سانُون پاوین.
برہ ٿُساڈا "سَچُو" چایا، الا میان... ٿُون ٻي "سَچُو" ڪُون چاوین.

ڪافي ١٣٩

جھنگِ سدا خوش ھوسون، سھٹیان دے نال!

نانءُ سائین دے سُھٹا سائین، وَرق وچوڙے دا وال!
حیرت دے وچ پئے ڳیوسے، ویک چاڪان دي چال.
اوڙے پاڙے "چَري" آکن، پئے ڳئي این کھڙے خیال؟
عمر سیائي یار "سَچُو" دي، برھ کیٿس برحال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٠

مَين تا تَيڏڙے نال - رانجها وو ...

ٿون تا تخت هزارے دا سائين،
مَين جٽي هير سيال.

ڇوڙ ڪے ديس چَوياري والا،
آوَ آسان گڏ جال.

تَيڏے ڪيتے بَسمِي ليسان،
پئيان اِهين خيال.

ڪنهن دے نال ڪران وو سنيّان،
عشق دي ڳوڙهي ڳال؟

اِتلے ڏينهن ڪيون چا وساريوئي؟
آپڻا "سَچُو" سگ سنيال!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤١

سهڻے واليان ڳالهين، ڪنهن نون آک سڻاوان مَين، وو!

مَين آياڻي نينهن ڪيا چاڻان، اَوَ هادي مُڑ پالِين!
ريس ڪريندياں مَين نال، سائين، سنياں سڀ سيالِين!
"سَچُو" تيڏے در دا سپاهي، نظر ڪرم دي پالِين.

ڪافي ١٤٢

مَين تا آپ مستاني هو رهي... هڻ نال سنياں آکان حال ڪيها!

ماهي يار محرم مَيڏے حال دا، مَيڏا ڪم اوران دے نال ڪيها!
سڻو سڀ سيالِين وو ڳالهہ مَيڏي، رانجهو يار باجهون ملڪ مال ڪيها!
ماهي چاڪ مَيڏي دل لٹ نيتي، تُسان ڪِن ڪيڑيان دا خيال ڪيها!
جنهن دي روز الست مَين هو رهي، تنهن دي اَهِس، پيا وو سيال ڪيها!
مَين ڪَون، جو تيڪون ڏور اپا ڏيوان! سڻ يار مَيڏا هے مجال ڪيها!
وَل آکان لٹيجين تُون هڪو ميڪون، مَيڏا ٿيوے اِتان اقبال ڪيها!
مهر نال پڇين جے تُون آپ مَيڪون، "سَچُو، آک تيڏا هے سوال ڪيها!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٣

رانجهو دے ڪِيتے ڀهون پاندا، مهنڍا يار دا... ڀلا ڪلنگي والے دا!

ويلے صبح دے ندي ڪنارے، وَنجهلي سو چاڪ وَڄاندا.
اگڻ اساڏے جوڳي هوڪر، ڪڏان ڪڏان اُهو آندا.
لوڪان ڪَنون چوري چوري، ڳجهڙي سو جهاتي پاندا.
چال حُسن دے نال موئي ڪون، مار ڪے وَل وَل جاندا.
زوران زوري نال "سَچُو" دے، رمز نيڻان دي سو لاندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴۴

ڪر ڪيئي ساٽي، وو، سڄڻان ديان مٺيان ڳالهِين، وے!
نال اساڏے ٽي چار گهڙيان، ڪے اَڪے جالين، وے!

فوجان حُسن ديان چڙهيان سر تے،
طرحين طرحين عِشق ديان چالين، وے!!

هِن لڪين طالب ديدار آهين دے ،
رانجهو هڪ تہ ڪڙيان سو سيالين، وے!

رل مِل سنيّان رانجهو ڪيڏے،
ندي دے ڪنارے ٿييان ٽالهين، وے.

يار دا خيال هڪ رک، جے تون عاشق هيئين،
دل تون غير دے خيال سڀ ٽالين، وے

"سَچُو" اِهين راه وچ جان جُٺہ سڀ ڳالين،وے.
ڪوڙے قاضي دے ڪاغذ تے مَسلے،

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٥

مَين موئي هوئيان يولِيا... يولِيا، تُون نا چِر لاوين!

جِيندا هووين يولِيا، تيري بندي هوئيان؛
اِهين جڳ سارے دے وچ، تَيڏے نال پوئيان-
جِيندين تائين يولِيا، ڀهون من پاوين!

آهان دانهان ڪرڪے يولِيا، ساري رين وهائي؛
تين بن ڪتان قردي، وَتان مَين تہ وڳائي!
اَوَس ويڙهے يولِيا، دور نہ جاوين!

ٻَن وچوڙا گهوليا سُهڻا، آ مَيڏے گڏ جالِين؛
نال اساڏے تَيڏيان يولِيا، مٺيان مٺيان ڳالهين-
اوڳڻ ڏيکين يولِيا، چنڙا نہ چاوين!

ڏينهن گذاريوني مَين تَون پرے، پرڏيهہ وچ گهٽيرے؛
اَوَ اوراهون مَين ڪن يولِيا، وَج نہ هڻ پريرے-
مهر پويئي يولِيا، ”سَچُو“ ڪَنے آوين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٦

سانون لايوئي تار يوليا...
تَيڏي ننگر رهسان، تَيڏا نوڪر رهسان!

ڪڙي ڪڙي ويڪان مَيـن تَيڏڙيان راهـان، يوليا؛
قابو ڪيتوئي ساڏيان ٻيان ڪل واهان، يوليا۔
اگڻ تُون اَوين ساڏے، رونديئان زارو زار، يوليا!

تَون بن ماندي رهنديئان، ساري ساري رينان، يوليا!
نماڻيان ديان سڪديان سدا، تين بن نينان، يوليا۔
مهر پوويئي سُهڻا، آوين ڪنهن وار، يوليا!

پـڃ پـڃ آنـدا رانجـها راڄ ٻـباڻا يوليا؛
مُنهن اهـين دا مينون، ڀهون من ڀاڻا يوليا۔
سڀ سيالِين وچون ڪيٹس، هير شڪار، يوليا.

اهين جيهاوے مَيـن تا ڪوئي نہ ڏٺا، يوليا؛
هُڻ تا مايا ميڪون، ڀـهون لڳا مٺا، يوليا۔
عشق دي خواهش ويڪو، ڇوڙيُس تـخت هزار، يوليا.

در اسـاڏڙے تـے ڦيرا پاوَندا، يوليا؛
درد فراق ڪَنون، وَنجهلي وَڄاوَندا، يوليا۔
اهـين دے آوازان سائون ڪيتا بيقرارو يوليا.

حال اهـين ديان خبران، آکان ڪَينون، يوليا!
چوٽڪ لايوئي سُهڻا آکے مينون، يوليا۔
هڪّے واري هرڪوئي مردا، "سَچُو" بار بار، يوليا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٧

سانُون لے چل نال، وو ميان... جيئڙا نهين رهندا!

مَين تا تَيڏي ميان اصلون آهي، تُون تا صاحب ميان مَين سپاهي-
آءُ هادي مُڙ پال!

نهين وَسيلا ڪوئي اسانُون، دامن لڳڙي دا شرم تُسانون-
جيوين ڀانوين تيوين پال!

جهيڙا ڪيتا متران ڪيڏا، مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا-
ڪيڙا سو خام خيال.

رانجهن تخت هزارے والا، چاڪ سڏايُس هڻ چا نالا-
مَين تا هير سيال.

مَين تا تَيڏي بندي بَردي، پورهيا ڪردي، تَيڏے دردي.
جيهے تيهے حال.

"سَچُو" دے وچ سَهس خطايان، تُون هِين صاحب، بخش عطايان-
گهَن قلم، چا وال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴۸

چل تہ ويکڻ وچان...

مَيڏا رانجھن ندي دے ڪنارے!

هَتکے هوڙے مول نہ رهسان، منّت ڪائي نہ مجان.
پُچيان پُوٹيان تاڙيان مُونيان، پھلے پيرے پچان.
"سَچُو" عشق اللہ دے باجھون، بيان سي کوڑيان کَجان.

ڪافي ۱۴۹

محبوبان نے ميندي لائي وے... عاشِقان دے گھر رنگ، وے!

علم عقل کتّان کم نہ آيا، نينھن وچايا ننگ، وے!
چُتکيا تير برھہ دا کاري، لگا نينھن نِسنگ، وے!
سُک واليان نُون خبر کيھي؟ ڏک چکايا ڈنگ، وے!
نال رانجھو دے روز ازل دے، قلم وَھايا انگ، وے!
ھک دلِ آھي رانجھو نِيتي، مَين نھين کيڙيان دي مَنگ، وے!
"سَچُو" عاشق صد آفرين، ورھہ گھتيا ھيئي وَنگ، وے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٠

ڪيڙيان نال گذاريم ڏينهڙے... هڻ ويندديان رانجهن يار ڏهون!

مَين موئي دي دل شاد هوئي، گهُليا واءُ نيدا اُهين پار ڏهُون.
اِس جگ دِيان جايان چوڙڪے، رک تيان سچے اِقرار ڏهُون.
”توسين هينئان، سيے اٿ چاءُ ٿون“ : دير نہ ٿيوے دِلدار ڏهُون.
ڪِتے تائين اِٿ مهجور هوسين، آيا پانڌي اُصل اُسرار ڏهُون.
پِڳے شڪ ”سَچُو“ دے غير ڪنون، دل آپئي اعتبار ڏهُون.

ڪافي ١٥١

رانجهن ٿون پرچائِين...

ڪيڙا رٺا تہ گهوليا، وو.

مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، ڪيڙا ڪون بلائِين؟
لوڪان ليکے چاڪ مَنجهين دا، رانجهن سر دا سائين.
نال رانجهن دے ڪيون نہ چراوان، مَنجهيان، ڪَٽيان، ڳائين!
ساهہ ”سَچُو“ دا سهٽل ڪيتے، منگدئے ڀهون دعائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٢

دليان ڪر متواليان، وے چل ڳيا تخت هزارے، بيبا!
مين تون سڀ سياليان، وے، هڪوري ٽٽ پيان، بيبا!
ماهي ٻاجهون وو ڏکي هان مين، نت ديواني ٿيان، بيبا!
هتڙے ڏوکے وَل ڳيان، سڀ سَهيليان، بيبا!
حال اساڏے تے رو رو رهيان، ويکو سياليان، بيبا!
ڏاڍيان ڏاڍيان هويان عشق ديان، علاَحديان چاليان، بيبا!
انگ پَيُوت رانجهو يار دے ڪِيتے، مين لڳيسان، بيبا!
وَج هزارے ٻانهيان وانگون، پَلڙا پَيسان، بيبا!
بِرهہ تَکبيران تکيان تکيان، ويکو اسان تے وَهايان، بيبا!
ساڏے سِرتے آک "سَچُو"، اِهے ڪيڏون ايان، بيبا!

ڪافي ١٥٣

نِت نِت پُڇدئين، سهڻا سائين، ساڏڙا حال ذرے ذرے!
رانجهن سائين چا ڳل لائين، ڪيڙا ٿيوے هُڻ پَرے پَرے.
عشق لڳا هُڻ دعويٰ چُڪ پئي، ڪيهے ڪيهے وِت شرے شرے!
عشق واليان تے جو طعنے ماري، "ڪِيدو" اهو شَل مرے مرے!
دوستان ٻاجهون ڪوئي دم ساڏا، "سَچل" نا وَت سرے سرے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۵۴

پَلوءُ تُساڏے پَيّان.. مَيـن پَلوءُ ت تساڏے پـيّان.

اوگڻ ڏهُون ڏيک نہ ميڏے، حال ڪڻن هَڻ ڳيان.
عشق دا پيالا پي ڪَراهَڻ، اينوين ديواني ٿيّان.
طعنے تُهمت ڏيون ميڻون، رل ميل سِيالين سَڻّان.
اڳڻ ”سَچُو“ دے آءُ پيارا، بِرهہ تُساڏڙے ليئيئان.

ڪافي ۱۵۵

مهڻے ماهي دے ڏيندا، سائون لوڪ هے سارا.

وچُون سِيالين هِڪو مَيڻون، نينهن آهين دا نيندا.
رانجهن تخت هزارے دا سائين، اِتان سو چاڪ سڏيندا.
پُچ پُچ آيا راج ہپاٹا، وَنجهلي آڻ وَڃيندا.
ڳجهيان ڳالهين ڪَر ڪَر رهيان، ”سَچُو“ ڪُون بِرهہ بچيندا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٦

سائون مليا محرم يار... اڙے الا ڙلا، ساڏا يلا ٿيا!

مَين رانجهن دي رانجهن مَيڏا، ڪيڙا خَجَل خوار.
ڳيا فراق وصال ٿيوسے، سهج ڪيتم سينگار.
پچے پوٹے نُون اَگ جلايا ، دلڙي هوئي بهار!
جان جميعت ڪيتم "سَچَل" ، ماهي نال قرار!

ڪافي ١٥٧

اَج اَسان ڏے آئے آئے، پانڌي پريان دے، وو ميان!

روندي سڪدے سال جو لنگهه ڳئے، ڏينهن گهٹے وچ لائے لائے.
درد فراق رانجهن دے، ميان، هن ڏاڍے مَچ مَچائے.
نينهن دے نياپے رانجهن والے، ڏاڍے جوش جڳائے.
اَگ عشق دي من مَيڏے وچ، ڏاڍے دود دکائے.
بار برهه دے مُشڪل ڏاڍي، چُم "سَچُو" سِر چائے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٨

آوَس مَيڏے ويڙهے، سڻ حال وے ميان رانجها!

مَين تا تَيڏي، ٿون تا مَيڏا، گهول گهتان سَپ ڪيڙے!
ڪيڙيان دي نَگري ڪَٿون هے توبَ، لٿے اسان تون جهيڙے.
راتو ڏينهان تَين ڪاڻ سِڪدي، رب تُسان نُون ميڙے.
لڳيان دليانڻ دے ڪيهے مَسلے، قاضي ڪَون نِبيرے؟
رانجهن سائين دور نہ جاوين، وَس نَيٽان دے نيڙے.
سَدا ٿون اوين نال فَضل دے، يار، ”سَچل“ دے ديرے!

ڪافي ١٥٩

ڪيهيان ڪيهيان ڳالهين، مَيڏيان يار دے نال!

آکڻ جيهيان ڪڏان نہ هووِن، سُنو ري سپ سيالين!
تُهمت طعنے لک لک ڏينديان، اسان ڪَنون شَهہ والين.
”سَچُو“ عاشق پَرے سجاڻين، اکيان انهان ديان آلين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٠

يار، سائون نہ وسارين، مَين تا هووان تَيڏے نالے!

مَين تا تَيڏي ٿون تا ميڏا، صاحب آپ سُڃاڻين-

گھہ ڪيڙے دے ڪُوڙے اٽالے.

نال ڪَرم دے ڏيک اسان ڏنهن، اپڻا ڪَر ڪِيون نا ڄاڻين!

لاهين اسان ٿون ڪُل ڪَشالے.

نال ساڏے جو ڪيتوني ڳالهين، سے هرگز نہ وسارين-

تن مَن ڪُن جيوين هوون تَسالے.

دل اسا ڏي دلبر مَنگدي، لوڪ سارے ديان قطارين-

وَج ڪر گهِندي مَت مَسالے.

دل "سَچُو" دي روز ازل دے، ڪِيتي هے نِينهن نِماڻي-

هوئي هے رانجهو دے حوالے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦١

رهڻا راوي دے ڪنار، رانجهو نال پهڻا.

جهنگ سيال پيي چوڙ ڪراهڻ، ويسون تخت هزار.
مينون ماهي دا، سنو رے سنيان، نينهن لڳا نروار!
ابر اکين دا آيوين سو وسدا، جيوين سو مينگهه ملهار.
بيلے ويسان ماهي والے ، تر تر نديان تار.
اگڻ ”سچو“ دے رانجهن آيا، ڪر جوڳيان دا جنسار.

ڪافي ١٦٢

ٿسان ڏسيندے بديان ميريان، اسان تيڏے ديوانے!

حال اسا ڏا معلوم تيڪون، برهه چاڙهے اِهے بانے.
مارن تيڏے سپنے سيالِين، ٿوڪان تے لک طعنے.
آپڻے سِر تي چاتم ساري، نينهن دے اے نيشانے.
”سچو“ جيهے در سائيان دے، هوسِن ڪيئي مستانے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٣

بِرهہ ڪِتيا بيحال، اَڻ ڪے ڏيکين حال اساڏا!

آپ ڪُون پاسے مُول نہ چوڙين، ماهي هے تَين نال.
بَت ڪيڙيان دي مَجلس ڏيوان هُڻ آيا هِم خيال.
"سَچُو" اتے رحم ڪِتوئي ، اپڻا قُرب ڪمال.

ڪافي ١٦٤

کھڙے ديسوؤن آيا؟ آيا آيا پرديسي!

ذات اهين دي مَين نا چاڻان، جَين هے چيٽڪ لايا.
ڳل وچ ڪَفني، دست پهوڙا، رکي نہ ڪنهن دا رايا.
منهن مشعالان تنهن دے ٻلديان، زلفين رنگ رسايا.
اڱڻ اساڏے سوئي آيا، جنهن ها ڏور ڏسايا.
مَين نا چاڻان رانجهن آها، ٻيا تنهن پير بنايا.
هٿون جوڳي دے، سڻ وے "سَچُو"، مَين هينڱڙا هے ڪسايا.

Gul Hayat Institute

كافي ١٦٥

جاني، تُون اَ اسان گڏ جالين، ڪَرون ڏک سک ديان ٻَهہ ڳالهين!

اڳڻ ڪيڙيان دے وَجن شَرنائين، تو تو دهل، گجِن ڪَرنائين-
تُون تا مَيڏ سردا سائيـن... جهڳڙے ڪر ڪر رهيان سيالِيان!

اے تا ڪَون ڪمينا ڪيڙا؟ نال اساڏے ليندا جهيڙا!
وَسے تنهين دا مُول نہ ويڙها! رانجهن سائين تُون مُڙ پالين!

اوڻ ساڏا تخت هزارے، رهڻا راوي دے تہ ڪنارے-
ٻانهان ٻَڌڪے عرض گذارے ... دامن لڳڙي دي لج پالين!

اے تا ڪَون ڪمينے ڪيڙے؟ ٻَڌدے جيڪے ڪوڑے نيڙے-
لاهہ اسان تون، رانجهن، جهيڙے... دم دم لهين تُون سايان سنپالين!

ڪنهن دے خويش تے ڪنهن دے قبيلے ! مَيڏے نال نہ راج رسيلے-
ڪِيتم لک هزارين حيلے ... بَت ڪيڙيان دے طَول نهالين!

پُچ پُچ اَيون راج ٻباڻا، عشق دي خاطر ڪِتوئي تڪاڻا.
مَيڏي دل وچ تُون ئي سَماڻا، تڏے ڪاڻ مَين ڪردي نالين.

مَين تا مِلڪ ثساڏي آهي، ڪيڙيان نال اصل دي ناهي،
ميڏي دل وچ ماهي ماهي... " سَچُو" ديان هن اِهے جالين!

Gul Hayat Institute

تصوف

Gul Hayat Institute

ڏوهيڙا

(۱)

اے دل وچ پیداپڻ کیہے! مقصد خیال رکائین:
کیا شباب جواني ساڏي! جي ڏوجهي ڳالهہ اَکائین:
رنگ رباب دنیا دے تلے، "سَچّل" یار وکائین!

(۲)

هک دم هووڻ نال اللہ دے، بهتر کنون بادشاهي:
کیا جو مَلک سلیمان هویا، جنهن دے لک سپاهي۔
دیو پري سبہ حکم تَهین دے، آهي توڙے ناهي:
اُنهان کنون سوئي دم زیاده، ڏیوے "سَچّل" عشق گواهي!

(۳)

روز ازل اُستاد اسانون، هک سطر پریت دي پاڙهي۔
سا مَین دل دي تختي اُتے، چاهہ وچُون لک چاڙهي:
"سَچّل" عشق پیدا نا ٿیوے، کیا جو چڻي ڏاڙهي.

(۴)

هک ڏهاڙے مرشد مینون، آپ اِینوین فرمایا۔
اِهو طریقہ وَحدت والا، سائُون بهون خوش آیا:
"سَچّل" ڳالهہ عشق دي سچي، بیا سبہ پند اجایا.

Gul Hayat Institute

(٥)

”لا، نَفي، دا کلمہ سائون، مرشد آپ پڑھایا؛
هٿیا ڏٺس همّت والا، جنهن سارا هوش گنوایا۔
آسان پي تنهن دے کِیتے یارو، مهٽا سر تے چایا:
”سَچّل“ تي قربان اُنهان تَون، جنهان اَکے جوش جڳایا.

(٦)

مَین طالب زهد نہ تقویٰ دا، هک منگان محبت مستي؛
ڏتي هَٽ اُستاد اَزل دے، هٿ طلب دي تختي:
”سَچّل“ مستي مُول نہ ٿِیوے، جان جان هووے هستي.

(٧)

عِشق دے اسرار دي یارو، هے آگه سَرمستان نُون؛
زاهد عابد مُلا قاضي، کردے یاد گذشتان نُون؛
استقبال تے ماضي کیا هے، حال ڏٺس دل خَستان نُون؛
نشئے عشق دے عاشق جاڻن، کل کیهي کم بختان نُون؟
تقویٰ، زهد تے دین کفر، بٹ گهَتین سَربَستان نُون:
عشق هادي دا غالب هویا، ”سَچّل“ نیست کریندا هستان نُون.

Gul Hayat Institute

(٨)

دلبر سائون اِینوین آکیا: ”نہ چوڙ خلق دي خوارِین؛
”هک نام اساڈا یاد کرین، ٻئے ڏونهین جهان وِسارین؛
”وچ دنیا دے جو دم جیوین، نال توحید گذارین“.

(٩)

اے سپ سَيل بحر دا هيئي، نا ڪائي پر نہ ڪَشتي؛
وچ درياء وَحدت والے، سَتّ چوڙين اِها هستي؛
گهِنين حال، وسار سيائي، جيڙهي ڳالھ گذشتي؛
استقبال پي چوڙ ماضي ڪُون، "سَچّل" منگ سرمستي.

(١٠)

"تُسان"، "مَين" تيجهي "نهين" دي بولي، ساري سمجھ نہ ڄاڻان؛
ڪيا هَوسين، وَت ڪيا ٿيسين، وَت ڪٿ وَيسين، نہ سُڃاڻان؛
"نهين، آهين" ڪُون سهي نہ ڪرين، تُون "سَچّل" يار نماڻا!

(١١)

ڪَشتي وَهہ درياء تے وَيسي، رک اَپڻي سگھہ نہ ڪائي؛
ڏيکڻ وچ ڏون ڪنڌيان پُکِن، اے پي نگه آجائي؛
سمجھہ "سَچّل" رک فڪر اِهوئي، تہ پوسئي سُڌ سيائي.

(١٢)

ڏونهين ڪنڌيان شه وچ گهَتِن، ڳل وچِن اَٿ ڏونهين؛
ٿيوے جان جٿا حق سارا، غير نہ ڄاڻِين اُونهين؛
آپ ٿِيسِن او خاڪ پنوڙے، آپے آپ اڳونهين؛
جيڏے ڪيڏے ظاهر باطن، "سَچّل" تونهين تونهين.

(١٣)

بيخودي وچ وَحدت والي، جڏان اَچانڪ آندے؛
آوَ درياء حيرت دے اندر، ٽپ ٽپ غوطے کاندے؛
"سُبحاني مَا اعظمُ شانِي"، "سَچّل" اِهو حرف الاندے.

Gul Hayat Institute

(۱۴)

ڪيوين ڪران، مَين ڪيوين آکان، جو پَرلي پَر پَيوسي؛
اورلي پر وسر ڳيوسي، تڏان اي حرف آکيوسي؛
”سَچّل“ پاند نہ وچ ڏنوسي، جو هاسي سوئي ٿيوسي.

(۱۵)

هڪ ڏينهن ميڪون مرشد آکيا تہ ”مي پيالا پيوين!“
آکيم، ”اِينوين، سائين اِينوين!“

آکيس، ”آپ سڃاڻڻ ٻاجهون، همدم مُول نہ ٿيوين!“
آکيم، ”اِينوين، سائين اِينوين!“

”آپڻي ذات لڪا اِت ٻيئين، تَيڏا مطلب ٿيسي ڪيوين؟“
آکيم، ”اِينوين، سائين اِينوين!“

”’مُوتُوا قَبل اَن تَمُوتُوا‘، مئي پڇاڻون جيوين!“
آکيم، ”اِينوين، سائين اِينوين!“

آکيس، ”ماريا حلاج نغارا، ’سَچّل‘ تُون ڀي مارين تيوين!“
آکيم، ”اِينوين، سائين اِينوين!“

(۱٦)

مسجد ڇوڙ ڳيس ميخاني، وَچ مَي دا جام پيتوسي؛
”مَين“ ”تُون“ ڏونهين وسر ڳيوسي، بيخود ڪيف ڪِتوسي؛
ڏوهہ ثواب ڪنون ڇُٽ پَيوسي، ”سَچّل“ سارا ڏن ڏتوسي.

Gul Hayat Institute

(١٧)

شڪر ڪرون سو وار جو دلبر، نال ساڏے دل لائي!
نال مَيڏے رَل مِل رهيا، ٻي هاجت رهي نہ ڪائي!
هجر وصال لُڙها ڏتوسے، جو هائي ٿئي آهائي!
سمجهہ "سَچّل" رک فڪر اِهو، پَيوسے سُڌ سيائي.

(١٨)

قُلزم ڪارونيار دے آندر، عاشِق غوطا ماريا:
طالب آهين تاريڪي دے وچ، ڪِتلا وقت گذريا؟
"سَچّل" قلزم ڪاوا پيچ پيا، شيشا عشق اُڏاريا.

(١٩)

مستي حال مقرر هووے، واهہ عجب مجذوبي!
معلوم ٿيا لنوڻ واليان نون، اِهو سارا راز ربوبي.
ڪيا، جے ڪَشف قُبوري هويا، ڪيا، جو ڪشف قُلوبي!
"سَچّل" عشاقان دے پَڪے پَڻ ڳيا، ڏايا ڏک محبوبي.

(٢٠)

ڪڏان ڪڏان معشوق ٿيوسے، ڪڏان ڪڏان آشفتي:
دل دے نال سٽيندي هرجا، يار دي گفتي رفتي:
"سَچّل" ڏونهين مراتب تَيڏے، ظاهر دے وچ جُفتي.

(٢١)

مسجد دے وچ ڪاڻ تڪر دے، ڏيوڻ بانگ صلواتان:
منهن چِٻے، ڏاڙهي ڏنگي، خام پڙهن خلواتان:
عالم ليڪے روزے رکدے، پر هن ڪاوَڻ ديان آفاتان:
"سَچّل" راهہ نہ اِها سچ دي، برهہ واليان ٻيان باتان؟

Gul Hayat Institute

(۲۲)

عشق دے منکر اڳون نہ ھرگز، ڳالھہ عشق دي کريے؛
اھے وچ وَظائف سونھين ھوندے، عمر ڳئي تِنھان پڑھيے؛
کالے منھن اُنھان دے ھوسِن، جو کوڑ اِھين وچ کڑيے:
"سَچَلؔ" صدقي اُنھان تَون ٿيوان، جيڙھے عشق وچُون اَ اڑيے!

(۲۳)

رک کے ورد وَظيفا اڳون، جھڻ ٻھون کريند ے؛
مسجد وچ مراقبا کرکے، مکيان ويک مريندے،
سچي ڳالھہ ھادي دي اُتے، نا اِعتبار کريندے،
رجعت کاڻ دنيا دي "سَچَلؔ"، نوين نوين سبق پڑھيندے.

(۲۴)

دوست پچدا ٻَھون ٻَھون، غم والے ياران غازيان نُون:
سڌ اِھين تا سرّ دي ناھين، "سَچَلؔ" مُلا قاضيان نُون.

(۲۵)

★★ جان جان مسجد منبر منارے، نھين سے ويران ٿيوِن۔
تان تان راھہ قلندر والا، حاصل کڈان نہ کريون:
کيا، جو ٿيوِن لطيفے جاري، اے پي ھنر بٹيوِن؛
کَشف قلوب، قبور ڏونھين، اَپڻے سوُ حجاب اَٹيوِن،
حفظ قرآن کريندے سارا، ہے لک کتاب پڑھيوِن!
رووَن، خوف کَنُون ھک رب دے، راتيان ڏينھن ڏريوِن؛
اے سب ڳالھِين ايھيان جيھيان!... ڏے کر کن سٹيوِن۔
اِتون مقصد اَھے نہ لھسِن، مُونجھان وچ مريون.

Gul Hayat Institute

(٢٦)

جيڙھے مرد محبت والے، سُولي ڪول ڪڙيوِن؛
عاشق "انا الحق" دي چوٽي، ڪلمے نال چڙھيوِن؛
حق وچ گم ٿيوِن سے ئي، ڏون ٿرے ڪجھ نہ ڳڻيوِن؛
وحدت دے درياءَ وچون، نهرين اشڪ اڙھيوِن؛
باقي ذات بقا دي رهہ ڳئي... "سَچّل"، غير لڙھيوِن.

(٢٧)

قاضي، مَين سچ آکان تينون، چوڙ مسائل مُصلا!
اَء پيوون هڪ سرڪي مَے دي، مُول نہ ٿيوين مُلا!
"سَچّل" جنهن حق حاصل ناهين، راهہ ڪنُون او پُلا.

(٢٨)

قاضي، "ساڙ ڪتابان ڪون هڻ"، مرشد اِينوين فرمايا؛
آپ سڃاڻ تہ ٿون ڪيا هيئِين، "عَرف نفسهٗ" پُرجهايا۔
"سَچّل"، راهہ ڪفر دا سائون، مرشد آپ بتايا.

(٢٩)

مُلا، چوڙ ڪتابان پيوِين، مَے دي هڪ پيالي؛
پلڪ تهين وچ، قاضي ٿيوِين، مستان مست موالي!
"سَچّل"، سبق وسار ڪراهڻ، هووين محبت والي!

(٣٠)

ڪيهے ڪَعبے، ڪيهے قبلے، آهے تہ سڀ بهانے؛
مَين ڪيوين نيت ڪعبے دي ڪران، پير مَيڏا ميخانے؛
"سَچّل"، آپ سائيان فرمايا، "ٿيوو حق مستانے!"

Gul Hayat Institute

(۳۱)

مسجد چوڑ تے پکڑ کنارا، کر توبہ ترک ثوابُون؛
پاک جائِین سپ ڳول رهیُس، وچ لڌم دوست خَرابُون؛
ڏونهین جهان وسر ڳیوسے، سائون پیوڻ نال شَرابُون؛
"سَچّل"، حق حاصل نا تیوے، ویکڻ نال کِتابُون.

(۳۲)

سج کڏاهین مُول نہ ویکے، پاک پَلیتان جائِین؛
هرهک جا پرتو تهین دا، تیکُون آک سٹائین۔
"سَچّل"، هر کنهن شَے وچ اِینوین، سَیر کریندا سائین.

(۳۳)

خلق جماعت میل کراهڻ، آپ کُون پیر سڏیندے؛
دست جهَپال، مُصَلے کُلهے، کورا کُوڑ بٹیندے؛
درد بنا دلبر دے او، سپ بیجا کم کَمیندے۔
"سَچّل" دا اِهو سخن سچا، کستوري آپ اُڏیندے.

(۳۴)

مکربازي وچ ڦِکِل گهٹیرے، طرحون طرح کریندے؛
نَوعان نَوع عالم دے اگون، لاف گزاف مریندے؛
"اسان اِینوین تے اسان اِینوین"، سے کوتے ماڻ پریندے۔
کُوڑے کُوڑ والے تا "سَچّل"، ہینے ہاٹ ڈریندے.

(۳۵)

مَین تا بزرگ ڏٹے بهون، جو بازي عجب بٹیندے؛
عِشق تے درد دي ڳالھ کڏاهان، نهین منظور کریندے؛
عشاقان تے راھ دے پلیے حاسد هجو اٹیندے؛
عاشق، وچ درياء حيرت دے، "سَچّل" يار ٹپيندے.

Gul Hayat Institute

(٣٦)

جاما سياھہ وَثاء ڪريندے، ڪم اِھو وچ شيخي؛
ويک زبان دراز ڪِتونے، دلق ڍڪيے سوءُ ميخي-
"سَچّل" ڳالھہ اِهين وچ جاڻين، دل تِنهان دي ريخي.

(٣٧)

مخدومي، مجذوبي ڏونهين، ڪڏان گڏ نہ ٿيسن؛
عشق عقل دي راھہ نرالي، هڪ ٻے ڪُون نہ مَنيسن؛
هڪڙے طرف الله دے دَوڙن، ٻے طرف دنيا دے پَيسن؛
هڪڙے شربت شيرين منگن، ٻے مَے دے پيالے پِيسن؛
هڪڙے عمر مَنگِن "سَچّل"، ٻے محبت وچ مَريسن.

(٣٨)

شَيخي تے مخدومي ڏونهين، اے تہ ساري نڳي؛
اھا جماعت جوڙ والي، سا ويک، برھہ ڪَنُون ڀڳي؛
اَءُ اچانڪ نال محبوبان دے، لنوَن جنهان دي لڳي،
"سَچّل" پڇے پير نہ رکدے، پرت تِنهان دي تڳي.

(٣٩)

اِهين زمانے دے بزرگ مشائخ، چہ لطيفے اَنالِين؛
ڪَسب ڪرن، دم بند ڪرن... نهين سو آپ سنيالِن-
"سَچّل" يار، سے خود ڪُون ناحق، ڳالھہ ڪُوڙي وچ ڳالِن.

(٤٠)

حَبس ڪرن دم نال سعي دے، تہ ٿيوے لطيفہ جاري-
'مَر جاڻن لوڪ ولي الله دا'، هے ڪوئي مرد بخاري؛
'عالم ڏيک آوے وچ عبرت!'... زاري، تنهن ڪَنُون زاري-
جے مَين ڪَنُون پچو تا "سَچّل"، اِنهان چاتي سِر تے خواري.

Gul Hayat Institute

(۴۱)

”دعَ نَفسَڪ“ دي وَت سِڌي هرگز، راهہ نہ ڇاڻِن ڪُوڙے؛
هستي والے ڪوٽ ٻڌاڪے، ڪُنگرے رکِن مُوڙے؛
مُنهن وچ مومن واهہ آکِيجے، چِت تنهان دے چُوڙے؛
”سَچّل“ راهہ اِها ئي اَهِي، لهسِن ڳالهِين دے جو ڳُوڙے.

(۴۲)

رمز اِها ”دَعَ نَفسَڪ“ والي، آپ سائين فرمائي-
تہ ”هستي ڇوڙ آسان ڏهُون اَوين، مست ٿيوِين برجائي“:
”پر ”ما - مَني“ دا ڪوٽ اوساريوئي، سمجهہ نہ پئِيڙوئي ڪائي؛
ڪُنگرے تنهن تے جوڙ ڪڙايوئي، تِين بازي عجب بنائي-
ڪُنگرے ڪوٽ ڏوهِين ڀاهہ ڇوڙِين، ”سَچّل“ پوسَئي سڌ سيائي.

(۴۳)

ٿيوِين مَست، مريد نہ رکِين، وهہ واهہ راهہ ديواني!
آمدرفت نہ ڇاڻِين ڪڏان، بيخود ڪرِن بياني؛
ٻي سُڌ ٻُڌ اُنهان نون ناهين، رهندے لا مڪاني-
بزرگي، مخدومي، شيَخي، ٿُون سٽ ”سَچَل“ ساماني.

(۴۴)

عشق محبت ٻاجهون ڇاڻِين، ٻي سڀ راهہ خِلافي؛
بزرگي ڪاڻ دنيا دے ڪردے، سڀ دے نال تِلافي-
”سَچَل“ اهے ڪڏان نہ ٿيسِن، هرگز صوفي صافي.

(۴۵)

عاشق رهين، مشائخ نہ ٿيوين، جو ڪيها ڪم تَهين وچ؟
طلب ڪرين تا ڳالهہ اَهين دي، مطلب هيئي جَنهين وچ-
”سَچَل“ مول نہ پُڇين غزني، جو شاهہ محمود هے تَين وچ.

Gul Hayat Institute

(۴٦)

مريد ڪرڻ دا خيال نہ رکين، عاشق رهين نرالا؛
هو ديوان، مشائخ نہ ٿِيوين، مست قرين متوالا؛
”سلسلہ“ تا ٿيوے نہ ٿيوے، تُون ”سَچَل“ رک سنيالا.

(۴۷)

تسان چاڻ رهو سڀ يارو، مَين تا منڪر ڪَنُون مشاخي؛
شَيخي ڪيا جو بزرگي پِيري، هوئي سڀ هلاخي؛
عشق امانت خاص الله دي، جو ڏيوے دل ڪون فراخي؛
”سَچّل“ سوز گداز دے پاجهون، ٻئے سڀ چور طباخي.

(۴۸)

خيال بزرگي ڏهون نہ مَيڏا، نا منگان مخدومي؛
نا وَت پير مشائخ ٿيوسے، نا وَت نانءُ نُجومي؛
نا وَت هندي، سنڌي، شامي، نا وَت زندگي، رومي؛
”سَچَل“ ڪٿ نهين ڪوئي پيدا، هوندا وچ معدومي.

(۴۹)

جان جان تون گمراهہ نہ ٿيوين، تان تان راهہ نہ لهسين؛
ڪاءُ حرام پليت ٿيوين تُون، پاڪي نال نہ ٻهسين؛
”سَچَل“ سچ پلوُ نهين آندا، جان رَتي ”مَين“ دي رهسين.

(۵۰)

فڪر اِهين وچ فاني ٿيوسے، تہ ”آهيون يا وَت ناهيون“!
”آهيون“ ڳول رهيوسے ساري، توڙے آهيون تا پِي ناهيون؛
”اِلا الله“ نال رَل پَئي اِها ”لا“، وَت اِينڪُون ڪيڏے لاهيون!
فرعوني، منصوري هڪا ”سَچَل“، اسان حرف ڪهڙے ڪون ڊاهيون!

Gul Hayat Institute

(۵۱)

وچ منصور هادي دے يارو، پانهان پڌ ڪڙيجے:
آپ ڪُون جاڻ سڃاڻ سارُو تي، ڪلما ڪفر ڪهيجے:
گم ٿِيوين ڪَنُون گم ٿيوڻ دے، پئے ڪَهين نہ ناهہ ٿهيجے:
رنگان تَون لنگهہ جاوين "سَچَل"، بے رنگ هوڪے رهيجے.

(۵۲)

نا آدم سِر زمين اُتي، نہ ميري فَلڪ هے فلڪان:
اِها امانت عاشقان والي، نهين ميسرّ ملڪان:
"سَچَل" سمجهہ ويکين سِرّ سارا، اے تہ جهان ڏون پلڪان.

(۵۳)

نا وَت شَيخ مشائخ يارو، نا مخدوم ٿيوسے:
نا قاضي نا مُعَلّم مُلا، نا وَت پير بڻيوسے:
بازي جوڙ نہ عالم ڪِيتے، رنگ رسا رکيوسے:
"سَچَل" عشق الله دے پاجهون، پيا ڪوئي نہ هنر سکيوسے.

(۵۴)

ڪيئي وچ وَظائف رهہ گئے، ڪيئي وچ نَفلاتي:
ڪتے وچ زهد عبادت، ڪتے ٿئے دعواتي:
ڪتے خوش ٿيوِن وچ گوشے، ڪتے وچ رجعاتي:
ڪتے خوش مسيتسين دے وچ، ڪتے وچ ڪراماتي:
ڪتے ڪَشف قبور دے وچ خوش، ڪتے وچ درجاتي:
"سَچَل" لڪان وِچُون ڪردا ڪوئي، عشق والي اِثباتي.

Gul Hayat Institute

(٥٥)

عشق لڳا، تنهن پچے رهہ ڳئي، ڪٿ عزيزي خويشي!
آپون آپ قبول ڪريسِن، سارا دم درويشي؛
سارا لوڪ مريسي طعنے، برهہ بُرا بدڪيشي؛
"سَچَل" يار هميشه هوسِن، درد والے دلريشي.

(٥٦)

"الف" باب مُطالعہ ڪيجے، "بے، تے، ثے" نہ سٹيجے؛
اَوَڻ "الله" جاوَڻ "هُو"، اِهو دائم دم ذريجے؛
نال يقين تصوّر دے وچ، سبق سنپال پڑهيجے؛
ڏوجهے باب حرف "بے" دے، "سَچّل" ڪنهن دي ڪاڻ ڳٹيجے؟

(٥٧)

"الف" سجاڻ جو سالڪ پيٹے، اُهے "ب، تے" ڏهُون نہ وِيندے؛
"شَرح مُلا" وَل "ڪافيہ" ڪڏان، عاشق نهين پڑهيندے؛
غير خيال ڏهُون ڪَنڌ ڏيسِن، حقا حق سٹيندے؛
نعره مار "انا الحَق" والا "سَچّل" سولي پڪڑ چڑهيندے.

(٥٨)

نہ مَين ڪيتا ڪڑڪا تسبيح دا، اُتے نا مَين زهد عبادت؛
نا مَين زير زبر دا ڪَيتا، نا مَين تقويٰ طاعت؛
"سَچّل" دا ڏيا بخت سوايا، جو ڪِيتي عشق امانت.

(٥٩)

مَين خدا، خدائي اپٹي، خود وچ آ پيوسے،
اے سپ حسن اساڏا هويا، جنهن وچ اَڪڑوسے؛
چار مڪان رهيے وَج ڪٹان، ڪٹ مڪان ڪيتوسے!
لامڪان، مڪان اساڏا، "سَچّل" نام ڳيوسے.

Gul Hayat Institute

(٦٠)

عشق جنهان کون غمزھ لايا، اُھے اور ڪتاب نہ پڙھسن،
وچ ڪفر، اِسلام، مذاهب، عاشق ڪڏان نہ اڙسن؛
مار نغارا حق دا "سَچلّ" سولي سِر آ چڙھسن.

(٦١)

سمجهاوان مَين طالب تيکون، سو آءُ سڻين سچ سارا ـ
چاڻ زمين آسمان دے وچ تُون، ليندئين نينهن نغارا؛
"ستُ" "سَچلّ" اِهو جان جٿا پي، مار حقاني نعرا.

(٦٢)

"حق" وسار تے "آپ" ڪڙوتئين، ڪنهن اِهو سبق پڙهايوئي!
طالب بے سمجهي دے وچُون، ڪيون ڪر "آپ" ڪڙايوئي!
الله وچ ٿِيوين گم "سَچلّ"، چڻ سارا ڪم بڻايوئي.

(٦٣)

"آپ ڪون آپ ڪتوسے هر ڪنهن، صورت وچ سيلاني؛
هرڪائي صورت ساڏي آهي، ٿيوسے لامڪاني؛
ڪفر نہ ڪو اِسلام رهيوسے، لٿا راھ حيراني؛
"سَچلّ" نام هويا گم اُٿان، سارا سِرّ سبحاني.

(٦٤)

جو ئي تہ ناپيدا هويا، سوئي ٿيا وَت هڻ پيدا؛
جوئي پيدا اَصل ڪَنُون ها، سوئي ٿيا ناپيدا؛
پيدا سو ناپيدا ٿيوے، تڏهان سچ سڻيندا؛
پيدا دي ڪل تڏان پوسي "سَچلّ"، جڏان ٿي وَيسين ناپيدا.

Gul Hayat Institute

(٦٥)

جسم اُهين تے آ جهُليان، اُهے لک سوين تلواريان؛
تِڪّے ٹڪڑے تي ڳئے اُهے، بازوان تنهن ديان ساريان؛
آيا چڑهـ عطار دے اُتے، فوجان حسن قراريان؛
سرِ ڈتا تنهن سورهيہ اُتان، "سَچّل" چول ستاريان.

(٦٦)

اے دم "هُوَ" دا بحر حقيقت هيئي، آءُ سجاٹين؛
خاڪي جسم اُهين وچ ٻوڑين، هرگز عذر نہ اَٹين؛
اَندر، ٻاهر، ظاهر هوندا، جيڈے تيڈے ڈيکين، پاٹين؛
"سَچّل" گم ٿيوين ٿون اِينوين، اِهائي چاٹين.

Gul Hayat Institute

سي حرفي ١

الف- اِهو حال ڏيکين فيالحال مَيڏا، بُخشين بِره والا کوئي بيان، ميان!
حيران هوئيان وچ ذات تَيڏي، ڏنم صِفات وچُون سبُحان، ميان!
آندر ٻاهر تُون هِين وَسدا، سَيوين شبُهہ گمان، ميان!
سڀ صورت وچ سارا سَير تَيڏا، اِتان هو رهيان حيران، ميان!
ظاهر باطن تَيڏا ظهورا هويا، وَت ڪيها ڦيريوئي فرمان، ميان؟

ب- بار برهہ دا باري هويا، ڪيئي بهادر سِر چاوندے ني،
جِتان ڪَنت حلاج کَپا گهَتيا، تِتان عاشق اجَل ڏيک آنوندے ني،
جائي جِيءُ جَلاوَڻ دي جاءِ آهائي، سورهيے ٻهُون ٻهُون پاوندے ني.

ت- تال تماشا تَيڏا هويا، هرجاء ظهور حضور، ميان،
اکيان کول مَين جِتان ڏيکان، تِتان هويا تَيڏا مَذکور، ميان،
واقف ڳالهہ اهين دے سيئي، جِنهان ڳئيے دنياوي شعور، ميان.

ث- ثابت ڳالهہ نہ ڪَر سَگهان، ڪيها هاءِ هُنر هَلايوئي، ميان؟
هر چيز دے نانءُ ڏون ڏون هوئے، رنگان وچ رُموز رَلايوئي، ميان،
راتيان ڏينهان حَيرت وچ هو رهيان، جاني ڏاڍلسو قِڪل قلايوئي، ميان!

ج-جنگ جدال جو لهہ پَئي، سڀ هوئي صورت آهين يار دي جي،
جائي ويري والي مَين تا صورت جاتي، سائي ساڳي صورت دلدار دي جي،
دشمن دوست ڏونهين هِڪو هڪ هويا، وچُون ڳئي سو گرد غبار دي جي.

Gul Hayat Institute

ح- حڪم هنگامہ هيئي يار دا جي، جو ڪجھ وچ نِگاھ دے آوَندائي،
ويڪو وچ مِٽي دے جو بوتے ميان، سارا سِر سموند سَماوندائي،
جادوگر ڪيها هڻ جادو لايا، آندر خاڪ ڪيهيان ڳالهين ڳاوندائي!

خ- خاص خمار سو محبت والا پي ڪے، مَست اِتان مَخمور ٿئے،
ماريُس دَم "اَنَاالحق" ڪيها، ويڪو ظاهر وچ مَنصور تئے،
آپے حَق هويا مَنصور نِسي، ڪِيوين نانءَ توجهے مشهُور تئے!

د- دم قدم دي جاءِ نهين جِتان، اڪيان سو عِشق آڙايان ني،
ڪيئي مَست اڪان مَنصُور جيهے، سِر سُولي دے چوٽ چڙهايان ني،
اصل روز ازل دے عاشقان نُون، پَٽيان پِرت ديان عشق پڙهايان ني.

ذ- ذات اصل هڪا هڪ هوئي، اِتان اَء تئي اشڪال، ميان،
بازيگر والي هُڻ بازي هوئي، ازل تائين ابَد هے خيال، ميان،
لَهين خيال اِهو نال خيال دے، وو، تَڏان اَسِي هَت سو لعل، ميان.

ر- رنگ لايا ڪيها يار مَيَڏے، سَڀ صورت وچ ڪَردا سَيل، ميان،
سو لڪ چوراسي سو بوليان بولے، ڏيڪ يار آندر چوڏيل، ميان،
تُسان نال يَقين دے جاڻ رهو، هِن سَڀ خاوند دے ڪيل، ميان.

ز- زيب زينت سَڀ تَيڏي هوئي، بي هاءِ حُسن دي هاڪ، ميان،
اِهين عبرت آندر اسين ڪيئي، نِت نِت پوندے چت چاڪ، ميان،
تَيڏے ناز نظارے دے ڪِيتے سائين، هوون لڪ هزار هَلاڪ، ميان.

Gul Hayat Institute

س- سِرّ اِهو جنهان سهي ڪِيتا، تِنهان رهيان بيان سڀ ڳالهيان جي،
پئے وچ درياه محبت والے، غازي غرق ٿئے في الحاليان جي،
خاصان خاص ٿئے، عامان اورے رهيئے، ڳڙے ڪنتي ڪوڪن ڪرناليان جي.

ش- شعله پيا وچ عاشقان دے، راتيان ڏينهان ٻيٺے رت روندے ني،
سُهڻا يار اڳوڻ شَمشير تيڏے، نهين نينهن والے ڪنڌ ڪَوندے ني،
اِها دانهن ٻاجهون در تيڏے سائين، ٻنهان مُول ڪڏان نَهين چوندے ني.

ص- صُلح پئي وچ دين ڪُفر، سَيا ڳالهه ساري وَچ هِڪا ٿئي،
سَهسين صُورت اندر سُهڻا يار آيا، وچُون غير ٻيائي چوڙ ڳئي،
"سَچُو" سانول ٻاجهون نهين ڏيکڻ اِنهان، اِها ڪَل جِنهان نُون آپئي.

ض- ضَرر هويا اُنهان عاشقان نُون، ٻاجهون يار توجهي جاءِ ڏيکدے ني،
وچ صِف صَحِيح سيئي سالڪان دے، ڪڏان لنوڻ والے نَهين ليکدے ني،
مُحب مارڻ ڪيتے اَون عاشقان دے، تِنهان ڏهون ولا نہ ڏيکدے ني.

ط- طَرح نَوين سُهڻا يار آيا، سالڪ نال سُلوڪ سُڃاڻدے ني،
ظاهر باطِن تِنهان تَون هِڪ هويا، هاتِڪ حال حَقيقت ڃاڻدے ني،
سَتين سِر، فِدا ڪَرن جان جُثا، ڪوئي قَطره وَهم نہ آڻدي ني.

ظ- ظاهِر دے وچ ڪيوين ٿيوے، ڳجها يار ڏيکو اِهو اسرار، ميان،
سڀ شيءِ دے نال پيارا هوسين، دم دور نَهين دلدار، ميان،
اِهين واسطے هُڻ چا آپ چُپايُس،ٿيوے عِشق اِتان اِظهار، ميان،

Gul Hayat Institute

ع- عامان اڳون ڳالهہ اکڻ نَهين، ڪِيجے چُپ، تہ جيءُ جَنجال پَيا،
پَهلون عِشق دے وچ آرام جاتا، پچے آ ڪَمال ڪُشال پَيا،
جَڏان قال ڪَنُون جِند چُٽ وَيسي، تَڏان چاڻ تہ اَء احوال پيا.

غ- غَرق گناهان دے وچ هويان، ڪوئي مُول ثواب نہ ڪَرديان جي،
نيڪ بَد برابر سائُون تئے، تَيڏي نانءُ سٽّي مَين مَرديان جي؛
تَيڏي لاوبالي درگاهہ سائين، ڏيڪ ڏيڪ ڀَهُون هڻ ڏرديان جي.

ف- فال پَئي نانءُ آدم اُتے، اهو بار برهہ دا، سو چاوندے ني،
مَلڪان فَلڪان اُتان ڪُل "اِبا" ڪيتي، ڀهون بار خاڪي نون پاوَندے ني،
اهيـن سُولان دا سِر سِهرا گهتيا، اهين ڏينهن لاڪُون اُچ ڳاوَندے ني.

ق- قتل ڪِيتا اَپڻے نَفس ڪُون انهان، ڏيڪ مُشاهدا وو يار دا جي،
ڏوجهي ڳالهہ نَهين ڪائي وچ اَٹن، عاشق ٿِيا پَهلے اقرار دا جي،
هوون مَست سَيے اهين ڏينهن لاڪُون، باري بار بِرهہ دے بار دا جي.

ڪ- ڪَم دنيا دے نُون گوش نہ ڏيون، جِنهان عاشق نام سڏايا جي،
سالِڪ سُولي قِرن، روون راتيان ڏينهان، انهان سُولي سِر اتڪايا جي،
اون اڳون سائين شمشير تقيڏي، ڏيون سِر نہ سيف سنگايا جي.

ل-لوري لڳي هے عاشقان نُون، جَڏاَن جوش ڪَنُون اهے جلدے جي،
اَپڻي دل آرانيا سو ٻال ڏيون، ٻنهان سوز ٻاهر نَهين سڪدے جي،
وچ جهڙڪ تلواران دے اڳُون ٿِيون، هِڪ وال پچُون تے نَے وڪدے جي.

Gul Hayat Institute

م- مَحو ٿئے سَپ ڏوھہ مَيڏے، تَيڏے نانءُ گھينڻ دے نال، ميان،
پَو ھِڪ ذرے دا نيھن اُنھان نُون، جيڙے آپَئے اِھين خيال، ميان،
سَگان وچُون تَيڏے مَين سَگ ھوسان، تَيڏے نانءُ ٻُڌي بَر حال، ميان.

ن- نَيٹان والا ڪوئي نيزا ماريوئي، اورار ڪَنُون لنگھہ پار پيا،
اُندر وچ اُنھان دے اٹڪيا ناھيــن، پست ناز پرئے نِروار پَــيا،
نره ھِڪ اُنھان نُون وو سڏڪا نِسي، اَء عامان وچ شوُڪار پَيا.

و- ويس تيڏے سائين سَھسين ھوندے، سَھي ڪيھے ڪَريسان ويس، ميان!
پَريشان ڪِتوئي وو عاشقان نُون، وچ اَئے ني لڪ لبيس، ميان،
اِبراھيم اُدھم شاھان جيھے، تَيڏے نِينھن ڪِيتے ڪيئي نيس، ميان.

ھہ- ھوش ڳئے، ڏيک سِرّ تَيڏا، ڪيئي ورھہ والے مدھوش ٿئے،
ھوندے "صُمُ بُڪُم" سُڪوت دے وچ، گوياءِ ڪَنُون خاموش ٿئے،
جڏان رمز "اَنَاالحَق" اَء لڳي، تڏان خواھہ مخواھہ خروش ٿئے.

ي- يار ظھورا سو ظاھر ڪيتا، ڪوئي اَ ڏيکے دلدار، ميان،
اَکيان ڪول اِتان جے تون عاشق ھووين، ھيئي وَقت اِھو ديدار، ميان،
آپ چوڙ اِتان آزاد ٿِيوِين، "سَچُو" صَحيح ڏيکن اُسرار، ميان،
ھادي ھے مَيڏا عبدالحق سائين، صوفي صاف جو شاھنشاھہ، ميان،
سَيو عِلم تَھين تَون معلوم ٿيا، اُسرار مِڙيوئي آگاھہ، ميان،
تنھن خاڪ قدم اِتون ڪَران صَدقے، سِر سيو سر واھہ، ميان.

Gul Hayat Institute

سي حرفي ٢

الف- اَگِ لڳي اَء عِشق والي، آيا هادي والا اسان تے حال، ميان،
هِڪ هِڪ آها، وَل هِڪ ٿيا، رک سَمجھ اِهو هے خيال، ميان.

ب- باس اِهائي بات مَيڏي، نَهين غير اَتان هِڪو هِڪ آها،
ڪَنهين اڳون آپے ظاهر هويا، ڪِنهان اڳون لِڪو لِڪ آها.

ت- تار پيا وچ حال مَيڏا، سڻو سئيان، اسان تون ہي سُڌ ڳئي،
دل وَحدت دے درياهہ وِچے، هِڪواري اچانڪ وَڃ پئي.

ث- ثابت مار نَغارا سوئي، سُولي سِر جِيوين مَنصور ماريا،
جِند جان سيا محبوب ڪِيتے، ڳلي محبت دي وچ اَڻ ڳاريا.

ج- جان جُثا ڪر فاني سارا، پِچھے حَق دا تُون اسرار ويکين،
دم خيال دے نال هَميشہ هووے، ہي ڪيهي زبان دے ليکے ليکين!

Gul Hayat Institute

ح- حق هے تا شَڪ نهين، لاشَڪ چاڻين برحق هيئي،
مَين جاتا، ساڳي وِو سُڻ اتا، سوئي مَيڏا هادي عبدالحق هيئي.

خ- خيال سموند عَميق ٿيا، لک وادي اِهين وچ گم ٿئي،
جوئي آها، سوئي آپے آپ ٿيا، ڳالهہ جان جِسم دي ڪُل ڳئي.

د- دل فريب دي جاءِ هيئي، جِند جان عَقل سب چوڑ ڈيوين،
کِيا کُفر کِيا اِسلام ڈونهين، مَٹّين تبسيج کُون توڑ ڈيوين.

ذ- ذات صِفات هِکائي هے، قلعي نال سِيهے دے جو هِک ٿيوے،
نانءُ شيشا، ولّ آئينا ٿيا، آپڻا آپ ڏٺے وَت ٿيون کيوے.

ر- راز سارا صَحراء پيا کَڑي لهر تئي، وس کوئي نَهين،
درياء ڈاڍي کائي مَوج ماري، جوئي ڄاڻ وچے اها سوئي نَهين.

ز- زور پيا، جهلے موج نَهين، بحر بِرهہ والا تارو تار وَهے،
چوليان چُنک پيان، زوران زور آسان تے، مَيڈا خيال اِتان ٻارو ٻار وَهي.

س- سير حقيقت دا تُون چاتِين، ڈونهين جَڳ دے وچ جهلکار هويا،
ان جسم دے کَر ڈيکالي ڈٺس، جِوين ابرو والا چمکار هويا.

ش- شَک پِنے، پچے حَق هويا، وچُون ڈون ترے چار شُمار تئے،
اندر ٻاهر هِکو هِک هويا، آپريا سِج تہ گِرد غُبار ڳئي.

Gul Hayat Institute

ص- صبر کَريجے اَکڻ بات کَنُون، اهو آپ اَکي" کجه اَک ميان!"
پَهلون هِک وچُون سو شمار ٿيوے، ويه ٿيه ڪَرين، سَولاک، ميان.

ض- ضرب مارين " انَاالحق" والي، سَچي ڳالھ اتان اِظهار کَرين،
کِتلے ڈينهن چُپيسين سِرّ اِهو، هيئي ويل اِها نِروار کَرين.

ط- طرحون طرح رنگ يار لايا، رنگا رنگ ڪيتُس گلڪاري، يارو،
سبز، سرُخ، سفيد، زرد، سيِه، پاتون پات لاتُس گلزاري، يارو.

ظ. ظاهر ڏيک نہ پُل وَڃين، هيئي اندر ٻاهر هِڪو هِڪ سائين،
اِها چال تنهن دي تُون ساري ڄاڻين، اُهين هويان لک هَزار جائين.

ع- عشق دے دريا مَوج ڪيتي، لک لهرين وچ مَين لڙهہ ڳئي،
تِک تار اُتے هـَڻ وَج پئيان، ولَ جوشان جوش تے چڙهہ ڳئي.

غ- غير ڳيا، هُڻ حَق هويا، پڙ ڦيل ڳيسُ، سڻ بات ساري،
اصل غير نہ ها ڪوئي، آپ آها، سمجهين ڳالهہ اِها اِثبات واري.

ف- فرق ڪُفر اِسلام وچے، نَهين ڪوئي، حقيقت حَق ڄاڻين:
ڪيتُس لک لباس، تے نَوعان نَوعان، پَنين شڪ اِتان اِعتبار اُٿين.

ق- قِيل تے قال اِهين دي هے ساري، سَمجهہ رکين ڪوئي اور نَهين،
هيئي سڻڻ اَکڻ والا اُهو سائين، رفتار اِهين دي ٻي ڪائي ٽور نَهين.

Gul Hayat Institute

ڪ- ڪن ڌرين "وَبي يَسمَع" ڪون "وَبي يُبصِر"، اکيان دے وچ اُٿين،
"وبي يَنطق" ڏهُون گفتار ڄاڻين، ڪِيکر بَرف ڪنُون، تُون ڄاڻ پاڻي.

ل- لنگهہ پَيس دريا اُتے، تئي مستي والي سا لهَر ڪڙي،
هِڪ آوے، ٻي تا لنگهہ جاوے، خوني مَوج بمَوج تے چوٽ چيڙهي.

م- مَے پيتُم مَنصور والي، مَستي تَنهن دے وچُون تا اَء پَئي؛
تَنهن مستي ڪائي وڏ واء ڏتي، ٻي سُڌ آسان ڪَنُون پُل ڳَئي.

ن- نُور نيٹان نروار ڪيتا، سارا جڳ فَلڪ اَفتاب هوئے،
هيئي ڪُل موجود اتے واهہ اٿان، ڳَئے ڪُل تارے مهتاب هوئے.

و- وَحدت دے درياء انـدر، غـوطا مارين، ٿُون تہ غرق ٿِوين،
نہ ڪائي جان جسم دي وائي اٿان، اَپے اَپ ٿِوين... ڪيا اور ليوين؟

هہ- هادي والي ڳالهہ اِها، دائم دل اتے آسان فرا موش نَهين،
جڏان نِينهن نَعرا، زوران زور مارے، تڏان جوشا جوش خموش نَهين.

ي- يار هـويا، اغيار نِسـي، "سَچُو" وچ نِگاهہ جو اَوندائي،
اهو حق اهو لا شَڪ چاٹين، وچ نانوان دے ڦيرا پاوندائي.

○

Gul Hayat Institute

سي حرفي ٣

الف- آب اوا گهہ ڪُون واءُ لڳي، اهين واءُ ڏايي ڪائي موج ماريس،
تنهن موج دي ڪوئي انتها نهين، چولي چوهہ ڪنون اَسمان چاڙهيس.

ب- بَحر بِرهہ دے وو بار چاڙهئي، ڪالے ڪُن ڪِتے ڪَڙڪار ڏايے،
تو ذات دے‌وچ، گهوگهاٽ لڳے، سَر سي سِير دے تئے شِڪار ڏايے.

ت- تَن تے مَن وسار ڏتُس، لهرين نال اُهے ڏونهين لڙهہ ڳئے،
دتڪار ڪيتا درياء ڏايا، پاروپار تنهن دے پَرواز ٿئے.
ث- ثابت پچے اِثبات ڪَنُون، باقي جاڻ رهئے وو غُلام ڪتے!
ڪيتے نيڪ ڪتے بَدنام رهئے، ڪِتے ڪُفر رهيا اسلام ڪِتے!

ج- جوش آندا ، بَحر وَحدت والے، ٿيان مَوجان ڪڙيان گوناگون ڪيهيان،
اُهے موجان چاٹين، سڀ مُورتيان وچ، وقهہ جلوهہ گريان وو عَجب جيهيان!

ح- حال هادي حَق الحق سائون بَخشا، راهہ ڏيڪاليُس بار بارا،
تَصوير وچ اُجساميان دے، بحر عَميق سَموند سارا.

Gul Hayat Institute

خ- خيال خَبر اِها پچے ڈتي، تحقيق ماريوئي اعتبار سڳے،
ٿئي ڪَثرت مَوجان وچُن ڏيکو يارو، درياء وَحدت وو هِڪے.

د- دل مَيڏي، ڪوئي دَور ڪاڏا، عالم موج سارے نظر نہ اَوَندے جي،
مَيڏا خيال خُمار وَڏاء ڳيا ، سينے وچ سمونڊ سماوَندے جي.

ذ- ذات سُڃاڻ صفات وچُون، پچے ذات صِفات هڪائي هيئي،
اِها اَک صِفات تا ڪِٿون اَئي، هڪا هڪ جاڻِين، وو سيائي هيئي.

ر- رخ پيا رنگ رنگ اتے، ٿئي مَوج ڪَڙي، چولئين چول پئے،
خَس خار اَتارا وڏا ڏتـس، سارا بَحر وچُون بَد نِيک ڳئے.

ز- زور تہ بَحر زخار اَندا، تَنهن دے وچُون ٿِيا ڪوئي نَجّار ڪَڙا،
اهين شور مَچايا اَسمان تائين، وَسڪار دا ٿيا وو غبار ڪڙا.

س- سِير اِهين دا جنهن سَير ڪِيتا ، تنهن دي جِند ساري نا پَيد ٿئي،
ڪٿے نام نِشان نَسب تَنهن دا، "مَن"، "ما" وچولے دي ٿوک ڳئے.

ش- شور مَچايا وو مَوج ڏادا ، بئي زور جهلڻ دي وو جاءِ نَهين،
برابر زمين آسمان ڪيئس ، ڏنّي ڪَنّي تَنهن دي وو ڪاءِ نِهين.

ص- صورت گم هوئي وو ساري، لهرين پيا پے وو چڙهـ پئيان،
ڪائي خَبر اَتان وو پوندي نَهين، نوڙا نور ديان نَيان آء نَيّان.

Gul Hayat Institute

ض- ضَرب بَحر دي وو ذور لڳي، هِڪے وار وجود اوڏار ڏتُس،
"مَين" دي هِڪ رتي ڪِٿ رهندي، اُتان سارا نام نِشان اُتار ڏتُس.

ط- طالب وچ عَميق پَئے، ڏونهين ڪَنديان اهين ڪَنُون پُل ڳِئيان،
پچے وس اهين دا وو ڪوئي نَهين، مَوجان مَوج تڪيريان اَء پَئيان.

ظ- ظاهر دي اِها بات نَهين، جو آيا اهين ڪُن اِها سُدَ پَئي،
پچے سُدَ والا موجود نَهين، دوئي والڙي ڳالهہ نِڪال ڳئي.

ع- عشق عَميق درياء وچون، اٹي موج هِڪا ماريا نعرا "هُو"،
تہ مَين هِڪ اَهُس اور ڪوئي نَهين، "اَنَاالحَق" دا هيئي نعارا "هُو".

غ- غَش غريق دے وچ ٿئيان، ڪِٿ جِسم رهيا، ڪِٿ جان ڪٿے،
ڪٿے شَڪل رهي، ڪِٿ عقل رهيا، ڪِٿ فهم ڪٿے اوسان ڪٿے.

ف- فِڪر فَنا دا ڪِيُون نہ رکين، تا مُلڪ بَقاء باالله لهين،
چوڙ آپ ڪُون آپ وسار سارا، جاٹين هِڪ خدا بے رنگ رهين.

ق- "قُل هُوالله اَحَد" هيئي، جاٹين، سَمجهہ سُجاٹين، ڪوئي اور نَهين،
گَڙ وحدت دے درياء دے وچ، اهو آپ اَها، ٻئے دي ٽور نَهين.

ڪ- ڪِٿ توڙي مَين چُپيسان، اِها ڳالهہ هادي والي هُڻ چُپدي نَهين،
ٿيسي ظاهر آپون آپ اها، پَئي زور، اسان ڪَنے لڪدي نَهين.

Gul Hayat Institute

ل.لهريان بَحريان زور پَئِيان، وَس ڪوئي نهين، مَين لڙهـ ڳئي،
ڏاڍيان موجان چڙهيان برهہ واليان، اُتان هَستي گم ساري موجان موج ٿئي.

م- مَے پيوَڻ نال موج چڙهي، ڪوئي خُم اهين وو خُمار ڏتا،
مدهوس ڪِيتُس ڪُلي هوش ڳيا، اِهين عيش سارا اِعتبار ڏتا.

ن- نام نِشان اُتار ڏتُس، ڳئے رنگ همہ، بے رنگ رهئے،
غوطا مارڪے جوئي غريق ٿئے، اَزاد ڪَنُون رنگ رنگ ٿئے.

و- واء لڳي، ٿئي موج ڪڙي، بَحر زور پئے چوليان چَنڪ پَئيان،
اِها هَڪل ماريُس، " اَنا بَحر " اَکيُس، باران ديان نَديان، تيز نَئيان.

هہ- هادي عبدالحق سائين، سَچي راهہ سانُون سمجها ڳيا،
تُسان غير نَهين سَراپاء چاتين، اهو آپ هِيئين پُرجها ڳيا.

ي- ياد رهيان ڳالهين وحدت ديان، جيڙهيان آپ هادي فرماء ڏتيان،"
سَچُو" حَق اِهين ڪُل شَڪ پَنئے، اهين راز ديان ڳالهين جَما ڏتيان.

Gul Hayat Institute

سي حرفي ۴

الف- اصل درياء عشق دے، مَوج ڏاڍي ڪائي ماري،
ب- برابر نَديان وَڙهيان، لهريان بحريان باري.

ت- تمام تِڪيريان چوليان، چتڪ پَيان هِڪ واري.
نقهين اسانون جهلڻ ڏينديان، نا مَين تنهن ڪُون جهل سگهدئيان.

ث- ثبوت ڪَرين دل اتان، عاشق بات ايهائي،
ج- جيڏے ڪيڏے هِڪ اهين دي، صُورت ويک سَيائي.
ح- حال هَنگاما هے اهين دا، مُرشد رمز اِها سَمجهائي،
تَنهن دي هوسان خاڪ پيران دي، ... ...

خ- خودي ڪَنُون نَهين وو خلاصي، بے خودي وچ آوين،
د- دوئي ڪُن توڙ ڏيوين، تأ عالي درجا پاوين،
ذ- ذڪر تے فِڪر فَنا دا ڪَرين، بَقا ڏهُون جاوين،
ڪڏان نہ مَرسين، سدا ٿن جِيسين، ... ...

ر- رڪاب سمند عشق دے، نال لَڳا رهہ، يارا!
ز- زبون نہ ٿِيسين هرگز هوسِي خيال نَيارا،
س- سَروپاء ڳڌوئي جڏان، تَڏان مار نغارا،
عِشق والا هيئي مَتوالا، ... ...

Gul Hayat Institute

ش- شراب وَحدت والا، پي رهه ٿُن متوالا،
ص- سورت گم ايهين بَحر وچ هيئي حيرت والا،
ض- ضرور اکيسين " انَا الحَق "، گهنسين قرب کمالا،
موج کيڏا زور آندا، ... ...

ط- طرح نَوين يار اساڻون، ڏيندا روز ڏيکالا،
ظ- ظهور حضور تهيــن دا، کَردا نوان نوان چالا،
ع- عَينان ڏونهين لگ رهئيان، سُرت ڳئي وو سَنيالا،
بيخودي ٿئي، خود کَٿون ڳيوسے، ... ...

غ- غَرق ٿيوين بَحر اِهين وچ، نانءِ ٿِيوے ٿي ناپَيدا،
ف- فَنا " سچُو " جے ٿِيوين، آپ ٿِيسين آء هَويدا،
ق- قرب اِهو حاصل تيکُون، مَحرم هَر شَے دا،
" کُلّ شَيءٍ " اهو هوسيـن، ... ...

ک- کمال محبت لگڑي، جے تَيڏي نال پيارے،
ل- لنگهه پوٚ شَهه دي اندر، کَڙا رَهين نـ کِنارے،
م- مَين تا صدقے تَنهن تَون، جو کوئي آپ وساري،
آپ هو سين پِيا نـ رهسي ... ...

ن- نِماڻا ٿي کَر رهڻا، جے تُون عاشق ٿِيون،
و- وائي بي کُل وِسارين، مَے دا پِيالا پِيون،

©Gul Hayat Institute

ھہ- ھَوا جنھن دي لڳـڙي، تَنھن دا ھو، جان جِيوين،
پاءُ پِـچُون تے پـير نہ ڪـڏان، ... ...

ي- ياد آئي ڪائي ڳالھہ گذشتي، ھِير تے رانجھے والي،
تونھين عشق ڪَمَتا "سچل"، سَڻ تُن تِنھان دي چالي.

○

Gul Hayat Institute

سي حرفي ۵

الف- اَحَد تے اَحمد دے وچ، نَهين تفاوت كوئي،
محمّدؐ، حيدر هِكو آها، هِكا صُورت سوئي،
اَندر ٻاهر سير تهين دا، سَمجهين سِرّ سَيوئي.

ب- ٻاس اِهائي ٻات مَيڏي، اے يار، تُون غير نہ آهين،
خام خيال، جو ٻانهپ والا، "لا" وچ لاشَڪ لاهين،
" مَن عَرَفَ نَفسَہ فَقَد عَرف رَبّہ"، ڪيڏے تُون وَت ڪاهين!

ت- تحقيق حَق اَهوئي، غير جو تَين هے چاتا،
" عرفت ربّي بِربّي تَنهن كُون، نا كَهين آپ سُڃاتا،
كَل اَنهان تُون كَل اِهين دي، پير ايڏانهن جَين پاتا.

ث- ثابت رهہ يَڪ وچ يَقينے، غير گمان نہ آٹين،
اَندر تُون هِين، ٻاهر تُون هِين، جے تُون آپ سُڃاٹين،
"خلق الانسان عَلَيٰ صُورتِہ" جول اِهوئي چاٹين.

Gul Hayat Institute

ج- جهان جو جِسم اُهين دا، ڪَيُون ڪَر نانءُ رکيو نے،
"الستُ بربِّڪُم قَالو بَلٰيٰ" آپون آپ آکيونے،
"خلق الاشياءَ وَ هُوَ عينُها"، سارا سِحر سِکيونے.

ح- حال سارا سِر جهلِيا مَيڏے، هادي مَهدي والا،
مَے دے مَٽ محبت وچُون پُر ڪر ڏتس پيالا،
وَسَقاهُم ربّهم شَراباً طَهُورا"، ٿِيا سرڪِي نال سنيالا.

خ- خمر خمار اُهين دا ڏايا، سُولي چڙهڻ سُروري،
اَزلاَ اَبدا عجائب جيهي، مَے اِهين مخمُري،
"اَنَا اَحمَد بِلا مِيم"، مارين دم منصُوري.

د- دلير ڪَرين دل آتان، سُست يقين نہ ٿيوين،
تَوڙين شَڪ گمان سَيوئي، تا وَت پِيالا پِيوين،
"مُو تُوا قَبل اَن تَمُوتُوا"، وچ جِيوڻ مَر جِيوين.

ذ- ذات صفات هڪائي آهي، پول نہ گهَتين پولے،
سوئي اندر سوئي باهر، سوئي تيڏے چولے،
"وَفي انفسکُم افَلا تُبصِرُونَ"، وَسدا وچ وچولے.

ر- رواج سَيوئي چوڙين، آءُ ٿِيون مَردانا،
آپ بيگانا مُول نہ جاڻين، هووين يار بيگانا،
"وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحي"، بِلڪل چوڙ بهانا.

Gul Hayat Institute

ز - زبان نہ ھرگز کَر ٹون، عُمر سَراپا ساري؛
رکين فِکر ٹون اُٹڻ ٻَھڻ دا، چاڻ سَڄڻ دي ياري؛
"مَن عرف ربّه مِن حَرکات الاعضاء"، ھوش رکين ھوشياري.

س- سَراپا سوئي وَسدا، سَڀ کُجھ يار کَريندا،
جيھا اِٿان تيھا اُٿان، چوڙ گمان گھريندا،
"لو کَشَف الغِطاءُ ما زدت يَقِينا"، کيھا ڏيان تريندا.

ش- شَرم نہ آوے تَيکُن، جو آپ کِتوئي گم سارا،
"الله الله"، ہينا آکين، ساعت کَرين نہ سَنيارا،
"مَن قال الله لا يَعرف الله"، کيتوئي بحث بے چارا.

ص- صريح آکان مَين تَيکُون، کَرنا صَحيح گويائي،
"وبي ينطِق وبي يبصِرُ"، ہوڑين ہول ہيائي،
"کُلّ شَيء ناطِق بالحق"، رکين سُرت سيائي.

ض- ضرور اِھوئي ھيئي، آپ سُڃاڻين سارا،
کڏان ناز، نياز کڏاھين، اے سڀ تَيڏا وارا،
"کُل يوم ھُوَ في شان"، نت نت مار نغارا.

ط- طَبل وَڄاٹون وحدت والا، غازي چوڙ گدائي،
ايڏے اوڏے ٹون ھي ھووين، وَت کيھي جاءِ جُدائي،
"الانسَان سِرّي وَ انا سِرّہ"، سمجھين خاص خدائي.

Gul Hayat Institute

ظ- ظاهر ٿي نغارا مارين، ڪِتلے تائين چُپسين،
وحدت والي تيغ بنا، ٿن وال وجود نہ ڪَپسين.
"مالِلتُراب رب الارباب"، ڪِتلے تائين ڪُپسين.

ع- عَطر عنبير جو لا ڪرُيس، اڄ يار مَيڏي گهر آيا،
اَتڻ پَهَڻ سڀ نال اَهين دے، ڪَهن تا رمز ريجهايا،
"وَنَحن اَقرب اِلَيه مِن حبل الوَرِيد"، رڳ رڳ وچ سمايا.

غ- غمزا رمزا يار مَيڏے دا، ڏيک جو وتدا تائي،
جِتان ڪِتان حاضر ناظر، آپ ڪرا رنگ لائي،
وهُو مَعَڪُم اَينَما ڪُنتُم"، جائز ڪيِتس جائي.

ف- فرق ڪفر اِسلام نہ ڪوئي، جاڻ اِهوئي جاڻين،
ڪافر مومن هِڪو آها، غير نہ اِتان آڻين،
"ڪُل شَيءِ هُوالله"، سڀ صورت ايڪ سُڃاڻين.

ق- قُرب تيوئي مَين آک سڻاوان، سرّ تُسا ڪُون سارا،
آپ ڪُون هرگز غير نہ جاڻين، غير نہ پاوين يارا،
"لي مَع الله وقت لا يسعِني فيه"، نُور نبي دا نيارا.

ڪ- ڪيفيت تَيڪُون حق دي، ساري سڻ تہ سُڻائي،
ويل ديدار دي اِها هيئي، هٿ مَليسين جائي،
"من ڪان في هذه أعمىٰ فهوفي الاخيرته أعمىٰ"، پُرجهہ اِينوين پرجهائي.

Gul Hayat Institute

لْ- لباس صحيح کر سارا، جو ٻوليان ڪتليان ٻولے،
"هُوالظّاهر هو الباطِن"، ويکين اکيان کولے،
"ليس في الدّارين اِلاهُو"، ڀن گهتين سپ پولے.

م- مست رهيس ميخانے وچُون، منگ ڳڏي مين مستي،
مستي نال نہ آپ سُڃاڻے، تنهن دا کم کمبختي،
"لَيس فِي جُبّتي ماسِويٰ الله"، هيچ ثئي سپ هستي.

ن- نغارا احمد والا، مردانا ٺي مارين،
سِر دا سانگا چوڙ کراهڻ، "اے-او" سپ آڏارين،
"اَنت مَعِي اَنَا مَعَک"، سارا عزم سنيارين.

و- وَست اِهين وو يَگانے دي، تُن قيمت قدر سنيارين،
البتہ دُر يتيم جو هيئين، کنگڻ کَچ نا وارين،
"خَلَق الانسان عَليٰ صُورته"، دل دے گوش گذارين.

هہ- هوا وچ مين جو پَئيان، کِتے مُحب ملڻ دے،
غالب شوق رهيا دل اتے، ناهين کم الڻ دے،
"طال شَوق الابرار اِليٰ لِقائِه عاشق نهين جهلڻ دي.

لا- لنگهہ پووين وچ شَہ دے، احمد، محمد سَهي کريجے،
" من راني فَقَدرالحق" دل تے درس تريجے،
"مَن راني فَقَد کَفر"، سارا سِرّ سٹيجے.

Gul Hayat Institute

ء-اندر ٻاهر آهو، توڙے ڪردا لک قبائين،
هرڪنهن شيء وچ سير تَهين دا، پول نہ ذره پانوين،
"مارايت شيئا الا وَ رايت الله فِيه"، ڏيکين جِت ڪِٿاهين.

ي- يقين اِهوئي آها، ٿُٿا .شَڪ سَيوئي.
جو ڪجھہ اَهئس سو وَل ٿِيسان، تَنهن دا غم نہ ڪوئي،
" ڪُل شيء يَرجع اِليٰ اصله"، رهسان عين اهئي.

Gul Hayat Institute

ڪافيون

ڪافي ١

سوئي ڪم ڪريجي، جنهن وچ الله آپ ٻڌيجي.

وچ ميدان محبت والي، دم قدم ترڪيجي.
اها تڪبير ”فنا في“ والي، پهلي پهر پڙهيجي.
مار نغارا ”اناالحق“ دا، سولي سر چڙهيجي.
اندر ٻاهر هڪو هويون، ”مُو تُو قَبل“ مريجي.
”سُبحاني ما اعظم شاني“، ”سَچّل“ سرُ سڻيجي.

ڪافي ٢

ٻيا ڪوئي ڄاڻڻ محض گناهه، هر ڪنهن صورت آپ الله.
ڪٿي گدا گدائي والا، ڪٿي وَت شاهنشاهه.
دونهان ڏيک متان ڪوئي ڀُلي، اولي ابر ماهه.
”وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي“، اِي سهي ڪر ساهه.
”خَلق الاشياءَ وَ هُوَ عَينُها“، اِهو قول گواهه.
صورت وچ ”سَچّل“ دي ٻولي، آپي بي پرواهه.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

نانءُ اهوئي اهو نانءُ والا، صورت مورت سائي، وو.
اِسم خانے وچون اسماء اهو، ڏس هادي دا جائي، وو.
هے تعجّب اِهو لوڪان، ڪيوين ذات لڪائي، وو.
گاهے طاعت گاهہ عبادت، سجده سهو سهائي، وو.
ٻئي پارون ڏے ڏيکالي، اوڙڪ خلق منجهائي، وو.
"سَچلؔ" سهي ڪيتي اها ساري، جيڙهي بازي يار بنائي، وو.

ڪافي ۴

آڪ اسان نون ٿون حال، وو،
ڪيوين ٿيون پرديسي!
اُٿان هوڪر اِٿان جو آيون، پيو ئي ڪيوِين اِهو خيال! وو...
ديس تہ اپڻا ڪيوِين ڇوڙيوئي، ڪر اسان نال ڳالهہ! وو...
مَين نہ ڄاتي رمز اِها ئي، جاني وٽيوئي اِها جال، وو...
اڄ تہ اوڳئے سڻ "سَچلؔ" ڪنون... ڪيا هانوين ٿون ڪالهہ، وو...

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

آپڻا ديس سنڀال، وو، ڀلا ميان پرديسيا، وو...

ديس اهو تنهن ڪيئن وساريا، جاني ڪيتوئي جتان جال! وو...
ڀُل ڳئي هيئي ڳالهه اهائي... ڪيهي ڀي قيل مقال! وو...
ياد نہ ڪيتوئي وَطن اصل دا، پوڳيون ٻے خيال، وو...
سوگهي سانڍين وَٽ اهائي جهڙي چلسي نال، وو...
"سَچلؔ" سنڀالين جهڙي اَهي، اها اصل دي ڳالهه، وو...

ڪافي ٦

مَين تا ڪوئي خيال هان، وو، هڻ ليسان وي نال خيال دے.

زهد عبادت، تقويٰ طاعت، اَهن ڪم ڪشال دے.
فڪر اِهين وچ فاني ٿيوِين، ويکِين جوڙ جمال دے.
اِهين جو منزل سيئي وَيسِن، صاحب جو احوال دے.
مَين ديدار، ديدار مَين وچ، پهريم ويس وصال دے.
اصل اوهے آگاهہ نهين، جو عاشق شئے شِڪال دے.
"سَچلؔ" سچ ڪريندئين ظاهر، اِلا ڪاڻ قِتال دے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

هوش ڪنون بيهوش ... مَين بيهوش!

ڪڏان زاهد ڪڏان عابد، ڪڏان نوشا نوش.
ڪڏان هجر فراق ڏسيندا، ڪڏان غوش اَغوش.
ڪڏان دلبر دور گهتيندا، ڪڏان گوشا گوش.
ڪڏان جاءِ ڪنارے ڏيندا، ڪڏان پوشا پوش.
ڪڏان موج وَهيندے مائي، ڪڏان جوشا جوش.
ڪڏان "سَچّل" جاءِ نہ لهندا، ڪڏان دوشا دوش.

ڪافي ٨

تاب ڪنون بے تاب، ميان، مَين تاب ڪنون بے تاب.

نا مَين گويا نا مَين جويا، نا مين سوال جواب.
نا مَين خاڪي نا مَين بادي، نا مَين آگ نہ آب.
نا مَين جنّي نا مَين اِنسي، نا مائي نا باب.
نا مَين سُنّي نا مَين شِيعا، نا مَين ڏوهہ ثواب.
نا مَين شرعي نا مَين ورعي، نا مَين رنگ رباب.
نا مَين مُلانا مَين قاضي، نا مَين شور شراب.
ذات "سَچّل" دي ڪيهي پُڇدئين!... نالے تا ناياب.

ڪافي ٩

چوڙ گمان گدائي والا، شَملا چا پڌ شاهي دا.

مار نغارا وحدت والا، فڪر رکين پاتشاهي دا.
غير خيال گذار نہ دل تے، غمزہ هيئي گمراهي دا.
گمراهي وچ هيئي هدايت، نور سُفيد سياهي دا.
هرڪنهن طرفون تارڪ ٿيوين، ڪم ڪر ڪج ڪلاهي دا.
مار زغا تان ظاهر ٿيوين، سرڪا پي صراحي دا.
آپ سڄاڻ "اَنا الحَق" آکِين، ماڻين عيش اِلاهي دا.
نَفي "سَچل" اِثبات ڪريندا... ويکو سَير سپاهي دا!

ڪافي ١٠

اَلٽ بازيگر ويکو، عشق ديان اَلٽيان بازيان!

برهہ ديان باتان سڻو سنيّان، تن مَن اَندر تازيان.
علم حقيقي عاشق چاڻِن، ڪيا چاڻن مُلان قاضيان؟
محبت دے ميدان وچون، گوءِ چاتي ڪنهان غازيان.
"سَچل" هردم در الله دے، ڪردا سو لک آزيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

ڪيوين ڪاغذ ڪيتائي ڪارا،

هائے هائے وے يارا،

عالم سارے ڪُون مَسلے والا، سبق پڙهايوئي سارا.
ڪيتوئي منهن ڪتابان ڏهون، پُل ڳيون بيچارا.
بيان ڳالهِين سڀ چوڙ ڪرانُڻ، ورهہ گهنين وڃارا.
ڪي ڪر ڳالهہ الست والي، وسرِ ڳيوئي ويسارا!
ورد وَظيفے دا راتو ڏينهان، ڪَريندئين لک شمارا.
”سَچّل“ يار سچڻ دا ڏيکو، هے تا محل موچارا.

ڪاني ١٢

عشق دے ٻاجهون ٻيا سڀ ڪوڙ... سولي تے منصور.

نا ڪوئي دوزخ نا ڪوئي جَنّت، نا ڪوئي حُور قصور.
مَن آساڏا نهين مَنيندا، مُليان دا مذڪور.
ڏينهن جواني لنگهہ ڳيوسے، هُڻ ٿيوسے جُهور.
ظاهر ڏيکيم يار سجڻ دا، نَيڻين والا نور.
بيان سڀ ڳالهين قِرتيان قاهيان، چوڙڻ هيني ضرور.
”سَچّل“ سچ صحيح ڪر ڄاڻين، هيئين ٿون آپ حضور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

اے یارو، میڈا کوئي اِختیار نهين.. اَکٹا اِهو عشق دا اسرار نهين.

درد اِهين دي وو يار قيمت نَهين،
اِهو جيها وو مَرتبا عظيمت نَهين۔
عشق دا سودا شهر بازار نَهين.

عشق تہ منصور نُور ڏيک کيا کيتا!
تنهن کون سر سُولي اهين بِرهين نِيتا۔
شوق واليان دا ڪوئي شمار نَهين.

کنهن پُڇيا عشق کنون، "جا تون پاس صَنَم!
مرض تَيکون هے کيها؟" اَکِيس، "نَعَم!"۔
عشق جيها اور ڪوئي آزار نَهين.

زُهد تقويٰ وڳ طاعت کيا کام کيتا؟
عشق بن کيا کفر کيا اسلام کيتا؟۔
جيوين لک سپاهي هے پَر سردار نَهين.

کِيوين روندا هجر والا هاءِ هاءِ،
روز شب وائي تَهين دي واءِ واءِ!۔
جو کنار دے وچ جنهن دے يار نَهين.

Gul Hayat Institute

جے برھہ دي تيغ تَيکُون تِڪ کِيتا،
يا تَيکُون آپڻا عاشق کِيتا۔
خون دي قيمت منگڻ درڪار نَهين.

لک هزاران وچون ڪوئي عاشِق بڻيا،
بے سرو سامان اوئي لاشڪ ٿيا۔
هرڪنهن تے عشق دي تلوار نَهين.

"گم ٿي ٿون يڪايڪ يار وچ،
دل جان آوَن اِهين اِعتبار وچ!"۔
اِينوين آکيا مرشد، "سَچّل" اِنڪار نَهين.

ڪافي ١۴

عشق هے باز، اسان مُرغابي... پَئيان دست شڪاري دے.

دين ڪُفر ڪنون ٻاهر ٿئيان، لکيُم خط بيزاري دے.
يار تہ بے پرواهہ ٿي گھمندا... نَهين وَس ويچاري دے.
ہئے دن گھولے گِئے آجائے، دم پَلے دوستداري دے.
ساٿي "سَچّل" آون اسان ڏھون، دوست ڪنون دلداري دے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

سڻو سَنيّان ٿسان، "مِل ڪر آئو، يار تماشا لايا هے!"

سُرخ سِياهہ اڪيان رنگ ڪِيتُس، برهہ بڻاءُ بڻايا هے.
سَير بازارين آڪر ڏيکو، لعلي دا رنگ لايا هے.
ڏيکو ٿسان اِهو سَير سڄڻ دا، سڀ ڪنهن جاءِ سمايا هے.
طرف اساڏے دلبر سائين، برها باز آڏايا هے.
ايڏے اوڏے هرڪنهن طرفين، هوڪا حُسن گهمايا هے.
"سَچّل" دا اِهو آکڻ ناهيـن، آپے دوست آلايا هے.

ڪافي ١٦

اساڏي جان ڪُون لڳڙي، هواي شمس تبريزي.

مَين آهين جاءِ تے آيا هان، جٿان خاصان دي خون ريزي.
ويکو مَنصُور ڪُون عشقے، ڪِيتا سِرّ دار آويزي.
اُٿان مَيـن رهہ ڳئي مُدّت، آکيا برها ڪہ برخيزي!
ويکو يارو عُشاقان تے، ڪيتي هے عشق چنگيزي.
اصَل محبوب دي اِيها، "سَچّل" هے خوب پرويزي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

جنهن دل پيتا عشق دا جام، سا دل مست و مست مُدام.

دين مذاهب رهندے ڪتے، ڪفر ڪِتان اِسلام؟
پنجتن پاڪ حمايت مَيڏي، حَسن، حُسين اِمام.
بخش ڪريندا عُشاقان تے، جَنّت جاءِ مقام.
سِر ڏيوڻ ڪيتے عشاقان نُون، عشق ٻڌائے اِحرام.
راتِين ڏينهان مُشتاقان نُون، مستي موج مدام.
عُشاقان دا اصَل ڪَنون هے، سُولي دا سَر انجام.
سُولي تے منصور چڙهايا، "انا الحَق" ڪَلام.
چاوَڻ بار مَلامت سِر تے، برهہ سارا بدنام.
چوڙيا تنهن ڪُون علم عقل نے، جنهن دا عِشق اِمام.
خوشيان خُرميان ڏيک سڱيندا، عشق وڃايا اَرام.
جاءِ صفت دے مُول نہ وَڙدا، ڪُلي چوڙ ڪِمام.
در سائيان دے سوين سپاهي، "سَچَل" ہِي هڪ غلام.

Gul Hayat Institute

کافي ۱۸

اسان تے هادي والڑا حال، وے میان... ہئے کُوڑے چاٹین قال، وے.

منطق علم دي کوڑ کھاٹي، ناوچ کَنز قدوري چاٹین؛
کافیہ تے اِعتبار نہ آٹین، اے سپ تال پخال، وے.

نا تہ مُصلے نا تہ مَسالے، نَحو صرف سپ روگ رسالے؛
کالي مَس تے کاغذ کالے... کوڑي قیل مقال، وے.

کم نَهین اِهو وچ کتابین، ناوچ سُور نہ وچ ثوابین؛
عالم ڏیک پلیے وچ بابین... مَستي دي ڳالهہ محال، وے.

پڑھیئے سبق پڑھاوِن کیئي، لهندے اوئي سِرّ نا سوئي؛
عِشق کَنُون ٹئے دور اهے ئي... هے سپ خام خیال، وے.

نا وچ ورد وَظائف آوین، نا وچ کَشف کرامت جاوین؛
برهہ وچون تُون بهره پاوین... ڏیسي قُرب کمال، وے.

دیس چوڑ پردیس ڦریندے، نال کتابان اُٹ پریندے؛
بَصره تے لاهور لڑیندے... توڑے عرب چلن في الحال، وے.

کفر اِیمان جڏهان هک ٹیوے، عشق دا پیالا تڏهان پیوے؛
ساٹ سلامت سوئي نِیوے... هے اے تا خاصي ڳالهہ، وے.

وَرق دوئي دا "سَچّل" وسارین، ڳالهہ هادي دي سیا سنیارین؛
نال اُهین دے عمر گذارین... جُوٹے چوڑ جنجال، وے.

ڪافي ١٩

هر صورت دے وچ مولیٰ، ڪيهے حڪم هليندا يار، وے!

مظهر وچ منصُور دے هويا، "انا الحَق" اظهار، وے.
مِل ڪرڪے مَلين مارايا، سولي دا سردار، وے.
وَس نہ ڪوئي منصُور دا اَها، مُليان نَهين ميَار، وے.
مست اُتاهِين ماريا اهوئي، شائق شاهہ سوار، وے.
"اُسجُدونِي" اِينوين آکيا، تَبريزي تڪرار، وے.
گل لگين دي لاهہ ڪراهَڻ، نينهن ڪِيتُس نراوار، وے.
"مَن خُدايم" آکدا، اهو عارف شيخ عطار، وے.
وَچ ڪڙوسين هڪ وچ آخر، ڪَريندئين لڪ شمار، وے.
"سَچّل" اِهين سنسار دے وچ، رهڻا هيئي هوشيار، وے.

حق موجود ڪافي ٢٠ سدا موجود

دم دم لهين سنڀال، اِهين حال دي، هاريا!

اے دم آوے اے دم جاوے، ڪڙائے خاص خيال.
جو پَل آپون پرے ٿيوين، سو پَل جيوڻ جنجال.
آپ نہ آڻين، سوئي چاڻين، فڪر ڪَرين في الحال.
وَجدت دے وچ غوطا مارين، پوويئي احوال.
"سَچّل" ڪُون اِهو سبق پڑهايا، هادي نے مُڑ پال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢١

بار برھہ دا باروں بار، چڙھہ ڪے آندا بے اختيار.

سُڌ نھين ھے انت بحر دي، سِير سمنب دي لس لهر دي؛
موج خوني ھے زور زبر دي، جتان ڪتان ھے تاروں تار.

جڏان وَت ساقي جام پِليدا، تڏان وَت بيخود ڪيف ڪريندا؛
پِچليندا سارا سرٗ ڏسيندا، نَيڻ وَھيندا ناروں نار.

جيوين سِر اِمامين آيا، بار غمان چُم چشمين چايا؛
آنهان آپڻا قرب وَڏايا، عالم روندا زاروں زار.

”سَچّل“ نيزا عِشق سچٽيندا، ھستي والي پت پَنيندا؛
تڏان تُون وَت ڪِيُون نہ مَنيندا، چوڙ تِيوين لنگھہ پاروں پار-

ڪافي ٢٢

ھادي نے سبق پڙھايا سئيون، اھو ھادي نے سبق پڙھايا.

”غير جو چاتو ئي حق اُھوئي“ - سائين اِينوين سمجھايا.
پيد اِھوئي ”ھُو“ دا ھيئي، سمجھہ اِھو ڪر سعيا.
سچ ”سَچّل“ وچ ”سَچّل“ سچ وچ، پيا سپ پنڌ آجايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٣

ميڈا حال ڈٺا هادي يار، مَين مَستان هوئيان سَرشار۔

قاروني ٿي ڪار ڪميندے، عقل ميان ڪون سيئي مَنيندے؛
ڳالھ اهائي اوئي آليندے، عشق ڪيتے دل خوار.

نقشبندي ٿي نَقش هَليندے، عالم وچ اِظهار؛
نَقشبنديان دي دل تے دنيا، هٿ نہ ڪيتونے يار.

مُلا قاضي نَهين مَنيندے، هوندے اسان ڪنُون دار؛
عشق واليان دي مَنزل اَڳے، نَهين مُليان دے پار.

پنجتن پاڪ مُحَمّد آيا، آپ علي ڪَرّار سمايا؛
حَسن حُسين علي دا جايا، ملڪان د سردار؛

"سَچّل" هويا سِرّ اِلاهي، هرجا سائُون هے بادشاهي؛
اِها نوبت "اَناالحَق" وڄائي، آپ هويا اِظهار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٤

يار، وچ بيخودي دے، ڪڏان ڪڏان آوَندے هيئون؛
چاريئي عناصر ڇوڙڪے، صاحب اُپ سڏاوندے هيئون.

مملڪت مُفلسي، بادشاهي بے ڪَسي،
تنهن وچ سڪندري نوبت وَڄاوندے هيئون.

ياد نہ ڪوئي آوندا، غير نہ سماوندا،
هڪو هڪ هو رهيا، راهہ نہ پڇاوَندے هيئون.

ڪِشور ڪيخسروي، طبل وَڄا سنجري،
اِت آت نغارے دي، چوٽ پي چلاوندے هيئون.

خيمہ هے خاڪ دا، چاڪ ڪرون چاڪ دا،
واءَ جو وحدت والي، نال چا اڏاوندے هيئون.

”سَچلؔ“ اِتان نانءُ نَهين، ڪنهن دا اِتان پانءُ نَهين،
ظاهر اِهو نانءُ رک، عالم نُون ڀُلاوَندے هيئون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٥

آک تہ نانءُ "فقير" ڪيون ڪر سڏاوَندائين؟
عشق دے ميدان وچ مول نہ آوندائين!

غفلت وچ عمر سبِ تيڏڙي برباد هوئي،
مستي ميخانے ڏهون وقت نہ ڪهين جاوَندائين!

زندگي هے عذاب هَے هَے آهين يار بن،
سمجهہ تُساڪُون نهين، لوڪ نُون سمجهاوَندائين!

بات برهہ دي بيان ڪريندئين عالم اڳون،
واءِ تَيڏے حال تے، پير نہ اوڏهون پاوَندائين!

دعويٰ ڪرين عشق دي، خوش رهين تعريف وچ،
بار ملامت والا، سِر تے نهين چاوَندائين!

خوش لباس تے غذا دي تَيڪُون ڀهون آرزو،
يار دي جدائي ڪَنون، آنگ نہ ڀسم لاوَندائين!

حيف صد حيف هے حال تُساڏے اتے،
ڪير منجهِين دا پيوين، قورمے رَل ڪاوَندائين!

مَست "سَچّل" هو رهيا پيالا پي شوق دا۔
آپ تہ نچدا نهين، لوڪان نون نچاوَندائين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٦

جڻان گرد ٿيوِ روگردان، ڪڙے خان وچ مَيدان.

وچ ميدان محبت والے، نَهين آوڻا نامردان.
جان جميعت نَهين انهان نُون، سَدا جو هوون سرگردان.
اِهو طريقا وَحدت والا، رک ڇوڙيا هے شاهہ مردان.
عِشق والے اهو درجا ڄاڻِن، سُڌ نَهين ڪوئي بے دردان.
”سَچلؔ“ ساعت اِها ڪر ڄاڻين، ڪم نہ گهتين اُتے فردان.

ڪافي ٢٧

اسان جيها ڪوئي اور، ڪٿ نہ مِلسي... ايڏے اوڏے اَکين کول ويکين!

نال اساڏے ٿون محبت لاوين، عِشق ٻنهان ڪنون توڙ.
اسان جنهان کُون ياد ڪيتوسے، گهتون تنهان ڳل ڏور.
لڪان دے وچون ڪوئي جهليندا، عِشق اساڏے دا زور.
”سَچلؔ“ راهہ اساڏي دے اُتے، هڪ جفا پيا جور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٨

عاشق شهادت ڪر قبول، رک فنا دا خيال پي.

”اِنّ في قـَتلي“ اِشارا، سُݨ سُخن اے تون سچارا.
اِينوين آکيا رَب رَسُول... جسم هے جنجال پي.

اِهيـن جسم دا ڪر وسارا، مار ”اناالحَق“ دا نعرا.
وحدت اندر ٿي وصول... بِن وَصل بر حال پي.

موج زوران زور آسِي، مُشت خاڪي لڙهہ ڪے جاسِي.
نيـنهن خود ڪَرسي نُزول... دم اهين، نہ سال پي.

عشق آ انبوه ڪَريسي، سَير سپ عالم وڪيسي.
سِر ”سَچّل“ دا ڪر قتول... پَڪڙ نيسي نال پي.

ڪافي ٢٩

نينهن نشان ڪِيتوئي، هُݨ تا مُڙٹا ناهين.

روز الستي آپے جائي، باري برهہ چاتوئي.
ظاهر هوڪر مار نغارا... عشق ڪِيُون التوئي؟
زهر پيالا محبت والا، پُر ڪَر پاک پيتوئي.
سر ”سَچّل“ دا، يار پيارل، ڳوڙهي رنگ رتوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٠

”سَچّل“ هي نا پيدا... سوتا ڏيکڻ وچ نهين آندا.

تنهن دي ذات صفات نہ جاڻان، ٻيڻا پيندا ڪاندا.
سَو پيري هر ڳليان وچُون، ڏيک تہ آندا جاندا.
گم ٿيوڻ اِهين غمزي دي وچ، شاهي شرف شهاندا.
ڏيکڻ وچ نَهين مطلب ڪوئي... هوڪا يار گهماندا.
”آپون آپي پيدا ٿيوين“... ”سَچّل“ سِرّ سڻاندا.

ڪافي ٣١

عشق نَهين آساني، ڪم هي ڪِنهان ڪُوپيان دا.

ڏينهان رات برابر هوئي، هَي هَي سڀ حيراني.
سِر ڏيون سلطان اِٿاهين، ڪيا ڪيئي دُر دراني.
فوج برهہ دي لکين هزارين، تالان ڪيان طولاني!
سِر ”سَچّل“ دي سانوڻ وانگر، برهہ ڪيتي باراني.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٢

جڏان مِيان موج مَستي دي آئي، بيخودي ٿئي، جسم ڳيا.

چوهہ ڏاڍے ديان چِٽڪيان چوليان، هِڪے اُون ٻيان وَت نوليان.
ٿئي ڳئي مَوج سيائي.

وچ درياءَ محبت والے، جان جسم دے ڳئے سنيالے.
ڪار نہ چلدي ڪائي.

جنهن دے وچ وجود نہ رهندا، قيام قعُود سجُود نہ نهندا.
رَمز "اناالحَق" لائي.

"سَچّل" سارا ٿيا وَت پاٽي، وچلے وارے گرد اڏاٽي.
جوئي آها سو ٿيا جائي.

ڪافي ٣٣

آدم ٿي ڪَر آيا... آوَڻ جاوَڻ دي سُڌ تا ناهين.

"ظاهر جوئي باطن سوئي"، مرشد اِينوين سمجهايا.
تنهين مَڪانين ناٺ بتايُس، تنهن قدم ٻگهيرا چايا.
چَوتا مَڪان سهي ڪَر جاڻين، تنهن هڪ گهر رنگ جو لايا.
جنهان خانيان ڪَنون گذر ڳيا هَس، سو وَل اِتان چايا.
"سَچّل" وچ صفات دے آڪر، سارا سِرّ ڇپايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٤

دم الله وسدا ملڪ رباني، سڻ ميان قاضي، نهين دل راضي-
تَين ڪهڙا جهگڙا لايا؟

"اول عشق الله نُون هويا، جنهن رسول آپايا:
"ٻوجها عِشق محمّد نُون، جنهن ڪلما پاڪ پڙهايا:
"ٽيجها عشق چئون ياران نُون، جنهان صدق خوب ڪمايا":
هڪ ڏهاڙے مرشد مَين نُون، آپ اِينوين فرمايا.
اِهو طريقا وحدت والا، سائون ٻهُون خوش آيا.
"سچّل" عشق دا پنڌ سجايا، ٻيا ڪُل پنڌ اجايا.

ڪافي ٣٥

تيڏا ديسڙا ڪِٿان، ٻَلا پَرديسيا وے... ديسڙا ڪتان!

ڪَم تُساڪُون آها ڪيها، جو تُون آيون اِتان!
اَوڻ جاوڻ تيڏا هَٿ ٻنهان دے، ڪيهيان ڪَريندئين رِتان!
آوڻ تَيڏا وے هويا جِتاٿون، وَل ٻي وَيسين ٻِتان.
ڪِٿون وساريوئي، ياد ڪَرين سائين، جال تُساڏي جِتان.
"سچّل" هوڪَر وو اِتان جو آيون، ميان، چوڙ ٻيان حرفتان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٦

ڪيڏون وے عشق تُون آنداهيئين؟ هُڻ اَک کسے وَل جانداهيئين؟
کيهيان رمزان غمزان لانداهيئين!

موسيٰ تي وَت ڪيتوئي ڪشالے، آپ ڪُون آپے ڏِتوئي ڏکالے؛
عيسيٰ تي وَت دم دے نالے، مويان نُون ڦير جِواندا هيئين!

وچ حلاج دے ڪيتوئي نظارا، "اناالحق" دا وَت ماريوئي نعرا؛
ايٿون اوڏون ڪَر پسارا، آپ ڪُون آپ مراندا هيئين!

ڪڏان هووين وچ صَبُوري، گهن گَڙوندئين وتي دوري؛
آپ تے آپ هوندي مخموري، وَت ڪيهي بات بتاندا هيئين!

ڪَڏان تُون هوندئين يار يگانہ، ڪَڏان وَت هوندئين غير بيگانہ؛
پَر پَر آپ ڪُون آپے جانا، آپڻا آپ ريجهاندا هيئين!

عشق واليان نُون اِها مت ڏيندا، جيٿون آندا تيڏون ويندا؛
آپڻے نال جو آپ آليندا، ڪِس ڪُون "سَچَل" پچاندا هيئين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٧

اَگهہ لهہ اسرار دي، ڇوڙ وجود وسار اِتاهِين.

شُبهے نال نہ حاصل ٿيوے، ڳالهہ هيئي اِعتبار دي.
ڪيوين هلَيندئين ڪيوين چلَيندئين، رَمز ڏيکين رفتار دي.
ڪيون سٽيندئين ڪيوين اليندئين، عِبرت گهن گفتار دي.
سِر سَهي ڪر نوبت مارين، حلاجي هوشيار دي.
”سَچّل“ ”سِرِّي سِرِّہ“ هويا، صورت اهِين سَردار دي.

ڪافي ٣٨

سَچڻ سنسار ۾ هويا، نَهين ڪوئي دِل اولے دلبر-
اکيان ڪول ويکِين يَڪ نظر.

ڪِنهان ڪيتوئي مُلان قاضي، ڪِنهان سُولي اُوپر بازي؛
ڪِنهان دي دل اِتان راضي، ڪِنهان گهڙي هِڪ هويا وے گنر.

ڪيئي هِن وچ عبادت دے، ڪيئي طالب تَقويٰ طاعت دے؛
ڪيئي مَنگدے دين سلامت وے، ڪِنهان نُون زهد هويا وے زهر.

اِهين حَيرت دي حَيراني: ڪِٿے مِيري ڪِٿے خاني،
ڪِٿے مِسڪين اِخواني!... ”سَچّل“ مُرشد ميرا هويا وے قلندر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٩

عاشق هووين تا سِر ڏيوين، سَودا ڪَرين جے يار دا؛
هے اَزَل دے روز ڪنون، باري بِرهہ دے بار دا.

سِر ڏيسين مِلسين يار ڪُون، اڳنان هيئي اِختيار دا؛
عاشق تَماشا آ ڏيکين، اِهين بِرهہ دي بازار دا.

صَدقے ڪَرين سِر يار تَون، واقف ٿِيوين اسرار دا؛
سِردي تَمنا چوڙ ڏے، جهل تاب اِهين تَلوار دا.

آپے ويچ، گهن ٿُون عشق نُون، اِهو حَرف هيئي اِعتبار دا؛
آپڻي مِهر مُرشد مَيڪُون، طالب ڪِيتا تَڪرار دا.

روز اَزَل ٿَون سَگ هان مين، دلبر دے دربار دا؛
هان پِير عَبدالحق دا، چاڪر "سَچَل" پيزار دا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٤٠

ڳِيا وو ڳِيا جوئي، وو الا، سوئي ڦِر نہ آيا.

ٺهڪي اُتي جوئي چڙهدا، چِتِ اُهين سِر تون چايا.
ڪانسي ڪلوٺ جي ٺِي وَيندي، اُنهان سو گَر گنوايا.
وچ هَمالي آپ ڳِليندي، بَرف دي وچ سپ ڪايا.
پيٺ دوارڪا پُڇدي اُتان... يار اِتان رَنگ لايا.
هٺ وچ بيَرق هووي جِنهان ڪون، اُنهان جوش جڳايا.
اُنهان دي ڪِيتي اڳون پيارل، سونا مَحل بَنايا.
ڪِيا همالہ، ٺهڪه، ڪانسي، دوارڪا پَنڌ اُجايا.
آپ سڄاڻي ڪوئي لڪان وچون، اِتان سو دوست سَمايا.
”’سَچّل‘، اپڻا آپ سَڃاڻين“، پَڙهيا سو يار گهمايا.

ڪافي ٤١

بَحر بِرهہ دا تارون تار، مَوجان مَوج پَئي ٻاهار.

وچ بَحر دي عُشاقان ڪُون، نِينهن ڪريندا نَگوسار.
لَڙهہ ڳئي لَڙ وَحدت دي وچ، غَير والي خَس خار.
اِهين بَحر وِچ مَين وَچ پَئي آن، جَنهن دا ڪوئي نہ ڪِنار.
ڏيکڻ وِچ نهِين سو آندا، سارا اِيهو ڏنڌڪار.
”سَچّل“ پيا وِچ ظاهر دريا، دل ڪِيتا ڏنڌڪار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۲

زهد طاعت تے عبادت، ترک تقويٰ تے تَجَل...
نِينهن نگونسار نيسي، عشق دا ڏايا عمل!

سِر سُولي منصور شه کُون، عشق تا ڪِيتا قتَل...
هيئي جو ڪجهہ برهہ هيئي، اور تا خامان خللِ.

هجر ڪنون تا هجر چاڻين، هجر تا هيئي وَصَل...
سمجهہ تا تُون گهن ڪے اَيون، عشق ڪون روزِ ازل.

سر زمين دے ظاهر ٿيوين، برهہ دا مارين طبل...
آ اِٿان سالڪ سجائيڻ، اوّلون اپڻا اصل.

عشق عالي هے امانت، ٻئے موقوفي سپ مِثَل...
زيب ٻئے سپ ذبح ٿِيسِن، عشق "سَچَّل" هے اجهَل.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۳

پيتا مَين آب حيات، وے هاريا، پيتا مَين آب حيات.

پيوڻ سيتي تنهن دے هويا، وے، ميان تن من سپ تجلات.
خيال آساڏا ڪٿان نہ آنڪيا وے، لنگهہ پيا ظلمات.
هڪو هوڪر هِڪو جاڻين، هڪا ذات صفات.
جوئي آليندا، سوئي سڻيندا، هيئي اهو اثبات.
"مَين خدائي مين خدا هان"، آکين اِهو ڪلمات.
آٿون جو ويندا مُول نہ مَردا، ڪرين اِها تسلات.
ڪنهن ڪنهن ويلے اٿان جو وَيندا، جٿان "سچَل" دن نہ رات.

ڪافي ۴۴

ساجن هر ڪنهن صُورت، سَنيّان، سارا سَيل ڪَريندا، وے.

ڪٿان مُلان ڪٿان مُفتي، ڦِر "آنا الحق" آليندا، وے.
ڪٿان تَسبِيح آپ ڦِريندا، ڪٿان جَٽيا جوڙ گهتيندا، وے.
ڪٿان ڪافر ڪٿان مؤمن، ڪٿان مَلڪ ٿهيندا، وے.
موسيٰ يا فرعون ڪٿاهان، شَداد بهشت بڻيندا، وے.
آذر يا نِمرود ڪٿاهان، خليل سو نام سڏيندا، وے.
آدم، عَزازيل تے حوا، سوئي "سَچّل" سِرّ سڻيندا، وے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۵

ڪيها غمزا لايا، وے... لايا لايا لايا، يارو!

شاهہ منصور ڪون هٿين گهن ڪَر، سولي پڪڙ چڙهايا، يارو-
تنهن ڪون تهين ڏهاڙے، پيالا عشق پلايا، يارو.

پُرز پُرز عضوے ڪرڪے، اے سر گهول گهمايا يارو-
اِهو نغارا نينهڙے والا، بَرسَر آڻ وَڄايا، يارو.

قاضي، مفتي، مُلان مِل ڪر، ڏايا مَچ مَچايا، يارو-
هٿون انهان دے پاهڻ پٿر، لڪين سر وسايا، يارو.

حضرت شيخ جُنيد ڪون اوڏون، امر اِهوئي آيا، يارو-
فتويٰ لکي خون اهين دي، جنهن "اناالحق" الايا، يارو.

شيخ آيا چَل حڪم اهين دے، جنهن خناس بلايا، يارو-
لک ڏتي تنهن فتويٰ، يارو، رو رو حال وڃايا، يارو.

وچ مَيدان محبت والے، آڻ ڪے عشق ڪڙايا، يارو-
"سَچّل" چل سدا ٿون اتان، جتان غازي سر گنوايا، يارو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٤٦

پوندي وَيندي غازيان دي غُلغُل، خبر نہ جاڻے ڪُل ڪُل.

شاهہ مَنصور دا سُولي اُتي، هَنگامہ هُل هُل.
شيخ عطار تے شبلي اُوپر، عشق ڪيتي اُل اُل.
عُشاقان دي راهہ اِهين وچ، پوندي وَجے ”چُل چُل“!
راهہ اِهين ڪُون سٹُو سنيّان، لوڪ ڳيا پُل پُل.
دَوڙے دِل تے يار ”سَچّل“ دے، دَردان دي دلدُل.

ڪافي ٤٧

جِسم اِتاهين چوڙين چوڙين، مَيڏا يار، وے ميان.

جُدا جسم ڪنون جے تُون ٿِيوين، عيش اِلاهي لوڙين لوڙين.
محبوبان دي مَنزل اِهائي، خيال ہِئے سپ توڙين توڙين.
زائل جسم ڪُون ڪَر تُون عاشق، خيما عشق دا ڪوڙين ڪوڙين.
گهن طريقي وَحدت والے، دَر نہ ہئے ڪنهن ووڙين ووڙين.
”سَچّل“ سورهيہ جے تُون اُهين، مُنهن نہ اِتون تُون موڙين موڙين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۸

پيالے عشق پلاڪے، ساجن چا مَخمور ڪِيتوئي.

چَشمان دے وکا چمڪارے، نسنگ نيتوئي ايڪ نظارے -
چَڪنا چُور ڪِيتوئي.

"اناالحق" دا ماريوئي نعرا، حيرت دے وِچ پيا جگ سارا -
نانءُ منصور ڪِيتوئي.

ڪِيتا سرّ تُسان اِظهارا... نانءُ مَنصور دا، يار پيارا -
ڪِيُون مشهور ڪِيتوئي!

مُلان تے مَنصور ٻيي تُون هيئين، ايڏون اوڏون هِڪو ڏوهين -
ڪُل منظور ڪِيتوئي

سَرمد هوڪے ڦِرايوئي هوڪے، نال شمس دے مُلان هوڪے -
ڪيها مَذڪور ڪِيتوئي!

ڪَر مل هوڪے الله آکيوئي، تنهن وچ اپڻا راز رکيوئي -
"سَچّل" وَهلور نِيتوئي.

Gul Hayat Institute

کافي ۴۹

کیهے غمزے لیندا یار وے، کیهے غمزے لیندا!

سولي چڙهہ منصور اگھاٹا، نعرا عشق مریندا؛
سَو ملان تے قاضي مِل کر، فتويٰ کُفر لکیندا.

حکم قتل دا لک ڈتونے، ملیان اتے کل قاضیان؛
سٹو تُسان سب الله دیان وت ڈیکو بے نیازیان.

شیخ جُنید کون سُولي هیٹون، اُٹ کے یار کڑایا؛
"فتويٰ قتل والي لک ڈیوین"، آپے سائیـن فرمایا.

عاشق یار اساڈا شبلي، جنهن رو رو حال وڃایا -
در الله دے زاریان کردا... تَین کیڈا قهر کمایا!

وقت اهیـن هک مست دیوانہ، آیا هسدا روندا -
پچیا تهین کنون عالم سارے، "روندا کیون تون هسدا؟"

ڈتا جواب دیوانے تنهان کُون، "عالم ٹِیا ویسارا -
"اِهیـن جیها نا ظاهر ٹِیسي، آپ خدائي نظارا!

"کلدا جو مَیـن اَیُس یارو، ڈیک تماشا سارا؛
"تنهن دي پچون مَین رووَڻ لڳس، سارا ڈیک نظارا"!

قتل کیتے ڈیکو خلق خدا کُون، ڳڈا "هَے هَے هوئي" -
"سَچّل" چُپ کر پچے اٹان، جوئي آها ٹیا سوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٠

ڪيون "نانهين" ڪُون مَريندئين؟ وَت "اَهين" دے نال اَڙيندئين!

"اَهِين" "نانِهين" دے وَت سنُهڻا، ڏونهين ڪَم ڏسيندئين۔
ڪَم ڪَريندَئين اپڻا آپے، ولّ ڏيکڻ نال هَسيندئين!
ايڏے اوڏے عِشق دے ڪيتي، مِهڻے وِرهہ وَسيندِئين.

"اَهين" "نانِهين" پي تيَڏي سهڻا، سَپ اپڻي نال ڪَرينڊئين۔
ڪِتے شابس شابس اکين، وَت ڪِتے مَوت مَريندَئين!
نعرا مارڪے حق دا سائِين، سُولي اپَر چڙهيندَئين.

خودي ڏوجهي بے خودي، بيلي آپو آپ بڻيندئين۔
ولّ خودي دے خوف ڪنون پي، ڀَهُون ڀهون ڏريندَئين!
بے خودي دے ڪلمے ڪُون، وَت مِيان نَهِين مَنيندئين.

اِتان ڪَنهِين ڳالهہ ڪنون اَءِ، "سَچُو" نان ءُ سڏيندَئين۔
ظاهر ڪرڻ دے ڪيتے، بيلي، اِس صورت وِچ چُپيندَئين!
آخر زمانے دے وچ، بيلي، پيدا عشق ڪَريندَئين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥١

ٿون کِھڙا مَين کِھڙا... هيئون سو جلوے جِھڙا.

جوڙ پاتوسے سرِ آپڻے تے، صورت دا وَت سِهرا.
شاهہ بِلاشڪ قَدم جو پاتا، پِچ پِيا سَبِ جهيڙا.
جوئي چاڻدئين ساڳي سُچاڻدئين، هئِين سو اصلي تِهڙا.
جيڏے ڏيکان تيڏے ٿون هيئين، چَوطرف هڪ جِهڙا.
نانءُ "سَچّل" تي آيا صِفت وِچ، لاوَڻ ڪيتے نِينهڙا.

ڪافي ٥٢

باري بار محبت والا، آدم جاءِ اُٺاوَڻ دي.

ايجهي جاءِ نہ ڏوجهي ڪائي، شاهي گنج چِپاوَڻ دي.
پَوڳيِس سائين اِها اِرادت، اپڻے ملهہ وِڪاوَڻ دي.
آپے اپڻي جاءِ بڻايَس، سولي سرِ لٽڪاوَڻ دي.
آخر سر تے نوبت آئي، "سَچّل" نام سڏاوڻ دي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٣

آيا تماشے يار، آ مِل ويکو!

نظر اسان ڪُون ماهي آندا: تُسان ڪِي ڪَر چاتا؟
آها ڪنّو ڪڻّان نال اهين دے، سُڻو سَنيّان ناتا.
لتا حِجاب، اکين ڪُل پيان، ساڳي مَين دوست سڃاتا.

محلا هِڪو رَنگارنگي، ڪَنون عشق اڏايوسے:
پاڻي آگ تے واءُ ني، سَنيّان، مِٽي نال گڏايوسے.
اِهين محلي دا آٽي چاٽي، "آدم" نام رکيوسے.

بَنگلا ايڪ دَريچے ڪِتلے، دلبر يار بڻائے!
جاهِين جوڙ ڪچهري والِيان، بيٺا حُڪم هلاوے.
تخت گاهہ تَهين وچ ويکو، جو سارا دوست سَماوے.

هِڪي طاق دريچے وچون، آپ ڪون آپ ڏِکيندا:
ڏوجهے طاق وچُون اڙي سَنيّان، "اناالحَق" آليندا:
تيجهے طاق وچُون ڪئي بوليا، دِلبر يار ٻُليندا.

جے مَين ڪنون پُڇو سائين سارا حُڪم ڪَريندا:
موسيٰ هوڪي، معجزه ڪرڪي، بَيضايد ڏِکيندا.
ڏوجهي صورت جوڙ ڪراهڻ، آپ ڪون آپ پليندا.

محلے دا ڪوئي وَس نہ آها، آپے حڪم هلاوے:
جوئي اليندا سوئي سڻيندا، سوئي ڏيک ڏکاوے.
ٻوليان لک هزار "سَچّل" ڪُون، سهڻا يار سکاوے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٤

صاحب اُتون اِتان آ ڪر، آدم نام سڏايا.

جيوين تخت هزارے رانجهن، چاهون چاڪ سڏايا.
باطن وچون ظاهر ويڪو، عشق جو لات لنوايا.
آپے عاشق آپے دلبر، آپے عشق ڪمايا.
عبرت وچون اِهين دے، يارو، ڪوپين ڪنڊ ڪپايا.
هر شئے دے وچ اندر باهر، صاحب آپ سمايا.
بحر عميق وچون ٿيا موجان، جنهن پارون پار پسايا.
”سَچّل“ سڀ ڪنهن صورت اندر، رنگي رنگ رچايا.

ڪافي ٥٥

يار تماشا ڏيکڻ آيا هے،

اِهين سنسار وچ.

رنگا رنگ وچ يار پيارے، عجب جيها رنگ لايا هے.
انوڙي سنيّان جهمر مارون، اڄ سارا ڪم سجايا هے.
لڪ لڪ ڦيريان دلبر ڏيندا، ناچو ناچ نچايا هے.
بيرنگي اِهين رنگ دے اندر، ”سَچّل“ آپ رُلايا هے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٦

اکيان ڪول تہ ظاهر ويکين، اِتان اِهو اسرار.

جنهن دے ڪارڻ جهنگ ووڙيندئين، سو تَين وچ تڪرار.
آدم جوڙ تماشا لايُس، آپ ڪيتُس اِظهار.
بازيگر جو بازي پٽري، ڪوئي جاڻے خبردار.
پُتلے دي تند هٿ تَهين دے، آپ نچاوڻ هار.
آپ آليندا آپ سڻيندا، صورت دا سينگار.
وچ "سَچّل" دے سوئي بولے، نهين اِتان اِنڪار.

ڪافي ٥٧

دل اِتان پئي وچ آتان، جتان ڏوهہ ثواب دي جاءِ نَهين.

چرخا چار تڪر مَين ڪيتا، ڪي ڪر هُڻ مَين ڪتان؟
جتان پڙڪے باهہ برهہ دي، طالب وَيندے ني تتان.
عشاقان دي منزل ويکو... قدم ترپونے ڪتان!
لوڪ نہ پاوے جاءِ آتاهين، عاشق وَيندے جتان.
"سَچّل" سالڪ لنگهہ اڳے پئے، آسان رهيوسے اِتان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٨

عِشق عطا اِلاهي ملدا، نهين ڪوئي ڪَسب ڪماوڻ دا.

ڪڪر ڪهين دے هٿ نَهين آندا، سر تے اَبر وساوڻ دا.
مين تان ڪهين تون مُول نہ سُڻيا، هيرا هٿ نَهاوڻ دا.
بدلان نال جو نينهن لِيوئي، بدل وسے سر ساوڻ دا.
”سَچَل“ سر دا سودا ڪيجے، ڇهرا ڏينهن چلاوڻ دا.

ڪافي ٥٩

ڪِيون درويش سڏائين ”سَچَل“؟ تُون ڪيون درويش سڏائين؟

وچ عبادت نا وچ طاعت، - ڪنهين سو ويل آئين؟
ڪوجهي تَيڏے ڪم سيوئي، تاجان سِر وچ پائين!
آپڻي راهہ وي گم ڪيتوئي، ٻنهان نُون واٽ وڪائين!
هادي مرشد مِهر ڪَريسِي، پاند تنهِين در پائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٠

عشق دي خبر، نہ تيڪُون هے برهہ دي خبر!

جے پڇين آسان ڪنون، هے بے زيان زهر.
تَيڪُون نَهين ڪِيتا هے، آجا برهہ بے خبر.
سرجان دل سَيائي، اگون دوست ڏر، نہ ڏر.
نَهين خواب نَهين آرام، اِهو عشق دا اثر.
ڏيندا اول نڪالي، تَيڪُون سارا شهر.
"سَچّل" اساڏے ڪيتے، هووين روز مُنتظر.

ڪافي ٦١

اوئي آندر اوئي ٻاهر، اوئي آها مُوبَمُو.

هَر ڪنهن جاءِ ظهورا تنهن دا، هَر ڪنهن ڪُوچي سُو بَسُو.
آپ پَهريندا لڪين لِباسان، هر ڪَنهن خانے خُوبَخُو.
اوئي روندا اوئي هَسدا، صاحب سوئي هُوبَهُو.
"وَ هُوَ مَعَڪُم" اِها بَشارت، جانب وَسدا جُو بَجُو.
آپ ڪَنون ڪڏان خيال نہ ٻاهر، "سَچّل" ٻَهندا روبَرو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٢

تَيڏے عشق مچايا شور، آڏر النَبي آسمان لڳي.

پر پيالا محبت والا، زهر پلايا زور.
جس تَن لڳڙي، سو تَن ڄاڻے، ڪيا ڪوئي ڄاڻے هور؟
بُت آساڏا ڪِيتا بيراڳي، تيڏے چشمان والے چور.
لڪان دے وچ صحيح سڄاڻن، عجب رڪاون ٿور.
دردمَندان دي دِل تے ”سَچّل“، برهہ بچيندا بور.

ڪافي ٦٣

هيئين ٿون آپ الله، ڏوجها ڪوئي نهين، وو.

ٿون هيئين اندر ٿون هيئين ٻاهر، مَتان ٿيوين گمراهہ.
ٿون ئي مست، مَوالي ٿون هِين، ٿون هيئين شاهنشاهہ.
ٿون ئي هيئين، تَحقيق سڃاڻِيڻ، ساه مڙيوئي سَر واهہ.
صاحب هيئين، ٿون صاحب ڄاڻين، گولي وچ گناهہ.
آپ ڪُون مُول نادان نہ ڄاڻين، دوست هيئين داناه.
”سَچّل“ سچ اِهوئي هيئي، هوش رکِين هر گاه.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦۴

آسان نا ڪهِين دے جائے هيٹون، آسان نا ڪهِين دے نپائے هيٹون.

چوڙ آفلاڪ زمين تے آيا، عرش ڪرسي وچ مَين نہ سمايا؛
ايڏون دا وَت پيوسے رايا، آسان آپڻي خواهش آئے هيٹون.

آصل آهس لامڪاني، اِتان آڪَر ٿِيَس مَڪاني؛
تَڪيہ جوڙ ڪيٿم اِنساني، صورت سڀ سَمائے هيٹون.

ڏِتي عشق اِها وَلاڻي، سانون پاڪ مُنزّہ جاڻين؛
ساڏي ذات صفات سُڄاڻين، جائے ڪهين نہ جمائے هيٹون.

ڪِتّان چوڙيم تخت هزارا، ڪِتّان ڪانسي بيدَ دوارا؛
ڪِتّان آهس نَبي سُونهارا، ڪَعبے حَرم بنائے هيٹون.

ڪڏان شَمس الحَق هُوا هُون، ڪڏان حَلاج دي نانءِ رهيا هُون،
قاضي مُلان آپ بڻيا هون، سُولي پَڪڙ چڙهائے هيٹون.

مائي باب نہ ميرا ڪوئي، بيحد آهس ناحد ڪوئي؛
هَرجا ساڏا سَيوئي، اِتان "سَچل" پل سڏاءِ هيٹون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٥

نال جِسم نَهين جاوَڻ، سِر لئے اِتان آوَڻ.

سُڻ، عاشق دي مُشڪل هوندي، مَوج ڪَونرے وچ ماوَڻ.
بار برهہ دا هويا باري، سِر شَتابي چاوَڻ.
جے تُون چاڻين آپ سجاڻين، تقويٰ طاقت هے تاوڻ.
هے سعادت وچ شهادت، خون جگر دا ڪانوڻ.
لال لهو وچ لعل جو ٿيون، دُرس تنهان ڪون ڏانوڻ.
شَہ درياوان موجان زوري، سِر "سَچّل" دے سانوڻ.

ڪافي ٦٦

ڪَعبہ چائي وتدئين نال، هور ڪعبے دا ڪيها خيال.

ڪافر هوڪر، ڪعبے ڊاهين، آپڻا سِرّ سنيال.
مالڪ ڪعبے دا هيئين ڪيڪر، گهتدائين آپڻا جي جنجال.
"نَحن اَقرب" هويا نيڙے، وٿي نَهين هڪ وال.
"سَچّل" هرجا هے آهوئي، ظاهر چوڙ وصال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٧

سودا سَلف ڪريندا يار، ڪوئي ڏيکڻ والا هوشيار.

مَيٺون هے قسم الله دي، آپ هويا اِظهار.
ڪيا جو مومن ڪيا جو مسلم، ڪيا جو گبر ڪُفار.
جو شي وچ اکين دے آوے، اوئي هے اسرار.
"سَچّل" سچ آکان هے سپ، صاحب دا سينگار.

ڪافي ٦٨

Gul Hayat Institute

اِهين سنسار دے وچ، يار تماشا ويکڻ آيا هے.

رنگان رنگ وچ يار پيارے، عجب جيها رنگ لايا هے.
اتوڙي سنيّان جهمر مارون، اچ سارا ڪم سجايا هے.
بيرنگي اِهين رنگ دے اندر، "سَچّل" آپ رَلايا هے.

ڪافي ٦٩

ڪٿون آڏر آيائين، وے پکيڙا پرديسي؟

ڪٿ آکيرا تَيڏا آها، ڪٿ تساڏيان جائين؟
چَلڻ ڪيتے وے سُڻ پکيڙا، متان تون پر پُسائين.
جٿان هون هويا آوَڻ تساڏا، وَيسين آڏر اُتاهين.
غير نہ آپ ڪُون ڪڏان ڄاڻين، تيڪُون مَين سمجھائين.
اِتان اُتان سَير تُساڏا، "سَچّل" يار سڻائين.

ڪافي ٧٠

عِشق ڏتا احوال جنهان نُون، برهہ ڪيتا بے حال تنهان نُون.

سودا سِر دا سُورهيين ڪيتا، هويا مُڙڻ مَحال تنهان نُون.
هر دوجهان ڪُون پُٺي ڏيوِن، هويا خاص خيال تِنهان نُون.
جيڙهے سَدَ سَيائي چوڙن، ڪِيتا نينهن نهال تَنهان نُون.
جنهن ڪُون شوق محبوب ملڻ دا، جيوڻ اِٿ جنجال تنهان نُون.
سِر ڏيوڻ دي سُرڪي پيون، ڪَردا ڪوٺ ڪلال تنهان نُون.
"سَچّل" سائين جنهن نُون مليا، حاصل هويا حال تنهان نُون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧١

اسان نُون عشق، وے يارو، اڃا ديوان نَهين ڪِيتا...
هے هے مَيڈے جو سِر اُتے، برهہ باران نَهين ڪِيتا.

ڪَرم ڪَرڪے اڳڻ مَيڈے، جو آيا ڏينهن هڪ ساجن؛
اِهو افسوس هے مَيڪُون، مَين سر قربان نَهين ڪِيتا.

ڏاڍے غمزے جو غم دے پئے، مَين تا حيران هو رهيان؛
سنيان وچون حال ميڈے تے، ڪَهين ارمان نهين ڪِيتا.

سارا احوال اِهو ڪِس نُون، سنيّان مين اَڪ سڻاوان؛
مَين بيدردان دے دروازے، سَڄڻ سَيران نَهن ڪِيتا.

اِها واءِ واءِ دل مَيڏي، ڪريندي لکّ فريادان؛
اِهين ڪَثرت وچُون مَين تان، سَهي سلطان نهين ڪِيتا.

اساڏے عشق دا اصلون، ڪُفر تے دين هے دشمن؛
اساڏے قلب وچ ڪلمہ، جنهن مسلمان نهين ڪيتا.

اساڪُون معلوم سڀ مرشد، ڪِيتے اسرار اِهين دے؛
ڪِسي ڪُون نينهن رے نادان، مذهب مردان نهين ڪيتا.

اِها عبرت تماشے دي، "سَچّل" ڪُون هے عمر ساري؛
پيارے نال جهاتي دے، مَيڪون مَستان نهين ڪِيتا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٢

سو ميان عشق وساريا، جو آخوند سبق پڙهايا.
مَيڏي دانيان، وے!

حسن هادي دے دل مَيڏي تے، "هُو" دا حکم هلايا.
مَيڏي دانيان، وے!

زيران زبران وسر ڳيوسے، ورهے مينهن وَسايا.
مَيڏي دانيان، وے!

مِلان سانون ياد ڪرايا، سو پنا سُور پُسايا.
مَيڏي دانيان، وے!

علم عقل دا هِڪو واري، خيما عشق ڳڙايا.
مَيڏي دانيان، وے!

نال ڪَرم دے "سَچّل" اساڏا، ويڙها هے يار وَسايا.
مَيڏي دانيان، وے!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٣

عشق الله دا هے زورون زور... ڪئي ڪئي ماڻهو هن پور پو.

مُلان قاضي حڪم چليندا، حاڪم ڪردے جور جور؛
نفس ڪُتے دي رشوت کاندے... مار تنهان دي گور گور؟

دين دا مسئله هٿ ڪيتوئي، لڪ لڪ ڪاغذ ڪوڙ ڪوڙ؛
ڪوڙے وعظ ڪريندئين ڪيهے، پا ٻچي وچ نوڙ نوڙ!

خاڪي جسم ڪُون اِينوين تووين، جيوين ڇِتا ڪپڙا اور اور؛
هستي دا اِهو ڪوٹ پَن، چاڪر دوئي ڪُون پور پور.

اندر باهر اسم اهين دا، پے خيال سب توڙ توڙ؛
عشق اهين دے غلبه ڪِيتا، ڳيا اندر دا چور چور.

جو طالب ديدار دا هووے، وَج اهين ڪُون ووڙ ووڙ؛
جڏان ڳول اهوئي لهين، سِر اهين تُون گهور گهور.

نانءُ "سَچّل" دا گم هويا، جيوين وچ سمندر لوڙهه لوڙهه.
هادي مَيڪون آء بتايا... آ مچايُس شور شور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۷۴

عشق پيوسے زور زور... ڪَٽ مليان دي نوڑ نوڑ.

عاشق عشق الله دا چاون... چڪ ٻڌيا سے ڏور ڏور.
زيران زبران ڪيهيان پڑهيونے... هن حرامي نور نور.
لڪ لڪ ڪاغذ ڪتونے ڪالے... هن ڪتابي چور چور.
پير اساڏا عبدالحق هے... نانءَ هادي دا اور اور.
يار "سَچّل" ڪُون جو نہ منيندے، خارجي اهے هن ڪور ڪور.

ڪافي ۷۵

ڪَيسا رنگ بَنائي دا، شاهہ وت رنگا رنگ رلائي دا.

هيئِين ٿون شاهہ جَهان دا، پَيوئي غرض گدائي دا.
اندر ٻاهر هڪو آها، ڪنهن ڪنون دوست ٻُلائي دا.
عاشق، عشق، معشوق هِڪو هے، ڪِيئُں جور جُدائي دا.
خاڪي مَحل بڻا ڪَراهڻ، آدم نام سڏائي دا.
جَنهن ڪُون خبر خيال دے ناهِين، هے اهو ٻڪ چائي دا.
"سَچّل" صبر اِتاهِين ڪرڻا، مِٽڻا نام وڏائي دا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٦

محمّدي مظهر دے وچ، هويا نور نظارا.

حق ظهورا تنهن وچ هويا، سڻ ٿون يار پيارا.
هرگز ڪنهن ٻئے طرف نہ ووڙين، ويک اِٿان وڻجارا.
وچ مُنارے محبت والے سج هڪ، چنڊ، سو تارا.
ذرے ذرے تَون جهاتي پاوين، ويکين نور نيارا.
آپ تون چاڻ سڃاڻ اِهين ڪُون، هوش رکين هوشيارا.
خودي ڪَنون تون بيخود ٿيوين، عين هووين اِظهارا.
اِسم جِسم ڪُون ويک ڪَراهڻ، ڀُل ڳيا جڳ بيچارا.
قدمان هيٺ پَهلے سِر ترٽا، يا ڳُل پووئي سِرّ سارا.
اَندر آهو بادشاهہ ٻوليندا، "سَچّل" محل منارا.

ڪافي ٧٧

بے رنگي تصوير، مولا دي... سو رنگين وچ سمايا.

آپے ڳاتا آپے بجاتا، آپ سميع بصير.
ڪٿان ليليٰ ڪٿان مجنون، ڪٿان نينگر پير.
ڪٿان صاحب حڪم چليندا، ڪٿان سَڏيندا فقير.
"سَچّل" هر جا رنگ رانجهن دا، حاجت نهين تقرير.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٨

خاص خُداوند هے پاڪ خداوند هے، گاهے شرف بُوعلي گاهے ابيچَند هے.
گاهے سو آسودگي گاهے پَرا گندگے، گريان سوزان هے گاهے خَند و خند هے.
گاهے سو شهباز شاه گاهے سو مَروَند هے عَرب عَجم روم شام، ساڳي سوئي سنڌ هے.
راهہ حقيقت اِيها فِڪل نہ ڪوئي فَند هے، گاهے بے قيد هے گاهے دربند هے.
"سَچَّل" ساڪن نهين هرجا او باشند هے، پير "عبدالحق" مَيڏا، جان دل پيوند هے.

ڪافي ٧٩

هڪ تُون هووين ڪوئي اُور نهين... اِهو سَيل ڪَريندڙ ڪَون هويا؟

بے جسم جڏان بَرحال اَڪيو ئي، اُتان جسم چائيندڙ ڪَون هويا؟
اُتان حُڪم آپے اِظهار ڪيتوئي، اِتان ڳالهہ اَلِيندڙ ڪَون هويا؟
آپ يَد رِجل ڪنون پاڪ اَڪيوئي، وت پير گهُميندڙ ڪَون هويا؟
بے گوش زبان جو آپ اَڪيوئي، وَت ڳجهہ اَڪيندڙ ڪَون هويا؟
"اَنا الحَق" اِظهار ڪِتوئي، وَت دار چڙهيندڙ ڪون هويا؟
آدم هوڪے امر مَنايوئي، عَزازيل سڏيندڙ ڪون هويا؟
اَحمد آپ تے نام ڪِتوئي، اِنڪار اَٽيندڙ ڪون هويا؟
ايڏون آپ اِمام تي آيون، اوڏون جنگ جُنبيندڙ ڪون هويا؟
دونون جڳ ۾ ڪَرين ڪَم سارا "سَچَّل"، رمز رليندڙ ڪون هويا؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٠

اِهين ڪُل دي ناهِين ڪَل، اِتان آءُ ڪَرن اٽڪَل.

"آک بَندے الله تُون"- اِينوين آکيا ڪَرمل.
"انا احمد بِلا مِيمِ"- اِها مَوج ڪِيتي مُرسَل.
مُومَل وچون راڻا هويا- راڻے وچون مُومَل.
گُل ڦُل ويک سو مَول نہ پُلِين، هووين هِڪ هَڪَل.
"سَچّل" 'اناالحق' عِشق الايا، مَست ڪڙا پڙ-مَل.

ڪافي ٨١

جان جِسم ڏونهين گم هويا... هويا وے وچ جانان دے.

وسِر ڳيوسے اهو ڳَونرا سارا، مَے والا اهو خَم هويا... هويا وے...
ڪيا جو گدا گدائي والا، شاهنشاهي ڏم هويا... هويا وے...
ابر لٿے پچے شَمس ٿيا ظاهِر، نَهين ڪوئي هَم تُم هويا... هويا وے...
"سَچّل" پيي هِڪ خيال جاتوسي، خيال سارا بيغم هويا... هويا وے...

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٢

ريجهہ رهين، سهڻا ريجهہ رهين...
آسان اِينوين ڪَرون، جيوين ٿون ريجهہ رهين!

پَسمي لاڪي ٿِيسون پايُوتي، ڦيريان ڏي ڪر ڦرون لاهُوتي...
اِهين ڳالهين رنگ رهين!

چوتي ڪَيڪي نانگي ٿِيسُون، مَٽ پيالي مَي دي پيسُون...
سُڌ آساڏي مَن لَهِين!

بازيگر تي لڪڙي چڙهسون، ڪَجري هوڪي ٿپي ڳئسُون...
حِيلي آوين مَن ڪَهين!

وچ بازار دي ناچ نَچيسُون، دف دمامي ناد وَڄيسُون...
رل نال آساڏي مَن ٻهِين!

رِچان وانگون راڙهيان ڪَريسُون، پولي تي ڪر مُجري پَريسون...
ناهہ اِهين من ٿهين!

”سَچّل“ ڪَريندا حِيلي هزارين، ڪنهن ڏينهن آپڻا سگ سنَيارين...
تَيڏا مُشتاق هان مَهِين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۸۳

آول ڪاء غوطہ تي گم، پڇے مار شاهي دا دم.

آوڻ اِهين پڙ وچ، ڪَچين دا نَهِين هے ڪَم.
شادي غمي عام ڪُون، غازين ناهِين غم.
پَو تصوّر اِهِين وچ، شاغل تي دم دم.
"سَچّل" آکے اِهِين جاء تے، قابو رک قدم.

ڪافي ۸۴

سائون عشق لڳا، هوئي حيراني... صد بار ڪَران جِند قرباني!

مَين جاتا عشق تہ آساني، پڇے هو رهي مَين مَستاني.
ڪوئي مَرد هووے مَلهہ مرداني، ڏيوے محبت وچ سِر مهماني.
ڪنهن رمز ڪِيتي دل ديواني، گم غمزے ڪِيتے ڪئي اخواني،
مَنصور ڪِيتا نِينهن نيشاني، ويکو شمس الحق دي پيشاني.
هے نِينهن بِنا سڀ ناداني... "سَچّل" آکيا سِرّ سبحاني.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٥

مَين اصل ڪنُون، وچ پاند نَهين... اِها رمز لٽي لڪان وچون ڪَهين.

ڪيڏے تَسبيح ڪيڏے سَجاد رهيا، ڪيڏے قِسمت ڪيڏے آزاد رهيا!
- صورت مُرشد والا سِر تے بار سَهين.

ڪيڏے ذڪر ڪيڏے وَت فڪر ڳيا، ڪيڏے شُڪر ڪيڏے وَت صبر ڳيا!
- هر ٻولي سچڻ نِت ٻول رهِين.

ڪيڏے هُل وَت ڪيڏے هَنگام رهيا، اندر ٻاهر سر تا اقدام رهيا...
- اِهين نال آتِين اِهين نال ٻَهِين.

"سَچّل" هادي تَيڪون اِها ڳالھ ڏسِي، اِتان اَتان اِها وت چال ڏسِي...
صدقے صدقے تِيوان ڪِيتي بخشش جهِين!

ڪافي ٨٦

ڪوئي نَهين سنڌ نِڌان، جلدي آء چڙھ سولي تے.

مرد ٿِيوين، مردود نہ ٿِيوين، ٿيوڻ اِتان سُلطان.
مست اُتے معراج اِهوئي، متان ڪرين ارمان.
سورهيہ ٿِيون آءُ "سَچّل" تُون، گوءِ اِهو ميدان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٧

اِس بازي وچ سِر بازي هے، سِر ڏيوڻ سَرفرازي هے۔
اِهو عشق عرض نيازي هے:
وَت شاهي عِشق لڳاوَڻ ڪِيا! وَت تَيڪُون اَپ ڇُپاوَڻ ڪيا!

اَپ ڪَنون گُذر تُون ڪَردا نَهين، اور سُولي اوپر چڙهدا نَهين۔
مَرڻ ڪَنون اَڳ مَردا نهين:
وَت عاشق نام سڏاوڻ ڪيا! وَت ”اَناالحَق“ الاوَڻ ڪيا!

جے سِر ڏيوين، سانگا ڇوڙين، وچ وَحدت دے دوئي ٻوڙين۔
سَڳ سِياپا سارا توڙين:
نينهن شَهان نال لاوَڻ ڪِيا! وَت اِس ڳَلي وچ اَوَڻ ڪِيا!

ول پير پڇُون تے ٽرڻا نَهين، وَت اَيسا سَودا ڪَرڻا نَهين۔
وَت موت ڪَنون ڀِي ڏرڻا نَهين:
وَت بار برهہ دا چاوڻ ڪِيا! وَت در در اَپ پناوڻ ڪِيا!

عاشق هوڪَر نوبت مارين، اپڻا سر صحيح سنڀارين۔
ٻانهپ والي ڳالهہ وسارين:
سِر دے وال مُناوڻ ڪِيا! وَت اَپ تے خلق کِلاوڻ ڪيا!

Gul Hayat Institute

ٿي تيار تماشا لاوين، ”اناالحَق“ ڪَلام الاوين-
سُولي اُوپر آپ سلاوين:
خيال خودي دا ڪاوڻ ڪيا! وَت طرح اِسي وچ تاوڻ ڪيا!

او ڪِتلے ڏينهن غُلامي وچ؟ وَت سارا روز سَلامي وچ؟
ڪيُون اَپ گهتيوئي خامي وچ؟
وَت سُولي سِر سلاوڻ ڪيا! وَت اَپون اَپ اگهاوڻ ڪيا!

عشق دے ديرے عاشق آ، سارے سِرّ دي لهين سما-
اِس بازي دا عَجب بَنا:
وَت ڳلي ڳلي وچ ڳاوڻ ڪيا! وَت ايسا سِرّ سڻاوڻ ڪيا!

دين ڪُفر ڪَنون منزل چاوين، ”هُو“ تي ”هُو“ دا حُڪم هلاوين-
پڇے مُول نہ پير ولاوين:
وَت پير اِسي در پاوڻ ڪيا! وَت گهتي گهتي اَپ گهُماوڻ ڪيا!

عاشق هو نِشانا ٿي، يَڪدل يار يگانا ٿي-
عالم وچ بيگانا ٿي:
وَت تَيڪون اَپ لڄاوڻ ڪيا! وَت ايسا ڪام ڪماوڻ ڪيا!

وَہ عشق دے ڪُوچے آيا هے! وَہ ڪَيسا قدم اٹايا هے!
هڻ درسن سارا پايا هے!
”سَچّل“ سِر ڏے، آپ بچاوڻ ڪيا! وَت جوشان جي جَلاوڻ ڪيا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٨

بسطامي ڪيهي بات ڪَهي! ڪوئي سَمجهڻ والا هوءِ.

"انا احمد بِلا مِيمي"، اِهو سَرور حَرف سَندوءِ.
"سبُحاني مَا اعظم شاني"، پير نہ ترڻا پوءِ.
فرمودے "مَا رايت اِلا" دے، ڪَل لهے اے ڪوءِ.
"لَيسَ سِوَي الله" سُخن جُنيدي، سالِڪ سَمجهے سوءِ.
"اسجُدونِي" تَبريزي آکيا، وچ عُليل الوءِ.
وچ چوگان حُسين حلاجي، غازي ماري گوءِ.
اندر باهر اهين هِڪ دي، هے اِها هاءِ هوءِ.
مَچلي آب ڪَنون هے غافل، پاڻي ڪَر ڪَر روءِ.
"سَچّل" صَبر اِتاهين ڪرڻا، سَي ڪنهن صُورت سوءِ.

ڪافي ٨٩

ڪڏان شاهہ امير بڻيندا هيئين، ڪڏان پير فقير سڏيندا هيئين.

Gul Hayat Institute

ڪڏان آپ وچ صلح ڪريندا هيئين، ڪڏان آپ دے نال لڙيندا هيئين.
ڪڏان هوڪا سچ ڦريندا هيئين، ڪڏان سولي اُوپر چڙهيندا هيئين.
ڪڏان ڪفر اِيمان مَنيندا هيئين، ڪڏان آيَت مُصحف پڙهيندا هيئين.
ڪڏان "سَچّل" حاڪم هوندا هيئين، ڪڏان آپے دهل وَڄيندا هيئين.

ڪافي ٩٠

اَک عشق تُون عالم دے وچ، ڪيها سَير ڪريندائِين!

ڪڏان قاضي، ڪڏان مُلان؛ ڪڏان مست مريندائين.
ڪڏان هوڪا هوڪ ڦرئيندئين، ڪڏان چوٽ چليندائين.
ڪڏان ليليٰ، ڪڏان مجنون، ڪڏان سبق پڙهيندائين.
عاشق، عشق، معشوق هڪوئي، اکيان اَڪے اڙيندائين.
ڪڏان سلڪ سلوڪي هوندئين، ڪڏان "سَچّل" نال لڙيندائين.

ڪافي ٩١

تَيڏيان چَشمان ڪيتا چُور...

ڪنهن نُون آکان ڳالهہ اِهين حال دي!

بُلے شاهہ ڪون بيراڳي ڪِيتوئي، جنهن دا شهر قصور.
ناز نَيڻان دے نال پيارا، سولي چاڙهيوئي منصور.
خُوني نَيڻ تَيڏے، ڪيڏا ڪيتا، 'ڪَرمل' نال ڪلور!
سرمد نُون لت ڏے کهايوئي، ورهہ نيتا وَهلور!
شمس الحق دي ڪل ڪلايوئي، ملڪين وچ مشهور.
قتل ٿساڏا تنهان قبوليا، جے هوندے وچ حضور.
"سَچُو" حيرت دے وچ هووين، ٻئے محو ڪرين مذڪور.

ڪافي ٩٢

ڪروڙين لک پڑھ ڪي، تيڪون سَر سات ڪِيا ڪِيتا؟
نمازان پڑھ پڑھ ڪے روزا تر، اِسي طاعت ڪِيا ڪِيتا؟

ڪِيا نفسي ڪيا قلبي، ڪِيا روحي ڪيا سِرّي؛
ڪِيا خفي ڪِيا اِخفيٰ، اِهين درجات ڪِيا ڪِيتا؟

مڪي ڪي طرف حاجي هوڪے، زيارت ڪعبے دے ڪِيتے؛
چِلے بَيت المُقدس ڏھون، ڪعبہ قبلات ڪِيا ڪِيتا؛

گلين دا پوش ڪَر بيٺين، تہ "مَين صافي هُون صوفي هُون"!
مَڪر دے تاج سر پاڪے، دغل دلقات ڪِيا ڪِيتا!

رجاعت خلق دے ڪِيتے، وَظيفہ ورد پڑھدا هئين؟
گھتيدئين مُڪ اُتے برقعہ، اِهين رجعات ڪِيا ڪيتا؟

ڳوهي سَر رهہ بَنيندائين، ٻڌايندئين بند حرفت دے؛
ڪَهے هرڪوئي آچا فقراءُ، اِهين حِرفات ڪِيا ڪِيتا؟

شرف شاهي دا گم ڪِيتوئي، قدر آپڻا نہ چاتوئي؛
اکيندئين "لااِلٰه اِلاالله"، نفي اِثبات ڪِيا ڪِيتا؟

مُنيندئين وال تے ڏاڑهي، چڑهيندائين هات ڪا چوتا؛
ڪُلهے تے چاوَندئين ڪُتڪے، اِهين فعلات ڪِيا ڪِيتا؟

Gul Hayat Institute

جماعت جوڙڪے بيٺئين، مَسلے اُس ڪون بتيندائين؛
ڪيا مَسلے، مسائل ڪِيا، اِهين جماعات ڪيا ڪِيتا؟

تِڪث اُچا ڪَسب هوتا، ڪِيا يارو رے آن حد هئے؛
ديڪا تُم نُور ڪا شُعلا، توهم تجلات ڪِيا ڪِيتا؟

شناسا بڻ يقين ڪَر، تا ٿيسي پڇے حاصلت ڪائي؛
ڏوجهي حيلہ گري هوسِي، اَدب اَوقات ڪِيا ڪيتا؟

"سَچّل" سِرّ آپڻا ڄاڻين، پڇاڻين آپڻي صورت؛
تہ تُون ڪِيا هَيئين، تے ڪِيا ٿيسين؟ دگرڪَرامات ڪِيا ڪِيتا.

ڪافي ۹۳

پهرين لڪ قبائِين ٿُون... يار، الا الا، وو يَلا يَلا!

ٿُون هين جو منصور سڏاوين، "اَناالحَق" فرمائِين تُون.
اَپ ڪُون آپ سڃاڻ جو بيٺئين، شاهہ گدا سڏائين ٿُون.
ڪڏان ڪَريندئين ڪم شتابي، ڪڏان مُدّت ترسائين تون.
ڪڏان نڪالان عرض ڪريندئين، ڪڏان سو پَهري پائين ٿُون.
"سَچّو" موليٰ نہ پاسے آها، اَڪين ٿُون اڪوائين تون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹۴

سُهڻا ڏوجها نہ ٿِيسين... جوئي بڻين، سوئي بڻين، ميان.

عشق آواز جو آندوئي، اُهو سو شال وڻين سو وڻين، ميان.
آپڻے وچ آپے آندائين، ٻيا تہ ڪوئي نہ آڻين سو آڻين، ميان.
آور نہ ڪوئي جاڻے تُساڪون، آپ ڪُون آپ تُون ڄڻين سو ڄڻين، ميان.
"سَچُو" هوڪے سوين رنگان وچ، هڪو هڪ تُون ڳڻين سو ڳڻين، ميان.

ڪافي ۹۵

هرجا حڪم هلائين تون، يار، يَلا يَلا!
جوڳي ٿي ڪر جڳ وچ آڪر، انگ ڀڀوت رمائين تُون.
رنگان رنگي ويس جو ڪرڪے، ڇپر اِتان چمڪائين تُون.
جوين جلوه ڪرڪے آندئين، آپ نچين نچوائين تُون.
نعره مار "انا الحَق" والا، بر سردار چڑهائين تُون.
آپ ڪون آپے ڏے ڪے ڏڪالے، "سَچُو" نانءُ سڏائين تُون.

ڪافي ٩٦

ڪيهي اَڪ سڻاوانئين ڳالهہ، وي! مَين شرط پئي اَن وَچ وَچ شهہ دي،

آپ اُواگهہ وچ غوطا ماريَم، پچي وَلڻ دا خيال وساريم -
چڪ پئي قيل مقال، وي.

آء اچانڪ وچ پئي مَين، لڙ لهر نال هڪ ٿئي مين -
پهريم ويس وصال، وي.

تانگها لنگهہ ڪر پار پيوسي، تن من لهرين وچ ڏتوسي -
جوني چوڙ جنجال، وي.

ايڏون اوڏون آواز جو هُليا، سر تي اَڪر سارا جُهليا -
هادي والڙا حال، وي.

توبي وانگر ٺپ ڳئي مَين، ساري سپ پَروڙ پئي مين -
"سَچُو" دست وڪال، وي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٧

عشق ڪَرے آل آلان... مَيڏي دانيان، وے.

عاشق اِينوين ڦِرن اُداسي، جيوين باغ بنا بُلبُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

تيغ عشق دي تيز تڪيري، قتل ڪَرے ڪُل ڪُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

طرف محبوبان دے مُشتاقان دي، پوندي وَڃے چُل چُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

محبت تَيڏي مشهور هوئي، هوڳئي هُل هُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

سِر سُولي تے سالڪ سَرهے، غازي ڪرن غُل غُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

اِهے آرانيے عاشقان نُون پانوِين، مُول نہ چاڙِين مُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

گلا غيبت خار ملامت، سر غازيان گُل گُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

صاف "سچيڏنا" عشق دا مَشرب، پول نہ ٻئے ڪنهن پُلان...
مَيڏي دانيان، وے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹۸

پُتلے دے وچ ڳالهيان، يار ڪريندا ڪيهيان ڪيهيان!
سے عجب جيهان!

تَند تَهين دي دست سڄڻ دے، سَو ڪريندا چاليان.
آپ هليندا آپ چليندا، رنگ ڏيکڻ رنگ واليان.
ڪنهان پُتليان نُون خرق ڏيندا، ڪنهان نُون ساڙيان شاليان.
ڪئي ٻوليان آپ ٻوليندا، هڪ هويان هڙ تاليان.
بَن بازيگر ناچ نچيندا، ڪڏان نہ هونديان خاليان.
پُتلے اٿون نام "سَچُو" تر، باتيان ڪرين پرجهاليان.

ڪافي ۹۹

عشق ڪنون قاضيا، مين پيرين پايان چيريان.

هڻ بزارين ڳلي ڳلي وچ، ڦوڪے ڏيوان ڦيريان.
عشق واليان نُون روشن هوهان، اِهے راتيان انڌيريان.
عشق ديان هونديان سٹو سنيّان، اِهے ڳالهہ اويريان.
جان جسم ديان ڏوهين جماعتان، ٽٽي اَن ٽٽي اَن مَين تيريان.
فوجان حُسن ديان سِر "سَچُو" دے، اَوَ چڙهيان سر سيريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٠

سر آساڏے سانوڻ، مَيڏي دانيان وے!

ڪهيا لحاظ لوڪان دا آسان نُون-

سردي تمنا چوڙ ڪراهڻ، عشق دي بات آلاوَڻ.
آپ سهي ڪر حال 'حلاج' دا، سر مَيدان ستاوَڻ.
سانگے ست ڪر، ڪم ڪِنهان دا، ڏيڪ آجل ڏهون اُوڻ.
عشق صادق 'منصور' دا هيئي، بازي گم بناوڻ.
سر ميدان دے جے تُون مُڙنديئن، هيئي آپ لڄاوڻ.
"سَچُو" سارا ئي مشڪل بازي، عاشق نام سڏاوڻ.

ڪافي ١٠١

"اسان هيئُون، يار، اسان هيئُون،
يار!" اِها ڳالهہ سُپريان دي.

عالم اڳُون ڳالهہ باطن دي، نَهين ڪَرڻ اِظهار.
ڪِيُون تُون پڇدئين، ڪنهن ڪَنُون؟ اول ٿِيوِين هُشيار!
"سَچُو" وچ سَچ دے ڪِيتا، "انا الحَق" اِقرار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۰۲

ڪَل اِهين ڪَل پَئي... مَيڏي دانيان وے.
صورت مُورت هڪا چاتم.

سمع بصر وچون، وے ميان، سِرّ اِهين دے، وو.
اِها جو اٽڪل پَئي... مَيڏي دانيان، وے.
دم الف نون، وے ميان، آدم ڪِيتا، وو.
اِها عجائب آل پَئي... مَيڏي دانيان وے.
ظاهر ڏيکڻ، وے ميان، غير الله دے، وو.
جهوڪ ڪَنون جهل پَئي... مَيڏي دانيان، وو.

سوئي چوڙڻ، وے ميان، نهين مناسب، وو.
ڳالهہ جوئي ڳل پَئي... مَيڏي دانيان، وے.

نال يقينے، وے ميان، صحي "سَچُو" دي، وو.
ايڏاهين آهل پئي... مَيڏي دانيان، وے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٣

ڪٿے وے عشق تُون چايا هيئين!
هُڻ آک ڪِسے دا نپايا هيئِين!

ڪيهے ڪيهے ڪم ڪَريندئين! مُشتاقان نُون مَوت مَريندئين۔
سُولي تے مَنصور چڙهيندئين، "انا الحق" الايا هيئِين.

تَيڏي جاءِ مڪان نہ ڪوئي، لامَڪاني سير ڪِتوئي۔
حيرت وچ اے دل گهتيوئي، ڪس بَحري ڪَر آڏايا هيئِين؟

ڪِتان رانجهو هير سڏايوئي، ڪتان ليليٰ نام ترايوئي؛
مجنون هوڪے پوش چڙهايوئي، انگ پيوت رَمايا هيئِين.

"سَچُو" ٿِيوِن مِسڪين نماڻے، الله تُساڪُون مَين گهر آڻے!
تَيڏے جت ڪِت ٽاڻے پاڻے، شاهنشاهہ سڏايا هيئِين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠۴

مَوليٰ مَوليٰ، رے، ويکو سڀ مَوليٰ!

"خَلق الاشياءَ وَ هُوَ عَينُها"، تي ڳالھ اِهين دا ڳولا.
خلق الاِنسانَ عَليٰ صُورتِه"... ڀَن مڙيوئي ڀولا.
"مَن عَرف نَفسَہ فَقد عَرف رَبه"، رمز اِهين دا رولا.
"الانسَان سِرّي وَ انا سِرّه"، ساڙ "سَچُو" اِهو چولا.

ڪافي ١٠٥

Gul Hayat Institute

آپے شاھ آپ گدا، آپے امير الامراء.
آپے ڌيءَ آپے پيُو، آپے پُتر آپے ماءُ.
آپے زال آپے مڙس، آپے پيڻ آپے پراءُ.
آپے مَوج آپے لھر، آپے حُباب تے آپے درياء.
آپے ترتي آپے ڪرسي، آپے "سَچُو" سَير سَماءُ.

ڪافي ١٠٦

ألحَق الحَق هُو الحَق هُو، مالڪ المُلڪ بے گمان هُوا.

هَڻ ظاهر ڪيسا يار هُوا، اِس دم دم وچ ديدار هُوا؛
اِينوين ايسائي أسرار هُوا، اِينوين سرّي سرّ انسان هُوا.

أس جا تَون اِس جا آيا هے، أس لعلي رنگ بنايا هے؛
اوئي سڀ وچ شاهہ سمايا هے، هَر شاهہ گدا حَيران هُوا.

سَڻ حيرت وچ حيراني هے، اے مُشڪل نا آساني هے؛
مَيڏا جان جُٺا سڀ جاني هے، اِس صورت وچ سيران هُوا.

جَيڪُون اِس مَے دي مَخموري هے، تِس درجا پايا منصُوري هے؛
چڙهہ چوڻ چلاوے سر سُوري هے، اِهو مَردان دا مَيدان هُوا.

أهو يار ٻيٺا گلذارے وچ، اهو سير ڪرے سنسارے وچ؛
اوئي باز چلے بازارے وچ، أوئي لاشڪ لامڪان هُا.

ڪَهين مذهب دي اے راه نهين، "وَهُوَ" ڪِس ڪُون أگاه نهين؛
"بن ڪام فَنا في الله نَهين"، اِهو مُرشد دا فرمان هُوا.

Gul Hayat Institute

هو مرد آوين صف مَردان وچ، سِرّ سارا پاوين مَيدان وچ؛
آء گوءِ مارين اِس چوگان وچ، اِهو دين، اِهو ايمان هُوا.

تُون "أناالحَق" نعرا ڪَر، "وَهُوَ" ناز دا نقارا ڪَر؛
پڇے اَپڻا نُور نظارا ڪَر، اے سُولي دا سامان هُوا.

او ڪتلے ڏينهن گدائي وچ، وت هووين يار جدائي وچ؛
هُڻ آوين خاص خدائي وچ، اوئي سارا جڳ سُلطان هُوا.

ڪڏان شمع ڪڏان پروانہ هوا، ڪڏان دام ڪڏان وت دانہ هُوا؛
ڪڏان دانا ڪڏان ديوانہ هوا، اِهو برهے دا بيان هُوا.

هے مُرشد خواجہ عَبدالحَق، نَهين عَبد اُهو هے حَق الحَق؛
هے دونون جَڳ سون لاتعلق، ميرا پير بَحر عرفان هُوا.

هے نام "سَچُو" دا ذاتي وچ، هے سارا جسم صفاتي وچ؛
اُهو چُپسي نا دن راتي وچ، اِهو اِس اُس ڪا طوفان هُوا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٧

پنگ ڀوڙين دا اِهو ناهين، شوري ڪيف شرابي هے.

سِرّ ڪنون ٿِيا اهو سِرّ پيدا، اے تا ڳالھ ڪتابي هے.
نا اُهو خاڪي نا اُهو بادي، آڳي نا اُهو آبي هے.
اور تا هے گوياء، سُڄاڻو! اے ڀي هڪ عجابي هے.
عاشق آهستہ نَهين وَيندا، شاهي شوق شتابي هے.
مَين ڪنون پچو ڳالھ سيائي، برهہ سارا بيتابي هے.
عُشاقان تے مُشتاقان نُون، عشق اُجهل اربابي هے.
"سَچُو" صبر اِتاهين ڪَرڻا... نا تہ وچ خَلق خرابي هے.

ڪافي ١٠٨

Gul Hayat Institute

اَڪڻ مُشڪل هيئي، ڳالهيان يار ديان، ميان.

"صَمّ بُڪمٌ" سالڪ آها، قرب والے ڪيئي.
بار برهہ دا ڪَهين نہ چاتا، فال آدم سر پيئي.
ظاهر ڪرڻ واجب ناهين، "سَچُو" رمزان سيئي.

ڪافي ١٠٩

پُڇدا عشق نَهين پوشاڪي... هاريا، چوڙ اِها هوشناڪي.

اِبا ” ڪِيتي ڪُل عشق ڪنون، يارو عرش ڪرسي اَفلاڪي؛
اهو بار برهہ دا چايا، خاص ويچارے خاڪي.

العشق نارُ يَحتَرق ” اِهو هيئي سڀ هلاڪي؛
نيست نماڻي جے ٿيوِن، يار آٿان اوطاقي.

جَتَ جَموت دي جاءِ نَهين، ڪَئي ڪامل ڪَرن قزاقي؛
سڪ سندان نال نہ ٿيوے، محبت نهين مزاقي؛

علم پَڙهايُس عالم ڪُون، ميان، برهہ بچايُس باقي،
برهہ تِنهان ڪُون بَخشِش ڪيتُس، جے مست هوون ميشاقي.

اِهين فڪر ڪنون جے فارغ هوئے، تِنهان تے طُمطراقي.
”سَچيڏنے“ ڪُون مَے دے مٿون، سُرڪ چڪائي ساقي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٠

هڪ مَين نهين، جاني ٿُون هين... ڏوجها رمز چليندا ڪَون؟

ڏو ڏو ڏڪڙ نال تماشے، ڏوجها طبل وڄيندا ڪَون؟
عاشق ٻڪرا معشوق ڪسائي، ڏوجها ذبح ڪَريندا ڪَون؟
تسبيح ڦردي مَن نَهين ڦردا، ڏوجها مَڻڪا ڦريندا ڪَون؟
حَسن حُسين شهادت پائي، ڏوجها قَتل ڪَريندا ڪَون؟
"سَچُو" هے مسڪين الله دا، ڏوجها رام رِجهيندا ڪَون؟

ڪافي ١١١

نہ ڪوئي مَين نہ ڪوئي تَين، ٿِيون گم اِٿان بے دم

نہ قُرب نہ ڪوئي بعد نہ ڪوئي هجر نہ ڪوئي جَمّ.
نہ ورد نہ ڪوئي درد، نہ ڪوئي هم اٿان غم.
نہ جسم نہ ڪوئي جان، نہ ڪوئي دم اٿان دم.
نہ بُت نہ ڪائي رَت، نہ ماس نہ ڪوئي چم.
نہ غير نہ ڪوئي وير، هرجا هوئے هَم.
آهو اندر آهو ٻاهر طالب ٿيوِن اِٿان تَم.
"سَچُو" سٽ وڃُون اے هَستي، اٿاهون غير هووے رم.

ڪافي ١١٢

مستانہ ڪيون ماريوئي، وو مولي، ميان چڱا ڪيتوئي.

شاهہ منصُور نُون دار چڙهايوئي، شمس الحق دي گل ڪلايوئي-
مِيان چڱا ڪيتوئي.

عاشق نون عشرت سرِ ڏيوڻ دي، محبوبان نون ڪار ڪُهڻ دي سڪايوئي-
مِيان چڱا ڪيتوئي.

”سَچُو“ ڪُون آپڻے ڪول بلهاڪے، بيخودي دا جام پلايوئي-
مِيان چڱا ڪيتوئي.

ڪافي ١١٣

ڪيها شڪ گمان، دانيان وے... سڀ ڪهين صورت سَير تُساڏا.

لڪ پوشاڪان ڪَرڪے عاشق، ڪِيتوئي هم حيران.
شاهہ منصور دا سِر ڪپايوئي، مَلهہ ڪڙا مَيدان.
او پِي ٿون هين اے پِي ٿُون هِين، آپ ڪَرين ارمان.
ملان ٿي ڪَر ڏيوين فتويٰ، آپ ٿيوين قربان.
”سَچُو“ هويا نام تُساڏا، ڪَريندئين آپ بيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۱۴

جھگ مگ جھگڙا عشق مَچايا، عشق الانبا لايا هے.

سُولي تے منصور چڑھايوئي، جنهن "انا الحق" الايا هے.
فِڪل نال فرعون ٻوڙايوئي، جنهن الله رب سڏايا هے.
آدم دے وچ آدم پيدا، آدم وچ سمايا هے.
تيڏے قصے دا انت نہ ڪوئي، شاهنشاه سڏايا هے.
عشق تُساڏے انب لايا، دونهان روز ڏکايا هے.
تُون طبيب هئين مَن ميڏے دا، ڏے ٻکي تَن لايا هے.
"مَين" وچون "مَين" پَيدا هوئي، اے جگ "مَين" اپايا هے.
ڪوئي هووے جو مُلين ڪُون مارے، "سَچُو" سَچ الايا هے.

ڪافي ۱۱۵

حق ٿِيا اِثبات جڏان، تَڏان گم هويا اِهو دعويدار.

ٿي مَنصور ڪَريسان هڪ دن، "انا الحق" اِظهار.
عَين ڪيتے ٿون اِٿان گذارين، لهہ ڳئي گرد غبار.
زنگ لٿا ظلماتي والا، ذاتي نُور هويا نروار.
لنگهہ ڳئے جو ڏينهن خزان دے، ڪليا باغ بسنت بهار.
ٻول بنا هڻ حق سَچاتا، "سَچُو" سارا سب سنسار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٦

مَوجان ڪيئي لک گونا گون، ٻيلي، اوَ تکيران پيّان.

ڏيک احوال اساڏا سارا، پچ ڳيان سڀ سَنيّان.
دين دُنيا ڪنُون ٻاهر پئيان، شَرم حَيا ڪنون ڳئيان.
”سَچُو“ دے سِر سانوڻ وانگون، نينهن ديان نديان نَيّان.

ڪافي ١١٧

آتش عشق دي انبوهہ ڪِيتا، چٽگان ٻاهر پَيان، وو،
آگ دا شعلہ ويک ڪَراهڻ، پچ ڳيان سڀ سَنيّان، وو.
اڏريا آتش عشق آرانيا، ڏوڙيان تابش تَيّان، وو.
متا عشق مَيڏي دل اتے، رمزان ڪِيتيان ريّان، وو.
باهہ برهہ دي پَڙڪا ڪيتا، آپے دل ٿي ڏيّان، وو.
لڳيان قناطان ”سَچُو“ سَچ ديان، آ نَيٽان تے نَيّان، وو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٨

يڪ دن ايهي، يڪ دن ايهي، تان تان، مولا، تا نہ رهي.

خاڪ مِٽي دا بُتڙا بَنايوئي، وچ پڪي پرڏيهي.
پاٽي پيندا داٽا چُڳدا، ذات نہ جاٽان ڪيهي ڪيهي.
ڪُل اِهين دي ڪل نہ ڪائي، سمجھہ اسان ڪُل پيئي پيئي.
هے جڳ سارا خواب نشاني، سمجھہ "سَچُو" تون ايهي ايهي.

ڪافي ١١٩

ٻول پکي پرديسيڙا، وے، ٿون ڪهڙے ديسون آوَندئين؟

منهن وچ مُرلي پيرين گهنگهرو، ڳلي ڳلي وو وڄاوَندئين.
اُٿون آيا هَين پيرون ننگڙا، اِٿان پادر پاوَندئين.
جڏان ٿون آيون يوند محل وِد، تڏان ڪِيا ڪجھہ ڪاوَندئين؟
جڏان ٿُون آيون ٻالاپڻ وچ، هر ڪِسي نُون پياوَندئين.
جڏان ٿون آيون مدد گهر وچ، وعده نت پُل جاوندئين.
"لال!" "موهن!" لڄ نَهين آوندي، ذره نَهين شرماوندئين!
"سَچُو" ذات صفات دے اندر، سهجون آو سَماوندئين.

ڪافي ١٢٠

ڪيون ٿون آپ لڪيندا، سائين... ڪيون ٿون آپ ڇپيندا، وے.

طرحين طرح هڪائي ٻولي، آدم وچ آليندا، وے.
نوعان نَوع تماشا ڪِيتا، اوران چال چليندا، وے.
آپے ”انا الحَق“ آليندا، سُولي آپ سليندا، وے.
هرڪنهن مظهر ظاهر هوسين، رنگان وچ رليندا، وے.
”سَچُو“ دے وچ ٿون هِين سائين، سارا سِرُ سِليندا، وے.

ڪافي ١٢١

آپے سَير ڪريندا، موليٰ،

آپے سَير ڪريندا، وو.

جوڙ تماشا مل ڪر دلبر، ڇهہ ڇپ نال ڇليندا، موليٰ.
هر ڪنهن صورت هر ڪنهن ٻولي، عَينُون عَين آليندا، مَوليٰ.
”سَچُو“ سچ اِهوئي هيئي، ٻول ٻئي نہ ٻليندا، موليٰ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۲۲

بُت اهوئي ضايع ٿيسي... اول آخر پانوڻا.

ضايع ڪنون اڳ مايہ ٿِيوين، "اناالحق" الاوَڻا.
مَستان دا نام نصيب هيوئي، پچے اڳے هڪ جاڻنا.
عشق لهر دم جِٿان ماريا، غير نہ اُٿان اَٹنا.
خاڪي اُتے نظر نہ اَٹين، آپڻا سِر سُجاڻنا.
صوفي هوڪَر صافي پاوين، گھَرا گرد اُڏاوڻا.
"سَچّل" سُولي اُتے جاوين، جے تُون درسَن پاوڻا.

ڪافي ۱۲۳

گم هوئيان مين مُدغم هوئيان، اِهين سُهڻے دے وچ گم هوئيان.

خاڪي جسم وچ مين تا نَهين هان، اصل ڪُنون مين تا دم هوئيان.
لامَڪاني سَير اساڏا، هر جا حاضر هَم هوئيان.
الله وچون بَنده بڻيا، اِهِين ڳالهين پُر غم هوئيان.
جيڏے ڪيڏے اهو آها، جاڻ "سَچّل" اَتَم هوئيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٤

جاني سو تيڏا جمال،

ڪيها ڪيها هوندا!

ذرے هوندا شڪر شِيرين، ذرے زهر زوال.
ذرے آندا خوش آسائون، ذرے جيءُ جنجال.
ڏيکڻ دے وچ جوئي آندا، هيئي سو خيال.
سڻ "سچّل" يار مَينون جو ڪيتا، اهِين دے نِينهن نهال.

ڪافي ١٢٥

ساڏے ويڙهے وَسدا يار، وے!

"وَ هُوَ مَعَڪُم" اِها اِشارت، دور نَهين دلدار، وے.
آندر هِڪو ٻاهر هِڪو، صُورت لک هَزار، وے.
آپے لِڪ لِڪوٽي ڦردا، آپ هويا اِظهار، وے.
جيڏے تيڏے سُهڻے دا هے، "سچّل" سڀ سِينگار، وے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٦

ڏيکين يار تَماشا لايا... جے ڪُجھ ھووے حال، وو.

حَيرت وچ ھميشہ ھووين، ڪُل چوڙين قِيل مَقال، وو.
خاص خيال اِھين دے ٻاجھون، جيوَڻ اِت جَنجال، وو.
”مُوتُوا قَبل اَن تَمُوتُوا“ ٻاجھون مَرڻ مَحال، وو.
دين ڪُفر ڪنون مَنزل چاوين، ھووے ئي خاص خيال، وو.
ٿيڏائي وچون ڏون ٿي ڏيکين... غلط ھے ئي اَ مثال، وو.
”سَچّل“ ڪَنون زھد چُڙائين، بَخشين اِھو احوال، وو.

ڪافي ١٢٧

مَتان ڪَھين لارے لڳين، وو لڳين، ھے بازے بازيگر دي، ميان!

ڪم اَسي عاشق اھا، ڳالھ اصَل دي اڳين، وو اَڳين.
اے سب ھے ني قِرتيان ڦاھيان، تار طلب دے تڳين، وو تَڳين.
تڏان ٿيسين ڪنار يار دے، جڏان پول اِھے سب پڳين، وو پڳين.
عاشق ھوڪر ٿي ديوانہ، مار برہ ديان ڪڳين، وو ڪڳين.
سِر ”سَچّل“ دے آ ڪراھڻ، ميان، نينھن دي نوبت وڳين، وو وڳين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٨

اِٿ نَهين وو ڪِٿ نَهين، اِيهو يار جو آليندا آليندا.

عبرت ويکو يار دي، ڪِيهي چال هے چَليندا چليندا.
آپ ڪُون دلبر آپ ڪَنون، ڪس واسطے پليندا پُليندا.
گوشے گهن ڪر ڪڏان روندا، ڪڏان هم نال هَسيندا هَسيندا.
ڪڏان نتوا ڪَڏان پَڳتا، ڪڏان بازي يار بڻيندا بڻيندا.
رانجهو هير تے ليليٰ مجنون، سوين نام سڏيندا سڏيندا.
ڪيري هو ڪے صُرت والي، ڪڙا "سَچُو" ناچ نچيندا نچيندا.

ڪافي ١٢٩

مَيـن ناهيان، مَيـن ناهيان،

قسم سچے صاحب دي.

"آهيان" وچُون "ناهيان" تيندنيان، "ناهيان" وچُون "آهيان".
طلسم نقش نقاش پڇاڻين، ويڪو رنگ اِلاهيان.
غوطے دے وچ غوطا مارن، ڪيئي ڪج ڪلاهيان.
اِهين ڪوچے وچ سڻو سَنيّان، گم هويان بادشاهيان.
شاهہ محمود دا مال لٽيونے، "سَچّل" سچ سپاهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٠

مُرخ خيال دا، سڻو سَنيان، پائون پرے نہ تردا.

جاءِ نَهين، آشيان نہ تَنهن دا، هيرڪ نَهين ڪس گهر دا.
جاءِ نہ ڪائي جمعيت تنهن ڪون، ڪردا ڪام گنر دا.
زنده ذوق همیشہ هوندا، ڪڏان مُول نہ مردا.
لهر جهين وچون آڏريا آيا، بحري شوق بحر دا!
قـڙڪڻ نال ڏيندا سو قيريان، چوٽ برابر چڙهدا.
آپ اوئي اختيار والا هے، ڪس مَڪان نہ ڪڙدا.
هُوا هَوا دے وچ وچ پوندا، ناهين خط خبر دا.
"سَچَل" رنگ نہ روپ تهين دا، نا امڪان نظر دا.

ڪافي ١٣١

مَنِين ڪوئي نہ اساڏي ڳالهہ... اهو افسوس اسائون رهندا!

Gul Hayat Institute

دشت بَلا ڏے اسان جو وَيندے، ڪوئي نہ چلدا نال.
ڪڏان دي اسان ڏيکدے آندے، دردمندان دي چال.
مَرڻ جيوڻ تے آوَڻ جاوَڻ... پووين نہ اِهين خيال.
ڏيندئين صلاحان لوڪان نون ڪيهيان؟ "سَچّل" تُون آپ سَنيال!

ڪافي ١٣٢

خود هے اهوئي خود هے، نهين اور ڪوئي ايندا.

طرحون طرح تماشا اپڻا جو آپ ڪريندا،
منصور هوڪے ويکو سُولي اپر چڙهيندا.

عاشق ٿيوے آپ تے ڏيک حُسن اپڻي کُون،
نعرا "انالحق" دا وچ بيخودي مريندا.

ڪي وصل ڪيا هجر وچ آپے جو آپ هوندا،
وَت عشق دے النبے اَسمان پر اڏيندا.

ميکون قسم مصحف دي هوئي قسم هادي دي،
نَهين دوسرا ٻي ڪوئي اوئي ڏيکدا سڻيندا.

موسيٰ، فرعون هِکو اِهو ٻول ڪوئي رکيا هے،
اهو سب ڪَهين صُورت وچ ٻوليان لکين ٻوليندا.

ڪافر مؤمن اهوئي، اون وچ نَهين تفاوت،
سودا سَلف تَهين وچ آپے جو آپ ڪَريندا.

عالم ٿي چڙهہ منبر تے واعظي رعظ سڻاوے،
مُلان ٻي هو مَسيت وچ بانگان بُلند ڏيندا.

Gul Hayat Institute

لشڪر پچُون تے لاڪے آپ بادشاھ سڏاوے،
وَت خِرقہ پھراَوندا درويش آپ سڏيندا.

ھر ڪوئي اَکے مَيکُون "اِھو جِسم جان گم ڪر"،
گم ڪَنون پچي تہ اَپے ۱ھو خود خدا لھيندا.

عبرت رھي اسان ڪُن اھوئي سُخن بجا ھے،
ھے جسم جان اھوئي ڪُڙے حَرف بڻيندا.

جان جسم چاڻ ڪنھن دا کھڙے طرفان جو آيا،
آپ ڪُون جو آپ بڻايَس ڪس واسطے پليندا.

جنگ وجدال ۱ھوئي، اوئي صلاحيت وچ،
بيرنگ وچ رنگان دے، ايھے چاليان چَليندا.

"سَچُو" تُون ڪِٿ نَھين، ھے اندر باھر ۱ھوئي،
بد نيڪ اوئي ڪريندا، تُون آپ ڪِيون ڳڻيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٣

خدا ڪَس جا نَهين ڇُپدا، الله جڳ لوڪ سارا هے،
نہ ڪوچي نا ڳلي ڇُپدا، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ٻَهرجائي ٻي حاضر هے، اَندر ٻاهر ٻي ناظر هے،
اڪين ڪولو تہ ظاهر هے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان دعوت ڪِي درويشي، ڪَهان دردون سے دلريشي،
ڪَهان رڪدا هےبدڪيشي، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان لڪ ورد پڙهدا هے، ڪٿ آپڻے نال لڙدا هے،
ڪَهان خونناب ڪردا هے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان بازيگران بازي، ڪَهان مَيدان دا غازي،
ڪَهان مُفتي ڪَهان قاضي، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان دلقي گداگر هے، ڪَهان پيري مجاور هے،
ڪَهان سُلطان سرور هے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان ڪَر دبدبے لشڪر، پڪڙ دے زور هَر ڪشور،
ڪَهان احمد ڪَهان حيدر، الله جڳ لوڪ سارا هے.

Gul Hayat Institute

ڪَهان هے شان شاهي ڪا، ڪَهان درجہ سپاهي ڪا،
تَماشا خوش اِلاهي ڪا، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان "هُوهُو" ڪَريندا هے، ڪَهان نعرا مَريندا هے،
ڪَهان سُلي چڙهيندا هے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان ڪَرتا هے بيداري، ڪَهان ڪَرتا هے لڪ زاري،
ڪَهان چلتا هے خمّاري، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان هے عبده سارا، ڪَهان اسڪندر و دارا،
ڪَهان "اَنَااحمدي" نعرا، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان اوئي پنت ڪے اولے، لڪين لڪ بوليان بولے،
پڳے سپ غير دے پولے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪَهان مَست و موالي هے، ڪَهان هَر ڪِس دا والي هے،
ڪَهان "سَچُو" سَوالي هے، الله جڳ لوڪ سارا هے.

ڪافي ١٣٤

Gul Hayat Institute

دل اپڻي سنڀال، تَيڏا عشق ڪِٿ لڳا!

دين ڪُفر تے ڪُل مذاهب، هيئي سو سارا ٺڳا.
سروپا ٺي اگهاڙا، ورهہ سارا هے وڳا.
"وَنحن اَقرب" سڻ "سَچُو" ميان، هيئي سون ڪُون لڳا.

ڪافي ١٣٥

”مَين“ اٿ ڳئي، وو، اٿ ڳئي... اِهو شاهه جو ٻوليندا.

آپے سُخن آپڻے، اهو سوين طرح سليندا.
آپڻي صورت سُهڻي وَتدا، وت آپ کُون ڏکيندا.
عاشق ٿيوے آپ تے، آپے عين اڙيندا.
ڪِٿ مُريد محبت والا، ڪِٿ سو پِير بڻيندا.
لک مظاهر جوڙ ڪے، اِٿ ”سَچُو“ نانءُ سڏيندا.

ڪافي ١٣٦

ڪيهي ڪيهي ساڏے نال، لنؤن وے سجڻ“ چا لايوئي!
درد مندان دي دلڙي دلبر، هَنس هَنس ڪَرلٽ جا يوئي!

دامن لڳڙي نُون ڇڏ جاوَڻ، نَهين مناسب تَنيون،
ڏيک ڪے ميريان بديان، مَين ڪَنُون ڪِيوُن دل چا يوئي؟

عشق ڪي تلوار، اے يار، هوئي تيرے هاٿ ۾-
سَبز، رنگين، زهردار، عاشقان تے پڙڪايوئي.

جلوه حُسن ويک ڪے، هوش سُون بيهوش هون،
جا بَجا سڻ، وي ميان، آها چير چا چمڪايوئي.

مَين جو تيري هو رهي، تُجه بِن ڪوئي اور نَهين،
بات فَنا فِي الله ڪي، ”سَچّل“ ڪُون سَمجهايوئي.

ڪافي ١٣٧

عاشق يار دمامان ماريا، ٿيا " انا الحق" اِظهار.

شمس طلوع جڏان وَت ڪيتا، تاريڪي ڪون تنهن وت نيتا -
گم ٿيا وو سارا سارا.

عشق جڏان آفتاب اُڀاريا، ليڪا چوڪا ڪُل وساريا-
ڳِئي لڪ شمارا شمارا.

خاڪي وچون ٿيا حق ظاهر، جيها اندر تيها باهر- سَيو
نُور نظارا نظارا. مَوج

حلاج دي سِر چڙهه آئي، تڏان نوبت نيهن وڄائي-
ڪِيتس قرب قرار قرار.

"سَچُو" سَچ لڪاوڻ ناهين، اے تا سِرّ ڇُپاوَڻ ناهين-
شاهي سارا نظارا نظارا.

ڪافي ١٣٨

Gul Hayat Institute

پَکُڙا، تُون سَنيالِين آپ ڳوڙهے ڪَنُون بچالين!

ڏڪئے سکئے ڏينهڙے، وچ آڪيرے جالين.
داڻے ڪارڻ سَنگ تے، ڪِٿن آپ ڪُون ڳالِين؟
جے مَين ڪَنُون پُڇين ڳالهڙي، تا اوڏاهون نا پالين.
"سَچُو" حَرف جو حِر صين والے، آپ ڪَنُون سے والين.

ڪافي ١٣٩

قاضيا، ڪيهي مسئلے ڪَريندئين؟ عشق شرع ڪيا لڳے لڳے.
...وو ميان قاضيا؟

دوزخ بهشت دے ڏے نہ دڙ کے، پَو اسان ڪَنون پَڳے پَڳے.
...وو ميان قاضيا؟

باب برهہ دا ڪوئي نہ پڙهدئين، ڪاغذ لکدئين بَڳے بَڳے-
...وو ميان قاضيا؟

مُلان دي دوڙ مَسيتين تائين، عشق دي منزل اڳے اڳے-
...وو ميان قاضيا؟

”سَچُو“ هے مسڪين نماڻا، توهہ تيڏے نال تَڳے تڳے.
.و ميان قاضيا؟

ڪافي ١۴٠

اکيان جو ڪوئي ڪولے، نَهين سو دلبر اولي.

Gul Hayat Institute

ڪَون ڏکيندا ڪَون سڻيندا، ڪَون زبانُون بولے؟
”خَلق الانسَان عَليٰ صوُرتِه“، پن بئے سپ پولے.
سُولي اُتے سَهسين چڙهيے، شاهہ ڪيئي اِهين شعلے.
ذاتين دے وچ ظاهر هويا، يڪ ڪِيتا ڪيها ڊولے!
ڪِس ڪيتے ، سڻ ”سَچيڏنا“، چاڪ ڪريندئين چولے!

ڪافي ١٤١

آکيان ڪول تماشا ويکِين... صاحب صورت ساري هے.

ايڏون اڏون آهوئي دلبر، چوُطرف چوڌاري هے.
ڪٿ بلبل ڪٿے گلگل، ڪٿے باغ بهاري هے.
ڪٿے "بسملہ" پڙهدا ڃُلدا، ڪٿے خاص خماري هے.
ڪٿے گوشے گهن ڪر بيٺا، ڪٿے شاهہ شڪاري هے.
ڪٿے ورد دوزانو ڪيتا، ڪٿے سَيل سُواري هے.
ڪٿے مؤمن ڪٿے ڪافر، ڪٿے آپ پساري هے.
ڪٿے شيخ مشائخ، ڪٿے حافظ ڪاتِب قاري هے.
ڪٿے مُغ برهمڻ، ڪٿے ظاهر ذوق زناري هے.
ڪٿے دلق درويشي پهرے، ڪٿے پَٽ پُهاري هے.
ڪٿے مست مَوالي ڦردا، ڪٿے چورنگ چاري هے.
ڪٿے تخت تَڪبّر ڪردا، ڪٿے پاڪ پيناري هے.
ڪٿے لِڪ لڪوڻي ڦردا، ڪٿے مُشڪ مَشاري هے.
ڪٿے چَندِ سِتارے اوجل، ڪٿے سج سُونهاري هے.
ڪٿے هرڪائي ٻولي ٻولے، ڪٿے گونگ گذاري هے.
ڪٿے سنّي، ڪٿے شِيعَا، ڪٿے سرت سَچاري هے.
ڪِٿ معشوق تے عاشق ڪٿے، ڪٿے ناز نظاري هے.
ڪٿے "انا الحَق" دم مريندا، ڪٿے زيادہ زاري هے.
اوئي حڪم هليندا حاڪم، اوئي هر ڪل داري هے.
اوئي ناچ نچيندا ناچُو، اوئي ڪيل ڪيلاري هے.

اوئي ڳاوے اوئي وَڄاوے، اوئے سنک سيکاري هے.
اوئي خاڪ مَليندا مُنهن ڪُون، اوئي عطر عطاري هے.
اوئي خاڪ قلندر ٻَهندا، اوئي وڃ هنباري هے.
اوئي دانهِي اوئي ڪُوڪِي، اوئي مير مهاري هے.
اوئي لَنـڙيا دور تڙيندا، اوئي ڪام ڪهاري هے.
اوئي لَـڙدا اوئي وڙهدا، اوئي اهو صُلحاري هے.
اوئي ڪَعبہ اوئي بت خانہ، اوئي سنگ ديواري هے.
آپے گهوٽ آپے ڃج اوئي، آپے سَـر نـاري هے.
آپے احمد آپ علي هے، آپے ڦُرب قراري هے.
آپے عبدالـحق ڏِسيندا، آپے نُور نياري هے.
آپے اندر آپے ٻاهر... اے، او سـڀ ڏيـکاري هے.
هر ڪائي مشڪل اهين دي هيئي، عَين اوئي اَنواري هے.
ڪِتے ڪِيوين، ڪِتے ڪِيوين، مَيڏا مُحب مڪاري هے.
جِيوين چيٹ هووے هڪ نانوين، تنهن سِر ڪئي گلڪاري هے.
هڪ داڻے وچون سبزه برگان، لَـڙ، ميوه، لک ٿاري هے.
اصل مٽي، پچے نانءَ رچاندي، نانوان دي نرواري هے.
اصُل ڪماند تهين وچون پيدا، ڪيئي ميٹ ميٺاري هے.
جِيون قند اتے ڪنڊ مصري، ڪئي لک نانءَ ليڪاري هے.
سون وچون سو زِيور ٺهندے، هَر ڪنهن نانءَ اجاري هے.
اوئي ”سَـچُو“ سَچ ٻوليندا، اوئي سَبد سنواري هے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴٢

ڪِيتي تَـيڏي دوري بے قراري... بے قراري تيڏي دوري ڪيتي.

بے قراري دي ڪَهن نُون هوئي، ڳالهہ سمجهڻ ساري.
غَين دا نُقطہ گم ٿيا هُڻ، عَيـن ڪِيتي اِظهاري.
لڪ چالے وچ شهہ دا هويا، هو هو حُسن هَزاري.
خودي وچُون بے خودي آئي، بُت ڪنون بيزاري.
جان دي گردش ڪيهي ڪرينديَن، هوش نيندا هوشياري.
بَقا باقي دي اَپے بَخشيَس، ”سچو“ ڪُون سرداري.

ڪافي ١۴٣

جَنهن ٻيلے وچ پَيا، ٻيا ڪُل جَناوَر پَـچ ڳيا.

اڳُون شير پچُون ڦيڪاري، سارا جهنگ سٹا رهيا.
سٹڻ نال گروڙ تَهين دي، ٻيا سَيو بے وَطن ٿيا.
هيڪو شير ايتاهين ٿِڪسي، رهسي اِتان ڪونہ ٻيا.
اِتان اور دي باس نہ رهندي، جِتان شير مَڪان ڪيا.
”سَچُو“ دا ڪوئي وَس نہ هويا، نينهن نسنگ نِروار نيا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٤

رڪڻا سو ايڪ خيال، وے ٿُن سَمجھ سَمجھ ٻُڌ پاوين.

خيال خودي سَٽ جان جَلاوين، بے خودي پاوين ٻوجھ،
ترد دما وين هستي چترا چاوين، تَڏان اَسئي هٿ حال، وے.

دل دريا ديان ڪئي لک لهريان، بے پايان گونا گون،
جِنهان وي اِهين وچ غوط ماريا، چُڪ پئي ٻي قِيل مَقال، وے.

عشق اُٿانبر ڪُل اُڏارے، رهي نہ رسم نہ ريت،
مَلامت مُول اِسي گهر پاوين، ڪَرسئي بِره بَحال، وے.

هَٿ اَتے پنڌ پير نہ چلڻا، اکيان ڪَنين مت ناھ،
سمجھ صفاتي هر ٻول پُڇائين، هيئي سو ڳالھ مَحال، وے.

"سَچُو" اے دم هو حق رهڻا، وَيسي وسر وصال، وے،
حال تے قال ڪِسے نَهين هووڻا، نا ڪوئي امر اعمال، وے

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴٥

قيمت دي وچ ڪِيوين اَيون؟ وَج پُڇو بے قيمت ڪُون!

اَپے چايوئي بار بِرهہ دا، زهر ڪيتوئي چا شربت ڪُون.
مَين اِتان حيران جو رهيان، مور چا ڪيتوئي پوپٽ ڪون.
جے تون چاهين بادشاهہ ٿيوان، تَرڪ ڏيون چا ٿربت ڪُون.
"سچل" سائين سچ تون ويکين، غَرق ڪرين چا غُربت ڪُون.
هے حباب تے آب "سَچُو" ٿِيا، بعد چاتوئي ڪِيوين غُربت ڪُون؟

ڪافي ١۴٦

ڪَهين تے نہ يارو، اهو اساڏا اعتبار!

جهڙيان ڳالهيان چوڪيان، ٿيوسے تَنهن تَون پَچ بيزار.
چاڻ رهيوسے نال يَقينے، اِهو سَپ هے گرد غُبار.
اِهين ڳالهون جڏان تڏان، ويسُون تخت هزار.
لوڪان وچُون ڪوئي هڪ چَيسي، بِرهے والا بار.
"سَچُو" شُبَہہ شڪ پَنيوسے، "لاسَيف اِلاّ ذوالفقار."

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴۷

آهين پير مُغان دے پيالے، مے مست من ڪتوسے.

ڏوهين جهان وسرگيوسے، آهين خمر دے خيالے.
لاتے حجاب هِڪواري، آهين پيالے هادي والے.
سردي سُرڪي ڪيتے اسان تون، ہئے معاف ڪُل ڪشالے.
سر اساڏے تَون لهہ پئي لوري، اِهين جگ دے سڀ جنجالے.
سرها ڪِيتا ساهہ "سَچُو" دا، آهين ناز پرئے دے نالے.

ڪافي ۱۴۸

واه ٻاروچي ٻولي! هووان گهولي گهولي!

"اَنَاالحق" منصور الايا، ڪيتُس حشرتے هولي.
"مَن خدا" عطار الايا، چُل پَئي اِها چولي.
"خود خدا هون" اکيا قلندر، راهہ لڌيُس اِها سولي.
عشق "بُلے" دے سردے اُتے، تيغ اجل دي تولي.
"سَچُو" نال سدا سڪ هووے، عشق واليان دي ٽولي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴۹

عشق والي تڪبير هڪائي، ڪيهيان پيان تڪبيران!

جيهے تيهے ڻون برهہ نہ پُڇدا، سارے عشق آميران.
ڪاهہ پوون پروانے واگڻ، نينهن نہ نال نظيران.
چشمان چاوِن مزگان مارن، چوٽ چلاوِن تيران.
"اَلفَقرُ فَخري وَالفَقرُ مِنّي"، بخشش حال فقيران.
"سَچُو" نينهن دي نيل آسان ڪُون، ڪيها زور نجيران؟

ڪافي ۱۵۰

ڪِيتم آپ قياس، وو هاريا، ڪيتُم آپ قياس!

جوئي چوندڙ، سُڻندڙُ سوئي، سيڪنهن صورت آپ اُهوئي.
رهندا شڪ گمان نہ ڪوئي ... ڪِيتُس لڪ لباس.

جائي مُورت، صورت سائي، نقش نقاش دي رمز اهائي،
لڪ چوراسي هِڪّا وائي. ... وائي وائي واس.

سِرّ اِهين دي سڌ ٻِنهان ڻون، هوسي اِهو احوال جِنهان ڻون،
ڪيهي خبر خُيال ٻنهان ڻون! ... نهين سو تول تپاس.

سمجهہ "سَچُو" ٿُن ڳالهہ اِهائي، اندر ٻاهر هِڪّا وائي،
وحدت دے وچ ٻوڙ ٻيائي، خودي ڪنُون ٿي خلاص.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥١

جاڳ جاڳ جِند جانيا، پَلا جيئڙا !... هيئي نِنڊ اجائي!

جائي ننڊ هے نال صُحبت دے ، سائي ننڊ سَجائي.
”فَاذ ڪُر وُني اَذ ڪرڪم“، يارو، اِهين ويساهہ وجائي.
جائي نِنڊ هے نال غفَلت دے، سائي نِنڊ اجائي.
دم حَياتي يار ”سَچُو“ دي، بِرهہ بِنان بيجائي.

ڪافي ١٥٢

اِهين ميدان وچ ڪيوين، جو سُولي سر سلايا هے،
محض منصور محبت ۾، ”اَناالحق“ وو الايا هے.

اول آخر اِهو هوڪا، ڳلي وچ شَهہ گھمايا هے،
اِسي هِڪ رنگ اپڻي ۾، ويڪو هر رنگ لايا هے.

سَهي ڪر هر ڪنهين شے وچ، سارا صاحب سمايا هے،
جو ترڪے نام شمسالحق، جُثا سارا جلايا هے.

اسي ڪے واسطے مالڪ، اِسي گھر ۾ جو آيا هے،
اسي نے پُتلے پر آپے، جو ”سَچُو“ نانءُ ترايا هے.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٣

ڪَران اسرار مَين ظاهر، هے وچ حيرت دے حيراني:
نہ ڪائي جوڙ جسماني، رهي ڪِٿ شَڪل انساني؟

عجائب بحر وچ پيوسے، جسم تے جان ٿون ڇيوسے،
لهر خود آپ هڻ ٿيوسے، ٿئي سڀ موج نوراني.

سڻو منصور دي سرسي، نہ سولي ٿون ڪڏان ڏرسي،
بِرهہ دي بوند سر برسي، جسم ڪنُون ٿيا فنا فاني.

”اناالحق“ دا ماريس نعرا، ٿيا هس جسم سو پارا،
پَڙهيس اسرار حق سارا، ڪيتس جند جان قرباني.

نظر ڪوئي غير نا آندا، دگر دم ڪُون نهين پاندا،
هے اپڻے نال لنوَن لاندا، ٿيا خود روّح روحاني.

سمجهہ ”انّااِليہ“ اِشارت، هوئي عبرت، هَمہ حيرت،
جيهي وحدت تيهي ڪثرت، ”سَچل“ هے سِرّ سُبحاني!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٤

رنگان رنگ وچ يار پيارے، عجب جيها رنگ لايا هے؟
اٿوڙي سَنيّان، جهمر مارون، اڄ سارا ڪم سجايا هے!
لڪ لڪ ڦيريان دلبر ڏيندا، ناچُو ناچ نچايا هے.
بيرنگي اِهين رنگ دے اندر، ”سَچُو“ آپ رلايا هے.

ڪافي ١٥٥

جو مَين محبوب بيصورت، بهر مظهر ڏکيندے هون،
اِهين دے تا عجب جيهے، سُخن چيدے سڻيندے هون.

وَظائف ورد ڪِٿ چوڙيم ، هادي هِڪ ڳالهہ سمجهائي-
"نہ خود ڪُون غير حق ڄاڻيـن،" اِهين چاڙهي چڙهيندے هون.

نہ دم ڪُون لهر ڪائي ڄاڻين، نہ غم وچ غير ڪوئي آڻين-
اِهو درياء هے ساڳي، نہ ويڳي وچ ٻُڙيندے هون.

ڪڏان منصور آهاسے، ڪڏان سرمد سڏاياسے؛
ڪڏان سنڌي، ڪڏان هندي، اهے ڪيڏان ڪِڏيندے هون.

ڪڏان صاحب سيلاني هے، ڪڏان نينهن دي نِشاني هے،
جِتان پُر درد دل ميري، اتان "سَچُ" سڏيندے هون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٦

عشق عقل دي نَهين نَهين،

سڻ وے قاضيا!

مَسئلے واليان ڳالهين چوڙين، اڳن اسان نا ڀَهين ڀَهين.
وَس اساڏا ڪوئي نَهين هے، نال اسان ڪيُون کهين کهين.
عشق اسانُون علم تُسانُون، نال اسان ڪِيوين ٿهين ٿهين؟
صاف دليان دے ڪيئي هوسن، پوُر پَرائے ڪَهين ڪَهين.
عاشق هوڪر "سَچُو" سائين، سوز سَچڻ دا سَهين سَهين.

ڪافي ١٥٧

ڪِيا ٿيا اڄ ڪِيا ٿيا، وے سَئيو، اسان نُون اڄ ڪِيا ٿيا؟

دين ڪُفر ڪنون منزل چاتم، عسق اسان نُون جو ليا، وے.
پَهلے سٺ سرير اساڏا ، ناز نيٹيان دے ناگهہ نيا ، وے.
زهر پيالا مَستي والا، ساقي اسان نُون آڻ ديا، وے.
"مُوتُوا قبل آن تَمُو تُوا"، مويا هوا تا ڦير جيًا ، وے.
جنهن دے ڪاڻ هاسے بيراڳي، "سَچُو" سوئي تون آپ هِين پيا، وے.

Gul Hayat Institute

ڪافي

مَين تا تَيڏڙي آهي، وے پنهل سائين!

سارے شهر پنيور دي، نال مَيڏے نا ٺاهي.
پُنّي پنهل دے پرت وچُون، رو رو ٿيسان راهي.
هے هے، مَيڏے حال دي، هووي آٿان اگاهي!
ڏونگر ڏيسن ڏک دي ساري، گولي دي تہ گواهي.
تن تنهائي جان تے آئي، اوهي نہ ڪوئي واهي.
نال "سَچل" دے، سانول سائين، سِگهڙا ميل اِلاهي!

Gul Hayat Institute

سچل لغات

Gul Hayat Institute

[مڪمل مواد ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو جن جي "سچل لغت" تان ورتل ۽ وڌايل پڻ.]

"سچل لغت"
جي ترتيب موجب
اکري پٽي

الف ب ٻ ڀ ت

ٿ ٽ ٺ ث پ

ج ڄ ڃ چ ڇ ح خ

د ڌ ڏ ڊ ذ

ر ز س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ڦ ق

ڪ ک گ ڳ گھ

ل م ن و

ه ي

Gul Hayat Institute

الــف

آبڻُ: ڀِڄائڻ، پُسائڻ، آلو ڪرڻ، پاڻي ڏيڻ.

آتش: باهه، آڳ.

آتڻُ: اَيٽَ ڪتڻ جي جاءِ، گهر.

آپُ: پاڻ، خود.

آجائي: موڪَ، ڇوٽڪارو، رهائي، آزادي.

آجڙِي: اَجڙوال، هڪرار، مسڪين، غريب.

آڇَ: صلاح، پيشڪش.

آڇپو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.

آديسُ: سنياسين جو سلام، نمسڪار، نياز.

آديسي: فقيرن جو قسم، زاهد.

آڌَرُ: آڌار، ڏِڍَ، آسرو، ٽيڪ، پروسو.

آڌُوتُ / آڌُوتِي: جنهن دنيوي خواهشون ڌوٽي ڦٽي ڪيون هجن) سنياسي، ساڌو، جوڳي، تارڪ، ويراڳي.

آرُ: چاهه، پيار، اَنگل، ناز.

آرُ: آرو، ٽانيو، ڇَڪَر (نار) جو هڪ پروز.

آرانيو: اُماڙي، ڇُوانتي.

آڙاهُ: باهه جو وڏو ڀنيٽ، وڏو مچ.

آزرُ: حضرت ابراهيم خليل الله عليه السلام جي پيءُ جو نالو، جو بت تراش ۽ بت فروش هو.

آستانُ: آستانو، جاءِ، هنڌ.

آسِرو: اميد، پروسو، ڏِڍَ.

آسَروَنڊُ: آساوند، آسائو.

آسمانُ: آڪاس، اَڀَ، اَنبرَ.

آسَڻُ: بيٺڪ، جاءِ، گهر.

آشُفتو: پريشان، ديوانو.

آغوشُ: ڀاڪر.

آفات: آفتون، مصيبتون، تڪليفون.

آڪَرُ: مکڻ جو نکمو ڀاڱو، جو رجائڻ بعد (گِهه مان) جدا ٿئي.

آکيا: چيو، بيان ڪيو.

آگَ: آڳ، باهه.

آگاهُ: خبردار، واقف، ڄاڻو.

آگاهِي: خبر، سُڌ.

آگمُ: جُهڙ، بادل.

آگهه: خبر، سڌ، ڏسو 'آگاهي'.

آڳَ: آگ، باهه.

آنڌِي: آنڌاري، جهَڪَ، اونده ڪنڌڙ مٽيءَ جو طوفان، اکين اڳيان اونده.

آنهُ: کوهه پرسان حوض جنهن مان چوپايو مال پاڻي پيئي.

آنَ: ميٽا، حڪم، فرمان.

آوُرَڻُ: آئُـڙڻ، پسند پوڻ.

آويڪَڻُ: اچي ڏسڻ، هلي ڏسڻ.

آهُو: هرڻ، مِرڳهه.

آهيڙو / آهيڙي: شڪاري، صياد.

Gul Hayat Institute

آئي: آوي، نهائين (ڪنيز جي).

اَبتر: بدتر، خراب.

اَبدُ: اهو وقت، جنهن کي پڇاڙي يا آخرت نہ هجي. ضد 'ازل'.

اِبليسُ: شيطان. هن جو اصل نالو عازازيل هو، ۽ معلم الملڪوت هو. جڏهن خدا جي حڪم جي نافرماني ڪيائين يعني آدم کي سجدو نہ ڪيائين، تڏهن کان "ابليس" لقب مليس.

اَبرُ: ڪڪر، بادل.

اِبراهم اَدهَم: ابراهم بن ادهم هڪ مشهور بزرگ ۽ صوفي ٿي گذريو آهي. بلخ جو حڪمران هو. هڪ عبرتناڪ خواب ڏسي، فقير ٿيو ۽ خدا جي راهہ تي هلڻ لڳو، جنهنڪري سندس دل الاهي نور سان منور ٿي ويئي.

اَبروُ: ڀروَن.

اَبياضُ: بياض، دفتر.

اَبيچَندُ: ٺٽي جو ويٺل سونارو، جنهن تي سرمد جو راض هو. ڏسو 'سرمد'.

اُپاٽڪو: اداس، سڪايل، غمگين.

اُپاٽُون: اندر جا اُدما، جذبو، سِڪ.

اُپُ: آسمان، آڪاس.

اُپو: سنڌ جو مٿيون پاڱو. ضد 'لمو'.

اُپوڳَ: بيشمار، بي انت، اٿيو، خشڪ، بي جسو.

اُتاءُ: مٿان، آتان.

اُتائُون: ڇپائُون.

اُتانبَر: وهم، شڪ، گمان، وَسوَسو.

اَٽڪَ: روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ.

اَٽيجَ: ميڙ (ڪڪرن جا)، اهڃاڻ، نشان.

اثباتُ: اقرار، تصديق. ض 'نفي'. ڏسو 'لا'.

اَپٽڻُ: ڪُلڻ، واٽڪو ٿيڻ.

اَپارَ: گهڻا، جهجها، آٿاهہ.

اَپرُ: گهڻو، جهجهو، اٿاهہ.

اُپڙڻُ: غالب پوڻ، مٿي ٿيڻ.

اُجارڻُ: صفا ڪرڻ، سنوارڻ، چلڪائڻ، روشن ڪرڻ، اُجالڻ.

اَجرُ: اُجورو، انعام، ثواب، عيوضو.

اَجڙ ڏارَ: ٻڪريون ڏاريندڙ، مالدار.

اَجڙ وارَ: اجڙوال، ٻڪرار.

اَجَلُ: موت، ڪالُ.

اَجوڳُ: نامناسب، غيرواجبي، اجايو، بيجا.

آجهاپو: آجهاپو، آجهي جي جاءِ، آجهو، پونگي، گهر.

اَجهاڳُ: بي‌حساب، بي شمار، اڳٽ، اٿاهہ.

اَجهالُ: اَجهلُ، بنان جهلَ جي، اڻ جهل.

اُجهائڻُ: وِسائڻ، گُل ڪرڻ، ٺڏو ڪرڻ، مانُو ڪرڻ.

اَجَهلُ: اڻ جهل، اَڻ ٽر، ڏسو 'اجهال'.

اَچانڪَ: اوچتو، هڪدم.

اَچائِي: ڏاڍَ، ظلم، آزار.

اَڇَ: پاڻيءَ جي اَڇَ واري پکڙيل ايراضي، وحدت.

اُڇنگارَ: اوچنگار، روئڻ جي دانهن.

اَحَدُ: هڪڙو، واحد، اڪيلو، يگانو، خدا تعالى.

اَحديَتَ: هيڪڙائي، يَڪتائي، وحدانيت.

اَخفيَ: پوشيده، ڳجهو، دل جي لطيفن مان پويون. ڏسو 'لطيفا'.

اُداسُ: غمگين، بي قرار.

اُديسُ: پرديس، ڏاري جُوءِ، ڏاريو ملڪ.

اُديسَ: بي قرار.

اَڏَرُ: ڏڍ، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.

اَڏوبَندُ: چيلهہ کان ڳچيءَ تائين چادر، لانگوٽيو فقير.

Gul Hayat Institute

اَڏِينُ: پَروَس، لاچار، مسڪين، محتاج.
اَڏِي: ڪائيءَ جو ٽڪر جنهن تي گاهه، گوشت، مڇي وغيره وڍجي.
ارادَتَ: ارادو، خواهش، مرضي.
اَرتو: ڳاڙهو، رَتائون.
اَرزانِ: سستو، سهانگو. ضد 'گِران'.
اَرضُ: زمين، ڌرتي، پونءِ. ضد 'سَما'.
اَرو: وڪڙ، پيچ.
اَريرِي: وڏيڪ اورتي، اوڏڙو، وڏيڪ ويجهو.
اَڙٻنگُ: بي پرواهه، آرڏو، جانئو (جوان).
اَزدَرَ: وڏو نانگ، اَجگر.
اَزَلِي: اهو جنهن کي آد يا شروعات نه هجي، ازل کان، اصل کان، شروعات کان. ضد 'ابدي'. ڏسو 'ابد'.
اَساتُ: سخت اَڃ، تاس، خُشڪي.
اَساريا: ٺاهيو، تعمير ڪيو.
اَستغفرالله: خدا کان معافي گهران ٿو.
اَسرارُ: ڀيدَ، راز، ڳجهه.
اَسُورُ: بي سُورَ، بي سُورو، بي درد.
اَسيرُ: قيدي، ٻاندي.
اَشڪار: شڪار.
اَشڪال: شڪليون، صورتون.
اَشنانُ: سَنانَ، وهنجڻ.
اَصُولِي: اصول تي ٻڌل، متي تي ٻڌل.
اَصِيلَ: ٻڌائتو، بنيادي.
اَطلَسُ: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
اعرابَ: زير، زبر، پيش، مدّ وغيره، لاڪنائون.
اَڪارَڻُ: پار پهچائڻ.
اَڪائڻُ: روانو ڪرڻ، موڪلڻ، ختم ڪرڻ.
اَڪَنڊَ: آڪير، سِڪ.
اَڪيچارَ: بيشمار، بي انداز، بي انت، اکٽ.
اَڪيرُ: آڪنڊ، سِڪ.
اکٽ: بيشمار.

اَگلو: گدلو، خراب.
اَڳاهُون: اڳيرو، اڳتي، اڳيان.
اَڳنان: اڳتي، آئينده.
اَلاَسڙا: بِرهه جا اَلا، اندر جي سِڪ.
اَلَ اَمانَ: پناه (يا ربّ)!
اَلَ انسانُ: اَلاِنسان سِرِي وَاَنَاسِرہ. (حديث) انسان منهنجو ڳجهه آهي ۽ مان ان جو ڳجهه آهيان.
اِلَاالله: (ع)سواءِ الله جي (ڪلمي طيبَ جو اثباتي ڀاڱو). ڏسو 'لا'.
اَلانَ ڪَمَاڪَانَ (ع): هاڻي ائين جيئن اڳي هو.
اَلانِيِي: اولانيي، چوانتي، چُوچڙي، اماڙي، چيي، شعلو.
اَلله توهارَ: الله تنهنجي آسري، تَوڪل بر خدا.
اَلاوڻُ: چوڻ، ڳالهائڻ.
اَلفقرُ: اَلفَقرُ فَخرِي والفَقرُ مِنّي. (حديث) فقيري منهنجو فخر آهي ۽ فقيري مون منجهان آهي.
اَلبيلو: اَربيلو، لاڏلو، دادلو.
اَلحالُ: في الحال، هينئر، هن وقت.
اَلتوئِي: ڳجهو، رکيوئي، لڪايَئي. ضد 'سَلتوئي'.
اَلستُ: اَلستَ بِرَبِّڪُم. (قرآن) ڇا، نه آهيان مان اوهان جو رب؟ (الله تعاليٰ روحن کي چيو).
اَلفرضايُون: بي پرواهيون، ڪَن لاٺارَ، ڪَن ٺارَ.
اَلڪو: اولاڪو، فڪر، انتظار، ڳڻتي، غم.
اَلکُ: خدا.
اَلو: باهه جو شعلو، چڻنگ.
اَلوٽُ: نشي ۾ چور، مست، مگن.
اَلولَ: ناز، نخرو، آڪَڙ، تانءِ، عيش، سڪ، موج، اَلوَالان.

Gul Hayat Institute

اِلهامُ: اِلقا، مَنَ واڻي، اها ڳالهہ جا خدا جي طرفان دل ۾ وڌي وڃي.

اَلهَڻُ: سچ جو لهڻ.

اُليان: اَلرون، جَلهَون، جذبا، جوشَ.

اَمانَتَ: ڪنهن جي شيءِ ڪي پنهنجي سنڀال هيٺ رکڻ، ڏَروهر. ضد 'خيانت'.

اَمثالَ: مثال، داستان.

اَمَرُ: لازوال، دائمي.

اُمراءُ: اَميرَ، وڏا ماڻهو، سردار.

اَمرَتُ: آب حيات، حياتي بخشيندڙ.

املاڪَ: ملڪيت، دولت، مال.

اَمواجَ: لهرون.

اُميتَ: پَلٽ، پالوتَ، گهٽائي.

اَنا اَحمَدُ: ع. اَنَا اَحمَدَ بِلامِيم. (حديث) آءٌ احمد آهيان 'ميم' کان سواءِ، يعني 'احد'.

اَنا عَرَب: (اَنَا عَرَب بِلاعين. (قول الفقراء) مان 'عرب' آهيان سواءِ 'ع' جي. يعني 'رب'.

اَناالحَقُ: "مان خود حق آهيان" منصور حلاج جو محويت جي وقت نعرو.

اَنبوهُ: ميڙ، گهٽائي، وڏو مچ.

اَنترَ جَنترُ: منتر جنتر، جادو.

اَندامُ: لِڱ، عضوو.

اَندوهُ: غم، ڏک.

اَنڌ: بي پرواهي، مغروري، وڏائي، اَڪڙ.

اَنترَمُڪُ: اندر ۾ جهاتي وجهندڙ.

انسُ: انسان، آدمي، ماڻهو.

اَنهَدُ: اندر جو آواز، مَنَ واڻي.

اِني اَنَا الله (القرآن): بيشڪ آءٌ الله آهيان.

اَٺاسِي: بيشرم، ناس پٽي کان سواءِ.

اَٽڪَ: ڪکرن جي ڪاراڻ جا پٽا.

اَٿَمِيو: بيِ انداز، بيشمار.

اَواڳهہ: اونهو، عميق.

اَوپارو: نارَ جي لَٽِ ۾ ڪَتل ڪاٺي.

اوتارو: جاءِ، اوطاق، مڪان.

اَوتڙ: اٿائو، گهيرَ، تَڙَ کان پري.

اوڏَڻُ: هارڻ، پَلٽڻ، ليٽائڻ (ٿانءُ).

اوٽ: اولو، پردو، پنا.

اوٽ: ويڙهہ، لَپيٽِ، پيَچَ، ٿوڙِ، ڏاهِ.

اوٽارَ: پُورَ، خيالَ.

اوٺارُ: اوٺِي، جَتَ، قاصد.

اوجاڳو: ننڊ نہ ڪرڻ جي حالت.

اوجَرُ: روشني.

اَوديا: بي علمي، جهالت، اَڻڄاڻائي.

اوڊَڻُ: ڊِڪڻ، ڀِهرڻ، پائڻ (ڪپڙا).

اَور: ٻيو.

اوراتو: روڄَ، راڙو، پِٽڪو. ماتم، غم، ڳڻتي، مصيبت.

اوراپو: اوڙاپو، ڏوراپو، طعنو.

اورار: درياءَ جي اورين پَرِ.

اوراٽو: اولاٽو، لولي، اَلڪو، ڳڻتي، فڪر.

اورَڻُ: دل جو حال بيان ڪرڻ، حال وَنڊڻ، وِرونهن.

اوسَٽَ: سخت اُڃ، ٽاس، خشڪي.

اَوسَرَ: برسات نہ پوڻ جي حالت، سوڪَ، خشڪ سالي.

اُوسَرَ: ڪَلراٺي زمين، غيرآباد زمين، خشڪ يا ٻُٺُ زمين.

اوسيڙو: انتظار، ڳڻتي، فڪر.

اوڪارَڻُ: روڪڻ، جهلڻ، بس ڪرڻ.

اَوڳڻُ: عيب، بُرائي.

اوڳو: موڳو، مُوڙهل.

اولا: گرميءَ جا اَلا. ڏسو 'الو'.

اولارا: لامارا.

اولاڪو: فڪر، الڪو، انتظار، ڳڻتي، غم.

Gul Hayat Institute

اولانيو: اوپالو، ڏوراپو، مهڻو، طعنو.

اولانگهڻ: اورانگهڻ، لنگي وڃڻ، پار پوڻ.

اُول جنول: اَڏنگا، ڏُودستا، اَٽڪهڙيا، اَناڙي، بي سمجهه، مَست.

اُولَو: ڏکيو، اَهنجو، ضد. 'سَولو'.

اولو: ڍَڪَ، پردو، پناه، آجهو، آلڪو، فڪر، ڳڻتي.

اَويرَ: اَويلَ، دير سان، ڪُمَهلو.

اُويڙو: نالائق، بي وَڙو، اَڏنگو.

اوهيرو: وَسَ، وسڪارو.

اوئي: ڪَلِي، مشڪ، پکال.

اَويلَ: اوير، دير سان، ڪُمهلو.

اُهڃاڻُ: نشان، پَرو، پَتو، ڏَسُ، سبب.

اَهَنڪارُ: هَٺَ، غرور، تڪبر، اَيمانَ.

اَيتُ: اَرتَ، چرخو.

اَياڻو: بي سمجهه، نادان. ضد 'سياڻو'.

ايلازَ: منٿون.

ب

بابِ: قسمت ۾، حَقَ ۾، باري ۾.

بات: ڳالهه.

بادَلُ: ڪَڪر، ميگهه، اَبر.

بادِي: انسان جي چئن طبعيتن مان هڪ جو نالو.

چار انساني طبيعتون:

1- آتشي 2- خاڪي 3- آبي 4- بادي.

بارانُ: مِينهَن، بارش، برسات.

بارانِي: مينهن تي ٿيندڙ پوک، ڏسو 'باران'.

بارِي: خالق، خدا.

بازُ: شڪار پکيءَ جو قسم.

'باز' مادي پکي آهي، جنهن جو نَرَ 'جُره' آهي.

باري: ڪيلَ، راند، تماشو.

باسِ: قبول ڪرڻ.

باشو: هڪ قسم جو شڪاري پکي، باز پکيءَ جو هڪ قسم.

باطِلُ:
باطِنُ: ڪُوڙ، ناحق. ضد 'حق'.

باطُونُ: اَندرُ، ڳُجهه، راز. ضد 'ظاهر'.

اندر، ڳجهه، راز.

بافتو: سوٽي ڪپڙي جو قسم.

بالاَ: مٿانهون، اُوچو.

باندِي: قيدياڻي، قيدي.

بانڪو: بهادر، سورهيه.

بانوَلِي: لامارو، جهَٽَ.

بانِي: رنگ، ٻولي.

بُتڪَدَهَ: صنم خانو، بت خانو.

بِتِي: تيرن رکڻ جي ڳوٿري.

بَٽَ: باهِ.

بِجلِي: وِڄلي، وِڄ، ڪِنوڻ، برق.

بَحرِي بازُ: 'باز' جو قسم جو بحر (پاڻيءَ) مان مڇي وغيره شڪار ڪري.

بَدراهُ: ڪَرِيل، عيبدار، خراب راهه تي هلندڙ.

بُخَارُ: ٻاڦَ، جا پاڻي گرم ٿيڻ سان مٿي نڪري.

بُخارِي: بخارا شهر جو امام بخاري، حديث جي مشهور ڪتاب "صحيح بخاريءَ" جو مؤلف.

بَدڪيشِي: بدمذهب، خراب مذهب وارو.

بُراق: اُن گهوڙي جو نالو، جنهن تي حضرت محمد ﷺ جن معراج وقت سوار ٿيا هئا. تمام تکو گهوڙو.

بَرخُوردارُ: پُٽَ، فرزند، ننڍو، ٻچو، ڪَم سِن.

بَرگُ: پَن، پَتو.

بِرهُ: وِرهه، فراق، جدائي، ڦوڙائو، وڇوڙو.

بِرَهنا: اُگهاڙا.

بَزمَ: مجلس، محفل. ضد 'رزم'.

Gul Hayat Institute

بَڙڇي: نيزو، ڀالو.

بِساط: چوپڙ راند جو ڪپڙو، شطرنج جو تختو.

بِسطامي: بسطام شهر جو ويٺل، حضرت بايزيد بسطامي، هڪ وڏو اهل الله هو. وجد ۾ "سُبحانِي ما اَعظَمَ شانِي" (پاڪائي آهي مون کي، ڪيڏو نه آهي منهنجو شان!) چيائين. سندس وفات 874ع ۾ ٿي.

بِسمِلہ: بسم الله يا بسم الرحمان الرحيم چوڻ.

بَسمي: رک، ڇار، ڦلهيارَ، خاڪ.

بِسِيهر: وِسيهر، بِشِيهَل، زهريلي نانگ جو قسم.

بُعد: دُورِي، ضد 'قُرب'.

بَقا: هميشه موجود، هميشه رهڻ واري حالت. ضد 'فنا'.

بگر: ڪان سواءِ، سواءِ، بنان.

بَڪلِ: بَڪري، گبري، پُراڻا ڪپڙا، پراڻو لباس.

بَلا: تڪليف، مصيبت، ڏک.

بِلالُ: مخدوم بلاول سَمو. هي ٺٽي (ضلعي دادو) جو ويٺل هو. پنهنجي وقت جو وڏو بزرگ هو. شاهه بيگ ارغون کيس شهيد ڪرايو. سندس مقبرو "باغبان" (ضلعي دادو) ۾ آهي.

بَلي: وهه واهه، خوب!.

بلىٰ: قالُوا بَلىٰ (قرآن). چيائون "هائو" (روحن جواب ڏنو). ڏسو 'الست'.

بِلي: حوالي، لاءِ، واسطي، خاطر.

بُلي: حضرت بلهي شاهه قُصور (پنجاب) جو ويٺل هو. صوفي شاعر هو. سندس ڪافيون مشهور آهن. 1757ع ۾ وفات ڪيائين.

بَنُ: جهنگل.

بَندَ: بندشون، بَندڻ، قيد.

بَندِي خانو: قيدخانو، ٽرنگ، جيل.

بنوري: وَني، ڪنواري ڇوڪري، جوان ڇوڪري.

بود: هستي.

بودلو: ڀورڙو، ڇَرڙيو، ڇاڳلو، لاڏلو.

بهت: جهجهو، جام.

بوزر: مِينهَن جي ڪِڻي يا ڦُڙي.

بهيران: ڀهِيرون، قطارون.

بي آب: بي عزت، بي مانَ.

بيبا: (سرائڪي زبان ۾) پيار ڀريو لفظ، جو ڪنهن ننڍي سان ڳالهائجي.

بيبان: بَرپَٽ، رڻ پٽ، سَڃ، ويراني.

بيخود: بي هوش، بي حال، مست.

بيد: ويد. هندن جا ڌرمي پستڪ، جي چار آهن:

1 رِگ ويد

2- سامَ ويد

3- يَجُرويد

4- اَٿر وَويد.

بيراڳي: ويراڳي فقير.

بيرق: جهنڊو، عَلم.

بيرَنگِي: رنگ ڪان سواءِ، جنهن ۾ ڪو رنگ نه هجي، بي مثل، لاثاني.

بيڪُ: ويس، پوشاڪ، لباس.

بيرُون: ٻاهر.

بَيع: وڪرو، واپار.

بيڪَسُ: بي رفيق، نڌڻڪو، لاچار، عاجز.

Gul Hayat Institute

بيڪاري: پينو فقير.

بيگانگي: ڌاريائي، غير واقفيت.

بيگانو: ويڳاڻو، ڌاريو، ناآشنا.

بي مُحابو: بي لحاظ، بي مروّت.

بينسر: عورتن جي نڪ جو زيور.

بينو: سوني زيور جو قسم.

بيهُودو: بدفضيلتو، واهيات، نالائق.

ٻ

ٻاٻاڻو: ٻاٻاڻن جو، ڏاڏاڻو، آباڻو.

ٻاٻيهل: پپيهو پکي، سهڻو انسان.

ٻات: آني جو ڇاڻ.

ٻاجهون: سواءِ، بنِ.

ٻارڻ: باهه، آگ.

ٻاڦ: ٻاڦور، ٻڙڪ، منجهه، راز.

ٻاڪار: داهوڙ، دانهن، رڙ.

ٻانيڻ: هندن جي چئن ذاتين مان اتر ذات.
1- برهمڻ 2- کتري
3- ويش 4- شودر.

ٻاڻُ: تير.

ٻاڻي: آواز، بيان، وچن، گفتگو.

ٻائيتالُ: هل بکيڙو، گوڙ شور.

ٻٽوين: ٻتوان وار، ڦٽيءَ سان مٿي ڪيل وار.

ٻر: ٻرڙ، ٽنگ، سوراخ.

ٻرائيو: ٻوليو، ٻول ڪيو، انجام ڪيو.

ٻرُو: شرم، لڄ، شانُ، پناه، داغ، ڇٽو، ٽڪو.

ٻڪروال: اهو تيز مينهن، جو اتر اوير جي ڪنڊ ڪان، ڪنوڻ ۽ گجگوڙ سان اچي وسي.

ٻن: ٻنُ، جهنگل، ٻيلو.

ٻنڌاڻُ: قول، ٻول، وعدو، انجام، لاڳاپو، تعلق.

ٻوجهه: سمجهه.

ٻوري: ڪاڻڻ جي وٽ، جا پنِ مان ٺهي.

ٻول: انجام، وعدو، سخن، گفتگو.

ٻوهر: ٻهر، ڪن ڪچرو.

ٻهه ٻهه: روشنائي، چمڪاٽ، ٻهڪو، بهاري.

ٻهُڳڻ: گڻوان، خوبين جو مالڪ، عاقل، داناءُ.

ٻهون: گهڻو، بيشمار.

ٻهي: ويهي.

ٻيائي: دوئي، دولاب، ڪوٽ.

پ

پاچائي: پاءُ جي زال.

پاروني: نار جي اها ڪاڻي، جنهن پر لٽ ۽ مُهري جا مٿا ڦرن.

پاڳي: پاڳوارو، بختاور.

پان: منگتو، مڱڻهار، پينو، ڳائڻو.

پانت: / **پات:** قسم، نمونو، ريت، طرح.

پانوڻ: پائڻ، پسند ڪرڻ.

پاڻو: پاڻ، ماڳ، جاءِ.

پاڻي: وٽي، سونهي، ڏسو 'پانوڻ'.

پپوت: خاڪ، رک، ڇار.

پت: طرح، ريت.

پتارُ: مڙس، ور، ڪانڌ.

پتارو: پيارو، سدورو، هت اشارو 'اٺ' ڏانهن.

پرُ: آڌار، ٽيڪ، ڏڍ، وسيلو.

پلُ: پلو، فصل جو مچڻ، تمام سنو گاهه.

پلَ: چڪ، غلطي، گمراهي.

پلينديان: ڏسن ٿيون، نهارين ٿيون، ڳولين ٿيون.

Gul Hayat Institute

ڀَنِ: ڀَڄَ، ٽوڙُ.
ڀِنُ: وڏو چار (ميڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ)، رَڇَ.
ڀَنَيڙُ: ڀَيَڙُ، ڀَنيَٽُ، تيز ٻاھ جو وڏو مچ.
ڀَنِيَاڻُ: ڀنيولجڻ، موھجڻ، مست ٿيڻ.
ڀَندڪِي: ڀَنڊي، ڦَڪڙي، خواري.
ڀِنِي: وِھاڻي، پرڀات، پرھ ڦٽي، ڏِڪي، فَجر.
ڀوتارُ: مالڪ، سائين، معزز.
ڀُورو: ڪٽڪ رنگو. 'اَٽ' ڏانهن اشارو.
ڀُوساگرُ: خوفناڪ سمنڊ، سنسار رُوپي ساگر يعني ھي جھان.
ڀوڳُ: مزو، لطف.
ڀوڳڻُ: ماڻڻ، سَهڻ، برداشت ڪرڻ. ڏسو 'ڀوڳ'.
ڀوڳِي: مزي ماڻڻ وارا، نفساني خيالن وارا، عياش.
ڀولَ: ڀُل، چڪ، غلطي، گمراهي.
ڀُولِي: ڀولا، وسوسا، سنسا. ڏسو 'ڀُل'.
ڀُونگِي: جهُوپو، جهوڙي، جهُڳو، منهِي، ڇَنو.
ڀيٽ: زيارت ڪر.
ڀيڄَ ڀِنِي: پرھ ڦٽي، پرڀات. ڏسو 'ڀِني'.
ڀيد: راز، ڳُجهه، نمونو.
ڀيرُ: ڦيرُ، ڦيرو، چڪر، نمونو، وَر، وَڪڙ.
ڀِينگَ: اُجاڙَ، ويراني، سُڃَ.
ڀيٽِي: جاءِ، سَگهه، طاقت.

ت

تات: سنڀال، يادگيري.
تارَ: يادگيري، تانگهه.
تاراجُ: تباھ، برباد، ناس.
تارِڪ: دنيا کي ترڪ ڪندڙ، تياڳي.
تارُوئـڙا: پاڻيءَ تي ترندڙ جيتن جو قسم.
تارِيڪَ: اوندھ.
تارِيڪِي: اونداهي، انڌيرو.
تازِي: عربي گهوڙو.
تاسُفُ: افسوس، ارمان، ڏک.
تالَ: ڪهڙَ، چالاڪي، ناز نخرو.
تانگهو: ننڍو پاڻي. ضد 'تار'.
تاوَنُ: ڇَٽِي، ٽوٽو، ڇيھو، نقصان.
تَپَش: گرمي، بيقراري.
تَجرِيدَ: اڪيلائي، خَلق، کان علحدگي.
تَجَلُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.
تَجلو: چمڪو، روشني.
تَحَتُ: جهَنم، دوزخ، پاتالَ.
تَدبِيرَ: ڪوشش، اُپاءِ، تدارڪ.
تُرَ: ذرو.
تُراڙُو: تارازي، تارازيءَ جو هڪ پُڙ، وَٽُ، تورو.
تَرازو: ٻيڙيءَ جو قسم، تيزرو ننڍي ٻيڙي.
تَرازُو: ساهمي، تارازي.
تَرائِي: هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي)، جبل جي هيٺاهينءَ وٽ وارو پاڳو.
تَرياءُ: خبرچار، سڌ سماءُ.
تِرياقُ: هڪ مرڪب دوا جو نالو، جا زهر جي هر قسم کي زائل ڪري، زهر مُهرو.
تَريچو: تَرَ جو، ويجهيءَ ڇَڪَ جو، قريبي جُوءِ جو، ساڳيءَ ويڙھ ۾ رهندڙ.
تَسبِيحَ: داڻن واري مالها (جنهن تي خدا جو ذڪر ڪجي)، سِمَرِڻِي، مالا.
تَسلاتِ: تَسڪي، دلجاءِ، خاطري.

Gul Hayat Institute

تَصديعَ: تڪليف، آزار.

تَعزيرِ: سزا.

تَعظِيمُون: مانَ، عزت.

تَعميرَ: آڏاوت، بناوت.

تَفرِيدَ: اڪيلائي، تنهائي، خلوت.

تُفَنگُ: بندوق.

تَقليدَ: پيروي، پولڳي.

تَقويٰ: پرهيز گاري، زهد، عبادت.

تَڪبِيرَ: نماز ۾ 'الله اڪبر' چوڻ، تڪبير وجهڻ، ڪُهڻ.

تُڪو: بنان ڇهنب تيرَ.

تَڪِيو: فقيراڻو آستانَ، ڪُنيا، ماڳ، ديرو، جاءِ.

تَلُ: ترائي، هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي).

تُلُ: برابر، مَٽَ.

تَلافِي: تدارڪ، پورائو.

تَلقِينَ: تعليم، سِکيا، هدايت.

تلڪُ: نِرڙ تي ٽِڪو، نشانُ (جو اڪثر هندو عورتون نرڙ وچ تي هڻنديون آهن).

تَلوِينَ: رنگارنگي ڪرڻ، طَلَب جي

تَلهارُ: هڪ مرض جو نالو.

تَمُ: ڏسو 'ترني'.

تَماچو: پورو، ختم.

تَمڪِينَ: ڇماٽ، ٺَڦَڙ، لَپاٽ.

تُنبِي: عزت، مانَ، مربتو. وڄائڻ جو هڪ ساز، ڪِشتي (جنهن ۾ فقير پنَ وٺن) جو قسم.

تَـٺَڻُ: ڇڪڻ، جَڙَڻُ.

تَونگُ: گهٽي حد، گهٽو مفاصلو.

تَوَهمُ: وَهم ۾ وجهڻ.

توهُ: مهرباني، فضل، راضپو.

تَهَارُون: تهوارون، ذرا ذرا، پُرزا پُرزا، لِيڙون، ريڙون.

تُهمَتَ: بُهتان، الزام.

تياڳِي: تارڪ، لاطمع، ويراڳي.

تيجَ: تيڪ، جوش.

تيجارا: روشن، چمڪندڙ.

تيرُون: ڪاريون.

تَپِش: تاس (اڄ جي)، اُساٽَ.

تيغَ: ترار.

ٿ

ٿاڪُ: ٿاڻو، ماڳ، جاءِ، هنڌ، بيٺڪ، جُوءِ، مال جي چرڻ جو هنڌَ.

ٿاڪِيا: ترسيا، ٿَڪ پَٽيو، منزل ڪئي، ڏاهو ڪيو.

ٿانهر: ٿانيڪو، هَٽيڪو، هڪ هنڌ.

ٿانِيڪو: 'ٿانهر'، هٽيڪو، ٿانيڪو، هڪ هنڌ.

ٿاڻو: ٿاڪَ، ماڳَ، جُوءِ، ٿانَ، ٿاڻُ.

ٿَرُ: بَرَ، پوٺو، برپٽ، خشڪ زمين، ٿرپارڪر ضلعي جو وارياسو حصو.

ٿَرِي: مَلائي، کير جي ٿَرَ.

ٿَرِيچو: ٿَرَ جو رهاڪو، ٿَرِي.

ٿَلو: / ٿَلهو: ڍير، ڍِڳ.

ٿَمُ: گَڏَ، هڪ هنڌ، هَٽيڪو.

ٿَنُ: ٿنيو، ٿوڻي، مَني.

ٿورياڻي: شڪارڻ، ٻاليشاهي، هڪ گهٽ ذات جو قسم.

ٿوڪَ: ڪاڄَ، چيزَ، وَٿو.

ٿُوهو: اَٽ جي پِنيءَ جو گڪ.

ٿُوهَرَ: هڪ وچولي قد جي وڻ جو قسم.

ٿيلهِيو: لتاڙيو، پٺ ڪيو، ڏِڪيو، هَلايو.

ٽ

ٽاٽُ: ٻاڄ.

ٿارو: لَٺِ جي وڻ جي ٿاري، چنيبو.
ٿامَ: لام، ٿاري.
ٿُنٿُ: پڇڙ.
ٿِڪاڻو: هندن جو پوتر هنڌ، ٺِڪاڻو، ماڳ، مڪانُ.
ٿِڪُٽُ: جوڳين جي ڏيان جو چڪر، جو پيشانيءَ مٿان آهي.
ٿوڪَ: ٿُول، ڇٽَر.
ٿولُ: شيءِ، چيز، وَستو، وَٿُ.
ٿولاڪا: رولاڪا، ڏڪ، ڏاڪڙا، تڪليفون.
ٿُونديُون: لُوليُون لُڳُڙيُون، هٿن ڪان جڏيون، بي ڍوليُون.
ٿُونڪَرَ: ٿورو ڏڪ.
ٿهلَ: چاڪر، خدمت، شيوا.
ٿهڻُ: ڇِرڪڻ، ٿاهَ اچڻ، ڊِڄڻ.
ٿِيلو: پهاڙِي، ٽَڪري.

ٺ

ٺاٺُ: راڳ جو درميانو آواز.
ٺلو: } خالي، سکڻو، بيڪار، واندو.
ٺلهو:

ث

ثوابُ: اَجر، نيڪ عوض، نيڪ ڪم جو بدلو، پنُ. پـڄ. ضد ’عذاب‘.

پ

پابوڙو: پـڀڻ جو پن، پبڻ جي ڏوڏي يا ٽڪي.
پاٺُ: ڳائڻ وڄائڻ وارو پينو فقير.
پاڄي: پاڇي، نوڪر، غلام، ٻانهو.
پارانپو: پارايو، پيغام، نياپو، سنيهو.
پارَسُ: پٿر جو قسم، جو لوهه کي لڳي تہ ان کي سونُ ڪري.
پارڪُو: پرڪيندڙ، ڇاڻيندڙ، ڏاهو.
پارڻُ: پاڙڻ، پورو ڪرڻ.
پارو: سردي، ٿَڌ.
پازيبُ: ضاعفن جي پيرن جو زيور.
پاڪِي: پاڪيزگي، پرهيزگاري، پاڪائي.
پانڌُ: پَلاند، دامن، جهولي، پاندَر.
پانڌِي: پانڌيڙو، راهي، مسافر، خابَرو.
پانڙُ: پاٺُ، ٽر ملڪ جو هڪ ياڳو. ٽر ٽن ياڳن ۾ ورهايل آهي:
1- ڪاٺُ: اتر وارو ياڳو
2- پاٺُ: ڏکڻ وارو ياڳو
3- ڍَٽَ: وچ وارو ياڳو
پاهانُ: پوئتي پيل، مسڪين، غريب.
پاهَتُ: پهَتَ، پيرُ، رَستو (مٽي مانٽيءَ يا لڳ لاڳاپي وارو)، محبت، همدردي، ٿاهَ، رس.
پاهُون: پوئـتي، پُٺتي.
پاهِي: ڇڏي يا پٽڙي لَسي، جهارو، ڪَنگو.
پـپُڻِ: وَل جو قسم، جنهن جي پاڙ ۾ ٻهہ ٽئي ۽ چوٽيءَ ۾ ڏوڏي.
پَتِ: عزت، لڄ.
پتشاهِي: بادشاهي.
پتلِي: گڏِي، رانديڪو.
پَٽَ پٽيهَرَ: پَٽَ جا ڪپڙا، قيمتي وڳا.
پَٺڻُ: موڪلڻ، روانو ڪرڻ.
پـپـِي: پـٻـٽي، ڏوڏي، ٽڪي.
پـڄ: ڍُوُ، رڄَ.
پڇارو: ڪپهہ پيڃڻ وارو، منصور حلاج.
پڇاڙڻُ: زورسان، پريشان ڪرڻ، ڏانڊولڻ.
پِرَ: رِيتِ.

پَراگندگي: پريشاني، حيراني، تشويش.
پِرڀات: صبح سويرو، پرهه ڦٽي، ڏَکي.
پِرڀاءُ: اثر.
پِرڀون: پرديس، پراهون ملڪ، ٻيو جهانُ، پَرلوڪَ.
پِرڀُون: خوشيءَ مان، چاهه مان.
پِرت: پيار، سِڪ محبت.
پِرتَو: روشني، تجلو، ڪِرڻو، عڪس، اولڙو.
پِرتون: پرت مان. ڏسو 'پرت'.
پِرٽ: ڪَٽي، ڌوٻي.
پَرجات: لوڪَ، ماڻهو.
پَرِجُوءِ: پَرانهين جُوءِ، پرانهون هنڌ، ڏورانهون ماڳ.
پُرجَهڻ: پروڙڻ، سمجهڻ، جاڻڻ.
پُرچار: وعظ، تبليغ، اُپديشَ، وِستارَ، مشهوري.
پَرديس: پرڏيهه، ڌاريو ملڪ.
پُرزو: تَڪرو، چِٺي، خط.
پَرک: آزمايش، جاچ، چڪاس، تپاس.
پَرنان: پَرتي، اڳتي.
پُرڻ: هَلڻ، وڃڻ.
پَروانُ: مشهور، مَڃڻ جوڳو.
پَروانو: خط.
پِرولي: ڳجهارت، مامَ.
پَرَهلادُ: هڪ ڀڳت جو نالو، جو راجا هرڻڪشپ جو پٽ هو. ڏسو 'هرڻڪشپ'.
پُري: شهر.
پَرياڻ: مسافري، ڏَسَ، پَتو، اهڃاڻ.
پِريمي: پريم وارو، عاشق.
پڙچ: نار جو اهم عضوو يا ڀاڱو، جنهن ۾ لوڙِيِنِ جو پاڻي پوي.
پَڙلاءُ: پَڙلاءُ، پڙڪو، ٺڪاٽ، آواز، ڳالهاءُ.

پِسي: ڪِرڙ جا گل.
پِڪَ: وات جو لعاب، لِبَ، ڦيٽي، ڇَڪي، ڏِڪَ.
پَڪا: ڪِرڙ جي وڻ جا پڪل ڏونرا.
پَڪو: ڪڪائون گهرَ، ڇنِ، منهَن، لانڍي، جهوپڙي.
پَڳهُ: ٻيڙيءَ جي ٻڌڻ جو رسو، لنگرَ.
پَلُ: گهڙي، ساعت، دَمُ، ڪِنِ، فوراً.
پَلالُ: سارين جو سُڪل گاهه.
پَلرَ: مينهن جو صاف پاڻي.
پَلڪَ: ذرو، لحظو، ٿوري ساعت، اک ڇنڀَ.
پَلڪان: پهَر، وَقتَ، مُدت. ڏسو 'پلڪ'.
پَلنگُ: سيج، ڇَپر ڪَٽ.
پَلَءُ: پاند، پلاند، دامن.
پَنِ: بيٺل پاڻيءَ ۾ اُپريل گاهه، جنهن مان تڏا ۽ ٽونريون ٺهن.
پَنارو: آجهو، سامر، پناه.
پِنبَڻَ: اک جون پنبڻيون، پنجَهر، ڇنيرَ.
پِنبهه: ڪپهه.
پِنهان: لڪل.
پِٽي: کِهَ، پيرن جي مٽي.
پوتي: رئو، زنانو مٿي جو ڪپڙو.
پوٿي: هندن جو ڌرمي ڪتاب.
پوٽو: مٿاهين زمين، غير آباد زمين.
پوڄاري: پوڄا ڪندڙ، پوڄيندڙ، بندگي ڪندڙ.
پُورِ: ويچار، فڪر، ڳڻتي.
پُورَبُ: اوڀر، هڪ صوفيانه منزل جو نالو. ضد 'پڇمُ'.
پوڙي: ڏاڪڻ، مصرع جي ٽُڪَ، سِٽَ.
پوش: ڍَڪَ، پردو.
پونجارَ: چوڻي، پڇڙي.
پُوٽي: ڪپهه جو ڦهو يا ڦورو.
پَهاٽَ: جبلن ۾ پاڻيءَ جا ڌورا، پاڻي بيهڻ جا هنڌ.

Gul Hayat Institute

پَهاڙُ: پربت، جبل، ڏونگر، روهُ، ڇپَرَ.

پَهَرُ: ٽن ڪلاڪن جو وقت.

پَهرَڻُ: جهنگ ڏانهن چارڻ لاءِ مال وٺي وڃڻ.

پهس: زورسان، زبردستيءَسان، سخت.

پهڻُ: پيهڻ، پيهي وڃڻ، گهڙڻ، داخل ٿيڻ.

پَهو: ڪپهه جي پوٽي.

پَهوڙا: ڪاٺ جي ڪوڏر، جنهن سان مال جو وٿاڻ صاف ڪجي.

پَهُون: ٻڪريون.

پَهِي: واٽهڙو، قاصد.

پهير: ڪنڌن ۽ ڏِنگهرن جو لوڙهو.

پيچ: چانورن جي رَبَ.

پيراڏُو: پيري، ٻاڳي، پيرو ڪٽندڙ.

پيرمُغان: آتش پرستن جو پيشوا، ساقي.

پِيرولِي: ڏسو 'پرولي'.

پيڙَڻُ: ڇيپاٽڻ.

پيزارُ: جتي، پادر، پاپوش.

پيڪا: زال جي والدين جو گهرَ.

پَيڪانُ: تير جي ڇهنب، تيرُ.

پيهي: ڪَڪائِين مَنهي، جهوپڙي.

ج

جاٽِي: زيارتي، تيرٿواسِي.

جاچَڪُ: منگتو، مڱڻو، ٻڪاري.

جاچُ: ڏسو 'جاچڪ'.

جاچڪُ: ڏسو 'جاچڪ'.

جارُ: سوز، عشق، چاهه.

جاڙَ: ڏاڍائي، زبردستي، تعدي، جٽ.

جالَ: جام، جهجهو، دَل، گهڻو، بيشمار.

جامُ: پيالو.

جانارُ: جانور، جاندار، ساهوارو.

جَبَرُ: زبردستي.

جَتَنُ: ڪوشش، اُپاءُ.

جَتائُون: مَنجهيل وار، وارن جون ڇڳون.

جُثو: بدن، تَنُ، جسم.

جَپُ: تسبيح پڙهڻ جي حالت، سمَرڻي سورڻ جي حالت، ذڪر، پوڄا، پاٺُ.

جَپُ صاحبُ: گرونانڪ جي ٻاڻِيُنِ جو ڪتاب، هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب.

جَرُ: پاڻي.

جَرڪَڻُ: چلڪڻ، چمڪڻ.

جُرو: باز پکيءَ جو نَرُ، زرو. ڏسو 'باز'.

جَرو: ڏِڪ، سُرڪِي.

جَرِين: پاڻيءَ وارن هندن.

جَڙَ: بيخ، پاڙَ، ميخ، ڪِلِي.

جُزو: ڀاڱو، حصو، ٽڪرو، ذرو. ضد 'ڪُلُ'.

جُفتي: جوڙو، جوڙي، جُفت. ضد 'طاق'.

جَڪَ: درد، سوزُ، آند ماند، جهوري.

جَڳتُ: جَڳت، جهانُ، دنيا.

جَلالُ: بزرگي، عمده صفات باطني، غصو، ڪاوڙ.

جَليبُ: اَتالو، ساٿي، هَمرڪاب، غلام، ٻانهو.

جَمرُ: ميڙ، هجوم، گڏ.

جَمر جَمر: بار بار، هرهر، سدائين، هميشه.

جَمعيت: خاطري، دلجاءِ، آرام.

جَمناَ: هندستان جي هڪ نديءَ جو نالو.

جَنجالُ: جَنجَلُ، ٻکيڙو، مونجهارو، آزار.

جَنجيرُ: زنجير.

جُنگُ: زور، تمام گهڻو زور، تمام وڏو، بهادر.

جُنيدُ: هڪ وليءَ جو نالو، جو بغداد ۾ رهندو هو. انهيءَ ڪري 'جنيد بغدادي' سڏجي ٿو. وفات 298 هجريءَ ۾.

Gul Hayat Institute

جَٽيو: سڳو، جو هندو ڌرمي نشاني سمجهي، ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن. زنّار.

جُوٽي: ڪُوڙي.

جوڙ: ٺاهہ، ڪاريگري.

جوڳ: ڌيانَ، ميل، ميلاپ، مراقبو، سَماڌِي.

جوڳِي: ڌِياني، تَپسِي، سنياسي فقيرن جو قسم.

جَولانُ: ڇوهَہ، جذبو.

جوڳيسَرُ: وڏو جوڳِي، ڪامل درويش.

جُوٽِيُون: جَٽيون، ڏٽيون، رهڻ جا هَنڌَ.

جوءِ: زال.

جُوءِ: جاءِ، هنڌ، ماڳ.

جُويا: ڳولائو، ڳوليندڙ.

جِهادُ: اسلام جي ڪافرن سان مذهب خاطرلڙائي.

جَهَتُ: ڪوشش.

جِيوَڻُ: جيئڻ، زنده رهڻ.

ڄ

ڄارُ: ڪَبڙ جي وڻ جو قسم.

ڄارُ: ڄاري، جنهن سان مڇي ڦاسائجي.

ڄِڀِي: اولانيي، لاٽَ، شُعلو، ڄَرَ.

ڄڄ: ڪهوٽيتا، ڄاڄِي، ڄڄ ۾ شامل ٿيندڙماڻهو.

ڄَرَ: لَهَس، تَو، ڄڀِي.

ڄِڪَرَ: ڄابلو وڻ جو قسم، جنهن جي ڦَلَ کي 'ڄاڳرِي ٻير' چئبو آهي.

ڄُلُ: هَلَ، وڄَ.

ڄَلهو: ٺوٺي، آرسي، ڍِرو، سست، ڪَرَ ڪوسَ.

ڄماندَر: عمر، حياتي.

ڄولَ: ٺورَ، ڄالِ. ڏسو 'ڄَلَ'.

ڄيرو: ٻاهہ، آگ.

جهہ

جهاٻو: ڳهڻي جو قسم، جو عورتون ٻانهن ۾ ٻَڌن.

جهاٽَ: جهَٽ، جهَٽ پَٽ، تڪڙو، جلدي، سَٽَ.

جهار: پکين جو وڪرَ (جو پوک کائي).

جهاڳَ: پاڻيءَ جو پند، پاڻي جهاڳڻ جي حالت.

جهالارَ: اکين جا ڇپَر.

جهامرَ: جهَڪاءُ (هيٺ تي)، زور سان لوڏو يا دٻاءُ، مينهن جي ٽِمر ٽِمر.

جهانگي: جهنگ جو رهاڪو، مارُو ماڻهو.

جَهبِيرُ: مهاڻن جي ذات.

جَهنڪو: لوڏو، چِنڊڪو، جهوٽو، مِينهن جو وسڪارو.

جَهپَ: جهَپو، جهَٽ، ڪَسَ.

جِهڄَڻُ: اندر ئي اندر ۾ ڳرڻ، وِجهلَڻ، گهٽو روئڻ، هَنجهُون هارڻ.

جَهروڪو: دَرِي، ڇارِي، ڪڙڪِي.

جُهڳو: ٻونگو، جهوپڙي، گهر.

جَهلڪَڻُ: چمڪڻ، چلڪڻ.

جُهلَڻُ: لَڏڻ، نَهِي اچڻ، پرجي اچڻ (جهَڙ).

جُهوپڙو: جَهڳي، ٻونگڙو، ڪکائون گهر.

جُهوپو: جلگهڳو. ڏس 'جهوپڙو'.

جهورِي: ڳارو، ڳاراٺو، ڳٽني، جهوراٺو.

جُهوڙو: ٽونرَ، جهاٻو.

جهوڪَ: مال جي ويهڪ، مال جي ويهارڻ جي جاءِ، منزل.

جُهولَ: خوشيءَ وچان ڪَنڌَ ڏوڻَ.

جهولِي: جهولَ، گودِ، هَنج، پَلءُ، پَلاندَ.

جُهونا ڳڙهُہ: هندستان ۾ هڪ شهر.

Gul Hayat Institute

جُھونجھارُ: جوڌو، پهلوان، سُورهيه، سياڻو.
جُھونگارَ: جهيڻو آواز، آهستي ڳالهاءِ، ڇُونگارَ.
جُھونگو: ڪُپو.

چ

چاٽَ: چَپاٽَ، لَپاٽَ، ضَرب، چَپَ.
چارَڻُ: هڪ ذات، ڀَٽ، چارڻ رَمتا فقير هوندا آهن ۽ دَر دَر ڳائي وڄائي، خيرات وٺندا آهن.
چاڪَرُ: نوڪر، ٻانهو، غلام، ٻيلي.
چالَ: لوڏ، نخري جي هلت، چِلتو، وَهنوارَ.
چانڊُ: چنڊ.
چانگو: اُٺ.
چاوَڻُ: چائڻ، ڪٿڻ.
چاهُ: سِڪ، دل جو لاڙ، پيار.
چِتُ: مَن، دل.
چِٽَڪَ: چُٽڪو، جهَلڪو، تجلو، چمڪ دَمڪ.
چَٽَڪو: ڏنگ، زخم، عذاب.
چِٺو: خط، ڪاغذ.
چِپُ: ڪاٻو، ڏائو. ضد 'راس'.
چَقمَقَ: اهو پٿر، جنهن سان باهه نڪري ۽ لوهه کي ڪشش ڪري.
چِڪَ: ڪُپَ، راڦو.
چُڪت: چُڪتو، پورو.
چِڪَمُ: پرت جو هڪ قسم.
چِڪَڻُ: چِڪ، ڪُپ، راڦو.
چِڪيا: ڏاکه، باهه.
چِمٽو: دست پناهه.
چِمڪارُ: تجلو، چمڪاٽ.
چِمڪِڻي: ڪِنوڻ، وِڄ.
چِمڪِي: چِمڪِي، لَڪڻ، چهبڪ.
چُنج: ٻيلو، غار، چُر.
چَندَن: صندل، سرِکَنڊ.
چَنڊالُ: چنڊو، نياڳو، ڪروڌي.
چَنگُ: ساز جو قسم.
چَنگُلُ: چنبو.
چَنَڻُ: صَندل، سِر ڪنڊ.
چوبدارُ: بادشاهي اَردلي، نَقيب.
چُوتي: لانگوٽي، لنگ، چوتو.
چوٽَڪَ: زخم، فراز، وڇوڙو، عشق جي چوٽَ.
چوپَڙُ: راند جو قسم.
چَوڏولَ: ڦِرِٽِي، ڏولِي، پالڪي، مُحافو.
چُوري: ڪَتِي (ڳِهه ۾ موهيلَ).
چَوسولُ: چَوراهو، چَودڳي، چَوواٽو.
چوڪَلا: ريشمي ۽ سوني تَندَ ڳنڍيل ڪپڙو.
چوکو: صاف، سُٺو، کَرو.
چَوگانُ: آڳر، پِڌَر، ميدان، راند جي لَٺ، راند.
چولو: پهراڻو، جسم، بدن.
چَونرا: تَنبُونما ککاوان گهرڙا، ڇِنا.
چَونڪُ: پوک جي سنگن ڦٽڻ واري حالت.
چُوٽو: لَوٽي يا لَوندڙيءَ وارا وارَ.
چُونو: سُرهو تيل.
چِيٽَڪَ: جادو، عجيب ڪارنامو، عشق، بيءَآرامي.
چِيهو: گاهه جو هڪ قسم، جنهن جي رس ۾ ڳاڙهاڻ تيندي آهي. جيڪڏهن پيرن اگهاڙو، چيهي گاهه تي گهمبو ته پير ڳاڙهيرا ٿي پوندا. مال کائيندو ته به چَپَ ڳاڙهيرا ٿي پوندا.
چِيرا: ڪپڙو، رنگين پَٽڪو خصوصاً ڳاڙهي رنگ جو.

Gul Hayat Institute

ڇ

ڇاپو: ڇاپَ، مُهرَ، نَقدي، روڪڙ.
ڇانيو: ڇينيو، جهانيو، پاندرَ، سنهي ٽاري.
ڇانگَ: ٻڪرين جو ڌڻ، ولرَ.
ڇٻو: وڏي ڇٻي، وڏي پندي.
ڇٻڙ: بَند، قابو، نانگن جو ڇٻر ۾ وَڪڙ يا گهيرو.
ڇٻيلو: سهڻو، خوبصورت، معشوق.
ڇت:
ڇتِي: ڀالو، برڇي، مڇي مارڻ جو اوزار.
ڇٽڪ: ڇٽڪ، ڇٽڪو، جلدي، فوراً.
ڇٽڪ: ڇڙي، هلي، آزاد ٿي، لڙڪي.
ڇني: ڇمڻ ڪان ڇهين ڏينهن جو ڪم.
ڇپر: پلڪَ (اکين جا).
ڇپر: جبل، ڏونگر، روهَ، ڪوهَ.
ڇرو: ڪاتَ، وڏي ڇري.
ڇڪَن: موهتَ، مست، پريشان، حيران.
ڇڪير: ڪلنگيءَ وارو، تاجدار.
ڇلا: گهنڊيدار وار.
ڇمان: اکيون.
ڇن: ڇنو، مَنهَن جي ڇت.
ڇنبَ: قطارون، لاٽون (لڙڪن يا ڳوڙهن جون).
ڇندُ: ڦندَ، نمونو.
ڇوهُ: تيزي، سختي، تکائي.
ڇيچ: خوشي، ناچ.
ڇيُءَ: نقصان، سوراخ.

ح

حاسدُ: حسد ڪندڙ، ساڙيلو.
حاشِي: قرآن شريف جي متن جي چوڌاري ڇڏيل ڪناري.
حالُ: وَجد، وَجد جي حالت، باطني حالت.
حُبابُ: پاڻيءَ جو ڦوٽو، بوڙيو، ڦوڪٽو.
حَبشي: شيدي، ڪارو، ڪارو ترِ.
حجابُ: پردو.
حُجان: حَجتون، دوستانه اميدون.
حَجَرُ: پٿر، حَجَرالاَسوَد (ڪارو پٿر، جو ڪعبة الله ۾ لڳل آهي، جنهن کي حاجي چمندا آهن).
حَديثَ: ارشاد ۽ فعل رسول صلعم جو.
حُرَ: آزاد، يزيد جي لشڪر جو مَهندار، جو پوءِ امام حسين عليه السلام جي پاسي ٿيو ۽ شهيد ٿيو.
حَرامُ: ناروا، ناجائز. ضد 'حلال'.
حَرِيرُ: هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو.
حَرِيصُ: لالچي.
حَسبِي: منهنجي لاءِ گهڻو آهي.
حَسرتَ: افسوس، پشيماني.
حَشرُ: قيامت، ماتم.
حُضُورُ: ڏٺيءَ اڳيان حاضر هجڻ، روبرو، سامهون.
حُضُوري: حضور ۾ پهتل، واصل بِالله.
حَقَّ الحَقِ: سچ جو سچ، نجَ سچ. 'حق' جو ضد 'باطل'.
حَقِير: ذليل، خوار، اَدنيٰ.
حُڪامُ: بالادست، فرمان، حڪم.
حڪايت: ڪهاڻي، ڳالهه، بات.
حِلاجُ: پيڃارو، ڪپهه پيڃڻ وارو، لقب حسين بن منصور جو، جنهن "اَنَاالحَقَ" ('مان خدا آهيان') جو نعرو هنيو، جنهن ڪري کيس 25 ذوالحج 309هه مطابق 921ع ڦاسيءَ تي چڙهئو پيو.
حُلا: پوشاڪ، لباس، جُبو، چوغو، جامو.

Gul Hayat Institute

حَمّالُ: گهڻي بار کڻڻ وارو آدمي.

حَنبَل: اَهل سُنت والجماعت جي چئن مشهور امامن مان پهريون امام.

چار امام:

1- ابو حَنيفہ النُعمان اِبن ثابت. پيروي ڪندڙ ’حنفي‘ سڏائين.

2- مالڪ ابن انس پيروي ڪندڙ ’مالڪي‘ سڏائين.

3- ابو عبدالله ابن ادريس الشافعي. پيروي ڪندڙ ’شافعي‘ سڏائين.

4- احمد بن محمد بن حنبل. پيروي ڪندڙ ’حنبلي‘ سڏائين.

خ

خابُرو: خبر ڏيندڙ، قاصد.

خارُ: ڪنڊو.

خاشِي: خاصي، متي، چڱي.

خاڪِي: آدمي. ڏسو ’بادي‘.

خاطِرُ: دل.

خامُ: ڪچو، آلڙ، نادان، جاهل.

خاوَندُ: ڌڻي، مالڪ.

خُدامِي: ٻانهپ.

خَدَنگ: تِير.

خَرابُون: ويران يا سَڃَ مان، شراب خاني مان.

خَرارُ: ويهہ مڻ تورَ اَنَ، تمام گهڻو.

خِرامان: ناز ڀَري يا نَخريلي چال چلڻ.

خِرقو: گودڙي، فقيراڻي پوشاڪ، جُبو.

خُروش: دانهن، پُڪار.

خَسُ: ڪَکَ، ڏرو.

خَجِل: شرمندو.

خَفِي: (’خفا جو اسم فاعل‘)، لِڪجهو، دِلي ذڪر. ڏسو ’لطيفا‘. ذڪر ٻن قسمن جا آهن:

1- خَفِي. ذڪر (خدا جي يادگيري) جو اهو قسم، جو دل ۾ يا آهستي ڪبو آهي. ”نَقشبَندي“ ذڪر ’خفي‘ ڪندا آهن.

2- جَلِي. لغوي معنيٰ ”روشن“، ظاهر. اهو ذڪر، جو بلند آواز سان ڪبو آهي. ”چِشتي“ ۽ ”قادري“ ذڪر ’جلي‘ ڪندا آهن.

خَلاصُ: آزاد.

خَلَقَ الأشياءَ: خَلَقَ الأشياء فَهُوَ عَينُها. ’مقولو‘ شين کي پيدا ڪيائين، ۽ پاڻ انهن جو جِندُ آهي.

خَلَقَ آدمَ: خَلَقَ آدمَ عليٰ صُورَتہ (حديث) بَني آدم کي پنهنجي صورت تي خلقيائين.

خَلِيلُ: سچو دوست، حضرت ابراهيم عليہ السلام جو لقب.

خُمُ: شراب جو مَٽُ.

خُمارُ: نَشو.

خَمَرُ: شراب.

خَنّاسُ: دلين ۾ وَسوسي وجهڻ وارو شيطان.

خواجا: مالڪ، سردار، آقا، پير، مرشد.

خواستان: خواهان، گهُرندڙ.

خورسَندگِي: خوشي، سَرهائي.

خورشيد: سج.

خوشحال: خوش، شاد، خوش نصيب.

خونابُ: رت جا ڳوڙها، لُڙڪ.

خيانَتَ: بد دیانتي، بي‌ايماني. ضد ’امانت‘.

خُوءِ: عادت.

خَوضُ: خيال، ويچار.

خِيمو: تنبو.

Gul Hayat Institute

د

دارُ: گهر، مڪان.

دارَ: ڦاهي، ڦاسي، سُوري.

دارُون: دوا، علاج، ڇَڪِي.

دامُ: ڦندو، ڄارَ، ڪوڙڪي.

دانُ: خيرات، بيکَ، بخشش.

دانهُ: داناهَ، عقلمند، سياڻو.

داٿا: ڪٿا، ڪَڻ ڪَڻ، ڦڙا (پگهر).

داوَرُ: صاحبِ انصاف، حَاڪم، خدا.

دائِرو: گهيرو، حلقو، مجلس، اوطاق، مَڪان.

دَرپَڻ: آهينو، آئينو، آرسي، دَرسني.

دَرجاتَ: درجا، عهدا، حيثيت، پَدَ.

دَردِيلو: درد وارو، جنهن جي دل ۾ محبوب لاءِ درد هجي.

دُرسُ: ٺيڪ، برابر، سچ پچ.

دَرسَنُ: ديدار.

دَرڪَ: چِير، سوراخ، چاڪ، ڏار.

دَرو: ننڍڙي ميچي.

دُرو: ديڙو، ڦَتڪو، ڪوڙو.

دَرُون: اندر، دل. ضد ’بيرون‘.

دَرويشُ: پهتل فقير، خدا رسيده، غريب، مفلس، فقير.

دُرِيگانو: بي مثل موتي، اَمُلهه، موتي. ڏسو ’يگانو‘.

دسَ: طرف، پاسو، جوءِ، ماڳ، هنڌَ.

دَستُ: هٿ.

دَشتُ: بيابان، صحرا.

دُشمَن: بدخواهَ، ويري.

دَع نفسَڪَ وَ تَعال (قول): پنهنجي نفس کي ڇڏ ۽ اچ.

دَغلُ: مَڪ، ٺڳي.

دُلارا: پيارو، لاڏلو.

دل خَستہ: دل ڦٽيل، غم رسيده.

دُلدُل: اها مادي خچر، جا اسڪندريا جي حاڪم، پيغمبر ﷺ کي تحفي طور ڏني هئي ۽ پاڻ سڳورن وري اها حضرت علي رضي الله عنه کي ڏني.

دل ريش: دل ڦٽيل، عاشق.

دلَقُ: فقيراڻي گودڙي.

دَمُ: ساهَ.

دَماما: دهل، نغارو، واڄو، سَرُود.

دُمبا: ٿلها. ڏسو ’ٿنبي‘.

دَمپختَ: ٻاڦ تي پڪل ڪاڌو، جهيٽي باهہ تي رڌل ڪاڌو.

دَمڙي: پيسي جو اٺون حصو، تمام ٿوڙڙو.

دَمَڻُون: دَمَ مان، ساهہ مان.

دَوارُ: دَر، دروازو.

دوارڪا: هندستان ۾ هندن جي زيارت جي جاءِ.

دُودُ: دُونهون.

دَوڙَڻُ: ڊُڪڻ، ڀڄڻَ.

دوساڻو: دوستاڻو، دوستن جو.

دوشُ: ڪُلهو.

دُنهين: دُونهان، وٿاڻ، جايون.

دُوئِي: ٻيائي.

ديرو: جاءِ، آستان، گهر.

ديسُ: مُلڪ، جاءِ، هنڌ.

ديهہ: / ديهِي: بدن، جسم

ڏ

ڏانوڻُ: وهنجڻ.

ڏُتارڻُ: ريهن، ريبڻ، ٺڳڻ.

ڏُرِ: ڏرِي، مَنڍ، اصل، اول.

Gul Hayat Institute

ڏُمَ: هُل، شور، غلغلو، گپاگِيه، پيه، شُهرت.

ڏَمڪِي: دڙڪو، دِڙي، دڳي، ڏَري.

ڏوبِي: ڪَتي، پَرتَ.

ڏُوٿِي: ڏٿي، فقيرن جي دُونهين، دُکايل مچ.

ڏَيان: ڏَجُون، ذَرا، ٽڪرا، پُرزا.

ڏ

ڏاتَرُ: ڏاتارَ، داتا، سخي.

ڏاجُ: ڏاجو، مَرڪ، شانَ.

ڏاڳهَ: باه، چِڪيا.

ڏاڳهو: اَٽ.

ڏاني: ڏَنَ ڀريندڙ، ڏِلَ ڀرو، زيردست.

ڏانَ: 'دان'، بخشش، خيرات، بيک.

ڏُٿُ: جهنگلي اَنَ يا ميوو. سائون، مانڌاٺون، مڪٽي وغيره گاهن مان اَنَ ڪڍي، ٿري ماڻهو ماني پچائي يا ڀَتَ رڌي کائيندا آهن. آراڙي، سيارچ وغيره گاهن مان ڀاڄي ڪندا آهن. ڀُسي (ڪِرڙ جا گل)، پيرُون (ڪبڙ يا ڄارَ جو ڦر) ۽ ڏيلها (ڪرڙ جو پڪل ڦر) به ڏٿ طور ڪم آڻيندا آهن. ڏسو 'ڏٿ'.

ڏُپُ: ڏَجهہ، عذاب، تڪليف.

ڏَجهو: جاهل، مورک.

ڏُڏُ: ڏرو، ڏَرڙ، ڀِرَ ٽنگ.

ڏُر: ڊِڄَ، خوف، ڀَوُ.

ڏُرُ: مصيبت، آفت.

ڏُرتُ: سَڌ ڪا ڀرڻ، سَڌ ڪَڻ.

ڏُسڪَڻُ: لڏيل، ڏُتڙيلَ، مصيبت ۾ آيل.

ڏُليلُ: ڏنبَ، ڏَنجهَ، عذاب، ڏک، سزا،

ڏَنءُ: حسد، ساڙ.

ڏوٿِي: ڏٿَ تي گذران ڪندڙ، جهنگ ۾ رهندڙ، مالدار. ڏسو 'ڏٿ'.

ڏکيا، سخت، ڪٺن، تڪليف ده.

ڏوٿَ: ڀِپڻ جي ٽِڪيءَ جو گورو.

ڏوڏو: پري.

ڏُرُ: ڀيٽو.

ڏوڙو: تڪليفون، پريشانيون، ڏک.

ڏولائو: ڏسو 'ڏليل'.

ڏورڻ، گذارڻ، برداشت ڪرڻ،

ڏولَڻُ: ڳولڻ، ڦولڻ.

ڏولي: پالِڪي، ڪَجاوُ، محلات.

ڏونَرا: ڪِرڙ وڻ جو ڪَچو ڦر.

ڏُونگارُ: ڏونگر، جبل، پهاڙ.

ڏوئي: ڪاٺ جو چمچو.

ڏُهاَ: چَونريَون، سَنگهَ، چاڏا، ٿانءُ جنهن ۾ ڪير ڏُهجي.

ڏُهاڳُ: مڙس جو وڇوڙو، بدقسمتي. ضد 'سهاڳ'.

ڏُهڪارُ: ڏَهڪو، خوف، ڏَڪٽي، ڊِپ.

ڏُهي: جهَڻ، ولوڙيل ڏونرو، ڏُڌ.

ڏُهَيسَرُ: بهادر.

ڏُهيلو: ڏکيو، تڪليف ۾ آيل. ضد 'سُهيلو'.

ڏِيارُ: ديس، ملڪ، اها زمين، جتان پاڻي ڇڏي ويو هجي.

ڏيلُ: بُت، بدن، جسم.

ڏَيوالو: (اڳي جيڪو واپاري، واپار ۾ گهٽجي پوندو هو، سو ڏينهن جو ڏيئو ٻاريندو هو، جنهن مان معلوم ٿيندو هو تہ ونش قرض لاهڻ لاءِ، ڪجهہ بہ ڪونهي)، ڪَٽَلَ، ڪَهِيَلَ.

ڏيهُ: ديس، ملڪ.

Gul Hayat Institute

ڊ

ڊَولُ: نمونو.

ڊونڊِي: ٻيڙيءَ جو قسم.

ڍ

ڍائڻُ: ڍَوُ ڪرڻ، پيٽ ڀرڻ.

ڍَٽَ: ٿر جو وچوارو وارياسو ڀاڱو. ڏس 'پانور'.

ڍَرَڻُ: لَهَڻَ، هيٺ اچڻ، ٻيهڻ، ٿڌو ٿيڻ، ڍَرو ٿيڻ.

ڍوليو: مالڪ، محبوب، پيارو.

ذ

ذَڪا: طبيعت جي تيزي، ذهانت.

ذُڪا: سِج.

ذَبحُ: شرع مطابق جانور کي حلال ڪرڻ.

ذَلالَتَ: خواري.

ذوالفقار: حضرت علي رضي الله عنه جي ترار (ٻن ڦَرن واري).

ذيلَ: تڪليف، مصيبت.

ر

رازُ: ڳجهه، لڪل ڳالهه.

راست: ساڄو پاسو.

راستان: درست، نيڪ.

راسخُ: مضبوط، پَڪو.

راشِي: لاشا، سادا، ڪوجها، گهٽ، بي حيثيت، ڪمزور، لاغر.

راضُ: راضپو، مهرباني.

رامُ: شري رامچندر، جو راجا دَسرَٿَ جو پٽ هوءِ اَيودَيا (اَوڌ) جو راجا هو.

رانجهو: هِيرَ جو عاشق.

راڻو: مومل جو ڀتار.

راوَڻُ: سِري لَنڪا (سِلون) جو راجا، جنهن کي شري رامچندر جيءَ ماريو هو.

راءِ: راجا، بادشاهه.

رَبابُ: هڪ قسم جو وڄائڻ جو ساز.

رَپَ: پيچي.

رَتِي: ماسي جي اَٺين پَتي، تمام ٿورڙو.

رَجعاتِي: خلق پاڻ ڏانهن رَجوع ڪرڻ وارا.

رِجُلُ: پير، قدم.

رِڄَ: رِڻ، سَڄ، واري ئي واري.

رِجهڻُ: راضي ڪرڻ، خوشي ڪرڻ.

رَحَلُ: اها ڪاٺ جي گهوڙي، جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهجي.

رُخسارَ: ڳَلَ، مُنهَن، مُهانڊو.

رَخَشندَه: تجلي وارو.

رَسُولُ: صاحبِ ڪتاب، پيغمبر.

رُسُومَ: ريت، عادت، رواج.

رُسُوائي: خواري.

رَسِيلَ: رَسيلي، رَس واري، مزيدار، وڻندڙ.

رِشتو: لاڳاپو، عزازت.

رِشِي: مُني، تَپسيا ڪندڙ، بزرگ، خدا وارو.

رُعبُ: دشهت، ڏر، ڀَوُ.

رَعدَ: گاج، گجگوڙ.

رُقعو: خط.

رَقَمُ: لکيل خط.

رَقيبُ: دشمن.

رِڪيبُ: گهوڙي جي زينَ ۾ پيرَ رکي، چڙهڻ يا لهڻ لاءِ لوهه جو گول ٽڪر.

رَلو: پيوند، لاڳاپو، ڳانڍاپو.

Gul Hayat Institute

رمز: اشارو، راز، مام، ڳجھه.
رمڻ: وڃڻ، هلڻ، چرڻ.
رنجور: بيمار، مغموم، رنجيده، ڦٽيل عاشق.
رنٻير: جنگي جوڌو، وڏو پهلوان.
رند: رستو، واٽ.
رند: آزاد، صوفي، سائين لوڪ، مجذوب.
روان: لَس پڙهڻ، جاري شروع.
روپا: چاندي، روپيا.
روپڙيون: ڏسو 'روپا'.
روجھه: هڪ جهنگلي جانور، جو ڳئون جهڙو ٿيندو آهي.
رود: ساز جو قسم.
روحي: ڏسو 'لطيفا'.
روهه: جبل، پهاڙ، ڏونگر، ڇپر.
روي: سج.
رويت: شڪل، صورت.
رويو: ويو، هليو.
رويون: مهانڊيون، مهانڊي واريون.
رهاڪ: رهاڪو، رهندڙ.
رهاڻ: مجلس، ونڊر، ڪچهري.
ريان: ذريون ذريون، پرزا پرزا.
ريجهڻ: راضي ٿيڻ، خوش ٿيڻ.
ريڇ: ٻور، امنگ، آدما، ريڇڪ.
ريگ: واري.
ريگستان: واريا سو ميدان، مترادف "ريگ بوم".
رين: رات.
ريهه: دانهن، ڪوڪ، آواز (گجگوڙ جو).
ريهون: زمينون.

ز

زابر: زبردست.
زاغ: ڪانءُ.
زالاٽو: عورتاٽو، ضاعفن جهڙو.
زاهد: پرهيزگار، خدا پرست، هَريَگتُ.
زبون: ناس، چٽ.
زخار: ڇوليون ماريندڙ، موجزن.
زرباف: زريءَ جو ڪپڙو.
زرو: شڪاري پکيءَ جو قسم. 'جرو' نر پکي آهي. سندس مادي 'باز' آهي. جرو پنهنجي ماديءَ جي مقابلي ۾، شڪار، قد و قامت توڙي طاقت ۾ گهٽ آهي. ڏسو 'جرو'.
زقوم: ٿوهر. هي وڻ ڪڙو ۽ زهريلو ٿيندو آهي. هن نالي سان دوزخ ۾ به وڻ آهي، جنهن جو ميوو دوزخين جو کاڄ هوندو.
زڪريا: هڪ پيغمبر جو نالو، جو ڪافرن جي خوف کان وڻ جي پور ۾ لڪي ويو، ليڪن ڪافرن کيس ڏسي ورتو ۽ وڻ ۾ ڪرت وجهي، کيس شهيد ڪري وڌو.
زلف: وار، چڳ.
زنار: جڻيو. ڏسو 'جڻيو'.
زنديق: 'زند' زردشت جي ڪتاب جو نالو. 'ي' نسبتي. 'ڪ' تصغيري نشاني، باهه جو پوڄاري، آتش پرست.
زنگ: لوهه جي ڪٽ، موريان، دل جي ڪدورت، پيائي، تهسبو، وير، بغض.
زودون: جلدي، تکڙو.
زهد: پرهيزگاري، خدا پرستي، تپشيا. ڏسو 'زاهد'.
زيل: دانهن، رڙ، جوش، جذابو، ڏڪ.

س

ساٿُ: ٽولو، ساٿاري، سنگت، مدد.

ساٿِي: مددگار.

ساجِدُ: سجدي ڪرڻ وارو، سجدو ڪندڙ.

ساحِرُ: جادوگر، منترباز. مترادف 'ڪاهِن'.

سارَ: جاءِ، مڪان.

سارِقُ: چورَ.

سارَنگُ: هڪ راڳڻيءَ جو نالو، آسماني ماندڻ، جهڙ.

سارَنگِي: وڄائڻ جو هڪ ساز. ڏسو 'سارنگ'.

ساسُ: ساهُ، دَمُ.

سامَتَ: اَڍائي گهڙيون، ٿوري دير.

ساقِي: شراب پيارڻ وارو، مرشد.

ساکَ: پَتِ، اعتبار، عزت، مانُ.

ساڳُ: سائِي ڀاڄيءَ جو قسم.

سالان: شالان، شالون، دوشالو، نفيس ڪپڙي جو قسم.

سالِڪُ: خدا جي راه تي هلڻ وارو فقير، ساڌو.

سالِمُ: پورو، ثابت.

سالُورَ: ويسَ وڳا، هار سينگار. ڏسو 'سالان'.

سامَ: پناه، آجهو.

سامِي: سوامي، گرو، الله لوڪ.

سانباهو: سَبت، تياري.

سانبَڻُ: سانڍڻ، هٿيڪو رکڻ.

سانگُ: سانگو، سبب، اتفاق.

سانگِي: سانگ وارو، سانگي يا اتفاق سان ايندڙ پرديسي، مسافر.

سانوَلُ: سانورو، محبوب.

سانوڻُ: هندن جي هڪ مهيني جو نالو، برسات وارو مهينو.

ساٿِي: ساٿي، مددگار.

ساٺيهُ: ساڙيهه، وطن، رهڻ جو ملڪ.

ساهڙُ: سهڻيءَ جو ڀتار، پيارو، محبوب.

سائرُ: سمنڊ.

سائِلُ: سوالي، سوال ڪندڙ، عرضدار.

سائونُ: ڏٽَ جو قسم. هن گاهه جي سَڪل سَنگَ مان سنهڙا داڻا ڪڍي، غريب ماڻهو پَتَ ڪري کائيندا آهن.

سُبحانُ: خداوند پاڪ.

سُبحانِي: 'سُبحانِي مَا اَعظَمَ شاني'. ڏسو 'بسطامي'.

سَبِيلَ: گهڻو، جام.

سَبَلُ: سَبَرُ، سگهارو، مضبوط.

سُڀاءُ: مزاج، عادت.

سِياءُ: سَيان، سياڻي.

سِيرُ: سگهارو، زور وارو.

سَتگُرُ: ڪامل مرشد، پُورن گرو.

سَتارِي: پرده پوشي، عيب ڍڪڻ.

سِتَمُ: ظلم، ڏاڍُ.

سَتُونِي: جهَٽَ.

سَپَ: نانگ.

سُپارڻُ: سونپڻ.

سِپَرُ: ڍالَ.

سپورنَ: مڪمل، پوريءَ طرح.

سَڦرو: سَڦلو، سَجايو، ڪارائتو.

سبجڪاڻُ: ساوڪ، سرسبزي.

سجودُ: سجدو ڪرڻ.

سجاڻُ: خبردار، سياڻو.

سَجَرُ: تازو.

سَحَرُ: سج ايرڻ کان پهريون وقت.

سَدَ: آڙَ، روڪَ، اَٽڪ.

سُڌِيَرُ: هوش ۾، سامت ۾، هوشيار، خبردار.

سِرُ: تلاءُ.

سُرتِ: هوش، خبرداري.

Gul Hayat Institute

سَرڙا: سَرَ، ٻوڙا.

سَرسيريان: سَرسَ، وڌيڪ زياده.

سِري سره الانسان (قول): منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.

سَرفرازي: سَربلندي، وڏائي.

سُرڪَ: سُرڪي، چُڪِي، ڍُڪَ.

سَرمَدُ: هڪ ڪامل فقير، جو پهريائين ايران کان لٽي (سنڌ) آيو. جتي آبيچند سوناري تي راض ٿيس. بعد ۾ دهليءَ ويو. اورنگزيب شرعي حڪم موجب قتل ڪرايو.

سُرمنڊلُ: ساز جو هڪ قسم.

سَرندو: ساز جو هڪ قسم.

سَرواڻُ: اوٺي، اڳواڻ، مهندار.

سَرواهيو: ترار وهائيندڙ، ترار هلائيندڙ، پهلوان، بهادر.

سَرُوپُ: شڪل، صورت، آتما.

سَرُوپ: سهڻو.

سَروپا: مٿي کان وٺي پيرن تائين، سڄو، پورو.

سَرِيجڻُ: محبوب.

سَرِير: بدن، جسم.

سَقرا: سَقلا، تمام چڱا، ڀلا، سٺا، ڪارائتا.

سَسو: گهٽو، گهيٽو.

سُڪَرُ: سُڪارَ، سَهانگائي، آرزاني. ضد 'ڏڪر'.

سَڪيلو: ترار.

سُڪديسُ: آرام وارو هنڌ، سرسبز ملڪ.

سَگُ: ڪتو.

سَگرُ: اوکي واٽ، رستو، راهه.

سَگهارو: طاقتور.

سُگهڙُ: لوڪ شاعر، داناءُ.

سَنگُ: ٻانهن، مائٽي.

سَگرَ: ڪَنديءَ وڻ جون سگريون.

سَلَ: ٽنگ، سوراخ.

سَلڻُ: ڏسڻ، ٻاسڻ، سچي ڪرڻ. ضد 'آلڻ'.

سَلهاڙڻُ: گڏي چڙهڻ، ٻڌي چڙهڻ.

سَمُ: سمان، برابر، سماپت، ختم.

سميع بصير: ٻڌندڙ ڏسندڙ.

سَمون: وقت.

سُمير: ميرو پربت، هڪ جبل جو نالو.

سَناتن: سناتن ڌرم وارن، مذهبي ماڻهو.

سَناسي: تياڳي، تارڪ، چوٿين آشرم ۾ رهڻ وارو. چار آشرم:

1- برهمچريَ = برهمچاري. اهو برهمڻ يا شاگرد، جو حياتيءَ جي پهرئين حصي ۾ (25 سالن تائين) ڪنوارو رهي، ويدن جي تعليم وٺي.

2- گرهستت. گرهستي = گهرٻار وارو. اهو برهمڻ، جو علم پورو ڪري، حياتيءَ جي ٻئي دور ۾ اچي، شادي ڪري ۽ گهر جو وڏو ٿئي.

3- وان پرست. برهمڻ جي حياتيءَ جو ٽيون حصو، جڏهن هو گهر ٻار تياڳ ڪري، جهنگلن ۾ وڃي رهي.

4- سنياس. سنساري چيزن جو تياڳ. برهمڻ جي حياتيءَ جو چوٿون حصو، جنهن ۾ دنيا کي ترڪ ڪري.

سَنبت: سنيت، سانباهو، تياري.

سُنبلَ: هڪ خوشبودار گاهه جو قسم. 'وارن' سان تشبيه ڏبي آهي.

سَنيَتِ: ڏسو 'سنبت'.

Gul Hayat Institute

سَنجهو: سانجهي، شام.

سَنسڪارُ: ڪرم يا ڪريا، جنهن سان سَرير ۽ آتما شدّ ٿي، آرٿ، ڪام، موڪش حاصل ڪجي، صاف يا پاڪ ڪرڻ جي ريت.

سَنسو: ڀرم، وَسوَسو.

سَنڪُ: نادَ، ڪوڏَ.

سَنگُ: پٿر.

سَنگرامُ: جنگ، جدّ، لڙائي.

سَنگهارُ: ڏَنار، ڌڻ وارو، مالدار، مالوارو، مارُو.

سنگهڻُ: واسَ وٺڻ، ڏنگڻ.

سَنيهُ: عشق، نِينهَن، پريم.

سَنيهو: پيغام، پارانيو.

سَوايو: هڪ ۽ چوٿون حصو، وڌيڪ گهڻو.

سُوڏا: سِڏا، ڇڙڪ قد.

سوراهُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.

سُوريهَ: سج.

سوزُ: ساڙو، جَلَ، پَچُ.

سُوفارَ: تير جي نوڪ، ڪمانَ جو گوشو.

سُولي: سُوري، ڦاسي.

سُوهو: ڳاڙهو.

سُهاڳُ: مڙس جو پيار. ضد 'ڏهاڳ'.

سَهانگو: سستو، ارزان. ضد 'مهانگو'.

سُهاءِ: وٽي، جڳهه، پسند پوي.

سَهسين: هزارين.

سَهَلَ: سَوَلا، سَهنجا، سَهَنج وارا.

سَهَمناڪَ: خطرناڪ.

سُهمُون: ڇڙٻون، دڙڪا، طعنا، مهڻا.

سَهوَ: ڀُلَ، خطا.

سِياپو: لڳ لاڳاپو، تعلق.

سِياندو: ڍَپَ.

سيبُ: صوف.

سيرالله، سربالله، سرفي الله (قول صوفيہ جو): الله جو سير، الله سان سير، الله جي راهہ ۾ سير.

سِتَلُ: مومل کي چاهيندڙ جو نالو.

سِيتي: ساڻ.

سيپارو: قرآن شريف جون ٽيهون حصو.

سَيجَ: پَلنگ تي وڇايل ريشمي وڇاڻو.

سَيفَ: ترار.

سَيلانِي: سير ڪندڙ، گهمندڙ.

سِيمابُ: پارو.

سَيلاٿو: تير، ڀالو، برڇي، ڪاتَ.

سِيميا: ڪايا پلٽ، اهو علم جنهن سان روح کي هڪ قالب مان ٻئي ۾ پلٽي سگهجي.

سَيِنَ: صدا، سوال.

سينڌي: واقف، ڏيٺهي، واقفڪار.

سيٽاهہ: / سيٽايو: سِيٽهہ وارو، سيٽهِہ تي ترندڙ.

ش

شاپو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.

شاغلُ: ڪنهن ڪم ۾ مصروف.

شاڪو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.

شانو: ڪلهو.

شانِي: شانَ وٺان.

شاه عنايت: ڪلهوڙن جي عهد جو مشهور صوفي شخص، جنهن کي ڪيترائي مريد هئا. جهوڪ شريف جو ويٺل هو. سندس وڌندڙ فقيرانہ طاقت کي ڏسي ڪلهوڙن جي حڪمران ميان يار محمد ڪلهوڙي ڪيس مارائي ڇڏيو.

Gul Hayat Institute

شبلي: هڪ ڪامل وليءَ جو نالو.

شبهو: شڪ.

شَدادُ: هڪ مشهور ڪافر بادشاهه جو نالو جنهن 'بهشت اِرم' ٺهرايو هو ۽ پاڻ کي خدا سڏايو هو.

شرحِ مُلاَ: مُلانور الدين عبدالرحمان جاميءَ جو لکيل ڪتاب.

شَرعي: شريعت وارو، خدا تعاليٰ جي راهه راست تي هلڻ وارو.

شرڪَت: شريڪ ٿيل، مترادف 'اَنبازِي'.

شعُور: ڄاڻ، سمجهه، سياڻپ.

شَفقَت: مهرباني.

شَمس: شمس تَبريزي. 'تَبريز' جو وينل هو، تنهنڪري کيس تبريزي چوندا آهن. ملتان ۾ آيو ۽ پاڻ کي خدا سڏائڻ لڳو. ڪيتريون اهڙيون ڳالهيون ڪيون جن تي وقت جي عالمن اعتراض ڪيو. 'قُم بِاِذنِي' (اٿ منهنجي حڪم سان) مُردن کي چيائين. نيٺ کيس موت جي سزا ملي.

شَملو: پڳ، دَستار، پٽڪو.

شَمشير: ترار (جا شينهن جي پُڇ جهڙي آهي).

شوريده: پريشان حال، ديوانو، عاشق.

شُوڪارو: سِيڪارو، سڏڪو، ٺڏو ساهه.

شيخِي: وڏائي.

شيرِين: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوهه ڪن) عاشق هو. هُوءَ آرمينيا جي رهاڪو هئي.

ص

صَبُور: صبر ڪرڻ وارو.

صَحرا: ميدان، پَٽ.

صَحن: گهرَ جو آڳرَ، اڱڻ.

صَدا: آواز، سوال، عرض.

صَدَف: سِپ.

صُراحِي: شراب جي گهگهي، پاڻي رکڻ جو ٿانءُ.

صَريح: خالص، سمورو، ظاهر.

صفات: صفتون، تعريفون، گڻ.

صَلوات: نماز.

صُم: صُم بُکم عُمي فَهُم لايَرجِعُونَ. (قرآن) ٻوڙا آهن، گونگا آهن، سو اُهي هاڻي رجوع نہ ڪندا.

صَمصام: تيز ترار.

صَنعانُ: هڪ مشهور بزرگ جو نالو. شيخ فريد الدين عطار جو مرشد هو. يهوديءَ جي ڌيءُ تي عاشق ٿيو، جنهنڪري هن جا سوئر چارڻ لڳو. پوءِ ڇوڪريءَ جي پيءُ هن کي ڌيءُ ڏيڻي ڪئي. شاديءَ جي ڏينهن، جڏهن سوئر جو ڪباب کائڻ تي هو تہ شيخ فريد الدين عطار سامهون نظر آيس. هڪدم عقل ٺيڪ تي ويس ۽ توبهہ تائب ٿيو.

صَنعَت: ڪاريگري.

صَنَم: بُت، معشوق.

صَواب: درست، سِڌو، سنئين واٽ. ضد 'خطا'.

صَيادُ: شڪاري.

Gul Hayat Institute

ض

ضَلالَتَ: گمراهي. ڏسو 'گمراهي'.

ط

طاعَتَ: بندگي، عبادت.

طالِبُ: طلب ڪندڙ، جُويندہ، مريد، عاشق. صوفين جي نظر ۾ طالب ٽن قسمن جا آهن.

1- طالبُ الدنيا مؤنث.
دنيا جو طالب 'مادي' آهي.

2- طالبُ العُقبيٰ مُخَنَث.
آخرت جو طالب 'کدڙو' آهي.

3- طالبُ المولىٰ مذَڪَر.
مولا (خدا) جو طلب 'نر' آهي.

طالعُ: نصيب.

طَباخِي: بورچي، نانوائي، پيٽي، پيٽر، گهڻ کائو.

طَبل: دهل، رعب.

طَرا: ڪلنگيدار پٽڪا.

طَريقَت: تصوف جي ٻي منزل.

طَرِيلُ: خوبصورت، حسين.

طُرِيلُ: ڪلنگيءَ وارو، بادشاهہ. ڏسو 'طره'.

طُريلا: مڙس، مرد. ڏسو 'طره'.

طُغيان: گهٽائي، جهجهائي.

طُفوليَتَ: طفلي، ٻاراڻي، ڇوڪراڻي.

طلسمات: جادو.

طُمطَراق: ڪر و فر، شان و شوڪت، تجمل.

طَناب: رسي، نوڙي.

طَواف: حج ۾ خانہ ڪعبہ جي چوڌاري ڦرڻ، پرڪرما.

طُورسِينا: ڪوهہ طور. ان جبل جو نالو، جنهن تي حضرت موسيٰ عليه السلام، خدا جو جلوو ڏٺو هو ۽ تجليءَ سان اهو پهاڙ سڙي ويو هو.

طُولُ: ڊيگهہ، رَضائي، گاديلي.

طُولانُ: شان، شوڪت، دٻدٻو.

طُومارُ: دفتر، ڪتاب.

ظ

ظَنُ: گمان.

ع

عارُ: لڄ، شرم، حيا.

عارفُ: خداشناس، معرفت وارو.

عاصَا: لٺ. حضرت موسيٰ عليه السلام جي 'لٺ' مشهور آهي، جا سَتر گز ڊگهي هئي.

عالَمُ: جهانُ، مخلوقات.

عبارَتَ: بيانُ.

عبّاسِي: گلِ عباسَ، جنهن جو رنگ ڳاڙهسرو ٿيندو آهي.

عتابُ: ڏوراپو، ملامت.

عَدَمُ: نيستي، نابُودي. ضد 'موجود'.

عَذرا: وامق جي معشوقا جو نالو. ڏسو 'وامق'.

عَرضُ: نائون آسمان، تخت.

عرفت ربي بربي (حضرت علي جو قول)
رب کي، رب جي وسيلي سڃاتم.

عَريضو: خط

عُزاَ: بُتَ جو نالو، جنهن جي عرب پوڄا ڪندا هئا. مگر هيءَ ڪا مُورتي نہ هئي، پر هڪ 'وڻ' هو، جنهن جي پرسان پوڄارين هڪ مڪان اڏيو هو. رسول الله ﷺ، خالد بن وليد کي موڪلي، ان مڪان کي ڊهرايو ۽ وڻ کي باهہ ڏياري ڇڏي.

Gul Hayat Institute

عشوهَ: ناز، نخرو.

عَشق نعرا احترق (قول):

عشق باھہ آهي جيڪا ساڙي ٿي.

عَطارُ: فريد الدين عطار 513هہ مطابق 1119ع ۾ نيشاپور ۾ ڄائو. سندس والد حضرت محمد ابراهيم مشهور تاجر هو. عطار ننڍپڻ کان يتيم ٿي ويو. سندس اصل نالو 'محمد' هو، مگر فريدالدين جي لقب ۽ عطر فروشيءَ جي ڪري، 'شيخ عطار' مشهور ٿيو. تقريباً چاليهن ڪتابن جو مصنف آهي، جي طريقت، ادب، اخلاق، حڪمت ۽ تصوف جي موضوعن تي مشتمل آهن. ڏسو 'صنعان'.

عَطائِي: بخشش، گهرندڙ سوالي، فقير، منگتو.

عُقبيٰ: آخرت، قيامت، پرلوڪ.

عَليلُ: بيمار، مريض، ڪمزور، ڏٻرو.

عَنبيرُ: آسماني رنگ جو ڪپڙو.

عَهَدُ: انجام، وعدو، ٻول، اقرار.

عَينان: اکيون، نيڻ.

عينها باکية وَقُلوُ بها ذاکرة (قول)

ان جي رک رئندڙ ۽ دل فڪر ڪندڙ آهي.

عينها تنام وَلاتنامَ قلوبها (قول)

ان جي اک ننڊ ڪندي آهي ۽ دل روئندي اٿس.

عِيسيٰ: حضرت عيسيٰ عليه السلام.

غ

غابُ: ٿالھَ، طِشت.

غازِي: قاتل، ڪفار، خدا جي راه ۾ لڙڻ وارو.

غُبارُ: لڙاٽَ، ڌنڌَ، اُوندھہ.

غَرقِي: غَرق، ٻڏل.

غُفاَ: ڇَرِ، جبل اندر جاءِ.

غلافُ: پوش، ڍڪ.

غَذمزو: اکين جو اشارو.

غوطو: گهوتو، ٽٻي.

غولُ: ديوَ، جِن.

ف

فَاذکروني:فَذ ڪَرُونِي اَذ ڪُرکُم. (قرآن)

ياد ڪريو مون کي تہ ياد

فاتزِبُون: ڪريان اوهان کي.

فاني: ٿالون، ٿارون.

فائَق: فنا ٿيندڙ، واصل باالله. فوقيت رکڻ وارو، مٿاهون، الله تعاليٰ.

فَاَينَمَاتُولوا (القرآن)

پوءِ ڪاڏي بہ منهن ڪريو.

فُتورُ: خرابي.

فَراخِي: ڪشادگي.

فَرارُ: وڏو ياڇوڪڙ.

فراسَت: دانائي،تيزفهمي.

فَراشُونَ: فراسيون، گلم، غاليچا.

فراقُ: وڇوڙو، جدائي. ضد 'وصال'.

فَردا: سڀاڻي.

فَرزانگِي: عقلمندي، دانائي، ڏاهپ.

فَرسَنگُ: ٽن ميلن جو فاصلو.

فِرعونُ: حضرت موسيٰ جي زماني ۾ مصر جي بادشاهہ جو لقب. ڪل ايڪٽيهہ فرعون ٿي گذريا آهن. حضرت موسيٰ جي وقت ۾ ايڪيهون فرعون هو.

Gul Hayat Institute

فرنگي: يورپ ملڪ جو ماڻهو.
فروعي: مصنوعي، هٿراڌو، ڪوڙو.
فقر: مفلسي، محتاجي.
فرهاد: شيرين جي عاشق جو نالو. هن جو پيشو سنگتراشي هو.
فعال لمايريد (القرآن)
جيئن گهري، تيئن ڪندڙ آهي.
فَلَڪَ: آسمان، پرواهه.
فلڪ: فراق، جدائي، وڇوڙو.
فنا: ناس.
فوقُ: مٿي، مٿاهون. ضد 'تحت'.
فهمُ: دانائي، عقل، سمجهه.
فيلَ: هاٿي.
في الحالُ: فوراً، ترت، هن وقت.

ق

قاتَ: قاتا، وَسيا (ڪڪر).
قارَ: فال، سگڻ، شگون، سوڻ.
قتَ: قتل ڪر، ڪر جي ڪرڻ.
قتڪ: اٽڪ، روڪ، رڪاوٽ.
قرڪنُ: لرزڻ، ٿرڪڻ، هوا ۾ هيڏي هوڏي ٿيڻ.
قڪلُ: اٽڪل، حرفت، رمز، فڪر.
قليلَ: گلن جو تيل.
قندُ: دوڪو، ٽڪي.
قورڙانو: فراق، وڇوڙو، جدائي.
قوڳُ: ٻوٽي جو قسم، جنهن ۾ اچا سرها گل ٿيندا آهن.

ق

قاري: قرآن شريف جي حرفن کي مخارج ۽ صفات سان پڙهڻ وارو.
قاضي: انصاف ڪرڻ وارو، حڪم ڪرڻ وارو.
قافُ: جبل جو نالو.
قالَ: ظاهري حالت.
قبلو: ڪعبو، اهو طرف، جنهن ڏانهن منهن ڪري نماز پڙهندا آهن.
قبورُ: قبرون، مزارون، تربتون.
قتالُ: خوني.
قتيلُ: ڪٺل، قتل ٿيل.
قدسي: پاڪ.
قدوري: مذهبي ڪتاب جو نالو (فقه جو ڪتاب).
قربُ: نزديڪي، ويجهڙائي. ضد 'بُعد'.
قزاق: ڦورو، لٽيرو، رهزن.
قطُ: وڍ، چير، ڦوٽ، فراق، وڇوڙو.
قطرو: پاڻي جي ٻوند، ڦڙو.
قلبُ: دل.
قلزمُ: سمنڊ.
قلُ ڪلُ من عندالله (القرآن)
چؤ ته سڀ ڪجهه الله طرفان آهي.
قلندرُ: روحانيت وارو فقير، آزاد رند.
قلوبُ: ڏسو 'قلب'.
قنات: اهو ڪپڙي جو پردو، جو تنبوءَ جي چئني طرفن کان هجي.
قنديلُ: فانوس، ڏيائي.
قورما: ٻڪل گوشت.
قوس قزح: اندلٺ.
قولُ: وعدو، اقرار، انجام.
قيدالماءِ: قسمت، تقدير.
قيدُالماءِ اشَدُ مِنَ قيد الحَديد.
(عربي چوڻي)
پاڻيءَ جو قيد لوهه جي قيد کان به زياده سخت آهي.
قيلَ قالَ: ڳالهه ٻولهه، گفتگو.

Gul Hayat Institute

ڪ

ڪاپڙي: فقيرن جو قسم، زاهد، جوڳي، تپشي.
ڪاڄُ: ڪم.
ڪارنَ: ڪرائين.
ڪارنهن: ڪاراڻ، چٽو، داغ.
ڪارُون: پُڪارون، دانهون، نيزاريون.
ڪارُونيارَ: ڪارنهن، اونداهي، ڳوڙهو.
ڪاريا: ڪيا، پورا ڪيا.
ڪاريھرُ: نانگ جو قسم.
ڪاسِي:
ڪاشِي: بنارس شهر. هي شهر هندن جو پاڪ آستان آهي، جتي زيارت لاءِ ويندا آهن.
ڪاڪ: ٺٽين ۾ شهر جو نالو (جيسلمير ۾).
ڪافرَ: بيدِينَ، جو الله کي نہ مڃي.
ڪافيہَ: علم النحو جو هڪ ڪتاب.
ڪالَ: ڪالهہ، ڪلهہ.
ڪالورا: لوڙهہ. ڪوٽيءَ جي پاڙ ۾ ٿيندا
ڪالوڙا: آهن. غريب ماڻهو پاٽيءَ ۾ رڌي ڪائيندا آهن.
ڪامل: پُورو. ضد 'ناقص'.
ڪامڻِ: ڪامڻي، عورت.
ڪانَ: ڪاني، تيرَ.
ڪانڌُ: ڪانتَ، مڙس، پَتي، ورَ.
ڪانسي: ڏسو 'ڪاسي'.
ڪانگڙو: ڪانگڙ، ڪانو، سارين (آن) جو قسم.
ڪانگو: ڪانگ، ڪانءُ، قاصد.
ڪانگهاري: پاڇاٽي مينهن يا ڳئون (کير ڏيڻ ۾).
ڪاني: ڏسو 'ڪانَ'.
ڪاهَلُ: سست، آرسي، ڍرو، نڪمٽو.
ڪائوَ: شيشو
ڪَبِيرُ: بزرگ، وڏو، ڪبيرو، وڏو گناهہ.

ڪتابَتَ: لکت، خط.
ڪُتڪو: ٿلهو ڏنڊو.
ڪَٽُ: ميڙ، ولَر.
ڪٽوري: پيالي.
ڪٽيان: مينهن جو قسم، جنهن جو
ڪپارُ: رنگ پورڙو ٿيندو آهي.
ڪپورُ: ڪاپارَ، ڪوپري، ڪوپري.
ڪافور.
ڪثرتَ: گهڻائي، تمام موجودات سواءِ
ڪَڄ: خدا جي.
ڏنگو، ورملَ.
ڪَڄ ڪُلاهيان: بي پرواهہ بادشاهہ.
ڪَجَلُ: ڏيئي جو قلو، جو سرميءَ جو ڪم ڏئي.
ڪَجليان: ڪجل واريون (اکيون). ڏسو 'ڪجل'.
ڪُڌڻُ: ڪيڏڻ، خوشي ڪرڻ.
ڪرا: گهوڙا.
ڪَرارُ: زور وارو، بار بار حملي ڪرڻ وارو. لقب حضرت علي رضي الله عنه.
ڪَراماتِي: ڪَرامت ڏيکارڻ وارا، بزرگي ڏيکارڻ وارا، ڪرشمون ڏيکارڻ وارا.
ڪَردارُ: ڦڏدار، خطرناڪ نانگ.
ڪِرڙُ: وڻ جو قسم، جنهن جي ڦرَ کي 'ڏيلها' چوندا آهن.
ڪِرڙا: سخت، پوائتا، خوفناڪ.
ڪرشن: شيام، شري ڪرشڻ جي.
ڪَرگلَ: گوڙ، هَل.
ڪُرنشَ: ڪَرمش، تعظيم، آداب، نياز، سلام، عاجزي.
ڪُڙمُ: ڪٽنب، ڪَل، خاندان.
ڪَڙو: ڪَوڙو، تَلخ.
ڪُڙهہ: طنبيلو، گهوڙن جي بيهڻ جي جاءِ، وٿاڻ.

Gul Hayat Institute

کَڙَهڻُ: ٿهڪڻ، لَچڪڻ، اُٻرڻ، جوش کائڻ.

ڪُڙهي: مڇي مارڻ جو اوزار.

ڪُڙِي: چوڪري.

ڪَسبِي: هنر وارو، ڏنڌي وارو.

ڪسرِيٰ: نوشيروان بادشاه جو لقب.

ڪُسوٽِي: سونَ پرکڻ جو پٿر، آزمايش.

ڪَسِي: واهي، نالي.

ڪَش: ڇڪيل، ساهيَلَ.

ڪشتو: فقيرانو ٿانءُ، جنهن ۾ پِنَ وجهن.

ڪَشتِي: ٻيڙي.

ڪَشفَ: ظاهر ٿيڻ، کولڻ، پردو پري ڪرڻ، اندر جو سوجهرو، صوفين جي هڪ منزل.

صوفين جي قول موجب 'ڪَشف' ٽن قسمن جا آهن.

1- ڪشف قلوب. دل جي خبر پوڻ.

2- ڪشف قبور. قبر جي خبر پوڻ يا جيڪي ڪجهه زمين اندر آهي.

3- ڪشف علوم. عالمِ الاهي يعني غيب جي خبر پوڻ.

ڪَشڪول: ڪَرمنڊل، پنڻ جو پيالو.

ڪشوَرُ: مُلڪ، ولايت، اَقليم.

ڪَعبو: بيت الله.

ڪَفنِي: لاش کي پهرائڻ جو ڪپڙو، فُقراء جي پائڻ جو ڪپڙو، فقيرانو چولو.

ڪَڪوريلُ: سرخ رنگ وارو، خُماري.

ڪَڪُ: نانگ، سَپَ.

ڪَلَ: طلسم جادو، حڪمتي جوڙ، هُنر.

ڪَلَ: خبر، سَڌ.

ڪُلَ: سڀ. ضد 'جزو'.

ڪلُ يَومٍ هُوَ في شَان (القرآن)

هر ڏينهن اهو شان ۾ آهي.

ڪَلا: جوتِ، ڏِيا، روشني، هنر، سُونهن.

ڪَلابات: چمڪيدار ڌاڳا.

ڪَلالِي: شراب وارو.

ڪُلالِي: بيوفائي، ٺڳي، ڪنجوسائي.

ڪَلتار: خدا، ڀڳوان، ايشور.

ڪَلدارُ: هنر وارو، سياڻو، ڏاهو، هوشيار، ڪاريگر.

ڪَلس: مڇيءَ جو قسم.

ڪُلَ شَيءِ: 1. ڪُل شيءِ ناطِق باالحق.

(قول الفقراء)

جيڪا چيز ڳالهائي، سا اهو الله آهي.

2. ڪُل شيءِ يَرجعَ اِلي اَصلعه.

(عربي چوڻي)

سڀ ڪا شيءِ پنهنجي اصل ڏانهن موٽي ٿي.

3. ڪُل شَيءِ هُوالله. (قول الفقراء).

سڀڪا شيءِ پاڻ الله آهي.

ڪُلفَت: ڪَدورت، اٽڪَت، دشمني.

ڪَلَنگِي: طرو، شاهي نشاني، تاج.

ڪَلوَنت: گويو، مُطرب، ڳائڻو.

ڪُمَ: ڪُوٽيءَ جو ميوو، ڪوٽيءَ جي پاڙ ۾ 'لوڙهه' ۽ نڙيءَ جي چوٽيءَ ۾ 'ڪم' ٿيندو آهي.

ڪَما شُون: گهٽتيايون.

ڪمامُ: ڪم، ڪاروبار.

ڪَمانَ: سڱ، وَريل، ڏنگا.

ڪُمَڪَ: مدد.

ڪَملا: چَريو.

ڪُن فَيڪُون: ڪُن فَيَڪُون. (قرآن)

ٿيءُ، پوءِ (ائين) ٿي پيو.

ڪَنَ ڦاڙَ: جوڳين جو قسم.

ڪَن ڪَٽَ: جوڳين جو قسم.

ڪُندَنُ: سونَ.

ڪُندَلُ: جوڳين جي ڪَنَ جو والو، خمدار.

ڪُندِيَ: ڪُنڍا، وريل، خمدار. ڏسو 'ڪُنڊل'.

Gul Hayat Institute

ڪَنڊي: هارَ.
ڪَنزُ: ديني فقه جو ڪتاب.
ڪَنسُ: متُرا جي هڪ راجا جو نالو، جو شري ڪرشن جو مامو ۽ جاني دشمن هو. نيٺ شري ڪرشڻ جي سندس انت آندو.
ڪَنعانُ: حضرت يوسف جي وطن جو نالو.
ڪُنگرا: عمارتن ۽ قلعي جي پٽين جي مٿان ڪَنائيءَ وارا طاق.
ڪَنگالُ: سڃو، مفلس، غريب.
ڪنولُ: پٻڻ جو گل، ڪنول جو گل، نيلوفر.
ڪَنيزَڪَ: ٻانهڙي، گولڙي.
ڪٺڪان: ودائون، رنون زالون.
ڪُٺڪَڻُ: ڪِنجهڻُ.
ڪوتهه: ننڊو.
ڪُوپو: پهلوان، بهادر.
ڪوجهي: ڪِني، بدشڪل.
ڪوڏَ: خوشي، هيج، شوق.
ڪُورَ: واهه.
ڪُوڙهه: چِٽَ.
ڪوڙين: ڪروڙين، بيشمار.
ڪوڪَڙَ: سَڪل پيرون، ڪابه سَڪل شيءِ.
ڪولُ: پرسان، ويجهو، نزديڪ، گڏ.
ڪَونتَلُ: گهوڙو.
ڪُونجَ: پکيءَ جو قسم.
ڪَونڏڻُ: سُسائڻ، ڦيرائڻ، پري ڪرڻ.
ڪُوٽِي: اها ٽَڙي، جنهن جي چوٽيءَ تي 'ڪَر' ٺُپي ۽ پڙ پر 'لوڙهه'. ڏسو 'لوڙهه'
ڪُويلَ: آويل، اوير، دير، بي وقتو.
ڪُهدانَ: جبل ئي جبل، جبل جو پنڌ.
ڪوهه قافُ: هڪ جبل جو نالو.
ڪَيبَر: خنجر، ڪَٽارِي.

ڪَيفُ: خُمار، نَشو.
ڪيمخابُ: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
ڪِينو: ويرَ، دشمني، عَداوت.
ڪِينڻِ: ڪاڏي، ڪيڏانهن، ڪٿي.

ک

کاڄُ: کانڄُ، کمينو، نِيچ، خراب.
کامڻُ: سڙڻ، جلڻ.
کاٽڻُ: ڏسڻ 'کامڻ'.
کاٽرَ: ڏسو 'پانورَ'.
کاهوڙِي: ڏٽ ڳوليندڙ. کاهوڙي جهنگ مان ڏٽ به ڳوليندا آهن ۽ ڇپن پر نانگ ڪٿي، در در بيک به گهرندا آهن. هي ڏاڍا اورچ
کُتابِي: ماڻهو آهن.
کَٽورِي: شاگرد، طالب العلم.
ڪستوري، خوشبوءِ، مشڪ، نافِ آهو.
کَٽي: لوئيءَ جو قسم.
کَپڙتالَ: مونجهارو، مصيبت.
کَرُيون: سُئيون (ڪير ڏيڻ جون)، پَلِيون، خاشيون.
کڙڻُ: ٽَهڻُ، پڇي وڃڻ.
کَلو: پادر، موچڙو.
کَلِي: پکال، اوٺي، ڪَوندِي، سانداري، مشڪ.
کُنِيي: ڏٽ جو قسم، غريب ماڻهو تري يا رنڌي ڪائيندا آهن.
کُورو: باهه، وڏو مچ، ٻَنِي.
کَهَ: ڪيهَ، مِٽي، پٽي، دَز، ڏوڙِ.
کَهَ: ڪوهه.
کَنبو: کَسبو، ريٽي ڪپڙي جو قسم.
کٽڻُ: ڪاٽڻ.
کِيان: ڪاوان. ڏسو 'کٽڻ'.

Gul Hayat Institute

کيٽُ: کيتي، ٻَني، زمين.

کيجَ: خوشبون.

کِيرو: آنَڊ پڪل سَنگ.

کَيڙو: هڪ ذات، ’هير‘ جو عاشق.

کينءَ: خوشي، خير عافيت.

کِيٽو: ڪائٽو. ڏسو ’ڪِٽڻ‘.

گ

گاجَ: گجگوڙ.

گاروڙِي: مانڊي، مانڊو، جوڳي، ڪاريگر.

گامَ: وک، تورَ، قدم.

گاندَر: گندرو، مهاڻن جي هڪ ذات.

گانگٽُ: ميڄ جو قسم.

گاءُ: وڏائي، هٺ، تَڪبر، ايمان.

گائُون: ڳوٺ.

گَبر: آتش پرست، باهه جو پوڄاري، مترادف. ’مغ‘.

گُداز: ڳاراڻو، جهوري.

گداگر: فقير، پينو.

گُڏي: لَغڙي.

گُرُ: گرو، مرشد. ضد ’چيلو‘.

گران: مهانگو. ضد ’ارزان‘.

گَردَ: مِٽي، ڌوڙ.

گردَنُ: ڳچي، ڳاٽو.

گرڙُ: پکين جو راجا، وڏو پکي، گرڙپکَ.

گرگاٽ: گهرڙاٽ، گوڙ، گجگار.

گُرگمُ: گروءَ جي ڏنل ڄاڻ، سمجهه.

گُرمکُ: سِکَ، چيلو، مريد، گروءَ جي وَچنَن تي هلندڙ.

گرنارُ: جهونا ڳڙهه ۾ هڪ جبل تي قلعو.

گرَنتُ: هندن جو ڌرمي پستڪ، جنهن جو رَچيندڙ گرونانڪ صاحب آهي.

گرو: ميرو، مَرَهاٽو، مِٽيءَ هاڻو.

گُزاف: ٻٽاڪ، ڊاڙ.

گُسائين: گوسائين، سنياسي، ساڌو.

گُفتارَ: گفتگو، ڳالهه ٻولهه.

گل: مِٽي.

گَلاَ: ولَرَ، هجومَ، ميڙ.

گلي: کهٽي.

گُماشتو: ڪم ڪندڙ، پَلاوٽو.

گُمراهِي: لامذهبي، ڪَج رَوي.

گنگا: هندن جي پاڪ ندي، جا هندستان ۾ آهي.

گنوائڻُ: ڪم ڪرڻ، وڃائڻ.

گُنيرُ: گڻوان، ڀَهڳڻ، گهڻين خوبين جو مالڪ، رَڄَ چڱو ماڻهو.

گواهِي: شاهدي.

گوجِ: نانگ جي شڪل جهڙي ميڄ.

گود: جهولي.

گوداوِري: دکن هندستان ۾ هڪ ندي، جتي ٻارهين ٻارهين سال ياتري گڏ ٿيندا آهن.

گودڙي: دَلق، فقيرائي پوشاڪ.

گودِڙيو: گودڙيءَ وارو، فقيرن جو قسم، جوڳي.

گورِ: قبر.

گوسِالو: ڳهيلو، بيوقوف.

گوشُ: ڪَن.

گوشائتو: ڪُنڊائتو، اڪيلائيءَ ۾ رهندڙ.

گوش نَشيِني: اڪيلائيءَ ۾ ويهڻ.

گوگا: گوگا پير. هڪ روايت مطابق، هَو ذات جو چوهاڻ راجپوت هو ۽ بيڪانير جي راجگڙهه تعلقي جي اوڙيرا ڳوٺ ۾ ڄائو. ماءُ پيءُ کان ڪاوڙجي وڃي جوڳي ٿيو. چون ٿا ته مسلمان ٿيو. مسلمان ٿيندي ئي، واٽ ويندي، گهوڙي ۽ هٿيارن سميت توهر نالي ۾ ڌرتيءَ ۾ هليو ويو. اُتي سندس قبر موجود آهي. بدي مهيني جي 8-9 تاريخ اُتي ميلو لڳندو آهي.

Gul Hayat Institute

گولاڙو: وَلِ جو قسم، جا ڳاڙهي رنگ جو گول ميوو ڪندي آهي.

گُندرُ: غم، ڳڻتي، فڪرات.

گُونهِي: ٻُزدل، لَغور.

گوءِ: ڪينهون، هُدڙي، بالَ، شرطَ.

گُويا: چوندڙ، ناطق.

گويائِي: گفتگو.

گياتَ: چاڻ، ٻوجهہ، سمجهہ.

گيانُ: علم، ڄاڻ. ڏسو 'گيات'.

گيتا: هندن جو هڪ پَوتر ڌرمي پستڪ.

گيچَ: گلن جي گهاٽائي، مَچا، گلن جي ماچ.

گيرَبُ: وڏائي، هٺ، آيمانَ، مغروري. ڏسو 'گاءِ'.

گيهِي: گهر وار، اصل گهر وارا فقير.

ڳ

ڳاٽُ: ڳاٽو، ڳچي، گردن.

ڳاني: هارَ، ڳهڻو، زيور.

ڳاراٽو: جهوري. ڏسو 'ڳرڻ'.

ڳارو: ڪپڙي ٽڪرَ.

ڳجهاندرُ: تمام ڳوڙهو، ڳوڙهو ڳجهہ، اونهو راز، ڳوڙهي مام.

ڳرَڻُ: جهرڻ.

ڳرهڻُ: چوڻ، بيان ڪرڻ، اورڻ، سلڻ.

ڳڙهُ: ڪوٽَ، قلعو.

ڳنوارُ: ڏَنارَ.

ڳڻُ: احسان، خوبي.

ڳوڙهو: مٽيءَ جو گليلو.

ڳُوڙهو: مخفي، ڳجهو.

ڳهلو: ڳهيلو، پاڳل، بيوقوف.

ڳهڻُ: ڳمڻَ، هَڃڻَ، هلاڪ ٿيڻ.

ڳيو: ويو.

گهہ

گهاتُ: گهاءُ، زخم.

گهاٽُ: رستو، واٽَ.

گهارِي: جدائي.

گهاءُ: زخم، چاڪ، چير.

گهٽُ: دِل.

گهرَ ڏياٽِي: گهر مالڪياڻي، گهر ڌياڻي.

گنگهرُ: پريشاني، مونجهارو.

گهل: فوج، ڪٽڪ.

گهنگهورَ: گجگوڙ، گاج.

گهورڻ: ڳولڻ، تلاش ڪرڻ، صدقو ڪرڻ، سر مٿان گهورڻ.

گهوما: گهومو، گهمندڙ.

گهونگهٽُ: نقاب، پردو، ٻڪلِ.

ل

لا: نہ، نَفي، نيستي.
ڪلمي جا ٽي جز آهن:
1. لااِلاہَ. ناهي ڪو اِلاهہ (معبود).
2. الا الله. الا الله. سواءِ الله جي
3. مَحمد الَرسول الله
محمد رسول ﷺ الله جو رسول يا پيغام رسائيندڙ آهي.
پهرئين جزي کي 'نفي' ۽ ٻئي کي 'اِثبات' چوندا آهن.

لاتِ: هڪ بُتَ، جو ڪعبي ۾ هو. حضرت شعيب جي قوم ان جي پرستش ڪندي هئي. ڏسو 'منات'.

لاتقنطوا: لاتَقنَطُوا مِن الرَّحمَۃِ الله. (قرآن) خدا جي رحمت کان نااميد نہ ٿيو.

لاحَد: جنهن کي حد نہ هجي، بي انت.

لاخَير: لاخَير فِي عَبدِي. (قول). ٻانهپ ۾ خير ڪونهي.

Gul Hayat Institute

لاڏُ: پيار، اَنگل، آرو.

لاڏکيُون: / لاڏيُون: لاڏ ڪندڙ، پياريون. ڏسو 'لاڏ'.

لاسَيف: لافَتيٰ اِلا علي لاسَيف الاذوالفقار. ڪوئي بهادر ناهي سواءِ علي رضہ جي ۽ ڪائي تلوار ناهي سواءِ ذوالفقار جي.

لاشَڪ: بنان شڪ، بيشڪ، يقيني.

لاشُون: ڏسو 'راشي'.

لافَ: لاف، ٻاڙ، ٻَٽاڪَ.

لاڪو: لاڪو پير، خواجہ خضر. ڏسو 'لاڪٽيو'.

لاڪيٽو: لڪن جهڙو، لڪي، خوبصورت.

لاڪيٽي: لاڪ، رتل لوئي، ڳاڙهي لوئي.

لاڳُ: انعام، بخشش.

لامَ: ٽاري، شاخ.

لامَقصُودَ: لامَقصُودَ فِي الدارِينِ اِلاَهوَ. (قول الفقراء) ناهي مقصد ٻنهي جهانن ۾ (انهن جو) ان (خدا) کان سواءِ.

لامَڪانُ: خدا جو مقام، عالم قدس، عالم الاهي.

لامَوجُود: لامَوجُودَ اِلاَ الله (قول الفقراء) الله کان سواءِ ڪابہ شيءِ موجود نہ آهي.

لانگوٽِي: لنگوٽي، لنگوٽو.

لاٽو: ٻوٽي جو قسم، جو اُٺ جو پسنديده کاڄ آهي.

لاهُوتُ: عالم ذات الاهي (جنهن ۾ سالڪ کي فنا في الله جو مقام حاصل ٿئي ٿو)، صوفين جي آخرين منزل.

لاوان: لائون، گهوٽ ۽ ڪنوار جا سَتَ پيرا مَٿا ميڙ.

لاَيَحتاجُ: غير محتاج.

لاَيَزالُ: بي زوال، هميشه. (خدا جي صفت لاءِ).

لَتَرُ: پادر، موچڙو، ڪَلو.

لَٽَڪَ: لٽ، ڪاڪُل، گهنڊيدار وار.

لُٽيرو: ڦورو، رهزن.

لَپِي: ميجيءَ مٿان ڳِگَ.

لَڄ: حيا، شرم.

لَحظو: پَل، پَلڪ، دَم، ٿورڙي ويرمَ.

لَحمُ: گوشت، ماهَ، ماسَ.

لحمُون دَمَؤن، (حديث ڏانهن اشارو). تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽ تنهنجو رت منهنجو رت آهي.

لُڙڪَ: ڳوڙها، هنجُون.

لَڙهَ: مالها، هارَ، قطار.

لَطِيفا: نيڪ ڳالهہ، نيڪ اهڃاڻ (تصوف ۾). لطيفا ڇهہ آهن، جي سالڪ کي حاصل ڪرڻ گهرجن:
1- نفسي 2- قَلبي 3- روحِي
4- سِري 5- خَفي 6- اَخفيٰ.

لَڪُ: جبل جو رستو.

لَڪَ: خبر، سُڌ.

لَڪَ لُوڻَ: لَڪَ لٽائيندڙ، پيسن جي ريلَ ڇيلَ ڪندڙ، هَٽَ ڦاڙَ.

لکيو: ليک، هتي قسمت جو انگ

لَلاَ: ڪنڌي يا اوڏر وارڻ يا ڇڪو ڪرڻ جي نشاني، منديڙو، ماندني.

للڪار: مقابلي جو سڏ، پُڪار.

لمڪن: لَڙڪن.

لنءُ: عشق، پيار، محبت.

لوني: بيشرم، واهيات، بيهودي، رولو.

لوح: لوح محفوظ اها عرش تي رکيل محفوظ پٽي، جنهن تي الله تعاليٰ (مسلمانن جي عقيدي موجب)، جيڪي ٿيو، ٿئي پيو ۽ ٿيندو، سو لکي ڇڏيو آهي.

لوري: گهڻ ذات واري.

Gul Hayat Institute

لوڙ: گھرج، ضرورت.
لوڙا: نَڙَ، گوڙ، هَل.
لوڙهہ: ڪَم جي پاڙ جو ميوو، ڪيرولي لوڙه.
لوڪُ: جهانَ، سنسار، ماڻهو.
لوڪشَفَ الغطاء مَازدت يَقيناً (حضرت علي جو قول)
جيڪڏهن پردن کي کولي ته به منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نه ايندو.
لُولُ: لولا، واهيات، چريا.
لَولاڪَ: لَولاڪَ لَما خَلَقتَ الأَفلاڪ (حديث صوفين وٽ)
جيڪڏهن تون نه هجين ها (ته اهي محمد ﷺ) نه پيدا ڪيان ها جهانن کي.
لُونءَ:
لُنءَ: } وار، رڳَ.
لُوهن: ساڙن، جلائِن.
لُوهاٽو: مڇي مارينڌڙ.
لوهو: خُونَ، رَتَ.
لوءِ: مڪان، جان، ڳوٺ، جهانَ.
لَئو: لَئي جو وڏو وڻ.
ليڙو: آٽ.
ليڙون: ريڙون، ڦاٽل ڪپڙا.
لَيسَ: لَيسَ فِي جبّة ماسوالله قول (جنيد)
منهنجي جُبي ۾ الله کان سواءِ ٻيو ڪي ڪين آهي.
لَيليٰ: عرب ملڪ جي هڪ عورت جو نالو، جنهن تي قيس عامري عرف مجنون عاشق هو. ليليٰ 'حَي' قبلي مان هئي ۽ مجنون 'عامر' قبيلي مان هو.
لِيڙَ: رِيڙَ، ڦاٽل ڪپڙو، مسڪيني حال.
لِيهَہ: شرم، حيا.

م

مادَرُ: ماءُ.
مارڳُ: رستو.
مارُو: ٿري، مسڪين، مالدار.
ماريتُ: مَارَيتَ شيئاً اِلاّ وَرَيتَ الله فيه (بزرگن جو قول)
جنهن شيءِ کي ڏٺم ته ان ۾ الله کي ڏٺم.
ماڙَ: مدد، مهرباني، ڀلائي.
ماڙيچي: ٿَريلي، ٿر جي رهاڪو.
ماسُ: ماھَ، گوشت.
مافو: ڏولي، پالڪي.
ماڪَ: ماٽَ، تيڙَ، شَبنَم.
ماڳُ: هنڌ، جاءِ، مڪان، مارڳ.
ماڳهين: مُور، اصلي، پٽيءَ، هرگز.
مالڪوسُ: هڪ راڳ جو نالو.
مالَها: تَسبيحَ، سُمَرڻي.
مامَ: ڳجهہ، رمز، اشارو.
مامرو: معاملو، ڪم، ڳالهہ.
مانجهي: بهادر، پهلوان، سُورهہ.
مانَدي: پريشان، عاجز.
مانڊي: مَنڊَ هڻندڙ، جادوگر.
ماڻُ: ماپو، تورو.
ماڻڪُ: رَتَنَ، لعل.
ماهِي: چند جهڙو، سهڻو.
ماهِي: مينهون چارينڌڙ، ڏَنارَ، ميهارَ.
مَتارو: مَتَلَ، رتوبت وارو، خوش.
مُترڪو: لوهار جو هٿوڙو.
مَتيرُ: سردار، اڳواڻ، بهادر، پهلوان.
مَحرَمُ: واقف.
مَجازي: غيراصلي، غيرحقيقي. ضد 'حقيقي'.
مَجذُوبُ: (مَجذُوب. 'جذب' جو اسم مفعول)، خدا جي محبت ۾ غرق.

Gul Hayat Institute

مَجنُون: ليليٰ جي عاشق جو نالو. ڏسو 'ليليٰ'.

مَجرَ: ڪَنڌيءَ جو ٻُورَ، سگريون.

مُحاصِرو: گهيرو.

مُحتَسِبُ: حساب ڪرڻ وارو، اهو حڪم جو شَرعي قانون جي پيچڪڙي ڪندڙ کي روڪي ٿو.

مَحضَرُ: عدالت جو حڪم نامون.

مُحڪَمُ: مضبوط، پُختو.

مَحڪُومُ: مطيع، تابع.

مَخدُومُ: آغا. ضد 'خادمُ'.

مَخمُورُ: نشي ۾ چُور، مَتوالو.

مَدّاحُ: ثناخوان، تعريف ڪرڻ وارو.

مُدّعا: مطلب، آرزو.

مُدغَمُ: مليل، پوشيده.

مَدگهُر: جواني.

مَڏُ: ميڄيءَ جو ڪوڙ، مَڏيون، سامان.

مُرُ: ڀَلي، ڀَلِ نه.

مُرتَدَ: بي دين، ڪافر.

مَرجات: رواج، رسمون، سليقو.

مَرجُوعاتَ: رَجاعت، ماڻهن جي آمدرفت.

مُرچو: جنگي مورچو، حفاظتي چونڪي.

مُرشِدُ: هدايت ڪرڻ وارو، سڌي راهه ٻڌائڻ وارو، پيرَ، هادِيِ.

مُرَصَّعُ: جواهرن سان جَڙيل.

مُرغابِي: پاڻيءَ جو مشهور پکي، ٻولاهي، آڙيءَ جو قسم.

مَرغُولُ: گهنڊيدار وار، ڪمان وانگر.

مَرڪُ: سُونهَن، شانَ، فخر، وڏائي.

مَڙهي: اها جاءِ جتي ساڌو وغيره رهن، مَٺَ.

مسائلَ: اهي ڳالهيون جي پڇڻ جي قابل هجن.

مَسجُودُ: قبلو.

مَسرُورُ: خوش.

مَسندان: گاديون.

مَسيت: عبادت ڪرڻ جي جڳهه (مسلمانن لاءِ)

مَشائخِيِ: وڏائي.

مَشرَ: مشهور، معروف، ظاهر ظهور، پڌرو.

مَشرِقُ: اوڀر.

مُشرِڪُ: ٻئي کي خدا سان شريڪ ڪرڻ وارو، ٻيائي وارو.

مَشرُو: ڪپڙي جو قسم، جنهن ۾ ريشم ۽ سَٽ گڏيل هجي.

مَشعالُ / مَشعَلا: شمع، روشن، ڏيئو، ڏياٽي.

مُصحَفُ: قرآن شريف.

مَصلحَاتُ: نيڪ صلاح، خوبي، مَشورَتَ.

مُصَلو: جاءِ نماز، نماز پڙهڻ جو وڇاڻو.

مُطالِعُ: اڀياس، پڙهڻ.

مَظهَرُ: ظاهر ٿيڻ جي جاءِ.

مَعبُودُ: عبادت جو لائق، الله.

مَعدُومِي: نيستي، نابودي.

مَعذُورُ: محتاج، لاچار، ضعيف.

مَعرفَتَ: خدا کي سڃاڻڻ، صوفين جي هڪ منزل.

مَعرڪو: مارڪو، جنگ جو ميدان، جنگ، ڪچهري، مجلس.

مُغُ: آتش پرست، باهه جو پوڄاري.

مُفتِي: فتوي ڏيڻ وارو، شرعي حاڪم.

مَقالَ: ڳالهه ٻولهه، گفتگو، پچار.

مُقَيّد: قيدي.

مَڪَ: کيڙ جو ڦَرُ، ڪَمَ جي ڪَڻِ.

مَڪَرُ: دغا، فريب، دوکو، ڇَلَ، ڪپٽَ.

مَڪڙي: ٻيڙي.

مَڪين: مڪاندار، مڪان ۾ رهڻ وارو، رهاڪو.

مُڪيڙيا: پکيڙيا.

Gul Hayat Institute

مَگَنُ: / مَگهن: نهال، خوش، نشي ۾ چور.

مَگَرُ: باھ.

مَگڻو: / مَگڻهار: منگتو، هڪ ذات.

مَلُ: بهادر.

مُلا: ظاهر علم جو ڄاڻو.

مَلاحُ: مهاڻو، ٻيڙي هلائڻ وارو.

ملڪ: ملڪيت، مال.

مَلُوڪُ: خوبصورت، سهڻو، نازڪ.

مَناوَڻُ: ميڃائڻ، قبول ڪرائڻ.

مَناتَ: مکي معظمه جي ٽن بتن مان هڪ بت، ٻيا ٻه بت: 1- لات 2- عزيٰ.

مِنبَرُ: مسجد ۾ بانگ ڏيڻ وارو منارو،

مُندڙا: وعظ ڪرڻ جي جاءِ.

مَندرُ: والا (جوڳين جي ڪنن جا).

مَنڍُ: ٽڪاڻو، ڏيورو.

مُنڌَ: شراب.

مَنجهي: مينهن.

مَنڌير: پٽڪو.

مَنڊُ: منتر، ڦيڻو، جادو.

مَنڊلُ: آسماني مانداڻ، ڪچهري، بهاري.

مُنڊڻُ: جادو وجهڻ، وس ۾ ڪرڻ.

مَن عَرفَ: مَن عَرفَ نَفسَه فَقَد عَرفَ رَبَه (قول الفقراء)

جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو، تنهن ڄڻ پنهنجي رب کي سڃاتو.

مُنزہُ: پاڪ.

مَنصبُ: وڏو عهدو.

مَنصُورُ: ڏسو 'حلاج'.

مُنڪر: انڪار ڪندڙ.

مَنگان: گهران. ڏسو 'مگڻو'.

مَنهن: ٻونگي، جهوپڙي.

مِنهن: بهانو، عذر.

مَني: تڪبر، غرور، هٺ، وڏائي.

مني: بزرگ، گياني، تپشي.

مَتدارُ: مٿوارو، مٿيار، ڪلا وارو، روشن دماغ، ڪاريهر نانگ.

مَٿيارُ: ڏسو 'مدار'.

مَٿي: ڏانهن، طرف.

مَٽيو: تسبيح جو داڻو.

مُوَ: وار.

مُوتوا: مُوتوا قَبل اَن تَمُوتوا (قول) مرڻ کان اڳي مرو.

مَوجُودات: مخلوقات.

مُورَتَ: شڪل، صورت.

موڙ: مُڪٽ، مُنگهٽ، سهرا، تاج.

مُوڙهو: بيوقوف، مٺ ڪٺل.

مُوسيٰ: بني اسرائيل جي هڪ مشهور پيغمبر جو نالو.

موڪَ: جام، گهڙو، جهجهو.

مومن: ايمان وارو، مسلمان.

مُوءِ: مُنهن.

مَها: وڏو.

مَهاديوُ: مها ديوتا، شو جي.

مُهاڙي: مهڙ وارو حصو، منهن جو اڳيون حصو.

مَهانگو: گران، قيمتي. ضد 'سهانگو'.

مَهتاب: چنڊ.

مَهراڻُ: سمنڊ، ساگر.

مِهمانُ: اهو ماڻهو، جو ڪنهن جي گهر سانگي سان وڃي. ضد 'ميزبان'.

مَهمير: وڏا ماڻهو، پهلوان.

مَهَند: اڳيان.

مهوالُ: ميهار.

مَهي: کهاٽي جهڻ، ڏڌ، لسي.

مياٽي: اها جاءِ جتي مهاڻا مڇي ماري ڪوڙ ڪن.

Gul Hayat Institute

مِيثاقُ: انجام، وعدو. اهو اقرار، جو روحن خدا تعاليٰ سان ڪيو هو تہ تون اسان جو رب آهين ۽ اسان تنهنجا ٻانها ٿي رهنداسين.

مَيخانو: شراب جي ٻَٽي، شراب خانو، گتو.

ميرُ: مِٽي، ڪوٽَ، دغا.

ميڙاڪو: ميڙ، هجوم.

مُيَسَرُ: حاصل، موجود.

مِينا: شراب جو شيشو.

مِينڊرو: راڻو، مومل جو مڙس.

مينگهہ: بادل، ڪڪر.

مِيو: اَٺ.

ن

نابرِ: انڪاري.

نابُودُ: ناسَ، تباهہ، ڇٽَ، فنا.

نابُودِي: نيستي، فنائي. ڏسو 'نابود'.

ناتَرِ: ٻانهيءَ جو نالو، ٻانهي، نوڪرياڻي.

ناتو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.

ناتَوانُ: ڪمزور.

ناٿُ: سوامي، مالڪ، جوڳيسر.

ناپو: ڪَمَ جي ڪَڻِ، جا ڪَسڪَس وانگر ٿيندي آهي.

ناپَيدُ: ناياب، اَلڀ، اَڻلڀ، دَرلَڀ.

ناخُدا: ناکئو، ملاح، ڪشتي بان.

نادُ: سَنکَ، ڪوڏ.

نادرُ: ڪمياب، بادشاهہ، حاڪم.

نارِي: باهہ وارا (جِنَ).

ناسُودِي: جنهن مان فائدو نہ پهچي.

ناسِي: ناس ٿيندڙ، فاني.

ناطِقَ: ڳالهائڻ وارو، صاحبِ عقل. ضد 'صامتَ'.

ناگهہ: اوچتو، اچانڪ.

نال: ساڻ.

نامُون: خط.

ناميو: نالي وارو، ھاڪارو، بهادر، پهلوان.

نانگو: فقيرن جو هڪ قسم، جوڳي، آديسي.

ناوَڪ: تيرُ، ٻاڻُ.

نِپَٽُ: بنهہ، مُطلقاً، بلڪل، صفا.

نَثارُ: قربان.

نَجمُ: ستارو.

نجُهرو: بَستِي، گهرَ، جهوپڙي.

نِچوئِڻُ: نِپوڙڻ، وَهڻ يا ڳَڙڻ (اکين جي ڳوڙهن جو).

نَحسُ: نياڳو، چَندو.

نخوَتَ: غرور، تڪبر، هَٺَ، ايمانَ.

نڌِرُ: بيوس، بيواهي.

نَراسَ: نااميد مايوس.

نِرت: نظر، نگاهہ، ڌيان، اک.

نِرجِوَ: نِرلڄو، بي نَڪو، بي شرم، بي حيا.

نَسرِڻُ: سَنگَ جو نڪرڻ يا اُڀرڻ، ظاهر ٿيڻ.

نِسَنگُ: بي ڊپو، نڙوار، ظاهر، اُمالڪ، بيشڪ.

نسي: نہ، نہ آهيون.

نَشانو: هَدف، تير لڳڻ جو هنڌ.

نَصارو: عيسائي، حضرت عيسيٰ جي امت.

نَعرو: زور جو آواز.

نَعمُ: هائو

نفلاتي: نفلن پڙهڻ وارا.

نفي: نيستي، نابودي، انڪار. ڏسو 'اثبات' ۽ 'لا'.

نفي، سِري، خفي اخفا: ٻئي ذڪر جا اصطلاح.

نقرو: گهوڙو، اڇي گهوڙي جو هڪ قسم.

نقش: تعويذ.

نڪتو: باريڪ سَخن، سٺي ڳالهہ جا پوشيده هجي.

Gul Hayat Institute

نڪ: لاڳاپو.

نڪڙڻ: جدا ٿيڻ، پري ٿيڻ، الڳ ٿيڻ.

نگونسارُ: اونڌو، ٿيل، ٻڏل.

نگريو: نڪتو، آجو ٿيو.

نگيا: ڏسو 'نگريو'.

نماٹو: نهٺو، صاف دل، بي وڏائي.

نمرود: بابل جي هڪ مشهور ڪافر بادشاه جو نالو، جنهن خدا هئڻ جي دعويٰ ڪئي هئي، هي حضرت نوح جي پٽ حام جو پوٽو هو. هڪ روايت مطابق هڪ مڇر، سندس نڪ مان گهڙي، مغز ۾ وڃي ويٺو، جنهنڪري ڪيس ڏاڍي بي آرامي ٿي. چون ٿا ته بي آراميءَ کي دور ڪرڻ لاءِ، روزانو مٿي کي ڏک هڻائيندو هو. آخر انهيءَ عذاب ۾ مري ويو.

نناٹون: بلائون خصوصاً جبل جي غارن ۾ رهندڙ.

نوبتَ: وقت، وارو، نغارو.

نوڪَ: چهنب، اک جي ٻچڙي، اک جا پنبڻ.

نوٹي: ڪلراٺي زمين، ويران هنڌ.

نوع: قسم.

نهالُ: خوش.

نهالي: سوڙ، رضائي، پٿرڻي.

نهرون: نديون.

نياپو: سنيهو، پيغام، پارانيو.

نيارو: نرالو، الڳ، علحدو.

نيبهه: سلامت، قائم.

نيرُ: پاڻي.

نيرَ: پيرن جا زنجير.

نيسَ: عدم.

نيسرَ: نارَ جو اهو عضوو، جنهن ۾ پاڙڇ جو پاڻي پوي.

نيسان: (بهار جي مند جو مينهن، جنهن جي ڦڙن ڪري، سپ ۾ موتي پيدا ٿئي ٿو)،مينهن.

نيلُ: آسمان، نانگ.

نيلُ: سؤ ارب جو عدد، بيشمار.

نيلمُ: نيري رنگ جو پٿر يا جواهر.

نيمان: آڌواڌ.

نيم شبَ: اڌ رات.

نينَ: نيڻ، اکيون.

نينهُن: عشق.

نيڻَ: ڏسو 'نين'.

نيهڙي: نهوڙي، ناس ڪري.

و

واجٽُ: واڄو، باجو، ساز.

واڄو: باجو، سرود، آواز.

واجهه: ڪوشش.

واچڻُ: پڙهڻ.

واحدُ: هڪ، خدا جو نالو.

وادي: ميدان، ماٿري، درياءُ.

واديسي: پرديسي، مسافر، طالب.

واڌائي: مبارڪ، خوشخبري، ڪيرون.

واڍوڙيو: قتيل، زخمي، قتيل عاشق.

وارُ: لحظو، ويرم، پلڪ.

واسڻ: سرهو ڪرڻ.

واسينگُ: نانگ جو هڪ قسم، ڪارا ۽ ڏکيا وارا.

واصلُ: ملندڙ، مليل.

والله: خدا جو قسم.

وامقُ: عذرا جي عاشق جو نالو. ڏسو 'شيرين'.

واهڙُ: نديو واهه، واهه.

واهڻُ: ٻهراڙي، ٻهراڙيءَ جو ڳوٺ.

واهيرو: آڪيرو.

Gul Hayat Institute

وايو: واءُ، هوا، زور سان هوا جو لڳڻ.
وَبالُ: عذاب.
وَبِي يَنطِقُ: وَبِي يَنطِقُ وَبِي يَبصِرُ (حديث) ۽ مون سان ڳالهائي ٿو ۽ مون ڏسان ڏسي ٿو.
وَتُرا: گهڻو، زياده، وڌيڪ.
وَتُعِزَ: وَتُعِزَ مَن تَشاءُ وَتُذِلِ مَن تشاءُ. (قرآن) جنهن کي وڻيئي تنهن کي عزت وارو ڪرين، ۽ جنهن کي وڻيئي تنهن کي ذلت وارو ڪرين.
وٽُ: وِٿِيَ، وِڇوٽي، مفاصلو.
وٽَڪَ: ڦيرو، وڪڙ.
وُٺو: وسيو، مينهن وسيو.
وڄارَڻُ: ڏسو 'اجارڻ'.
وِڄُ: کنوڻ، بجلي.
وڄڻُ: ٻرڻ، آواز ٿيڻ.
وڄهلَڻُ: جهرڻ، جهڄڻ، ڳرڻ.
وِڇاءُ: وڇان، منجهان.
وِڇُٽ: وڇوٽي، مفاصلو.
وِچِين: ٽيپهري (جي نماز)، پيشي، پيشن. ڏسو 'وڇاءُ'.
وَحدَتَ: اڪيلائي، هيڪڙائي. ضد 'ڪثرت'.
وَحِي: حضرت جبرئيل، ملڪ هٿان نبيءَ ڏانهن خدا جو پيغام.
وڏُوڻِڻُ: ڪاوڙ ۾ اچڻ، غصي ۾ اچڻ، جوش ۾ اچڻ.
وَڏُون: (جا زال ٻيءَ جي گهر کان مڙس جي گهر تائين پهچائي وڃي ٿي) زالون.
وڏُون: رنڊڪون، پيچڪڙيون.
وَرَ: واهر، مدد.
وَرُ: وڪڙ، ڦيرَ، اٽڪل.
وَرُ: مڙس.
وَرُ: موٽ.

وردُ: روزمره جو ڪم، ٺهرايل ڪم، وظيفو.
وَرَعِي: پرهيزگار، پارسا.
وَرنائِڻُ: آگهائڻ.
ورهَ: برهه، جدائي، ڦوڙائو، عشق.
وَرِيامُ: بهادر، وير، پهلوان.
وَسَ: وَسندي، اصلوڪي جاءِ.
وَستُو: آبادي، جڳهه.
وسرامُ: آرام.
وَسواسُ: وَسوَسو، سَنسو، وَهم، شَڪ.
وِسهَڻُ: ڀروسو ڪرڻ، اعتبار ڪرڻ، يقين رکڻ.
وصالُ: ميلاپ، ملاقات. ضد 'هجر'.
وَظيفو: ورد. ڏسو 'ورد'.
وَفِي اَنفُسِڪُم: وَفِي اَنفُسِڪُم اَفَلا تُبصِرُونَ (قرآن) ۽ اوهان جي اندر ۾ آهن (خدا جي قدرت جون نشانيون) پوءِ اوهين ڇو نٿا ڇتائي ڏسو؟
وڪاڻيون: ڳالهيون، تعريفون.
وکرُ: مالَ، سامانَ.
وڳُ: ٽلو، گلو، قطار.
وِڳوڙُ: بگاڙو، مونجهارو.
وڇاري: آٻالي، غمگين، غريب، بي گهر.
وَلَ: / وَلا: وڪڙ، وراڪا.
وَلاٽي: وَرَندِي، موٽَ، جواب.
وَلاوَڻ: موٽائڻ، ورائڻ.
وَالقَدر: وَالقَدر خَيره وَشَره مِنَ الله تعاليٰ (قرآن) تقدير چڱي ۽ بڇڙي الله ڏانهن آهي.
وَلو: ناغو. ڏسو 'ول'.
وَلَهو: پيتار، مڙس، پيارو.
وِلهو: سيو، سَڪٽو، ڪنگال.

وَلِي: خدا جو پيارو محبوبِ خدا، دوست. 'ولي' جو درجو 'نبي' کان گهٽ آهي.

ونجهلي: بينسري.

وَنَحنُ: وَنَحنُ اَقرَبُ اِلَيهِ مِن حَبلِ الوَرِيد. (قرآن) اسين هن (انسان) کي، سندس گردن جي رڳن کان به ويجها آهيون.

وَنَفَختُ: وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي (قرآن). ڦوڪيو مان روح پنهنجي کي، ان ۾.

وَنجارو: واپاري.

وَٽَراهَه: وٽڪار.

وَٽِڪارَ: هڪ منزل يا جُوءِ جو نالو. ڏسو 'وٽراهه'.

وِٽوانڊَ: اجايو، مفت، ضايع، فضول.

وَهَ: چرٻي، سٿپ.

وِهُ: زهر، وِڪَ.

وِهانءُ: شادي، پرڻو.

وَهُسڻُ: ڪِلڻ، خوش ٿيڻ، ٽڙڻ.

وَهَلَ: ميڇيءَ جون ٻوريون، آنڊا. ڏسو 'وَهَ'.

وَهَلورُ: بيزار، ڪڪِ، پريشان.

وَهَندو: جلد، ترت، سَتت.

وَهُوَ: وَهُوَ مَعَڪُم اَينَمَا ڪُنتُم. (قرآن) اهو اوهان سان گڏ آهي، جتي اوهين هجو.

وَهِيٽو: وس، اختيار، پَروس، محتاج.

ويڄ: طبيب، حڪيم.

ويچارو: بي مدد، بي سهارو.

ويڌَن: پيڙا، درد، حالت، ماجرا.

وير: ويلَ، وقت، مهل.

وير: دشمني.

ويراڳي: بيراڳي (فقير)، تارڪِ.

ويراوير: هميشه سدائين، هر ويل، هر وقت. ڏسو 'وير'.

ويري: دشمن.

ويري: سَنڌو، پٽ.

ويڙهه: جهنگ، ٻيلو.

ويسَهُ: ويساهه، اعتبار، ڀروسو.

ويڳاڻو: بيگانو، ڌاريو، مُوڙهَلَ. ڏسو 'بيگانو'.

ويلَ: ڏسو 'وير'.

ويساهي: ويساهه ڏيئي، ڌوڪو ڏيئي. ڏسو 'ويسهه'.

هه

هاتڪُ: داناهه، قابل، پارکو.

هاجَ: ڪم، ڪار.

هاڃو: نقصان، ٽوٽو، ڇيهو.

هاري: هار ڪاڏل، ڪمبخت.

هاري: هارپ ڪندڙ، ڪڙمي.

هاڙو / هاڙهو: جبل جو نالو، مڪران جي سرحد تي جبلن جي قطار.

هاڪارڻُ: هڪلڻ، اڪٽي هلائڻ.

هامُ: قبوليت، ڊاڙ، ٻٽاڪَ.

هٺُ: تڪبر، وڏائي.

هجر: جدائي، فراق.

هَجوَ: گلا، ننڊا.

هُجومُ: اَنبوهه، ميڙ.

هجي: حرف کي اعراب سان ظاهر ڪرڻ.

هَچڻُ: هَچڻَ، ڳَمڻَ، ڳرڻ.

هَڏُ: هڏو، عزيز، مائٽ.

هراسُ: خوف، ڊَرَ.

هرتالُ: سنکئي جو قسم.

هردو: هينون، دل.

هِماليه: هندستان جي اتر ۾ هڪ وڏو جبل.

Gul Hayat Institute

هِرَناڪشُ: مهارجا هرناڪشپ، جو پهريائين چڱو هو، پر پوءِ راجائي نشي جي اَندَ ۾، رعيت تي طرحين طرحين ظلم ڪرڻ لڳو. حڪم ڪيائين تہ سندس بندگي ڪئي وڃي. انهيءَ تي سندس پٽ پرهلادَ سائس لڙيو ۽ ناس ڪيائينس. ڏسو ’پرهلاد‘.

هَزارو: گل جو قسم.

هَستي: وڏائي، هٺ.

هَسوارُ: سوار، گهوڙي سوار.

هَسي: ڪِلي، خوش ٿي.

هلالَ: نئون چنڊ، ترار.

هَلاهَلُ: زهر قاتل جو قسم.

هَمُ: غم، اندوه.

هَمراهُ: ساٿي، مددگار.

هَنجُون: اڪ جا ڳوڙها، لڙڪ.

هَنجُون هابُ: اشڪبار، هنجون هاريندڙ. ڏسو ’هنجون‘.

هَنگامُون: شور.

هَنگلاجُ: ديويءَ جو مندر، فقيرن جي زيارت جي جاءِ، هڪ صوفيانہ منزل.

هَنُومانُ: رڇن ۽ باندرن جي بادشاهہ سگريو جي ملازم جو نالو، جنهن راجا رامچندر کي لَنڪا (سلون) تي چڙهائيءَ وقت مدد ڪئي هئي.

هننون: دل.

هَوتُ: پيارو، محبوب.

هورُ: ٻيو.

هورُ: فڪر، انتظار، ڊپ.

هُوڙهو: بيوقوف، اَٻهرو، جلد باز.

هولُ: ڊپ، خوف.

هولِي: هندن جو هڪ وڏو ڏڻ، خوشي، شوق، محبت.

هو مُشتاق علي لقاءِ الله (قول)
اهو الله جو ديدار جو عاشق آهي.

هٿان: هتان، هن جاءِ تان.

هُويدا: ظاهر، عَيان، نمودار.

هَيبَتَ: ڊپ.

هيجُ: شوق، محبت، خوشي.

هيچِ: ٿورو، ڪِي ڪينَ، ڪجهہ بہ نہ.

هيسِ: سڌَ، خواهش، شوق.

هيڪاند: / **هيڪند:** ملاقات، ميلاپ.

هَيهات: افسوس.

ي

ياڪي: ڦريل، نافرمان، بي وفا، جدا.

يَدبيضا: معجزو يا ڪرامت. فرعون، نَوَن چاول ٻارن مان، نبيءَ جي سچائپ لاءِ هرهڪ ٻار جي ترِيءَ تي ٽانڊو رکائيندو هو. اهڙيءَ طرح حضرت موسيٰ جي ترِيءَ تي بہ رکيو ويو، ليڪن ان ۾ قدرت طرفان مصلحت رکيل هئي، جنهنڪري سندن هٿ بہ سڙي پيو، ۽ وڏي هوندي، اهوئي سڙيل هٿ سندن معجزو ٿي ويو، يعني پنهنجو هٿ بَغَل ۾ وجهي، ٻاهر ڪيندا هئا، تڏهن سج وانگر روشن ٿي ويندو هو.

يَسمَعُ يُبصِرُ: ٻڌي ٿو، ڏسي ٿو.

يَنطِقُ: ڳالهائي ٿو.

Gul Hayat Institute

يَـيِقن: بيشڪ، بِلاشڪ، سچ، ٺيڪ، درست،اعتبار.
يقين جا ٽي قسم آهن:
1- علمِ اليَقين 2- عَين اليَقين
3- حَقَ اليَقين.

يَڪايَڪ: هڪ ئي وقت، اچناڪ، اوچتو، گڏو.

يڪتا: اڪيلو، بينظير.

يَڪسانُ: هڪجهڙو.

يَگانو: بينظير، لاثاني، بي مثل.

يوسُفُ: هڪ مشهور پيغمبر. حضرت يوسف عليه السلام حضرت يعقوب عليه السلام جو پٽ هو. نهايت حسين هو. حضرت يعقوب جي سائس ڏاڍي دل هئي، انهيءَ ڪري سندس ٻيا ڀائر حسد ڪندا هئا. اهوئي سبب هو، جو ڀائرن حضرت يوسف کي کوهہ ۾ وڌو، جتان مالڪ نالي سوداگر ڪڍي مصر جي عزيز بادشاهہ وٽ وڪيو. آخر مصر جو بادشاهہ ٿيو. سندس عمر هڪ سَوُ ڏهہ ورهيہ هئي ۽ وفات 1792 قبل مسيح ۾ ٿي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

A ROSHNI BOOK
Poetry / Classic
Pakistan Rs. 200.00